๚ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส๚

มหาวํสปาฬิ

ปฐมปริเจฺฉท

มหิยงฺคณาคมนํ

๑. นมสฺสิตฺวาน สมฺพุทฺธํ, สุสุทฺธํ สุทฺธวํสชํ;
มหาวํสํ ปวกฺขามิ, นานานูนาธิการิกํ๚

๒. โปราเณหิ กโต’เปโส, อติวิตฺถาริโต กฺวจิ;
อตีว กฺวจิ สํขิโตฺต, อเนกปุนรุตฺตโก๚

๓. วชฺชิตํ เตหิ โทเสหิ, สุขคฺคหณธารณํ;
ปสาทสํเวคกรํ, สุติโต จ อุปาคตํ๚

๔. ปสาทชนเก ฐาเน, ตถา สํเวคการเก;
ชนยโนฺต ปสาทญฺจ, สํเวคญฺจ สุณาถ ตํ๚

๕. ทีปงฺกรญฺหิ สมฺพุทฺธํ, ปสฺสิตฺวา โน ชิโน ปุรา;
โลกํ ทุกฺขา ปโมเจตุํ, โพธาย ปณิธึ อกา๚

๖. ตโต ตเญฺจว สมฺพุทฺธํ, โกณฺฑญฺญํ มงฺคลํ มุนึ;
สุมนํ เรวตํ พุทฺธํ, โสภิตญฺจ มหามุนึ๚

๗. อโนมทสฺสึ สมฺพุทฺธํ, ปทุมํ นารทํ ชินํ;
ปทุมุตฺตรสมฺพุทฺธํ, สุเมธญฺจ ตถาคตํ๚

๘. สุชาตํ ปิยทสฺสิญฺจ, อตฺถทสฺสิญฺจ นายกํ;
ธมฺมทสฺสิญฺจ สิทฺธตฺถํ, ติสฺสํ ผุสฺสชินํ ตถา๚

๙. วิปสฺสึ สิขีสมฺพุทฺธํ, สมฺพุทฺธํ เวสฺสภุํ วิภุํ;
กกุสนฺธญฺจ สมฺพุทฺธํ, โกณาคมนเมว จ๚

๑๐. กสฺสปํ สุคตญฺจ’เม, สมฺพุเทฺธ จตุวีสติ;
อาราเธตฺวา มหาวีโร, เตหิ โพธาย พฺยากโต๚

๑๑. ปูเรตฺวา ปารมี สพฺพา, ปตฺวา สโมฺพธิมุตฺตมํ;
อุตฺตโม โคตโม พุโทฺธ, สเตฺต ทุกฺขา ปโมจยิ๚

๑๒. มคเธสุ รุเวลายํ, โพธิมูเล มหามุนิ;
วิสาขปุณฺณมายํ โส, ปโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํ๚

๑๓. สตฺตาหานิ ตหึ สตฺต, โส วิมุตฺติสุขํ ปรํ;
วินฺทนฺตํ มธุรตฺตญฺจ, ทสฺสยโนฺต วสี วสิ๚

๑๔. ตโต พาราณสึ คนฺตฺวา, ธมฺมจกฺกํ ปคตฺตยิ;
ตตฺถ วสฺส วสโนฺต’ว, สฏฺฐึ อรหตํ อกาฯ

๑๕. เต ธมฺมเทสนตฺถาย, วิสฺสเชฺชตฺวาน ภิกฺขโว;
วิเนตฺวา จ ตโต ตึส-สหา เย ภทฺทวคฺคิเยฯ

๑๖. สหสฺสชฏิเล นาโถ, วิเนตุํ กสฺสปาทิเก;
เหมเนฺต อุรุเวลายํ, วสิเต ปริปาจยํฯ

๑๗. อุรุเวลกสฺสปสฺส, มหายเญฺญ อุปฏฺฐิเต;
ตสฺส’ตฺตโน นาคมเน, อิจฺฉาจารํ วิชานิยฯ

๑๘. อุตฺตรกุรุโต ภิกฺขํ, อาหริตฺวา ริมทฺทโน;
อโนตตฺตทเห ภุตฺวา, สายนฺหสมเย สยํฯ

๑๙. โพธิโต นวเม มาเส, ผุสฺสปุณฺณมิยํ ชิโน;
ลงฺกาทีปํ วิโสเธตุํ, ลงฺกาทีปมุปาคมิฯ

๒๐. สาสนุโชฺชตนํ ฐานํ, ลํกา ญาตา ชิเนน หิ;
ยกฺขปุณฺณาย ลงฺกาย, ยกฺขา นิพฺพา สิยาติ จฯ

๒๑. ญาโตว ลงฺกามชฺฌมฺหิ, คงฺคาภีเร มโนรเม;
ติโยชนาย เต รเมฺม, เอกโยชนวิตฺถเตฯ

๒๒. มหานาควนุยฺยาเน, ยกฺขสงฺคามภูมิยา;
ลงฺกาทีปฏฺฐยกฺขานํ, มหายกฺขสมาคโมฯ

๒๓. อุปาคโต ตํ สุคโต, มหายกฺขสมาคมํ;
สมาคมสฺส มชฺฌมฺหิ, ตตฺถ เตสํ สิโรปริฯ

๒๔. มหิยงฺคณถูปสฺส, ฐาเน เวหายสํ ชิโน;
วุฏฺฐิวาตนฺธกาเรสิ, เตสํ สํเวชนํ อกาฯ

๒๕. เต ภยฏฺฐา’ภยํ ยกฺขา, อยาจุํ อภยํ ชินํ;
ชิโน อภยโท อาห, ยเกฺข เต’ติ ภยฏฺฏิเตฯ

๒๖. ยกฺขา ภยํ โว ทุกฺขญฺจ, หริสฺสามิ อิทํ อหํ;
ตุเมฺห นิสชฺชฐานํ เม, สมคฺคา เทถ โน อิธฯ

๒๗. อาหุ เต สุคตํ ยกฺขา, เทม มาริส เต อิธ;
สเพฺพปิ สกลํ ทีปํ, เทหิ โน อภยํ ตุวํฯ

๒๘. ภยํ สีตํ ตมํ เตสํ, หนฺตฺวา ตํ ทินฺนภูมิยํ;
จมฺมกฺขนฺธํ อตฺถริตฺวา, ตตฺถา’ สีโน ชิโน ตโตฯ

๒๙. จมฺมกฺขณฺฑํ ปสาเรสิ, อาทิตฺตํ ตํ สมนฺตโต;
ฆมฺมาภิภูตา เต ภีตา, ฐิตา อเนฺต สมนฺตโตฯ

๓๐. คิริทีปํ ตโต นาโค, รมฺมํ เตสํ อิธา’นยิ;
เตสุ ตตฺถ ปวิฏฺฐสุ, ยถาฐาเน ฐเปสิ จฯ

๓๑. นาโค ตํ สํขิปิ ธมฺมํ, ตทา เทวา สมาคมุํ;
ตสฺมึ สมาคเม เตสํ, สตฺถา ธมฺม มเทสยิฯ

๓๒. เนเกสํ ปาณโกฏีนํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
สรเณสุ จ สีเลสุ, ฐิตา อาสุํ อสํขิยาฯ

๓๓. โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา, เสเล สุมนกูฏเก;
มหาสุมนเทวิโนฺท, ปูชิยํ ยาจิ ปูชิยํฯ

๓๔. สิรํ ปรามสิตฺวาน, นีลามลสิโรรุโห;
ปาณิมเตฺตอทา เกเส, ตสฺส ปาณ หิโต ชิโนฯ

๓๕. โส ตํ สุวณฺณจโงฺกฏ-วเรนาทาย สตฺถุโน;
นิสินฺนฏฺฐานรจิเต, นานารตนสญฺจเยฯ

๓๖. สพฺพโต สตฺตรตเน, เต ฐเปตฺวา สิโรรุเห;
โส อินฺทนีลถูเปน, ปิทเหสิ นมสฺสิ จฯ

๓๗. ปรินิพฺพุตมฺหิ สมฺพุเทฺธ, จิตกโต จ อิทฺธิยา;
อาทาย ชินคีวฏฺฐึ, เถโร สรภูนามโกฯ

๓๘. เถรสฺส สาริปุตฺตสฺส, สิโสฺส อานีย เจติเย;
ตสฺมิํเยว ฐเปตฺวาน, ภิกฺขูหิ ปริวาริโตฯ

๓๙. ฉาทาเปตฺวา เมฆวณฺณ-ปาสาเณหิ มหิทฺธิโก;
ถูปํ ทฺวาทสหตฺถุจฺจํ, การาเปตฺวาน ปกฺกมิฯ

๔๐. เทวานํปิยติสฺสสฺส, รโญฺญ ภาตุกฺธารโก;
อุทฺธจูฬาภโย นาม, ทิสฺวา เจติย มพฺภุตํฯ

๔๑. ตํ ฉาทยิตฺวา กาเรสิ, ตึสหตฺถุจฺจ เจติยํ;
มทฺทโนฺต ทมิเฬ ราชา, ตตฺรโฏฺฐ ทุกฺขคามณิฯ

๔๒. อสีติหตฺถํ กาเรสิ, ตสฺส กญฺชุกเจติยํ;
มหิยงฺคณถูโปย-เมโส เอวํ ปติฏฺฐิโตฯ

๔๓. เอวํ ทีปมิมํกตฺวา, มนุสฺสารหมิสฺสโร;
อุรุเวลมคา ธีโร, อุรุวีร ปรกฺกโมติฯ

มหิยงฺคณาคมนํ นิฏฺฐิตํฯ

นาคทีปาคมน

๔๔. มหาการุณิโก สตฺถา, สพฺพโลกหิเต รโต;

โพธิโต ปญฺจเม วเสฺส, วสํ เชตวเน ชิโนฯ

๔๕. มโหทรสฺส นาคสฺส, ตถา จูโฬทรสฺส จ;
มาตุลภาคิเนยฺยานํ, มณิปลฺลงฺกเหตุกํฯ

๔๖. ทิสฺวา สปาริสชฺชานํ, สงฺคามํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ;
สมฺพุทฺโธ จิตฺตมาสสฺส, กาฬปกฺเข อุโปสเถฯ

๔๗. ปาโตเยว สมาทาย, ปวรํ ปตฺตจีวรํ;
อนุกมฺปาย นาคานํ, นาคทีปมุปาคมิฯ

๔๘. มหาทโร'ปิโส นาโค, ตทา ราชา อหิทฺธิโก;
สมุเทฺท นาคภวเน, ทสทฺธสตโยชเนฯ

๔๙. กณิฏฺฐิกา ตสฺส กณฺหา, วฑฺฒมานมฺหิ ปพฺพเต;
นาคราชสฺส ทินฺนา'สิ, ตสฺส จูโฬทโร สุโตฯ

๕๐. ตสฺส มาตา มหามาตุ, มณิปลฺลงฺกมุตฺตมํ;
ทตฺวา กาลกตา นาคี, มาตุเลน ตถา หิ โสฯ

๕๑. อโหสิ ภาคิเนยฺยสฺส, สงฺคาโม ปจฺจุปฏฺฐิโต;
ปพฺพเตยฺยา'ปิ นาคา เต, อเหสฺุณฺหิ มหิทฺธิกาฯ

๕๒. สมิทฺธิสุมโน นาม, เทโว เชตวเน ฐิตํ;
ราชายตนมาทาย, อตฺตโน ภวนํ สุภํฯ

๕๓. พุทฺธานุมติยาเยว, ฉตฺตาการํ ชิโนปริ;
ธารยโนฺต อุปาคญฺฉิ, ฐานํ ตํ ปุพฺพวุฏฺฐกํฯ

๕๔. เทโว หิ โส นาคทีเป, มนุโสฺส'นนฺตเร ภเว;
อโหสิ ราชายตน-ฐิตฐาเน ส อทฺทสฯ

๕๕. ปเจฺจกพุทฺธ ภุญฺชเนฺต, ทิสฺวา จิตฺตํ ปสาทิย;
ปตฺตโสธนสาขาโย, เตสํ ปาทาสิ เตน โสฯ

๕๖. นิพฺพตฺติตสฺมิํ รุกฺขสฺมิํ, เชตุยฺยาเน มโนรเม;
ทฺวารโกฏฺฐกปสฺสมฺหิ, ปจฺฉา พหิ อโหสิ โสฯ

๕๗. เทวาติเทโว เทวสฺส, ตสฺส วุทฺธิญฺจ ปสฺสิย;
อิทํ ฐาน หิตตฺถญฺจ, ตํ สรุกฺขํ อิธานยิฯ

๕๘. สงฺคามมเชฺฌ อากาเส, นิสิโนฺน ตตฺถ นายโก;
ตมํ ตโมนุโท เตสํ, นาคานํ หิํสนํ อกาฯ

๕๙. อสฺสาเสโนฺต ภยเฏฺฏ เต, อาโลกํ ปวิทฺธํสยิ;
เต ทิสฺวา สุคตํ ตุฏฺฐา, ปาเท วนฺทิํสุ สตฺถุโนฯ

๖๐. เตสํ ธมฺมมเทเสสิ, สามคฺคิกรณํ ชิโน;
อุโภ’ปิ เต ปตีตา ตํ, ปลฺลงฺกํ มุนิโน อทุํฯ

๖๑. สตฺถา ภูมิคโต ตตฺถ, ปสีทิสฺวาน อาสเน;
เตหิ ทิพฺพนฺนปาเนหิ, นาคราเชหิ ตปฺปิโตฯ

๖๒. เต ชลฏฺเฐ ตลฏฺเฐ จ, ภุชเค’สีติโกฏิโย;
สรเณสุ จ สีเลสุ, ปติฏฺฐาเปสิ นายโกฯ

๖๓. มโหทรสฺส นาคสฺส, มาตุโล มณิอกฺขิโก;
กลฺยาณิยํ นาคราชา, ยุทฺธํ กาตุํ ตหิํ คโตฯ

๖๔. พุทฺธคามมฺหิ ปฐเม, สุตฺวา สทฺธมฺมเทสนํ;
ฐิโต สรณสีเลสุ, ตตฺถา’ยาจิ ตถาคตํฯ

๖๕. มหตี อนุกมฺปาโน, กตา นาถ ตยา อยํ;
ตวานาคมเน สเพฺพ, มยํ ภสฺมี ภวามเหฯ

๖๖. อนุกมฺปา มหี ปิเต, วิสุํ โหตุ มโหทย;
ปุนราคมเนเนตฺถ, วาสภูมิํ มมา มมฯ

๖๗. อธิวาสยิตฺวา ภควา, ตุณฺหิภาเว นิธาคมํ;
ปติฏฺฐาเปสิ ตเตฺถว, ราชายตนเจติยํฯ

๖๘. ตญฺจปิ ราชายตนํ, ปลฺลญฺจงฺก มหารหํ;
อเปฺปสิ นาคราชูนํ, โลกนาโถ นมสฺสิตุํฯ

๖๙. ปริโภคเจติยํ มยฺหํ, นาคราชา นมสฺสถ;
ตํ ภวิสฺสติ โวตาตา, หิตาย จ สุขาย จฯ

๗๐. อิเจฺจวมาทิํ สุคโต, นาคานํ อนุสาสนํ;
กตฺวา เชตวนํ เอว, คโต โลกานุกมฺปโกติฯ

นาคทีปาคมนํ

กลฺยาณาคมนํ

๗๑. ตโต โส ตติเย วเสฺส,
นาคิโนฺท มณิอกฺขิโก;
อุปสงฺกมฺม สมฺพุทฺธํ,
สตสงฺฆํ นิมนฺตยิฯ

๗๒. โพธิโต อฏฺฐเม วเสฺส, วสํ เชตวเน ชิโน;
นาโถ ปญฺจหิ ภิกฺขูนํ, สเตหิ ปริวาริโตฯ

๗๓. ทุติเย ทิวเส ภตฺต-กาเล อาโรจิเต ชิโน;
รเมฺม เวสาขมาสมฺหิ, ปุณฺณมายํ มุนิสฺสโรฯ

๗๔. ตเตฺถว ปารุปิตฺวาน, สงฺฆาฏึ ปตฺตมาทิย;
อาคา กลฺยาณิเทสํ ตํ, มณิอกฺขินิเวสนํฯ

๗๕. กลฺยาณิ เจติยฐาเน, กเต รตนมณฺฑเป;
มหารหมฺหิ ปลฺลงฺเก, สหสงฺฆนุ’ปาวิสิฯ

๗๖. ทิเพฺพหิ ขชฺชโภเชฺชหิ, สคโณ สคณํ ชินํ;
นาคราชา ธมฺมราชํ, สนฺตเปฺปสิ สุมานโสฯ

๗๗. ตตฺถ ธมฺมํ เทสยิตฺวา, สตฺถา โลนุกมฺปโก;
อุคฺคนฺตฺวา สุมเน กูเฏ, ปทํ ทเสฺสสิ นายโกฯ

๗๘. ตสฺมึ ปพฺพตปาทมฺหิ, สหสโงฺฆ ยถาสุขํ;
ทิวา วิหารํ กตฺวาน, ทีฆวาปึ มุปาคมิฯ

๗๙. ตตฺถ เจติยฐานมฺหิ, สสโงฺฆว นิสีทิย;
สมาธึ อปฺปยี นาโถ, ฐานาคารวปตฺติยาฯ

๘๐. ตโต วุฏฺฐาย ฐานมฺหา, ฐานาฐาเนสุ โกวิโท;
มหาเมฆวนาราม-ฐานมาค มหามุนิฯ

๘๑. มหาโพธิฐิตฐาเน, นิสีทิตฺวา สสาวโก;
สมาธึ อปฺปยี นาโถ, มหาถูปฐิเต ตถาฯ

๘๒. ถูปารามมฺหิ ถูปสฺส, ฐิตฐาเน ตเถว จ;
สมาธิโต’ถ วุฏฺฐาย, สิลาเจติยฐานโคฯ

๘๓. สหาคเต เทวคโณ, คณี สมนุสาสิย;
ตโต เชตวนํ พุโทฺธ, พุทฺธสพฺพตฺถโก อคาฯ

๘๔. เอวํ ลงฺกาย นาโถ, หิตมมิตมตี อายตึ เปกฺขมาโน;
ตสฺมึ กาลมฺหิ ลํกาสุรภุชคคณาทีนมตฺถญฺจ ปสฺสํ;
อาคา ติกฺขตฺตุเมตํ อติวิปุลทโย โลกทีโป สุทีปํ;
ทีโป เตนายมาสิ สุชนพหุมโน ธมฺมทีปาว ภาสีติฯ

กลฺยาณาคมนํ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ตถาคตาภิคมนํ นาม

ปฐโม ปริเจฺฉโทฯ

ทุติยปริเจฺฉท

มหาสมฺมตวํส

๑. มหาสมฺมต ราชสฺส, วํสโช หิ มหามุนิ;
กปฺปสฺสาทิมฺหิ ราชา'สิ, มหาสมฺมตนามโกฯ

๒. โรโช จ วรโรโช จ, ตถา กลฺยาณกา ทุเว;
อุโปสโถ จ มนฺธาตา, จรโก'ปจรา ทุเวฯ

๓. เจตีโย มุจโล เจว, มหามูจลนามโก;
มุจลินฺท สาคโร เจว, สาคโร เทว วนามโกฯ

๔. ภรโต ภคีรโถ เจว, รุจิ จ สุรุจิ ปิจ;
ปตาโป มหาปตาโป, ปนาทา จ ตถา ทุเวฯ

๕. สุทสฺสโน จ เนรุ จ, ตถา เอว ทุเว ทุเว;
ปจฺฉิมา จา'ติ ราชาโน, ตสฺส ปุตฺตปปุตฺตกาฯ

๖. อสํขิยายุกา เอเต, อฏฺฐวีสติ ภูมิปา;
กุสาวตึ ราชคหํ, มิถิลญฺจาปิ อาวสุํฯ

๗. ตโต สตญฺจ ราชโน, ฉปฺปญฺญาส จ สฏฺฐิ จ;
จตุราสีติ สหสฺสานิ, ฉตฺตึสา จ ตโต ปเรฯ

๘. ทฺวตฺตึส อฏฺฐวีสา จ, ทฺวาวีสติ ตโต ปเร;
อฏฺฐารส สตฺตรส, ปญฺจทส จตุทฺทสฯ

๙. นว สตฺต ทฺวาทส จ, ปญฺจวีส ตโตปเร;
ปญฺจวีสํ ทฺวาทส จ, ทฺวาทสญฺจ นวา ปิจฯ

๑๐. จตุราสีติสหสฺสานิ, มขาเทวาทิกาปิ จ;
จตุราสีติสหสฺสานิ, กฬาราชนกาทโยฯ

๑๑. โสฬส ยาว โอกฺกากํ, ปปุตฺตา ราสิโต อิเม;
วิสุํ วิสุํ ปุเร รชฺชํ, กมโต อนุสาสิสุํฯ

๑๒. โอกฺกามุโข เชฏฺฐปุโตฺต, โอกฺกากสา'สิ ภูปติ;
นิปุโร จนฺทิมา จนฺทํ-มุโข จ สิวิ สญฺชโยฯ

๑๓. เวสฺสนฺตร มหาราชา, ชาลี จ สีหวาหโน;
สีหสฺสโร จ อิเจฺจเต, ตสฺส ปุตฺต ป ปุตฺตกาฯ

๑๔. เทฺวอสีติ สหสฺสานิ, สีหสฺสรสฺส ราชิโน;
ปุตฺต ป ปุตฺต ราชาโน, ชยเสโน ตทนฺติโมฯ

๑๕. เอเต กปิลวตฺถุสฺมึ, สกฺยราชาติ วิสฺสุตา;
สีหหนุ มหาราชา, ชยเสนสฺส อตฺรโชฯ

๑๖. ชยเสนสฺส ธีตา จ, นาเมนา’สิ ยโสธรา;
เทวทเย เทวทห-สโกฺก นามา’สิ ภูปติฯ

๑๗. อญฺชโน จา’ถ กจฺจานา, อาสุํ ตสฺส สุตา ทุเว;
มเหสีจา’สิ กจฺจานา, รโญฺญ สีหหนุสฺส สาฯ

๑๘. อาสี อญฺชนสกฺกสฺส, มเหสี สา ยโสธรา;
อญฺชนสฺส ทุเว ธีตา, มายา จาถ ปชาปติฯ

๑๙. ปุตฺตา ทุเว ทณฺฑปาณี, สุปฺปพุทฺธ จ สากิโย;
ปญฺจ ปุตฺตา ทุเว ธีตา, อาสุํ สีหหนุสฺสเรฯ

๒๐. สุโทฺธทโน โธโตทโน, สกฺกสุกฺกมิโตทโน;
อมิตา ปมิตาจา’ติ, อิเม ปญฺจ อิมา ทุเวฯ

๒๑. สุปฺปพุทฺธสฺส สกฺกสฺส, มเหสี อมิตา อหุ;
ตสฺสา’สุํ ภทฺทกจฺจานา, เทวทโตฺต ทุเว สุตาฯ

๒๒. มายา มหาปชาปติ เจว, สุโทฺธทน มเหสีโย;
สุโทฺธทน มหารโญฺญ, ปุโตฺต มายาย โส ชิโนฯ

๒๓. มหา สมฺมตวํสมฺหิ, อสมฺภิเนฺน มหามุนิ;
เอวํ ปวเตฺต สญฺชาโต, สพฺพ ขตฺถิย มุทฺธนิฯ

๒๔. สิทฺธตฺถสฺส กุมารสฺส, โพธิสตฺตสฺส สา อหุ;
มเหสี ภทฺทกจฺจานา, ปุโตฺต ตสฺสา’สิ ราหุโลฯ

๒๕. พิมฺพิสาโร จ สิทฺธตฺถ-กุมาโร จ สหายกา;
อุภิเนฺนํ ปิตโร จาปิ, สหายาเอว เต อหุํฯ

๒๖. โพธิสโตฺต พิมฺพิสารา, ปญฺจวสฺสาธิโก อหุ;
เอกูนตึโส วยสา, โพธิสโตฺต’ภินิกฺขมิฯ

๒๗. ปทหิตฺวาน ฉพฺพสฺสํ, โพธึ ปตฺวา กเมน จ;
ปญฺจตึโส ถ วยสา, พิมฺพิสารมุปาคมิฯ

๒๘. พิมฺพิสาโร ปนฺนรส-วโสฺส’ถ ปิตรํ สยํ;
อภิสิโตฺต มหาปโญฺญ, ปโตฺต รชฺชสฺส ตสฺส ตุฯ

๒๙. ปเตฺต โสฬสเม วเสฺส, สตฺถา ธมฺมมเทสยิ;
ทฺวาปญฺญาเสว วสฺสานิ, รชฺชํ กาเรสิ โส ปนฯ

๓๐. รเชฺช สมา ปนฺนรส, ปุเพฺพ ชินสมาคมา;
สตฺตตึส สมา ตสฺส, ธรมาเน ตถาคเตฯ

๓๑. พิมฺพิสารสุโต’ชาต-สตฺตุตํ ฆาตียา’มติ;
รชฺชํ ทฺวตฺตึสวสฺสานิ, มหามิตฺตทฺทุการยีฯ

๓๒. อชาตสตฺตุโน วเสฺส, อฏฺฐเม มุนิ นิพฺพุโต;
ปจฺฉา โส การยี รชฺชํ, วสฺสานิ จตุวีสติฯ

๓๓. ตถาคโต สกลโลกคฺคตํ คโต;
อนิจฺจตาว สมวโส อุปาคโต;
อิติ’ธ โย ภยชนนึ อนิจฺจตํ,
อเวกฺขเต ส ภวติ ทุกฺขปารคูติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มหาสมฺมตวํโส นาม

ทุติโย ปริเจฺฉโทฯ

ตติย ปริเจฺฉท

ปฐมธมฺมสํคีติ

๑. ปญฺจเนโตฺต ชิโน ปญฺจ-จตฺตาลีสสมา’สโม;
ฐตฺวา สพฺพานิ กิจฺจานิ, กตฺวา โลกสฺส สพฺพถาฯ

๒. กุสินารายยมก-สาลานมนฺตเร วเร;
เวสาขปุณฺณมายํ โส, ทีโป โลกสฺส นิพฺพุโตฯ

๓. สงฺขฺยาปถมติกฺกนฺตา, ภิกฺขู ตตฺถ สมาคตา;
ขตฺติยา พฺราหฺมณา วสฺสา, สุทฺธา เทวา ตเถว จฯ

๔. สตฺตสตสหสฺสานิ, เตสฺ ปาโมกฺขภิกฺขโว;
เถโร มหากสฺสโปว, สงฺฆเตฺถโร ตทา อหุฯ

๕. สตฺถุสรีรสารีร-ธาตุกิจฺจานิ การิย;
อิจฺฉโนฺต โส มหาเถโร, สตฺถุ ธมฺมจิรฏฺฐิติํฯ

๖. โลกนาเถ ทสพเล, สตฺตาหปรินิพฺพุเต;
ทุพฺภาสิตํ สุภทฺทสฺส, พุทฺธสฺส วจนํ สรํฯ

๗. สรํ จีวรทานญฺจ, สมเตฺต ฐปนํ ตถา;
สทฺธมฺมฐปนตฺถาย, มุนินา’นุคฺคหํ กตํฯ

๘. กาตุํ สทฺธมฺมสํคีติํ, สมฺพุทฺธานมเต ยติ;
นวงฺคสาสนธเร, สพฺพงฺคสมฺปาคเตฯ

๙. ภิกฺขู ปญฺจสเตเยว, มหาขีณาสเว วเร;
สมฺมนฺนิ เอเกนูเน ตุ, อานนฺทเตฺถรการณาฯ

๑๐. ปุน อานนฺทเตฺถรา’ปิ, ภิกฺขูหิ อภิยาจิโต;
สมฺมนฺนิ กาตุํ สํคีติํ, สา น สกฺกา หิ ตํ วินาฯ

๑๑. สาธุกีฬนสตฺตาหํ, สตฺตาหํ ธาตุภาชนํ;
อิจฺจทฺธมาสํ เขเปตฺวา, สพฺพโลกานุกมฺปกาฯ

๑๒. วสฺสํ วสํ ราชคเห, กสฺสาม ธมฺมสงฺคหํ;
นาเญฺญหิ ตตฺต วตฺถพฺพ-มิติ กตฺวาน นิจฺฉยํฯ

๑๓. โสกาตุรํ ตตฺถ ตตฺถ, อสฺสาเสโนฺต มหาชนํ;
ชมฺพุทีปมฺหิ เต เถรา, วิจริตฺวาน จาริกํฯ

๑๔. อาสฬฺหิสุกฺกปกฺขมฺหิ, สุกฺกปกฺขฏฺฐิตตฺถิกา;
อุปาคมฺุ ราชคหํ, สมฺปนฺนจตุปจฺจยํฯ

๑๕. ตเตฺถว วสฺสูปคตา, เต มหากสฺสปาทโย;
เถรา ถิรคุณูเปตา, สมฺพุทฺธมตโกวิทาฯ

๑๖. วสฺสานํ ปฐมํ มาสํ, สพฺพเสนาสเนสุ’ปิ;
กาเรสุํ ปฏิสงฺขารํ, วตฺวานา’ชาตสตฺตุโนฯ

๑๗. วิหารปฏิสงฺขาเร, นิฏฺฐิเต อหุ ภูปติ;
อิทานิ ธมฺมสํคีตึ, กริสฺสามิ มยํ อิติฯ

๑๘. กตฺตพฺพํ กินฺติปุฏฺฐสฺส, นิสชฺชฐานมาทิสุํ;
ราชา กตฺถาติ ปุจฺฉิตฺวา, วุตฺตฐานมฺหิ เตหิ โสฯ

๑๙. สีฆํ เวภารเสลสฺส, ปเสฺส กาเรสิ มณฺฑปํ;
สตฺตปณฺณิคุหาทฺวาเร, รมฺมํ เทวสโภปมํฯ

๒๐. สพฺพถา มณฺฑยิตฺวา ตํ, อตฺถราเปสิ ตตฺถ โส;
ภิกฺขูนํ คณนาเยว, อนคฺฆตฺถรณานิ จฯ

๒๑. นิสฺสาย ทกฺขิณํ ภาคํ, อุตฺตรามุขมุตฺตมํ;
เถราสนํ สุปญฺญตฺตํ, อาสิ ตตฺถ มหารหํฯ

๒๒. ตสฺมึ มณฺฑปมชฺฌสฺมึ, ปุรตฺถมุขมุตฺตมํ;
ธมฺมาสนํ สุปญฺญตฺตํ, อโหสิ สุคตารหํฯ

๒๓. ราชา’โรจยิ เถรานํ, กมฺมํ โน นิฏฺฐิตํ อิติ;
เต เถรา เถรมานนฺท-มานนฺทกรมพฺรวุํฯ

๒๔. เสฺว สนฺนิปาโต อานนฺท, เสเขน คมนํ ตหึ;
น ยุตฺตเนฺต สทเตฺถ ตฺวํ, อปฺปมโตฺต ตโต ภวฯ

๒๕. อิเจฺจวํ โจทิโต เถโร, กตฺวาน วีริยํ สมํ;
อิริยาปถโต มุตฺตํ, อรหตฺตมปาปุณิฯ

๒๖. วสฺสานํ ทุติเย มาเส, ทุติเย ทิวเส ปน;
รุจิเร มณฺฑเป ตสฺมึ, เถรา สนฺนิปตึสุ เตฯ

๒๗. ฐเปตฺวา’นนฺทเตฺถรสฺส, อนุจฺฉวิกมาสนํ;
อาสเนสุ นิสีทึสุ, อรหโนฺต ยถารหํฯ

๒๘. เถโร’รหตฺตปตฺตึ โส, ญาเปตุํ เตหิ นาคมา;
กุหึ อานนฺทเตฺถโร’ติ, วุจฺจมาเน ตุ เกหิจิฯ

๒๙. นิมฺมุชฺชิตฺวา ปถวิยา, คนฺตฺวา โชติปเถน วา;
นิสีทิ เถโร อานโนฺท, อตฺตโน ฐปิตาสเนฯ

๓๐. อุปาลิเถโร วินเย, เสสธเมฺม อเสสเก;
อานนฺทเตฺถรมกรุํ, สเพฺพ เถรา ธุรนฺธเรฯ

๓๑. มหาเถโร สกตฺตานํ, วินยํ ปุจฺฉิตุํ สยํ;
สมฺมนฺนุ’ปาลิเถโร จ, วิสฺสชฺเชตุํ ตเมว ตุฯ

๓๒. เถราสเน นิสีทิตฺวา, วินยํ ตมปุจฺฉิ โส;
ธมฺมาสเน นิสีทิตฺวา, วิสฺสเชฺชสิ ตเมว โสฯ

๓๓. วินยญฺญูนมคฺคน, วิสฺสชฺชิตกเมน เต;
สเพฺพ สชฺฌายมกรุํ, วินยํ นยโกวิทาฯ

๓๔. อคฺคํ พหุสฺสุตาทีนํ, โกสารกฺขํ มเหสิโน;
สมฺมนฺนิตฺวาน อตฺตานํ, เถโร ธมฺมมปุจฺฉิ โสฯ

๓๕. ตถา สมฺมนฺนิย’ตฺตานํ, ธมฺมาสนาคโต สยํ;
วิสฺสเชฺชสิ ตมานนฺท-เตฺถโร ธมฺมมเสสโตฯ

๓๖. เวเทหมุนินา เตน, วิสฺสชฺชิตกเมน เต;
สเพฺพ สชฺฌายมกรุํ, ธมฺมํ ธมฺมตฺถโกวิทาฯ

๓๗. เอวํ สตฺตหิ มาเสหิ, ธมฺมสํคีติ นิฎฺฐิตา;
สพฺพโลกหิตตฺถาย, สพฺพโลกหิ เตหิ สาฯ

๓๘. มหากสฺสปเถเรน, อิทํ สุคตสาสนํ;
ปญฺจวสฺสสหสฺสานิ, สมตฺถํ วตฺตเน กตํฯ

๓๙. อตีว ชาตปาโมชฺชา, สนฺธารกชลนฺติกา;
สํคีติปริโยสาเน, ฉทฺธากมฺปิ มหามหีฯ

๔๐. อจฺฉริยานิ จา’เหสุํ, โลเกเนกานิเนกธา;
เถเรเหว กตตฺตา จ, เถริยายํ ปรมฺปราฯ

๔๑. ปฐมํ สงฺคหํ กตฺวา, สพฺพโลกหิตํ พหุํ;
เต ยาวตายุกํ ฐตฺวา, เถรา สเพฺพปิ นิพฺพุตาฯ

๔๒. เถรา’ปิ เต มติปทีปหตนฺธการา,
โลกนฺธการหนนมฺหิ มหาปทีปา;
นิพฺพาปิตา มรณโฆรมหานิเลน,
เตนาปิ ชีวิตมทํ มติมา ชเหยฺยาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปฐมธมฺมสํคีตินาม

ตติโย ปริเจฺฉโทฯ

จตุตฺถ ปริเจฺฉท

ทุติย สํคีติ

๑. อชาตสตฺตุ ปุตฺโต ตํ, ฆาเตตฺวา’ทายิ ภทฺทโก;
รชฺชํ โสฬสวสฺสานิ, กาเรสิ มิตฺตทูภิโกฯ

๒. อุทยภทฺท ปุตฺโต ตํ, ฆาเตตฺวา อนุรุทฺธโก;
อนุรุทฺธสฺส ปุตฺโต ตํ, ฆาเตตฺวา มุณฺฑนามโกฯ

๓. มิตฺตทฺทุโน ทุมฺมติโน, เต’ปิ รชฺชมการยุํ;
เตสํ อุภินฺนํ รเชฺชสุ, อฏฺฐวสฺสาน’ติกฺกมุํฯ

๔. มุณฺฑสฺส ปุตฺโต ปิตรํ, ฆาเตตฺวา นาคทาสโก;
จตุวีสติวสฺสานิ, รชฺชํ กาเรสิ ปาปโกฯ

๕. ปิตุฆาตกวํโส’ย, มีติกุทฺธา’ถ นาครา;
นาคทาสก ราชานํ, อปเนตฺวา สมาคตาฯ

๖. สุสุนาโคติ ปญฺญาตํ, อมจฺจํ สาธุสมฺมตํ;
รเชฺช สมภิสิญฺจิํสุ, สเพฺพสํ หิตมานสาฯ

๗. โส อฏฺฐารสวสฺสานิ, ราชา รชฺชมการยิ;
กาฬาโส โก ตสฺส ปุตฺโต, อฏฺฐวีสติ การยิฯ

๘. อตีเต ทสเม วเสฺส, กาฬาโสกสฺส ราชิโน;
สมฺพุทฺธปรินิพฺพานา, เอวํ วสฺสสตํ อหุฯ

๙. ตทา เวสาลิยา ภิกฺขู, อเนกา วชฺชิปุตฺตกา;
สิงฺคีโลณํ ทฺวงฺคุลญฺจ, ตถา คามนฺตรมฺปิ จฯ

๑๐. อาวาสา’นุมตา’จิณฺณํ, อมถิตํ ชโลคิ จ;
นิสีทนํ อทสกํ, ชาตรูปาทิกํ อิติฯ

๑๑. ทสวตฺถูนิ ทีเปสุํ, กปฺปนฺตีติ อลชฺชิโน;
ตํ สุตฺวาน ยสเตฺถโร, เอวํ วชฺชีสุ จาริกํฯ

๑๒. ฉฬภิโญฺญ พลปฺปโตฺต, ยโส กากณฺฑกตฺรโช;
ตํ สเมตุํ สอุสฺสาโห, ตตฺถาคมิ’มหาวนํฯ

๑๓. ฐเปตฺวา’โปสถเคฺค เต, กํสปาติํ สโหธกํ;
กหาปณาทิํ สงฺฆสฺส, เทถ’นา’หุ อุปาสเกฯ

๑๔. น กปฺปเต ตํ มา เทถ, อิติ เถโร สวารยิ;
ปฏิสารณียํ กมฺมํ, ยสเตฺถรสฺส เต กรุํฯ

๑๕. ยาจิตฺวา อนฺทูตํ โส, สห เตน ปุรํ คโต;
อตฺตโน ธมฺมวาทิตฺตํ, สญฺญาเปตฺวา’ค สาคเรฯ

๑๖. อนฺทูตวโจ สุตฺวา, ตมุกฺขิปิตุมาคตา;
ปริกฺขิปิย อฏฺฐํสุ, สรํ เถรสฺส ภิกฺขโวฯ

๑๗. เถโร อุคฺคมฺม นภสา, คนฺตฺวา โกสมฺพิยํ ตโต;
ปาเวยฺยกา วนฺติกานํ, ภิกฺขูนํ สนฺติกํ ลหุํฯ

๑๘. เวเสสิ ทูเตตุ สยํ, คนฺตฺวา’โห คงฺคปพฺพตํ;
อาห สมฺภูตเตฺถรสฺส, ตํ สพฺพํ สาณวาสิโนฯ

๑๙. ปาเวยฺยกา สฏฺฐิเถรา, อสิตา’วนฺติกาปิ จ;
มหาขีณาสวา สเพฺพ, อโหคงฺคมฺหิ โอตรุํฯ

๒๐. ภิกฺขโว สนฺนิปติตา, สเพฺพ ตตฺถ ตโต ตโต;
อาสุํ นวุติสหสฺสานิ, มเนฺตตฺวา อขิลา’ปิ เตฯ

๒๑. โสเรยฺย เรวตเตฺถรํ, พหุสฺสุต มนาสวํ;
ตํ กาลปมุขํ ญตฺวา, ปสฺสิตุํ นิกฺขมึสุ ตํฯ

๒๒. เถโร ตมฺมนฺตนํ สุตฺวา, เวสาลึ คนฺตุเมว โส;
อิจฺฉโนฺต ผาสุคมนํ, ตโต นิกฺขมิ ตงฺขณํฯ

๒๓. ปาโต ปาโตว นิกฺขนฺต-ฏฺฐานํ เตน มหตฺตนา;
สายํ สายมุเปนฺตานํ, สหโชติยมทฺทสุํฯ

๒๔. ตตฺถ สมฺภูตเตฺถเรน, ยสเตฺถโร นิโยชิโต;
สทฺธมฺมสวนเนฺต ตํ, เรวตเถร มุตฺตมํฯ

๒๕. อุเปจฺจ ทสวตฺถูนิ, ปุจฺฉิ เถโร ปฏิกฺขิปิ;
สุตฺวา’ธิกรณํ ตญฺจ, นิเสเธมาติ อพฺรวิฯ

๒๖. ปาปาปิ ปกฺขํ เปกฺขนฺตา, เรวตเตฺถร มุตฺตมํ;
สามณกํ ปริกฺขารํ, ปฏิยาทิย เต พหุํฯ

๒๗. สีฆํ นาวาย คนฺตฺวาน, สหชาติสมีปคา;
กโรนฺติ ภตฺตวิสฺสคฺคํ, ภตฺตกาเล อุปฏฺฐิเตฯ

๒๘. สหชาตึ อาวสโนฺต, สาฬฺเถโร วิจินฺติยา;
ปาเวยฺยกา ธมฺมวาที, อิติ ปสฺสิ อนาสโวฯ

๒๙. อุเปจฺจ ตํ มหาพฺรหฺมา, ธเมฺม นิฏฺฐาติ อพฺรวิ;
นิจฺจํ ธเมฺม ฐิตตฺตํ โส, อตฺตโน ตสฺส อพฺรวิฯ

๓๐. เต ปริกฺขารมาทาย, เรวตเตฺถรมทฺทสุํ;
เถโร น คณฺหิ ตปฺปกฺข-คาหี สิสฺสํ ปณามยีฯ

๓๑. เวสาลิํ เต ตโต คนฺตฺวา, ตโต ปุปฺผปุรํ คตา;
วทิํสุ กาฬาโสกสฺส, นรินฺทสฺส อลชฺชีโนฯ

๓๒. สตฺถุสฺส โน คนฺธกุฏิํ, โคปยนฺต มยํ ตหิํ;
มหาวนวิหารสฺมิํ, วสาม วชฺชีภูมิยํฯ

๓๓. คณฺหิสฺสาม วิหาร’นฺติ, คามวาสิกสิกฺขโว;
อาคจฺฉนฺติ มหาราช, มฏิเสธย เต อิติฯ

๓๔. ราชานํ ทุคฺคหิตํ เต, กตฺวา เวสาลิมาคมุํ;
เรวตเตฺถร มูลมฺหิ, สหชาติยเมตฺถ ตุฯ

๓๕. ภิกฺขู สตสหสฺสานิ, เอกาทส สมาคตา;
นวุติญฺจ สหสฺสานิ, อหุ ตํ วตฺถุ สนฺติยาฯ

๓๖. มูลเฏฺฐหิ วินา วตฺถุ-สมนํ เนว โรจยิ;
เถโร สเพฺพปิ ภิกฺขู เต, เวสาลิมาคมุํ ตโตฯ

๓๗. ทุคฺคหิโตว โส ราชา, ตตฺถามเจฺจ อเปสยิ;
มูฬฺหา เทวานุภาเวน, อญฺญตฺถ อคมิํสุ เตฯ

๓๘. เปเสตฺวา เต มหีปาโล, ตํ รตฺติํ สุปิเนนโส;
อปสฺสิ สกมตฺตานํ, ปกฺขิตฺตํ โลหกุมฺภิยํฯ

๓๙. อติภีโต อหุ ราชา, ตมสฺสา เสตุ มาคมา;
ภคินี นนฺทเถรี ตุ, อากาเสน อนาสวาฯ

๔๐. ภาริยํ เต กตํ กมฺมํ, ธมฺมิเก’เยฺย ขมาปย;
ปโกฺข เตสํ ภวิตฺวา ตฺวํ, กุรุ สาสนปคฺคหํฯ

๔๑. เอวํ กเต โสตฺถิ ตุยฺหํ, เหสฺสตีติ อปกฺกมิ;
ปสาเตเยว เวสาลิํ, คนฺตุํ นิกฺขมิ ภูปติฯ

๔๒. คนฺตฺวา มหาวนํ ภิกฺขู-สงฺฆํ โส สนฺนิปาติย;
สุตฺวา อุภินฺนํ วาทญฺจ, ธมฺมปกฺขญฺจ โรจิยฯ

๔๓. ขมาเปตฺวา ธมฺมิเก เต, ภิกฺขู สเพฺพ มหีปติ;
อตฺตโน ธมฺมปกฺขตฺตํ, วตฺวา ตุเมฺห ยถารุจิฯ

๔๔. สมฺปคฺคหํ สาสนสฺส, กโรถาติ จ ภาสิย;
ทตฺวา จ เตสํ อารกฺขํ, อคมาสิ สกํ ปุรํฯ

๔๕. นิเจฺฉตุํ ตานิ วตฺถูนิ, สโงฺฆ สนฺนิปตี ตทา;
อนคฺคานิ ตตฺถ ภสฺสานิ, สงฺฆมเชฺฌ อชายิสุํฯ

๔๖. ตโต โส เรวตเตฺถโร, สาเวตฺวา สงฺฆมชฺฌโค;
อุพฺภาหิกาย ตํ วตฺถุํ, สเมตุํ นิจฺฉยํ อกาฯ

๔๗. ปาจินเกจ จตฺโร, จตฺโร ปาเวยฺยเกปิ จ;
อุพฺภาหิกาย สมฺมนฺนิ, ภิกฺขู ตํ วตฺถุ สนฺติยาฯ

๔๘. สพฺพกามี จ สาโฬฺห จ, ขุชฺชโสภิตนามโก;
วาสภคามิโก จาติ, เถโร ปาจินกา อิเมฯ

๔๙. เรวโต สาณสมฺภูโต,
ยโส กาโกณฺฑกตฺรโช;
สุมโน จาติ จตฺตาโร,
เถรา ปาเวยฺยกา อิเมฯ

๕๐. สเมตุํ ตานิ วตฺถูนิ, อปฺปสทฺทํ อนากุลํ;
อคมุํ วาลุการามํ, อฎฺฐเตฺถรา อนาสวาฯ

๕๑. ทหเรนา'ชิ เต เนตฺถ, ปญฺญเตฺต อาสเน สุเภ;
นิสีทิํสุ มหาเถรา, มหามุนิ มตญฺญุโนฯ

๕๒. เตสุ วตฺถูสุ เอเกกํ, กมโต เรวโต มหา;
เถโร เถรํ สพฺพกามิํ, ปุจฺฉิ ปุจฺฉาสุ โกวิโทฯ

๕๓. สพฺพกามี มหาเถโร, เตน ปุโฎฺฐ'ถ พฺยากริ;
สพฺพานิ ตานิ วตฺถูนิ, น กปฺปนฺตีติ สุตฺตโตฯ

๕๔. นิหนิตฺวา'ธิกรณํ, ตํ เต ตตฺถ ยถากฺกมํ;
ตเถว สงฺฆมเชฺฌปิ, ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนํ กรุํฯ

๕๕. นิคฺคหํ ปาปภิกฺขูนํ, ทสวตฺถุกทีปนํ;
เตสํ ทสสหสฺสานํ, มหาเถโร อกํสุ เตฯ

๕๖. สพฺพกามี ปุถวิยา, สงฺฆเตฺถโร ตทา อหุ;
โส วีสํ วสฺสสติโก, ตทา'สิ อุปสมฺปทาฯ

๕๗. สพฺพกามี จ สาโฬฺห จ,
เรวโต ขุชฺชโสภิโต;
ยโส กาโกณฺฑกสุโต,
สมฺภูโต สาณวาสิโกฯ

๕๘. เถรา อานนฺทเตฺถรสฺส, เอเต สทฺธิวิหาริโน;
วาสภคามิโก เจว, สุมโน จ ทุเว ปนฯ

๕๙. เถรา'นุรุทฺธเตฺถรสฺส, เอเต สทฺธิวิหาริโน;
อฎฺฐ เถรา'ปิ ธญฺญา เต, ทิฎฺฐปุพฺพา ตถาคตํฯ

๖๐. ภิกฺขู สตสหสฺสานิ, ทฺวาทสาสุํ สมาคตา;
สเพฺพสํ เรวตเตฺถโร, ภิกฺขูนํปมุโขตทาฯ

๖๑. ตโต โส เรวตเตฺถโร, สทฺธมฺมฎฺฐิติยา จิรํ;

กาเรตุํ ธมฺมสํคีตึ, สพฺพภิกฺขุสมูหโตฯ

๖๒. ปภินฺนตฺถาทิญาณานํ, ปิฎกตฺตยธารินํ;
สตานิ สตฺตภิกฺขูนํ, อรหนฺตานมุจฺจินิฯ

๖๓. เต สเพฺพ วาลุการาเม, กาฬาโสเกน รกฺขิตา;
เรวตเตฺถรปาโมกฺขา, อกรุํ ธมฺมสงฺคหํฯ

๖๔. ปุเพฺพ กตํ ตถา เอว, ธมฺมํ ปจฺฉา จ ภาสิตํ;
อาทาย นิฏฺฐเปสุํ ตํ, เอตํ มาเสหิ อฎฺฐหิฯ

๖๕. เอวํ ทุติยสํคีตึ, กตฺวา เตปิ มหายสา;
เถรา โทสกฺขยํ ปตฺตา, ปตฺตากาเลน นิพฺพุตึฯ

๖๖. อิติ ปรมมตีนํ ปตฺติปตฺตพฺพกานํ,
ติภวหิตกรานํ โลกนาเถรสานํ;
สุมริยมรณํ ตํ สงฺขตา สารกตฺตํ,
ปริคณิยมเสสํ อปฺปมโตฺต ภเวยฺยาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต

มหาวํเส ทุติยสํคีติ นาม

จตุโตฺถ ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจม ปริเจฺฉท

ตติยธมฺมสํคีติ

๑. ยา มหากสฺสปาทีหิ , มหาเถเรหิ อาทิโต;
กตา สทฺธมฺม สํคีติ, เถริยา'ติ ปวุจฺจติฯ

๒. เอโก'ว เถรวาโท โส, อาทิวสฺสสเต อหุ;
อญฺญาจริยวาทาตุ, ตโต โอรํ อชายิสุํฯ

๓. เตหิ สํคีติกาเรหิ, เถเรหิ ทุติเยหิ เต;
นิคฺคหิตา ปาปภิกฺขู, สเพฺพ ทสสหสฺสกาฯ

๔. อกํสา'จริยวาทํ เต, มหาสํคีตินามกา;
ตโต โคกุลิกา ชาตา, เอกโพฺพหาริกาปิ จฯ

๕. โคกุลิเกหิ ปณฺณตฺติ-วาทา พาหุลิกาปิ จ;
เจติยวาทา เตเสฺวว, สมตาสงฺฆิกา ฉ เตฯ

๖. ปุนาปิ เถรวาเทหิ, มหึสาสกภิกฺขโว;
วชฺชีปุตฺตกภิกฺขู จ, ทุเว ชาตา อิเม ขลุฯ

๗. ชาตา'ถ ธมฺมุตฺตริยา, ภทฺรยานิกภิกฺขโว;
ฉนฺนาคารา สมฺมิติยา, วชฺชีปุตฺติยภิกฺขูติฯ

๘. มหึสาสกภิกฺขูหิ, ภิกฺขู สพฺพตฺถ วาทิโน;
ธมฺมคุตฺติยภิกฺขู จ, ชาตา ขลุ อิเม ทุเวฯ

๙. ชาตา สพฺพตฺถิวาทีหิ, กสฺสปิยา ตโต ปน;
ชาตา สงฺกนฺติกา ภิกฺขู, สุตฺตวาทา ตโต ปนฯ

๑๐. เถรวาเทน สห เต, โหนฺติ ทฺวาทสิ'เมปิ จ;
ปุเพฺพ วุตฺตฉวาทา จ, อิติ อฎฺฐารสา ขิลาฯ

๑๑. สตฺตรสาปิ ทุติเย, ชาตา วสฺสสเต อิติ;
อญฺญาจริยวาทา ตุ, ตโต โอรมชายิสุํฯ

๑๒. เหมตา ราชคิริยา, ตถา สิทฺธตฺถิกาปิ จ;
ปุพฺพเสลิยภิกฺขู จ, ตถา อปรเสลิยาฯ

๑๓. วาชิริยา ฉ เอเตหิ, ชมฺพุทีปมฺหิ ภินฺนกา;
ธมฺมรุจิ จ สาคลิยา, ลํกาทีปมฺหิ ภินฺนกาฯ

อาจริยกุลวาทกถา นิฎฺฐิตาฯ

ธมฺมาโสกาภิเสก

๑๔. กาฬาโสกสฺส ปุตฺตา ตุ, อเหสุํ ทสภาติกา;
พาวีสตึ เต วสฺสานิ, รชฺชํ สมนุสาสิสุํฯ

๑๕. นว นนฺทา ตโต อาสุํ, กเมเนว นราธิปา;
เต’ปิ พาวีสวสฺสานิ, รชฺชํ สมนุสาสิสุํฯ

๑๖. โมริยานํ ขตฺติยานํ, วํเส ชาตํ สิริธรํ;
จนฺทคุตฺโตติ ปญฺญาตํ, จาณกฺโก พฺราหฺมโณ ตโตฯ

๑๗. นวมํ ธนนนฺทํ ตํ, ฆาเตตฺวา จณฺฑโกธสา;
สกเล ชมฺพุทีปสฺมึ, รชฺเช สมภิสิญฺจี โสฯ

๑๘. โส จตุวีสวสฺสานิ, ราชา รชฺชมการยิ;
ตสฺส ปุตฺโต พินฺทุสาโร, อฏฺฐวีสติ การยิฯ

๑๙. พินฺทุสารสุตา อาสุํ, สตํ เอโก จ วิสฺสุตา;
อโสโก อาสิ เตสํ ตุ, ปุญฺญเตโชพลิทฺธิโกฯ

๒๐. เวมาติเก ภาตโร โส, หนฺตฺวา เอกูนกํ สตํ;
สกเล ชมฺพุทีปสฺมึ, เอกรชฺชมปาปุณิฯ

๒๑. ชินนิพฺพานโต ปจฺฉา, ปุเร ตสฺสาภิเสกโต;
สาฏฺฐารสํ วสฺสสต-ทฺวยเมวํ วิชานิยฯ

๒๒. ปตฺวา จตูหิ วเสฺสหิ, เอกรชฺชํ มหายโส;
ปุเร ปาฏลิปุตฺตสฺมึ, อตฺตานมภิเสจยิฯ

๒๓. ตสฺสา’ภิเสเกน สมํ, อากาเส ภูมิยํ ตถา;
โยชเน โยชเน อาณา, นิจฺจํ ปวตฺติตา อหุฯ

๒๔. อโนตตโตฺต ทกากาเช, อฏฺฐเนสุํ ทิเน ทิเน;
เทวา เทโว อกา เตหิ, สํวิภาคํ ชนสฺสจฯ

๒๕. นาคลตาทนฺตกฏฺฐํ, อาเนสุํ หิมวนฺตโต;
อเนเกสํ สหสฺสานํ, เทวา เอว ปโหนกํฯ

๒๖. อคทา’มลกเญฺจว, ตถาคท หริตกํ;
ตโต’ว อมปกฺกญฺจ, วณฺณคนฺธรสุตฺตมํฯ

๒๗. ปญฺจวณฺณานิ วตฺถานิ, ตตฺถปุญฺชนปฏฺฏกํ;
ปีตญฺจ ทิพฺพปานญฺจ, ฉทฺทนฺตทหโต มรุฯ

๒๘. มรนฺตา นคเร ตสฺมึ, มิคสูกรปกฺขิโน;
อาคนฺตฺวาน มหานสํ, สยเมว มรนฺติ จฯ

๒๙. คาโว ตตฺถ จราเปตฺวา, วชมาเนนฺติ ทีปิโน;
เขตฺต วตฺถุตฬากาทึ, ปาเลนฺติ มิคสูกราฯ

๓๐. สุมนํ ปุปฺผปฏกํ, อภุตฺตํ ทิพฺพมุปฺปลํ;
วิเลปนํ อญฺชนญฺจ, นาคานาคาวิมานโตฯ

๓๑. สาลิวาหสหสฺสานิ, นวุตึ ตุ สุวา ปน;
ฉทฺทนฺตทหโตเยว, อาหรึสุ ทิเน ทิเนฯ

๓๒. เต สาลินิตฺถุสกเณ, อขเณฺฑตฺวาน ตณฺฑุเล;
อกํสุ มูสิกา เตหิ, ภตฺตํ ราชกุเล อหุฯ

๓๓. อกํสุ สสฺสตํ ตสฺส, มธูนิ มธุมกฺขิกา;
ตถา กมฺมารสาลาสุ, อจฺฉากูฏานิ ปาตยุํฯ

๓๔. กรวิกา สกุณิกา, มนุญฺญมธุรสฺสรา;
อกํสุ ตสฺสา'คนฺตฺวาน, รโญฺญ มธุรวสฺสิตํฯ

๓๕. ราชา'ภิสิโตฺต โส'โสโก,
กุมารํ ติสฺสสวฺหยํ;
กณิฏฺฐํ สํโสทริยํ, อุปรเชฺช'ภิเสจยิฯ

ธมฺมาโสกาภิเสโก นิฏฺฐิโต

นิโคฺรธสามเณร ทสฺสน

๓๖. ปิตา สฏฺฐิสหสฺสานิ, พฺราหฺมเณ พฺรหฺมปกฺขิเก;
โภเชสิ โสปิ เตเยว, ตีณิ วสฺสานิ โภชยิฯ

๓๗. ทิสฺวา'นุปสมํ เตสํ, อโสโก ปริเวสเน;
วิเจยฺย ทานํ ทสฺสนฺติ, อมเจฺจ สนฺนิโยชิยฯ

๓๘. อาณาปยิตฺวา มติมา, นานาปาสณฺฑิเก วิสุํ;
วีมํสิตฺวา นิสชฺชาย, โภชาเปตฺวา วิสชฺชยิฯ

๓๙. กาเล วาตายนคโต, สนฺตํ รจฺฉาคตํ ยตึ;
นิโคฺรธสามเณรํ โส, ทิสฺวา จิตฺตํ ปสาทยิฯ

๔๐. พินฺทุสารสฺส ปุตฺตานํ, สเพฺพสํ เชฏฺฐภาตุโน;
สุมนสฺส กุมารสฺส, ปุโตฺต โส หิ กุมารโกฯ

๔๑. อโสโก ปิตรา ทินฺนํ, รชฺชมุเชฺชนิยณฺหิ โส;
หิตฺวา'คโต ปุปฺผปุรํ, พินฺทุสาเร คิลานเกฯ

๔๒. กตฺวา ปุรํ สกายตฺตํ, มเต ปิตริ ภาตรํ;
ฆาเตตฺวา เชฏฺฐกํ รชฺชํ, อคฺคเหสิ ปุเร วเรฯ

๔๓. สุมนสฺส กุมารสฺส, เทวี ตนฺนามิกา ตโต;
คพฺภินี นิกฺขมิตฺวาน, ปาจินทฺวารโต พหิฯ

๔๔. จณฺฑาลคาม มคมา, ตตฺถ นิโคฺรธเทวตา;
ตมาลปิยนาเมน, มา ปตฺวา ฆรกํ อทาฯ

๔๕. ตทเห’ว วรํ ปุตฺตํ, วิชายิตฺวา สุตสฺส สา;
นิโคฺรโธติ อกา นามํ, เทวตา นุคฺคหานุคาฯ

๔๖. ทิสฺวา ตํ เชฏฺฐจณฺฑาโล, อตฺตโน สามินึ วิย;
มญฺญโนฺต ตํ อุปฏฺฐาสิ, สตฺตวสฺสานิ สาธุกํฯ

๔๗. ตํ มหาวรุโณ เถโร, ตทา ทิสฺวา กุมารกํ;
อุปนิสฺสย สมฺปนฺนํ, อรหา ปุจฺฉิ มาตรํฯ

๔๘. ปพฺพาเชสิ ขุรเคฺค โส, อรหตฺตมปาปุณิ;
ทสฺสนาโย’ป คจฺฉโนฺต, โส ตโต มาตุเทวิยาฯ

๔๙. ทกฺขิเณน จ ทฺวาเรน, ปวิสิตฺวา ปุรุตฺตมํ;
ตํ คามคามิมเคฺคน, ยาติ ราชงฺคเณ ตทาฯ

๕๐. สนฺตาย อิริยา ยสฺมึ, ปสีทิ สมหีปติ;
ปุเพฺพ’ว สนฺนิวาเสน, เปมํ ตสฺมึ อชายถฯ

๕๑. ปุเพฺพ กิร ตโย อาสุํ, ภาตโร มธุ วาณิชา;
เอโก มธุํ วิกฺกิณาติ, อาหรนฺติ มธุํ ทุเวฯ

๕๒. เอโก ปเจฺจกสมฺพุโทฺธ, วณโรคาตุโร อหุ;
อโญฺญ ปเจฺจกสมฺพุโทฺธ, ตทตฺถํ มธุวตฺถิโกฯ

๕๓. ปิณฺฑจาริกวเตฺตน, นครํ ปาวิสี ตทา;
ติตฺถํ ชลตฺถํ คจฺฉนฺติ, เอกา เจฏี ตมทฺทสฯ

๕๔. ปุจฺฉิตฺวา มธุกามตฺตํ, ญตฺวา หเตฺถน อาทิสิ;
เอโส มธฺวาปโณ ภเนฺต, ตตฺถ คจฺฉา’ติ อพฺรวิฯ

๕๕. ตตฺถ ปตฺตสฺส พุทฺธสฺส, วาณิโช โส ปสาทวา;
วิสฺสนฺทยโนฺต มุขโต, ปตฺตปุรํ มธุํ อทาฯ

๕๖. ปุณฺณญฺจ อุปฺปตนฺตญฺจ, ปติตญฺจ มหีตเล;
ทิสฺวา มธุํ ปสโนฺน โส, เอวํ ปณิทหี ตทาฯ

๕๗. ชมฺพุทีเป เอกรชฺชํ, ทาเนนา’เนน โหตุ เม;
อากาเส โยชเน อาณา, ภูมิยํ โยชเนติ จฯ

๕๘. ภาตเร อาคเต อาห, เอทิสสฺส มธุํ อทํ;
อนุโมทถ ตุเมฺห ตํ, ตุมฺหากญฺจ ยโต มธุฯ

๕๙. เชโฏฺฐ อาห อตุโฏฺฐ โส,
จณฺฑาโล นูน โสสิยํ;

นิวาเสนฺตีติ จณฺฑาลา,
กาสายานิ สทา อิติฯ

๖๐. มโชฺฌ ปเจฺจกพุทฺธํ ตํ, ขิปปารณฺณเว อิติ;
ปตฺติทานวโจ ตสฺส, สุตฺวา เต จานุโมทิสุํฯ

๖๑. อาปณา เทสิกํ ยาตุ, เทวิตฺตํ ตสฺส ปตฺถยิ;
อาทิสฺสมานสนฺธิ จ, รูปํ อติมโนรมํฯ

๖๒. อโสโก มธุโท’สนฺธิ-มิตฺตาเทวี ตุ เจฏิกา;
จณฺฑาลวาที นิโคฺรโธ, ติโสฺส โส ปารวาทิโกฯ

๖๓. จณฺฑาลวาที จณฺฑาล-คาเม อาสิ ยโต ตุ โส;
ปเตฺถสิ โมกฺขํ โมกฺขญฺจ, สตฺต วโสฺสว ปาปุณิฯ

๖๔. นิวิฏฺฐเปโม ตสฺมิํ โส, ราชา’ติ ตุริโต ตโต;
ปโกฺกสาเปสิ ตํ โส ตุ, สนฺตวุตฺตี อุปาคมิฯ

๖๕. นิสีท ตาตา’นุรูเป, อาสเน ตา’ห ภูปติ;
อทิสฺวา ภิกฺขุมญฺญํ โส, สีหาสนมุปาคมิฯ

๖๖. ตสฺมิํ ปลฺลงฺกมายาเต, ราชาอิติ วิจินฺตยิ;
อชฺชา’ยํ สามเณโร เม, ฆเร เหสฺสติ สามิโกฯ

๖๗. อาลมฺพิตฺวา กรํ รโญฺญ, โส ปลฺลเงฺก สมารุหิ;
นิสีทิ ราชปลฺลเงฺก, เสตจฺฉตฺตสฺส เหฏฺฐโตฯ

๖๘. ทิสฺวา ตถา นิสินฺนํ ตํ, อโสโก โส มหีปติ;
สมฺภาเวตฺวาน คุณโต, ตุโฏฺฐ’ตีว ตทา อหุฯ

๖๙. อตฺตโน ปฏิยเตฺตน, ขชฺชโภเชฺชน ตปฺปิย;
สมฺพุทฺธเทสิตํ ธมฺมํ, สามเณรมปุจฺฉิตํฯ

๗๐. ตสฺส’ปฺปมาทวคฺคํ โส, สามเณโร อภาสถ;
ตํ สุตฺวา ภูมิปาโล โส, ปสโนฺน ชินสาสเนฯ

๗๑. อฏฺฐ เต นิจฺจภตฺตานิ, ทมฺมิ ตาตา’ติ อาห ตํ;
อุปชฺฌายสฺส เม ราช, ตานิ ทมฺมีติ อาห โสฯ

๗๒. ปุน อฏฺฐสุ ทิเนฺนสุ, ตาน’ทา จริยสฺส โส;
ปุน อฏฺฐสุ ทิเนฺนสุ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส ตาน’ทาฯ

๗๓. ปุน อฏฺฐสุ ทิเนฺนสุ, อธิวาเสสิ พุทฺธิมา;
ทฺวตฺติํสภิกฺขู อาทาย, ทุติยทิวเส คโตฯ

๗๔. สหตฺถา ตปฺปิโต รญฺญา, ธมฺมํ เทสิย ภูปติํ;
สรเณสุ จ สีเลสุ, ฐเปสิ สมหาชนํฯ

สาสนปฺปเวส

๗๕. ตโต ราชา ปสโนฺน โส, ทิคุเณน ทิเน ทิเน;
ภิกฺขู สฎฺฐิสหสฺสานิ, อนุปุเพฺพนฺ'ปฐหิฯ

๗๖. ตตฺถิยานํ สหสฺสานิ, นิกฺฃฑฺฒิตฺวาน สฎฺฐิโส;
สฎฺฐิภิกฺขุสหสฺสานิ, ฆเร นิจฺจมโภชยิฯ

๗๗. สฎฺฐิภิกฺขุสหสฺสานิ , โภเชตุํ ตุริโต หิ โส;
ปฎิยาทาปยิตฺวาน, ขชฺชโภชฺชํ มหารหํฯ

๗๘. ภูสาเปตฺวาน นครํ, คนฺตฺวา สงฺฆํ นิมนฺติย;
ฆรํ เนตฺวาน โภเชตฺวา, ทตฺวา สามณกํ พหุํฯ

๗๙. สตฺถารา เทสิโต ธโมฺม, กิตฺตโกติ อปุจฺฉถ;
พฺยากาสิ โมคฺคลิปุโตฺต, ติสฺสเตฺถโร ตทสฺสตํฯ

๘๐. สุตฺวาน จตุราสีติ, ธมฺมกฺขนฺธา'ติ โส'พฺรวิ;
ปูเชมิ เต'หํ ปเจฺจกํ, วิหาเรนา'ติ ภูปติฯ

๘๑. ทตฺวา ตทา ฉนฺนวุติ-ธนโกฎึ มหีปติ;
ปุเรสุ จตุราสีติ-สหเสฺสสุ มหีตเลฯ

๘๒. ตตฺถ ตเตฺถ'ว ราชูหิ, วิหาเร อารภาปยิ;
สยํ อโสการามํ ตุ, การาเปตุํ สมารภิฯ

๘๓. รตนตฺตยนิโคฺรธ-คิลานานนฺติ สาสเน;
ปเจฺจกํ สตสหสฺสํ, โส ทาเปสิ ทิเน ทิเนฯ

๘๔. ธเนน พุทฺธทิเนฺนน, ถูปปูชา อเนกธา;
อเนเกสุ วิหาเรสุ, อเนเก อกรุํ สทาฯ

๘๕. ธเนน ธมฺมทิเนฺนน, ปจฺจเย จตุโร วเร;
ธมฺมธรานํ ภิกฺขูนํ, อุปเนตุํ สทา นราฯ

๘๖. อโนตโตฺตทกาเชสุ, สงฺฆสฺส จตุโร อทา;
เต ปิฎกานํ เถรานํ, สฎฺฐิเย'กํ ทิเน ทิเนฯ

๘๗. เอกํ อสนฺธิมิตฺตาย, เทวิยา ตุ อทาปยิ;
สยํ ปน ทุเวเยว, ปริภุญฺชิ มหีปติฯ

๘๘. สฎฺฐิภิกฺขุสหสฺสานํ, ทนฺตกฎฺฐํ ทิเน ทิเน;
โสฬสิตฺถิสหสฺสานํ, อทา นาคลตาวฺหยํฯ

๘๙. อเถกทิวสํ ราชา, จตุสมฺพุทฺธทสฺสินํ;

กปฺปายุกํ มหากาฬํ, นาคราชํ มหิทฺธิกํฯ

๙๐. สุณิตฺวา ตมาเนตุํ, โสณฺณสงฺขลิพนฺธนํ;
เปสยิตฺวา ตมาเนตฺวา, เสตจฺฉตฺตสฺส เหฏฺฐโตฯ

๙๑. ปลฺลงฺกมฺหิ นิสีเทตฺวา, นานาปุเปฺผหิ ปูชิย;
โสฬสิตฺถิสหเสฺสหิ, ปริวาริย อพฺรวิฯ

๙๒. สทฺธมฺมจกฺกวตฺติสฺส , สมฺพุทฺธสฺส มเหสิโน;
รูปํ อนนฺตญาณสฺส, ทเสฺสหิ มม โภ อิติฯ

๙๓. ทฺวตฺตึสลกฺขณูเปตํ, อสีติพฺยญฺชนุชฺชลํ;
พฺยามปฺปภาปริกฺขิตฺตํ, เกตุมาลาหิ โสภิตํฯ

๙๔. นิมฺมาสิ นาคราชา โส, พุทฺธรูปํ มโนหรํ;
ตํ ทิสฺวา’ติ ปสาทสฺส, วิมฺหยสฺส จ ปูริโตฯ

๙๕. เอเตน นิมฺมิตํ รูปํ, อีทิสํ กีทิสํ นุโข;
ตถาคตสฺส รูปนฺติ, อาสิ ปีตุนฺนตุนฺนโตฯ

๙๖. อกฺขิปูชนฺติ สญฺญาตํ, ตํ สตฺตาหํ นิรนฺตรํ;
มหามหํ มหาราช, การาเปสิ มหิทฺธิโกฯ

๙๗. เอวํ มหานุภาโว จ, สโทฺธ จาปิ มหีปติ;
เถโร จ โมคฺคลิปุโตฺต, ทิฏฺฐา ปุเพฺพ วสีหิ เตฯ

สาสนปฺปเวโส นิฏฺฐิโตฯ

โมคฺคลิปุตฺตติสฺสเถราทโย

๙๘. ทุติเย สงฺคเห เถรา, เปกฺขนฺตา’นาคเตหิ เต;
สาสโนปทฺทวํ ตสฺส, รโญฺญ กาลมฺหิ อทฺทสุํฯ

๙๙. เปกฺขานฺตา สกเล โลเก, ตทุปทฺทวฆาตกํ;
ติสฺสพฺรหฺมานมทฺทกฺขุํ, อจิรฏฺฐายิ ชีวิตํฯ

๑๐๐. เตสํ สมุปสงฺกมฺม, อายาจิํสุ มหาปตึ;
มนุเสฺสสฺว’ปฺปชฺชิตฺวา, ตทุปทฺทวฆาตนํฯ

๑๐๑. อทา ปฏิญฺญํ เตสํ โส, สาสนุโชฺชตนตฺถิโก;
สิคฺควํ จณฺฑวชฺชิญฺจ อโวจุํ ทหเร ยติฯ

๑๐๒. อฏฺฐารสาธิกา วสฺส-สตา อุปริ เหสฺสติ;
อุปทฺทโว สาสนสฺส, น สโมฺภสฺสาม ตํ มยํฯ

๑๐๓. อิมํ ตุมฺหา’ธิกรณํ, โนปคญฺฉิตฺถ ภิกฺขโว;
ทณฺฑกมฺมารหา ตสฺมา, ทณฺฑกมฺมปทณฺหิ โวฯ

๑๐๔. สาสนุโชฺชตนตฺถาย, ติสฺสพฺรหฺมา มหาปติ;
โมคฺคลิพฺราหฺมณฆเร, ปฏิสนฺธึ คเหสฺสติฯ

๑๐๕. กาเล ตุเมฺหสุ เอโก ตํ, ปพฺพาเชตุ กุมารกํ;
เอโก ตํ พุทฺธวจนํ, อุคฺคณฺหาเปตุ สาธุกํฯ

๑๐๖. อหุ อุปาลิเถรสฺส,
เถโร สทฺธิวิหาริโก;
ทาสโก โสณโก ตสฺส,
เทฺว เถรา โสณกสฺสิเมฯ

๑๐๗. อหุ เวสาลิยํ ปุเพฺพ-ทาสโก นาม โสตฺถิโย;
ติสิสฺสสตเชโฏฺฐ โส, วสํ อาจริยนฺติเกฯ

๑๐๘. ทฺวาทสวสฺสิโกเยว, เวทปารคโต จรํ;
สสิโสฺส วาลิการาเม, วสนฺตํ กตสงฺคหํฯ

๑๐๙. อุปาลิเถรํ ปสฺสิตฺวา, นิสีทิตฺวา ตทนฺติเก;
เวเทสุ คณฺฐิฐานานิ, ปุจฺฉิ โส ตานิ พฺยากริฯ

๑๑๐. สพฺพธมฺมานุปติโต, เอกธโมฺม หิ มาณว;
สเพฺพ ธมฺมา โอสรนฺติ, เอกธโมฺม หิ โก นุ โสฯ

๑๑๑. อิจฺจาห นามํ สนฺธาย, เถโร มาณวโก ตุ โส;
นา’ญฺญาสิ ปุจฺฉิโต มโนฺต, พุทฺธมโนฺตติ ภาสิโตฯ

๑๑๒. เทหีติ อาห โส อาห, เทม โน เวสธาริโน;
คุรุํ อาปุจฺฉิ มนฺตตฺถํ, มาตรํ ปิตรํ ตถาฯ

๑๑๓. มาณวานํ สเตเห’ส, ตีหิ เถรสฺส สนฺติเก;
ปพฺพชิตฺวาน กาเลน, อุปสมฺปชฺชิ มาณโวฯ

๑๑๔. ขีณาสวสหสฺสํ โส, ทาสกเตฺถรเชฏฺฐกํ;
อุปาลิเถโร วาเจสิ, สกลํ ปิฏกตฺตยํฯ

๑๑๕. คณนา วีติวตฺตา เต, เสสา’ริย ปุถุชฺชนา;
ปิฏกานุคฺคหิตานิ, เยหิ เถรสฺส สนฺติเกฯ

๑๑๖. กาสีสุ โกสโล นาม, สตฺถวาหสุโต อหุ;
คิริพฺพชํ วณิชฺชาย, คโต มาตาปิตูหิ โสฯ

๑๑๗. อคา เวฬุวนํ ปญฺจ-ทสวโส กุมารโก;
มาณวํ ปญฺจปญฺญาส, ปริวาริย ตํ คตาฯ

๑๑๘. สคณํ ทาสกํ เถรํ, ตตฺถ ทิสฺวา ปสีทิย;
ปพฺพชฺชํ ยาจิ โส อาห, ตวา’ปุจฺฉ คุรุํ อิติฯ

๑๑๙. ตตฺตตฺตยมภุญฺชิตฺวา , โสณโก โส กุมารโก;
มาตาปิตูหิ กาเรตฺวา, ปพฺพชฺชานุญฺญมาคโต ฯ

๑๒๐. สทฺธึ เตหิ กุมาเรหิ, ทาสกตฺเถรสนฺติเก;
ปพฺพชฺชํ อุปสมฺปชฺช, อุคฺคณฺหิ ปิฏกตฺตยํ ฯ

๑๒๑. ขีณาสวสหสฺสสฺส, เถรสิสฺส คณสฺส โส;
อโหสิ ปิฏกญฺญุสฺส, เชฏฺฐโก โสณโก ยติ ฯ

๑๒๒. อโหสิ สิคฺคโว นาม, ปุเร ปาฏลินามโก;
ปญฺญวา’มจฺจตนโย, อฏฺฐารสสโม ตุ โส ฯ

๑๒๓. ปาสาเทสุ วสํ ตีสุ, ฉฬฑฺฒมอุตุสาธุสุ;
อมจฺจปุตฺตํ อาทาย, จณฺฑวชฺชึ สหายกํ ฯ

๑๒๔. ปุริสานํ ทสเทฺธหิ, สเตหิ ปริวาริโต;
คนฺตฺวาน กุกฺกุฏารามํ, โสณกตฺเถรมทฺทส ฯ

๑๒๕. สมาปตฺติสมาปนฺนํ, นิสินฺนํ สํวุตินฺทฺริยํ;
วนฺทิ เตนาลปนฺตํ ตํ, ญตฺวา สงฺฆมปุจฺฉิตํ ฯ

๑๒๖. สมาปตฺติสมาปนฺนา, นาลปนฺตี’ติ อาหุ เต;
กถนฺนุ วุฏฺฐหนฺตีติ, วุตฺตา อาหํสุ ภิกฺขโว ฯ

๑๒๗. ปโกฺกสนาย สตฺถุสฺส, สงฺฆปโกฺกสนาย จ;
ยถา กาลปริเจฺฉทา, อายุกฺขยวเสน จ ฯ

๑๒๘. วุฏฺฐหนฺตีติ วตฺวาน, เตสํ ทิโสฺว’ปนิสฺสยํ;
ปาเหสุํ สงฺฆวจนํ, วุฏฺฐาย ส ตหึ อคา ฯ

๑๒๙. กุมาโร ปุจฺฉิ กึ ภเนฺต, นาลปิตฺถาติ อาห โส;
ภุญฺชิมฺห ภุญฺชิตพฺพนฺติ, อาห โภเชถ โน อปิ ฯ

๑๓๐. อาห อมฺหาทิเส ชาเห, สกฺกา โภชยิตุํ อิติ;
มาตาปิตุ อนุญฺญาย, โส กุมาโรถ สิคฺคโว ฯ

๑๓๑. จณฺฑวชฺชี จ เตปญฺจ-สตานิ ปุริสาปิ จ;
ปพฺพชิโตฺว’ปสมฺปชฺชุํ, โสณตฺเถรสฺส สนฺติเก ฯ

๑๓๒. อุปชฺฌายนฺติเกเยว, เต ทุเว ปิฏกตฺตยํ;
อุคฺคเหสุญฺจ กาเลน, ฉฬภิญฺญํ ลภึสุ จ ฯ

๑๓๓. ญตฺวา ติสฺส ปฏิสนฺธึ, ตโต ปภุติ สิคฺคโว;
เถโร โส สตฺตวสฺสานิ, ตํ ฆรํ อุปสงฺกมิ ฯ

๑๓๔. คจฺฉาติ วาจามตฺตมฺปิ, สตฺตวสฺสานิ นาลภิ;
อลตฺถ อฏฺฐเม วเสฺส, คจฺฉาติ วจนํ ตหึ ฯ

๑๓๕. ตํ นิกฺขมนฺตํ ปวิสโนฺต, ทิสฺวา โมคฺคลิพฺราหฺมโณ;
กิญฺจิ ลทฺธํ ฆเร โนติ, ปุจฺฉิ อามาติ โส’พฺรวิฯ

๑๓๖. ฆรํ คนฺตฺวาน ปุจฺฉิตฺวา, ทุติเย ทิวเส ตโต;
มุสาวาเทน นิคฺคณฺหิ, เถรํ ฆรมุปาคตํฯ

๑๓๗. เถรสฺส วจนํ สุตฺวา, โส ปสนฺนมโน ทฺวิโช;
อตฺตโน ปกเตน’สฺส, นิจฺจํ ภิกฺขํ ปวตฺตยิฯ

๑๓๘. กเมน’สฺส ปสีทิํสุ, สเพฺพ’ปิ ฆรมานุสา;
โภชาเปสิ ทิโช นิจฺจํ, นิสีทาปิย ตํ ฆเรฯ

๑๓๙. เอวํ กเมน คจฺฉโนฺต, กาเล โสฬสวสฺสิโก;
อหุ ติสฺสกุมาโร โส, ติเวโททธิปารโคฯ

๑๔๐. เถโร กถาสมุฏฺฐานํ, เหสฺสเต’ว ฆเร อิติ;
อาสนานิ น ทเสฺสสิ, ฐเปตฺวา มาณวาสนํฯ

๑๔๑. พฺรหฺมโลกคตตฺตาว, สุจิกาโม อโหสิ โส;
ตสฺมา โส ตสฺส ปลฺลโงฺก, วาสยิตฺวา ลคียติฯ

๑๔๒. อญฺญาสนํ อปสฺสโนฺต, ฐิเต เถเร สสมฺภโม;
ตสฺส ตํ อาสนํ ตสฺส, ปญฺญเปสิ ฆเร ชโนฯ

๑๔๓. ทิสฺวา ตตฺถ นิสินฺนํ ตํ, อาคมฺมา’จริยนฺติกา;
กุชฺฌิตฺวา มาณโว วาจํ, อมนาปํ อุทีรยิฯ

๑๔๔. เถโร มาณว กิํ มนฺตํ, ชานาสีติ ตมพฺรวิ;
ตเมว ปุจฺฉํ เถรสฺส, ปจฺฉา โรเจสิ มาณโวฯ

๑๔๕. ชานามีติ ปฏิญฺญาย, เถเร เถรํ อปุจฺฉิโส;
คณฺฐิฐานานิ เวเทสุ, ตสฺส เถโร’ถ พฺยากริฯ

๑๔๖. คหโฏฺฐเยว เถโร โส,
เวทปารคโต อหุ;
น พฺยากเรยฺย กิํ ตสฺส,
ปภินฺนปฏิสมฺภิโทฯ

ยสฺส จิตฺตํ อุปฺปชฺชติ น นิรุชฺฌติ,
ตสฺส จิตฺตํ นิรุชฺฌิสฺสติ; น อุปฺปชฺชิสฺสติ,
ยสฺส วา ปน จิตฺตํ นิรุชฺฌิสติ น อุปฺปชฺชิสฺสติ;
ตสฺส จิตฺตํ อุปฺปชฺชติ, น นิรุชฺฌตีติฯ

๑๔๗. ยํ จิตฺตยมเก ปญฺหํ, ปุจฺฉิ เถโร วิสารโท;
อนฺธกาโร วิย อหุ, ตสฺส โส ตมโวจ โสฯ

๑๔๘. ภิกฺขุโก นาม มโนฺตติ, พุทฺธ มโนฺตติ โส พฺรวิ;
เทหีติ วุเตฺต โนเวส-ธาริโน ทมฺมิ ตํ อิติฯ

๑๔๙. มาตาปิตูหิ’นุญฺญาโต, มนฺตตฺถาย ส ปพฺพชฺชิ;
กมฺมฏฺฐานมทา เถโร, ปพฺพาเชตฺวา ยถารหํฯ

๑๕๐. ภาวนํ อนุยุญฺชโนฺต, อจิเรน มหามตี;
โสตาผตฺติผลํ ปโตฺต, เถโร ญตฺวาน ตํ ตถาฯ

๑๕๑. เปเสสิ จณฺฑวชฺชิสฺส, เถรสฺสนฺติกมุคฺคหํ;
กาตุํ สุตฺตาภิธมฺมานํ, โสตตฺถา’กาตทุคฺคหํฯ

๑๕๒. ตโต โส ติสฺสทหโร, อารภิตฺวา วิปสฺสนํ;
ฉฬภิโญฺญ อหุ กาเล, เถรภาวญฺจ ปาปุณิฯ

๑๕๓. อตีว ปากโฏ อาสิ, จโนฺท’ว สูริโย’วโส;
โลโก ตสฺส วโจ’มญฺญี, สมฺพุทฺธสฺส วโจปิยฯ

โมคฺคลิปุตฺตติสฺสเถโรทโย นิฏฺฐิโตฯ

๑๕๔. เอกาหํ อุปราชา โส, อทกฺขิ มิควํ คโต;
กีฬมาเน มิเค’รเญฺญ, ทิสฺวา เอตํ วิจินฺตยิฯ

๑๕๕. มิคาปิ เอวํ กีฬนฺติ, อรเญฺญ ติณโคจรา;
น กีฬิสฺสนฺติ กึ ภิกฺขู, สุขาหารวิหาริโนฯ

๑๕๖. อตฺตโน จินฺติตํ รโญฺญ, อาโรเจสิ ฆรํ คโต;
สญฺญาเปตุํ ตุ สตฺตาหํ, รชฺชํ ตสฺส อทาสิ โสฯ

๑๕๗. อนุโภหิ อิเม รชฺชํ, สตฺตาหํ ตฺวํ กุมารก;
ตโต ตํ ฆาตยิสฺสามิ, อิจฺจ’โวจ มหีปติฯ

๑๕๘. อาหา’ติ ตมฺหิ สตฺตาเห,
ตฺวํ เกนา’สิ กิโส อิติ;
มรณสฺส ภเยนาติ,
วุเตฺต ราชา’ห ตํ ปุนฯ

๑๕๙. สตฺตาหา’หํ มริสฺสํติ, ตฺวํ น กีฬิ อิเม กถํ;
กีฬิสฺสนฺติ ยติ ตาต, สทา มรณสญฺญิโนฯ

๑๖๐. อิเจฺจวํ ภาตรา วุโตฺต, สาสนสฺมึ ปสีทิ โส;
กาเลน มิควํ คนฺตฺวา, เถรมทกฺขิ สญฺญตํฯ

๑๖๑. นิสินฺนํ รุกฺขมูลสฺมึ, โส มหาธมฺมรกฺขิตํ;
สาลสาขาย นาเคน, พีชยนฺต มนาสวํฯ

๑๖๒. อยํ เถโร วิยา’หมฺปิ, ปพฺพชฺช ชิน สาสเน;

วิหริสฺสํ กทา รเญฺญ, อิติ จินฺตยิ ปญฺญวาฯ

๑๖๓. เถโร ตสฺส ปสาทตฺถํ,
อุปติตฺวา วิหายสา;
คนฺตฺวา อโสการามสฺส,
โปกฺขรโญฺญ ชเล ฐิโตฯ

๑๖๔. อากาเส ฐปยิตฺวาน, จีวรานิ วรานิ โส;
โอคาหิตฺวา โปกฺขรณึ, คตฺตานิ ปริสิญฺจถฯ

๑๖๕. ตํ อิทฺธึ อุปราชา โส, ทิสฺวา’ตีว ปสีทิย;
อเชฺชว ปพฺพชิสฺสํติ, พุทฺธึจา’กาสิ พุทฺธิมาฯ

๑๖๖. อุปสงฺกมฺม ราชานํ, ปพฺพชฺชํ ยาจิ สาทโร;
นิวาเรตุมสโกฺกโนฺต, ตมาทาย มหีปติฯ

๑๖๗. มหตา ปริวาเรน, วิหารมคมา สยํ;
ปพฺพชิ โส มหาธมฺม-รกฺขิตเตฺถรสนฺติเกฯ

๑๖๘. สทฺธึ เตน จตุสต-สหสฺสานิ นราปิ จ;
อนุปพฺพชิตานนฺตุ, คณนา จ น วชฺชติฯ

๑๖๙. ภาคิเนโยฺย นรินฺทสฺส, อคฺคิ พฺรหฺมาติ วิสฺสุโต;
อโหสิ รโญฺญ ธีตาย, สงฺฆมิตฺตาย สามิโกฯ

๑๗๐. ตสฺสา ตสฺส สุโต จาปิ,
สุมโน นาม นามโส;
ยาจิตฺวา โส’ปิ ราชานํ,
อุปราเชน ปพฺพชิฯ

๑๗๑. อุปราชสฺส ปพฺพชฺชา, ตสฺสา’โสกสฺส ราชิโน;
จตุเตฺถ อาสิวเสฺสสา, มหาชนหิโตทยาฯ

๑๗๒. ตเตฺถว อุปสมฺปโนฺน, สมฺปนฺนอุปนิสฺสโย;
ฆเฏโนฺต อุปราชา โส, ฉฬ’ภิโญฺญ’รหา อหุฯ

๑๗๓. วิหาเร เตสมารเทฺธ, สเพฺพ สพฺพปุเรสฺปิ;
สาธุกํ ตีหิ วเสฺสหิ, นิฏฺฐาเปสุํ มโนรเมฯ

๑๗๔. เถรสฺส อินฺทคุตฺตสฺส, กมฺมาทิฏฺฐายกสฺส ตุ;
อิทฺธิยา จา’สุ นิฏฺฐาสิ, อโสการามสวฺหโยฯ

๑๗๕. ชิเนน ปริภุเตฺตสุ, ฐาเนสุ จ ตหึ ตหึ;
เจติยานิ อกาเรสิ, รมณียานิ ภูปติฯ

๑๗๖. ปุเรหิ จตุราสีติ-สหเสฺสหิ สมนฺตโต;
เลเข เอกาหมาเนสุํ, วิหารา นิฏฺฐิตา อิติฯ

๑๗๗. ลเข สุตฺวา มหาราชา, มหาเตชิทฺธิ วิกฺกโม;
กาตุกาโม สกึเยว, สพฺพาราม มหามหํฯ

๑๗๘. ปุเร เภรึ จราเปสิ, สตฺตเม ทิวเส อิโต;
สพฺพารามมโห โหตุ, สพฺพเทเสสุ เอกทาฯ

๑๗๙. โยชเน โยชเน เทนฺตุ, มหาทานํ มหีตเล;
กโรนฺตุ คามารามานํ, มคฺคานญฺจ วิภูสนํฯ

๑๘๐. วิหาเรสุ จ สเพฺพสุ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส สพฺพถา;
มหาทานานิ วเตฺตนฺตุ, ยถากาลํ ยถาพลํฯ

๑๘๑. ทีปมาลา ปุปฺผมาลา-ลงฺกาเรหิ ตหึ ตหึ;
ตูริเยหิ จ สเพฺพหิ, อุปหารํ อเนกธาฯ

๑๘๒. อุโปสถงฺคานา’ทาย, สเพฺพ ธมฺมํ สุณนฺตุ จ;
ปูชาวิเสเสน’เนเก จ, กโรนฺตุ ตทเหปิ จฯ

๑๘๓. สเพฺพ สพฺพตฺถ สพฺพถา, ยถาณตฺตาธิกาปิ จ;
ปูชา สมฺปฏิยาเทสุํ, เทวโลกมโนรมาฯ

๑๘๔. ตสฺมึ ทิเน มหาราชา, สพฺพาลงฺการ ภูสิโต;
สโหโรโธ สหามโจฺจ, พโลฆ ปริวาริโตฯ

๑๘๕. อคมาสิ สการามํ, ภินฺทโนฺต วิย เมทินึ;
สงฺฆมชฺฌมฺหิ อฏฺฐาสิ, วนฺทิตฺวา สงฺฆมุตฺตมํฯ

๑๘๖. ตสฺมึ สมาคเม อาสุํ, อสีติ ภิกฺขุโกฏิ โย;
อเหสุํ สตสหสฺสํ, เตสุ ขีณาสวา ยติฯ

๑๘๗. นวุติ ภิกฺขุสหสฺสานิ, อหู ภิกฺขุนิโย ตหึ;
ขิณาสวา ภิกฺขุนิโย, สหสฺสํ อาสุ ตาสุ ตุฯ

๑๘๘. โลกวิวรณํ นาม, ปาฏิหีรํ อกํสุ เต;
ขีณาสวา ปสาทตฺถํ, ธมฺมาโสกสฺส ราชิโนฯ

๑๘๙. จณฺฑาโสโกติ ญายิตฺถ, ปุเพฺพ ปาเปน กมฺมุนา;
ธมฺมาโสโกติ ญายิตฺถ, ปจฺฉา ปุเญฺญน กมฺมุนาฯ

๑๙๐. สมุทฺทปริยนฺตํ โส, ชมฺพุทีปํ สมนฺตโต;
ปสฺสิ สเพฺพ วิหาเร จ, นานาปูชา วิภูสิเตฯ

๑๙๑. อตีว ตุฏฺโฐ เต ทิสฺวา, สงฺฆํ ปุจฺฉิ นิสีทิย;
กสฺส ภเนฺต ปริจฺจาโค, มหาสุคต สาสเนฯ

๑๙๒. เถโร โส โมคฺคลิปุโตฺต, รโญฺญ ปญฺหํ วิยากริ;
ธรมาเน’ปิ สุคเต, นตฺถิ จาคี ตยาสโมฯ

๑๙๓ ตํ สุตฺวา วจนํ ภิโยฺย, ตุโฏฺฐ ราชา อปุจฺฉิ ตํ;
พุทฺธสาสน ทายาโท, โหติ โข มาทิโส อิติฯ

๑๙๔ เถโร ตุ ราชปุตฺตสฺส, มหินฺทสฺสู’ปนิสฺสยํ;
ตเถว ราชธีตาย, สงฺฆมิตฺตาย เปกฺขิยฯ

๑๙๕ สาสนสฺสา’ภิ วุฑฺฒิญฺจ, ตํ เหตุกม เวกฺขิย;
ปจฺจาภาสถ ราชานํ, โส สาสนธุรนฺธโรฯ

๑๙๖ ตาทิโส’ปิ มหาจาคี, ทายาโท สาสนสฺส น;
ปจฺจยทายโก’เจฺจว, วุจฺจเต มนุชาธิปฯ

๑๙๗ โย ตุ ปุตฺตํ ธีตรํ วา,
ปพฺพชฺชาเปติ สาสเน;
โส สาสนสฺส ทายาโท,
โหติ โน ทายโก อปิฯ

๑๙๘ อถ สาสน ทายาท-ภาวมิจฺฉํ มหีปติ;
มหินฺทํ สงฺฆมิตฺตญฺจ, ฐิเต ตตฺร อปุจฺฉถฯ

๑๙๙ ปพฺพชิสฺสถ กึ ตาตา, ปพฺพชฺชา มหตี มตา;
ปิตุโน วจนํ สุตฺวา, ปิตรํ เต อภาสิสุํฯ

๒๐๐ อเชฺชว ปพฺพชิสฺสาม, สเจ ตฺวํ เทว อิจฺฉสิ;
อมฺหญฺจ ลาโภ ตุมฺหญฺจ, ปพฺพชฺชาย ภวิสฺสติฯ

๒๐๑ อุปราชสฺส ปพฺพชฺช-กาลโต ปภุตีหิ โส;
สา จาปิ อคฺคิพฺรหฺมสฺส, ปพฺพชฺชา กตนิจฺฉยาฯ

๒๐๒ อุปรชฺชํ มหินฺทสฺส, ทาตุกาโม’ปิ ภูปติ;
ตโต’ปิ อธิกาสา’ติ, ปพฺพชฺชํเยว โรจยิฯ

๒๐๓ ปิยํ ปุตฺตํ มหินฺทญฺจ, พุทฺธิรูปพโลทิตํ;
ปพฺพชฺชา เปสิ สมหํ, สงฺฆ มิตฺตญฺจ ธีตรํฯ

๒๐๔ ตทา วีสติวโสฺส โส, มหินฺโท ราชนนฺทโน;
สงฺฆมิตฺตา ราชธีตา, อฏฺฐารสสมา ตทาฯ

๒๐๕ ตทเหว อหุ ตสฺส, ปพฺพชฺชา อุปสมฺปทา;
ปพฺพชฺชา สิกฺขาทานญฺจ, ตสฺสา จ ตทหุ อหุฯ

๒๐๖ อุปชฺฌาโย กุมารสฺส, อหุ โมคฺคลิสวฺหโย;
ปพฺพาเชสิ มหาเทว-เตฺถโร มชฺฌนฺติโก ปนฯ

๒๐๗ กมฺมวาจํ อกา ตสฺมึ, โส’ปสมฺปทมณฺฑเล;
อรหตฺตํ มหินฺโท โส, ปโตฺต สปฏิสมฺภิทํฯ

๒๐๘. สงฺฆมิตฺตา’หุ’ปชฺฌายา , ธมฺมปาลาติ วิสฺสุตา;
อาจริยา อายุปาลิ, กาเล สา’สิ อนาสวาฯ

๒๐๙. อุโภ สาสนปโชฺชตา, ลํกาทีโปปการิโน;
ฉเฎฺฐ วเสฺส ปพฺพชึสุ, ธมฺมาโสกสฺส ราชิโนฯ

๒๑๐. มหามหิโนฺท วเสฺสหิ, ตีหิ ทีปปฺปสาทโก;
ปิฏกตฺตยํ มุคฺคณฺหิ, อุปชฺฌายสฺส สนฺติเกฯ

๒๑๑. สา ภิกฺขุนี จนฺทเลขา, มหิโนฺท ภิกฺขู สูริโย;
สมฺพุทฺธ สาสนากาสํ, เต สทา โสภยุํ ตทาฯ

๒๑๒. วเน ปาฏลิปุตฺตมฺหา, วเน วนจโร จรํ;
กุนฺตกินฺนริยา สทฺธึ, สํวาสํ กปฺปยี กิรฯ

๒๑๓. เตน สํวาสมนฺวาย,
สา ปุเตฺต ชนยี ทุเว;
ติโสฺส เชโฎฺฐ กณิโฎฺฐ ตุ,
สุมิโตฺต นาม นามโตฯ

๒๑๔. มหาวรุณเตฺถรสฺส, กาเล ปพฺพชฺช สนฺติเก;
อรหตฺตํ ปาปุณึสุ, ฉฬภิญฺญู คุณํ อุโภฯ

๒๑๕. ปาเท กีฏวิเสนา’สิ, ผุโฎฺฐ เชโฎฺฐ สเวทโน;
อาห ปุโฎฺฐ กณิเฎฺฐน, เภสชฺชํ ปสตํ ฆฏํฯ

๒๑๖. รโญฺญ นิเวทนํ เถโร, คิลานวตฺตโต’ปิ โส;
สปฺปิสตฺถญฺจ จรณํ, ปจฺฉาภตฺตํ ปฏิกฺขิปิฯ

๒๑๗. ปิณฺฑาย เจ จรํ สปฺปึ, ลภเส ตฺวํ ตมาหร;
อิจฺฉาห ติสฺสเถโร โส, สุมิตฺตํ เถรมุตฺตมํฯ

๒๑๘. ปิณฺฑาย จรตา เตน, น ลทฺธํ ปสตํ ฆตํ;
สปฺปิกุมฺภสเตนาปิ, พฺยาธิชาโต อสาธิโยฯ

๒๑๙. เตเนว พฺยาธินา เถโร, ปโตฺต อายุกฺขยนฺติกํ;
โอวทิตฺวาปฺปมาเทน, นิพฺพาตุํ มานสํ อกาฯ

๒๒๐. อากาสมฺหิ นิสีทิตฺวา, เตโชธาตฺวเสน โส;
ยถารุจิ อธิฏฺฐาย, สรีรํ ปรินิพฺพุโตฯ

๒๒๑. ชาลาสรีรา นิกฺขมฺม, นิมฺมํสฉาริกํ ฑหิ;
เถรสฺส สกลํ กายํ, อฏฺฐิกานิตุโน ฑหิฯ

๒๒๒. สุตฺวา นิพฺพูติเมตสฺส, ติสฺสเถรสฺส ภูปติ;
อคมาสิ สการามํ, ชโนฆ ปริวาริโตฯ

๒๒๓. หตฺติกฺขนฺธคโต ราชา, ตานฏฺฐิน'วโรปิย;
กาเรตฺวา ธาตุสกฺการํ, สงฺฆํ พฺยาธิมปุจฺฉิตํฯ

๒๒๔. ตํ สุตฺวา ชาตสํเวโค, ปุรทฺวาเรสุ การิย;
สุธาจิตา โปกฺขรณี, เภสชฺชานญฺจ ปูริยฯ

๒๒๕. ปาเปสิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, เภสชฺชานิ ทิเน ทิเน;
มา โหตุ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, เภสชฺชํ ทุลฺลภํ อิติฯ

๒๒๖. สุมิตฺตเถโร นิพฺพายิ, จงฺกมโนฺต'ว จงฺกเม;
ปสีทิ สาสเน'ตีว, เตนาปิ จ มหาชโนฯ

๒๒๗. ภนฺติปุตฺตา ทุเว เถรา,
เต โลกหิตการิโน;
นิพฺพายึสุ อโสกสฺส,
รโญฺญ วสฺสมฺหิ อฏฺฐเมฯ

๒๒๘. ตโต ปภุติ สงฺฆสฺส, ลาโภ'ตีว มหา อหุ;
ปจฺฉา ปสนฺนา จ ชนา, ยสฺมา ลาภํ ปวตฺตยุํฯ

๒๒๙. ปหีนลาภสกฺการา, ติตฺถิยา ลาภการณา;
สยํ กาสายมาทาย, วสึสุ สห ภิกฺขูหิฯ

๒๓๐. ยถาสกญฺจ เต วาทํ, พุทฺธวาโท'ติ ทีปยุํ;
ยถาสกญฺจ กิริยา, อกรึสุ ยถารุจิฯ

๒๓๑. ตโต โมคฺคลิปุโตฺต โส,
เถโร ถิร คุโณทโย;
สาสนพฺพุทมุปฺปนฺนํ,
ทิสฺวา ตมติกกฺขลํฯ

๒๓๒. ตโสฺส'ปสมเน กาลํ, ทีฆทสฺสี อเวกฺขิย;
ทตฺวา มหินฺทเถรสฺส, มหาภิกฺขุคณํ สกํฯ

๒๓๓. อุทฺธํ คงฺคาย เอโก'ว, อโหคงฺคมฺหิ ปพฺพเต;
วิหาสิ สตฺตวสฺสานิ, วิเวก มนุพฺรูหยํฯ

๒๓๔. ติตฺถิยานํ พหุตฺตา จ, ทุพฺพจตฺตา จ ภิกฺขโว;
เตสํ กาตุํ น สกฺขึสุ, ธเมฺมน ปฏิเสธนํฯ

๒๓๕. เตเนว ชมฺพุทีปมฺหิ, สพฺพาราเมสุ ภิกฺขโว;
สตฺตวสฺสานิ นากํสุ, อุโปสถ ปวารณํฯ

๒๓๖. ตํ สุตฺวา มหาราชา, ธมฺมาโสโก มหายโส;
เอกํ อมจฺจํ เปเสสิ, อโสการาม มุตฺตมํฯ

๒๓๗. คนฺตฺวา'ธิกรณํ เอตํ, วูปสมฺม อุโปสถํ;

กาเรหิ ภิกฺขุสเงฺฆน, ปมา’ราเม ตุวํ อิติฯ

๒๓๘. คนฺตฺวาน สนฺนิปาเตตฺวา, ภิกฺขุสงฺฆํ สทฺธมฺมติ;
อุโปสถํ กโรถาติ, สาเวสิ ราชสาสนํฯ

๒๓๙. อุโปสถํ ติตฺติเยหิ, น กโรม มยํ อิติ;
อโว จ ภิกฺขุสโงฺฆ ตํ, อมจฺจํ มูฬฺหมานสํฯ

๒๔๐. โส’มโจฺจ กติปยานํ, เถรานํ ปฏิปาฏิยา;
อจฺฉินฺทิ อสินา สีสํ, กาเรมีติ อุโปสถํฯ

๒๔๑. ราชภาตา ติสฺสเตฺถโร, ตํ ทิสฺวา กิริยํ ลหุํ;
คนฺตฺวาน ตสฺส อาสเนฺน, สาสนมฺหิ นิสีทิ โสฯ

๒๔๒. เถรํ ทิสฺวา อมโจฺจ โส, คนฺตฺวา รโญฺญ นิเวทยิ;
สพฺพํ ปวตฺติํ ตํ สุตฺวา, ชาตทาโห มหีปติฯ

๒๔๓. สีฆํ คนฺตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ, ปุจฺฉิ อุพฺพิคฺคมานโส;
เอวํ กเตน กเมฺมน, กสฺส ปาปํ สิยา อิติฯ

๒๔๔. เตสํ อปณฺฑิตา เกจิ, ปาปํ ตุยฺหนฺติ เกจิ ตุ;
อุภินฺนํจา’ติ อาหํสุ, นตฺถิ ตุยฺหนฺติ ปณฺฑิตาฯ

๒๔๕. ตํ สุตฺวา’ห มหาราชา, สมโตฺถ อตฺถิ ภิกฺขุน;
วิมติํ เม วิโนเทตฺวา, กาตุํ สาสนปคฺคหํฯ

๒๔๖. อตฺถิ โมคฺคลิปุโตฺต โส,
ติสฺสเตฺถโร รเถสภ;
อิจฺฉาห สโงฺฆ ราชานํ,
ราช ตตฺถา’สิ สาทโรฯ

๒๔๗. วิสุํ ภิกฺขุสหเสฺสน, จตุโร ปริวาริเต;
เถโร นรสหเสฺสน, อมเจฺจ จตุโร ตถาฯ

๒๔๘. ตทเหเยว เปเสสิ, อตฺตโน วจเนน โส;
เถรํ อาเนตุ เม เตหิ, ตถา วุเตฺต สนาคมิฯ

๒๔๙. ตํ สุตฺวา ปุน อฎฺฐ’ตฺถ, เถเร’มเจฺจ จ เปสยิ;
วิสุํ สหสฺสปุริเส, ปุเพฺพ วิย สนาคมิฯ

๒๕๐. ราชา ปุจฺฉิ กถํ เถโร, อาคเจฺฉยฺย นุ โข อิติ;
ภิกฺขู อาหํสุ เถรสฺส, ตสฺส’คมนการณํฯ

๒๕๑. โหติ ภเนฺต อุปตฺถโมฺภ, กาตุํ สาสนปคฺคหํ;
อิติ วุเตฺต มหาราช, เถโร เอสฺสติ โส อิติฯ

๒๕๒. ปุนาปิ เถโร’มเจฺจ จ, ราชา โสฬส โสฬส;

วิสุํ สหสฺส ปุริเส, ตถา วตฺวาน เปสยิฯ

๒๕๓. เถโร มหลฺลเตฺต'ปิ, นาโรหิสฺสติ ยานกํ;
เถรํ คงฺคาย นาวาย, อาเนถา'ติ จ อพฺรวิฯ

๒๕๔. คนฺตฺวา เต ตํ ตถา'โวจุํ,
โส ตํ สุตฺวา'ว อุฏฺฐหิ;
นาวาย เถรํ อาเนสุํ,
ราชา ปจฺจุคฺคมี ตหิํฯ

๒๕๕. ชาณุมตฺตํ ชลํ ราโช'คเหตฺวา ทกฺขิณํ กรํ;
นาวาย โอตรนฺตสฺส, เถรสฺสา'ทาสิ คารโวฯ

๒๕๖. ทกฺขิณํ ทกฺขิเณยฺย โส, กรํ รโญฺญ'นุกมฺปโก;
อาลมฺพิตฺวา'นุกมฺปาย, เถโร นาวาย โอตริฯ

๒๕๗. ราชา เถรํ นยิตฺวาน, อุยฺยานํ รติวฑฺฒนํ;
เถรสฺส ปาเท โธวิตฺวา, มเกฺขตฺวา จ นิสีทิยฯ

๒๕๘. สมตฺถภาวํ เถรสฺส, วีมํสโนฺต มหีปติ;
ทฏฺฐุกาโม อหํ ภเนฺต, ปาฏิหีรนฺติ อพฺรวิฯ

๒๕๙. ภนฺติ วุเตฺต มหีกมฺปํ, อาห ตํ ปุน ราหโส;
สกลาเย'ก เทสาย, กตรํ ทฏฺฐุมิจฺฉสิฯ

๒๖๐. โก ทุกฺกโรติ ปุจฺฉิตฺวา, เอก เทสาย กมฺปนํ;
ทุกฺกรนฺติ สุณิตฺวาน, ตํ ทฏฺฐุกามตํ พฺรวีฯ

๒๖๑. รถํ อสฺสํ มนุสฺสญฺจ, ปาติโญฺจทก ปูริตํ;
เถโร โยชน สีมาย, อนฺตรมฺหิ จตุทฺทิเสฯ

๒๖๒. ฐปาเปตฺวา ตทเฑฺฒหิ, สห ตํ โยชนํ มหิํ;
จาเลสิ อิทฺธิยา ตตฺร, นิสินฺนสฺส จ ทสฺสยิฯ

๒๖๓. เตนา'มเจฺจน ภิกฺขูนํ, มรเณน'ตฺตโนปิ จ;
ปาปสฺส'ตฺถิตฺต นตฺถิตฺตํ, เถรํ ปุจฺฉิ มหีปติฯ

๒๖๔. ปฏิจฺจ กมฺมํ นตฺถีติ, กิลิฏฺฐํ เจตนํ วินา;
เถโร โพเธสิ ราชานํ, วตฺวา ติตฺติรชาตกํฯ

๒๖๕. วสโนฺต ตตฺถ สตฺตาหํ, ราชุยฺยาเน มโนรเม;
สิกฺขาเปสิ มหีปาลํ, สมฺพุทฺธสมยํ สุภํฯ

๒๖๖. ตสฺมิํเยว จ สตฺตา เห, ทุเว ยเกฺข มหีปติ;
เปเสตฺวา มหิยํ ภิกฺขู, อเสเส สนฺนิปาตยิฯ

๒๖๗. สตฺตเม ทิวเส คนฺตฺวา, สการามํ มโนรมํ;

กาเรสิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, สนฺนิปาตมเสสโตฯ

๒๖๘. เถเรน สห เอกเนฺต, นิสิโนฺน สาณิอนฺตเร;
เอเกกลทฺธิเก ภิกฺขุ, ปโกฺกสิตฺวาน สนฺติกํฯ

๒๖๙. กึวาที สุคโต ภเนฺต, อิติ ปุจฺฉิ มหีปติ;
เต สสฺสตาทิกํ ทิฎฺฐึ, พฺยากรึสุ ยถาสกํฯ

๒๗๐. เต มิจฺฉาทิฎฺฐิเก สเพฺพ, ราชา อุปฺปพฺพาชาปยี;
สเพฺพ สฎฺฐิสหสฺสานิ, อาสุํ อุปฺปพฺพชาปิตาฯ

๒๗๑. อปุจฺฉิ ธมฺมิเก ภิกฺขู, กึวาที สุคโต อิติ;
วิภชฺชวาที ตาหํสุ, ตํ เถรํ ปุจฺฉิ ภูปติฯ

๒๗๒. วิภชฺชวาที สมฺพุโทฺธ,
โหติ ภเนฺต’ติ อาห โส;
เถโร’ อามา’ติ ตํ สุตฺวา,
ราชา ตุฎฺฐมโน ตทาฯ

๒๗๓. สโงฺฆ ปิโสธิโต ยสฺมา,
ตสฺมา สโงฺฆ อุโปสถํ;
กโรตุ ภเนฺต อิเจฺจวํ,
วตฺวา เถรสฺส ภูปติฯ

๒๗๔. สงฺฆสฺส รกฺขํ ทตฺวาน, นครํ ปาวิสี สุภํ;
สโงฺฆ สมโคฺค หุตฺวาน, ตทา’กาสิ อุโปสถํฯ

๒๗๕. เถโร อเนก สงฺขมฺหา, ภิกฺขุสงฺฆา วิสารเท;
ฉฬภิเญฺญ เตปิฎเก, ปภินฺนปฎิสมฺภิเทฯ

๒๗๖. ภิกฺขุสหสฺสํ อุจฺจินิ, กาตุํ สทฺธมฺมํ สงฺคหํ;
เตหิ อโสการามมฺหิ, อกา สทฺธมฺม สงฺคหํฯ

๒๗๗. มหากสฺสปเตฺถโร จ, ยสเตฺถโร จ การยุํ;
ยถา เต ธมฺม สํคีตึ, ติสฺสเตฺถโรปิ ตํ ตถาฯ

๒๗๘. กถาวตฺถุปฺปกรณํ, ปรวาทปฺปมทฺทนํ;
อภาสิ ติสฺสเตฺถโร จ, ตสฺมึ สํคีติ มณฺฑเลฯ

๒๗๙. เอวํ ภิกฺขุสหเสฺสน, รกฺขาย’โสก ราชิโน;
อยํ นวหิ มาเสหิ, ธมฺม สํคีติ นิฎฺฐิตาฯ

๒๘๐. รโญฺญ สตฺตรเส วเสฺส, ทฺวาสตฺตติสโม อิสิ;
มหาปวารณาย’โส, สํคีติ ตํ สมาปยิฯ

๒๘๑. สาธุการํ ททนฺตีว, สาสนฎฺฐิติ การณํ;
สํคีติ ปริโยสาเน, อกมฺมิตฺถ มหามหีฯ

๒๘๒หิตฺวา เสฏฺฐํ พฺรหฺมวิมานมฺปิ มนุญฺญํ;
เชคฺจฺฉํ โส สาสนเหตุนรโลกํ;
อาคมฺมา’กา สาสนกิจฺจํ กตกิโจฺจ;
โกนาม’โญฺญ สาสนกิจฺจมฺหิ ปมเชฺชติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ตติยธมฺมสํคีติ นาม

ปญฺจโม ปริเจฺฉโทฯ

ฉฏฺฐปริเจฺฉท

วิชยาคมนํ

๑. วงฺคสุ วงฺคนคเร, วงฺคราชา อหุ ปุเร;
กาลิงฺครโญฺญ ธีตา’สิ, มเหสี ตสฺส ราชิโนฯ

๒. โส ราชา เทวิยา ตสฺสา, เอกํ อลภิ ธีตรํ;
เนมิตฺตาพฺยากรุํ ตสฺสา, สํวาสํ มคราชินาฯ

๓. อตีว รูปินึ อาสิ, อตีว กามคิทฺธินี;
เทเวน เทวิยา’จาปิ, ลชฺชายา’สิ ชคุจฺฉิตาฯ

๔. เอกากินี สา นิกฺขมฺม, เสรีจารสุขตฺถินี;
สตฺเถน สห อญฺญาตา, อคา มคธคามินาฯ

๕. ลาฬรเฏฺฐ อฏวิยา, สีโห สตฺถมภิทฺธวิ;
อญฺญตฺถ เสสา ธาวึสุ, สีหคตทิสนฺตุสาฯ

๖. คณฺหิตฺวา โคจรํ สีโห, คจฺฉํ ทิสฺวา ตมา’รโต;
รโตฺต อุปาคลาเลโนฺต, ลงฺคุลํ ปตฺตกณฺณโกฯ

๗. สา ตํ ทิสฺวา สริตฺวาน, เนมิตฺตวจนํ สุตํ;
อภีตา ตสฺส องฺคานิ, รญฺชยนฺติ ปรามสิฯ

๘. ตสฺสา ผเสฺสนา’ติ รโตฺต, ปิฏฺฐึ อาโรปิยา’สุตํ;
สีโห สกํ คุหํ เนตฺวา, ตาย สํวาสมาจริฯ

๙. เตน สํวาสมนฺวาย, กาเลน ยมเก ทุเว;
ปุตฺตญฺจ ธีตรญฺจาติ, ราชธีตา ชเนสิ สาฯ

๑๐. ปุตฺตสฺส หตฺถปาทา’สุํ, สีหาการา ตโต อกา;
นาเมน สีหพาหุํ ตํ, ธีตรํ สีหสีวลึฯ

๑๑. ปุโตฺต โสฬสวโสฺส โส, มาตรํ ปุจฺฉิ สํสยํ;
ตุวํ ปิตา จ โน อมฺม, กสฺมา วิสทิสา อิติฯ

๑๒. สา สพฺพมพฺรวี ตสฺส, กึนยามา’ติ โส’พฺรวิ;
คุหํ ถเกติตาโต เต, ปาสาเณนาติ สา’พฺรวิฯ

๑๓. มหาคุหาย ถกนํ, ขเนฺธนา’ทาย โส อกา;
เอกาเหเน’ว ปญฺญาส-โยชนานิ คตาคตํฯ

๑๔. โคจราย คเห สีเห, ทกฺขิณสฺมิญฺหิ มาตรํ;
วาเม กณิฏฺฐึ กตฺวาน, ตโย สีฆํ อปกฺกมีฯ

๑๕. นิวาเสตฺวาน สาขํ เต, ปจฺจนฺตํ คามมาคมุํ;
ตตฺถาสิ ราชิธีตาย, มาตุลสฺส สุโต ตทาฯ

๑๖. เสนาปติ วงฺครโญฺญ, ฐิโต ปจฺจนฺต คามโก;
นิสิโนฺนวฏมูลเลโส, กมฺมนฺตํ สํวิธายกํฯ

๑๗. ทิสฺวา เต ปุจฺฉิเต'โวจุํ, อฏวี วาสิโน มยํ;
อิติ โส ทาปยี เตสํ, วตฺถานิ ธชินี ปติฯ

๑๘. ตานา'เหสุํ อุฬารานิ, ภตฺตํ ปเณฺณสุ ทาปยิ;
โสวณฺณภาชนนา'สุํ, เตสํ ปุเญฺญน ตานิ จฯ

๑๙. เตน โส วิมฺหิโต ปุจฺฉิ, เก ตุเมฺหติ จมูปติ;
ตสฺส สา ชาติโคตฺตานิ, ราชธีตา นิเวทยิฯ

๒๐. ปิตุจฺฉา ธีตรํ ตํ โส, อาทาย ธชินี ปติ;
คนฺตฺวาน วงฺคนครํ, สํวาสํ ตาย กปฺปยิฯ

๒๑. สีโห สีฆํ คุหํ คนฺตฺวา, เต อทิสฺวา ตโย ชเน;
อฏฺฏิโต ปุตฺตโสเกน, น จ ขาทิ น จา'ปิวิฯ

๒๒. ทารเก เต คเวสโนฺต, อคา ปจฺจนฺตคามเก;
อุพฺพาสียติ โส โส'ว, ยํยํ คามมุเปติ โสฯ

๒๓. ปจฺจนฺตวาสิโน คนฺตฺวา, รโญฺญ ตํ ปฏิเวทยุํ;
สีโห ปีเฬติ เต รฏฺฐํ, ตํ เทว ปฏิเสธยฯ

๒๔. อลภํ นิเสธกํ ตสฺส, หตฺถิกฺขนฺธคตํ ปุเร;
อาเทตุ สีหทายีติ, สหสฺสํ โส ปจารยิฯ

๒๕. ตเถว เทฺวสหสฺสานิ, ตีณิจา'ปิ นริสฺสโร;
ทฺวีสุ วาเรสุ วาเรสิ, มาตา สีหภุชํ หิตํฯ

๒๖. อคฺคหิ ตติเย วาเร, สีหพาหุ อปุจฺฉิย;
มาตรํ ติสหสฺสํ ตํ, ฆาเตตุํ ปิตรํ สกํฯ

๒๗. รโญฺญ กุมารํ ทเสฺสสุํ, ตํ ราชา อิธ มพฺรวิ;
คหิโต ยทิ สีโห เต, ทมฺมิ รฏฺฐํ ตเทว เตฯ

๒๘. โส ตํ คนฺตฺวา คุหาทฺวารํ, สีหํ ทิสฺวาว อารกา;
เอนฺตํ ปุตฺตสิเนเหน, วิชฺฌิตุํ ตํ สรํ ขิปิฯ

๒๙. สโร นฬาตมาหจฺจ, เมตฺตจิเตฺตน ถสฺส ตุ;
กุมารปาทมูเล'ว, นิวโตฺต ปติ ภูมิยํฯ

๓๐. ตถา'สิ ยาว ตติยํ, ตโต กุชฺฌิมิคามิโป;
ตโต ขิโตฺต สโรตสฺส, กายํ นิพฺพิชฺช นิกฺขมิฯ

๓๑. สเกสรํ สีหสีสํ, อาทาย สปุรํ อคา;
มตสฺส วงฺคราชสฺส, สตฺตาหานิ ตทา อหุฯ

๓๒. รโญฺญ อปุตฺตกตฺตา จ, ปตีตา จสฺส กมฺมุนา;
สุตฺวา จ รโญฺญ นตฺตุตฺตํ, สญฺชานิตฺวา จ มาตรํฯ

๓๓. อมจฺจา สนฺนิปติตา, อขิลา เอกมานสา;
สีหพาหุ กุมารสฺส, ราชา โหหีติ อพฺรวุํฯ

๓๔. โส รชฺชํ สมฺปฏิจฺฉิตฺวา, ทตฺวา มาตุ ปติสฺส ตํ;
สีหสีวลิมาทาย, ชาตภูมิํ คโต สยํฯ

๓๕. นครํ ตตฺถ มาเปสิ, อหุ สีหปุรนฺติ ตํ;
อรเญฺญ โยชนสเต, คาเม จาปิ นิเวสยิฯ

๓๖. ลาฬรเฏฺฐ ปุเร ตสฺมิํ, สีหพาหุนราธิโป;
รชฺชํ กาเรสิ กตฺวาน, มเหสิํ สีหสีวลิํฯ

๓๗. มเหสี โสฬสกฺขตฺตุํ, ยมเก จ ทุเว ทุเว;
ปุเตฺต ชนยิ กาเลสา, วิชโย นาม เชฏฺฐโกฯ

๓๘. สุมิโตฺต นาม ทุติโย, สเพฺพ ทฺวตฺติํส ปุตฺตกา;
กาเลน วิชยํ ราชา, อุปรเชฺช’ภิ เสจยิฯ

๓๙. วิชโย วิสมาจาโร, อาสิ ตมฺปริสาปิ จ;
สาหสานิ อเนกานิ, ทุสฺสหานิ กริํสุเตฯ

๔๐. กุโทฺธ มหาชโน รโญฺญ, ตมตฺถํ ปฏิเวทยิ;
ราชา เต สญฺญเปตฺวาน, ปุตฺตํ โอวทิ สาธุกํฯ

๔๑. สพฺพํ ตเถว ทุติยํ, อโหสิ ตติยํ ปน;
กุโทฺธ มหาชโน อาห, ปุตฺตํ ฆาเตหิ เต อิติฯ

๔๒. ราชา’ถวิชยํ ตญฺจ, ปริวารญฺจ ตสฺส ตํ;
สตฺตสตานิ ปุริเส, กาเรตฺวา อฑฺฒมุณฺฑเกฯ

๔๓. นาวาย ปกฺขิปาเปตฺวา, วิสฺสชฺชาเปสิ สาคเร;
ตถา เตสํ ภริยาโย, ตเถว จ กุมารเกฯ

๔๔. วิสุํ วิสุํ เต วิสฺสฏฺฐา, ปุริสิตฺถิกุมารกา;
วิสุํ วิสุํ ทีปกสฺมิํ, โอกฺกมิํสุ วสิํสุ จฯ

๔๕. นคฺคทีโปติ ญายิตฺถ, กุมาโรกฺกนฺตทีปโก;
ภริโยกฺกนฺตทีโป ตุ, มหินฺททีปโก อิติฯ

๔๖. สุปฺปารเก ปฏฺฏนมฺหิ, วิชโย ปน โอกฺกมิ;
ปริสา สาหเสเน’ตฺถ, ภีโต นาวํ ปุนา’รุหิฯ

๔๗.ลํกายํ วิชยสนามโก กุมาโร;
โอติโณฺณ ถิรมติ ตมฺพปณฺณิทีเป;
สาลานํ ยมกคุณานมนฺตรสฺมิํ;
นิพฺพาตุํ สยิตทิเน ตถาคตสฺสฯ

สุชนปสาทสํเว คตฺถายกเต มหาวํเส

วิชยาคมนํนาม

ฉฏฺฐาปริเจฺฉโทฯ

สตฺตม ปริเจฺฉท

วิชยาภิเสโก

๑. สพฺพโลกหีตํ กตฺวา, ปตฺวา สนฺติกรํ ปทํ;
ปรินิพฺพานมญฺจมฺหิ, นิปโนฺน โลกนายโกฯ

๒. เทวตาสนฺนิปาตมฺหิ, มหนฺตมฺหิ มหามุนิ;
สกฺก ตตฺรสมีปฏฺฐํ, อโวจ วทตํ วโรฯ

๓. วิชโย ลาฬาวิสยา, สีหพาหุนรินฺทโช;
เอสลงฺกาธนุปโตฺต, สตฺตภจฺจสตานุโคฯ

๔. ปติฏฺฐหิสฺสติ เทวินฺทํ, ลํกายํ มม สาสนํ;
ตสฺมา สปริวารํ ตํ, รกฺขลํกญฺจ สาธุกํฯ

๕. ตถาคตสฺส เทวิโนฺท, วโจ สุตฺวาว สาทโร;
เทวสฺสุปฺปลวณฺณสฺส, ลํการกฺขํ สมปฺปยิฯ

๖. สเกฺกน วุตฺตมโตฺตโส, ลงฺกามาคมฺมสชฺชุกํ;
ปริพฺพาชก เวเสน, รุกฺขมูล มูปวิสิํฯ

๗. วิชยสมฺมุขา สเพฺพ,
ตํ อุปจฺจ อปุจฺฉิสุํ;
อยํ โภ โกนุ ทีโปตี,
ลํกาทีโปติ โส พฺรวิฯ

๘. น สนฺติ มนุชา เหตฺถ, น จ เหสฺสติ โว ภยํ;
อิติ วตฺวา กุณฺฑีกาย, เต ชเลน นิสิญฺจิยฯ

๙. สุตฺตญฺจ เตสํ หเตฺถสุ, ลเคตฺวานภสา’คมา;
ทเสฺสสิ โสณิรูเปน, ปริวาริกยกฺขินีฯ

๑๐. เอโก ตํ วาริยโนฺตปิ, ราชปุเตฺตน อนฺวคา;
คามมฺหิ วิชฺชมานมฺหิ, ภวนฺติ สุนขา อิติฯ

๑๑. ตสฺสา จ สามีนี ตตฺถ, กุเวณีนาม ยกฺขินี;
นิสีทิ รุกฺขมูลมฺหิ, กนฺตนฺติ ตาปสี วิยฯ

๑๒. ทิสฺวาน โส โปกฺขรณี, นิสินฺนํ ตญฺจ ตาปสิํ;
ตตฺถ นฺหาตฺวา ปิวิตฺวา จ, อาทาย จ มุลาลิโยฯ

๑๓. วาริญฺจ โปกฺขเรเหว, วุฏฺฐาสิ สาตมพฺรวิ;
ภโกฺข’สิ มม ติฏฺฐาติ, อฏฺฐา พโทฺธ วโส นโรฯ

๑๔. ปริตฺตสุตฺต เตเชน, ภกฺขิตุํ สา น สกฺกุณี;

ยาจิยโนฺตปิ ตํ สุตฺตํ, นา’ทายกฺขินิยา นโรฯ

๑๕. ตํ คเหตฺวา สุรุงฺคายํ, รุทนฺตํ ยกฺขินี ขิปิ;
เอวํ เอเกกโส ตตฺถ, ขิปี สตฺตสตานิปิฯ

๑๖. อนายเนฺตสุ สเพฺพสุ, วิชโย ภยสํกิโต;
นเฺตปญฺจายุโธ คนฺตฺวา, ทิสฺวา โปกฺขรณิํ สุภํฯ

๑๗. อปสฺส มุตฺติณฺณปทํ, ปสฺสํ ตเญฺจว ตาปสิํ;
‘‘อิมาย ขลุ ภจฺจา เม, คหิตานุ’’ติ จินฺติยฯ

๑๘. กิํ น ปสฺสสิ ภเจฺจ เม,
โหติ ตฺวํ อิติ อาหตํ;
‘‘กิํ ราชปุตฺต ภเจฺจหิ,
ปิว นหายา’’ติ อาหสาฯ

๑๙. ยกฺขินี ตาว ชานาติ, มม ชาตินฺติ นิจฺฉิโต;
สงฺฆํ สนามํ สาเวตฺวา, ธนุํ สนฺธายุ’ ปาคโตฯ

๒๐. ยกฺขิํ อาทาย คีวาย, นารา จ วลเยน โส;
วามหเตฺถน เกเสสุ, คเหตฺวา ทกฺขิเณ น ตุฯ

๒๑. อุกฺขิปิตฺวา อสิํอาห, ‘‘ภเจฺจ เม เทหิ ทาสิตํ;
มาเรมี’’ติ ภยฏฺฐาสา, ชีวิตํ ยาจิ ยกฺขินีฯ

๒๒. ชีวิตํ เทหิ เม สามิ, รชฺชํ ทชฺชามิ เต อหํ;
กริสฺสมิ’ตฺติ กิจฺจญฺจ, กิจฺจํ อญฺญํ ยถิจฺฉิตํฯ

๒๓. อทฺทุพฺภาตฺถาย สปถํ, โส ตํ ยกฺขิํ อการยิ;
‘‘อาเนหิ ภเจฺจ สีฆ’’นฺติ, วุตฺตมตฺตาว สา’นยิฯ

๒๔. ‘‘อิเม ชาตา’’ติ วุตฺตาสา,
ตณฺฑุลาทิํ วินิทฺทิสิ;
ภกฺขิตานํ วาณิชานํ,
นาวฏฺฐํ วิวิขํ พหุํฯ

๒๕. ภจฺจา เต สาธยิตฺวาน, ภตฺตานิ พฺยญฺชนานิจ;
ราชา ปุตฺตํ โภชยิตฺวา, สเพฺพจาปิ อภุญฺชิสุํฯ

๒๖. ทาปิตํ วิชเยน’คฺคํ, ยกฺขี ภุญฺชิย ปีณิตา;
โสฬสวสฺสิกํ รูปํ, มาปยิตฺวา มโนหรํฯ

๒๗. ราชปุตฺต มุปคญฺฉิ, สพฺพาภรณภูสิตา;
มาเปสิ รุกฺขมูลสฺมิํ, สยนญฺจ มหารหํฯ

๒๘. สาณิยา สุปริกฺขิตฺตํ, วิตานสมลงฺกตํ;
ตํ ทิสฺวา ราชตนโย, เปกฺขํ อตฺถมนาคตํฯ

๒๙. กตฺวาน ตายนาวายํ, นิปชฺช สยเน สุขํ;
สาณี ปริกฺขิปิตฺวาน, สเพฺพ ภจฺจา นิปชฺชิสุํฯ

๓๐. รตฺตึ ตูริยสทฺทญฺจ, สุตฺวา คีตรวญฺจ โส;
อปุจฺฉิ สหเสมานํ, กึ สโทฺท อิติ ยกฺขินึฯ

๓๑. รชฺชญฺจ สามิโน เทยฺยํ, สเพฺพ ยเกฺข จ ฆาติย;
มนุสฺสา วาสกรณา, ยกฺขา มํ ฆาตยนฺติหิฯ

๓๒. อิติ จินฺติย ยกฺขี สา, อพฺรวิ ราชนนฺทนํ;
สีรีสวตฺถุนา เมตํ, สามิ ยกฺขปุรํ อิธฯ

๓๓. ตตฺถ เชฏฺฐสฺส ยกฺขสฺส, ลํกานครวาสินี;
กุมาริกา อิธา’นีตา, ตสฺสา มาตา จ อาคตาฯ

๓๔. อาวาห มงฺคเล ตตฺถ, อิธาปิ อุสฺสเว มหา;
วตฺตเต ตตฺถ สโทฺทยํ, มหาเหส สมาคโมฯ

๓๕. อเชฺชว ยเกฺข ฆาเตหิ,
น หิ สกฺขา อิโต ปรํ;
โส อาหา’ทิสฺส มาเนเต,
ฆาเตสฺสามิ กถํ อหํฯ

๓๖. ยตฺถ สทฺทํ กริสฺสาม, เตน สเทฺทน ฆาตย;
อายุธํ เม’นุภาเวน, เตสํ กาเย ปติสฺสติฯ

๓๗. ตสฺสา สุตฺวา ตถา กตฺวา, สเพฺพ ยเกฺข อฆาตยิ;
สยมฺปิ ลทฺธวิชโย, ยกฺขราช ปสาธนํฯ

๓๘. ปสาธเนหิ เสเสหิ, ตํตํ ภจฺจํ ปสาธยิ;
กติปหํ วสิเตฺว’ตฺถ, ตมฺพปณฺณิมุปาคมิฯ

๓๙. มาปยิตฺวา ตมฺปปณฺณิ-นครํ วิชโย ตหึ;
วสี ยกฺขินิยา สทฺธึ, อมจฺจ ปริวาริโตฯ

๔๐. นาวาย ภูมิโมติณฺณา, วิชยปมฺขา ตทา;
กิลนฺตา ปาณินาภูมึ, อาลมฺพิย นิสีทิสุํฯ

๔๑. ตมฺพภูมิรโชผุโฏฺฐ, ตโมฺพปาณิ ยโต อหุํ;
โส เทโสเจว ทีโป จ, เตน ตนฺนามโก อหุฯ

๔๒. สีหพาหุ นริโนฺท โส, สีหมาทินฺนวา อิติ;
สีหโฬ เตน สมฺพนฺธา, เอเต สเพฺพปิ สีหฬาฯ

๔๓. ตตฺถ ตตฺถ จ คาเม เต, ตสฺสา’มจฺจา นิเวสยุํ;
อนุราธคามํ ตนฺนาโม, กทมฺพ นทียนฺติเกฯ

๔๔. คมฺภีรนทียา ตีเร, อุปติโสฺส ปุโรหิโต;
อุปติสฺสคามํ มาเปสิ, อนุราธสฺส อุตฺตเรฯ

๔๕. อเญฺญ ตโย อมจฺจา เต, มาปยึสุ วิสุํ วิสุํ;
อุเชฺชนึ อุรุเวลญฺจ, วิชิตํ นครํ ตถาฯ

๔๖. นิวาเสตฺวา ชนปทํ, สเพฺพ’มจฺจา สมจฺจตํ;
อโวจุํ ราชตนยา, สามิ รเชฺชภิเสจยฯ

๔๗. อิติ วุโตฺต ราชปุโตฺต, น อิจฺฉิ อภิเสจนํ;
วินา ขตฺติยกญฺญาย, อภิเสกํ มเหสิยาฯ

๔๘. อถามจฺจา สามิโน เห, อภิเสก กตา ทรา;
ทุกฺกเรสุปิ กิเจฺจสุ, ตทตฺถภิรุตา ติคาฯ

๔๙. ปณฺณากาเร มหาสาเร, มณิมุตฺตาทิเก พหู;
คาหาปยิตฺวา ปาเหสุํ, ทกฺขิณํ มธุรํ ปุรํฯ

๕๐. ปณฺฑุราชสฺส ธีตตฺถํ, สามิโน สามิภตฺติโน;
อเญฺญสํ จาปิ ธีตตฺถํ, อมจฺจานํ ชนสฺส จฯ

๕๑. สีฆํ นาวาย คนฺตฺวาน, ทูตา เต มธุรํ ปุรํ;
ปณฺณากาเร จ เลขญฺจ, ตสฺส รโญฺญ อทสฺสยุํฯ

๕๒. ตโต ราชาอมเจฺจหิ, มนฺตยิตฺวา สธีตรํ;
ปาเหตุกาโม’มจฺจานํ, อเญฺญสํ จาปิ ธีตโรฯ

๕๓. ลทฺธา อูนสตํ กญฺญา, อถเภริํ จราปยิ;
ลํกาย ธีตุคมนํ, อิจฺฉมานา นรา อิธฯ

๕๔. นิวาสยิตฺวา ทิคุณํ, ฆรทฺวาเรสุ ธีตโร;
ฐเปนฺตุ เตน ลิเงฺคน, อาทียิสฺสามิตา อิติฯ

๕๕. เอวํ ลทฺธา พหูกญฺญา, ตปฺปยิตฺวาน ตํ กุลํ;
สมฺปนฺนสพฺพาลงฺการํ, ธีตรํ สมฺปฏิจฺฉทํฯ

๕๖. สพฺพา ตา ลทฺธสกฺการา, กญฺญาโย จ ยถารหํ;
ราชารเห จ หตฺถสฺส-รถเปสฺสิย การเกฯ

๕๗. อฎฺฐารสนฺนํ เสณีนํ, สหสฺสญฺจ กุลานิ โส;
เลขํ ทตฺวาน เปเสสิ, วิชยสฺส ชิตา’ริโนฯ

๕๘. สโพฺพโส’ตรี นาวาหิ, มหาติเตฺถ มหาชโน;
เตเนว ปฏฺฏนํ ตญฺหิ, มหาติตฺถํติ วุจฺจติฯ

๕๙. วิชยสฺส สุโตธีตา, ตสฺสา ยกฺขินิยา อหุ;
ราชกญฺญาคมํ สุตฺวา, วิชโย อาห ยกฺขินึฯ

๖๐. ‘‘คจฺฉ ทานิ ตุวํ โภติ, ฐเปตฺวา ปุตฺตเก ทุเว;
มนุสฺสา อมนุเสฺสหิ, ภายินฺตีหิ สทา’’ อิติฯ

๖๑. สุตฺวา ตํ ยกฺขภยโต, ภีตํ ตํ อาห ยกฺขินึ;
มา จินฺตยิ สาหเสฺสน, ทาปยิสฺสามิ เต พลึฯ

๖๒. ปุนปฺปุนํ ตํ ยาจิตฺวา, อุโภ อาทาย ปุตฺตเก;
ภีตาปิ สา อคติยา, ลํกาปุรมุปาคมิฯ

๖๓. ปุเตฺต พิหิ นิสีเทตฺวา, สยํ ปาวิสิ ตํ ปุรํ;
สญฺชานิตฺวาน ตํ ยกฺขึ, ภีตา โจรีติ สญฺญิโตฯ

๖๔. สํขุภึสุ ปุเร ยกฺขา, เอโก สาหสิโก ปน;
เอกปาณิปฺปหาเรน, วิลยํ นยิ ยกฺขินึฯ

๖๕. ตสฺสาตุ มาตุโล ยโกฺข, นิกฺขมฺม นครา พหิ;
ทิสฺวา เต ทารเก ปุจฺฉิ, ตุเมฺห กสฺส สุตา อิติฯ

๖๖. กุเวณิยา’ติ สุตฺวา’ห, มาตา โว มาริตา อิธ;
ตุเมฺหปิ ทิสฺวา มาเรยฺยุํ, ปลายถ ลหุํ อิติฯ

๖๗. อาคุํ สุมนกูฏํ เต, ปลายิตฺวา ตโต ลหุํ;
วาสํ กเปฺปสิ เชโฎฺฐ โส, วุโทฺธ ตาย กณิฎฺฐิยาฯ

๖๘. ปุตฺตธีตาหิ วฑฺฒิตฺวา, ราชานุญฺญาย เต วสุํ;
ตเตฺถว มลเย เอโส, ปุลินฺทานญฺหิ สมฺภโวฯ

๖๙. ปณฺฑุราชสฺส ทูตา เต, ปณฺณาการํ สมปฺปยุํ;
วิชยสฺส กุมารสฺส, ราชาธิการิกา จ ตาฯ

๗๐. กตฺวา สกฺการสมฺมานํ, ทูตานํ วิชโย ปน;
อทา ยาถารหํ กญฺญา, อมจฺจานํ ชนสฺส จฯ

๗๑. ยถา วิธิ จ วิชยํ, สเพฺพ มจฺจาสมาคตา;
รเชฺชสมภิสิญฺจึสุ, กรึสุจ มหาฉณํฯ

๗๒. ตโต โส วิชโย ราชา, ปณฺฑุราชสฺส ธีตรํ;
มหตา ปริหาเรน, มเหสิเตฺต’ภิเสจยิฯ

๗๓. ธนาน’ทา อมจฺจานํ, อทาสิ สสุรสฺสตุ;
อนุวสฺสํ สงฺขมุตฺตํ, สตสหสฺส ทฺวยารหํฯ

๗๔. หิตฺวา ปุพฺพาจริตํ วิสมํ สเมน;
ธเมฺมน ลํกมขิลํ อนุสาสมาโน;
โส ตมฺพปณฺณินคเร วิชโย นริโนฺท;
รชฺชํ อการยิ สมา ขลุ อฎฺฐตึสา’ติฯ

สุชนปสาทสํเว คตฺถาย กเต มหาวํเส

วิชยาภิเสโก นาม

สตฺตโม ปริเจฺฉโทฯ

อฏฺฐม ปริเจฺฉท

ปณฺฑุวาสุเทวาภิเสโก

๑. วิชโย โส มหาราชา, วเสฺส อนฺติมเก ฐิโต;
อิติ จินฺตยิ ‘‘วุโทฺธ’หํ, น จ วิชฺชติ เม สุโต๚

๒. กิเจฺฉน วาสิตํ รฏฺฐํ, นเสฺสยฺย มม อจฺจเย;
อาณาเปยฺยํ รชฺชเหตุ-สุมิตฺตํ ภาตรํ มม๚

๓. อถา’มเจฺจหิ มเนฺตตฺวา, เลขํ ตตฺถ วิสชฺชยิ;
เลขํ ทตฺวาน วิชโย, น จิเรน ทิวงฺคโต๚

๔. ตสฺมิํ มเต อมจฺจา เต, เปกฺขนฺตา ขตฺติยาคมํ;
อุปติสฺสคาเม ฐตฺวาน, รฏฺฐํ สมนุสาสิสุํ๚

๕. มเต วิชยราชมฺหิ, ขตฺติยาคมนา ปุรา;
เอกํ วสฺสํ อยํ ลํกา-ทีโป อาสิ อราชโก๚

๖. ตสฺมิํ สีหปุเร ตสฺส, สีหพาหุสฺส ราชิโน;
อจฺจเยน สุมิโตฺต โส, ราชา ตสฺส สุโต อหุ๚

๗. ตสฺส ปุตฺตา ตโย อาสุํ, มทฺทราชสฺส ธีตุยา;
ทูตา สีหปุรํ คนฺตฺวา, รโญฺญ เลขํ อทํสุ เต๚

๘. เลขํ สุตฺวาน โส ราชา, ปุเตฺต อามนฺตยี ตโย;
อหํ มหลฺลโก ตาตา, เอโก ตุเมฺหสุ คจฺฉตุ๚

๙. ลํกํ เนกคุณํ กนฺตํ, มม ภาตุสฺส สนฺตกํ;
ตสฺส’จฺจ เยน ตเตฺถว, รชฺชํ กาเรตุ โสภนํ๚

๑๐. กณิฏฺฐโก ปณฺฑุวาสุ-เทโว ราชกุมารโก;
‘‘คมิสฺสามีติ จิเนฺตตฺวา, ญตฺวา โสตฺถิ คตมฺปิ จ๚

๑๑. ปิตรา สมนุญฺญาโต, ทฺวตฺติํสามจฺจ ทารเก;
อาทาย อารุหี นาวํ, ปริพฺพาชกลิงฺควา๚

๑๒. มหากนฺทรนชฺชา เต, มุขทฺวารมฺหิ โอตรํ;
เต ปริพฺพาชเก ทิสฺวา, ชโน สกฺกริ สาธุกํ๚

๑๓. ปุจฺฉิตฺวา นครํ เอตฺถ, อุปยนฺตํ กเมน เต;
อุปติสฺส คามํ สมฺปตฺตา, เทวตา ปริปาลิตา๚

๑๔. อมจฺจา’นุมโต’มโจฺจ, ปุจฺฉิ เนมิตฺตกา ตหิํ;
ขตฺติยา’คมนํ ตสฺส, โส พฺยากาสิ ปรํปิ จ๚

๑๕. สตฺตเม ทีวเสเยว, อาคมิสฺสติ ขตฺติโย;
พุทฺธสาสน เมตสฺส, วํสโช’ว ฐเปสฺสติฯ

๑๖. สตฺตเม ทิวเสเยว, เต ปริพฺพาชเก ตหึ;
ปเตฺต ทิสฺวาน ปุจฺฉิตฺวา, อมจฺจา เต วิชานิยฯ

๑๗. ตํ ปณฺณฺวาสุเทวํ เต, ลํการเชฺชน อปฺปยุํ;
มเหสิยา อภาวาโส, น ตาว อภิเสจยิฯ

๑๘. อมิโตทนสกฺกสฺส, ปณฺฑุสโกฺก สุโต อหุ;
ญตฺวา วินาสํ สกฺยานํ, โส อาทาย สกํ ชนํฯ

๑๙. คนฺตฺวา อญฺญาปเทเสน, คงฺคาปารํ ตหึ ปุรํ;
มาเปตฺวา ตตฺถ กาเรสิ, รชฺชํ ตสฺส สุเต ลภิฯ

๒๐. ธีตา กณิฏฺฐิตา อาสิ, ภทฺทกจฺจาน นามิกา;
สพฺพลกฺขณสมฺปนฺนา, สุรูปา อภิปตฺถิตาฯ

๒๑. ตทตฺถํ สตฺตราชาโน, ปณฺณากาเร มหารเห;
เปเสสุํ ราชิโน ตสฺส, ภีโต ราชูหิ โส ปนฯ

๒๒. ญตฺวาน โสตฺถิคมนํ, อภิเสกผลมฺปิ จ;
สหทฺวตฺตึส อิตฺถีหิ, นาวํ อาโรปิยา’สุตํฯ

๒๓. คงฺคาย ขิปิ คณฺหาตุ, ปหุ เม ธีตรํ อิติ;
คเหตุํ เต น สกฺขึสุ, นาวาสาปน สีฆคาฯ

๒๔. ทุติเย ทิวเสเยว, โคณาคามก ปฏฺฏนํ;
ปตฺตาปพฺพชิตา การา, สพฺพา ตา ตตฺถ โอตรุํฯ

๒๕. ปุจฺฉิตฺวา นครํ เอตฺถ, ตา กเมโนปยนฺติโย;
อุปติสฺสคามํ สมฺปตฺตา, เทวตา ปริปาลิตาฯ

๒๖. เนมิตฺตกสฺส วจนํ, สุตฺวา ตตฺถา’คตา ตุ ตา;
ทิสฺวา อมโจฺจ ปุจฺฉิตฺวา, ญตฺวา รโญฺญ สมปฺปยิฯ

๒๗. ตํ ปณฺฑุวาสุเทวํ เต, อมจฺจา สุทฺธพุทฺธิโน;
รเชฺช สมภิสิญฺจิํสุ, ปุณฺณสพฺพมโนรถํฯ

๒๘. สุภทฺทกจฺจาน มโนมรูปินิํ;
มเหสีภาเว อภิสิญฺจิย’ตฺตโน;
สหคตา ตาย ปทาสิ อตฺตนา;
สหาคตานํ วสิ ภูมิโป สุขนฺตีฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปณฺฑุวาสุเทวาภิเสโก นาม

อฏฺฐโม ปริเจฺฉโทฯ

นวม ปริเจฺฉท

อภยาภิเสโก

๑. มเหสี ชนยี ปุเตฺต, ทส เอกญฺจ ธีตรํ;
สพฺพเชโฏฺฐ’ภโย นาม, จิตฺตานาม กนิฏฺฐิกาฯ

๒. ปสฺสิตฺวา ตํ วิยากํสุ, พฺราหฺมณา มนฺตปารคา;
“รชฺชเหตุ สุโต อสฺสา, ฆาตยิสฺสติ มาตุเล”ฯ

๓. ฆาเตสฺสามิ กนิฏฺฐินฺติ, นิจฺฉิเต ภาตรา’ภโย;
วาเรสิ กาเล วาเสสุํ, เคหํ ตํ เอกถฺฌิเกฯ

๔. รโญฺญ จ สิริคเพฺภน, ตสฺส ทฺวารมการยุํ;
อโนฺต ฐเปสุํ เอกญฺจ, ทาสึ นรสตํ พหิฯ

๕. รูเปนุ’มฺมาทยี นเร, ทิฏฺฐมตฺตาว สายโต;
ตโต อุมฺมาทจิตฺตา’ติ, นามํ โสปปทํ ลภิฯ

๖. สุตฺวาน ลํกาคมนํ, ภทฺทกจฺจานเทวิยา;
มาตรา โจทิตา ปุตฺตา, ฐเปเตฺว’กญฺจ อาคมุํฯ

๗. ทิสฺวาน เต ปณฺฑุวาสุ-เทวํ ลงฺกินฺทมาคตา;
ทิสฺวาน ตํ กนิฏฺฐิญฺจ, โรทิตฺวา สห ตาย จฯ

๘. รญฺญา สุกตสกฺการา, รโญฺญ’นุญฺญาย จาริกํ;
จรึสุ ลํกาทีปมฺหิ, นิวสุญฺจ ยถารุจึฯ

๙. ราเมน วุสิตฐานํ, รามโคณนฺติ วุจฺจติ;
อุรุเวลา’นุราธานํ, นิวาสา จ ตถา ตถาฯ

๑๐. ตถา วิชิตทีฆายุ-โรหณานํ นิวาสกา;
วิชิตคาโม ทีฆายุ-โรหณนฺติ จ วุจฺจติฯ

๑๑. กาเรสิ อนุราโธ โส, วาปึ ทกฺขิณโต ตโต;
การาเปตฺวา ราชเคหํ, ตตฺถ วาสมกปฺปยีฯ

๑๒. มหาราชา ปณฺฑุวาสุ-เทโว ชฏฺฐสุตํ สกํ;
อภยํ อุปรชฺชมฺหิ, กาเล สมภิเสจยิฯ

๑๓. ทีฆายุสฺส กุมารสฺส, ตนโย ทีฆคามณิ;
สุตฺวา อุมฺมาทจิตฺตํ ตํ, ตสฺสํ ชาตกุตูหโลฯ

๑๔. คเหตฺวา’ปติสฺส คามํ, ตํ อปสฺสิ มนุชาธิปํ;
อทา สโหปราเชน, ราชุปฏฺฐานมสฺสโสฯ

๑๕. ควกฺขาภิมุขฏฺฐาเน, ตํ อุเปจฺจ ฐิตํ ตุสา;
ทิสฺวาน คามิณึ จิตฺตา, รตฺตจิตฺตา’ห ทาสิกํฯ

๑๖. ‘‘โก เอโส’’ติ ตโต สุตฺวา,
มาตุลสฺส สุโตอิติ;
ทาสึ ตตฺถ นิโยเชสิ,
สทฺธึกตฺวาน โส ตโตฯ

๑๗. ควกฺขมฺหิ ฑสาเปตฺวา, รตฺตึ กกฺกฏยนฺตกํ;
อารุยฺห ฉินฺทยิตฺวาน, กวาฏํ เตน ปาวิสิฯ

๑๘. ตาย สทฺธึ วสิตฺวาน, ปจฺจูเสเยว นิกฺขมิ;
เอวํ นิจฺจํ วสี ตตฺถ, ฉิทฺทาภาวา อปากโฏฯ

๑๙. สา เตน อคฺคหี คพฺภํ, คเพฺภ ปริณเต ตโต;
มาตุ อาโรจยี ทาสี, มาตา ปุจฺฉิย ธีตรํฯ

๒๐. รโญฺญ อาโรจยี ราชา, อมเนฺตตฺวา สุเต’พฺรหฺมา;
โปสิโยโส’ปิ อเมฺหหิ, เทว ตเสฺสว ตํ อิติฯ

๒๑. ปุโตฺต เจ มารยิสฺสาม, ต’นฺติ ตสฺส อทํสุ ตํ;
สา สูติกาลสมฺปเตฺต, สูติ เคหญฺจ ปาวิสึฯ

๒๒. สงฺกิตฺวา โคปกํ จิตฺตํ, กาลเวลญฺจ ทาสกํ;
ตสฺมึ กเมฺม นิสฺสายา’ติ, คามณิ ปริจารเกฯ

๒๓. เต ปฏิญฺญํ อเทเนฺต เต, ราชปุตฺตา อฆาตยุํ;
ยกฺขา หุตฺวาน รกฺขึสุ, อุโภ คเพฺภ กุมารกํฯ

๒๔. อญฺญํ อุปวิชญฺญํ สา, สลฺลกฺขา เปสิ ทาสิยา;
จิตฺตา สา ชนยี ปุตฺตํ, สา อิตฺถิ ปน ธีตรํฯ

๒๕. จิตฺตํ สหสฺสํ ทาเปตฺวา, ตสฺสา ปุตฺตํ สกมฺปิ จ;
อาณาเปตฺวา ธีตรํ ตํ, นิปชฺชาเปสิ สนฺติเกฯ

๒๖. ธีตา ลทฺธา’ติ สุตฺวาน, ตุฏฺฐา ราชสุตา อหุํ;
มาตา จ มาตุมาตา จ, อุโภ ปน กุมารกํฯ

๒๗. มาตามหสฺส นามญฺจ, เชฏฺฐสฺส มาตุลสฺส จ;
เอกํ กตฺวา ตมกรุํ, ปณฺฑุกาภยนามกํฯ

๒๘. ลํกา ปาโล ปณฺฑุวาสุ-เทโว รชฺชมการยิ;
ตึส วสฺสมฺหิ ชาตมฺหิ, มโต โส ปณฺฑุกาภเยฯ

๒๙. ตสฺมึ มตสฺมึ มนุชาธิปสฺมึ,
สเพฺพ สมาคมฺม นรินฺทปุตฺตา;
ตสฺสาภยสฺสาภยทสฺส ภาตุ,

ราชาภิเสกํ อกรุํ อุฬ้าราติฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

อภยาภิเสโก นาม

นวโม ปริเจฺฉโทฯ

ทสม ปริเจฺฉท

ปณฺฑุกาภยาภิเสโก

๑. อุมฺมาทจิตฺตายาณตฺตา , ทาสี อาทาย ทารกํ;
สมุเคฺค ปกฺขิปิตฺวาน, ทฺวารมณฺฑล เก อคาฯ

๒. ราชปุตฺตา จ มิควํ, คตา ตุมฺพรกนฺทเร;
ทิสฺวา ทาสึ กุหึ ยาสิ, กึ เม กนฺติ จ ปุจฺฉิสุํฯ

๓. ทฺวารมณฺฑลกํ ยามิ, ธีตุเมคุฬปูวกํ;
อิจฺจาห โอโรเปหีติ, ราชปุตฺตํ กมพฺรวุํฯ

๔. จิโตฺต จ กาลเวโล จ, ตสฺสา’รกฺขาย นิคฺคตา;
มหนฺตํ สูกรเวสํ, ตํ ขณํเยว ทสฺสยุํฯ

๕. เต ตํ สมนุพนฺธึสุ, สาสมาทาย ตตฺร’คา;
ทารกญฺจ สหสฺสญฺจ, อายุตฺตสฺส อทารโหฯ

๖. ตสฺมึเยว ทิเน ตสฺส, ภริยา ชนยี สุตํ;
ยมเก ชนยี ปุเตฺต, ภริยํ เม’ติ โปสิตํฯ

๗. โส สตฺตวสฺสิโก จา’สิ, ตํ วิชานิย มาตุลา;
คนฺตุํ สรสิ กีฬเนฺต, ทารเก จ ปโยชยุํฯ

๘. ชลฏฺฐํ รุกฺขสุสิรํ, ชลจฺฉาทิตฉิทฺทกํ;
นิมุชฺชมาโน ฉิเทฺทน, ปวิสิตฺวา จิรฏฺฐิโตฯ

๙. ตโต ตเถว นิกฺขมฺม, กุมาเร เสสทารเก;
อุปจฺจ ปุจฺฉิยโนฺตปิ, วเญฺจต’ญฺญวโจหิ โสฯ

๑๐. มนุเสฺสหา’คเตเหโส, นิวาเสตฺวาน วตฺถกํ;
กุมาโร วาริโม คยฺห, สุสิรมฺหิ ฐิโต อหุฯ

๑๑. วตฺถกานิ คเณตฺวาน, มาเรตฺวา เสสทารเก;
คนฺตฺวา อาโรจยุํ สเพฺพ, ทารกา มาริตา อิติฯ

๑๒. คเตสุ เตสุ โส คนฺตฺวา, อายุตฺตกฆรํ สกํ;
วสํ อสฺสาสิโต เตน, อหู ทฺวาทสวสฺสิโกฯ

๑๓. ปุน สุตฺวาน ชีวนฺตํ, กุมารํ ตสฺส มาตุลํ;
ตตฺถ โคปาลเก สเพฺพ, มาเรตุํ สนฺนิโยชยุํฯ

๑๔. ตสฺมึ อหนิ โคปาลา, ลทฺธา เอกํ จตุปฺปทํ;
อคฺคึ อาหริตุํ คามํ, เปเสตุํ ตํ กุมารกํฯ

๑๕. โส คนฺตฺวา ฆรมายุตฺต-ปุตฺตกํเยว เปสยิ;
ปาทา รุชนฺติ เม เตหิ, องฺคึ โคปาลสนฺติกํฯ

๑๖. ตตฺถ องฺคาร มํสญฺจ,
ขาทิสฺสสิ ตุวํ อิติ;
เน สิ โส ตํ วโจ สุตฺวา,
องฺคึ โคปาลสนฺติกํฯ

๑๗. ตสฺมึ ขเณ เปสิตา เต, ปริกฺขิปิย มารยุํ;
สเพฺพ โคเป มารยิตฺวา, มาตุลานํ นิเวทยุํฯ

๑๘. ตโถ โสฬสวสฺสํ ตํ, วิชานิํสุ จ มาตุลา;
มาตา สหสฺสญฺจา'ทาสิ, ตสฺสา รกฺขญฺจ อาทิสิฯ

๑๙. อายุโตฺต มาตุสเนฺทสํ, สพฺพํ ตสฺส นิเวทิย;
ทตฺวา ทาสํ สหสฺสญฺจ, เปเสสิ ปณฺฑุลนฺติกํฯ

๒๐. ปณฺฑุลพฺราหฺมโณ นาม, โภควา เวทปารโค;
ทกฺขิณสฺมึ ทิสาภาเค, วสี ปณฺฑุลคามเกฯ

๒๑. กุมาโร ตตฺถ คนฺตฺวาน, ปสฺสิ ปณฺฑุลพฺราหฺมณํ;
''ตฺวํ ปณฺฑุกาภโย ตาต'', อิติ ปุจฺฉิย พฺยากเตฯ

๒๒. ตสฺส กตฺวาน สกฺการํ, อาห ราชา ภวิสฺสสิ;
สมสตฺตติวสฺสานิ, รชฺชํ ตฺวํ การยิสฺสสิฯ

๒๓. สิปฺปํ อุคฺคณฺห ตาตาติ, สิปฺปุคฺคหมการยี;
จเนฺทน ตสฺส ปุเตฺตน, ขิปฺปํ สิปฺปํ สมาปิตํฯ

๒๔. อทา สตสหสฺสํ โส, โยธสงฺคหการณา;
โยเธสุ สงฺคหิเตสุ, เตน ปญฺจสเตสุ โสฯ

๒๕. สิยุํ ยาย คยิตานิ, ปณฺณานิ กนกานิ ตํ;
มเหสึ กุรุจนฺทญฺจ, มม ปุตฺตํ ปุโรหิตํฯ

๒๖. อิภิ วตฺวา ธนํ ทตฺวา, สโยธํ นิหริ ตโต;
โส นามํ สาวยิตฺวาน, ตโต นิกฺขมฺม ปุญฺญวาฯ

๒๗. ลทฺธพโล นครเก, กาสปพฺพต สนฺติเก;
สตฺตสตานิ ปุริเส, สเพฺพสํ โภชนานิ จฯ

๒๘. ตโต นรสหเสฺสน, ทฺวิสเตน กุมารโก;
คิริกณฺฑ ปพฺพตํ นาม, อคมา ปริวาริโตฯ

๒๙. คิริกณฺฑสิโว นาม, ปณฺฑุกาภย มาตุโล;
ตํ ปณฺฑุวาสุเทเวน, ทินฺนํ ภุญฺชติ เทสกํฯ

๓๐. โส กริสสตํ ปกฺกํ, ตทา ลาเวติ ขตฺติโย;
ตสฺส ธีตา รูปวตี, ปาลี นามา’สิ ขตฺติยาฯ

๓๑. สา มหาปริวาเรน, ยานมารุยฺห โสภนํ;
ปิตุภตฺตํ คาหยิตฺวา, ลาวกานญฺจ คจฺฉติฯ

๓๒. กุมารสฺส มนุสฺสานํ, ทิสฺวา ตตฺถ กุมาริกํ;
อาโรเจสุํ กุมารสฺส, กุมาโร สหสา’คโตฯ

๓๓. เทฺวธา ตํ ปริสํ กตฺวา, สตํ ยานมเปสยิ;
ตทนฺติกํ สปริสา, กตฺถ ยาสีติ ปุจฺฉิตํฯ

๓๔. ตาย วุตฺเตตฺตุ สพฺพสฺมึ, ตสฺสํสารตฺต มานโส;
อตฺตโน สํวิภาคตฺถํ, ภเนฺตนา’ยาจิ ขตฺติโยฯ

๓๕. สาสโมรุยฺห ยานมฺหา, อทา โสวณฺณปาติยา;
ภตฺตํ นิโคฺรธ มูลสฺมึ, ราชปุตฺตสฺส ขตฺติยาฯ

๓๖. คณฺหิ นิโคฺรธปณฺณานิ, โภเชตุํ เสสเก ชเน;
โสวณฺณภาชนานา’สุํ, ตานิ ปณฺณานิ ตํ ขเณฯ

๓๗. ตานิ ทิสฺวา ราชปุโตฺต, สริตฺวา ทิชภาสิตํ;
มเหสิภาว โยคฺคาเม, กญฺญาลทฺธาติ ตุสฺสิโสฯ

๓๘. สเพฺพ โภชาปยี เตสา, ตํ น ขียิตฺถ โภชนํ;
เอกสฺส ปฏิวิโส’ว, คหิโต ตตฺถ ทิสฺสถฯ

๓๙. เอวํ ปุญฺญคุญเปตา, สุกุมารี กุมาริกา;
สุวณฺณปาลิ นาเมน, ตโตปฺปภุต อาสิ สาฯ

๔๐. ตํ กุมาร คเหตฺวาน, ยานมารุยฺห ขตฺติโย;
มหพฺพล ปริพฺยูโฬฺห, อนุสํณี อปกฺกมิฯ

๔๑. ตํ สุตฺวาน ปิตา ตสฺสา, นเร สเพฺพ อเปสยิ;
เต คนฺตฺวา กลหํ กตฺวา, ตชฺชิตา เตหิ อาคมุํฯ

๔๒. กลหนครํ นาม, คาโม ตตฺถ กเต อหุ;
ตํ สุตฺวา ภาตโร ตสฺสา, ปญฺจยุทฺธายุ’ปาคมุํฯ

๔๓. สเพฺพ เต ปณฺฑุลสุโต, จโนฺทเยว อฆาตยิ;
โลหิต วาหขโณฺฑติ, เตสํ ยุทฺธมหี อหุฯ

๔๔. มหตา พล กาธยน,
ตโต โส ปณฺฑุกาภโย;
คงฺคาย ปาริเม ติเร,
โทฬปพฺพตกํ อคาฯ

๔๕. ตตฺถ จตฺตาริ วสฺสานิ, วสิ ตํ ตตฺถ มาตุลา;
สุตฺวา ฐเปตฺวา ราชานํ, ตํ ยุทฺธตฺถมุปาคมุํฯ

๔๖. ขนฺธาวารํ นิเวเสตฺวา, ธูมรกฺขาค สนฺติเก;
ภาคิเนเยฺยน ยุชฺฌึสุ, ภาคิเนโยฺย ตุ มาตุเลฯ

๔๗. อนุพนฺธี โอรคงฺคํ, มลาเปตฺวา นิวตฺติย;
เตสญฺจ ขนฺธาวารมฺหิ, ทฺเว วสฺสานิ โส วสีฯ

๔๘. คโนฺตฺว'ปติสฺสคามํ เต, ตมตฺถํ ราชิโน'พฺรวุํ;
ราชาเลขํ กุมารสฺส, สรหสฺสํ สปาหิณิฯ

๔๙. "ปุญฺชสฺสุ ปารคงฺคํ ตฺวํ, มา'คา โอรํตโต"อิติ;
ตํ สุตฺวา ตสฺส กุชฺชึสุ, ภาตโร นว ราชิโนฯ

๕๐. อุปตฺถโมฺภ ตฺวเมวา'สิ, จิรํ ตสฺส อิทานิ ตุ;
รฎฺฐํ ททาสิ ตสฺมา ตฺวํ, มาเรสฺสามา'ติ อพฺรวุํฯ

๕๑. โส เตสํ รชฺชมเปฺปสิ, เต ติสฺสํ นาม ภาตรํ;
สเพฺพว สหิตา'กํสุ, รชฺชสฺส ปรินายกํฯ

๕๒. เอโส วีสติวสฺสานิ, อภโย'ภย ทายโก;
ตโตฺถ'ปติสฺสคามมฺหิ, ราชา รชฺชมการยิฯ

๕๓. วสนฺติ ธูมรกฺขาเค, สเร ตุมฺพริยงฺคเณ;
จรเต วฬวา รูปา, ยกฺขี เจติยนามิกาฯ

๕๔. เอโก ทิสฺวาน เสนงฺคํ, อุตฺตปาทํ มโนรมํ;
อาโรเจสิ กุมารสฺส, วฬเว'ตฺตี'ทิสี อิติฯ

๕๕. กุมาโร รสฺมิมาทาย, คเหตุํ ตํ อุปาคมิ;
ปจฺฉโต อคตํ ทิสฺวา, ภีตา เตเชน ตสฺสสาฯ

๕๖. ธาวิ'นฺนฺตรธายิตฺวา, ธาวนฺติ มนุพนฺธิโส;
ธาวมานา สรํ หํ สา, สตฺตกฺขตฺตุํ ปริกฺขิปิฯ

๕๗. โอตริตฺวา มหาคงฺคํ, อุตฺตริตฺวา ตโต ปน;
ธุมรกฺขํ ปพฺพตํ ตํ, สตฺตกฺขตฺตุํ ปริกฺขิปิฯ

๕๘. ตํ สรํ ปุน ติกฺขตฺตุํ, ปริกฺขิปิ ตโต ปุน;
คงฺคํ กจฺฉกติเตฺถน, สโมตริ ตหึ ตุ โสฯ

๕๙. คเหสิตํ วาลธิสฺมึ, ตาลปตฺตญฺจ โตยคํ;
ตสฺส ปุญฺญานุภาเวน, โส อโหสิ มหา อสิฯ

๖๐. อุจฺจาเรสิ อสึ ทชฺชํ, "มาโรมี"ติ ตมาห สา;
รชฺชํ คเหตฺวา เต ทชฺชํ, สามิ มามํ อมารยิฯ

๖๑. คีวาย ตํ คเหตฺวา โส, วิชฺฌิตฺวา อสิโกฏิยา;
นาสาย รชฺชุยา พนฺธิ, สา อโหสิ วสานุคาฯ

๖๒. คนฺตฺวา ตํ ธุมรกฺขํ โส, ตมารุยฺห มหพฺพโล;
ตตฺถ จตฺตาริ วสฺสานิ, ธูมรกฺขน เค วสิฯ

๖๓. ตโต นิกฺขมฺม สพโล, อาคมฺมา’ริฏฺฐปพฺพตํ;
สุทฺธิกาลมเปกฺขนฺต, ตตฺถ สตฺตสมาวสิฯ

๖๔. เทฺว มาตุเล ฐเปตฺวาน, ตสฺส เสสฏฺฐมาตุลา;
ยุทฺธสชฺชา อริฏฺฐํ ตํ, อุปสงฺกมฺม ปพฺพตํฯ

๖๕. ขนฺธาวารํ นครเก, นิเวเสตฺวา จมูปตึ;
ทตฺวา ปริกฺขิปาเปสุํ, สมนฺตา’ริฏฺฐปพฺพตํฯ

๖๖. ยกฺขินิยา มนฺตยิตฺวา, ตสฺสา วจนยุตฺติยา;
ทตฺวา ราชปริกฺขารํ, ปณฺณาการา ยุวานิ จฯ

๖๗. ‘‘คณฺหาถ สพฺพาเน’ตานิ, ขมาเปสฺสามิ โว อหํ’’;
อิติ วตฺวาน เปเสสิ, กุมาโร ปุรโต พลํฯ

๖๘. คณฺหิสฺสามิ ปวิฏฺฐนฺติ, วิสฺสเฏฺฐสุ ตุ เตสุ โส;
อารุยฺห ยกฺขวฬวํ, มหาพลปุรกฺขโตฯ

๖๙. ยุทฺธาย ปาวิสิ ยกฺขี, มหาราว มราปิสา;
อโนฺต พหิพลญฺจสฺส, อุกฺกุฏฺฐึ มหตึ อกาฯ

๗๐. กุมารปุริสา สเพฺพ, ปรเสนา นเร พหู;
ฆาเตตฺวา มาตุเล จ’ตฺถ, สีสราสึ อกํสุ เตฯ

๗๑. เสนาปติ ปาลยิตฺวา, คุมฺพฏฺฐานํ สปาวิสิ;
เสนาปติ คุมฺพโก’ติ, เตน เอส ปวุจฺจติฯ

๗๒. อุปริฏฺฐมาตุลสิรํ, สีสราสึ สปสฺสิย;
ลาพุราสี’ว อิจฺฉาห, เตนา’สิ ลาพุคามโกฯ

๗๓. เอวํ วิชิตสงฺคาโม, ตโต โส ปณฺฑุกาภโย;
อยฺยกสฺสา’นุราธสฺส, วสนฐานมาคมิฯ

๗๔. อตฺตโน ราชเคหํ โส, ตสฺส ทตฺวาน อยฺยโก;
อญฺญตฺถวาสํ กเปฺปสิ, โส ตุ ตสฺมึ ฆเร วสิฯ

๗๕. ปุจฺฉาเปตฺวาน เนมิตฺตํ, วตฺถุวิชฺชา’วิทุํ ตถา;
นครํ ปวรํ ตสฺมึ, คาเมเยว อมาปยิฯ

๗๖. นิวาสตฺตา’นุราธานํ, อนุราธปุรํ อหุ;
นกฺขเตฺตนา’นุราเธน, ปติฏฺฐาปิต ตาย จฯ

๗๗ อาณาเปตฺวา มาตุลานํ, ฉตฺตํ ชาตสฺสเร อิธ;
โธวาเปตฺวา ธารยิตฺวา, ตํ สเรเยว วารินาฯ

๗๘. อตฺตโน อภิเสกํ โส, กาเรสิ ปณฺฑุกาภโย;
สุวณฺณปาลึ เทวึ ตํ, มเหสิเตฺต ภิเสจยิฯ

๗๙. อทา จนฺทกุมารสฺส, โปโรหิจฺจํ ยถาวิธิ;
ฐานนฺตรานิ เสสานํ, ภจฺจานญฺจ ยถารหํฯ

๘๐. มาตุยา อุปการตฺตา, อตฺตโน จ มหีปติํ;
อฆาตยิตฺวา เชฏฺฐํ ตํ, มาตุลํ อภยํ ปนฯ

๘๑. รตฺติรชฺชํ อทา ตสฺส, อหุ นครคุตฺติโก;
ตทุปาทาย นคเร, อหู นครคุตฺติโกฯ

๘๒. สสฺสุรํ ตํ อฆาเตตฺวา, คิริกณฺฑสิวมฺปิ จ;
คิริกณฺณเทสํ ตเสฺส’ว, มาตุลสฺส อทาสิ โสฯ

๘๓. สรํ ตญฺจ ขณาเปตฺวา, การาเปสิ พหู ทกํ;
ชเย ชลสฺส คาเหน, ชยวาปีติ อหุตํฯ

๘๔. กาลเวลํ นิวาเสสิ, ยกฺขํปุร ปุรตฺถิเม;
ยกฺขํ ตุ จิตฺตราชํ ตํ, เหโฏฺฐ อภยวาปิยาฯ

๘๕. ปุโพฺพปการึ ทาสึ ตํ, นิพฺพตฺตํ ยกฺขโยนิยา;
ปุรสฺส ทกฺขิณทฺวาเร, โส กตญฺญู นิวาสยิฯ

๘๖. อโนฺต นรินฺทวตฺถุสฺส, วฬวามุขยกฺขินึ;
นิวาเสสิ พลึ เตสํ, อเญฺญสญฺจานุวสฺสกํฯ

๘๗. ทาเปสิ ฉณกาเล ตุ, จิตฺตราเชน โส สห;
สมาสเน นิสีทิตฺวา, ทิพฺพมานุสนาฏกํฯ

๘๘. กาเรโนฺต’ภิรมิ ราชา, รติขิฑฺฑา สมปฺปิโต;
ทฺวารคาเม จ จตุโร, ภยวาปิญฺจ การยิฯ

๘๙. มหาสุสานฆาตนํ, ปจฺฉิมราชินึ ตถา;
เวสฺสวณสฺส นิโคฺรธํ, พฺยาธิเทวสฺส ตาลกํฯ

๙๐. โยนสภาค วตฺถุญฺจ, มเหชฺชฆรเมว จ;
เอตานิ ปจฺฉิมทฺวาร-ทิสาภาเค นิเวสยิฯ

๙๑. ปญฺจสตานิ จณฺฑาล-ปุริเส ปุรโสธเก;
ทฺเวสตานิ จณฺฑาล-ปุริเส วจฺจโสธเกฯ

๙๒. ทิยฑฺฒสตจณฺฑาเล, มตนีหารเก’ปิ จ;
สุสาน โคปจณฺฑาเล, ตตฺตเกเยว อาทิสิฯ

๙๓. เตสํ คามํ นิเวเสสิ, สุสานา ปจฺฉิมุตฺตเร;
ยถา วิหิตกมฺมานิ, ตานิ นิจฺจํ อกํสุเตฯ

๙๔. ตสฺส จณฺฑาลคามสฺส, ปุพฺพุตฺตรทิสาย ตุ;
นีจสุสานกํ นาม, จณฺฑาลานมการยิฯ

๙๕. ตสฺสุตฺตเร สุสานสฺส, ปาสาณปพฺพตนฺตเร;
อาวาสปาลิฌาธานํ, ตทา อาสิ นิเวสิตาฯ

๙๖. ตทุตฺตเร ทิสาภาเค, ยาว คามณิ วาปิยา;
ตาปสานํ อเนเกสํ, อสฺสโม อาสิ การิโตฯ

๙๗. ตเสฺสว จ สุสานสฺส, ปุรตฺถิมทิสาย ตุ;
โชติยสฺส นิคณฺฐสฺส, ฆรํ กาเรสิ ภูปติฯ

๙๘. ตสฺมิํเยว เทสสฺมิํ, นิคโณฺฐ คิรินามโก;
นานาปาสณฺฑกา เจว, วสิํสุ สมณา พหูฯ

๙๙. ตเตฺถว จ เทวกุลํ, อกาเรสิ มหีปติ;
กุภณฺฑสฺส นิคณฺฐสฺส, ตํนามกมโหสิตํฯ

๑๐๐. ตโต ตุ ปจฺฉิเม ภาเค, ฌาธปาลิปุรตฺถิเม;
มิจฺฉาทิฎฺฐิกุลานํ ตุ, วสี ปญฺจสตํ ตหิํฯ

๑๐๑. ปรํ โชติยเคหมฺหา, โอรํ คามณิ วาปิยา;
โส ปริพฺพาชการามํ, การาเปสิ ตเถว จฯ

๑๐๒. อาชีวกานํ เคหญฺจ, พฺราหฺมณวฎฺฎเมว จ;
สิวิกา โสตฺถิสาลา จ, อกาเรสิ ตหิํ ตหิํฯ

๑๐๓. ทสวสฺสาภิเสโก โส, คามสีมา นิเวสยิ;
ลํกาทีปมฺหิ สกเล, ลํกิโนฺท ปณฺฑุกาภโยฯ

๑๐๔. โส กาลเวลจิเตฺตหิ, ทิสฺสมาเนหิ ภูปติ;
สหา’นุ โภสิ สมฺปติํ, ยกฺขภูตสหาย วาฯ

๑๐๕. ปณฺฑุกาภยรโญฺญ จ, อภยสฺส จ อนฺตเร;
ราชสุญฺญานิ วสฺสานิ, อเหสุํ ทสสตฺต จฯ

๑๐๖. โส ปณฺฑุกาภยมหีปติ สตฺตติํส–
วโสฺส’ธิคมฺม ธิติมา ธรณี ปติตฺตํ;
รเมฺม อนุนมนุราธปุเร สมิเทฺธ;
วสฺสานิ อการยิ รชฺชเมตฺถาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปณฺฑุกาภยาภิเสโกนาม

ทสโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกาทสม ปริเจฺฉท

เทวานํปิยติสฺสาภิเสโก

๑. ตสฺสจฺจเย ตสฺส สุโต, มุฏสิโว'ติ วิสฺสุโต;
สุวณฺณปาลิยา ปุโตฺต, ปโตฺต รชฺชมนากุลํฯ

๒. มหาเมฆวนุยฺยานํ, นามนุคฺคุโณทิตํ;
ผลปุปฺผตรุเปตํ, โส ราชา การยิ สุภํฯ

๓. อุยฺยานฐานคฺคหเณ, มหาเมโฆ อกาลโช;
ปาวสฺสิเตน อุยฺยานํ, มหาเมฆวนํ อหุฯ

๔. สฏฺฐิวสฺสานิ มุฏสิโว, ราชา ราชฺชมการยิ;
อนุราเธ ปุรวเร, ลํกา ภุวทเน สุเภฯ

๕. ตสฺส ปุตฺตา ทสา'เหสุํ, อญฺญมญฺญหิเตสิโน;
ทุเว ธีตา จา'นุกุลา, กุลานุจฺฉวิกา อหูฯ

๖. เทวานํ ปิยติโสฺสติ, วิสฺสุโต ทุติโย สุโต;
เตสุ ภาตูสุ สเพฺพสุ, ปุญฺญาปญฺญาธิโก อหุฯ

๗. เทวานํ ปิยติโสฺส โส, ราชา'สิ ปิตุอจฺจเย;
ตสฺสา'ภิเสเกน สมํ, พหูน'จฺฉริยาน'หุํฯ

๘. ลํกาทีปมฺหิ สกเล, นิธโย รตนานิ จ;
อโนฺตฐิตานิ อุคฺคนฺตฺวา, ปถวีตลมารุหุํฯ

๙. ลํกาทีปสมีปมฺหิ, ภินฺนนาวาคตานิ จ;
ตตฺรชาตานิ จ ถลํ, รตนานิ สมารุหุํฯ

๑๐. ฉาตปพฺพตปาทมฺหิ, ติโสฺส จ เวฬุยฏฺฐิโย;
ชาตารถปโตเทน, สมานา ปริมาณโตฯ

๑๑. ตาสุ เอกาลตายฏฺฐิ, รชตา'ภา ตหิํ ลตา;
สุวณฺณาวณฺณารุจิรา, ทิสฺสเนฺตตา มโนรมาฯ

๑๒. เอกา กุสุมา ยฏฺฐีตุ, กุสุมานิ ตหิํ ปน;
นานานิ นานาวณฺณานิ, ทิสฺสเนฺต'ติ ผุฏานิ จฯ

๑๓. เอกาสกุณยฏฺฐิตุ , ตหิํ ปกฺขิมิคา พหู;
นานา จ นานาวณฺณา จ, สชีวา วิย ทิสฺสเรฯ

๑๔. ภยคชรถามลกา, วลยงฺคุลิเวฐกา;
กกุธผลาปากติกา, อิเจฺจตา อฏฺฐชาติโยฯ

๑๕. มุตฺตาสมุทา อุคฺคนฺตฺวา, ตีเร วฏฺฏิ วิย ฐิตา;
เทวานํ ปิยติสฺสสฺส, สพฺพํ ปุญฺญวิชมฺภิตํฯ

๑๖. อินฺทนีลํ เวฬุริยํ, โลหิตงฺกมณิธิ’เม;
รชตานิ ปเน’ตานิ, มุตฺตา ตา ตาวยฏฺฐิโยฯ

๑๗. สตฺตหพฺภนฺตเรเยว, รโญฺญ สนฺติกมาหรุํ;
ตานิ ทิสฺวา ปตีโต โส, ราชา อิติ วิจินฺตยิฯ

๑๘. รตนานิ อนคฺฆานิ, ธมฺมาโสโก อิมานิเม;
สหาโย’รหเตนา’โญฺญ, ตสฺส ทสฺสํ อิมาน’โตฯ

๑๙. เทวานํ ปิยติโสฺส จ, ธมฺมาโสโก จ เต อิเม;
เทฺว อทิฏฺฐสหายาหิ, จิรปฺปภุติ ภูปติฯ

๒๐. ภาคิเนยฺยํ มหาริฏฺฐํ, อมจฺจํ ปมุขํ ตโต;
ทิชํ อมจฺจํ คณตํ, ราชา เต จตุโร ชเนฯ

๒๑. ทูโต กตฺวาน ปาเหสิ, พโลฆปริวาริเต;
คาหา เปตฺวา อนคฺฆานิ, รตนานิ อิมานิ โสฯ

๒๒. มณิชาตี จ ติโสฺส ตา, ติโสฺส จ รถยฏฺฐิโย;
สงฺขญฺจ ทกฺขิณาวตฺตํ, มุตฺตา ชาตี จ อฏฺฐ ตาฯ

๒๓. อารุยฺห ชมฺพุโกลมฺหิ, นาวํ สตฺตทิเนน เต;
สุเขน ติตฺถํ ลทฺธาน, สตฺตาเหน ตโต ปุนฯ

๒๔. ปาฏลิปุตฺตํ คนฺตฺวาน, ธมฺมาโสกสฺส ราชิโน;
อทํสุ ปณฺณาการเต, ทิสฺวา ตานิ ปสีทิ โสฯ

๒๕. รตนานิ’ทิสาเนตฺถ, นตฺถิ เม อิติ จินฺติย;
อทา เสนาปติฏฺฐานํ, ตุโฏฺฐ’ริฏฺฐสฺส ภูปติฯ

๒๖. โปโรหิจฺจพฺราหฺมณสฺส, ทณฺฑนายตํ ปน;
อทาสิ ตสฺสา’มจฺจสฺส, เสฏฺฐิตฺตํ คณกสฺส ตุฯ

๒๗. เตสํ อนปฺปเก โภเค, ทตฺวา วาสฆรานิ จ;
มหามเจฺจหิ มเนฺตโนฺต, ปสฺสิตฺวา ปฏิปาภตํฯ

๒๘. วาลพีชนี มุณฺหิสํ, ขคฺคํ ฉตฺตญฺจ ปาทุกํ;
โมฬิํ วตํ สปามงฺคํ, ภิงฺการํ หริจนฺทนํฯ

๒๙. อโธวิมํ วตฺถโกฏิํ, มหคฺฆํ หตฺถปุญฺฉนิํ;
นาคา’หฏํ อญฺชนญฺจ, อรุณาภญฺจ มตฺติกํฯ

๓๐. อโนตโตฺตทกเญฺจว, คงฺคาสลิลเมว จ;
สงฺขญฺจ นนฺทิยาวฏฺฏํ, วฑฺฒมานํ กุมาริกํฯ

๓๑. เหมโภชนกณฺฑญฺจ, สิวิกญฺจ มหารหํ;
หรีฏกํ อามลกํ, มหคฺฆํ อมโตสธํฯ

๓๒. สุกาหฏานํ สาลีนํ, สฏฺฐิวาหสตานิ จ;
อภิเสโก ปกรณํ, ปริวารวิเสสิตํฯ

๓๓. ทตฺวา กาเล ภหายสฺส, ปณฺณาการ นริสฺสโร;
ทูเต ปาเหสิสทฺธมฺม-ปณฺณาการมิมมฺปิจฯ

๓๔. อหํ พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ, สงฺฆญฺจ สรณํ คโต;
อุปาสกตฺตํ เทเสสึ, สกฺยปุตฺตสฺส สาสเนฯ

๓๕. ตฺวมฺปิมานิ รตนานิ, อุตฺตมานิ นรุตฺตม;
จิตฺตํ ปสาทยิตฺวาน, สทฺธาย สรณํ วชฯ

๓๖. ‘‘กโรถ เม สหายสฺส, อภิเสกํ ปุโน’’ อิติ;
วตฺวา สหยา’มเจฺจเต, สกฺกริตฺวา จ เปสยิฯ

๓๗. ปญฺจมาเส วสิตฺวาน, เต มจฺจา’ติวสกฺกตา;
เวสาขสุกฺขปกฺขาทิ-ทิเน ทูตา วินิคฺคตาฯ

๓๘. ตามลิตฺติยมารุยฺห, นาวํ เตชมฺพุโกลเก;
โอรุยฺห กูปํ ปสฺสึสุ, ปตฺวา ทฺวาทสิยํ อิธฯ

๓๙. อทํสุ ปณฺณาการเร เต, ทูตา ลํกาทีปสฺสเต;
เตสํ มหนฺตํ สกฺการํ, ลํกาปติ อการยิฯ

๔๐. เต มคฺคสิรมาสสฺส, อาทิจโนฺททเยชิเน;
อภิสิตฺตญฺจ ลํกินฺทํ, อมจฺจา สามิภตฺติโนฯ

๔๑. ธมฺมาโสกสฺส วจนํ, วตฺวา สามิ หิเตรตา;
ปุโนปิ อภิสิญฺจึสุ, ลํกาหิตสุเขรตํฯ

๔๒. เวสาเข นรปติ ปุณฺณมายเมวํ;
เทวานํ ปิยวจโน ปคูฬ้นาโม;
ลํกายํ ปวีตตปีติ อุสฺสวายํ;
อตฺตานํ ชนสุขโท’ภิเสจยี โสติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เทวานํปิยติสฺสาภิเสโกนาม

เอกาทสโม ปริเจฺฉโทฯ

ทฺวาทสม ปริเจฺฉท

นานาเทสปสาโท

๑. เถโร โมคฺคลิปุโตฺต โส, ชินสาสน โชตโก;
นิฏฺฐาเปตฺวาน สํคีตึ, เปกฺขมาโน อนาคตํฯ

๒. สาสนสฺส ปติฏฺฐานํ, ปจฺจเนฺตสุ อเวกฺขิย;
เปเสสิ กตฺติเก มาเส, เตเต เถเร ตหึ ตหึฯ

๓. เถรํ กสฺมีรคนฺธารํ, มชฺฌนฺติกมเปสยิ;
อเปสยี มหาเทว-เตฺถรํ มหิสมณฺฑลํฯ

๔. วนวาสึ อเปสยิ, เถรํ รกฺขิตนามกํ;
ตถา’ปรนฺตกํ โยน-ธมฺมรกฺขิตนามกํฯ

๕. มหารฏฺฐํ มหาธมฺม-รกฺขิตเตฺถร นามกํ;
มหารกฺขิต เถรํ ตํ, โยน โลกมเปสยิฯ

๖. เปเสสิ มชฺฌิมํ เถรํ, หิมวนฺตปเทสกํ;
สุวณฺณภูมึ เถเร เทฺว, โสณมุตฺตร เมว จฯ

๗. มหามหินฺทเตฺถรํ ตํ, เถร อิฏฺฏิยมุตฺติยํ;
สมฺพลํ ภทฺทสาลญฺจ, สเก สทฺธิวิหาริเกฯ

๘. ลํกาทีเป มนุญฺญมฺหิ, มนุญฺญํ ชินสาสนํ;
ปติฏฺฐาเปถ ตุเมฺห’ติ, ปญฺจ เถเร อเปสยิฯ

๙. ตทา กสฺมีรคนฺธาเร, ปกฺกํ สสฺสํ มหิทฺธิโก;
อรวาโล นาคราชา, วสฺสํ กรกสญฺญิตํฯ

๑๐. วสฺสา เปตฺวา สมุทฺทสฺมึ, สพฺพํ ขิปติทารุโณ;
ตตฺร มชฺฌนฺติกเตฺถโร, ขิปฺปํ คนฺตฺวา วิหายสาฯ

๑๑. อรวาลทเหวาริ-ปิเฏฺฐ จงฺกมนาทิเก;
อกาสิ ทิสฺวา ตํนาคา, รุฏฺฐารโญฺญ นิเวทยุํฯ

๑๒. นาคราชา’ถรุโฏฺฐ โส, วิวิธา ภิสิกา’กริ;
วาตา มหนฺตา วายนฺติ, เมโฆ คชฺชติ วสฺสติฯ

๑๓. ผลนฺตฺย’สนิโย วิชฺชุ, นิจฺฉรนฺติ ตโต ตโต;
มหิรุหา ปพฺพตานํ, กูฏานิ ปปตนฺติ จฯ

๑๔. วิรูปรูปา นาคา จ, ภึสาเปนฺติ สมนฺตโต;
สยํ ธุปายติ ชลติ, อโกฺกสโนฺต อเนกธาฯ

๑๕. สพฺพํ ตํ อิทฺธิยา เถโร, ปฏิพาหิย ภึสนํ;
อโวจ นาคราชํ ตํ, ทเสฺสโนฺต พลมุตฺตมํฯ

๑๖. สเทว โกปิ เจ โลโก, อาคนฺตฺวา ตาสเยยฺย มํ;
น เม ปฏิพโล อสฺส, ชเนตุํ ภยเภรวํฯ

๑๗. สเจ’ปิ ตฺวํ มหึ สพฺพํ, สสมุทฺทํ สปพฺพตํ;
อุกฺขิปิตฺวา มหานาค, ขิเปยฺยาสิ มโม’ปริฯ

๑๘. เนว เม สกฺกุเณยฺยาสิ, ชเนตุํ ภยเภรวํ;
อญฺญทตฺถุ ตเว‘ว’สฺส, วิฆาโต อุรคาธิปฯ

๑๙. ตํสุตฺวา นิมฺมทสฺส’สฺส, เถโร ธมฺมมเทสยิ;
ตโต สรณสีเลสุ, นาคราชา ปติฏฺฐหิฯ

๒๐. ตเถว จตุราสีติ-สหสฺสานิ ภุชงฺคมา;
หิมวเนฺตว คนฺธพฺพา, ยกฺขา กุมฺภณฺฑกา พหูฯ

๒๑. ปณฺฑโก นาม ยโกฺข ตุ, สทฺธึหาริต ยกฺขิยา;
ปญฺจสเตหิ ปุเตฺตหิ, ผลํ ปาปุณิ อาทิกํฯ

๒๒. ‘‘มา’’ทานิ โกธํ ชนยิตฺถ, อิโต อุทฺธํ ยถาปุเร;
สสฆาตญฺจ มา’กตฺถ, สุขกามาหิ ปาณิโนฯ

๒๓. กโรถ เมตฺตํ สเตฺตสุ, วสนฺตุ มนุชา สุขํ;
อิติ เตนา’นุสิฏฺฐา เต, ตเถว ปฏิปชฺชิสุํฯ

๒๔. ตโต รตนปลฺลเงฺก, เถรํ โส อุรคาธิโป;
นิสีทาปิย อฏฺฐาสิ, พีชมาโน ตทนฺติเกฯ

๒๕. ตทา กสฺมีรคนฺธาร-วาสิโน มนุชา’คตา;
นาคราชสฺส ปูชตฺถํ, มนฺตฺวา เถรํ มหิทฺธิกํฯ

๒๖. เถรเมวา’ภิ วาเทตฺวา, เอกมนฺตํ นิสีทิสุํ;
เตสํ ธมฺมมเทเสสิ, เถโร อาสิวิโสปมํฯ

๒๗. อสีติยา สหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
สตสหสฺส ปุริสา, ปพฺพชุํ เถรสนฺติเกฯ

๒๘. ตโตปฺปภุปติ กสฺมิร-คนฺธารํ เต อิทานิปิ;
อาสุํ กาสาว ปโชฺชตา, วตฺถุตฺตยปรายนาฯ

๒๙. คนฺตฺวา มหาเทวเตฺถโร, เทสํ มหิสมณฺฑลํ;
สุตฺตนฺตํ เทวทูตํ โส, กเถสิ ชนมชฺฌโคฯ

๓๐. จตฺตาลีส สหสฺสานิ, ธมฺมจกฺขุํ วิโสธยุํ;
จตฺตาลีส สหสฺสานิ, ปพฺพชึสุ ตทนฺติเกฯ

๓๑. คนฺตฺวา’ถ รกฺขิตเตฺถโร, วนวาสึ นเภ ฐิโต;
สํยุตฺตมนมตคฺคํ, กเถสิ ชนมชฺฌโคฯ

๓๒. สฎฺฐิ นรสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
สตฺตตึส สหสฺสานิ, ปพฺพชึสุ ตทนฺติเกฯ

๓๓. วิหารานํ ปญฺจสตํ, ตสฺมึเทเส ปติฎฺฐหิ;
ปติฎฺฐาเปสิ ตเตฺถวํ, เถโร โส ชินสาสนํฯ

๓๔. คนฺตฺวา’ปรนฺตกํ เถโร, โยนโก ธมฺมรกฺขิโต;
อคฺคิกฺขโนฺธปมํ สุตฺตํ, กเถตฺวา ชนมชฺฌโคฯ

๓๕. สตฺตตึส สหสฺสานิ, ปาเณ ตตฺถ สมาคเต;
ธมฺมามตมปาเยสิ, ธมฺมา ธเมฺมสุ โกวิโทฯ

๓๖. ปุริสานญฺจ สหสฺสญฺจ, อิตฺถิโย จ ตโต’ธิกา;
ขตฺติยานํ กุลาเยว, นิกฺขมิตฺวาน ปพฺพชุํฯ

๓๗. มหารฎฺฐมิสี คนฺตฺวา, โส มหาธมฺมรกฺขิโต;
มหานารทกสฺสปวฺหํ, ชาตกํ กถยี ตหึฯ

๓๘. มคฺคผลํ ปาปุณึสุ, จตุราสีติ สหสฺสกา;
เตรสนฺตุ สหสฺสานิ, ปพฺพชึสุ ตทนฺติเกฯ

๓๙. คนฺตฺวาน โยนวิสยํ, โส มหาธมฺมรกฺขิโต อิสิ;
กาฬการาม สุตฺตนฺตํ, กเถสิ ชนมชฺฌโคฯ

๔๐. ปาณสต สหสฺสานิ, สหสฺสานิ จ สตฺตติ;
มคฺคผลํ ปาปุณึสุ, ทส สหสฺสานิ ปพฺพชุํฯ

๔๑. คนฺตฺวา จตูหิ เถเรหิ, เทเสสิ มชฺฌิโม อิสิ;
หิมวนฺตปเทสสฺมึ, ธมฺมจกฺกปวตฺตนํฯ

๔๒. มคฺคผลปาปุณึสุ, อสีติปาณ โกฎิโย;
วิสุํ เต ปญฺจรฎฺฐานิ, ปญฺจเถรา ปสาทยุํฯ

๔๓. ปุริสสตสหสฺสานิ, เอเกกเสฺสว สนฺติเก;
ปพฺพชึสุ ปสาเทน, สมฺมาสมฺพุทฺธ สาสเนฯ

๔๔. สทฺธึ อุตฺตรเถเรน, โสณเตฺถโร มหิทฺธิโก;
สุวณฺณภูมึ อคมา, ตสฺมึ ตุ สมเย ปนฯ

๔๕. ชาเต ชาเต ราชเคเห, ทารเก รุทฺทรกฺขสี;
สมุทฺทโต นิกฺขมิตฺวา, ภกฺขิตฺวา ปน คจฺฉติฯ

๔๖. ตสฺมึ ขเณ ราชเคเห,
ชาโต โหติ กุมารโก;

เถเร มนุสฺสา ปสฺสิตฺวา,
รกฺขสานํ สหายกาฯ

๔๗. อิติ จินฺติย มาเรตุํ, สา ยุวา อุปสงฺกมุํ;
‘‘กิเมตนฺติ’’จ ปุจฺฉิตฺวา, เถรํ เต เอว มาหุเตฯ

๔๘. สมณา มยํ หิมวนฺตา, น รกฺขสิ สหายกา;
รกฺขสี สา สปริสา, นิกฺขนฺตา โหติ สาคราฯ

๔๙. ตํ ทิสฺวาน มหาราวํ, วิรวิํสุ มหาชนา;
ทิคุเณ รกฺขเส เถโร, มาปยิตฺวา ภยานเกฯ

๕๐. ตํ รกฺขสิํ สปริสํ, ปริกฺขิปิ สมนฺตโต;
อิทํ อิเมหิ อุทฺธนฺติ, มนฺตฺวา ภีตา ปลายิสาฯ

๕๑. ตสฺส เทสสฺส อารกฺขํ, ฐเปตฺวาน สมนฺตโต;
ตสฺมิํ สมาคเม เถโร, พฺรหฺมชาลมเทสยิฯ

๕๒. สรเณสุ จ สีเลสุ, อฏฺฐํสุ พหโว ชนา;
สฏฺฐิยา ตุ สหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุฯ

๕๓. อฑฺฒุฑฺฒานิ สหสฺสานิ, ปพฺพชุํ กุลทารกา;
ปพฺพชิํสุ ทิยฑฺฒนฺตุ, สหสฺสํ กุลธีตโรฯ

๕๔. ตโตปฺปภุติ สญฺชาเต, ราชเคเห กุมารเก;
นามํ กริํสุ ราชาโน, โสณุตฺตร สนามเกฯ

๕๕. มหาชนสฺสาปิ ชินสฺส กฑฺฒนํ;
วิหาย ปตฺตํ อมตํ สุขมฺปิเต;
กริํสุ โลกสฺส หิตํ ตหิํ ตหิํ;
ภเวยฺย โย โลกหิเต ปมาทวาติฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

นานาเทสปสาโท นาม ทฺวาทสโม ปริเจฺฉโทฯ

เตรสม ปริเจฺฉท

มหินฺทาคมโน

๑. มหามหินฺทเตฺถโร โส, ตทา ทฺวาทสวสฺสิโก;
อุปชฺฌาเยน อาณตฺโต, สเงฺฆน จ มหามตีฯ

๒. ลํกาทีปํ ปสาเทตุํ,
กาลํ เปกฺขํ วิจินฺตยี;
‘‘วุโฑฺฒ มุฏสิโว ราชา,
ราชา โหตุ สุโต’’ อิติฯ

๓. ตทนฺตเร ญาติคณํ, ทฏฺฐุํ กตฺวาน มานสํ;
อุปชฺฌายญฺจ สงฺฆญฺจ, วนฺทิตฺวา ปุจฺฉ ภูปติํฯ

๔. อาทาย จตุโร เถเร, สงฺฆมิตฺตาย อตฺรชํ;
สุมนํ สามเณรญฺจ, ฉฬภิญฺญํ มหิทฺธิกํฯ

๕. ญาตีนํ สงฺคหํ กาตุํ, อคมา ทกฺขิณาคิริํ;
ตโต ตตฺถ จรนฺตสฺส, ฉมฺมาสา สมติกฺกมุํฯ

๖. กเมน เวทิสคิริํ, นครํ มาตุเทวิยา;
สมฺปตฺวา มตรํ ปสฺสิ, เทวี ทิสฺวา ปิยํ สุตํฯ

๗. โภชยิตฺวา สปริสํ, อตฺตนาเยว การิตํ;
วิหารํ เจติยคิริํ, เถรํ อาโรปยี สุภํฯ

๘. อวนฺติรฏฺฐํ ภุญฺชโนฺต, ปิตรา ทินฺนมตฺตโน;
โส อโสก กุมาโร หิ, อุเชฺชนีคมนา ปุราฯ

๙. เวทิเส นคเร วาสํ, อุปคนฺตฺวา ตหิํ สุภํ;
เทวินฺนาม ลภิตฺวาน, กุมาริํ เสฏฺฐิธีตรํฯ

๑๐. สํวาสํ ตาย กเปฺปสิ, คพฺภํ คณฺหิย เตน สา;
อุเชฺชนิยํ กุมารํ ตํ, มหินฺทํ ชนยี สุภํฯ

๑๑. วสฺสทฺวยมติกฺกมฺม, สงฺฆมิตฺตญฺจ ธีตรํ;
ตสฺมิํ กาเล วสติ สา, เวทิเส นคเร ตหิํฯ

๑๒. เถโร ตตฺถ นิสีทิตฺวา, กาลญฺญู อิติ จินฺตยิ;
ปิตรา เม สมาณตฺตํ, อภิเสก มหุสฺสวํฯ

๑๓. เทวานํปิยติโสฺส โส, มหาราชา’นุโภตุ จ;
วตฺถุตฺตยคุเณ จาปิ, สุตฺวา ชานาตุ ทูหโตฯ

๑๔. อาโรหตุ มิสฺสนคํ, เชฏฺฐมาสสฺสุ’โปสเถ;

ตทเหว คมิสฺสาม, ลํกาทีปวรํ มยํฯ

๑๕. มหิโนฺท อุปสงฺกมฺม, มหินฺทเตฺถร มุตฺตมํ;
ยาหิ ลํกํ ปสาเทตุํ, สมฺพุเทฺธนา’สิ พฺยากโตฯ

๑๖. มยมฺปิ ตตฺถุปตฺถมฺภา, ภวิสฺสามา’ติ อพฺรวิ;
เทวิยา ภคินี ธีตุ-ปุโตฺต ภณฺฑุก นามโกฯ

๑๗. เถเรน เทวิยา ธมฺมํ, สุตฺวา เทสิตเมว ตุ;
อนาคามิผลํ ปตฺวา, วสิ เถรสฺส สนฺติเกฯ

๑๘. ตตฺถ มาสํ วสิตฺวาน, เชฏฺฐมาสสฺสุ’ โปสเถ;
เถโร จตูหิ เถเรหิ, สุมเนนา’ถ ภณฺฑุนาฯ

๑๙. สทฺธิํ เตน คหเฏฺฐน, น รโต ญาติเหตุนา;
ตสฺมา วิหารา อากาสํ, อุคฺคนฺตฺวา โส มหิทฺธิโกฯ

๒๐. ขเณเนว อิธาคมฺม, รเมฺม มิสฺสก ปพฺพเต;
อฏฺฐาสิ วิลฺกูฏมฺหิ, รุจิรมฺพตฺถเล วเรฯ

๒๑. ลํกาปสาท คุเณน วิยากโต โส;
ลํกาหิตาย มุนินา สยิเตน อเนฺต;
ลํกาย สตฺถุสทิโส หิตเหตุ ตสฺสา;
ลํกามรูหิ มหิโต’ภินิสีทิ ตตฺตาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มหินฺทาคมโน นาม

เตรสโม ปริเจฺฉโทฯ

จุทฺทสม ปริเจฺฉท

นครปฺปเวสโน

๑. เทวานํปิยติโสฺส โส, ราชา สลิลกีฬิตํ;
ทตฺวา นครวาสีนํ, มิควํ กีฬิตุํ อคาฯ

๒. จตฺตาลีสสหเสฺสหิ, นเรหิ ปริวาริโต;
ธาวโนฺต ปทสาเยว, อคมา มิสฺสกํ นคํฯ

๓. เถเร ทเสฺสตุมิจฺฉโนฺต, เทโว ตสฺมิํ มหีธเร;
คุมฺภํภกฺขยมาโน'ว, อฎฺฐา โคกณฺณรูปวาฯ

๔. ราชา ทิสฺวา ''ปมตฺตํ ตํ, น ยุตฺตํ วิชฺฌิตุํ'' อิติ;
ชิยา สทฺทมกาธาปิ, โคกโณฺณ ปพฺพตนฺตรํฯ

๕. ราชา'นุธาวิ โสธิํ, เถรานํ สนฺติกํ คโต;
เถเร ทิเฎฺฐ นริเนฺทน, สยมนฺตรธายิ โสฯ

๖. เถโร ''พหูสุ ทิเฎฺฐสุ, อติภายิสฺสตี'' ติโส;
อตฺตานเมว ทเสฺสสิ, ปสฺสิตฺวา ตํ มหีปติํฯ

๗. ภีโต อฎฺฐาสิ ตํ เถโร, ''เอหิ ติสฺสาติ อพฺรวิ;
ติสฺสา'ติ วจเนเนว, ราชา ยโกฺข''ติ จิน฿ตยีฯ

๘. สมณา มยํ มหาราช, ธมฺมราชสฺส สาวกา;
ตเมว อนุกมฺปาย, ชมฺพุทีปา อิธาคตาฯ

๙. อิจฺจาห เถโร ตํ สุตฺวา, ราชา วีตภโย อหุ;
สริตฺวา สขีสเนฺทสํ, ''สมาณา'' อิติ นิจฺฉิโตฯ

๑๐. ธนุํ สรญฺจ นิกฺขิปฺป, อุปสงฺกมฺม ตํ อิสิํ;
สโมฺมทมาโน เถเรน, โส นิสีทิ ตทนฺติเกฯ

๑๑. ตทา ตสฺส มนุสฺสา เต, อาคมฺม ปริวารยุํ;
ตทา เสเส ฉ ทเสฺสสิ, มหาเถโร สหาคเตฯ

๑๒. เต ทิสฺวา อพฺรวี ราชา, ''กทา'' เม อาคตา อิติ;
''มยา สทฺธิํ''ติ เถเรน, วุเตฺต ปุจฺฉิ อิทํ ปุนฯ

๑๓. ''สนฺติ อีทิสกา อเญฺญ, ชมฺพุทีเป ยตี'' อิติ;
อาห ''กาสาวปโชฺช โต, ชมฺพุทีโป ตหิํ ปนฯ

๑๔. เตวิชฺชา อิทฺธิปฺปตฺตา จ, เจโตปริยโกวิทา;
''ทิพฺพโสตา'รหโนฺต จ, พหู พุทฺธสฺส สาวกา''ฯ

๑๕. ปุจฺฉิ ‘‘เกนาคตตฺถา’’ติ, น ถเลน น วารินา;
อาคตมฺหา’’ติ วุเตฺต โส, วิชานิ นภสาคมํฯ

๑๖. วีมํสํโส มหาปโญฺญ, กณฺหํ ปญฺหมปุจฺฉิตํ;
ปุโฏฺฐ ปุโฏฺฐ วิยากาสิ, ตํตํ ปญฺหํ มหีปติฯ

๑๗. รุโกฺขยํ ราชกินฺนาโม, อโญฺญ นาม อยํ ตรุ;
อิมํ มุญฺจิย อตฺถ’โมฺพ, สนฺติ อมฺพตรู พหุํฯ

๑๘. อิมญฺจ อมฺพํ เตจ’เมฺพ, มุญฺจิยตฺถิ มหีรุหา;
สนฺติ ภเนฺต พหุ รุกฺขา, อนมฺพาปน เต ตรุฯ

๑๙. อเญฺญ อเมฺพ อนเมฺพ จ, มุญฺจิย’ตฺถิ มหีรุหา;
อยํ ภเนฺต อมฺพรุโกฺข, ปณฺฑิโต’สิ นริสฺสรฯ

๒๐. สนฺติ เต ญาตกา ราช, สนฺติ ภเนฺต พหุชฺชนา;
สนฺติ อญฺญาตกา ราช, สนฺติ เต ญาติโต พหูฯ

๒๑. ญาตเก เต จ อเญฺญ จ, มุญฺจิย’โญฺญปิ อตฺถิ นุ;
‘‘ภเนฺต’’ หเมว สาธุ ตฺวํ, ปณฺฑิโต’สิ นริสฺสรฯ

๒๒. ปณฺฑิโต’ติ วิทิตฺวาน, จูฬหตฺถิปโทปมํ;
สุตฺตนฺตํ เทสยี เถโร, มหีปสฺส มหามตีฯ

๒๓. เทสนาปริโยสาเน, สทฺธิํ เตหิ นเรหิ โส;
จตฺตาลีสสหเสฺสหิ, สรเณสุ ปติฏฺฐหิฯ

๒๔. ภตฺตา’ภีหารํ สายเนฺห, รโญฺญ อภิหรุํ ตทา;
‘‘น ภุญฺชิสฺส’’นฺติ ทานิ เม, อิติ ชนมฺมิ ภูปติฯ

๒๕. ปุจฺฉิตุํเยว ยุตฺตนฺติ, ภเตฺตนา’ปุจฺฉิเต อิสิ;
น ภุญฺชาม อิทานี’ติ, วุเตฺต กาลญฺจ ปุจฺฉิโสฯ

๒๖. กาลํ วุเตฺต’พฺรวิ เอวํ, ‘‘คจฺฉาม นครํ’’อิติ;
ตุวํ คจฺฉ มหาราช, วสิสฺสาม มยํ อิธฯ

๒๗. เอวํ สติ กุมาโร’ยํ, อเมฺหหิ สห คจฺฉตุ;
อยญฺหิ อาคตผโล, ราช วิญฺญาตสาสโนฯ

๒๘. อเปกฺขมาโน ปพฺพชฺชํ, วสต’มฺหากมนฺติเก;
อิทานิ ปพฺพเชสฺสาม, อิมํ ตฺวํ คจฺฉ ภูมิปฯ

๒๙. ปาโต รถํ เปสยิสฺสํ, ตุเมฺห ตตฺถ ฐิตา ปุรํ;
ยาถา’ติ เถเร วนฺทิตฺวา, ภณฺฑุํเนตฺว’ก มนฺตกํฯ

๓๐. ปุจฺฉิ เถราธิการํโส, รโญฺญ สพฺพมภาสิ โส;
เถรํ ญตฺวา’ติ ตุโฏฺฐโส, ‘‘ลาภา เม’’อิติ จินฺตยิฯ

๓๑. ภณฺฑุสฺส คีหิภาเวน, คตาสโงฺก นริสฺสโร;
อญฺญาสิ นรภาวํ โส, ‘‘ปพฺพาเชม อิมํ’’ อิติฯ

๓๒. เถโร ตํ คามสีมายํ, ตสฺมิํเยว ขเณ อกา;
ภณฺฑุกสฺส กุมารสฺส, ปพฺพชฺชมุปสมฺปทํฯ

๓๓. ตสฺมิํเยว ขเณ โส จ, อรหตฺตมปาปุณิ;
สุมนํ สามเณรํ ตํ, เถโร อามนฺตยี ตโตฯ

๓๔. ธมฺมสวนกาลํ ตฺวํ, โฆเสหี’’ติ อปุจฺฉิโส;
สาเวนฺโต กิตฺตกํ ฐานํ, ภเนฺต โฆเสม’หํ อิติฯ

๓๕. ‘‘สกลํ ตมฺพปณฺณี’’ติ, วุตฺเต เถเรน อิทฺธิยา;
สาเวนฺโต สกลํ ลํกํ, ธมฺมกาลมโฆสยีฯ

๓๖. ราชา นาคจตุเตฺตโส, โสณฺณิปเสฺส นิสีทิย;
ภุญฺชโนฺต ตํ รวํ สุตฺวา, เถรนฺติก มเปสยิฯ

๓๗. ‘‘อุปทฺทโว นุ อตฺถี’’ติ, อาห นตฺถิ อุทฺทโว;
โสตุํ สมฺพุทฺธวจนํ, กาโล โฆสาปิโต อิติฯ

๓๘. สามเณร รวํ สุตฺวา, ภุมฺมาเทวา อโฆสยุํ;
อนุกฺกเมน โส สโทฺท, พฺรหฺมโลกํ สมารุหิฯ

๓๙. เตน โฆเสน เทวานํ, สนฺนิปาโต มหา อหุ;
สมจิตฺตสุตฺตํ เทเสสิ, เถโร ตสฺมิํ สมาคเมฯ

๔๐. อสํขิยานํ เทวานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
พหู นาคา สุปณฺณา จ, สรเณสุ ปติฏฺฐยุํฯ

๔๑. ยเถทํ สาริปุตฺตสฺส, สุตฺตํ เถรสฺส ภาสโต;
ตถา มหินฺทเตฺถรสฺส, อหุ เทวสมาคโมฯ

๔๒. ราชา ปภา เต ปาเหสิ, รถํ สารถิ โส คโต;
‘‘อาโรหถ รถํ ยาม, นครํ’’ อิติ เต’พฺรวิฯ

๔๓. นา’โรหาม รถํ คจฺฉ, คจฺฉาม ตว ปจฺฉโต;
อิติ วตฺวาน เปเสตฺวา, สารถิํ สุมโนรถํฯ

๔๔. เวหาสมพฺภุคนฺตฺวา, เต นครสฺส ปุรตฺถโต;
ปฐมตฺถูปฏฺฐานมฺหิ, โอตริํสุ มหิทฺธิกาฯ

๔๕. เถเรหิ ปฐโมติณฺณ-ฐานมฺหิ กตเจติยํ;
อชฺชาปิ วุจฺจเต เตน, เอวํ ปฐมเจติยํฯ

๔๖. รญฺญา เถรคุณํ สุตฺวา, สพฺพา อเนฺตปุริตฺถิโย;
เถรทสฺสนมิจฺฉิํสุ, ยสฺมา ตสฺมามหีปติฯ

๔๗. อโนฺต’ว ราชวตฺถุสฺส, รมฺมํ กาเรสิ มณฺฑปํ;
เสเตหิ วตฺถปุปฺผหิ, ฉาทิตํ สมลงฺกตํฯ

๔๘. อุจฺจเสยฺยาวิรมณํ, สุตฺวา เถรสนฺติเก;
กงฺขี “อุจฺจาสเน เถโร, นิสีทิเทยฺยนฺโนติ จฯ

๔๙. ตทนฺตเร สารถิ โส, เถเร ทิสฺวา ตหึ ฐิเต;
จีวรํ ปารุปเนฺต เต, อติวิมฺหิต มานโสฯ

๕๐. คนฺตฺวา รโญฺญ นิเวเทสิ, สุตฺวา สพฺพํ มหีมติ;
“นิสชฺชํ น กริสฺสนฺติ, ปีฐเกสู”ติ นิจฺฉิโตฯ

๕๑. “สุสาธุ ภุมฺมตฺถรณํ, ปญฺญาเปถา”ติ ภาสิย;
คนฺตฺวา ปฏิปถํ เถเร, สกฺกจฺจํ อภิวาทิยฯ

๕๒. มหามหินฺทเตฺถรสฺส, หตฺถโต ปตฺตมาทิย;
สกฺการปูชาวิธินา, ปุรํ เถรํ ปเวสยิฯ

๕๓. ทิสฺวา อาสนปญฺญตฺตึ, เนมิตฺตา พฺยากรุํ อิติ;
“คหิตา ปถวี’เมหิ, ทีเป เหสฺสนฺติ อิสฺสราฯ

๕๔. นริโนฺท ปูชยโนฺต เต, เถเร อเนฺตปุรํ นยิ;
ตตฺถ เต ทุสฺสปีเฐสุ, นิสีทึสุ ยถารหํฯ

๕๕. เต ยาคุขชฺชโภเชฺชหิ, สยํ ราชา อตปฺปยิ;
นิฏฺฐิเต ภตฺตกิจฺจมฺหิ, สยํ อุปนิสีทิยฯ

๕๖. กนิฏฺฐโสฺสปราชสฺส, มหานาคสฺส ชายิกํ;
วสนฺตึ ราชเคเห’ว, ปโกฺกสา เปสิจา’นุลํฯ

๕๗. อาคมฺม อนุลาเทวี, ปญฺจ อิตฺถิสเตหิ สา;
เถเรวนฺทิย ปูเชตฺวา, เอกมนฺตมุปาวิสิฯ

๕๘. เปตวตฺถุํ วิมานญฺจ, สจฺจสํยุตฺตเมว จ;
เทเสสิ เถโร ตา อิตฺถี, ปฐมํ ผลมชฺฌคุํฯ

๕๙. หิโยฺย ทิฏฺฐมนุเสฺสหิ, สุตฺวา เถรคุเณ พหู;
เถรทสฺสนมิจฺฉนฺตา, สมาคนฺตฺวาน นาคราฯ

๖๐. ราชทฺวาเร มหาสทฺทํ, อกรุํ ตํ มหีปติ;
สุตฺวา ปุจฺฉิย ชานิตฺวา, อาห เตสํ หิตตฺถิโกฯ

๖๑. สเพฺพสํ อิธ สมฺพาโธ, สาลามงฺคลหตฺถิโน;
โสเธถ ตตฺถ ทกฺขนฺติ, เถเร’เม นาคร’อิติฯ

๖๒. โสเธตฺวา หตฺถิสาลํ ตํ, วิตานาทีหิ สชฺชุกํ;
อลงฺกริตฺวา สยเน, ปญฺญเปสุํ ยถารหํฯ

๖๓. สเถโร ตตฺถ คนฺตฺวาน, มหาเถโร นิสีทิย;
โส เทวทูตสุตฺตนฺตํ, กเถสี กถิโก มหาฯ

๖๔. ตํ สุตฺวาน ปสีทิํสุ, นครา เต สมาคตา;
เตสุ ปาณสหสฺสํตุ, ปฐมํ ผลมชฺฌคาฯ

๖๕. ลํกาทีเป โส สตฺถุกโปฺป อกโปฺป;
ลํกาธิฎฺฐาเน ทฺวีสุ ฐาเนสุ เถโร;
ธมฺมํ ภาสิตฺวา ทีปภาสาย เอวํ;
สทฺธโมฺม ตารํ การยี ทีปทีโปติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

นครปฺปเวสโน นาม

จุทฺทสโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจทสม ปริเจฺฉท

มหาวิหาร ปฏิคฺคหโก

๑. หตฺถิสาลาปิ สมฺพาธา, อิติ ตตฺถ สมาคตา;
เต นนฺทนวเน รมฺเม, ทกฺขิณทฺวารโต พหิฯ

๒. ราชุยฺยาเน ฆนจฺฉาเย, สีตเล นีลสทฺทเล;
ปญฺญาเปสุํ อาสนานิ, เถรานํ สาทรา นราฯ

๓. นิกฺขมฺม ทกฺขิณทฺวารา, เถโร ตตฺถ นิสีทิ จ;
มหากุลีนา จา’คมฺม, อิตฺถิโย พหุกา ตหิํฯ

๔. เถรํ อุปนิสีทิํสุ, อุยฺยานํ ปูรยนฺติโย;
พาลปณฺฑิตสุตฺตนฺตํ, ตาสํ เถโร อเทสยิฯ

๕. สหสฺสํ อิตฺถิโย ตาสุ, ปฐมํ ผลมชฺฌคุํ;
เอวํ ตเตฺถว อุยฺยาเน, สายณฺหสมโย อหุฯ

๖. ตโต เถรา นิกฺขมิํสุ, ‘‘ยาม ตํ ปพฺพตํ’’ อิติ;
รโญฺญ ปฏินิเวเทสุํ, สีฆํ ราชา อุปาคมิฯ

๗. อุปาคมฺมา’พฺรวี เถรํ, ‘‘สายํ ทูโร จ ปพฺพโต;
อิเธว นนฺทนุยฺยาเน, นิวาโส ผาสุโก อิติฯ

๘. ปุรสฺส อจฺจาสนฺนตฺตา, ‘‘อสารุปฺป’’นฺติ ภาสิเต;
‘‘มหาเมฆวนุยฺยานํ, นาติทูราติ สนฺติเกฯ

๙. รมฺมํ ฉายูทกูเปตํ, นิวาโส ตตฺถ โรจตุ;
นิวตฺติตพฺพํ ภเนฺต’’นฺติ, เถโร ตตฺถ นิวตฺตยิฯ

๑๐. ตสฺมิํ นิวตฺตฐานมฺหิ, กทมฺพนทิยนฺติเก;
นิวตฺตเจติยํ นาม, กตํ วุจฺจติ เจติยํฯ

๑๑. ตํ นนฺทนา ทกฺขิเณน, นยํ เถรํ รเถสโภ;
มหาเมฆวนุยฺยานํ, ปาจินทฺวารกํ นยิฯ

๑๒. ตตฺถ ราชฆเร รมฺเม, มญฺจปีฐานิ สาธุกํ;
สาธูติ สนฺถราเปตฺวา, ‘‘วสเต’ตฺต สุขํ’’ อิติฯ

๑๓. ราชา เถเร’ภิวาเทตฺวา, อมจฺจปริวาริโต;
ปุรํ ปาวิสิ เถรา ตุ, ตํ รตฺติํ ตตฺถ เต วสุํฯ

๑๔. ปภาเตเยว ปุปฺผานิ, คาเหตฺวา ธรณีปติ;
เถเร อุปจฺจ วนฺทิตฺวา, ปูเชตฺวา กุสุเมหิ จฯ

๑๕. ปุจฺฉิ กจฺจิ สุขํ วุฏฺฐํ, อุยฺยาเน ผาสุกํ อิติ;
สุขํ วุตฺถํ มหาราช, อุยฺยานํ ยติ ผาสุกํฯ

๑๖. อาราโม กปฺปเต ภเนฺต, สงฺฆสฺสา''ติ อปุจฺฉิ โส;
''กปฺปเต''อิติ วตฺวาน, กปฺปากปฺเปสุ โกวิโทฯ

๑๗. เถโร เวฬุวนาราม, ปฏิคฺคหณมพฺรวิ;
ตํ สุตฺวา อภิหฏฺโฐ โส, ตุฏฺฐหฏฺโฐ มหาชโนฯ

๑๘. เถรานํ วนฺทนตฺถาย, เทวี ตุ อนุลาคตา;
สทฺธิํ ปญฺจสติตฺถีหิ, ทุติยํ ผลมชฺฌคาฯ

๑๙. สา ปญฺจสตา เทวี, อนุลา'ห มหีปติ;
''ปพฺพชิสฺสาม เทวา''ติ, ราชา เถรมโวจ โสฯ

๒๐. ปพฺพาเชถ อิมาโย''ติ, เถโร อาห มหีปติํ;
''น กปฺปติ มหาราช, ปพฺพาเชตุํ ถิโย หิโนฯ

๒๑. อตฺถิ ปาฏลิปุตฺตสฺมิํ, ภิกฺขุนี เม กนิฏฺฐิกา;
สงฺฆมิตฺตาติ นาเมน, วิสฺสุตา สา พหุสฺสุตาฯ

๒๒. นรินฺทสมณินฺทสฺส, มหาโพธิทุมินฺทโต;
ทกฺขิณํ สาขมาทาย, ตถา ภิกฺขุนิโย วราฯ

๒๓. อาคจฺฉตู'ติ เปเสหิ, รโญฺญ โน ปิตุ สนฺติกํ;
ปพฺพาเชสฺสติ สา เถรี, อาคตา อิตฺถิโย อิมาฯ

๒๔. ''สาธุ''ติ วตฺวา คณฺหิตฺวา, ราชา ภิงฺการมุตฺตมํ;
''มหาเมฆวนุยฺยานํ, ทมฺมิ สงฺฆสฺสิ'มํ อิติฯ

๒๕. มหินฺทเถรสฺส กเร, ทกฺขิโณทกมา'กิรี;
มหิยา ปติเต โตเย, อกมฺปิตฺถ มหา มหีฯ

๒๖. ''ตสฺมา กมฺปติ ภูมี''ติ, ภูมิปาโล อปุจฺฉิ ตํ;
ปติฏฺฐิตตฺตา ทีปมฺหิ, สาสนสฺสา'ติ โส พฺรวิฯ

๒๗. เถรสฺส อุปนาเมสิ, ชาติปุปฺผานิ ชาติมา;
เถโร ราชฆรํ คนฺตฺวา, ตสฺส ทกฺขิณโต ฐิโตฯ

๒๘. รุกฺขมฺหิ ปิจุเล อฏฺฐ, ปุปฺผมุฏฺฐี สโมกิรี;
ตตฺถาปิ ปุถวี กมฺปิ, ปุโฏฺฐ ตสฺสา'ห การณํฯ

๒๙. อโหสิ ติณฺณํ พุทฺธานํ, กาเล'ปิ อิธ มาลโก;
นรินฺทสงฺฆกมฺมตฺถํ, ภวิสฺสติ อิทานิปิฯ

๓๐. ราชเคหา อุตฺตรโต, จารุโปกฺขรณิํ อคา;
ตตฺตกา เนว ปุปฺผานิ, เถโร ตตฺถาปิ โอกิริฯ

๓๑. ตตฺถา'ปิ ปุถุวี กมฺปิ, ปุโฏฺฐ ตสฺสา'ห การณํ;
"ชนฺตฆร โปกฺขรณี, อยํ เหสฺสติ ภูมิป"ฯ

๓๒. ตเสฺสว ราชเคหสฺส, คนฺตฺวาน ทฺวารโกฏฺฐกํ;
ตตฺตเกเห'ว ปุเปฺผหิ, ตํ ฐานํ ปูชยี อิสิฯ

๓๓. ตตฺถาปิ ปุถฺวีกมฺปิ, หฏฺฐโลโม อตีวโส;
ราชา ตํ การณํ ปุจฺฉิ, เถโร ตสฺสา'ห การณํฯ

๓๔. อิมมฺหิ กเปฺป พุทฺธานํ, ติณฺณนฺนํ โพธิรุกฺขโต;
อาเนตฺวา ทกฺขิณาสาขา, โรปิตา อิธ ภูมิปฯ

๓๕. ตถาคตสฺส อมฺหากํ, โพธิสาขาปิ ทกฺขิณา;
อิมสฺมึเยว ฐานมฺหิ, ปติฏฺฐิสฺสติ ภูมิปฯ

๓๖. ตโต'คมา มหาเถโร, มหามุจลมาลกํ;
ตตฺตกาเนว ปุปฺผานิ, ตสฺมึ ฐาเน สโมกิริฯ

๓๗. ตถาปิ ปุถวี กมฺปิ, ปุโฏฺฐ ตสฺสา'ห การณํ;
สงฺฆสฺสุ โปสถา คารํ, อิธ เหสฺสติ ภูมิปฯ

๓๘. ปญฺหมฺพมาลกฏฺฐานํ, ตโต'คมา มหีปติ;
สุปกฺกํ อมฺพปกฺกญฺจ, วณฺณคนฺธรสุตฺตมํฯ

๓๙. มหนฺตํ อุปนาเมสิ, รโญฺญ อุยฺยานปาลโก;
ตํ เถรสฺสุปนาเมสิ, ราชา อติมโนรมํฯ

๔๐. เถโร นิสีทนาการํ, ทเสฺสสิ ชนตา หิโต;
อตฺถราเปสิ ตเตฺถว, ราชา อตฺถรณํ วรํฯ

๔๑. อทา ตตฺถ นิสินฺนสฺส, เถรสฺสมฺพํ มหีปติ;
เถโร ตํ ปริภุญฺชิตฺวา, โรปนตฺถาย ราชิโนฯ

๔๒. อมฺพฏฺฐิกํ อทา ราชา, ตํ สยํ ตตฺถ โรปยิ;
หเตฺถ ตโสฺสปริเถโร, โธวิ ตสฺส วิรูฬฺหิยาฯ

๔๓. ตํ ขณํเยว พีชมฺหา, ตมฺหา นิกฺขมฺม องฺกุโร;
กเมนา'ติ มหารุโกฺข, ปตฺตปกฺกธโร อหุฯ

๔๔. ตํ ปาฏิหาริยํ ทิสฺวา, ปริสา สา สราชิกา;
นมสฺสมานา อฏฺฐาสิ, เถเร หตฺถตนุรุหาฯ

๔๕. เถโร ตทา ปุปฺผมุฏฺฐิ, อฏฺฐ ตตฺถ สโมกิริ;
ตถาปิ ปุถวีกมฺปิ, ปุโฏฺฐ ตสฺสา'ห การณํฯ

๔๖. สงฺฆสฺสปฺปนฺนลาภานํ, อเนเกสํ นราธิป;
สงฺคมฺมภาชนฐานํ, อิทํ ฐานํ ภวิสฺสติฯ

๔๗.ตโต คนฺตฺวา จตุสฺสาล-ฐานํ ตตฺถ สโมกิริ;
ตตฺตกาเนว ปุปฺผานิ, กมฺปิ ตตฺถาปิ เมทินีฯ

๔๘. ตํ กมฺปการณํ ปุจฺฉิ, ราชา เถโร วิยากริ;
ติณฺณนฺนํ ปุพฺพพุทฺธานํ, ราชุยฺยาน ปฏิคฺคเหฯ

๔๙. ทาน วตฺถุนา'หฎานิ, ทีปวาสีหิ สพฺพโต;
อิธ ฐเปตฺวา โภเชสุํ, สสเงฺฆ สุคเต ตโยฯ

๕๐. อิทานิ ปน เอเตฺถว, จตุสฺสาลา ภวิสฺสติ;
สงฺฆสฺส อิธ ภตฺตคฺคํ, ภวิสฺสติ นราธิปฯ

๕๑. มหถูปฐิตฐานํ, ฐานาฐานวิทูตโต;
อคมาสิ มหาเถโร, มหิโนฺท ทีปทีปโนฯ

๕๒. ตทา อโนฺตปริเกฺขเป, ราชุยฺยานสฺส ขุทฺทิกา;
กกุธวฺหา อหุ วาปี, ตโสฺส'ปริ ชลนฺติเกฯ

๕๓. ถูปารหํ ถลฐานํ, อหุ เถเร ตหึ คเต;
รโญฺญ จมฺปกปุปฺผานํ, ปุฏกาน'ฏฺฐ อาหรุํฯ

๕๔. ตานิ จมฺปกปุปฺผานิ, ราชา เถรสฺสุ'ปานยิ;
เถโร จมฺปกปุเปฺผหิ, เตหิ ปูเชสิ ตํ ผลํฯ

๕๕. ตตฺถาปิ ปุถวี กมฺปิ, ราชา ตํ กมฺปการณํ;
ปุจฺฉิ เถโร'นุ ปุเพฺพน, อาหตํ กมฺปการณํฯ

๕๖. อิทํ ฐานํ มหาราช, จตุพุทฺธ นิเสวิตํ;
ถูปารหํ หิตตฺถาย, สุขตฺถาย จ ปาณินํฯ

๕๗.อิมมฺหิ กเปฺป ปฐมํ, กกุสโนฺธ ชิโน อหุ;
สพฺพ ธมฺมวิทู สตฺถา, สพฺพโลกานุกมฺปโกฯ

๕๘. มหาติตฺถวฺหยํ อาสิ, มหาเมฆวนํ อิทํ;
นครํ อภยํ นาม, ปุรตฺถิมทิสาย'หุฯ

๕๙. กทมฺพ นทิยา ปาเร, ตตฺถ ราชา'ภโย อหุ;
โอชทีโปติ นาเมน, อยํ ทีโป ตทาอหุฯ

๖๐. รกฺขเสหิ ชนเสฺส'ตฺถ, โรโค ปชฺชรโก อหุ;
กกุสโนฺธ ทสพโล, ทิสฺวาน ตทุปทฺทวํฯ

๖๑. ตํ คนฺตฺวา สตฺตวินยํ, ปวตฺตึ สาสนสฺส จ;
กาตุํ อิมสฺมึ ทีปสฺมึ, กรุณา พลโจทิโตฯ

๖๒. จตฺตาลีสสหเสฺสหิ, ตาทีหิ ปริวาริโต;
นภสา'คมฺม อฏฺฐาสิ, เทวกูฎมฺหิ ปพฺพเตฯ

๖๓. สมฺพุทฺธสฺสา’นุภาเวน, โรโค ปชฺชรโก อิธ;
อุปสโนฺต มหาราช, ทีปมฺหิ สกเล ตทาฯ

๖๔. กตฺถ ฐิโต อธิฏฺฐาสิ, นริสฺสร มุนิสฺสโร;
สเพฺพ มํ อชฺช ปสฺสนฺตุ, โอชทีปมฺหิ มานุสาฯ

๖๕. อาคนฺตุกามา สเพฺพว, มนุสฺสา มม สนฺติกํ;
อาคจฺฉนฺตุ อกิเจฺฉน, ขิปฺปญฺจาปิ มหามุนิฯ

๖๖. โอภาสยนฺตํ มุนินฺทํ ตํ, โอภาสนฺตญฺจ ปพฺพตํ;
ราชา จ นาครา เจว, ทิสฺวา ขิปฺปํ อุปาคมุํฯ

๖๗. เทวตา พลิทานตฺถํ, มนุสฺสา จ ตหิํ คตา;
เทวตา อิติ มญฺญิํสุ, สสงฺฆํ โลกนายกํฯ

๖๘. ราชา โส มุนิราชํ ตํ, อติหโฏฺฐ’ภิ วาทิย;
นิมนฺตยิตฺวา ภเตฺตน, อาเนตฺวา ปุรสนฺติ กํฯ

๖๙. สสงฺฆสฺส มุนินฺทสฺส, นิสชฺชารหมุตฺตมํ;
รมณียมิทํ ฐาน-มสมฺพาธนฺติ จินฺติยฯ

๗๐. การิเต มณฺฑเป รเมฺม, ปลฺลเงฺกสุ วเร สุตํ;
นิสีทาเปสิ สมฺพุทฺธํ, สสงฺฆํ อิธ ภูปติฯ

๗๑. นิสินฺนมฺปิ จ ปสฺสนฺตา, สสงฺฆํ โลกนายกํ;
ทีเป มนุสฺสา อาเนสุํ, ปณฺณาการ สมนฺตโตฯ

๗๒. อตฺตโน ขชฺชโภเชฺชหิ, เตหิ เตหา’ภเตหิ จ;
สนฺตเปฺปสิ สสงฺฆํ ตํ, ราชา โส โลกนายกํฯ

๗๓. อิเธว ปจฺฉาภตฺตํ ตํ, นิสินฺนสฺส ชินสฺส โส;
มหา ติตฺถกมฺยฺยานํ, ราชา’ทา ทกฺขิณํ วรํฯ

๗๔. อกาลปุปฺผา ลงฺกาเร, มหาติตฺถวเน ตทา;
ปฏิคฺคหิเต พุเทฺธน, อกมฺปิตฺถ มหามหีฯ

๗๕. เอเตฺถว โส นิสีทิตฺวา, ธมฺมํ เทเสสิ นายโก;
จตฺตาลีส สหสฺสานิ, ปตฺตา มคฺคผลํ นราฯ

๗๖. ทิวาวิหารํ กตฺวาน, มหาติตฺถวเน ชิโน;
สายณฺหสมเย คนฺตฺวา, โพธิฐานารหํ มหิฯ

๗๗. นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธิํ วุฏฺฐิโต ตโต;
อิติ จินฺตยิ สมฺพุโทฺธ, หิตตฺถํ ทีปวาสินํฯ

๗๘. อาทาย ทกฺขิณํ สาขํ, โพธิโต เม สิรีสโต;
อาคจฺฉตุ รูปนนฺทา, ภิกฺขุนี สหภิกฺขุนีฯ

๗๙. ตสฺส ตํ จิตฺตมญฺญาย, สา เถรี ตทนนฺตรํ;
คเหตฺวา ตตฺถ ราชานํ, อุปสงฺกมฺม ตํ ตรุํฯ

๘๐. เลขํ ทกฺขิณสาขาย, ทาเปตฺวาน มหิทฺธิกา;
มโนสิลาย ฉินฺนํ ตํ, ฐิตํ เหมกฎาหเกฯ

๘๑. อิทฺธิยา โพธิมาทาย, สปญฺจสต ภิกฺขุนี;
อิธา’เนตฺวา มหาราช, เทวตา ปริวาริตาฯ

๘๒. สสุวณฺณ กฎาหํ ตํ, สมฺพุเทฺธน ปสาริเต;
ฐเปสิ ทกฺขิเณ หเตฺถ, ตํ คเหตฺวา ตถาคโตฯ

๘๓. ปติฎฺฐาเปตุํ ปาทาสิ, โพธึ รโญฺญ’ภยสฺส ตํ;
มหาติตฺถมฺหิ อุยฺยาเน, ปติฎฺฐาเปสิ ภูปติฯ

๘๔. ตโต คนฺตฺวาน สมฺพุโทฺธ,
อิโต อุตฺตรโต ปน;
สิรีสมาลเก รเมฺม,
นิสีทิตฺวา ตถาคโตฯ

๘๕. ชนสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, ธมฺมาภิสมโย ตหึ;
วีสติยา สหสฺสานํ, ปาณานํ อาสิ ภูมิปฯ

๘๖. ตโตปิ อุตฺตรํ คนฺตฺวา, ถูปรามมหึ ชิโน;
นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธึ วุฎฺฐิโต ตโตฯ

๘๗. ธมฺมํ เทเสสิ สมฺพุโทฺธ, ปริสาย ตหึปน;
ทสปาณ สหสฺสานิ, ปตฺตมคฺคผลาน’หุํฯ

๘๘. อตฺตโน ธมฺมกรณํ, มนุสฺสานํ นมสฺสิตุํ;
ทตฺวา สปริวารํ ตํ, ฐเปตฺวา อิธ ภิกฺขุนิํฯ

๘๙. สห ภิกฺขุสหเสฺสน, มหาเทวญฺจ สาวกํ;
ฐเปตฺวา อิธ สมฺพุโทฺธ, ตโต ปาจินโต ปนฯ

๙๐. ฐิโต รตนมาลมฺหิ, ชนํ สมนุสาสิย;
สสโงฺฆ นภมุคฺคนฺตฺวา, ชมฺพุทีปํ ชิโน อคาฯ

๙๑. อิมมฺหิ กเปฺป ทุติยํ, โกณาคมน นายโก;
อหุ สพฺพวิทู สตฺถา, สพฺพโลกานุกมฺปโกฯ

๙๒. มหานามวฺหยํ อาสิ, มหาเมฆวนํ อิทํ;
วฑฺฒมานปุรํ นาม, ทกฺขิณาย ทิสาย’หุฯ

๙๓. สมิโทฺธ นาม นาเมน, ตตฺถ ราชา ตทา อหุ;
นาเมน วรทีโป’ติ, อยํ ทีโป ตทา อหุฯ

๙๔. ทุพฺพุฏฺฐุปทฺทโว เอตฺถ, วรทีเป ตทา อหุ;
ชิโน สโกณาคมโน, ทิสฺวาน ตทุปทฺทวํฯ

๙๕. ตํ หุตฺวา สตฺตวินยํ, ปวตฺตึ สาสนสฺส จ;
กาตุํ อิมสฺมึ ทีปสฺมึ, กรุณา พลโจทิโตฯ

๙๖. ตึส ภิกฺขุสหเสฺสหิ, ตาทีหิ ปริวาริโต;
นภสา’คมฺม อฏฺฐาสิ, นเภ สุมนกูฏเกฯ

๙๗. สมฺพุทฺธสฺสา’นุภาเวน, ทุพฺพุฏฺฐิ สา ขยํ คตา;
สาสนานฺตรธานตฺตา, สุวุฏฺฐิ จ ตทาอหุฯ

๙๘. ตตฺต ฐิโต อธิฏฺฐาสิ, นริสฺสรมุนิสฺสโร;
สเพฺพว อชฺช ปสฺสนฺตุ, วรทีปมฺหิ มานุสาฯ

๙๙. อาคนฺตุกามา สเพฺพว, มนุสฺสา มม สนฺติกํ;
อาคจฺฉนฺตุ อกิเจฺฉน, ขิปฺปญฺจา’ติ มหามุนิฯ

๑๐๐. มหาสตฺตํ มุนินฺทํ ตํ, โอภาสนฺตญฺจ ปพฺพตํ;
ราชา จ นาครา เจว, ทิสฺวา ขิปฺปมุปาคมุํฯ

๑๐๑. เทวตาพลิทานตฺถํ , มนุสฺสา จ ตหึ คตา;
เทวตา อิติ มญฺญึสุ, สสงฺฆํ โลกนายกํฯ

๑๐๒. ราชา โส มุนิราชํ ตํ, อติหฏฺฐ’ภิวาทิย;
นิมนฺตยิตฺวา ภเตฺตน, อาเนตฺวา ปุรสนฺติกํฯ

๑๐๓. สสงฺฆสฺส มุนินฺทสฺส, นิสชฺชารห มุตฺตมํ;
รมณียมิทํ ฐานํ, อสมฺพาธนฺติ จินฺติยฯ

๑๐๔. การิเต มณฺฑเป รเมฺม, ปลฺลเงฺกสุ วเรสุ ตํ;
นิสีทาปยิ สมฺพุทฺธํ, สสงฺฆํ อิธ ภูปติฯ

๑๐๕. นิสินฺนมฺปิ’ธ ปสฺสนฺตา, สสงฺฆํ โลกนายกํ;
ทีเป มนุสฺสา อาเนสุํ, ปณฺณากาเร สมนฺตโตฯ

๑๐๖. อตฺตโน ขชฺชโภเชฺชหิ,
เตหิ เตหา’ภ เตหิ จ;
สนฺตเปฺปสิ สสงฺฆํ ตํ,
ราชา โส โลก นายกํฯ

๑๐๗. ทิเธว ปจฺฉาภตฺตํ ตํ, นิสินฺนสฺส ชินสฺส โส;
มหานามกมุยฺยานํ, ราชา’ทา ทกฺขิณํ วรํฯ

๑๐๘. อกาลปุปฺผาลงฺกาเร, มหานามวเน ตทา;
ปฏิคฺคหิเต พุเทฺธน, อกมฺปิตฺถ มหามหีฯ

๑๐๙. อเตฺถว โส นิสีทิตฺวา, ธมฺมํ เทเสสิ นายโก;
ตทา ตึส สหสฺสานิ, ปตฺตา มคฺคผลํ นราฯ

๑๑๐. ทิวาวิหารํ กตฺวาน, มหานามวเน ชิโน;
สายณฺหสมเย คนฺตฺวา, ปุพฺพโพธิฐิตํ มหึฯ

๑๑๑. นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธึ วุฏฺฐิโต ตโต;
อิติ จิเนฺตสิ สมฺพุโทฺธ, หิตตฺถํ ทีปวาสินํฯ

๑๑๒. อาทาย ทกฺขิณํ สาขํ, มโมทุมฺพรโพธิโต;
อายาตุ กนกทตฺตา, ภิกฺขุนี สหภิกฺขุนีฯ

๑๑๓. ตสฺส ตํ จิตฺตมญฺญาย, สา เถรี ตทนนฺตรํ;
คเหตฺวา ตตฺถ ราชานํ, อุปสงฺกมฺม ตํ ตรุํฯ

๑๑๔. เลขํ ทกฺขิณสาขาย, ทาเปตฺวาน มหิทฺธิกา;
มโนสิลาย ฉินฺนํ ตํ, ฐิตํ เหมกฏาหเกฯ

๑๑๕. อิทฺธิยา โพธิมาทาย, สปญฺจสหภิกฺขุนี;
อิธาคนฺตฺวา มหาราช, เทวตาปริวาริตาฯ

๑๑๖. สสุวณฺณกฏาหํ ตํ, สมฺพุเทฺธน ปสาริเต;
ฐเปสิ ทกฺขิเณ หเตฺถ, ตํ คเหตฺวา ตถาคโตฯ

๑๑๗. ปติฏฺฐาเปตุํ รโญฺญ’ทา, สมิทฺธสฺส สตํ ตหึ;
มหานามมฺหิ อุยฺยาเน, ปติฏฺฐาเปสิ ภูปติฯ

๑๑๘. ตโต คนฺตฺวาน สมฺพุโทฺธ, สิรีสมาลกุตฺตเร;
ชนสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, นิสิโนฺน นาคมาลเกฯ

๑๑๙. ตํ ธมฺมเทสนํ สุตฺวา, ธมฺมาภิสมโย ตหึ;
วีสติยา สหสฺสานํ, ปาณานํ อาสิ ภูมิปฯ

๑๒๐. ปุพฺพพุทฺธนิสินฺนํ ตํ, ฐานํ คนฺตฺวา ปุรุตฺตรํ;
นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธึ วุฏฺฐิโต ตโตฯ

๑๒๑. ธมฺมํ เทเสสิ สมฺพุโทฺธ, ปริสาย ตหึ ปน;
ทสปาณสหสฺสานิ, ปตฺตา มคฺคผลํ อหุํฯ

๑๒๒. กายพนฺธนธาตุํ โส, มนุเสฺสหิ นมสฺสิตุํ;
ทตฺวา สปริวารํ ตํ, ฐเปตฺวา อิธ ภิกฺขุนิํฯ

๑๒๓. สห ภิกฺขุสหเสฺสน, มหาสุมฺมญฺจ สาวกํ;
ฐเปตฺวา อิธ สมฺพุโทฺธ, โอรํ รตนมาลโตฯ

๑๒๔. ฐเปตฺวา สุทสฺสเน มาเล, ชนํ สมนุสาสิย;
สสโงฺฆ นภมุคฺคมฺม, ชมฺพุทีปํ ชิโน อคาฯ

๑๒๕. อิมมฺหิ กปฺเป ตติยํ, กสฺสโป โคตฺตโต ชิโน;
อหุ สพฺพวิทู สตฺถา, สพฺพโลกานุกมฺปโกฯ

๑๒๖. มหาเมฆวนํ อาสิ, มหาสาครนามกํ;
วิสาลํ นาม นครํ, ปจฺฉิมาย ทิสาย’หุฯ

๑๒๗. ชยนฺโต นาม นาเมน, ตตฺถ ราชา ตทา อหุ;
นาเมน มณฺฑทีโปติ, อยํ ทีโป ตทา อหุฯ

๑๒๘. ตทา ชยนฺตรญฺโญ จ, รญฺโญ กนิฏฺฐภาตุ จ;
ยุทฺธํ อุปฏฺฐิตํ อาสิ, ภึสนํ สตฺตหึสนํฯ

๑๒๙. กสฺสโป โส ทสพโล, เตน ยุทฺเธน ปาณินํ;
มหนฺตํ พฺยสนํ ทิสฺวา, มหาการุณิโก มุนิฯ

๑๓๐. ตํ หนฺตฺวา สตฺตวินยํ, ปวตฺตึ สาสนสฺส จ;
กาตุํ อิมสฺมึ ทีปสฺมึ, กรุณาพลโจทิโตฯ

๑๓๑. วีสติยา สหเสฺสหิ, ตาทีหิ ปริวาริโต;
นภสา’คมฺม อฏฺฐาสิ, สุภกูฏมฺหิ ปพฺพเตฯ

๑๓๒. ตตฺรฏฺฐิโต อธิฏฺฐาสิ, นริสฺสร มุนิสฺสโร;
‘‘สพฺเพ มํ อชฺช ปสฺสนฺตุ, มณฺฑทีปมฺหิ มานุสาฯ

๑๓๓. อาคนฺตุกามา สพฺเพว, มานุสา มม สนฺติกํ;
อาคจฺฉนฺตุ อกิเจฺฉน, ขิปฺปญฺจา’ติ มหามุนิฯ

๑๓๔. โอภาสนฺตํ มุนินฺทํ ตํ, โอภาสนฺตญฺจ ปพฺพกํ;
ราชา จ นาครา เจว, ทิสฺวา ขิปฺปํ อุปาคมุํฯ

๑๓๕. อตฺตโน อตฺตโน ปตฺต-วิชยาย ชนา พหู;
เทวตา พลิทานตฺถํ, ตํ ปพฺพตมุปาคตาฯ

๑๓๖. เทวตา อิติ มญฺญึสุ, สสงฺฆํ โลกนายกํ;
ราชา จ โส กุมาโร จ, ยุทฺธมฺชฺฌึสุ วิมฺหิตาฯ

๑๓๗. ราชา โส มุนิราชํ ตํ, อติหฏฺฐ’ภิวาทิย;
นิมนฺตยิตฺวา ภเตฺตน, อาเนตฺวา ปุรสนฺติกํฯ

๑๓๘. สสงฺฆสฺส มุนินฺทสฺส, นิสชฺชารหมุตฺตมํ;
รมณียมิทํ ฐาน-มสมฺพาธนฺติ จินฺติยฯ

๑๓๙. การิเต มณฺฑเป รมฺเม, ปลฺลเงฺกสุ วเรสุ ตํ;
นิสีทาเปสิ สมฺพุทฺธํ, สสงฺฆํ อิธ ภูปติฯ

๑๔๐. นิสินฺนมฺปิธ ปสฺสนฺตา, สสงฺฆํ โลกนายกํ;
ทีเป มนุสฺสา อาเนสุํ, ปณฺณาการเร สมนฺตโตฯ

๑๔๑. อตฺตโน ขชฺชโภเชฺชหิ, เตหิ เตหา’ภเตหิ จ;
สสนฺตเปฺปสิ สสงฺฆํ ตํ, ราชา โส โลกนายกํฯ

๑๔๒. อิเธ’ว ปจฺฉาภตฺตํ ตํ, นิสินฺนสฺส ชินสฺส โส;
มหาสาครมุยฺยานํ, ราชา’ทา ทกฺขิณํ วรํฯ

๑๔๓. อกาลปุปฺผลงฺกาเร , มหาสาครกานเน;
ปฏิคฺคหิเต พุเทฺธน, อกมฺปิตฺถ มหามหีฯ

๑๔๔. เอเตฺถว โส นิสีทิตฺวา, ธมฺมํ เทเสสิ นายโก;
ตทา วีสํ สหสฺสานิ, โสตาปตฺติผลํ นราฯ

๑๔๕. ทิวา วิหารํ กตฺวาน, มหาสาครกานเน;
สายเนฺห สุคโต คนฺตฺวา, ปุพฺพโพธิฏฺฐิตํ มหิํฯ

๑๔๖. นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธิํ วุฏฺฐิโต ตโต;
อิติ จิเนฺตสิ สมฺพุโทฺธ, หิตตฺถํ ทีปวาสินํฯ

๑๔๗. อาทาย ทกฺขิณํ สาขํ, มม นิโคฺรธโพธิโต;
สุธมฺมา ภิกฺขุนี เอตุ, อิทานิ สหภิกฺขุนีฯ

๑๔๘. ตสฺส ตํ จิตฺตมญฺญาย, สา เถรี ตทนนฺตรํ;
คเหตฺวา ตตฺถ ราชานํ, อุปสงฺกมฺม ตํ ตรุํฯ

๑๔๙. เลขํ ทกฺขิณสาขาย, ทาเปตฺวาน มหิทฺธิกา;
มโนสิลาย ฉินฺนํ ตํ, ฐิตํ เหมกฏาฺยเกฯ

๑๕๐. อิทฺธิยา โพธิมาทาย, สปญฺจสตภิกฺขุนี;
อิธาเนตฺวา มหาราช, เทวตาปริวาริตาฯ

๑๕๑. สสุวณฺณกฏาหํ ตํ, สมฺพุเทฺธน ปสาริเต;
ฐเปสิ ทกฺขิเณ หเตฺถ, ตํ คเหตฺวา ตถาคโตฯ

๑๕๒. ปติฏฺฐาเปตุํ รโญฺญ’ทา, ชยนฺตสฺส สตํ ตหิํ;
มหาสาครมุยฺยาเน, ปติฏฺฐาเปสิ ภูปติฯ

๑๕๓. ตโต คนฺตฺวาน สมฺพุโทฺธ, นาคมาฬกอุตฺตเร;
ธนสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, นิสิโนฺน’โสกมาฬเกฯ

๑๕๔. ตํ ธมฺมเทสนํ สุตฺวา, ธมฺมาภิสมโย ตหิํ;
อหุ ปาณสหสฺสานํ, จตุนฺนํ มนุชาธิปฯ

๑๕๕. ปุพฺพพุทฺธนิสิตํ ตํ, ฐานํ คนฺตฺวา ปุนุตฺตรํ;
นิสิโนฺน ตตฺถ อเปฺปตฺวา, สมาธิํ วุฏฺฐิโต ตโตฯ

๑๕๖. ธมฺมํ เทเสสิ สมฺพุโทฺธ, ปริสาย ตหิํ ปน;
ทสปาณสหสฺสานิ, ปตฺตมคฺคผลาน’หุํฯ

๑๕๗ ชลสาฎิกธาตุํ โส, มนเสฺสหิ นมสฺสิตุํ;
ทตฺวา สปริวารํ ตํ; ฐเปตฺวา อิธ ภิกฺขุนีฯ

๑๕๘ สห ภิกฺขุสหเสฺสน, สพฺพนนฺทิญฺจ สาวกํ;
ฐเปตฺวา นทีโต โอรํ, โส สุทสฺสนมาฬโตฯ

๑๕๙ โสมนเสฺส มาฬกสฺมิํ, ชนํ สมนุสาสิย;
สเงฺฆน นภมุคฺคนฺตฺวา, ชมฺพุทีปํ ชิโน อคาฯ

๑๖๐ อหุ อิมสฺมิํ กปฺปสฺมิํ, จตุตฺถํ โคตโม ชิโน;
สพฺพธมฺมวิทู สตฺถา, สพฺพโลกานุกมฺปโกฯ

๑๖๑ ปฐมํ โส อิธาคนฺตฺวา, ยกฺขนิทฺธมนํ อกา;
ทุติยํ ปุนราคมฺม, นาคานํ ทมนํ อกาฯ

๑๖๒ กลฺยาณิยํ มณิอกฺขิ นาเคนา’ภินิมนฺติโต;
ตติยํ ปุนราคมฺม, สสโงฺฆ ตตฺถ ภุญฺชิยฯ

๑๖๓ ปุพฺพโพธิฐิตฐานํ, ถูปฐานมิทมฺปิ จ;
ปริโภคธาตุฐานญฺจ, นิสชฺชาโย’ปภุญฺชิยฯ

๑๖๔ ปุพฺพพุทฺธฐิตฎฺฐานา, โอรํ คนฺตฺวา มหามุนิ;
ลํกาทีเป โลกทีโป, มนุสฺสาภาวโต ตทาฯ

๑๖๕ ทีปฎฺฐํ เทวสงฺฆญฺจ, นาเค สมนุสาสิย;
สสโงฺฆ นภมุคฺคนฺตฺวา, ชมฺพุทีปํ ชิโน อคาฯ

๑๖๖ เอวํ ฐานมิทํ ราช, จตุพุทฺธนิเสวิตํ;
ตสฺมิํ ฐาเน มหาราช, ถูโป เหสฺสติ’นาคเตฯ

๑๖๗ พุทฺธสารีรธาตูนํ, โทณธาตุนิธานวา;
วีสํหตฺถสตํ อุโจฺจ, เหมมาลี’ติ วิสฺสุโตฯ

๑๖๘ อหเมว กาเรสฺสามิ, อิจฺฉาห ปุถวิสฺสโร;
อิธ อญฺญานิ กิจฺจานิ, พหูนิ ตว ภูมิปฯ

๑๖๙ ตานิ กาเรหิ นตฺตาเต, กาเรสฺสติ อิมํ ปน;
มหานาคสฺส เต ภาตุ, อุปราชสฺส อตฺรโชฯ

๑๗๐ โส ยฎฺฐาลยติโสฺสติ, ราชา เหสฺสต’นาคเต;
ราชา โคฎฺฐาภโย นาม, ตสฺส ปุโตฺต ภวิสฺสติฯ

๑๗๑ ตสฺส ปุโตฺต กากวณฺณ-ติโสฺส นาม ภวิสฺสติ;
ตสฺส รโญฺญ สุโต ราช, มหาราชา ภวิสฺสติฯ

๑๗๒ ทุฎฺฐคามณิสเทฺทน, ปากโฎ’ภยนามโก;
กาเรสฺสตี’ธ ถูปํ โส, มหา เตชิทฺธิวิกฺกโมฯ

๑๗๓. อิจฺจาห เถโร เถรสฺส, วจเน เน'ตฺถ ภูปติ;
อุสฺสาเปสิ สิลาถมฺภํ, ตํ ปวตฺตึ ลิขาปิยฯ

๑๗๔. รมฺมํ มหาเมฆวนํ, ติสฺสารามํ มหามหี;
มหามหินฺทเถโร โส, ปฏิคฺคยฺห มหิทฺธิโกฯ

๑๗๕. อกโมฺป กมฺปยิตฺวาน, มหึ ฐาเนสุ อฏฺฐสุ;
ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวาน, นครํ สาครูปมํฯ

๑๗๖. รโญฺญ ฆเร ภตฺตกิจฺจํ, กตฺวา นิกฺขมฺม มนฺทิรํ;
นิสชฺช นนฺทนวเน, อคฺคิกฺขนฺธูปมํ ตหึฯ

๑๗๗. สุตฺตํ ชนสฺส เทเสตฺวา, สหสฺสํ มานุเส ตหึ;
ปาปยิตฺวา มคฺคผลํ, มหาเมฆวเน วสิฯ

๑๗๘. ตติเย ทิวเส เถโร, ราชเคหมฺหิ ภุญฺชิย;
นิสชฺช นนฺทนวเน, เทสิยา'สิวิโสปมํฯ

๑๗๙. ปาปยิตฺวา'ภิสมยํ, สหสฺสปุริเส ตโต;
ติสฺสารามํ อคา เถโร, ราชา จ สุตเทสโนฯ

๑๘๐. เถรํ อุปนิสีทิตฺวา, โส ปุจฺฉิ ชินสาสนํ;
ปติฏฺฐิตนฺนุ ภเนฺต'ติ, น ตาว มนุชา'ธิปฯ

๑๘๑. อุโปสถาทิกมฺมตฺถํ, ชินา'ณาย ชนาธิป;
สีมาย อิธ พทฺธาย, ปติฏฺฐิสฺสติ สาสนํฯ

๑๘๒. อิจฺจ'พฺรวิ มหาเถโร, ตํ ราชา อิทมพฺรวิ;
สมฺพุทฺธา'ณาย อโนฺตหํ, วสิสฺสามิ ชุตินฺธรฯ

๑๘๓. ตสฺมา กตฺวา ปุรํ อโนฺต-สีมํ พนฺธถ สชฺชุกํ;
อิจฺจา'พฺรวิ มหาราชา, เถโร ตํ อิธมพฺรวิฯ

๑๘๔. เอวํ สติ ตุวํเยว, ปชาน ปุถวิสฺสร;
สีมาย คมนฏฺฐานํ, พนฺธิสฺสาม มยํ หิตํฯ

๑๘๕. 'สาธู''ติ วตฺวา ภูมิโนฺท, เทวิโนฺท วิย นนฺทนา;
มหาเมฆวนารมฺมา, ปาวิสิ มนฺทิรํ สกํฯ

๑๘๖. จตุเตฺถ ทิวเส เถโร, รโญฺญ เคหมฺหิ ภุญฺชิย;
นิสชฺช นนฺทนวเน, เทเสส'นมตคฺคิยํฯ

๑๘๗. ปาเยตฺวา'มตปานํ โส, สหสฺสปุริเส ตหึ;
มหาเมฆวนารามํ, มหาเถโร อุปาคมิฯ

๑๘๘. ปาโต เภรึ จราเปตฺวา, มณฺฑยิตฺวา ปุรํ วรํ;
วิหารคามิมคฺคญฺจ, วิหารญฺจ สมนฺตโตฯ

๑๘๙. เถสโภ รถโฏฐ โส, สพฺพาลงฺการภูสิโต;
สหามโจฺจ สโหโรโธ, สโยคฺคพลวาหโนฯ

๑๙๐. มหตา ปริวาเรน, สการามมุปาคมิ;
ตตฺถ เถเร อุปคนฺตฺวา, วนฺทิตฺวา วนฺทนารเหฯ

๑๙๑. สห เถเรหิ คนฺตฺวาน, นทิโย’ปริติตฺถกํ;
ตโต กสโนฺต อคมิ, เหมนงฺคลมาทิยฯ

๑๙๒. มหาปทุโม กุญฺชโร จ, อุโภ นาคา สุมงฺคลา;
สุวณฺณนงฺคเล ยุตฺตา, ปฐเม กุนฺตมาฬเกฯ

๑๙๓. จตุรงฺคมหา เสโน, สห เถเรหิ ขตฺติโย;
คเหตฺวา นงฺคลํ สีตํ, ทสฺสยิตฺวา อรินฺทโมฯ

๑๙๔. สมลงฺกตํ ปุณฺณฆฏํ, นานาราคํ ธชํ สุภํ;
ปาตึ จนฺทนจุณฺณญฺจ, โสณฺณรชต ทณฺฑกํฯ

๑๙๕. อาทาสํ ปุปฺผภริตํ, สมุคฺคํ กุสุมคฺฆิยํ;
โตรณกทลีฉตฺตาทึ, คหิติตฺถิ ปริวาริโตฯ

๑๙๖. นานาตุริย สงฺฆุโฏฺฐ, พโลฆ ปริวาริโต;
ถุติมงฺคลคีเตหิ, ปูรยโนฺต จตุทฺทิสํฯ

๑๙๗. สาธุการ นินาเทติ, เจลุเกฺขปสเตหิ จ;
มหตา ฉณปุชาย, กสโนฺต ภูมิโป อคาฯ

๑๙๘. วิหารญฺจ ปุรเญฺจว, กุรุมาโน ปทกฺขิณํ;
สีมาย คมนฐานํ, นทึ ปตฺวา สมาปยิฯ

๑๙๙. เกนเกน นิมิเตฺตน, สีมา เอตฺถ คตาติ เจ;
เอวํ สีมาคตฐานํ, อิจฺฉมานา นิโพธถฯ

๒๐๐. นชฺชาปาสาณติตฺถมฺหิ , ปาสาเณ กุฑฺฑวาฏกํ;
ตโต กุมฺพลวาฏํ ตํ, มหานิปํ ตโต อคาฯ

๒๐๑. ตโต กกุธปาฬิโงฺค, มหาองฺคณโค ตโต;
ตโต ขุชฺชมธุลญฺจ, มรุตฺตโปกฺขรณึตโตฯ

๒๐๒. วิชยาราม อุยฺยาเน, อุตฺตรทฺวารโกฏฺฐ โค;
คชกุมฺภก ปาสาณํ, ถุสวฏฺฐิก มชฺฌโคฯ

๒๐๓. อภเย พลากปาสาณํ, มหาสุสาน มชฺฌโค;
ทีฆปาสาณกํ คนฺตฺวา, กมฺมารเทว คามโตฯ

๒๐๔. นิโคฺรธ มงฺคณํ คนฺตฺวา, หิยคลฺลสมีปเก;
ทิยาวสพฺราหฺมณสฺส, เทโวกํ ปุพฺพทกฺขิณํฯ

๒๐๕ ตโต เตลุมปาลิโงฺค,
ตโต ตาลจตุกฺกโค;
อสฺสมณฺฑลวาเมน,
เทฺว กทมฺพา อชายิสุํฯ

๒๐๖ ตฺโต มรุมฺพติตฺตโงฺค, ตโต อุทฺธํ นิทึ อคา;
ปฐม เจติย ปาจิเน, เทฺว กทมฺพา อชายิสุํฯ

๒๐๗ เสนินฺทคุตฺตรชฺชมฺหิ, ทมิฬ้า ทกสุทฺธิกา;
นทึ ทูรนฺติ พนฺธิตฺวา, นคราสนฺนมกํสุ ตํฯ

๒๐๘ ชีว มานกทมฺพญฺจ, อโนฺตสีมคตํ อหุ;
มตก ทมฺพตีเรน, สีมาอุทฺทกทมฺพคาฯ

๒๐๙ สีหสินา นติเตฺถน, อุคฺคนฺตฺวา ตีรโต วชํ;
ปาสาณติตฺถํ คนฺตฺวาน, นิมิตฺตํ ฆฏฺฏยิ อิสิฯ

๒๑๐ นิมิเตฺตตฺ ปเน’ตสฺมึ, ฆฏฺฏิเต เทวมานุสา;
สาธุการํ ปวเตฺตสุํ, สาสนํ สุปฺปติฏฺฐิตํฯ

๒๑๑ รโญฺญ ทินฺนาย สีตาย, นิมิเตฺต ปริกิตฺตยิ;
ทฺวตฺตึสมาฬกตฺถญฺจ, ถูปารามตฺถเมว จฯ

๒๑๒ นิมิเตฺต กิตฺตยิตฺวาน, มหาเถโร มหามติ;
สีมนฺตรนิมิเตฺต จ, กิตฺตยิตฺวา ยถาวิธึฯ

๒๑๓ อพนฺธี สพฺพา สีมาโย, ตสฺมึเยว ทิเนวสี;
มหามหี อกมฺปิตฺถ, สีมาพเนฺธ สมาปิเตฯ

๒๑๔ ปญฺจเม ทิวเส เถโร, รโญฺญ เคหมฺหิ ภุญฺชิย;
นิสชฺช นนฺทนวเน, สุตฺตนฺตํ ขชฺชนียกํฯ

๒๑๕ มหาชนสฺส เทเสตฺวา, สหสฺสํ มานุเส ตหึ;
ปาเยตฺวา อมตํ ปานํ, มหาเมฆวเน วสีฯ

๒๑๖ ฉเฏฺฐปิ ทิวเส เถโร, รโญฺญเคหมฺหิ ภุญฺชิย;
นิสชฺช นนฺทนวเน, สุตฺต โคมย ปิณฺฑิกํฯ

๒๑๗ เทสยิตฺวา เทสนญฺญู, มหสฺสํเยว มานุเส;
ปาปยิตฺวา’ภิสมยํ, มหา เมฆวเน วสีฯ

๒๑๘ สุตฺตเมปิ ทิเน เถโร, ราชเคหมฺหิ ภุญฺชิย;
นิสชฺช นนฺทนวเน, ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนํฯ

๒๑๙ สุตฺตนฺตํ เทสยิตฺวาน, สหสฺสํเยว มานุเส;
ปาปยิตฺวา’ภิสมยํ, มหา เมฆวเน วสิฯ

๒๒๐. เอวณฺหิ อฏฺฐ นวม-สหสฺสานิ ชุตินฺธโร;
การยิตฺวา’ภิสมยํ, ทิวเสเหว สตฺตติฯ

๒๒๑. ตํ มหานนฺทนวนํ, วุจฺจเต เตน ตาทินา;
สาสนโชติตฏฺฐาน-มีติ โชติวนํ อิติฯ

๒๒๒. ติสฺสรามมฺหิ กาเรสิ,
ราชา เถรสฺส อาทิโต;
ปาสาทํ สีฆมุกฺกาย,
สุกฺขา เปตฺวาน มตฺติกาฯ

๒๒๓. ปาสาโท กาฬกาภาโส,
อาสิ โส เตน ตํ ตหึ;
กาฬปาสาท ปริเวณ-มีติ สงฺขมุปาคตํฯ

๒๒๔. ตโต มหาโพธิฆรํ, โลหปาสาท เมว จ;
สลากคฺคญฺจ กาเรสิ, ภตฺตสาลญฺจ สาธุกํฯ

๒๒๕. พหูนิ ปริเวณานิ, สาธุ โปกฺขรณีปิ จ;
รตฺติฐาน ทิวาฐาน-ปภุตีนิ จ การยิฯ

๒๒๖. ตสฺส นหานปาปสฺส, นฺหานโปกฺขรณีตเฏ;
สุนหาตปริเวณนฺติ, ปริเวณํ ปวุจฺจติฯ

๒๒๗. ตสฺส จงฺกมิตฐาเน, ทีป ทีปสฺส สาธุโน;
วุจฺจเต ปริเวณํ ตํ, ทีฆจงฺกมนํ อิติฯ

๒๒๘. อคฺคผลสมาปตฺตึ, สมาปชฺช ยหึ ตุโส;
ผลคฺค ปริเวณนฺติ, เอตํ เตน ปวุจฺจติฯ

๒๒๙. อปสฺสิย อปเสฺสนํ, เถโร ตตฺถ นิสีทิโส;
เถรา ปสฺสย ปริเวณํ, เอตํ เตน ปวุจฺจติฯ

๒๓๐. พหู มรุคณา ยตฺถ, อุปาสึสุ อุปจฺจตํ;
เตเนว ตํ มรุคณ-ปริเวณนฺติ วุจฺจติฯ

๒๓๑. เสนาปติตสฺส รโญฺญ, เถรสฺส ทีฆสนฺทโก;
กาเรสิ จูฬปาสาทํ, มหาถเมฺภหิ อฏฺฐหิฯ

๒๓๒. ทีฆสนฺท เสนาปติ-ปริเวณนฺติ ตํ ตหึ;
วุจฺจเต ปริเวณํ ตํ, ปมฺขํ ปมฺขากรํฯ

๒๓๓. เทวานํปิยวจโน’ปคฺฬนาโม,
ลํกายํ ปฐมมิมํ มหาวิหารํ;
ราชา โส สุมติมหามหินฺทเถรํ,
อาคมฺมา มลมติเมตฺถการยิตฺถาติฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มหาวิหารปฏิคฺคหโก นาม

ปนฺนรสโม ปริเจฺฉโทฯ

โสฬสม ปริเจฺฉท

เจติยปพฺพตวิหาร ปฏิคฺคหโก

๑. ปุเร จริตฺวา ปิณฺฑาย, กริตฺวา ชนสงฺคหํ;
ราชเคหมฺหิ ภุญฺชโนฺต, กาเรโนฺต ราชสงฺคหํฯ

๒. ฉพฺพสทิวเส เถโร, มหาเมฆวเน วสี;
อาสฬฺหสุกฺกปกฺขสฺส, เตรเส ทิวเส ปนฯ

๓. ราชเคหมฺหิ ภุญฺชิตฺวา, มหารโญฺญ มหามติ;
มหา’ปฺปมาทสุตฺตนฺตํ, เทสยิตฺวา ตโต จ โสฯ

๔. วิหารกรณํ อิจฺฉํ, ตตฺถ เจติยปพฺพเต;
นิกฺขมฺม ปุริมทฺวารา, อคา เจติยปพฺพตํฯ

๕. เถรํ ตตฺถ คตํ สุตฺวา, รถํ อารุยฺห ภูปติ;
เทวิโย เทฺว จ อาทาย, เถรสฺสานุปทํ อกาฯ

๖. เถรา นาคจตุกฺกมฺหิ, นหาตฺวา รหเท ตหิํ;
ปพฺพตาโรหณตฺถาย, อฏฺฐํสุ ปฏิปาฏิยาฯ

๗. ราชา รถา ตโท’รุยฺห, สเพฺพ เถเร’ภิวาทยิ;
อุเณฺห กิลเนฺต กิํราช, อาคโตสี’ติ อหุเตฯ

๘. ตุมฺหากํ คมนาสงฺกี, อาคโตมฺหี’ติ ภาสิเต;
อิเธว วสฺสํ วสิตุํ, อาคตมฺหา’ติ ภาสิยฯ

๙. ตสฺสูปนายิกํ เถโร, ขนฺธกํ ขนฺธโกวิโท;
กเถสิ รโญฺญ ตํ สุตฺวา, ภาคิเนโยฺย จ ราชิโนฯ

๑๐. มหาริโฏฺฐ มหามโจฺจ, ปญฺจปญฺญาสภาตุหิ;
สทฺธิํ เชฏฺฐกนิเฏฺฐหิ, ราชานมภิโต ฐิโตฯ

๑๑. ยาจิตฺวา ตทหุ เจว, ปพฺพชุํ เถรสนฺติเก;
ปตฺตารหตฺตํ สเพฺพปิ, เต ขุรเคฺค มหามตีฯ

๑๒. กนฺตกเจติยฐาเน, ปริโต ตทเหว โส;
กมฺมานิ อารภาเปตฺวา, เลณานิ อฏฺฐสฏฺฐิโยฯ

๑๓. อคมาสิ ปุรํ ราชา, เถรา ตเตฺถว เต วสุํ;
กาเล ปิณฺฑาย นครํ, ปวิสนฺตา’นุกมฺปกาฯ

๑๔. นิฏฺฐิเต เลณกมฺมมฺหิ, อาสฬฺหิปุณฺณมาสิยํ;
คนฺตฺวา อทาสิ เถรานํ, ราชา วิหารทกฺขิณํฯ

๑๕. ทฺวตฺตึสมาฬกานญฺจ, วิหารสฺส จ ตสฺส โข;
สีมํ สีมาติโค เถโร, พนฺธิตฺวา ตทเหว โสฯ

๑๖. เตสํ ปพฺพชฺชาเปกฺขานํ, อกาสิ อุปสมฺปทํ;
สเพฺพสํ สพฺพปฐมํ, พเทฺธ ตุมฺพรุมาฬเกฯ

๑๗. เอเต ทฺวาสฏฺฐิ อรหโนฺต, สเพฺพ เจติยปพฺพเต;
ตตฺถ วสฺสํ อุปคนฺตฺวา, อกํสุ ราชสงฺคหํฯ

๑๘. เทวมนุสฺสคณคณิตํ ตํ,
ตญฺจ คณํ คุณวิตฺถตกิตฺตึ;
ยานมุปจฺจ จ มานยมานา,
ปุญฺญจยํ วิปุลํ อกริํสูติฯ

สุชนปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เจติยปพฺพตวิหารปฏิคฺคหโก นาม

โสฬสโม ปริเจฺฉโทฯ

สตฺตรสม ปริเจฺฉท

ธาตุอาคมโน

๑. วุตฺถวโสฺส ปวาเรตฺวา, กตฺติกปุณฺณมาสิยํ;
อโวเจ’ทํ มหาราชํ, มหาเถโร มหามติฯ

๒. จิรทิโฎฺฐ หิ สมฺพุโทฺธ, สตฺถา โน มนุชาธิป;
อนาถวาสํ อวสิมฺห, นตฺถิ โน ปูชิยํ อิธฯ

๓. ‘‘ภาสิตฺถ นนุ ภเนฺตเม, สมฺพุโทฺธ นิพฺพุโต’’ อิติ;
อาห ธาตูสุ ทิเฎฺฐสุ, ทิโฎฺฐ โหติ ชิโน’’ อิติฯ

๔. วิทิโต โว อธิปฺปาโย, ถูปสฺส การเณ มยา;
กาเรสฺสามิ อหํ ถูปํ, ตุเมฺห ชานาถ ธาตุโยฯ

๕. มเนฺตหิ สุมเนนาติ, เถโร ราชานมพฺรวิ;
ราชา’ห สามเณรํ ตํ, กุโต ลจฺฉาม ธาตุโยฯ

๖. วิภูสยิตฺวา นครํ, มคฺคญฺจ มนุชาธิป;
อุโปสถี สปริโส, หตฺถิํ อารุยฺห มงฺคลํฯ

๗. เสตจฺฉตฺตํ ธารยโนฺต, ตาลาวจรสํหิโต;
มหานาควนุยฺยานํ, สายนฺหสมเย วชฯ

๘. ธาตุเภทญฺญุโน ราช, ธาตุโย ตตฺถ ลจฺฉสิ;
อิจฺฉาห สามเณโร โส, สุมโน ตํ สุมานสํฯ

๙. เถโร’ถ ราชกุลโต, คนฺตฺวา เจติยปพฺพตํ;
อามนฺติย สามเณรํ, สุมนํ สุมโน คติํฯ

๑๐. เอหิ ตฺวํ ภทฺร สุมน, คนฺตฺวา ปุปฺผปุรํ วรํ;
อยฺยกํ เต มหาราชํ, เอวํ โน วจนํ วทฯ

๑๑. สหาโย เต มหาราช, มหาราชา มรุปฺปิโย;
ปสโนฺน พุทฺธสมเย, ถูปํ กาเรตุมิจฺฉติฯ

๑๒. มุนิโน ธาตุโย เทหิ, ปตฺตํ ภุตฺตญฺจ สตฺถุนา;
สรีรธาตุโย สนฺติ, พหโว หิ ตวนฺติเกฯ

๑๓. ปตฺตปูรา คเหตฺวา ตา, คนฺตฺวา เทวปุรํ วรํ;
สกฺกํ เทวานมินฺทํ ตํ, เอวํ โน วจนํ วทฯ

๑๔. ติโลกทกฺขิเณยฺยสฺส, ทาฐาธาตุ จ ทกฺขิณา;
ตวนฺติกมฺหิ เทวินฺท, ทกฺขิณกฺขกธาตุ จฯ

๑๕. ทาฐํ ตฺวเมว ปูเชหิ, อกฺขกํ เทหิ สตฺถุโน;
ลํกาทีปสฺส กิเจฺจสุ, มาปมชฺช สุราธิปฯ

๑๖. ‘‘เอวํ ภเนฺต’’ติ วตฺวา โส, สามเณโร มหิทฺธิโก;
ตงฺขณํเยว อคมา, ธมฺมาโสกสฺส สนฺติกํฯ

๑๗. สาลมูลมฺหิ ฐปิตํ, มหาโพธึ ตหึ สุตํ;
กตฺติกจฺฉณปูชาหิ, ปูชิยํ ตญฺจ อทฺทสฯ

๑๘. เถรสฺส วจนํ วตฺวา, ราชโต ลทฺธธาตุโย;
ปตฺตปูรํ คเหตฺวาน, หิมวนฺตมุปาคมิฯ

๑๙. หิมวเนฺต ฐเปตฺวาน, สธาตุํ ปตฺตมุตฺตมํ;
เทวินฺทสนฺติกํ คนฺตฺวา, เถรสฺส วจนํ ภณิฯ

๒๐. จูฬามณิ เจติยมฺหา, คเหตฺวา ทกฺขิณกฺขกํ;
สามเณรสฺส ปาทาสิ, สโกฺก เทวานมิสฺสโรฯ

๒๑. ตํ ธาตุํ ธาตุปตฺตญฺจ, อาทาย สุมโน ตโต;
อาคมฺม เจติยคิรึ, เถรสฺส’ทาสิ ตํ ยติฯ

๒๒. มหานาควนุยฺยานํ, วุเตฺตนา วิธินา’คมา;
สายนฺหาสมเย ราชา, ราชเสนา ปุรกฺขโตฯ

๒๓. ฐเปสิ ธาตุโย สพฺพา, เถโร ตเตฺถว ปพฺพเต;
มิสฺสกํ ปพฺพตํ ตสฺมา, อาหุ เจติย ปพฺพตํฯ

๒๔. ฐเปตฺวา ธาตุปตฺตํ ตํ, เถโร เจติยปพฺพเต;
คเหตฺวา อกฺขกํ ธาตุํ, สเงฺกตํ สคโณ’คมาฯ

๒๕. สจายํ มุนิโน ธาตุ, ฉตฺตํ นมตุ เม สยํ;
ชณฺณุเกหิ กรีธาตุ, ธาตุจโงฺกฏฺโก อยํฯ

๒๖. สิรสฺมึ เม ปติฏฺฐาตุ, อาคมฺม สห ธาตุโก;
อิติ ราชา วิจิเนฺตสิ, จินฺติตํ ตํ ตถา อหุฯ

๒๗. อมเตนา’ภิสิโตฺตว, อหุ หโฏฺฐ’ติ ภูปติ;
สีสโต ตํ คเหตฺวาน, หตฺถิกฺขเนฺธ ฐเปสิตํฯ

๒๘. หโฏฺฐ หตฺถี กุญฺจนาทํ, อกา กมฺปิตฺถ เมทินี;
ตโต นาโค นิวตฺติตฺวา, สเถร พลวาหโนฯ

๒๙. ปุรตฺถิเมน ทฺวาเรน, ปวิสิตฺวา ปุรํ สุภํ;
ทกฺขิเณน จ ทฺวาเรน, นิกฺขมิตฺวา ตโต ปุนฯ

๓๐. ถูปาราเม เจติยสฺส, ฐานโต ปจฺฉโต กตํ;
ปโมชวตฺถุํ คนฺตฺวาน, โพธิฐาเน นิวตฺติยฯ

๓๑. ปุรตฺถาวทโน อฐา, ถูปฐานํ ตทา หิตํ;
กทมฺพปุปฺผอาทาริ-วลฺลีหิ จิตกํ อหุฯ

๓๒. มนุสฺสเทโว เทเวหิ, ตํ ฐานํ รกฺขิตํ สุจึ;
โสธาเปตฺวา ภูสยิตฺวา, ตงฺขณํเยว สาธุกํฯ

๓๓. ธาตุํ โอโรปนตฺถาย, อารภี หตฺถิกฺขนฺธโต;
นาโค น อิจฺฉิตํ ราชา, เถรํ ปุจฺฉิตฺถ ตํ มนํฯ

๓๔. อตฺตโน ขนฺธสมเก, ฐาเน ฐปนมิจฺฉติ;
ธาตุโอโรปนํ เตน, น อิฏฺฐมี’ติ โส พฺรวิฯ

๓๕. อาณาเปตฺวา ขณํเยว,
สุกฺขาโต’ภยวาปิโต;
สุกฺขกทฺทม ขเณฺฑหิ,
จิตา เปตฺวาน ตํ สมํฯ

๓๖. อลงฺกริตฺวาน พหุธา, ราชา ตํ ฐานมุตฺตมํ;
โอโรเปตฺวา หตฺถิกฺขนฺธา, ธาตุํ ตตฺถ ฐเปสิตํฯ

๓๗. ธาตารกฺขํ สํวิธาย, ฐเปตฺวา ตตฺถ หตฺถินํ;
ธาตุถูปสฺส กรเณ, ราชา ตุริตมานโสฯ

๓๘. พหู มนุเสฺส โยเชตฺวา, อิตฺถิกากรเณ ลหุํ;
ธาตุกิจฺจํ วิจิเนฺตโนฺต, สามโจฺจ ปาวิสี ปุรํฯ

๓๙. มหามหินฺทเตฺถโร ตุ, มหา เมฆวนํ สุภํ;
สคโณ อภิคนฺตฺวาน, ตตฺถ วาสมกปฺปยิฯ

๔๐. รตฺตึ นาโค’นุปริยาติ, ตํ ฐานํ โส สธาตุ กํ;
โพธิฐานมฺหิ สาลาย, ทิวาฐาติ สธาตุโกฯ

๔๑. วตฺถุสฺส ตโสฺส’ปริโต, ถูปํ เถรมตานุ โค;
ชงฺฆามตฺตํ จิตาเปตฺวา, กติปาเหน ภูปติฯ

๔๒. ตตฺถ ธาตุปติฏฺฐานํ, โฆสาเปตฺวา อุปาคมิ;
ตโต ตโต สมโนฺต จ, สมาคมิ มหาชโนฯ

๔๓. ตสฺมึ สมาคเม ธาตุ, หตฺถิกฺขนฺธา นคาคฺคตา;
สตฺตตาลปฺปมาณมฺหิ, ทิสฺสนฺติ นภสิฏฺฐิตาฯ

๔๔. วิมฺหาปยนฺติ ชนตํ, ยมกํ ปาฏิหาริยํ;
กณฺฌมฺพมูเล พุโทฺธ’ว, อกริ โลมหํสนํฯ

๔๕. ตโต นิกฺขนฺตชาลาหิ, ชลธาราหิ จา’สกึ;
อยํ โอภาสิตา’สิตฺตา, สพฺพาลํกามหี มหุฯ

๔๖. ปรินิพฺพานมญฺจมฺหิ, นิปนฺเนน ชิเนน หิ;
กตํ มหาอธิฏฺฐาน-ปญฺจกํ ปญฺจจกฺขุนาฯ

๔๗. คยฺหมานา มหาโพธิ สาขาโสเกน ทกฺขิณา;
ฉิชฺชิตฺวาน สยํเยว, ปติฏฺฐาตุ กฏาหเกฯ

๔๘. ปติฏฺฐหิตฺวา สา สาขา, ฉพฺพณฺณรสฺมิโย สุภา;
รญฺชยนฺตี ทิสา สพฺพา, ผลปเตฺตหิ มุจฺจตุฯ

๔๙. สสุวณฺณกฏาหา สา, อุคฺคนฺตฺวาน มโนรมา;
อทิสฺสมานา สตฺตาหํ, หิมคพฺภมฺหิ ติฏฺฐตุฯ

๕๐. ถูปาราเม ปติฏฺฐนฺตํ, มม ทกฺขิณอกฺขกํ;
กโรตุ นภมุคฺคนฺตฺวา, ยมยํ ปาฏิหาริยํฯ

๕๑. ลงฺกา ลงฺการภูตมฺหิ, เหมมาลิกเจติเย;
ปติฏฺฐหนฺติโย ธาตุ, โทณมตฺตา ปมาณโตฯ

๕๒. พุทฺธเวสธรา หุตฺวา, อุคฺคนฺตฺวา นภสิฏฺฐิตา;
ปติฏฺฐํ ตุ กริตฺวาน, ยมกํ ปาฏิหาริยํฯ

๕๓. อธิฏฺฐานานิ ปเญฺจ'ว, อธิฏฺฐาสิ ตถาคโต;
อกาสิ ตสฺมา สา ธาตุ, ตทา ตํ ปาฏิหาริยํฯ

๕๔. อากาสา โอตริตฺวา สา, อฏฺฐาภูปสฺส มุทฺธนิ;
อตีวหโฏฺฐ ตํ ราชา, ปติฏฺฐาเปสิ เจติเยฯ

๕๕. ปติฏฺฐิตาย ตสฺสา จ, ธาตุยา เจติเย ตทา;
อหุ มหาภูมิจาโล, อพฺภุโต โลมหํสโนฯ

๕๖. เอวํ อจินฺติยา พุทฺธา, พุทฺธธมฺมา อจินฺติยา;
อจินฺติเย ปสนฺนานํ, วิปาโก โหติ อจินฺติโยฯ

๕๗. ตํ ปาฏิหาริยํ ทิสฺวา, ปสีทิํสุ ชเน ชนา;
มตฺตาภโย ราชปุโตฺต, กนิโฏฺฐ ราชิโน ปนฯ

๕๘. มุนิสฺสเร ปสีทิตฺวา, ยาจิตฺวาน นริสฺสรํ;
ปุริสานํ สหเสฺสน, สห ปพฺพชิสาสเนฯ

๕๙. เจตาริคามโต จาปิ, ทฺวารมณฺฑลโตปิ จ;
วิหีรพีชโต จาปิ, ตถา คลฺลกปิฏฺฐิโตฯ

๖๐. ตโถ'ปติสฺสคามา จ, ปญฺจ ปญฺจ สตานิ จ;
ปพฺพชุํ ทารกา หฏฺฐา, ชาตสทฺธา ตถาคเตฯ

๖๑. เอวํ ปุรา พาหิรา จ, สเพฺพ ปพฺพชิตา ตทา;
ติํส ภิกฺขุสหสฺสานิ, อเหสุํ ชินสาสเนฯ

๖๒. ถูปาราเม ถูปวรํ, นิฏฺฐาเปตฺวา มหีปติ;
รตนาทีหิ’เนเกหิ, สทา ปูชมการยิฯ

๖๓. ราโชโรธา ขตฺติยา จ, อมจฺจา นาครา ตถา;
สเพฺพ ชนปทา เจว, ปุชา’กํสุ วิสุํ วิสุํฯ

๖๔. ถูปปุพฺพงฺคมํ ราชา, วิหารํ ตตฺถ การยิ;
ถูปาราโมติ เตเน’ส, วิหาโร วิสฺสุโต อหุฯ

๖๕. สกธาตุสรีรเกน เจ’วํ,
ปรินิพฺพานคโตปิ โลกนาโถ;
ชนกายหิตํ สุขญฺจ สมฺมา,
พหุธา’กาสิ ฐิเต ชิเน กถาวกาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ธาตฺอคมโน นาม

สตฺตรสโม ปริเจฺฉโทฯ

อฏฺฐารสม ปริเจฺฉท

มหาโพธิคฺคหโณ

๑. มหาโพธิญฺจ เถริญฺจ, อาณาเปตุํ มหีปติ;
เถเรน วุตฺตวจนํ, สรมาโน สเก ฆเรฯ

๒. อโนฺตวเสฺส'ก ทิวสํ, นิสิโนฺน เถรสนฺติเก;
สหา'มเจฺจหิ มเนฺตตฺวา, ภาคิเนยฺยํ สยํ สกํฯ

๓. อริฏฺฐนามกา'มจฺจํ , ตสฺมิํ กเมฺม นิโยชิตุํ;
มนฺตฺวา อามนฺตยิตฺวาน, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๔. ตา สกฺขิสฺสสิ....., ธมฺมาโสกสฺส สนฺติกา;
มหาโพธิํ สงฺฆมิตฺตํ, เถริํ อานยิตุํ อิธฯ

๕. สกฺขิสฺสามิ อหํ เทว, อาเนตุํ ตํ ทุเว ตโต;
อิธา'คโต ปพฺพชิตุํ, สเจ ลจฺฉามิ มานทฯ

๖. เอวํ โหตูติ วตฺวาน, ราชา ตํ ตตฺถ เปสยิ;
โส เถรสฺส จ รโญฺญ จ, สาสนํ คยฺห วนฺทิยฯ

๗. อสฺสยุชสุกฺกปเกฺข, นิกฺขโนฺต ทุติเย'หนิ;
สานุยุโตฺต ชมฺพุโกเล, นาวมารุยฺห ปฏฺฏเนฯ

๘. มโหทมิํ กริตฺวาน, เถราธิฏฺฐานโยคโต;
นิกฺขนฺตทิวเสเยว, รมฺมํ ปุปฺผปุรํ อคาฯ

๙. ตทา ตุ อนุลาเทวี, ปญฺจกญฺญาสเตหิ จ;
อเนฺตปุริกอิตฺถีนํ, สทฺธิํ ปญฺจสเตหิ จฯ

๑๐. ทสสีลํ สมาทาย, กาสาย วสนา สุจิ;
ปพฺพชฺชาเปกฺขิ นิเสขา, เปกฺขนฺติ เถริยา'คมํฯ

๑๑. นครเสฺส'กเทสมฺหิ, รเมฺม ภิกฺขุนุปสฺสเย;
การาปิเต นริเนฺทน, วาสํ กเปฺปสิ สุพฺพตาฯ

๑๒. อุปาสิกาหิ ตาเห'ส, วุโตฺต ภิกฺขุนุปสฺสโย;
อุปาสิกา วิหาโรติ, เตน ลํกาย วิสฺสุโตฯ

๑๓. ภาคิเนโยฺย มหา'ริโฏฺฐ, ธมฺมาโสกสฺส ราชิโน;
อเปฺปตฺวา ราชสเนฺทสํ, เถรสเนฺทส'มพฺรวิฯ

๑๔. ภาตุชยา สหายสฺส, รโญฺญ เต ราชกุญฺชร;
อากงฺขมานา ปพฺพชฺชํ, นิจฺจํ วสติ สญฺญตาฯ

๑๕. สงฺฆมิตฺตํ ภิกฺขุนึ ตํ, ปพฺพาเชตุํ วิสชฺชย;
ตาย สทฺธึ มหาโพธิ-ทกฺขิณสาขเมว จฯ

๑๖. เถริยา จ ตเมวตฺถํ, อพฺรวิ เถรภาสิตํ;
คนฺตฺวา ปิตุสมีปํ สา, เถรี เถรมตํ พฺรวีฯ

๑๗. อาห ราชา ตุวํ อมฺม, อปสฺสนฺโต กถํ อหํ;
โสกํ วิโนทยิสฺสามิ, ปุตฺตนตฺตวิโยคชํฯ

๑๘. อาห สา เม มหาราช, ภาตุโน วจนํ ครุ;
ปพฺพาชนียา จ พหู, คนฺตพฺพํ ตตฺถ เตน เมฯ

๑๙. ‘‘สตฺถฆาตมนารหา, มหาโพธิมหีรุหา;
กถนฺนุ สาขํ คณิสฺสํ’’, อิติ ราชา วิจินฺตยีฯ

๒๐. อมจฺจสฺส มหาเทว-นามกสฺส มเตน โส;
ภิกฺขุสงฺฆํ นิมนฺเตตฺวา, โภเชตฺวา ปุจฺฉิ ภูปติฯ

๒๑. ภเนฺต ลํกํ มหาโพธิ, เปเสตพฺพา นุ โข อิติ;
เถโร โมคฺคลิปุตฺโต โส, เปเสตพฺพาติ ภาสิยฯ

๒๒. กตํ มหาอธิฏฺฐาน-ปญฺจกํ ปญฺจจกฺขุนา;
อาภาสิ รโญฺญ ตํ สุตฺวา, ตุสฺสิตฺวา ธรณีปติฯ

๒๓. สตฺตโยชนิกํ มคฺคํ, โส มหาโพธิคามินํ;
โสธาเปตฺวาน สกฺกจฺจํ, ภูสาเปติ อเนกธาฯ

๒๔. สุวณฺณํ นีหราเปสิ, กฏาหกรณาย จ;
วิสฺสกโมฺม จ อาคนฺตฺวา, สตฺตาธารรูปวาฯ

๒๕. ‘‘กฏาหํ กึ ปมาณํ นุ, กโรมี’ติ อปุจฺฉิตํ;
‘‘ญตฺวา ปมาณํ ตฺวํเยว, กโรหิ’’ อิติ ภาสิยฯ

๒๖. สุวณฺณา คเหตฺวาน, หเตฺถน ปริมชฺชิย;
กฏาหํ ตงฺขณํเยว, นิมฺมินิตฺวาน ปกฺกมิฯ

๒๗. นวหตฺถปริเกฺขปํ, ปญฺจหตฺถํ คภีรโต;
ติหตฺถวิกฺขมฺภยุตฺตํ, อฏฺฐงฺคุลฆนํ สุภํฯ

๒๘. ยุวสฺส หตฺถิโน โสณฺฑ-ปมาณมุขวฏฺฏิกํ;
คาหา เปตฺวาน ตํ ราชา, พาลสุรสมปฺปภํฯ

๒๙. สตฺตโยชนทีฆาย, วิตฺถตายติ โยชนํ;
เสนาย จตุรงฺคินฺยา, มหาภิกฺขุคเณน จฯ

๓๐. อุปคมฺม มหาโพธึ, นานาลงฺการภูสิตํ;
นานารตนจิตฺตํ ตํ, วิวิธทฺธชมาลินึฯ

๓๑. นานากุสุมสํกิณฺณํ , นานาตุริยโฆสิตํ;
เสนาย ปริวาเรตฺวา, ปริกฺขิปิย สาณิยาฯ

๓๒. มหาเถรสหเสฺสน, ปมุเขน มหาคเณ;
รญฺญํ ปตฺตาภิเสกานํ, สหเสฺสนา’ธิเกน จฯ

๓๓. อตฺตานํ ปริวาเรตฺวา, มหาโพธิญฺจ สาธุกํ;
โอโลเกสิ มหาโพธิํ, ปคฺคเหตฺวาน อญฺชลิํฯ

๓๔. ตสฺสา ทกฺขิณสาขาย, จตุหตฺถปมาณกํ;
ฐานํ ขนฺธญฺจ วชฺเชตฺวา, สาขา อนฺตรธายิสุํฯ

๓๕. ตํ ปาฏิหาริยํ ทิสฺวา, ปตีโต ปุถวีปติ;
‘‘ปูเชม’หํ มหาโพธิํ, รเชฺชนา’หิ อุทีริยฯ

๓๖. อภิสิญฺจิ มหาโพธิํ, มหารเชฺช มหีปติ;
ปุปฺผาทีหิ มหาโพธิํ, ปูเชตฺวาน ปทกฺขิณํฯ

๓๗. กตฺวา อฏฺฐสุ ฐาเนสุ, วนฺทิตฺวาน กตญฺชลี;
สุวณฺณขจิเต ปีเฐ, นานารตนมณฺฑิเตฯ

๓๘. สุวาโรเห ยาว สาอุเจฺจ, ตํ สุวณฺณกฏาหกํ;
ฐปาเปตฺวาน อารุยฺห, คเหตุํ สาขมุตฺตมํฯ

๓๙. อาทิยิตฺวาน โสวณฺณ ตุลิกาย มโนสิลํ;
เลขํ ทตฺวาน สาขาย, สจฺจกฺริยมกา อิติฯ

๔๐. ‘‘ลํกาทีปํ ยทิ อิโต, คนฺตพฺพํ อุรุโพธิยา;
นิเพฺพมติโก พุทฺธสฺส, สาสนมฺหิ สเจ อหํฯ

๔๑. สยํเยว มหาโพธิ-สาขายํ ทกฺขิณา สุภา;
ฉิชฺชิตฺวาน ปติฏฺฐาตุ, อิธ เหมกฏาหเกฯ

๔๒. เลขฐาเน มหาโพธิ, ฉิชฺชิตฺวา สยเมว สา;
คนฺธกทฺทมปูรสฺส, กฏาหโสฺส’ปริฏฺฐิตาฯ

๔๓. มูลเลขาย อุปริ, ติยงฺคุลติยงฺคุเล;
ททํ มโนสิลา เลขา, ปริกฺขิปิ นริสฺสโรฯ

๔๔. อาทิยา ถูลมูลานิ, ขุทฺทกานิ’ตราหิ ตุ;
นิกฺขมิตฺวา ทส ทส, ชาลีภูตา นิโอตรุํฯ

๔๕. ตํ ปาฏิหาริยํ ทิสฺวา, ราชา’ตีว ปโมทิโต;
ตเตฺถวา’กาสิ อุกฺกุฏฺฐิํ, สมนฺตา ปริสาปิ จฯ

๔๖. ภิกฺขุสโงฺฆ สาธุการํ, ตุฏฺฐจิโตฺต ปโมทยิ;
เจลุเกฺขปสหสฺสานิ, ปวตฺติํสุ สมนฺตโตฯ

๔๗. เอวํ สเตน มูลานํ, ตตฺถ สา คนฺธกทฺทเม;
ปติฎฺฐาสิ มหาโพธิ, ปสาเทนฺตี มหาชนํฯ

๔๘. ตสฺสา ขนฺเธ ทสหตฺถ, ปญฺจสาขา มโนรมา;
จตุหตฺถา จตุหตฺถา, ทสทฺฒผลมณฺฑิตาฯ

๔๙. สหสฺสนฺตุ ปสาขานํ, สาขานํ ตาสมาสิ จ;
เอวํ อาสิ มหาโพธิ, มโนหรสิริธราฯ

๕๐. กฎาหมฺหิ มหาโพธิ-ปติฎฺฐิตกฺขเณ มหี;
อกมฺปิ ปาฎิหีรานิ, อเหสุํ วิวิธานิ จฯ

๕๑. สยํ นาเทหิ ตูริยานํ, เทเวสุ มานุเสสุ จ;
สาธุการนินาเทติ, เทวพฺรหฺมคณสฺส จฯ

๕๒. เมฆานํ มิคปกฺขินํ, ยกฺขาทีนํ รเวหิ จ;
รเวหิจมหีกเมฺป, เอกโกลาหลํ อหุฯ

๕๓. โพธิยา ผลปเตฺตหิ, ฉพฺพณฺณรสฺมิโย สุภา;
นิกฺขมิตฺวา จกฺกวาฬํ, สกลา โสภยึสุ จฯ

๕๔. สกฎาหา มหาโพธิ, อุคฺคนฺตฺวาน ตโต นภํ;
อฎฺฐาสิ หิมคพฺภมฺหิ, สตฺตาหานิ อทสฺสนาฯ

๕๕. ราชา โอรุยฺห ปีฐมฺหา, ตํ สตฺตาหํ ตหึ วสํ;
นิจฺจํ มหาโพธิปูชํ, อกาสิ จ อเนกธาฯ

๕๖. อตีเต ตมฺหิ สตฺตาเห, สเพฺพ หิมวลาวกา;
ปวิสึสุ มหาโพธึ, สพฺพากา รํสิโยปิ จฯ

๕๗. สุเทฺธนกทิสิสฺสิตฺถ, สากฎาเห ปตฺติฎฺฐิตา;
มหาชนสฺส สพฺพสฺส, มหาโพธิ มโนรมาฯ

๕๘. ปวตฺตมฺหิ มหาโพธิ, วิวิเธ ปาฎิหาริเย;
วิมฺหาปยนฺติ ชนตํ, ปถวีตลโมรุหิฯ

๕๙. ปาฎิหิเรหิ’เนเกหิ , เตหิ โส ปีณิโต ปุน;
มหาราชา มหาโพธึ, มหารเชฺชน ปูชยิฯ

๖๐. มหาโพธึ มหารเชฺช-นาภิสิญฺจิย ปูชยํ;
นานาปูชาหิ สตฺตาหํ, ปุน ตเตฺถว โส วสิฯ

๖๑. อสฺสยุชสุกฺกปเกฺข, ปนฺนรสอุโปสเถ;
อคฺคเหสิ มหาโพธึ, ทฺวิสตฺตาหมจฺจเย ตโตฯ

๖๒. อสฺสยุชกาฬปเกฺข, จตุทฺทสอุโปสเถ;
รเถ สุเภ ฐเปตฺวาน, มหาโพธึ รเถสโภฯ

๖๓. ปูเชโนฺต ตํ ทินํเยว, อุปเนตฺวา สกํ ปุรํ;
อลงฺกริตฺวา พหุธา, กาเรตฺวา มณฺฑปํ สุภํฯ

๖๔. กตฺติกสุกฺกปกฺขสฺส, ทิเน ปาฏิปเท ตหิํ;
มหาโพธิํ มหาสาล-มูเล ปาจินเต สุเภฯ

๖๕. ฐปาเปตฺวาน กาเรสิ, ปูชา’เนกา ทิเน ทิเน;
คาหโต สตฺตรสเม, ทิวเส ตุ นวงฺกิราฯ

๖๖. สกิํ เยวอชายิํสุ, ตสฺสา’เนกนราธิโป;
ตุฏฺฐจิโตฺต มหาโพธิํ, ปุน รเชฺชน ปูชยิฯ

๖๗. มหารเชฺช’ภิ สิญฺจิตฺวา, มหาโพธิํ มหิสฺสโร;
กาเรสิ จ มหาโพธิ-ปูชา นานปฺปการกํฯ

๖๘. อิติ กุสุมปุเร สเรสรํสา,
พหุวิธจารุธชากุลาวิสาลา;
สุรุจิรปวโรรุ โพธิปูชา,
มรุนรจิตฺตวิกาสินี อโหสีติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มหาโพธิคฺคหโณ นาม

อฏฺฐารสโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกูนวีสติม ปริเจฺฉท

โพธิ อาคมโน

๑. มหาโพธิรกฺขณตฺถํ , อฏฺฐารส รเถ สโภ;
เทวกุลานิ ทตฺวาน, อฏฺฐามจฺจา กุลานิ จฯ

๒. อฏฺฐ พฺราหฺมณกุลานิ, อฏฺฐ วสฺสกุลานิ จ;
โคปกานํ ตรจฺฉานํ, กุลิงฺคานํ กุลานิ จฯ

๓. ตเถว เปสการานํ, กุมฺภการานเมว จ;
สเพฺพ สญฺจาปิ เสนีนํ, นาคยกฺขานเมว จฯ

๔. เหมสชฺชุฆเฎเจว, ทตฺวา อฏฺฐฏฺฐ มานโท;
อาโรเปตฺวา มหาโพธึ, นาวํ คงฺคาย ภูสิตํฯ

๕. สงฺฆมิตฺต มหาเถรี, สเห กทส ภิกฺขุนึ;
ตเถวา’โรปยิตฺวาน, อริฏฺฐปมุเขปิ จฯ

๖. นครา นิกฺขมิตฺวาน, วิญฺชาฏวิมติจฺจโส;
ตามลิตฺถึ อนุปฺปโตฺต, สตฺตาเหเน’ว ภูปติฯ

๗. อจฺจุฬ้า ราหิ ปูชายิ, เทวานาคานราปิ จ;
มหาโพธึ ปูชยนฺตา, สตฺตาเหน’วุปาคมุํฯ

๘. มหาสมุทฺทตีรมฺหิ, มหาโพธึ มหีปติ;
ฐปาเปตฺวาน ปูเชสิ, มหารเชฺชน โส ปุนฯ

๙. มหาโพธึ มหารเชฺช, อภิสิญฺจียกามโท;
อคฺคสิร สุกฺกปเกฺข, ทิเน ปาฏิปเท ตโตฯ

๑๐. อุจฺจาเรตุํ มหาโพธึ, เตหิเยว’ฏฺฐ อฏฺฐหิ;
สาลมูลมฺหิ ทิเนฺนหิ, ธาตุคฺคตกุเลหิ โสฯ

๑๑. อุกฺขิปิตฺวา มหาโพธึ, คลมตฺตํ ชลํ ตหึ;
โอคาเหตฺวา สนาวาย, ปติฏฺฐาปยิ สาธุกํฯ

๑๒. นาวํ อาโรปยิตฺวา ตํ, มหาเถรึ สเถริกํ;
มหาริฏฺฐํ มหามจฺจํ, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๑๓. ‘‘อหํ รเชฺชน ติกฺขตฺตุํ, มหาโพธิมปูชยึ;
เอว เมวา’ภิ ปูเชตุ, ราชา รเชฺชน เม สขา’’ฯ

๑๔. อิทํ วตฺวา มหาราชา, ตีเร ปญฺชลิโก ฐิโต;
คจฺฉมานํ มหาโพธึ, ปสฺสํ อสฺสูนิวตฺตยิฯ

๑๕. มหาโพธิ วิโยเคน,
ธมฺมา โสโก สโสกวา;
กนฺนิตฺวา ปริเทวิตฺวา,
อคมาสิ สกํ ปุรํฯ

๑๖. มหาโพธิ สมารุฬฺหา, นาวาปกฺขนฺธี โตยธึ;
สมนฺตา โยชเน วิจี, สนฺนิสีทิ มหณฺณเวฯ

๑๗. ปุปฺผึสุ ปญฺจวณฺณานิ, ปทุมานิ สมนฺตโต;
อนฺตลิเกฺข ปวชฺชึสุ, อเนก ตูริยานิ จฯ

๑๘. เทวตาหิ อเนกาหิ, ปูชา'เนกา ปวตฺติตา;
คเหตุญฺจ มหาโพธิ, นาคา'กาสุํ วิกุพฺพนํฯ

๑๙. สงฺฆมิตฺตา มหาเถริ, อภิญฺญาพลปารคา;
สุปณฺณรูปา หุตฺวาน, เต ตาเสสิ มโหรเคฯ

๒๐. เต ตาสิตา มหาเถรึ, ยาจิตฺวาน มโหรคา;
นยิตฺวาน มหาเพมธึ, ภุชงฺคภวนํ ตโตฯ

๒๑. สตฺตาหํ นาครเชฺชน, ปูชาหิ วิวิธาหิ จ;
ปูชยิตฺวาน อาเนตฺวา, นาวายํ ฐปยึสุ เตฯ

๒๒. ตทเหว มหาโพธิ, ชมฺพุโกลมิธคมา;
เทวานํปิยติโสฺส ตุ, ราชา โลกหิเต รโตฯ

๒๓. สุมนา สามเณรมฺหา, ปุเพฺพ สุตตทาคโม;
มคฺคสิราทิทินโฌ, ปภุติ วจสาทโรฯ

๒๔. อุตฺตรทฺวารโต ยาว, ชมฺพุโกลํ มหาปถํ;
วิภูสยิตฺวา สกลํ, มหาโพธิคตาสโยฯ

๒๕. สมุทฺทาสนสาลาย, ฐาเน ฐตฺวา มหณฺณเว;
อาคจฺฉนฺตํ มหาโพธึ, มหาเถริทฺธิยา'ทฺทสฯ

๒๖. ตสฺมึฐาเน กตา สาลา, ปกา เสตุํ ตมพฺภุตํ;
สมุทฺทาสนสาลาติ, นาเมนา'สิ'ธ ปากฏาฯ

๒๗. มหาเถรานุภาเวน, สทฺธึ เถเรหิ เตหิ จ;
ตทเหว'คมา ราชา, ชมฺพุโกลํ ส เสนโกฯ

๒๘. มหาโพธา คเมปีติ-เวเคนฺ'โนฺน อุทานยํ;
คลปฺปมาณํ สลิลํ, วิคาเหตฺวา สุวิคฺคโหฯ

๒๙. มหาโพธึ โสฬสหิ, กุเลหิ สห มุทฺธนา;
อาทาโย'โรปยิตฺวาน, เวลายํ มณฺฑเป สุเภฯ

๓๐. ฐูปยิตฺวาน ลํกิโนฺท, ลํการเชฺชน ปูชยิ;
โสฬสนฺนํ สมเปฺปตฺวา, กุลานํ รชฺชมตฺตโนฯ

๓๑. สยํ โทวาริกฐาเน, ฐตฺวาน ทิวเส ตโย;
ตเตฺถว ปูชํ กาเรสิ, วิวิธํ มนุชาธิโปฯ

๓๒. มหาโพธึ ทสมิยํ, อาโรเปตฺวา รเถสุเภ;
อานยโนฺต มนุสฺสิโนฺท, ทุมินฺทํ ตํ ฐปาปยิฯ

๓๓. ปาจินสฺส วิหารสฺส, ฐาเน ฐานวิจกฺขโณ;
ปาตราสํ ปวเตฺตสิ, สสงฺฆสฺส ชนสฺส โสฯ

๓๔. มหามหินฺทเถเร’ตฺถ, กตํ ทสพเลน ตํ;
กเถสิ นาคทมนํ, รโญฺญ ตสฺส อเสสโตฯ

๓๕. เถรสฺส สุตฺวา กาเรตฺวา, สญฺญาณานิ ตหึ ตหึ;
ปริภุเตฺตสุ ฐาเนสุ, นิสชฺชาทีหิ สตฺถุนาฯ

๓๖. ติวกฺกสฺส พฺราหฺมณสฺส, คามทฺวาเร จ ภูปติ;
ฐปาเปตฺวา มหาโพธึ, ฐาเนสุ เตสุ เตสุ จฯ

๓๗. สุทฺธวาลุก สนฺถาเร, นานาปุปฺผสมากุเล;
ปคฺคหิตธเช มเคฺค, ปุปฺผคฺฆิกวิภูสิเตฯ

๓๘. มหาโพธึ ปูชยโนฺต, รตฺตินฺทิว มตนฺทิโต;
อานยิตฺวา จุทฺทสิยํ, อนุราธ ปุรนฺติกํฯ

๓๙. วฑฺฒมานกจฺฉายาย, ปุรํ สาธุ วิภูสิตํ;
อุตฺตเรน จ ทฺวาเรน, ปูชยโนฺต ปเวสิยฯ

๔๐. ทกฺขิเณน จ ทฺวาเรน, นิกฺขมิตฺวา ปเวสิย;
มหา เมฆวนารามํ, จตุพุทฺธนิเสวิตํฯ

๔๑. สุมนเสฺสว วจสา, ปเทสํ สาธุสงฺขตํ;
ปุพฺพโพธิฐิตฏฺฐานํ, อุปเนตฺวา มโนรมํฯ

๔๒. กุเลหิ โส โสฬสหิ, ราชา ลงฺการธาริหิ;
โอโรเปตฺวา มหาโพธึ, ปติฏฺฐา เปตุ โมสฺสชฺชิฯ

๔๓. หตฺถโต มุตฺตมตฺตสา, อสีติรตนํ นภํ;
อุคฺคนฺตฺวาน ฐิตา มุญฺจิ, ฉพฺพณฺณา รสฺมิโย สุภาฯ

๔๔. ทีเป ปตฺถริยา’หจฺจ, พฺรหฺมโลกํ ฐิตา อหุ;
สูริยตฺถงฺคมนายาว, รสฺมิโย ตา มโนรมาฯ

๔๕. ปุริสา ทสสหสฺสานิ, ปสนฺนา ปาฏิหาริเย;
วิปสฺสิตฺวานา’รหตฺถํ, ปตฺวาน อิธ ปพฺพชุํฯ

๔๖. โอโรหิตฺวา มหาโพธิ, สูริยตฺถงฺคเม ตโต;
โรหิณิยา ปติฎฺฐาสิ, มหิยํ กมฺปิ เมทินีฯ

๔๗. มูลานิ ตานิ อุคฺคนฺตฺวา, กฎาหมฺขวฎฺฎิโต;
วินนฺธนฺตา กฎาหํ ตํ, โอตรึสุ มหีตลํฯ

๔๘. ปติฎฺฐิตํ มหาโพธึ, ชนา สเพฺพ สมคตา;
คนฺธมาลาทิ ปูชาหิ, ปูชยึสุ สมนฺตโตฯ

๔๙. มหาเมโฆ ปวสฺสิตฺถ, หิมคพฺภา สมนฺตโต;
มหาโพธึ ฉาทยึสุ, สีตลานิ ฆนานิ จฯ

๕๐. สตฺตาหานิ มหาโพธึ, ตหิํเยว อทสฺสนา;
หิมคเพฺภ สนฺนิสีทิ, ปสาทชนนี ชเนฯ

๕๑. สตฺตาหา ติกฺกเม เมฆา, สเพฺพ อปคมึสุ เต;
มหาโพธิ จ ทิสฺสิตฺถ, ฉพฺพณฺณา รํสิโยปิ จฯ

๕๒. มหามหินฺทเตฺถโรจ, สงฺฆมิตฺตา จ ภิกฺขุนี;
ตตฺถา’คญฺฉุํสปริสา, ราชา สปริโสปิ จฯ

๕๓. ขตฺติยา กาชรคฺคาเม, จนฺทนคฺคาม ขตฺติยา;
ติวกฺก พฺราหฺมโณ เจว, ทีปวาสี ชนาปิ จฯ

๕๔. เทวานุภาเวนา’คญฺฉุํ, มหาโพธิ มหุสฺสุกฺกา;
มหาสมาคเม ตสฺมึ, ปาฎิหาริยวิมฺหิเตฯ

๕๕. ปกฺกํ ปาจินสาขาย, เปกฺขตํ ปกฺก’มกฺขตํ;
เถโร ปตนฺตมาทาย, โรเปตุํ ราชิโน อทาฯ

๕๖. ปํสูนํ คนฺธมิสฺสานํ, ปุเณฺณ โสณฺณ กฎาหเก;
มหาสนสฺส ฐาเน ตํ, ฐปิตํ โรป’ยิสฺสโรฯ

๕๗. เปกฺขตํเยว สเพฺพสํ, อุคฺคนฺตฺวา อฎฺฐ องฺกุรา;
ชายึสุ โพธิตรุณา, อฎฺฐํสุ จตุหตฺถกาฯ

๕๘. ราชา เต โพธิตรุเณ, ทิสฺวา วิมฺหิตมานโส;
เสตจฺฉเตฺตน ปูเชสิ, อภิเสกมทาสิ จฯ

๕๙. ปติฎฺฐาเปสิ อฎฺฐนฺนํ, ชมฺพุโกลมฺหิ ปฎฺฎเน;
มหาโพธิ ฐิต ฐาเน, นาวาโย โรหเน ตทาฯ

๖๐. ติวกฺกพฺราหฺมณคาเม, ถูปาราเม ตเถว จ;
อิสฺสรสมณาราเม, ปฐเม เจติยงฺคเณฯ

๖๑. เจติย ปพฺพตา ราเม, ตถา กาชรคามเก;
จนฺทนคามเก จาติ, เอเกกํ โพธิลฎฺฐิกํฯ

๖๒. เสสา จตุปกฺกชาตา, ทฺวตฺตึส โพธิลฏฺฐิโย;
สมนฺตา โยชนฐาเน, วิหาเรสุ ตหึ ตหึฯ

๖๓. ทีปาวาสี ชนเสฺสว, หิตตฺถาย ปติฏฺฐิเต;
มหาโพธิ ทุมินฺทมฺหิ, สมฺมาสมฺพุทฺธ เตชสาฯ

๖๔. อนุลาสาส ปริสา, สงฺฆมิตฺตาย เถริยา;
สนฺติเก ปพฺพชิตฺวาน, อรหตฺตมปาปุณิฯ

๖๕. อริโฏฺฐ โส ปญฺจสต-ปริวาโร จ ขตฺติโย;
เถรนฺติเก ปพฺพชิตฺวา, อรหตฺตมปาปุณิฯ

๖๖. ยานิ เสฏฺฐิกุลาน’ฏฺฐ-มหาโพธิมิธาหรุํ;
โพธาหรกุลานีติ, ตานิ เตน ปวุจฺจเรฯ

๖๗. อุปาสิกา วิหาโรติ, ญาเต ภิกฺขุนุปสฺสเย;
สสงฺฆา สงฺฆมิตฺตา สา, มหาเถรี ตหิํ วสิฯ

๖๘. อคารตฺตยปาโมเกฺข , อคาเร ตตฺถ การยิ;
ทฺวาทส เตสุ เอกสฺมิํ, มหาคาเร ฐปาปยิฯ

๖๙. มหาโพธิสเมตาย, นาวาย กูปยฏฺฐิกํ;
เอกสฺมิํ ปิย เมกสฺมิํ, อริตฺตํ เตหิ เตวิทุํฯ

๗๐. ชาเต อญฺญนิกาเยปิ, อคารา ทฺวาทสาปิ เต;
หตฺถาฬก ภิกฺขุนีหิ, วฬญฺชยิํสุ สพฺพทาฯ

๗๑. รโญฺญ มงฺคลหตฺถิ โส, วิจรโนฺต ยถาสุขํ;
ปุรสฺส เอกปสฺสมฺหิ, กนฺทรนฺตมฺหิ สีตเลฯ

๗๒. กทมฺพปุปฺผคุมฺพเนฺต, อฏฺฐาสิ โคจรํ จรํ;
หตฺถิํ ตตฺถรตํ ญตฺวา, อกํสุ ตตฺถ อาฬฺหกํฯ

๗๓. อเถก ทิวสํ หตฺถี, นคณฺหิ กพฬานิ โส;
ทีปปฺปสาทกํ เถรํ, ราชา โส ปุจฺฉิตํ มตํฯ

๗๔. กทมฺพปุปฺผคุมฺพสฺมิํ, ถูปสฺส กรณํ กรี;
อิจฺฉตีติ มหาเถโร, มหาราชสฺส อพฺรวิฯ

๗๕. สธาตุกํ ตตฺถ ถูปํ, ถูปสฺส ฆรเมว จ;
ขิปฺปํ ราชา อกาเรสิ, นิจฺจํ ชนหิเตรโตฯ

๗๖. สงฺฆมิตฺตา มหาเถรี, สุญฺญาคาราภิลาสินี;
อากิณฺณตฺตา วิหารสฺส, วุสฺสมานสฺส ตสฺส สาฯ

๗๗. วุทฺธตฺถินี สาสนสฺส, ภิกฺขุนีนํ หิตาย จ;
ภิกฺขุนุปสฺสยํ อญฺญํ, อิจฺฉมานา วิจกฺขณาฯ

๗๘. คนฺตฺวา เจติยเคหํ ตํ, ปวิเวกสุขํ ภุสํ;
ทิวาวิหารํ กปฺปสิ, วิหารกุสลา’มลาฯ

๗๙. เถริยา วนฺทนตฺถาย, ราชา ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
คนฺตฺวา ตตฺถ คตํ สุตฺวา, คนฺตฺวาน ตตฺถ วนฺทิยฯ

๘๐. สโมฺมทิตฺวา ตาย สทฺธึ, ตตฺถาคมนการณํ;
ตสฺสา ญตฺวา อธิปฺปายํ, อธิปฺปาย วิทู วิทูฯ

๘๑. สมนฺตา ถูปเคหสฺส, รมฺมํ ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
เทวานํปิยติโสฺส โส, มหาราชา อการยิฯ

๘๒. หตฺถาฬฺหกสมีปมฺหิ , กโต ภิกฺขุนุปสฺสโย;
หตฺถาฬฺหกวิหาโรติ, วิสฺสุโต อาสิ เตน โสฯ

๘๓. สุมิตฺตา สงฺฆมิตฺตา สา, มหาเถรี มหามตี;
ตสฺมิญฺหิ วาสํ กปฺปสิ, รเมฺม ภิกฺขุนุปสฺสเยฯ

๘๔. เอวํ ลํกา โลกหิตํ สาสนวุฑฺฒึ;
สํโสเธนฺต เอส มหาโพธิ ทุมิโนฺท;
ลํกาทีเป รเมฺม มหาเมฆวนสฺมึ,
อฏฺฐา สีฆํ กาลมเนกพฺภูตยุโตฺตติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

โพธิอาคมโน นาม

เอกูนวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

วีสติม ปริเจฺฉท

เถรปรินิพฺพานํ

๑. อฏฺฐารสมฺหิ วสฺสมฺหิ, ธมฺมาโสกสฺส ราชิโน;
มหาเมฆวนาราเม, มหาโพธิ ปติฏฺฐิติฯ

๒. ตโต ทฺวาทสเม วเสฺส, มเหสี ตสฺส ราชิโน;
ปิยา อสนฺธิมิตฺตา สา, มตา สมฺพุทฺธมามกาฯ

๓. ตโต จตุเตฺถ วสฺสมฺหิ, ธมฺมาโสโก มหีปติ;
ติสฺสรกฺข มเหสิเตฺต, ฐเปสิ วิสมาสยํฯ

๔. ตโต ตุ ตติเย วเสฺส, สาพาลา รูปมานินี;
“มยาปิ จ อยํ ราชา, มหาโพธึ ม มายติ”ฯ

๕. อิติ โกธวสํ คนฺตฺวา, อตฺตโน’นตฺถ การิกา;
มณฺฑุกณฺฏกโยเคน, มหาโพธิ มฆา ตยิฯ

๖. ตโต จ ตุเตฺถวสฺสมฺหิ, ธมฺมา โสโก มหายโส;
อนิจฺจ ตาว สํปโตฺต, สตฺตตึสสมา อิเมฯ

๗. เทวานํ ปิยติโสฺส ตุ, ราชา ธมฺมคุเณ รโต;
มหาวิหาเร นวกมฺมํ, ตถา เจติยปพฺพเตฯ

๘. ถูปาราเม นวกมฺมํ, นิฏฺฐาเปตฺวา ยถารหํ;
ทีปปฺปสาทกํ เถรํ, ปุจฺฉิ ปุจฺฉิตโกวิทํฯ

๙. การาเปสฺสมหํ ภเนฺต, วิหาเรสุ พหู อิธ;
ปติฏฺฐาเปตุํ ถูเปสุ, กถํ ลจฺฉาม ธาตุโยฯ

๑๐. สมฺพุทฺธปตฺตํ ปูเรตฺวา, สุมเนนา’หฏา อิธ;
เจติยปพฺพเต ราช, ฐปิตา อตฺถิ ธาตุโยฯ

๑๑. หตฺถิกฺขเนฺธ ฐเปตฺวา ตา, ธาตุโย อิธ อาหร;
อิติ วุโตฺต สเถเรน, ตถา อาหริ ธาตุโยฯ

๑๒. วิหาเร การยิตฺวาน, ฐาเน โยชนโยชเน;
ธาตุโย ตตฺถ ถูเปสุ, นิธาเปสิ ยถารหํฯ

๑๓. สมฺพุทฺธภุตฺตปตฺตํ ตุ, ราชวตฺถุฆเร สุเภ;
ฐปยิตฺวาน ปูเชสิ, นานาปูชาหิ สพฺพทาฯ

๑๔. ปญฺจสเตหิ’สฺสเรติ, มหาเถรสฺส สนฺติเก;
ปพฺพชฺชวสิตฐาเน, อิสฺสรสมณโก อหุฯ

๑๕. ปญฺจสเตหิ วเสฺสหิ, มหาเถรสฺส สนฺติเก;
ปพฺพชฺชวสิตฐาเน, ตถา วสฺสคิริ อหุฯ

๑๖. ยา ยา มหามหินฺเทน, เถเรน วสิตา คุหา;
สปพฺพตวิหาเรสุ, สา มหินฺทคุหา อหุฯ

๑๗. มหาวิหารํ ปฐมํ, ทุติยํ เจติยวฺหยํ;
ถูปารามํ ตุ ตติยํ, ถูปปุพฺพงฺคมํ สุภํฯ

๑๘. จตุตฺถํ ตุ มหาโพธิ-ปติฏฺฐาปนเมว จ;
ถูปฐานียภูตสฺส, ปญฺจมํ ปน สาธุกํฯ

๑๙. มหาเจติยฐานมฺหิ, สิลาถูปสฺส จารุโน;
สมฺพุทฺธคีวาธาตุสฺส, ปติฏฺฐาปนเมว จฯ

๒๐. อิสฺสรสมณํ ฉฏฺฐํ, ติสฺสวาปินฺตุสตฺตมํ;
อฏฺฐมํ ปฐมํ ถูปํ, นวมํ วสฺสคิริวฺหยํฯ

๒๑. อุปาสิกาวฺหยํ รมฺมํ, ตถา หตฺถาฬฺหกวฺหยํ;
ภิกฺขุนุปสฺสเก เทฺว’เม, ภิกฺขุนี ผาสุการณาฯ

๒๒. หตฺถาฬฺหเก โอสริตฺวา, ภิกฺขุนีนํ อุปสฺสเย;
คนฺตฺวาน ภิกฺขุสเงฺฆน, ภตฺตคฺคหณการณาฯ

๒๓. หตฺตสาลํ สูปหารํ, มหาปาฬิกนามกํ;
สพฺพุปกรณูเปตํ, สมฺปตฺตปริจาริกํฯ

๒๔. ตถา ภิกฺขุสหสฺสสฺส, สปริกฺขารมุตฺตมํ;
ปวารณาย ทานญฺจ, อนุวสฺสกเมว จฯ

๒๕. นาคทีเป ชมฺพุโกล-วิหารํ ต มฺหิปฏฺฏเน;
ติสฺสมหาวิหารญฺจ, ปาจีนาราม เมว จฯ

๒๖. อิติ เอตานิ กมฺมานิ, ลํกาชนหิตตฺถิโก;
เทวานํปิยติโสฺส โส, ลํกิโนฺท ปุญฺญปญฺญวาฯ

๒๗. ปฐเมเยว วสฺสมฺหิ, การาเปสิ คุณปฺปิโย;
ยาว ชีวนฺตฺเนกานิ, ปุญฺญกมฺมานิ อาจินิฯ

๒๘. อยํ ทีโป อหุ ฐีโต, วิชิเต ตสฺส ราชิโน;
วสฺสานิ จตฺตาลีสํ โส, ราชา รชฺชมการยิฯ

๒๙. ตสฺส’จฺจ เย ตํ กนิโฏฺฐ, อุตฺติโย อิติ วิสฺสุโต;
ราชปุโตฺต อปุตฺตํ ตํ, รชฺชํ กาเรสิ สาธุกํฯ

๓๐. มหามหินฺทเตฺถโร ตุ, ชินสาสนมุตฺตมํ;
ปริยตฺตึ ปฏิปตฺตึ, ปฏิเวธญฺจ สาธุกํฯ

๓๑. ลํกาทีปมฺหิ ทีเปตฺวา, ลํกาทีโป มหาคณิ;
ลํกายโส สตฺถุ กปฺโป, กตฺวา ลํกาหิตํ พหุํฯ

๓๒. ตสฺส อุตฺติยราชสฺส, ชยวสฺสมฺหิ อฎฺฐเม;
อโนฺตวสฺสํ สฎฺฐิวโสฺส, เจติยปพฺพเต วสํฯ

๓๓. อสฺสยุชสฺส มาสสฺส, สุกฺกปกฺขฐเม ทิเน;
ปรินิพฺพายิเต เนตํ, ทินํ ตนฺนามกํ อหุฯ

๓๔. [นิพฺพุตสฺส มหินฺทสฺส, อฎฺฐมิยํ ทิเน ปน,
เตน ตํ ทิวสํ นาม, อฎฺฐมิยาติ สมฺมตํฯ]

๓๕. ตํ สุตฺวา อุตฺติโย ราชา, โสกสลฺลสมปฺปิโต;
คนฺตฺวาน เถรํ วนฺทิตฺวา กนฺทิตฺวา พหุธา พหุํฯ

๓๖. อาสิตฺตคนฺธเตลาย, พหุํ โสวณฺณโทณิยา;
เถรเทหํ ขิปาเปตฺวา, ตํ โทณิํ สาธุผุสฺสิตํฯ

๓๗. โสวณฺณกูฎาคารมฺหิ, ฐปาเปตฺวา อลงฺกเต;
กูฎาคารํ คาหยิตฺวา, กาเรโนฺต สาธุกีฬิตํฯ

๓๘. มหตา จ ชโนเฆน, อาคเตนตโต ตโต;
มหตา จ พโลเฆน, กาเรโนฺต ปูชนาวิธิํฯ

๓๙. อลงฺกเตน มเคฺคน, พหุธา’ลงฺกตํ ปุรํ;
อานยิตฺวาน นคเร, จาเรตฺวา ราชวีถิโยฯ

๔๐. มหาวิหารํ อาเนตฺวา, เอตฺถ ปญฺหมฺพมาฬเก;
กุฎาคารํ ฐปาเปตฺวา, สตฺตาหํ โส มหีปติฯ

๔๑. โตรณทฺธชปุเปฺผหิ, คนฺธปุณฺณฆเฎหิ จ;
วิหารญฺจ สมนฺตา จ, มณฺฑิหํ โยชนตฺตยํฯ

๔๒. อหุ ราชานุภาเวน, ทีปนฺตุ สกลํ ปน;
อานุภาเวน เทวานํ, ตเถวา’ลงฺกตํ อหุฯ

๔๓. นานาปูชํ การยิตฺวา, สตฺตาหํ โส มหีปติ;
ปุรตฺถิมทิสาภาเค, เถรานํ พทฺธมาฬเกฯ

๔๔. กาเรตฺวา คนฺธจิตกํ, มหาถูปํ ปทกฺขิณํ;
กโรโนฺต ตตฺถ เนตฺวา ตํ, กูฎาคารํ มโนรมํฯ

๔๕. จิตกมฺหิ ฐปาเปตฺวา, สกฺการํ อนฺติมํ อกา;
เจติยเญฺจตฺถ กาเรสิ, คาหา เปตฺวาน ธาตุโยฯ

๔๖. อุปฑฺฒธาตุํ คาเหตฺวา, เจติเย ปพฺพเตปิ จ;
สเพฺพสุ จ วิหาเรสุ, ถูเป กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๔๗. อิสิโน เทหนิเกฺขป-กตฺฐานญฺหิ ตสฺส ตํ;
วุจฺจเต พหุมาเนน, อิสิภูมงฺคนํ อิติฯ

๔๘. ตโต ปภุตฺย'ริยานํ, สมนฺตา โยชนตฺตเย;
สรีรํ อาหริตฺวาน, ตมฺหิ เทสมฺหิ ฌยฺหติฯ

๔๙. สงฺฆมิตฺตา มหาเถรี, มหา'ภิญฺญา มหามตี;
กตฺวา สาสนกิจฺจานิ, ตถา โลกหิตํ พหุํฯ

๕๐. เอกูนสฏฺฐิวสฺสา สา, อุตฺติยเสฺส'ว ราชิโน;
วสฺสมฺหิ นวเม เขเม, หตฺถาฬฺหกอุปสฺสเยฯ

๕๑. วสนฺตี ปรินิพฺพายี, ราชา ตสฺสาปิ การยิ;
เถรสฺส วิย สตฺตาหํ, ปูชาสกฺการ มุตฺตมํฯ

๕๒. สพฺพา อลงฺกตา ลํกา, เถรสฺส วิย อาสิ จ;
กูฏาคารคตํ เถริ-เทหํ สตฺตทินจฺจเยฯ

๕๓. นิกฺขาเมตฺวาน นครํ, ถูปราม ปุรตฺถโต;
จิตฺตสาลา สมีปมฺหิ, มหาโพธิป ทสฺสเยฯ

๕๔. เถริยา วุฏฺฐฐานมฺหิ, อคฺคิกิจฺจ มการยิ;
ถูปญฺจ ตตฺถ กาเรสิ, อุตฺติโย โส มหีปติฯ

๕๕. ปญฺจาปิ เต มหาเถรา, เถราริฏฺฐาทโยปิ จ;
ตถา'เนก สหสฺสานิ, ภิกฺขุ ขีณาสวาปิ จฯ

๕๖. สงฺฆมิตฺตา ปภุติโย, ตา จ ทฺวาทสเถริโย;
ขีณาสวา ภิกฺขุนิโย, สหสฺสานิ พหูนิ จฯ

๕๗. พหุสฺสุตา มหาปญฺญา, วินยาทิชานาคมํ;
โชตยิตฺวาน กาเลน, ปยาตา'นิจฺจตาวสํฯ

๕๘. ทสวสฺสานิ โส ราชา, รชฺชํ กาเรสิ อุตฺติโย;
เอวํ อนิจฺจตา เอสา, สพฺพโลกวินาสินีฯ

๕๙. ตํ เอตํ อติสาหสํ อติพลํ น วาริยํ นโร;
ชานนฺโตปิ อนิจฺจตํ ภวคเต นิพฺพินฺทเตเนว จ;
นิพฺพิโนฺท วิรตึ รตึ น กุรุเต ปาเปหิ ปุเญฺญหิ จ;
ตเสฺส'สาอติโมหชาลพลตาชานมฺปิ สมฺมุยฺหตีติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เถรปรินิพฺพานํ นาม

วีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกวีสติม ปริเจฺฉท

วณฺจ ราชโก

๑. อุตฺติยสฺส กนิโฏฺฐ ตุ, มหาสิโว ตทจฺจเย;
ทส วสฺสานิ กาเรสิ, รชฺชํ สุชน เสวโกฯ

๒. ภทฺทสาลมฺหิ โส เถเร, ปสีทิตฺวา มโนรมํ;
กาเรสิ ปุริมายนฺตุ, วิหารํ นครงฺคณํฯ

๓. มหาสิวกนิโฏฺฐ ตุ, สุรติโสฺส ตทจฺจเย;
ทสวสฺสานิ กาเรสิ, รชฺชํ ปุเญฺญสุ สาทโรฯ

๔. ทกฺขิณาย ทิสายํ โส, วิหารํ นครํ คณํ;
ปุริมาย หตฺถิกฺขนฺธญฺจ, โคกณฺณคิริเมว จฯ

๕. วงฺคุตฺตเร ปพฺพตมฺหิ, ปาจิน ปพฺพตวฺหยํ;
รเหณกสมีปมฺหิ, ตถา โกฬมฺพกาฬกํฯ

๖. อริฏฺฐปาเท มํ คุลกํ, ปุริมาย’จฺฉ คลฺลกํ;
คิริเนลปนายกณฺฑํ, นครสฺสุตฺตราย ตุฯ

๗. ปญฺจสตา เนว มาทิ-วิหาเร ปุถวี ปติ;
คงฺคาย โอรปารญฺหิ, ลํกาทีเป ตหิํ ตหิํฯ

๘. ปุเร รชฺชา จ รเชฺช จ, สฏฺฐีวสฺสานิ สาธุกํ;
กาเรสิ รเมฺม ธเมฺมน, รตนตฺตย คารโวฯ

๙. สุวณฺณปิณฺฑติโสฺสติ, นามํ รชฺชา ตสฺสา อหุ;
สุรติโสฺสติ นามนฺตุ, ตสฺสา’ปุรชฺชปตฺติยาฯ

๑๐. อสฺสนาวิกปุตฺตา เทฺว, ทมิฬา เสนคุตฺติกา;
สุรติสฺสมหีปาลํ, ตํ คเหตฺวา มหพฺพลาฯ

๑๑. ทุเว วีสติวสฺสานิ, รชฺชํ ธเมฺมน การยุํ;
เต คเหตฺวา อเสโล ตุ, มุฏสิวสฺส อตฺรโชฯ

๑๒. โสทริยานํ ภาตูนํ, นวโม ภตฺโก ตโต;
อนุราธปุเร รชฺชํ, ทสวสฺสานิ การยิฯ

๑๓. โจฬรฏฺฐา อิธ คมฺม, รชฺชตฺถํ อุชฺชาติโก;
เอฬาโร นาม ทมิโฬ, คเหตฺวา’เสลภูปติํฯ

๑๔. วสฺสานิ จตฺตารีสญฺจ, จตฺตาริ จ อการยิ;
รชฺชํ โวหารสมเย, มชฺฌโตฺต มิตฺตสตฺตุสุฯ

๑๕. สยนสฺส สิโรปเสฺส, ฆณฺฎํ สุทีฆโยตฺตกํ;
ลมฺพาเปสิ วีราเวตุํ, อิจฺฉนฺเตหิ วินิจฺฉยํฯ

๑๖. เอโก ปุตฺโต จ ธีตา จ, อเหสุํ ตสฺส ราชิโน;
รเถน ติสฺสวาปึ โส, คจฺฉนฺโต ภูมิปาลโชฯ

๑๗. ตรุณํ วจฺฉกํ มเคฺค, นิปนฺนํ สหเธนุกํ;
คีวํ อกฺกมฺมจเกฺกน, อสญฺจิจฺจ อฆาตยิฯ

๑๘. คนฺตฺวาน เธนุฆณฺฎํ ตํ, ฆเฏฺฏสิ ฆฏฺฏิตาสยา;
ราชา เตเนว จเกฺกน, สีสํ ปุตฺตสฺส เฉทยิฯ

๑๙. ทิชโปตํ ตาลรุเกฺข, เอโก สโปฺป อภกฺขยิ;
ตโมฺปตมาตา สกุณี, คนฺตฺวา ฆณฺฏมฆฏฺฏยิฯ

๒๐. อาณาเปตฺวาน ตํ ราชา, กุจฺฉึ ตสฺส วิทาฬิย;
โปตํ ตํ นีหราเปตฺวา, ตาเล สปฺปมสปฺปยิฯ

๒๑. รตนคฺคสฺส รตน-ตฺตยสฺส คุณสารตํ;
อชานนฺโตปิ โส ราชา, จาริตฺตมนุปาลยํฯ

๒๒. เจติยทพฺพตํ คนฺตฺวา, ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาริย;
อาคจฺฉนฺโต รถคโต, รถสฺส ยุคโกฏิยาฯ

๒๓. อกาสิ ชินถูปสฺส,
เอกเทสสฺส ภญฺชนํ;
อมจฺจา ‘‘เทว ถูโปโน,
ตยา ภิโนฺน’ติ อาหุ ตํฯ

๒๔. อสญฺจิจฺจ กเต‘เป’ส, ราชา โอรุยฺห สนฺทนา;
‘‘จเกฺกน มม สีสมฺปิ, ฉินฺทถา’ติ ปเถสยิฯ

๒๕. ‘‘ปรหึสํ มหาราช, สตฺถา โน เนว อิจฺฉติ;
ถูปํ ปากติกํ กตฺวา, ขมาเปหี’’ติ อาหุ ตํฯ

๒๖. เต ฐเปตุํ ปญฺจทส, ปาสาเณ ปติเต ตหึ;
กหาปณ สหสฺสานิ, อทา ปญฺจทเส วโสฯ

๒๗. อกา มหลฺลิกา วีหึ, โส เสตุํ อาตเป ขิปิ;
เทโว อกาเล วสฺสิตฺวา, ตสฺสา วิหึ อเตมยิฯ

๒๘. วีหึ คเหตฺวา คนฺตฺวา สา, ฆณฺฎํ ตํ สมฆฏฺฏยิ;
อกาลวสฺสํ สุตฺวา ตํ, วิสฺสเชฺชตฺวา ตมตฺติกํฯ

๒๙. ราชา ธมฺมมฺหิ วตฺตโนฺต, ‘‘กาเล วสฺสํ ลเภ’’อิติ;
ตสฺสา วินิจฺฉยตฺถาย, อุปวาสํ นิปชฺชิ โสฯ

๓๐. พลิคฺคาหี เทวปุโตฺต, รโญฺญ เตเชน โอตฺถโฏ;
คนฺตฺวา จาตุมหาราช-สนฺติกํ ตํ นิเวทยิฯ

๓๑. เต ตมาทาย คนฺตฺวาน, สกฺกสฺส ปฏิเวทยุํ;
สโกฺก ปชฺชุนฺนมาหุย, กาเล วสฺสํ อุปาทิยิฯ

๓๒. พลิคฺคาหี เทวปุโตฺต, ราชิโน ตํ นิเวทยิ;
ตโตปฺปภุติ ตํ รเชฺช, ทิวา เทโว น วสฺสถฯ

๓๓. รตฺตึ เทโว’นุ สตฺตาหํ, วสฺสิยามมฺหิ มชฺฌิเม;
ปุณฺณาน’เหสุํ สพฺพตฺถ, ขุทฺทกา วาฏกานิปิฯ

๓๔. อคติคมนโทโส มุตฺตมเตฺตน เอโส,
อนุปหต กุทิฏฺฐิปีทิสึ ปาปุณี’ทฺธึ;
อคติคมนโทสํ สุทฺธทิฏฺฐิสมาโน,
กถมิธหิ มนุโสฺส พุทฺธิมา โน ชเหยฺยาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปญฺจราชโก นาม

เอกวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

พาวีสติม ปริเจฺฉท

คามณิกุมาร สุติ

๑. เอฬารํ ฆาตยิตฺวาน, ราชา’หุ ทุฏฺฐคามณิ;
ตทตฺถ ทีปนตฺถาย, อนุปุพฺพกถา อยํฯ

๒. เทวานํ ปิยติสฺสสฺส, รโญฺญ ทุติยภาติโก;
อุปราชา มหานาโค, นามานุ ภาตุโน ปิโยฯ

๓. รโญฺญ เทวี สปุตฺตสฺส, พาลา รชฺชาภิกามินิ;
อุปราชวธตฺถาย, ชาตจิตฺตา นิรนฺตรํฯ

๔. วาปึ ตรจฺฉนามํ สา, การาเปนฺตสฺส ปาหิณิ;
อมฺพํ วิเสน โยเชตฺวา, ฐเปตฺวา อมฺพมตฺถเกฯ

๕. ตสฺสา ปุโตฺต สหคโต, อุปราเชน พาลโก;
ภาชเน วิวเฏเยว, ตํ อมฺพํ ขาทิยา’มริฯ

๖. อุปราชา ตโตเยว, สทาร พล วาหโน;
รกฺขิหุํ สกมตฺตานํ, โรหณา’ภิมุโข อคาฯ

๗. ยฏฺฐาลย วิหารสฺมึ, มเหสี ตสฺส คพฺภินี;
ปุตฺตํ ชเนสิ โส ตสฺส, ภาตุ นาม มการยิฯ

๘. ตโต คนฺตฺวา โรหณํ โส,
อิสฺสโร โรหเณ’ขิโล;
มหา ภาโค มหา คาเม,
รชฺชํ กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๙. กาเรสิ โส นาคมหา-วิหารํ สกนามกํ;
อุทฺธกนฺทรกาที จ, ปิหาเร การยี พหูฯ

๑๐. ยฏฺฐาลย กติโสฺส โส, ตสฺส ปุโตฺต ตทจฺจเย;
หเตฺถว รชฺชํ กาเรสิ, ตสฺส ปุโตฺต’ภโย ตถาฯ

๑๑. โคฏฺฐาภยสุโต กาก-วณฺณติโสฺสติ วิสฺสุโห;
ตทจฺจเย ตตฺถ รชฺชํ, โส อกาเรสิ ขตฺติโยฯ

๑๒. วิหารเทวิ นามา’สิ, มเหสี ตสฺส ราชิโน;
สทฺธสฺส สทฺธาสมฺปนฺนา, ธีตา กลฺยาณิ ราชิโนฯ

๑๓. กลฺยาณิยํ นริโนฺท หิ, ติโสฺส นามาสิ ขตฺติโย;
เทวิสโญฺญคชนิต-โก โปตสฺส กนิฏฺฐโกฯ

๑๔. ภีโต ตโต ปลายิตฺวา, อยฺยอุตฺติย นามโก;

อญฺญตฺถ วสิ โส เทโส, เตน ตํ นามโก อหุฯ

๑๕. ทตฺวา รหสฺสเลขํ โส, ภิกฺขุเวสธรํ นรํ;
ปาเหสิ เทวิยา คนฺตฺวา, ราชทฺวาเร ฐิโต ตุโสฯ

๑๖. ราช เคเห อรหตา, ภุญฺชมาเนน สพฺพทา;
อญฺญายมาโน เถเรน, รโญฺญ ฆรมุปาคมิฯ

๑๗. เถเรน สทฺธึ ภุญฺชิตฺวา, รโญฺญ สห วินิคฺคเม;
ปาเตสิ ภูมิยํ เลขํ, เปกฺขมานาย เทวิยาฯ

๑๘. สเทฺทน เตน ราชานํ, นิวตฺติตฺวา วิโลกยํ;
ญตฺวาน เลขสเนฺทสํ, กุโทฺธ เถรสฺส ทุมฺมติฯ

๑๙. เถรํ ตํ ปุริสํ ตญฺจ, มาราเปตฺวาน โกธสา;
สมุทฺทสฺมึ ขิปาเปสิ, กุชฺฌิตฺวา เตน เทวตาฯ

๒๐. สมุเทฺทโน’ตฺถรา เปสํุ, ตํ เทสํ โสตุภูปติ;
อตฺตโน ธีตรํ ยุทฺธํ, เทวึ นาม สุรุปินึฯ

๒๑. ลิขิตฺวา ราชธีตาติ, โสวณฺณกฺขลิยา ลหุํ;
นิสีทาปิย ตเตฺถว, สมุทฺทสฺมึ วิสฺสชฺชยิฯ

๒๒. โอกฺกนฺตํ ตํ ตโต ลํเก-กากวโณฺณ มหีปติ;
อภิเสจยิ เตนา’สิ, วิหาโรปปทวฺหยาฯ

๒๓. ติสฺส มหาวิหารญฺจ, ตถา จิตฺตลปพฺพตํ;
คมิตฺถวาลึ กุฎาลึ, วิหาเร เอวมาทิเกฯ

๒๔. กาเรตฺวา สุปสเนฺนน, มนสารตนตฺตเย;
อุปฎฺฐหิ ตทา สงฺฆํ, ปจฺจเยหิ จตูหิ โสฯ

๒๕. โกฎิปพฺพต นามมฺหิ, วิหาเร สีลวตฺติมา;
ตทา อหุ สามเณโร, นานาปุญฺญกโร สทาฯ

๒๖. สุเขนาโรหณตฺถาย, อกาส เจติยงฺคเณ;
ฐเปสิ ตีณิ ปาสาเณ, ปาสาณ ผลกานิ โสฯ

๒๗. อทา ปานีย ทานญฺจ, วตฺตํ สงฺฆสฺส จา’กริ;
สทา กิลนฺตกายสฺส, ตสฺสา’โพโธ มหา อหุฯ

๒๘. สิวิกาย กมาเนตฺวา, ภิกฺขโว กตเวทิโน;
สิลาปสฺสย ปริเวเณ, ติสฺสาราเม อุปฎฺฐหุํฯ

๒๙. สทา วิหารเทวีสา, ราชเคเห สุสงฺขเต;
ปุเรภตฺตํ มหาทานํ, ทตฺวา สงฺฆสฺส สญฺญตาฯ

๓๐. ปจฺฉาภตฺตํ คนฺธมาลํ, เภสชฺชวสนานิ จ;
คาหยิตฺวา คตา’รามํ, สกฺกโรติ ยถารหํฯ

๓๑. ตทา ตเถว กตฺวา สา, สงฺฆเตฺถรสฺส สนฺติเก;
นิสีทิ ธมฺมํ เทเสนฺโต, เถโร ตํ อิธ มพฺรวิฯ

๓๒. ‘‘มหาสมฺปตฺติ ตุเมฺหหิ, ลทฺธา’ยํ ปุญฺญกมฺมุนา;
อปฺปมาโท’ว กาตโพฺพ, ปุญฺญกเมฺม อิทานิปิ’’ฯ

๓๓. เอวํ วุเตฺต ตุ สา อาห, ‘‘กึ สมฺปตฺติ อยํ อิธ;
เยสํ โน ทารกา นตฺถิ, วณฺณาสมฺปตฺติ เตน โน’’ฯ

๓๔. ฉฬภิโญฺญ มหาเถโร, ปุตฺตลาภมเวกฺขิย;
‘‘คิลานํ สามเณรํ ตํ, ปสฺสเทวี’’ติ อพฺรวิฯ

๓๕. สา คนฺตฺวา’สนฺน มรณํ, สามเณรมโวจ ตํ;
‘‘ปเตฺถหิ มม ปุตฺตตฺตํ, สมฺปตฺตี มหตี หิ โน’’ฯ

๓๖. น อิจฺฉตีติ ญตฺวาน, ตทตฺถํ มหตึ สุภํ;
ปุปฺผปูชํ การยิตฺวา, ปุน ยาจิ สุเมธสาฯ

๓๗. เอวมฺป’นิจฺฉมานสฺส, อตฺถายุ’ปายโกวิทา;
นานา เภสชฺช วตฺถานิ, สเงฺฆ ทตฺวา’ถ ยาจิตํฯ

๓๘. ปเตฺถสิ โส ราชกุลํ, สา ตํ ฐานํ อเนกธา;
อลงฺกริตฺวา วนฺทิตฺวา, ยานมารุยฺห ปกฺกมิฯ

๓๙. ตโต จุโต สามเณโร, คจฺฉมานาย เทวิยา;
ตสฺสา กุจฺฉิมฺหิ นิพฺพตฺติ, ตํ ชานิย นิวตฺติสาฯ

๔๐. รโญฺญ ตํ สาสนํ ทตฺวา, รญฺญา สห ปุนา’คมา;
สรีรกิจฺจํ กาเรตฺวา, สามเณรสฺสุ’โภปิเตฯ

๔๑. ตสฺมึเยว ปริเวเณ, วสนฺตา สนฺตมานสา;
มหาทานํ ปวเตฺตสุํ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส สพฺพทาฯ

๔๒. ตเสฺส’วํ โทหโฬ อาหิ, มหา ปุญฺญาย มาตุยา;
‘‘อุสภมตฺตํ มธุคณฺฑํ, กตฺวา อุสฺสีสเก สยํฯ

๔๓. วาเมตเรน ปเสฺสน, นิปนฺนาสยเน สุเภ;
ทฺวาทสนฺนํ สหสฺสานํ, ภิกฺขูนํ ทินฺนเสสกํฯ

๔๔. มธุํ ภุญฺชิตุกามา’สิ, อถ เอฬาร ราชิโน;
โยธาน มคฺคโยธสฺส, สีสจฺฉินฺนาสิเทวนํฯ

๔๕. ตเสฺสว สีเส ฐตฺวาน, ปาตุเญฺจว อกามยิ;
อนุราธ ปุรเสฺสว, อุปฺปลเกฺขตฺตโต ปนฯ

๔๖. อานีตุปฺปลมาลญฺจ, อมิลา ตํ ปิลนฺธิตุํ;
ตํ เทวี ราชิโน อาห, เนมิเตฺต ปุจฺฉิ ภูปติฯ

๔๗. ตํ สุตฺวา อาหุ เนมิตฺตา, ‘‘เทวิปุโตฺต นิฆาติย;
ทมิเฬ กเตฺว’กรชฺชํ, สาสนํ โชตยิสฺสติ’’ฯ

๔๘. เอทิสํ มธุคณฺฑํ โส, ทเสฺสติ ตสฺส อีทิสึ;
สมฺปตฺตึ เทติ ราชา’’ติ, โฆสาเปสิ มหีปติฯ

๔๙. โคฐสมุทฺทเวลเนฺต, มธุปุณฺณํ นิกุชฺชิตํ;
นาวํ ญตฺวาน อาจิกฺขิ, รโญฺญ ชนปเท นโรฯ

๕๐. ราชา เทวึ ตหึ เนตฺวา, มณฺฑปมฺหิ สุสงฺขเต;
ยถิจฺฉิถํ ตาย มธุํ, ปริโภคมการยิฯ

๕๑. อิตเร โทหเฬ ตสฺสา, สมฺปาเทตุํ มหีปติ;
เวฬุสุมน นามํ ตํ, โยธํ ตตฺถ นิโยชยิฯ

๕๒. โส’นุราธปุรํ คนฺตฺวา, รโญฺญ มงฺคลวาชิโน;
โคปเกน อกา เมตฺตึ, ตสฺส กิจฺจญฺจ สพฺพทาฯ

๕๓. ตสฺส วิสฺสตฺถ ตํ ญตฺวา, ปาโตว อุปฺปลาน’สึ;
กทมฺพนทิยา ตีเร, ฐเปตฺวาน อสงฺกิโตฯ

๕๔. อสฺสํ เนตฺวา ตมารุยฺห, คณฺหิตฺวาน อุปฺปลาน’สึ;
นิเวทยิตฺวาน อตฺตานํ, อสฺสเวเคน ปกฺกมิฯ

๕๕. สุตฺวา ราชา คเหตุํ ตํ, มหา โยธานเปสยิ;
ทุติยํ สมฺมตํ อสฺสํ, อารุยฺห โสนุธาปิตํฯ

๕๖. โส คุมฺพนิสฺสิโต อสฺส-ปิเฏฐเยว นิสีทิย;
เอนฺตสฺส ปิฏฺฐิโต ตสฺส, อุพฺพยฺหา’สึ ปสารยิฯ

๕๗. อสฺสเวเคนยนฺตสฺส, สีสํ ฉิชฺช อุโภหเย;
สีสญฺจา’ทาย สายํ โส, มหาคามมุปาคมิฯ

๕๘. โทหเฬ เต จ สา เทวี, ปริภุญฺชิ ยถารุจิ;
ราชา โยธสฺส สกฺการํ, การาเปสิ ยถารหํฯ

๕๙. สา เทวี สมเย ธญฺญํ, ชนยี ปุตฺตมุตฺตมํ;
มหาราชกุเล ตสฺมึ, อานโนฺท จ มหา อหุฯ

๖๐. ตสฺส ปุญฺญานุภาเวน, ตทเหว อุปาคมุํ;
นานารตนสมฺปุณฺณา, สตฺตนาวา ตโต ตโตฯ

๖๑. ตเสฺสว ปุญฺญเตเชน, ฉทฺทนฺตกุลโต กรี;
หตฺถิจฺฉาปํ อาหริตฺวา, ฐเปตฺวา อิธ ปกฺกมิฯ

๖๒. ตํ ติตฺถสรตีรมฺหิ, ทิสฺวา คุมฺพนฺตเร ฐิตํ;
กณฺฑุลโวฺห พาลิสิโก, รโญฺญ อาจิกฺขิ ตาวเทฯ

๖๓. เปเสตฺวา’จริเย ราชา, ตมาณาปิย โปสยิ;
กณฺฑุโล อิติ ญายิตฺถ, ทิฏฺฐตฺตา กณฺฑุเลน โสฯ

๖๔. ‘‘สุวณฺณภาชนาทีนํ , ปุณฺณา นาวา อิธาคตา’’;
อิติ รโญฺญ นิเวทสุํ, ราชา ตานา’หราปยิฯ

๖๕. ปุตฺตสฺส นามกรเณ, มงฺคลมฺหิ มหีปติ;
ทฺวาทส สหสฺสสงฺขํ, ภิกฺขุสงฺฆํ นิมนฺติยฯ

๖๖. เอวํ จิเนฺตสิ ‘‘ยทิเม, ปุโตฺต ลํกาตเล’ขิเล;
รชฺชํ คเหตฺวา สมฺพุทฺธ-สาสนํ โชตยิสฺสติฯ

๖๗. อฏฺฐุตฺตรสหสฺสญฺจ, ภิกฺขโว ปวิสนฺตุ จ;
สเพฺพ เต อุทฺธปตฺตญฺจ, จีวรํ ปารปนฺตุ จฯ

๖๘. ปฐมํ ทกฺขิณํ ปาทํ, อุมฺมารโนฺต ฐเปนฺตุ จ;
เอกจฺฉตฺตยุตํ ธมฺม-กรณํ นีหรนฺตุ จฯ

๖๙. โคตโม นาม เถโร จ, ปติคฺคณฺหาตุ ปุตฺตกํ;
โส จ สรณสิกฺขา โย, เทตุ’’ สพฺพํ ตถา อหุฯ

๗๐. สพฺพํ นิมิตฺตํ ทิสฺวาน, ตุฏฺฐจิโตฺต มหีปติ;
ทตฺวา สงฺฆสฺส ปายาสํ, นามํ ปุตฺตสฺส การยิฯ

๗๑. มหาคาเม นายกตฺตํ, ปิตุนามญฺจ เอกโต;
อุโภ กตฺวาน เอกชฺฌํ, คามณิอภโย อิติฯ

๗๒. มหาคามํ ปวิสิตฺวา, นวเม ทิวเส ตโต;
สงฺคมํ เทวิยา กาสิ, เตน คพฺภมคณฺหิ สาฯ

๗๓. กาเล ชาตํ สุตํ ราชา, ติสฺสนามํ อการยิ;
มหตา ปริหาเรน, อุภโต วฑฺฒิํสุ ทารกาฯ

๗๔. สิตฺถปฺปเวสมงฺคล-กาเล ทฺวินฺนมฺปิ สาทโร;
ภิกฺขุสตานํ ปญฺจนํ, ทาปยิตฺวาน ปายสํฯ

๗๕. เตหิ อุปเฑฺฒ ภุตฺตมฺหิ, คเหตฺวา โถกโถกกํ;
โสวณฺณสรเกเน’สํ, เทวิยา สห ภูปติฯ

๗๖. ‘‘สมฺพุทฺธสาสนํ ตุเมฺห, ยทิ ฉเฑฺฑถ ปุตฺตกา;
มา ชีรตุ กุจฺฉิคตํ, อิทํ โว’’ติ อปาปยิฯ

๗๗. วิญฺญาย ภาสิตตฺถํ เต, อุโภ ราชกุมารกา;
ปายาสํ ตํ อภุญฺชิํสุ, ตุฏฺฐจิตฺตา’มตํ วิยฯ

๗๘. ทส ทฺวาทสวเสฺสสุ, เตสุ วีมํสนตฺถิโก;
ตเถว ภิกฺขู โภเชตฺวา, เตสํ อุจฺฉิฏฺฐโมทนํฯ

๗๙. คาหยิตฺวา ตฎฺฎเกน, ฐปาเปตฺวา ตทนฺติเก;
ติภาคํ การยิตฺวาน, อิธ มาห มหีปติฯ

๘๐. ‘‘กุลเทวตานํ โน ตาตา, ภิกฺขูนํ วิมฺขา มยํ;
น เหสฺสามา’’ติ จินฺเตตฺวา, ภาคํ ภุญฺชถิ’มนฺติ จฯ

๘๑. ‘‘เทฺว ภาตโร มยํ นิจฺจํ, อญฺญมญฺญมทูภกา;
ภวิสฺสามา’’ติ จินฺเตตฺวา, ภาคํ ภุญฺชิถิ’มนฺติ จฯ

๘๒. อมตํ วิย ภุญฺชิํสุ, เต เทฺว ภาเค อุโภปิ จ;
‘‘น ยุชฺฌิสฺสาม ทมิเฬหิ’’, อิติ ภุญฺชถิ’มํ อิติฯ

๘๓. เอวํ วุตฺเตตฺตุ ติโสฺส โส, ปาณินา ขิปิ โภชนํ;
คามณิภตฺตปิณฺฑํ ตุ, ขิปิตฺวา สยนํ คโตฯ

๘๔. สํกุจิตฺวา หตฺถปาทํ, นิปชฺชิ สเยน สยํ;
เทวี คนฺตฺวา โตสยนฺตี, คามณิํ เอตทพฺรวิฯ

๘๕. ปสาริตโงฺค สยเน, กิํ นเสสิ สุขํ สุต;
‘‘คงฺคาปารมฺหิ ทมีฬา, อิโต โคฎฺฐมโหทธิฯ

๘๖. กถํ ปสาริตโงฺค’หํ, นิปชฺชามี’ติ โส พฺรวิ;
สุตฺวาน ตสฺสาธิปฺปายํ, ตุณฺหี อาสิ มหีปติฯ

๘๗. โส กเมนา’ภิวฑฺฒโนฺต, อหุ โสฬสวสฺสิโก;
ปุญฺญวา ยสวา ธีมา, เตโช พลปรกฺกโมฯ

๘๘. จลาจลายํ คติยณฺหิ ปาณิโน,
อุเปนฺติ ปุเญฺญน ยถารุจิํ คติํ;
อิตีติ มเนฺตตฺวา สตตํ มหาทโร,
ภเวยฺย ปุญฺญปจยมฺหิ พุทฺธิมาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

คามณิกุมารสูติ นาม

พาวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เตวีสติม ปริเจฺฉท

โยธลาโภ

๑. พลลกฺขณรูเปติ ,
เตโชชวคุเณหิ จ;
อโคฺค หุตฺวา มหากาโย,
โส จ กณฺฑูลวารโณฯ

๒. นนฺทีมิโตฺต สุรนิมิโล, มหาโสโณ โคฐฺฐยิมฺพโร;
เถรปุตฺตาภโย ภรโณ, เวฬุสุมโน ตเถว จฯ

๓. ขญฺชเทโว ผุสฺสเทโว, ลภิยฺย วสโภปิ จ;
เอเต ทส มหาโยธา, ตสฺสา’เหสุํ มหพฺพลาฯ

๔. อหุ เอฬารราชสฺส, มิโตฺต นาม จมูปติ;
ตสฺส กมฺมนฺตคามมฺหิ, ปาจีนขณฺฑราชิยาฯ

๕. จิตฺตปพฺพตสามนฺตา, อหุ ภคินิยา สุโต;
โกโสหิตวตฺถคฺโยฺห, มาตุลเสฺสว นามโตฯ

๖. ทูรมฺปิ ปริสปฺปนฺตํ, ทหรํ ตํ กุมารกํ;
อาพชฺฌ นนฺทิยา กฏิยํ, นิสทมฺหิ อพนฺธิสุฯ

๗. นิสทํ กฑฺฒโต ตสฺส, ภูมิยํ ปริสปฺปโต;
อุมฺมาราติกฺกเม นนฺทิ, สา ฉชฺชติ ยโต ตโตฯ

๘. นนฺทิมิโตฺตติ ญายิตฺถ, ทสนาคพโล อหุ;
วุโทฺธ นครมาคมฺม, โส อุปฏฺฐาสิ มาตุลํฯ

๙. ถูปาทีสุ อสกฺการํ, กโรโนฺต ทมิเฬ ตทา;
อูรุํ อกฺกมฺมปาเทน, หเตฺถน อิตรํ ตุโสฯ

๑๐. คเหตฺวา สมฺปทาเลตฺวา, พหิกฺขปติ ถามวา;
เทวา อนฺตรธาเปนฺติ, เตน ขิตฺตํ กเฬวรํฯ

๑๑. ทมิฬานํ ขยํ ทิสฺวา, รโญฺญ อาโรจยิํ สุตํ;
‘‘สโหฑฺฒํ คณฺหเถตํ’’ติ, วุตฺตํ กาตุํ น สกฺขิสุํฯ

๑๒. จิเนฺตสิ นนฺทิมิโตฺต โส, ‘‘เอวมฺปิ กรโต มม;
ชนกฺขโย เกวลญฺหิ, นตฺถิ สาสนโชตนํฯ

๑๓. โรหเณ ขตฺติยา สนฺติ, ปสนฺนํ รตนตฺตเย;
ตตฺถ กตฺวา ราชเสวํ, คณฺหิตฺวา ทมิเฬ’ขิเลฯ

๑๔. รชฺชํ ทตฺวา ขตฺติยานํ, โชเตสฺสํ พุทฺธสาสนํ’’;

อิติ คนฺตฺวา คามณิสฺส, ตํ กุมารสฺส สาวยิฯ

๑๕. มาตฺยา มนฺตยิตฺวา โส, สกฺการํ ตสฺส การยิ;
สกฺกโต นนฺทิมิโตฺต โส, โยโธ วสิ ตทนฺติเกฯ

๑๖. กากวโณฺณ ติสฺสราชา, วาเรตุํ ทมิฬิสทา;
มหาคงฺคาย ติเตฺถสุ, รกฺขํ สเพฺพสุ การยิฯ

๑๗. อหุ ทีฆาภโย นาม, รโญฺญ’ญฺญ ภริยา สุโต;
กจฺฉกติเตฺถ คงฺคาย, เตน รกฺขมการยิฯ

๑๘. โส รกฺขากรณตฺถาย, สมนฺตา โยชนทฺวเย;
มหากุลมฺหา เอเกกํ, ปุตฺตํ อาณาปยิ ตหิํฯ

๑๙. โกฏฺฐิวาเล ชนปเท, คาเม ขณฺฑกวิฏฺฐิเก;
สตฺตปุโตฺต กุลปติ, สโงฺฆ นามา’สิ อิสฺสโรฯ

๒๐. ตสฺสาปิ ธูตํ ปาเหสิ, ราชปุโตฺต สุตตฺถิโก;
สตฺตโม นิมิโล นาม, ทสหตฺถิพโล สุโตฯ

๒๑. ตสฺส อกมฺมสีลตฺตา, ขียนฺตา ฉปิ ภาตโร;
โรจยุํ ตสฺส คมนํ, น ตุ มาตา ปิตา ปนฯ

๒๒. กุชฺฌิตฺวา เสสภาตูนํ, ปาโตเยว ติโยชนํ;
คนฺตฺวา สุรคฺคเมเยว, ราชปุตฺตํ อปสฺสิโสฯ

๒๓. โส ตํ วิมํสนตฺถาย, ทูเร กิเจฺจ นิโยชยิ;
เจติย ปพฺพตา สเนฺน, ทฺวาร มณฺฑลคามเกฯ

๒๔. พฺราหฺมโณ กุณฺฑโล นาม, วิชฺช เต เม สหายโก;
สมุทฺทปาเร ภณฺฑานิ, ตสฺส วิชฺชนฺติ สนฺติเกฯ

๒๕. คนฺตฺวา ตํ เตน ทินฺนานิ, ภณฺฑกานิ อิธา’หร;
อิติ วตฺวาน โภเชตฺวา, เลขํ ทตฺวา วิสฺสชฺชยิฯ

๒๖. ตโต นว โยชนญฺหิ, อนุราธปุรํ อิทํ;
ปุพฺพเณฺหเยว คนฺตฺวาน, โส ตํ พฺราหฺมณ มทฺทสฯ

๒๗. ‘‘นฺหตฺวา วาปิยํ ตาต, เอหี’’ติ อาห พฺราหฺมโณ;
อิธา’นาคต ปุพฺพตฺตา, นฺหตฺวาน ติสฺสวาปิยํฯ

๒๘. มหาโพธิญฺจ ปูเชตฺวา, ถูปาราเม จ เจติยํ;
นครํ ปวิสิตฺวาน, ปสฺสิตฺวา สกลํ ปุรํฯ

๒๙. อาปณา คนฺธมาทาย, อุตฺตร ทฺวารโต ตโต;
นิกฺขมฺมุปฺปล เขตฺตมฺหา, คเหตฺวา อุปฺปลานิ จฯ

๓๐. อุปาคมิ พฺราหฺมณํ ตํ, ปุโฏฺฐ เตนา'ห โส คตึ;
สุตฺวา โส พฺราหฺมโณ ตสฺส, ปุพฺพาคมมิธาคมํฯ

๓๑. วิมฺหิโต จินฺตยี เอวํ, ''ปุริสา ชานีโย อยํ;
สเจ ชาเนยฺย เอฬาโร, อิมํ หเตฺถ กริสฺสติฯ

๓๒. ตสฺมา'ยํ ทมิฬา'สเนฺน, วาเสตุํ เนว อรหติ;
ราชปุตฺตสฺส ปิตุโน, สนฺติเก วาสมรหติ''ฯ

๓๓. เอว เมวํ ลิขิตฺวาน, เลขํ ตสฺส สมปฺปยิ;
ปุณฺณวฑฺฒน วตฺถานิ, ปณฺณาการเร พหูปิ จฯ

๓๔. ทตฺวา ตํ โภชยิตฺวา จ, เปเสสี สขิสนฺติกํ;
โส วฑฺฒมานจฺฉายายํ, คตฺวา ราชสุตนฺติ กํฯ

๓๕. เลขญฺจ ปณฺณาการเร จ, ราชปุตฺตสฺส อปฺปยิ;
ตุโฏฺฐ อาห ''สหเสฺสน, ปสาเทถ อิม''นฺติ โสฯ

๓๖. อิสฺสํ กริํสุ ตสฺส'เญฺญ, ราชปุตฺตสฺส เสวกา;
โส ตํ ทสสหเสฺสน, ปสาทาเปสิ ทารกํฯ

๓๗. ตสฺส เกสํ ลิขาเปตฺวา, คงฺคาเยว นหาปิย;
ปุณฺณวฑฺฒน วตฺถยุคํ, คนฺธมาลญฺจ สุนฺทรํ;
อจฺฉาเทตฺวา วิลิเมฺปตฺวา, มณฺฑยิตฺวา สุรูปกํฯ

๓๘. สีสํ ทุกูลปเฏฺฏน, เวเฐยิตฺวา อุปานยุํ;
อตฺตโน ปริหาเรน, ภตฺตํ ตสฺส อทาปยิฯ

๓๙. อตฺตโน ทสสหสฺส-อคฺฆนสยนํ สุภํ;
สยนตฺถํ อทาเปสิ, ตสฺส โยธสฺส ขตฺติโยฯ

๔๐. โส สพฺพํ เอกโต กตฺวา, เนตฺวา มาตาปิตนฺติกํ;
มาตุยา ทสสหสฺสํ, สยนํ ปิตุโน อทาฯ

๔๑. ตํเยว รตฺตึ อาคนฺตฺวา, รกฺขฐาเน อทฺทสฺสยิ;
ปภาเต ราชปุโตฺต ตํ, สุตฺวา ตุฏฺฐมโน อหุฯ

๔๒. ทตฺวา ปริจฺฉทํ ตสฺส, ปริวารชนํ ตถา;
ทตฺวา ทสสหสฺสานี, เปเสสิ ปิตุสนฺติกํฯ

๔๓. โยโธ ทสสหสฺสานิ, เนตฺวา มาตาปิตนฺติกํ;
เตสํ ทตฺวา กากวณฺณ-ติโสฺส ราชา มุปาคมิฯ

๔๔. โส คามณิกุมารสฺส, ตมเปฺปสิ มหีปติ;
สกฺกโต สุรนิมิโล, โยโธ วสิ ตทนฺติเกฯ

๔๕. กุฎุมฺพริกณฺณิกายํ,

หุนฺทรีวาปิ คามเก;
ติสฺสสฺส อฏฺฐโม ปุโตฺต,
อโหสิ โสณ นามโกฯ

๔๖. สตฺตวสฺสิกกาเลปิ, ตาลคเจฺฉ อลุญฺจิ โส;
ทส วสฺสิกกาลมฺหิ, ตาเล ลุญฺจิมหพฺพโลฯ

๔๗. กาเล น โส มหาโสโณ,
ทส หตฺถิ พโล อหุ;
ราชา ตํ ตาทิสํ สุตฺวา,
คเหตฺวา ปิตุสนฺติกาฯ

๔๘. คามณิสฺส กุมารสฺส, อทาสิ โปสนตฺถิโก;
เตน โส ลทฺธสกฺกาโร, โยโธ วสิ ตทนฺติเกฯ

๔๙. คิรินาเม ชนปเท, คาเม นิเจฺฉลวิฏฺฐิเก;
ทสหตฺถิพโล อาสิ, มหานาคสฺส อตฺรโชฯ

๕๐. ลกุณฺฏกสรีรตฺตา, อหุ โคฏฺฐก นามโก;
กโรนฺติ เกฬิปริหาสํ, ตสฺส เชฏฺฐา ฉ ภาตโรฯ

๕๑. เต คนฺตฺวา มาสเขตฺตตฺถํ, โกฏฺฏยิตฺวา มหาวนํ;
ตสฺส ภาคํ ฐเปตฺวาน, คนฺตฺวา ตสฺส นิเวทยุํฯ

๕๒. โส คนฺตฺวา ตํ ขณํเยว, รุเกฺข อิมฺพรสญฺญิเต;
ลุญฺจิตฺวาน สมํ กตฺวา, ภูมิํ คนฺตฺวา นิเวทยิฯ

๕๓. คนฺตฺวาน ภาตโร ตสฺส, ทิสฺวา กมฺมนฺต มพฺภุตํ;
ตสฺส กมฺมํ กิตฺตยนฺตา, อาคจฺฉิํสุ ตทนฺติกํฯ

๕๔. ตทุปาทาย โส อาสิ, โคฏฺฐยิมฺพรนามโก;
ตเถว ราชา ปาเหสิ, ตมฺปิ คามณิสนฺติกํฯ

๕๕. โกฏิปพฺพตสามนฺตา, กิตฺติคามมฺหิ อิสฺสโร;
โรหโณ นาม คหปติ, ชาตํ ปุตฺตกมตฺตโนฯ

๕๖. สมาน นามํ กาเรสิ, โคฏฺฐกาหยราชิโน;
ทารโก โส พลี อาสิ, ทสทฺวาทสวสฺสิโกฯ

๕๗. อสกฺกุเณยฺยปาสาเณ, อุทฺธตฺตุํ จตุปญฺจหิ;
กีฬมาโน ขิปิ ตทา, โส กีฬาคุฬเก วิยฯ

๕๘. ตสฺส โสฬสวสฺสสฺส, ปิตา คทมการยิ;
อฏฺฐติํสงฺคุลวฏฺฏํ, โสฬสหตฺถทีฆกํฯ

๕๙. กาลานํ นาฬิเกรานํ,
ขเนฺธ อาหจฺจ ตาย โส;

เต ปาตยิตฺวา เตเนว,
โย โธ โส ปากโฏ อหุฯ

๖๐. ตเถว ราชา ปาเหสิ, ตมฺปิ คามณิสนฺติเก;
อุปฏฺฐาโก มหาสุมฺม-เถรสฺสา’สิ ปิตา ปนฯ

๖๑. โส มหาสุมฺมเถรสฺส, ธมฺมํ สุตฺวา กุฏุมฺพิโก;
โสตาปตฺติผลํ ปโตฺต, วิหาเร โกฬปพฺพเตฯ

๖๒. โสตุ สญฺชาตสํเวโค, อาโรเจตฺวาน ราชิโน;
ทตฺวา กุฏุมฺพํ ปุตฺตสฺส, ปพฺพชิ เถรสนฺติเกฯ

๖๓. ภาวนํ อนุยุญฺชิตฺวา, อรหตฺตมปาปุณิ;
ปุโตฺต เตน’สฺส ปญฺญายิ, เถรปุตฺตาภโย อิติฯ

๖๔. กปฺปกนฺทรคามมฺหิ, กุมารสฺส สุโต อหุ;
ภรโณ นาม โส กาเล, ทสทฺวาทสวสฺสิเกฯ

๖๕. ทารเกหิ วนํ คนฺตฺวา’-นุพนฺธิตฺวา สเส พหู;
ปาเทน ปหริตฺวาน, ทฺวิขณฺฑํ ภูมิยํ ขิปิฯ

๖๖. คามิเกหิ วนํ คนฺตฺวา, โสฬสวสฺสิโก ปน;
ตเถว ปาเตสิ ลหุํ, มิค โคกณฺณสูกเรฯ

๖๗. ภรโณ โส มหาโยโธ,
เตเนว ปากโฏ อหุ;
ตเถว ราชา วาเสสิ,
ตมฺปิ คามณิสนฺติเกฯ

๖๘. คิริคาเม ชนปเท, กุฏุมฺพิยงฺคณคามเก;
กุฏุมฺปิวสโภ นาม, อโหสิ ตตฺถ สมฺมโตฯ

๖๙. เวโฬ ชนปโท ตสฺส, สุมโน คิริโภชโก;
สหายสฺส สุเต ชาเต, ปณฺณาการปุรสฺสราฯ

๗๐. คนฺตฺวา อุโภ สกํ นามํ, ทารกสฺส อการยุํ;
ตํ วุทฺธํ อตฺตโน เคเห, วาเสสิ สิริโภชโกฯ

๗๑. ตเสฺส’โก สินฺธโว โปสํ, กญฺจินา โรหิตุํ อทา;
ทิสฺวา ตุ เวฬุสุมนํ, อยํ อโรหโก มมฯ

๗๒. อนุรูโป’ติ จิเนฺตตฺวา,
ปหโฏฺฐ เหสิตํ อกา;
ตํ ญตฺวา โภชโก ‘‘อสฺสํ,
อาโรหา’’ติ ตมาหโสฯ

๗๓. โส อสฺสํ อารุหิตฺวา ตํ, สีฆํ ธาวยิ มณฺฑเล;

มณฺฑเล สกเล อโสฺส, เอกาพโทฺธ อทิสฺสิ โสฯ

๗๔. นิสีทิ ธาวโต จ’สฺส, วสฺสหาโร’ว ปิฎฺฐิยํ;
โมเจติปิ อุตฺตริยํ, พนฺธติปิ อนาทโรฯ

๗๕. ตํ ทิสฺวา ปริสา สพฺพา, อุกฺกุฎฺฐึ สมฺปวตฺตยิ;
ทตฺวา ทสสหสฺสานิ, ตสฺส โส คิริโภชโกฯ

๗๖. ราชานุจฺฉวิโก’ยํติ, หฎฺฐ รโญฺญ อทาสิ ตํ;
ราชา ตํ เวฬุสุมนํ, อตฺตโนเยว สนฺติเกฯ

๗๗. การาเรตฺวา ตสฺส สกฺการํ, วาเสสิ พหุมานยํ;
นกุลนครกณฺณิกายํ, คาเม มหินฺท โทณิเกฯ

๗๘. อภยสฺส’นฺติเม ปุโตฺต, เทโวนามา’สิ ถามวา;
อีสกํ ปน ขณฺชตฺตา, ขณฺชเทโวติ ตํ วิทุฯ

๗๙. มิคมํ คามวาสีหิ, สห คนฺตฺวาน โส ตทา;
มหิเส อนุพนฺธิตฺวา, มหเนฺต อุฎฺฐิตฺฎฺฐิเตฯ

๘๐. หเตฺถน ปาเท คณฺหิตฺวา, ภเมตฺวา สีสมตฺถเก;
อสฺมฺห ภูมิํ จุเณฺณติ, เตสํ อฎฺฐีนิ มาณโวฯ

๘๑. ตํ ปวตฺตึ สุณิตฺวาว, ขณฺชเทวํ มหีปติ;
วาเสสิ อาหราเปตฺวา, คามณิเสฺส’ว สนฺติเกฯ

๘๒. จิตฺตลปพฺพตา’สเนฺน, คาเม กปิฎฺฐนามเก;
อุปฺปลสฺส สุโต อาสิ, ผุสฺสเทโวติ นามโกฯ

๘๓. คนฺตฺวา สห กุมาเรหิ, วิหารํ โส กุมารโก;
โพธิยา ปูชิตํ สงฺขํ, อาทาย ธมิถามสาฯ

๘๔. อสนีปาตสโทฺทว, สโทฺท ตสฺส มหา อหุ;
อุมฺมตฺตา วิย อาสุํ เต, ภีตา สเพฺพปิ ทารกาฯ

๘๕. เตน โส อาสิ อุมฺมาท-ผุสฺส เทโวติ ปากโฎ;
ธนุสิปฺปํ อกาเรสิ, ตสฺส วํสาคตํ ปิตาฯ

๘๖. สทฺทเวธิ วิชฺชุเวธี, วาลเวธี จ โส อหุ;
วาลุกาปุณฺณสกฎํ, พทฺธธมฺมสตํ ตถาฯ

๘๗. อสโน ทุมฺพรมยํ, อฎฺฐโสฬสองฺคุลํ;
ตถา อโย โลหมยํ, ปฎฺฎํทิ จตุรงฺคลิฯ

๘๘. นิเพฺพธยติกเณฺณน, กโณฺฑ เตน วิสชฺชิโต;
ถเล อฎฺฐุสภํ ยาติ, ชเล ตุ อุสภํ ปนฯ

๘๙. ตํ สุณิตฺวา มหาราชา, ปวตฺตึ ปิตุสนฺติกา;
ตมฺปิ อาณาปยิตฺวาน, คามณิมฺหิ อวาสยิฯ

๙๐. ตุลาธารนคาสเนฺน, วิหารวาปิ คามเก;
มตฺตกุฎุมฺพิสฺส สุโต, อหุ วสภนามโกฯ

๙๑. ตํ สุชาตสรีรตฺตา, ลภิย วสภํ วิทุํ;
โส วีสติวสฺสุเทฺทสมฺหิ, มหากายพโล อหุฯ

๙๒. อาทาย โส กติปโย, ปุริเสเยว อารภิ;
เขตฺตตฺถิโก มหาวาปึ, กโรนฺโต ตํ มหพฺพโลฯ

๙๓. ทสหิ ทฺวาทสหิ วา, วหิตเพฺพ ธุเรหิปิ;
วหนฺโต ปํสุปิเณฺฑ โส, ลหุํ วาปึ สมาปยิฯ

๙๔. เตน โส ปากโฎ อาสิ, ตมฺปิ อาทาย ภูมิโป;
ทตฺวา ตํ ตสฺส สกฺการํ, คามณิสฺส อทาสิ ตํฯ

๙๕. วสโภทกวาโรติ, กํ เขตฺตํ ปากฎํ อหุ;
เอวํ ลภิยาวสโภ, วสิ คามณิสนฺติเกฯ

๙๖. มหาโยธานเมเตสํ, ทสนฺนมฺปิ มหิปติ;
ปุตฺตสฺส สกฺการสมํ, สกฺการํ การยิ ตทาฯ

๙๗. อามเนฺตตฺวา มหาโยเธ, ทสาปิ จ ทิสมฺปติ;
“โยเธ ทสทเส’เกโก, เอสถา’ติ อุทาหริฯ

๙๘. เต ตเถวา’นยุํ โยเธ, เตสมฺปาห มหีปติ;
ตสฺส โยธสหสฺสาปิ, ตเถว ปริเยสิตุํฯ

๙๙. ตถา เตปา’นยุํ โยเธ, เตสมฺปาหํ มหีปติ;
ปุนโยธสหสฺสสฺส, ตเถว ปริเยสิตุํฯ

๑๐๐. ตถา เตปา’นยุํ โยเธ, สเพฺพ สมฺปิณฺฑิตา ตุ เต;
เอกาทสสหสฺสานิ, โยธาสตํ ตถา ทสฯ

๑๐๑. สเพฺพ เต ลทฺธสกฺการา, ภูมิปาเลน สพฺพทา;
คามณึ ราชปุตฺตํ ตํ, วสึสุ ปริวาริยฯ

๑๐๒. อิติ สุจริตชาตพฺภุตํ,
สุณิย นโร มติมา สุขตฺถิโก;
อกุสลปถโต ปรมฺมุโข,
กุสลปเถ’ภิรเมยฺย สพฺพทาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

โยธลาโภ นาม

เตวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

จตุวีสติม ปริเจฺฉท

เทฺวภาติกยุทฺธํ

๑. หตฺถสฺส ถรุกมฺมสฺส, กุสโล กตุปาสโน;
โส คามณิราชสุโต, มหาคาเม วสี ตทาฯ

๒. ราชา ราชสุตํ ติสฺสํ, ทีฆวาปิมฺหิ วาสยิ;
อารกฺขิตุํ ชนปทํ, สมฺปนฺน พลวาหนํฯ

๓. กุมาโร คามณิกาเล, สมฺปสฺสโนฺต พลํ สกํ;
‘‘ยุชฺฌิสฺสํ ทมิเฬหี’’ติ, ปิตุรโญฺญ กถาปยีฯ

๔. ราชา ตํ อนุรกฺขโนฺต, ‘‘โอรคงฺคํ อลํ’’ อิติ;
วาเรสิ ยาวตติยํ, โส ตเถว กถาปยีฯ

๕. ปิตา เม ปุริโส โหโนฺต, เน’วํ วกฺขติ เตนิ’ทํ;
ปิลนฺธตูติ เปเสสิ, อิตฺถาลงฺการมสฺส โสฯ

๖. ราชา’ห ตสฺส กุชฺฌิตฺวา, ‘‘กโรถ เหมสงฺขลิํ;
ตาย ตํ พนฺธยิสฺสามิ, นา’ญฺญถา รกฺขิโย หิ โสฯ

๗. ปลายิตฺวาน มลยํ, กุชฺฌิตฺวา ปิตุโน อคา;
ทุฎฺฐตฺตาเยว ปิตริ, อาหุ ตํ ทุฎฺฐคามณิฯ

๘. ราชา’ถ อารภี กาตุํ, มหามงฺคลเจติยํ;
นิฎฺฐิเต เจติเย สงฺฆํ, สนฺนิปาตยิ ภูปติฯ

๙. ทฺวาทสา’สุํ สหสฺสานิ, ภิกฺขู จิตฺตลปพฺพตา;
ตโต ตโต ทฺวาทเสว, สหสฺสานิ สมาคมุํฯ

๑๐. กตฺวาน เจติยมหํ, ราชา สงฺฆสฺส สมฺมุขา;
สเพฺพ โยเธ สมาเนตฺวา, กาเรสิ สปถํ ตทาฯ

๑๑. ‘‘ปุตฺตานํ กลหฎฺฐานํ, น คจฺฉิสฺสาม โน’’อิติ;
อกํสุ สปถํ สเพฺพ, ตํ ยุทฺธํ เตน นาคมุํฯ

๑๒. จตุสฎฺฐิ วิหาเร โส, การาเปตฺวา มหีปติ;
ตตฺตกาเนว วสฺสานิ, ฐตฺวา มริตหิํ ตทาฯ

๑๓. รโญฺญ สรีรํ คาเหตฺวา, ฉนฺนยาเนน ราชินิ;
เนตฺวา ติสฺส มหารามํ, ตํ สงฺฆสฺส นิเวทยิฯ

๑๔. สุตฺวา ติสฺสกุมาโร ตํ, อาคนฺตฺวา ทีฆวาปิโต;
สรีรกิจฺจํ กาเรตฺวา, สกฺกจฺจํ ปิตุโน สยํฯ

๑๕. มาตรํ กณฺฑุลํ หตฺถึ, อาทิยิตฺวา มหพฺพโล;
ภาตุภยา ทีฆวาปึ, อคมาสิ ลหุํ ตโตฯ

๑๖. ตํ ปวตฺตึ นิเวเทตุํ, ทุฏฺฐคามณิ สนฺติกํ;
เลขํ ทตฺวา วิสเชฺชสุํ, สเจฺจมจฺจา สมาคตาฯ

๑๗. โส คุตฺตหาลมาคนฺตฺวา, ตตฺถ จาเร วิสชฺชิย;
มหาคามมุปคนฺตฺวา, สยํ รเชฺช'ภิเสจยิฯ

๑๘. มาตตฺถํ กณฺฑูลตฺถญฺจ, ภาตุเลขํ วิสชฺชยิ;
อลทฺธา ยาวตติยํ, ยุทฺธาย สมุปาคมิฯ

๑๙. อหุ ทฺวินฺนํ มหายุทฺธํ, จูฬงฺคณิยปิฏฺฐิยํ;
ตตฺถ เนกสหสฺสานิ, ปตึสุ ราชิโน นราฯ

๒๐. ราชา จ ติสฺสามโจฺจ จ, วฬวาทีฆุตุนิกา;
ตโยเยว ปลายึสุ, กุมาโร อนุพนฺธิเตฯ

๒๑. อุภินฺนมนฺตเร ภิกฺขู, มนฺตยึสุ มหีธรํ;
ตํ ทิสฺวา "ภิกฺขุสงฺฆสฺส, กมฺมํ" อิติ นิวตฺติ โสฯ

๒๒. กปฺปกนฺทรนชฺชาโส, ชวมาลิติตฺถมาคโต;
ราชา'ห ติสฺสมจฺจํ ตํ, "ฉาตชฺฌตฺตา มยํ"อิติฯ

๒๓. สุวณฺณสรเก ขิตฺต-ภตฺตํ นีหริตสฺส โส;
สงฺฆ ทตฺวา ภุญฺชนโต, กาเรตฺวา จตุภาคกํฯ

๒๔. "โฆเสหิ กาล"มิจฺจา'ห,
ติโสฺส กาลมโฆสยิ;
สุณิตฺวา ทิพฺพโสเตน,
รโญฺญ สกฺขาย ทายโกฯ

๒๕. เถโร ปิยงฺคุ ทีปโฏฺฐ, เถรํ ตตฺถ นิโยชยิ;
ติสฺสํ กุฏุมฺพิกสุตํ, โส ตตฺถ นภสา'คมาฯ

๒๖. ตสฺส ติโสฺส กราปตฺต-อาทายา'ทาสิ ราชิโน;
สงฺฆสฺส ภาคํ สมฺภาคํ, ราชา ปเตฺต ขิปาปยิฯ

๒๗. สมฺภาคํ ขิปิ ติโสฺส จ, สมฺภาคํ วฬวาปิ จ;
น อิจฺฉิตสฺสาภาคญฺจ, ติโสฺส ปตฺตมฺหิ ปกฺขิปิฯ

๒๘. ภตฺตสฺส ปุณฺณปตฺตํ ตํ, อทาเถรสฺส ภูปติ;
อทา โคตมเถรสฺส, โส คนฺตฺวา นภสา ลหุํฯ

๒๙. ภิกฺขูนํ ภุญฺชมานานํ, ทตฺวา อาโลปภาคโส;
ปญฺจสตานํ โส เถโร, ลเทฺธหิ ตุ ตทนฺติกาฯ

๓๐. ภาเคหิ ปตฺตํ ปูเรตฺวา, อากาเส ขิปิ ราชิโน;
ทิสฺวา’ คตํ คเหตฺวา ตํ, ติโสฺส โภชิสิ ภูปติํฯ

๓๑. ภุญฺชิตฺวาน สยญฺชาปิ, วฬีวณฺจ อโภชยิ;
สตฺตาหํ จุมฺพฏฺํ กตฺวา, ราชา ปตฺตํ วิสชฺชยิฯ

๓๒. คนฺตฺวาน โส มหาคามํ, สมาทาย พลํ ปุน;
สฏฺฐิสหสฺสํ ยุทฺธาย, คนฺตฺวา ยุชฺฌิ สภาตราฯ

๓๓. ราชา วฬีวมารุยฺห, ติโสฺส กณฺฑูล หตฺถินํ;
เทฺว ภาตโร สมาคญฺฉุํ, ยุชฺฌมานา รเณ ตทาฯ

๓๔. ราชา กริํ กริตฺว’โนฺต, วฬีวามณฺฑลํ อกา;
ตถาปิ ฉิทฺทํ โน ทิสฺวา, ลงฺฆา เปตุํ มติํอกาฯ

๓๕. วฬีวํ ลงฺฆยิตฺวาน, หตฺถินํ ภาติโก’ปริ;
โตมรํ ขิปิ จมฺมํว, ยถา ฉิชฺชติ ปิฏฺฐิยํฯ

๓๖. อเนกานิ สหสฺสานิ, กุมารสฺส นราตหิํ;
ปติํสุ ยุเทฺธ ยุชฺฌนฺตา, ภิชฺช เจว มหพฺพลํฯ

๓๗. ‘‘อาโรหกสฺส เวกลฺลา, อิตฺถี มํ ลงฺฆยี’’อิติ;
กุโทฺธกรี ตํ จาเลนฺต, รุกฺขเมก มุปาคมิฯ

๓๘. กุมาโร อารุหี รุกฺขํ, หตฺถี สามิมุปาคมิ;
ตมารุยฺห ปลายนฺตํ, กุมาโร มนฺพนฺธิ โสฯ

๓๙. ปวิสิตฺวา วิหารํ โส, มหาเถร ฆรํคโต;
นิปชฺชเหฏฺฐา มญฺจสฺส, กุมาโร ภาตุโนภยาฯ

๔๐. ปสารยิ มหาเถโร, จีวรํ ตตฺถ มญฺจเก;
ราชา อนุปทํ คนฺตฺวา, ‘‘กุหิํ ติโสฺส’’ติ ปุจฺฉถฯ

๔๑. ‘‘มเญฺจ ตตฺถ มหาราช’’, อิติ เถโร อโวจ ตํ;
เหฏฺฐา มเญฺจติ ชานิตฺวา, ตโต นิกฺขมฺม ภูปติฯ

๔๒. สมนฺตโต วิหารสฺส, รกฺขํ การยิ ตํ ปน;
ปญฺจกมฺหิ นิปเชฺชตฺวา, ทตฺวา อุปริ จีวรํฯ

๔๓. มญฺจปาเทสุ คณฺหิตฺวา, จตฺตาโร ทหรา ยตี;
มตภิกฺขุนิยาเมน, กุมารํ พหิ นีหรุํฯ

๔๔. นียมานนฺตุ ตํ ญตฺวา, อิธ มาห มหีปติ;
‘‘ติสฺส ตฺวํ กุลเทวตานํ, สีเส หุตฺวาน นิยฺยาสิฯ

๔๕. พลกฺกาเรน คหณํ, กุลเทเวหิ นตฺถิ เม;
คุณํ ตฺวํ กุลเทวานํ, สเรยฺยาสิ กทาจิปิ’’ฯ

๔๖. ตโตเยว มหาคามํ, อคมาสิ มหีปติ;
อาณาเปสิ จ ตเตฺถว, มาตรํ มาตุคารโวฯ

๔๗. [วสฺสานิ อฏฺฐสฏฺฐึโส, อฏฺฐา ธมฺมฏฺฐมานโส;
อฏฺฐสฏฺฐิวิหาเร จ, การาเปสิ มหีปติฯ]

๔๘. นิกฺขามิโต โส ภิกฺขูหิ, ติโสฺสราช สุโต ปน;
ทีฆวาปึ ตโตเยว, อคม’ญฺญตโร วิยฯ

๔๙. กุมาโร โคธคตฺตสฺส, ติสฺสเถรสฺส อาห โส;
‘‘สาปราโธ อหํ ภเนฺต, ขมาเปสฺสามิ ภาตรํฯ

๕๐. เวยฺยาวจฺจกรา การํ, ติสฺสํ ปญฺจสตานิ จ;
ภิกฺขุนมาทิยิตฺวา โส, เถโร ราช มุปาคมิฯ

๕๑. ราชปุตฺตํ ฐเปตฺวาน, เถโร โสปาน มตฺถเก;
สสโงฺฆ ปาวิสิ สโทฺธ, นิสีทาวิย ภูมิโปฯ

๕๒. อุปานยี ยาคุอาทึ, เถโร ปตฺตํ วิเธสิโส;
‘‘กินฺติ วุโตฺต’พฺรวิ ติสฺสํ, อาทาย อคตา’’อิติฯ

๕๓. ‘‘กุหึ โจโร’’ติ วุโตฺต จ, ฐิตฐานํ นิเวทยิ;
วิหารเทวี คนฺตฺวาน, ฉาทิยฐาสิ ปุตฺตกฯ

๕๔. ราชา’ห เถรํ ‘‘ญาโต โว,
ทาสภาโว อิทานิ โน;
สามเณรํ เปสเยถ,
ตุเมฺห เม สตฺตวสฺสิกํฯ

๕๕. ชนกฺขยํ วินาเยว, กลโห น ภเวยฺย โน;
ราชา สงฺฆสฺส โทเสโส, ภํเฆ ทณฺฑํ กริสฺสติฯ

๕๖. เหสฺสตา’คตกิจฺจา โว,
ยาคาทึ คณฺหาถาติ โส;
ทตฺวา ตํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส,
ปโกฺกสิตฺวาน ภาตรํฯ

๕๗. ตเตฺถว สงฺฆมชฺฌมฺหิ, นิสิโนฺน ภาตรา สห;
ภุญฺชิตฺวา เอกโตเยว, ภิกฺขุ สงฺฆํ วิสชฺชยิฯ

๕๘. สสฺสกมฺมานิ กาเรตุํ, ติสฺสํ ตเตฺถว ปาหิณิ;
สยมฺปิ เภรึ จาเรตฺวา, สสฺสกมฺมานิ การยิฯ

๕๙. อิติ เวรมเนกวิกปฺปจิตํ,
สมยนฺติ พหุํ อปิ สปฺปุริสํ;
อิติ จินฺติย โกหิ นโร มติมา,

น ภเวยฺย ปเรสุ สุสนฺต มโนติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เทฺวภาติกยุทฺธํ นาม

จตุวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจวีสติม ปริเจฺฉท

ทุฏฺฐคามณิ วิชโย

๑. ทุฏฺฐคามณิราชา’ถ , กตฺวาน ชนสงฺคหํ;
กุเนฺต ธาตุํ นิธาเปตฺวา, สโยคฺคพลวาหโนฯ

๒. คนฺตฺวา ติสฺสมหารามํ, วนฺทิตฺวา สงฺฆมพฺรวิ;
‘‘ปารคงฺคํ คมิสฺสามิ, โชเตตุํ สาสนํ อหํฯ

๓. สกฺกาตุํ ภิกฺขโว เทถ, อเมฺหหิ สหคามิโน;
มงฺคลเญฺจว รกฺขา จ, ภิกฺขูนํ ทสฺสนํ หิโนฯ

๔. อทาสิ ทณฺฑกมฺมตฺถํ, สโงฺฆ ปญฺจสตํ ยตี;
ภิกฺขุสงฺฆตมาทาย, ตโต นิกฺขมฺม ภูปติฯ

๕. โสธาเปตฺวาน มลเย, อิธาคมนมญฺชสํ;
กณฺฑุลํ หตฺถิมารุยฺห, โยเธหิ ปริวาริโตฯ

๖. มหตา พลกาเยน, ยุทฺธาย อภินิกฺขมิ;
มหาคาเมน สมฺพทฺธา, เสนาคา’คุตฺตหาลกํฯ

๗. มหิยงฺคณมาคมฺม, ฉตฺตํ ทมิฬมคฺคหี;
ฆาเตตฺวา ทมิเฬ ตตฺถ, อาคนฺตฺวา อมฺพติตฺถกํฯ

๘. คงฺคา ปริขาสมฺปนฺนํ, ติตฺถมฺพทมิฬํ ปน;
ยุชฺฌํ จตูหิ มา เสหิ, กตหตฺถํ มหพฺพลํฯ

๙. มาตรํ ทสฺสยิตฺวาน, เตน เลเสน อคฺคหิ;
ตโตโอรุยฺห ทมิเฬ, สตฺตราเช มหพฺพเลฯ

๑๐. เอกาเหเนว คณฺหิตฺวา, เขมํ กตฺวา มหพฺพโล;
พลสฺสา’ทา ธนํ เตน, เขมาราโมติ วุจฺจติฯ

๑๑. มหาโกฏฺฐนฺตเร โสเพฺภ, โทโณ ควรมคฺคหี;
หาลโกเล อิสฺสริยํ, นาฬิโสพฺภมฺหิ นาฬิกํฯ

๑๒. ทีฆาภยคลฺลกมฺหิ, คณฺหิ ทีฆาภยมฺปิ จ;
กจฺฉิปิเฏฺฐ กปิสีสํ, จตุมาเสน อคฺคหิฯ

๑๓. โกฏฺฐนคเร โกฏฺฐญฺจ, ตโต หาลวหาณกํ;
วหิเฏฺฐ วหิฏฺฐทมิฬํ, คามณิมฺหิ จ คามณิํฯ

๑๔. กุมฺภคามมฺหิ กุมฺภญฺจ, นนฺทิคามมฺหิ นนฺทิกํ;
คณฺหิ ขาณุํ ขาณุคาเม, เทฺว ตุ ตมฺพุณฺณเม ปนฯ

๑๕. มาตุลํ ภาคิเนยฺยญฺจ, ตมฺพอุณฺณมนามเก;
ชมฺพุจคฺคหี โสโส จ, คาโม’หุ ตํ ตทวฺหโยฯ

๑๖. “อชานิตฺวา สกํเสนํ, ฆาเตนฺติ สชนา” อิติ;
สุตฺวาน สจฺจกิริยํ, อกรี ตตฺถ ภูปติฯ

๑๗. รชฺชสุขาย วายาโม, นายํ มม กทาจิปิ;
สมฺพุทฺธ สาสนเสฺสว, ฐปนาย อยํ มมฯ

๑๘. เตน สเจฺจน เมเสนา-กาโยปคตภณฺฑิกํ;
ชาลวณฺณํว โหตูติ, ตํ ตเถวตทา อหุฯ

๑๙. คงฺคาตีรมฺหิ ทมิฬา, สเพฺพ ฆาติตเสสกา;
วิชิตํ นครํ นาม, สรณตฺถาย ปาวิสุํฯ

๒๐. ผาสุเก องฺคณฐาเน, ขนฺธาวารํ นิเวสยิ;
ตํ ขนฺธาวาร.....ฐีติ, นาเมนา’โหสิ ปากฏํฯ

๒๑. วิชิตนครคาหตฺถํ, วีมํสโนฺต นราธิโป;
ทิสฺวา’ยนฺตํ นนฺทิมิตฺตํ, วิสชฺชาเปสิ กณฺฑุลํฯ

๒๒. คณฺหิตุํ อาคตํ หตฺถึ, นนฺทีมิโตฺต กเรหิตํ;
อุโภ ทเนฺต ปีฬยิตฺวา, อุกฺกุฏิกํ นิสีทยิฯ

๒๓. หตฺถินา นนฺทิมิโตฺต ตุ, ยสฺมา ยตฺถ อยุชฺฌิ โส;
ตสฺมา ตตฺถ ตโต คาโม, หตฺถิโปโรติ วุจฺจติฯ

๒๔. วีมํสิตฺวา อุโภ ราชา, วิชิตํ นครํ อคา;
โยธานํ ทกฺขิณทฺวาเร, สงฺคาโม อาสิ ภึสโนฯ

๒๕. ปุรตฺถิมมฺหิ ทฺวารมฺหิ, โส เวฬุสุมโน ปน;
อเนก สเงฺข ทมิเฬ, อสฺสารุเฬฺห อฆาตยิฯ

๒๖. ทฺวารํ ถเกสุํ ทมิฬา, ราชา โยเธ วิสชฺชยิ;
กณฺณุโล นนฺทิมิโตฺต จ, สุรนิมิโล จ ทกฺขิเณฯ

๒๗. มหาโสโณ จ โคโฐฐ จ,
เถร ปุโตฺต จ เต ตโย;
ทฺวาเรสุ ตีสุ กมฺมานิ,
อิตเรสุ ตทา กรุํฯ

๒๘. นครํ ตํ ติปริขํ, อุจฺจปาการ โคปิตํ;
อโยกมฺมกตทฺวารํ, อรีหิ ทุปฺปธํสิยํฯ

๒๙. ชาณูหิ ฐตฺวา ทาฐาหิ, ภินฺทิตฺวาน สิลายุธา;
อิฏฺฐกา เจว หตฺถิ โส, อโยทฺวารมุปาคมิฯ

๓๐. โคปุรฏฺฐา ตุ ทมิฬา, ขิปึสุ วิวิธา’ยุเธ;
ปกฺกํ อโยคุฬํเญฺจว, กถิกญฺจ สิเลสิกํฯ

๓๑. ปิฏฺฐึ ขิเตฺต สิเลสมฺหิ, ธูปายเนฺต’ถ กณฺฑุโล;
เวทนฏฺโฏ’ทกฏฺฐานํ, คนฺตฺวาน ตตฺถ โอคหิฯ

๓๒. น อิทํ สุราปาณํ เต, อโยทฺวาร วิฆาฏนํ;
คจฺฉ ทฺวารํ วิฆาเฏหิ, อิจฺจาหโคฏฺฐยิมฺพโรฯ

๓๓. โส มานํ ชนยิตฺวาน, โกญฺจํ กตฺวา คชุตฺตโม;
อุทกา อุฏฺฐหิตฺวาน, ถเล อฏฺฐาสิ ทปฺปวาฯ

๓๔. หตฺถิเวชฺช วิโยเชตฺวา, สิเลสํ โอสธํ อกา;
ราชา อารุยฺห หตฺถึ ตํ, กุเมฺภ ผุสิยปาณินาฯ

๓๕. ‘‘ลํกาทีปมฺหิ สกเล, รชฺชํ เต ตาต กณฺฑุล;
ทมฺมี’’ติ ตํ โตสยิตฺวา, โภเชตฺวา วรโภชนํฯ

๓๖. เวฐยิตฺวา สาฏเกน, การยิตฺวา สุวมฺมิตํ;
สตฺตคุณํ มาหิสจมฺมํ, พเนฺธตฺวา จมฺมปิฏฺฐิยํฯ

๓๗. ตโสฺส’ ปริเตลจมฺมํ, ทาเปตฺวา ตํ วิสชฺชยิ;
อสนีวิย คชฺชโนฺต, โส คเหตฺวา’ปทฺทเว สหฯ

๓๘. ปทรํ วิชฺฌิ ทาฐาหิ, อุมฺมารํ ปทสา’หนิ;
สทฺธารพาหํ ตํ ทฺวารํ, ภูมิยํ สรวํ ปติฯ

๓๙. โคปุเร ทพฺพสมฺภารํ, ปตนฺตํ หตฺถิปิฏฺฐิยํ;
พาหาหิ ปริหริตฺวาน, นนฺทิมิโตฺต ปวฏฺฏยิฯ

๔๐. ทิสฺวาน ตสฺส กิริยํ, กณฺฑุโล ตุฏฺฐมานโส;
ทาฐาปีฐนเวรํ ตํ, ฉเฑฺฑสิ ปฐมํ กตํฯ

๔๑. อตฺตโน ปิฏฺฐิโตเยว, ปเวสตฺถาย กณฺฑุโล;
นิวตฺติตฺวาน โอโลกิ, โยธํ ตตฺถ คชุตฺตโมฯ

๔๒. ‘‘หตฺถินากตมเคฺคน, นปฺปเวกฺขามหํ’’อิติ;
นนฺทิมิโตฺต วิจิเนฺตตฺวา, ปาการํ หนิ พาหุนาฯ

๔๓. โส อฏฺฐารสหตฺถุโจฺจ, ปติอฏฺฐุสโภ กิร;
โอโลกิ สุรนิมลํ, อนิจฺฉํ โสปิ ตํ ปถํฯ

๔๔. ลงฺฆยิตฺวาน ปาการํ,
นครพฺภนฺตเร ปติ;
ภินฺทิตฺวา ทฺวารเมเกกํ,
โคโฏฺฐ โสโณว ปาวิสิฯ

๔๕. หตฺถึ คเหตฺวา รถจกฺกํ, มิโตฺต สกฏฺปญฺชรํ;
นาฬิเกรตรุํ โคโฎฺฐ, นิมฺมโล ขคฺคมุตฺตมํฯ

๔๖. ตาลรุกฺขํ มหาโสโณ, เถรปุโตฺต มหาคทํ;
วิสุํ วิสุํ วีถิคตา, ทมิเฬ ตตฺถ จุณฺณยุํฯ

๔๗. วิชิตํ นครํ เภตฺวา, จตุมาเสน ขตฺติโย;
ตโต คิริลกํ คนฺตฺวา, คิริยํ ทมิฬํ หนิฯ

๔๘. คนฺตฺวา มเหลนครํ, ติมหาปริขํ ตโต;
กทมฺพ ปุปฺผวลฺลีหิ, สมนฺตา ปริวาริตํฯ

๔๙. เอกทฺวารํ ทุปฺปเวสํ, จตุมาเส วสํ ตหึ;
คณฺหิ มเหลราชานํ, มนฺตยุเทฺธน ภูมิโปฯ

๕๐. ตโต'นุราธนครํ, อาคจฺฉโนฺต มหีปติ;
ขนฺธาวารํ นิเวเสสิ, ปริโตกาสปพฺพตํฯ

๕๑. มาสมฺหิ เชฏฺฐมูลมฺหิ, ตฬากํ ตตฺถ การิย;
ชลํ กีฬิ ตหึ คาโม, โปโสนนครวฺหโยฯ

๕๒. ตํ ยุทฺธายาคตํ สุตฺวา, ราชานํ ทุฏฺฐคามณึ;
อมเจฺจ สนฺนิปาเตตฺวา, เอฬาโร อาห ภูมิโปฯ

๕๓. ''โส ราชา จ สยํโยโธ,
โยธา จสฺส มหูกิร;
อมเจฺจ กินฺนุ กาตพฺพํ,
กินฺติ มญฺญนฺติ โน อิเมฯ

๕๔. ทีฆชตฺตุปฺปภุตโย, โยธา เอฬารราชิโน;
''สุเว ยุทฺธํ กริสฺสามิ'', อิติ เต นิจฺฉยํ กรุํฯ

๕๕. ทุฏฺฐคามณิราชาปิ, มเนฺตตฺวา มาตุยา สห;
ตสฺสา มเตน กาเรสิ, ทฺวตฺติํส พลโกฏฺฐเกฯ

๕๖. ราชจฺฉตฺตธเร ตตฺถ, ฐเปสิ ราชรูปเก;
อพฺภนฺตเร โกฏฺฐเก ตุ, สยํ อฏฺฐาสิ ภูปติฯ

๕๗. เอฬารราชา สนฺนโทฺธ, มหาปพฺพต หตฺถินํ;
อารุยฺห อคมา ตตฺถ, สโยคฺค พลวาหโนฯ

๕๘. สงฺคาเม วตฺตมานมฺหิ, ทีฆชตฺตุ มหพฺพโล;
อาทาย ขคฺคผลกํ, ยุชฺฌมาโน ภยานโกฯ

๕๙. หเตฺถ อฏฺฐรสุ'คฺคนฺตฺวา, นภํ ตํ ราชรูปกํ;
ฉินฺทิตฺวา อสินา ภินฺทิ, ปฐมํ พลโกฏฺฐกํฯ

๖๐. เอวํ เสเสปิ ภินฺทิตฺวา, มลโกเฏฺฐ มหพฺพโล;
ฐิตํ คามณิราเชน, พลโกฏฺฐมุปาคมิฯ

๖๑. โยโธ โส สุรนิมโล, คจฺฉนฺตํ ราชิโน’ปริ;
สาเวตฺวา อตฺตโน นามํ, ตมโกฺกสิ มหพฺพโลฯ

๖๒. อิตโร ‘‘ตํ วธิสฺส’’นฺติ, กุโทฺธ อากาสมุคฺคมิ;
อิตโร โอตรนฺตสฺส, ผลกํ อุปนามยิฯ

๖๓. ‘‘ฉินฺทา เมตํ สผลกํ’’, อิติ จินฺติย โส ปน;
ผลกํ หนิ ขเคฺคน, ตํ มุญฺจิยิ’ ตโรสยิฯ

๖๔. กเปฺปโนฺต มุตฺตผลกํ, ทีฆชตฺตุ ตหึ ปติ;
อุฎฺฐาย สูรนิมิโล, ปติตํ สตฺติยา’หนิฯ

๖๕. สงฺขํ ธมิ ผุสฺสเทโว, เสนา ภิชฺชิตฺถ ทามิฬี;
เอฬโรปิ นิวตฺติตฺถ, ฆาเตสุํ ทมิเฬ พหูฯ

๖๖. ตตฺถ วาปิ ชลํ อาสิ, หตานํ โลหิตา วิลํ;
ตสฺมา กุลตฺถวา ปีติ, นามโต วิสฺสุตํ อหุฯ

๖๗. จราเปตฺวา ตหึ เภริํ, ทุฎฺฐคามณิ ภูปติ;
‘‘น หนิสฺสตุ เอฬารํ, มํมุญฺจิย ปโร’’อิติฯ

๖๘. สนฺนโทฺธ สยมารุยฺห, สนฺนทฺธํ กณฺฑุลํ กริํ;
เอฬารํ อนุพนฺธโนฺต, ทกฺขิณทฺวารมาคมิฯ

๖๙. ปุรทกฺขิณทฺวารมฺหิ, อุโภ ยุชฺฌิํสุ ภูมิปา;
โตมรํ ขิปิ เอฬาโร, คามณิ ตมวญฺจยิฯ

๗๐. วิชฺฌาเปสิ จ ทเนฺตหิ, ตํ หตฺถิํ สกหตฺถินา;
โตมรํ ขิปิ เอฬารํ, สหตฺถิ ตตฺถ โส ปติฯ

๗๑. ตโต วิชิตสงฺคาโม, สโยคฺคพลวาหโน;
ลํกํ เอกาตปตฺตํ โส, กตฺวาน ปาวิสิ ปุรํฯ

๗๒. ปุรมฺหิ เภริํ จาเรตฺวา, สมนฺตา โยชเน ชเน;
สนฺนิปาติย กาเรสิ, ปูชํ เอฬารราชิโนฯ

๗๓. ตํ เทหปติตฐาเน, กูฏาคาเรน ฌาปยิ;
เจติยํ ตตฺถ กาเรสิ, ปริหารมทาสิ จฯ

๗๔. อชฺชาปิ ลํกาปติโน, ตํ ปเทสสมีปคา;
เตเนว ปริหาเรน, น วาทาเปนฺติ ตูริยํฯ

๗๕. เอวํ ทฺวตฺติํส ทมิเฬ, ราชาโน ทุฎฺฐคามณิ;
คณฺหิตฺวา เอกจฺฉเตฺตน, ลํการชฺชมกาสิ โสฯ

๗๖. วิชิเต นคเร ภิเนฺน, โยโธ โส ทีฆชตฺตุโก;
เอฬารสฺส นิเวเทตฺวา, ภาคิเนยฺยสฺส โยธตํฯ

๗๗. ตสฺส หลฺลุก นามสฺส, ภาคิเนยฺยสฺส อตฺตโน;
เปสยี จาคมตฺถาย, ตสฺส สุตฺวาน หลฺลุโกฯ

๗๘. เอฬารทฑฺฒทิวสา, สตฺตเม ทิวเส อิธ;
ปุริสานํ สหเสฺสหิ, สฏฺฐิยา สห โอตริฯ

๗๙. โอติโณฺณ โส สุณิตฺวาปิ, ปตนํ ตสฺส ราชิโน;
"ยุชฺฌิสฺสามี"ติ ลชฺชาย, มหาติตฺถํ อิธาคมาฯ

๘๐. ขนฺธาวารํ นิเวเสสิ, คาเม โกฬมฺพหาลเก;
ราชา ตสฺสา'คมํ สุตฺวา, ยุทฺธาย อภินิกฺขมิฯ

๘๑. ยุทฺธสนฺนห สนฺนโทฺธ, หตฺถิมารุยฺห กณฺฑุลํ;
หตฺถสฺส รถโย เธหิ, ปนฺตีหิ จ อนฺนโกฯ

๘๒. อุมฺมาทผุโสฺส เทโว โส, ทีเป อคฺคธนุคฺคโห;
ทสฑฺฒายุธสนโทฺธ, เสสโยธา จ อนฺวคุํฯ

๘๓. ปวเตฺต ตุมูเล ยุเทฺธ, สนฺนโทฺธ ภลฺลุโก ตหิํ;
ราชาภิมุข มายาสิ, นาคราชา ตุ กณฺฑุโลฯ

๘๔. ตํ เวคมนฺทิภาวตฺถํ, ปโจฺจสกฺกิ สนิํ สนิํ;
เสนาปิ สทฺธิํ เตเนว, ปโจฺจสกฺกิ สนิํ สนิํฯ

๘๕. ราชาห "ปุเพฺพ ยุเทฺธสุ, อฏฺฐวีสติยา อยํ;
น ปโจฺจสกฺกิ กิํ เอตํ, ผุสฺสเทวา"ติ อาห โสฯ

๘๖. ชโย โน ปรโม เทว, ชยภูมิ มยํ คโช;
ปโจฺจสกฺกติ เปกฺขโนฺต, ชยฐานมฺหิ ฐสฺสติฯ

๘๗. นาโค'ถ ปโจฺจสกฺกิตฺวา, ผุสฺสเทวสฺส ปสฺสโต;
มหาวิหารสีมเนฺต, อฏฺฐาสิ สุปฺปติฏฺฐิโตฯ

๘๘. ตตฺรฏฺฐิโต นาคราชา, ภลฺลุโก ทมิโฬ ตหิํ;
ราชาภิมุขมาคนฺตฺวา, อุปฺปเณฺฑสิ มหีปติฯ

๘๙. มุขํ ปิธาย ขเคฺคน, ราชา อโกฺกสิ ตํ ปน;
"รโญฺญ มุขมฺหิ ปาเตมิ", อิติ กณฺฑญฺจ โส ขิปิฯ

๙๐. อาหจฺจ โส ขคฺคตลํ, กโณฺฑ ปปติ ภูมิยํ;
"มุเข วิโทฺธ"ติ สญฺญาย, อุกฺกฏฺฐิํ ภลฺลุโก อกาฯ

๙๑. รโญฺญ ปจฺฉา นิสิโนฺน โภ, ผุสฺสเทโว มหพฺพโล;
กณฺฑ ขิปิมุเข ตสฺส, ฆเฏฺฏโนฺต ราชกุณฺฑลํฯ

๙๒. ราชานํ ปาทโต กตฺวา, ปตมานสฺส ตสฺส ตุ;
ขิปิตฺวา อปรํ กณฺฑํ, วิชฺฌิตฺวา ตสฺส ชณฺฑุกํฯ

๙๓. ราชานํ สีสโต กตฺวา, ปาเตสี ลหุหตฺถโก;
ภลฺลุเก ปติเต ตสฺมิํ, ชยนาโท ปวตฺตถฯ

๙๔. ผุสฺสเทโว ตหิํเยว, ญาเปตุํ โทส มตฺตโน;
กณฺฑวลฺลิํ สกํ เฉตฺวา, ปสตํ โลหิตํ สยํฯ

๙๕. รธญฺญา ทเสฺสสิ ตํ ทิสฺวา, ราชา ตํ ปุจฺฉิ''กิํ''อิติ;
ราช ทโณฺฑ กโต เมติ, โส อโวจ มหีปติฯ

๙๖. โกโธ โทโสติ วุโตฺตว,
อาห กุณฺฑล ฆฏฺฏนํ;
อโทสํ โทสมญฺญาย,
กิเมตํ กริ ภาติกฯ

๙๗. อิติ วตฺวา มหาราชา, กตญฺญุ อิธ มาห จ;
''กณฺฑานุจฺฉวิโก ตุยฺหํ, สกฺกาโร เหสฺสเต มหาฯ

๙๘. ฆาเตตฺวา ทมิเฬ สเพฺพ, ราชา ลทฺธชโย กโต;
ปาสาท ตลมารุยฺห, สีหาสนคโต ตหิํฯ

๙๙. นาฏกามจฺจ มชฺฌมฺหิ, ผุสฺสเทวสฺส ตํ สรํ;
อาณาเปตฺวา ฐปาเปตฺวา, ปุํเขน อุชุกํ ตเลฯ

๑๐๐. กหาปเณหิ กณฺฑํ ตํ, อาสิเตฺต'ยุ ปรูปริ;
ฉาทาเปตฺวา ทาเปสิ, ผุสฺสเทวสฺส ตํ ขเณฯ

๑๐๑. นรินฺทปาสาทตเล, นริโนฺทถ อลงฺกเต;
สุคนฺธทีปุชฺชลิเต, นานาคนฺธสมายุเตฯ

๑๐๒. นาฏก ชนโยเคน, อจฺฉราหิ จ ภูสิเต;
อนคฺฆตฺถรณตฺถิเณฺณ, มุทุเก สยเน สุเภฯ

๑๐๓. สยิโต สิริสมฺปตฺติํ, มหติํ อปิเปกฺขิย;
กตํ อโกฺขภิณิฆาตํ, สรโนฺต น สุขํ ลภิฯ

๑๐๔. ปิยงฺคุทีเป อรหโนฺต, ญตฺวา ตํ ตสฺสตกฺกิตํ;
อฎฺฐา'รหเนฺต ปาเหสุํ, ตมสฺสาเสตุมิสฺสรํฯ

๑๐๕. อาคมฺม เต มชฺฌายาเม, ราช ทฺวารมฺหิ โอตรุํ;
นิเวทิ ตพฺภาคมนา, ปาสาท ตเลมารุหุํฯ

๑๐๖. วนฺทิตฺวา เต มหาราช, นิสีทาปิย อาสเน;
กตฺวา วิวิธสกฺการํ, ปุจฺฉิ อาคตการณํฯ

๑๐๗. ปิยงฺคุทีเป สเงฺฆน, เปสิตํ มนุชาธิป;
ตมสฺสา สยิตุํ อเมฺห, อิติ ราชา ปุนา’หเตฯ

๑๐๘. ‘‘กถํ นุ ภเนฺต อสฺสาโส, มม เหสฺสติ เยน เม;
อโกฺขภิณิมหาเสน, ฆาโต การาปิโต’’อิติฯ

๑๐๙. ‘‘สคฺคมคฺคนฺตราโย จ, นตฺถิ เต เตน กมฺมุนา;
ทียฑฺฒมนุชา เจ’ตฺถ, ฆาติตา มนุชาธิปฯ

๑๑๐. สรเณสุ ฐิโต เอโก, ปญฺจสีเลปิ จา’ปโร;
มิจฺฉาทิฎฺฐี จ ทุสฺสีโล, เสสา ปสุสมามตาฯ

๑๑๑. โชตยิสฺสสิ เจว ตฺวํ, พหุธา พุทฺธสาสนํ;
มโนวิเลขํ ตสฺมา ตฺวํ, วิโนทย นริสฺสรฯ

๑๑๒. อิติ วุโตฺต มหาราชา, เตหิ อสฺสาสมาคโต;
วนฺทิตฺวา เต วิสเชฺชตฺวา, สยิโต ปุน จินฺตยิฯ

๑๑๓. วินา สเงฺฆน อาหารํ, มาภุเญฺชถ กทาจิปิ’’;
อิติ มาตาปิตา’หาเร, สปึสุ ทหเร’ วโนฯ

๑๑๔. อทตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส, ภุตฺตํ อตฺถิ นุโข อิติ;
อทฺทส ปาตราสมฺหิ, เอกํ มริจวฎฺฎิกํฯ

๑๑๕. สงฺฆสฺส อฎฺฐเปตฺวาว ปริภุตฺตํ สตึ วินา;
ตทตฺถํ ทณฺฑกมฺมํ เม, กตฺตพฺพนฺติ จ จินฺตยิฯ

๑๑๖. เอเต เตเนกโกฎี อิธ มนุชคเณ ฆาติเต จินฺตยิตฺวา,
กามานํ เหตุ เอตํ มนสิ จ กยิรา สาธุ อาทีนวํ ตํ;
สเพฺพสํ ฆาตนึ ตํ มนสิ จ กยิรา’ นิจฺจตํ สาธุ สาธุ,
เอวํ ทุกฺขา ปโมกฺขํ สุภคติ มหวา ปาปุเณยฺยา’จีเรนาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทุฎฺฐคามณิวิชโย นาม

ปญฺจวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ฉพฺพีสติม ปริเจฺฉท

มริจวฏฺฏิกวิหารมโห

๑. เอกจฺฉตฺตํ กริตฺวาน, ลํการชฺชํ มหายโส;
นานนฺตรํ สํวิทหิ, โยธานํ โส ยถารหํฯ

๒. เถรปุตฺตาภโย โยโธ, ทิยฺยมานํ น อิจฺฉิตํ;
ปุจฺฉิโตว กิมตฺถนฺติ, ยุทฺธมตฺถีติ อพฺรวิฯ

๓. เอกรเชฺช กเต ยุทฺธํ, กินามตฺตีติ ปุจฺฉิโต;
ยุทฺธํ กิเลส โจเรหิ, กริสฺสามิ สุทุชฺชยํฯ

๔. อิเจฺจว มาห ตํ ราชา, ปุนปฺปุนํ นิเสธยิ;
ปุนปฺปุนํ โสยาจิตฺวา, รโญฺญนุญฺญาย ปพฺพชิฯ

๕. ปพฺพชิตฺวา จ กาเลน, อรหตฺตมปาปุณิ;
ปญฺจขีณาสวสต-ปริวาเอรา อโหสิ จฯ

๖. ฉตฺตมงฺคล สตฺตาเห, คเต คตภโย’ ภโย;
ราชา กตา ภิเสโกว, มหตา วิภเวน โสฯ

๗. ติสฺสวาปิ’มคา กีฬ-วิธินา สมลงฺก ตํ;
กีฬิตุํ อภิสิตฺตานํ, จาริตฺตญฺจา นุรกฺขิตุํฯ

๘. รโญฺญ ปริจฺฉทํ สพฺพํ, อุปายนสตานิ จ;
มริจวฏฺฏิวิหารสฺส, ฐานมฺหิ ฐปยิํสุ จฯ

๙. ตเตฺถว ถูปฐานมฺหิ, สธาตุํ กุนฺตมุตฺตมํ;
ฐเปสุํ กุนฺตธรกา, อุชุกํ ราชมานุสาฯ

๑๐. สโหโรโธ มหาราชา, กีฬิตฺวา สลิเล ทิวา;
สายมาหํ คมิสฺสาม, กุนฺตํ วเฑฺฒถ โภ’’อิติฯ

๑๑. จาเลตุํ ตํ น สกฺขิํสุ, กุนฺตํ ราชาธิการิกา;
คนฺธามาลาหิ ปูเชสุํ, ราชเสนาสมาคตาฯ

๑๒. ราชา มหนฺตํ อเจฺฉรํ, ทิสฺวา ตํ หฏฺฐมานโส;
วิธาย ตตฺถ อารกฺขํ, ปวิสิตฺวา ปุรํ ตโตฯ

๑๓. กุนฺตํ ปริกฺขิปาเปตฺวา, เจติยํ ตตฺถ การยิ;
ถูปํ ปริกฺขิปาเปตฺวา, วิหารญฺจ อการยิฯ

๑๔. ตีหิ วเสฺสหิ นิฏฺฐาสิ, วิหาโร โส นริสฺสโร;
สงฺฆํ สสนฺนิปาเตสิ, วิหรมหาการณาฯ

๑๕. ภิกฺขุนํ สตสหสฺสานิ, ตทา ภิกฺขุนิโย ปน;
นวุติ จ สหสฺสานิ, อภวิํสุ สมาคตาฯ

๑๖. ตสฺมิํ สมาคเม สงฺฆํ, อิทมาก มหีปติ;
“สงฺฆํ ภเนฺต วิสริตฺวา, ภุญฺชิํ มริจวฏฺฏิกํฯ

๑๗. หเสฺส’ตํ ทณฺฑกมฺมํ เม, ภวตูติ อการยิ;
สเจติยํ มริจวฏฺฏิ-วิหารํ สุมโนหรํฯ

๑๘. ปติคฺคณฺหาตุ ตํ สโงฺฆ, อิติ โส ทกฺขิโณทกํ;
ปาติตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส, วิหารํ สุมโน อทาฯ

๑๙. วิหาเร ตํ สมนฺตาปิ, มหนฺตํ มณฺฑปํ สุภํ;
กาเรตฺวา ตตฺถ สงฺฆสฺส, มหาทานํ ปวตฺตยิฯ

๒๐. ปาเท ปติฏฺฐาเปตฺวาปิ,
ชเล อภยวาปิยา;
กโต โส มณฺฑโป อาสิ,
เสโส กาเส กถาวกาฯ

๒๑. สตฺตาหํ อนฺนปานาทิํ, ทตฺวาน มนุชาธิโป;
อทา สามณกํ สพฺพํ, ปริกฺขารํ มหารหํฯ

๒๒. อหุ สตสหสฺสโคฺฆ, ปริกฺขาโร ส อาทิโก;
อเนฺต สหสฺสคฺฆนโก, สพฺพ สโงฺฆ จ ตํลภิฯ

๒๓. ยุเทฺธ ทาเน จ สูเรน, สูรินา รตนตฺตเย;
ปสนฺนามลจิเตฺตน, สาสนุโชต นตฺถินาฯ

๒๔. รญฺญา กตญฺญุนา เตน, ถูปการาปนาทิโต;
วิหาร มหนนฺตานิ, ปูเชตุํ รตนตฺตยํฯ

๒๕. ปริจฺจตฺตธนาเน’ตฺถ, อนคฺฆานิ วิมุญฺจิย;
เสสานิ โหนฺติ เอกาย, อูนวีสติโกฏิโยฯ

๒๖. โตคา ทสทฺธวิธ โทสวิทูสิตาปิ,
ปญฺญาวิเสส สหิเตหิ ชเนหิ ปตฺตา;
โหเนฺตว ปญฺจคุณโยค คหิตสารํ,
อิจฺจสฺส สารคหเณ มติมายเตยฺยาติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มริจวฏฺฏิกวิหารมโหนาม

ฉพฺพีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

สตฺตวีสติม ปริเจฺฉท

โลหปาสาทมโห

๑. ตโต ราชา วิจิเนฺตสิ, วิสฺสุตํ สุสฺสุตํ สุตํ;
มหาปโญฺญ สทา ปุโญฺญ, ปญฺญาย กตนิจฺฉโยฯ

๒. ‘‘ทีปปฺปสาทโก เถโร, ราชิโน อยฺยกสฺส เม;
เอวํ กิราหนตฺตา เต, ทุฏฺฐคามณิภูปติฯ

๓. มหาปุโญฺญ มหาถูปํ, โสณฺณมาลิํ มโนรมํ;
วีสํหตฺถสตํ อุจฺจํ, กาเรสฺสติ อนาคเตฯ

๔. ปุโน อุโปสถาคารํ, นานารตนมณฺฑิตํ;
นวภูมํ กริตฺวาน, โลหปาสาท เมว จฯ

๕. อิติ จินฺติย ภูมิโนฺท, ลิขิเตฺววํ ฐปาปิตํ;
เปกฺขาเปโนฺต ราชเคเห, ฐิตํ เอว กรณฺฑเกฯ

๖. โสวณฺณปฏฺฏํ ลทฺธาน, เลขํ ตตฺถ อวาจยิ;
‘‘จตฺตาลีสสตํ วสฺสํ, อติกฺกมฺม อนาคเตฯ

๗. กากวณฺณสุโต ทุฏฺฐ-คามณิมนุชาธิโป;
อิทญฺจิทญฺจ เอวญฺจ, กาเรสฺสตี’’ติ วาจิตํฯ

๘. สุตฺวา หโฏฺฐ อุทาเนตฺวา, อโปฺปเฐฺฐสิ มหีปติ;
ตโต ปาโต’ว คนฺตฺวาน, มหาเมฆวนํ สุภํฯ

๙. สนฺนิปาตํ การยิตฺวา, ภิกฺขุสงฺฆสฺส อพฺรวิ;
‘‘วิมานตุลฺยํ ปาสาทํ, การยิสฺสามิ โว อหํฯ

๑๐. ทิพฺพํ วิมานํ เปเสตฺวา, ตทา เลขํ อทาถ เม’’;
ภิกฺขุสโงฺฆ วิสเชฺชสิ, อฏฺฐ ขีณาสเว ตหิํฯ

๑๑. กสฺสปมุนิโน กาเล, อโสโก นาม พฺราหฺมโณ;
อฏฺฐ สลากภตฺตานิ, สงฺฆสฺส ปริณามิยฯ

๑๒. ภรณิํ นาม ทาสิํ โส, ‘‘นิจฺจํ เทหี’’ติ อพฺรวิ;
ทตฺวา สา ตานิ สกฺกจฺจํ, ยาวชีวํ ตโต จุตาฯ

๑๓. อากาสฏฺฐวิมานมฺหิ, นิพฺพตฺติรุจิเร สุเภ;
อจฺฉรานํ สหเสฺสน, สทา’สิ ปริวาริตาฯ

๑๔. ตสฺสา รตนปาสาโท, ทฺวาทสโยชนุคฺคโต;
โยชนานํ ปริเกฺขโป, จตฺตาลีสญฺจ อฏฺฐ จฯ

๑๕. กูฏาคารสหเสฺสน, มณฺฑิโต นวภูมิโก;
สหสฺสคพฺภสมฺปโนฺน, ราชมาโน จตุมฺมุโขฯ

๑๖. สหสฺสสงฺขสํวุตฺติ, สีหปญฺชร เนตฺตวา;
สกิงฺกณิกชาลาย, สชฺชิโต เวทิกาย จฯ

๑๗. อมฺพลฏฺฐิกปาสาโท, ตสฺส มเชฺฌ ฐิโต อหุ;
สนฺตมโต ทิสฺสมาโน, ปคฺคหิตธชากุโลฯ

๑๘. ตาวตึสญฺจ คจฺฉนฺตา, ทิสฺวา เถรํ ตเมว เต;
หิงฺคุเลน ตทา เลขํ, เลขยิตฺวา ปเฏ ตโตฯ

๑๙. นิวตฺติตฺวาน อาคนฺตฺวา, ปฏํ สงฺฆสฺส ทสฺสยุํ;
สโงฺฆ ปฏํ คเหตฺวา ตํ, ปาเหสิ ราชสนฺติกํฯ

๒๐. ตํ ทิสฺวา สุมโน ราชา, อาคมฺมาราม มุตฺตมํ;
อาเลขตุลฺยํ กาเรสิ, โลหปาสาท มุตฺตมํฯ

๒๑. กมฺมารมฺภนกาเลว, จตุทฺวารมฺหิ โภควา;
อฏฺฐสตสหสฺสานิ, หิรญฺญานิ ฐปาปยิฯ

๒๒. ปุฏสหสฺส วตฺถานิ, ทฺวาเร ทฺวาเร ฐปาปยิ;
คุฬ เตลสกฺขรมธุ-ปุรา จาเนก จาฏิโยฯ

๒๓. ‘‘อมูลกกมฺม เมตฺถ, น กาตพฺพ’’นฺติ ภาสิย;
อคฺฆาเปตฺวา กตํ กมฺมํ, เตสํ มูลมทาปยิฯ

๒๔. หตฺถสตํ หตฺถสตํ, อาสิ เอเกก ปสฺสโต;
อุจฺจโต ตตฺตโกเยว, ปาสาโท หิ จตุมฺมุโขฯ

๒๕. ตสฺมึ ปาสาท เสฏฺฐสฺมึ, อเหสุํ นวภูมิโย;
เอเกกิสฺสา ภูมิยา จ, กูฏาคารสตานิ จฯ

๒๖. กูฏาคารานิ สพฺพานิ, สชฺฌุนา ขจิตา น’ยุํ;
ปวาลเวทิกา เตสํ, นานารตน ภูสิตาฯ

๒๗. นานารตน จิตฺตานิ, ตาสํ ปทุมกานิ จ;
สชฺฌกึกิณิกาปนฺติ-ปริกฺขิตฺตาว ตา อหุฯ

๒๘. สหสฺสํ ตตฺถ ปาสาโท, คพฺภา อาสุํ สุสงฺขตา;
นานารตน ขจิตา, สีหปญฺชรเนตฺตวาฯ

๒๙. นาริวาหนยานนฺตุ, สุตฺวา เวสฺสวณสฺส โส;
ตทา การมกาเรสิ, มเชฺฌ รตนมณฺฑปํฯ

๓๐. สีหพฺยคฺฆาทิรูเปหิ, เทวตา รูปเกหิ จ;
อหุ รตนมโยเห’ส, ถเมฺภหิ จ วิภูสิโตฯ

๓๑. มุตฺตาชาลปริเกฺขโป, มณฺฑปเนฺต สมนฺตโต;
ปวาลเวทิกา เจตฺถ, ปุเพฺพ วุตฺตวิธา อหุฯ

๓๒. สตฺตรตน จิตฺตสฺส, เวมเชฺฌ มณฺฑปสฺส ตุ;
รุจิโร ทนฺตปลฺลโงฺก, รโมฺม ผลิกสนฺถโรฯ

๓๓. ทนฺตมยาปสฺสเย’ตฺถ, สุวณฺณมย สูริโย;
สชฺฌุมเย จนฺทิมา จ, ตารา จ มุตฺตกา มยาฯ

๓๔. นานารตน ปทุมานิ, ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ;
ชาตกานิ จ ตเตฺถว, อาสุํ โสณฺณลตนฺตเรฯ

๓๕. มหคฺฆปจฺจตฺถรเณ, ปลฺลเงฺก’ติ มโนรเม;
มโนหรา’สิฎฺฐปิตา, รุจิรํ ทนฺตพีชนีฯ

๓๖. ปวาลปาทุกา ตตฺถ, ผลิกมฺหิ ปติฎฺฐิตา;
เสตจฺฉตฺตํ สชฺฌุทณฺฑํ, ปลฺลโงฺก’ปริโสภถฯ

๓๗. สตฺตรตน มยาเนตฺถ, อฎฺฐมงฺคลิกานิ จ;
จตุปฺปทานํ ปนฺตี จ, มณิมุตฺตนฺตรา อหุํฯ

๓๘. รชตานญฺจ ฆณฺฎานํ, ปนฺตี ภตฺตนฺตลมฺพิตา;
ปาสาทฉตฺตปลฺลงฺก-มณฺฑปา’สุํ อนคฺฆิกาฯ

๓๙. มหคฺฆ ปญฺญปาเปสิ, มณฺจปีฐํ ยถารหํ;
ตเถว ภูมตฺถรณํ, กมฺพลญฺจ มหารหํฯ

๔๐. อาจาม กุมฺภิโสวณฺณา, อุลฺโงฺก จ อหุ ตหึ;
ปาสาท ปริโภเคสุ, เสเสสุ จ กถา’ วกาฯ

๔๑. จารุปาการ ปริวาโร,
โส จตุทฺวารโกฎฺฐโก;
ปาสาโท’ลงฺกโต โสภิ,
ตาวตึส สภา วิยฯ

๔๒. ตมฺพ โลหิฎฺฐกาเห’โส,
ปาสาโท ฉาทิโต อหุ;
โลห ปาสาท โวหาโร,
เตน ตสฺส อชายถฯ

๔๓. นฎฺฐิเต โลหปาสาเท, โส สงฺฆํ สนฺนิปาตยิ;
ราชา สโงฺฆ สนฺนิปติ, มริจวฎฺฎิมเห วิยฯ

๔๔. ปุถุชฺชนา’ว อฎฺฐํสุ, ภิกฺขู ปฐมภูมิยํ;
เตปิฎกา ทุติยาย, โสตาปนฺนาทโย ปนฯ

๔๕. เอเก เกเยว อฎฺฐํสุ, ตติยาทีสุ ภูมิสุ;

อรหโนฺต จ อฏฺฐํสุ, อุทฺธํ จตูสุ ภูมิสุฯ

๔๖. สงฺฆสฺส ทตฺวา ปาสาทํ, ทกฺขิณมฺพุปุรสฺสรํ;
ราชา'ทตฺถ มหาทานํ, สตฺตาหํ ปุพฺพกํ ปิยฯ

๔๗. ปาสาท มหจฺจตฺตานิ, มหาจาเคน ราชินา;
อนคฺฆานิ ฐเปตฺวาน, อเหสุํ ตึสโกฏิโยฯ

๔๘. นิสฺสาเร ธนนิจเย วิเสสสารํ,
เย ทานํ ปริคณยนฺติ สาธุปญฺญา;
เต ทานํ วิปุลมเปต จิตฺตสงฺคา,
สตฺตานํ หิตปรมา ททนฺติ เอวํติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

โลกหปาสาทมโห นาม

สตฺตวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

อฏฺฐวีสติม ปริเจฺฉท

มหา ถูปสาธน ลาโภ

๑. ตโต สตสหสฺสํ โส, วิสฺสเชฺชตฺวา มหีปติ;
การาเปสิ มหาโพธิ-ปูชํ สุฬารมุตฺตมํฯ

๒. ตโต ปุรํ ปวิสิโนฺต, ถูปฐาเน นิเวสิตํ;
ปสฺสิตฺวาน สีลายูปํ, สริตฺวา ปุพฺพกํ สุตึฯ

๓. ‘‘กาเรสฺสามิ มหาถูปํ’’, อิติ หโฏฺฐ มหาตลํ;
อารุยฺห รตฺตึ ภุญฺชิตฺวา, สยิโต อิติ จินฺตยิฯ

๔. ‘‘ทมิเฬ มทฺทมาเนน, โลโก’ยํ ปีฬิโต มยา;
น สกฺกา พลิมุทฺธตฺตุํ, ตํ วชฺชิย พลึ อหํฯ

๕. การยโนฺต มหาถูปํ, กตํ ธเมฺมน อิฏฺฐิกา;
อุปฺปาเทสฺสามิ ‘‘อิเจฺจวํ, จินฺตยนฺตสฺส จินฺติตํฯ

๖. ฉตฺตมฺหิ เทวตาชานี, ตโต โกลาหลํ อหุ;
เทเวสุ ญตฺวา ตํ สโกฺก, วิสฺสกมฺมาน มพฺรวิฯ

๗. ‘‘อิฏฺฐกตฺตํ เจติยสฺส, ราชา จิเนฺตสิ คามณิ;
คนฺตฺวา ปุรา โยชนมฺหิ, คมฺภีร นที ยนฺติเกฯ

๘. มาเปหิ อิฏฺฐิกา ตตฺตํ’, อิติ สเกฺก น ภาสิโต;
วิสฺสกโมฺม อิธาคมฺม, มาเปสิ ตตฺถ อิฏฺฐิกาฯ

๙. ปภาเต ลุทฺทโก ตตฺถ, สุนเขหิ วนํ อคา;
โวธารูเปน ทเสฺสสิ, ลุทฺทกํ ภุมฺมเทวตาฯ

๑๐. ลุทฺทโก ตํ’นุพนฺธโนฺต, คนฺตฺวา ทิสฺวาน อิฏฺฐกา;
อนฺตรหิตาย โคธาย, อิติ จิธนฺตสิ โส ตหึฯ

๑๑. ‘‘กาเรตุ กาโม กิร โน, มหาถูปํ มหีปติ;
อุปายนมิทํ ตสฺสํ’, อิติ คนฺตฺวา นิเวทยิฯ

๑๒. ตสฺส ตํ วจนํ สุตฺวา, ปิยํ ชนหิ ตปฺปิโย;
ราชา กาเรสิ สกฺการํ, มหนฺตํ ตุฏฺฐมานโสฯ

๑๓. ปุราปุพฺพุตฺตเร เทเส, โยชนตฺตย มตฺถเก;
อาจาร วิฏฺฐิคามมฺหิ, โสฬสกรีเส กเลฯ

๑๔. โสวณฺณ พีชานุ’ฏฺฐึสุ, วิวิธานิ ปมาณโต;
วิทตฺถุกฺกฏฺฐ มาณานิ, องฺคุลิมาณา นิเหฐโตฯ

๑๕. สุวณฺณ ปุณฺณํ ตํ ภูมึ, ทิสฺวา สงฺคามวาสิกา;
สุวณฺณ ปาหึ อาทาย, คนฺตฺวา รโญฺญ นิเวทยุํฯ

๑๖. ปุราปาจิน ปสฺสมฺหิ, สตฺต โยชน มตฺถเก;
คงฺคาปาเร ตมฺพปิเฎฺฐ, ตมฺพโลหํ สมุฎฺฐหิฯ

๑๗. ตงฺคามิกา ตมฺพโลห-พีชมาทาย ปาติยา;
ราชาน มุปสงฺกมฺม, ตมตฺถญฺจ นิเวทยุํฯ

๑๘. ปุพฺพทกฺขิณเทสมฺหิ, ปุรโต จตุโยชเน;
สุมน วาปิ คามมฺหิ, อุฎฺฐหึสุ มณีพหูฯ

๑๙. อุปล กุรุวินฺทหิ, มิสฺสกาเนว คามิกา;
อาทาย ปาติยาเอว, คนฺตฺวา รโญฺญ นิเวทยุํฯ

๒๐. ปุรโต ทกฺขิเณ ปเสฺส, อฎฺฐโยชนมตฺถเก;
อมฺพฎฺฐ โกลเลณมฺหิ, รชตํ อุปปชฺชถฯ

๒๑. นคเร วาณิโช เอโก, อาทาย สกเฎ พหู;
มลยา สิงฺคีเวราทึ, อาเนตุํ มลยํ คโตฯ

๒๒. เลณสฺส อวิทูรมฺหิ, สกฎานิฎฺฐ ปาปิย;
ปโตทาทารุนิจฺฉนฺต, อารุโฬฺห ตํ มหีธรํฯ

๒๓. จาฎิปฺปมาณ ตํ ตตฺถ, ปกฺกภาเรน นามิ ตํ;
ทิสฺวา ปน สลฎฺฐิญฺจ, ปาสาณฎฺฐญฺจ ตํ ผลํฯ

๒๔. วเณฺฎ ตํ วาสิยา เฉตฺวา, ทสฺสาม’คฺคนฺติ จินฺติย;
กาลํ โฆเสสิ สทฺธาย, จตฺตาโร’นาสวาคมุํฯ

๒๕. หโฎฺฐ โส เต’ภิวาเทตฺวา, นิสีทาปิย สาทโร;
วาสิยา วณฺฎสามนฺตา, ตจํ เฉตฺวา อปสฺสยํฯ

๒๖. มุญฺชิตฺวา’วาฎ ปุณฺณํ ตํ, ยูสํ ปเตฺตหี อาทิย;
จตฺตาโร ยูส ปูเรเต, ปเตฺต เตสมทาสิโสฯ

๒๗. เต ตํ คเหตฺวา ปกฺกามุํ,
กาลํ โฆเสสิ โส ปุน;
อเญฺญ ขิณาสวา เถรา,
จตฺตาโร ตตฺถ อาคมุํฯ

๒๘. เตสํ ปเตฺต คเหตฺวา โส, ปตฺตามิญฺชหิ ปูริย;
อทาสิ เตสํ ปกฺกามุํ, ตโย เอโก นปกฺกมิฯ

๒๙. รชตํ ตสฺส ทเสฺสตุํ, โอโรหิตฺวา ตโต หิ โส;
นิสชฺช เลณาสนฺนมฺหิ, ตามิญฺชา ปริภุญฺชถฯ

๓๐. เสสามิญฺชา วาณิโช’ปิ, ภุญฺชิตฺวา ยาวทตฺถกํ;
ภณฺฑิกาย คเหตฺวาน, เสสเถรปทานุโคฯ

๓๑. อณฺชสา อิมินา ตฺวมฺปิ, คจฺฉ ทานี อุปาสก;
คนฺตฺวาน เถรํ ปสฺสิตฺวา, เวยฺยาวจฺจ มหาสิ จฯ

๓๒. เถโร จ เลณทฺวาเรน, ตสฺส มคฺค อมาปยิ;
เถรํ วนฺทิย โส เตน, คจฺฉนฺโต เลณมทฺทสฯ

๓๓. เลณ ทฺวารมฺหิ ฐตฺวาน, ปสฺสิตฺวา รชตมฺปิ โส;
วาสิยา อาหนิตฺวาน, รชตติ วิชานิยฯ

๓๔. คเหตฺวกํ สชฺฌุปิณฺฑํ, คนฺตฺวาน สกฏฺนฺติกํ;
สกฏานิ ฐปาเปตฺวา, สชฺฌุปิณฺฑํ ตมาทิยฯ

๓๕. ลหุํ อนุราธ ปุรํ, อาคมฺม วรวาณิโช;
ทเสฺสตฺวา รชตํ รโญฺญ, ตมตฺถมฺปิ นิเวทยิฯ

๓๖. ปุรโต ปจฺฉิเม ปเสฺส, ปญฺจโยชน มตฺถเก;
อุรุเวลปฏฺฏเน มุตฺตา, มหามลก มตฺติโยฯ

๓๗. ปวาลนฺตริกา สทฺธิํ, สมุทฺทาถลโมกฺกมุํ;
เกวฏฺฏา ตา สเมกฺขิตฺวา, ราสิํ กตฺวาน เอกโตฯ

๓๘. ปาติยา อานยิตฺวาน, มุตฺตา สห ปวาลกา;
ราชาน มุปสงฺกมฺม, ตมตฺถมฺปิ นิเวทยุํฯ

๓๙. ปุรโต อุตฺตเร ปเสฺส, สตฺต โยชน มตฺถเก;
เปฬิวาปิก คามสฺส, วาปิปกฺขนฺตกนฺทเรฯ

๔๐. ชายิํสุ วาลุกาปิเฏฺฐ, จตฺตาโร อุตฺตมา มณี;
นีสท โปตปฺปมาณา, อุมฺมาปุปฺผนิภาสุภาฯ

๔๑. เต ทิสฺวา สุนโข ลุโทฺท, อคนฺตฺวา ราชสนฺติกํ;
“เอวรูปา มณีทิโฏฺฐ, มยา”อิติ นิเวทยิฯ

๔๒. อิฏฺฐกาทีนิ เอตานิ มหาปุโญฺญ มหามติ;
มหาถูปตฺถมุปฺปนฺนา-น’โสฺสสิ ตทเหว โสฯ

๔๓. ยถานุรูปํ สกฺการํ, เตสํ กตฺวา สุมานโต;
เอเต วา รกฺขเก กตฺวา, สพฺพานิ อาหราปยิฯ

๔๔. เขทมฺปิ กายชมสยฺหมจินฺตยิตฺวา,
ปุญฺญํ ปสนฺนมนโส ปจิต หิ เอวํ;
สาเธติ สาธน สตานิ สุขา กรานิ,
ตสฺมา ปสนฺนมนโส’ว กเรยฺย ปุญฺญนฺติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

มหาถูปสาธนลาโภ นาม

อฏฺฐวีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกูนติํสติม ปริเจฺฉท

ถูปารโมฺภ

๑. เอวํ สมเตฺต สมฺภาเร, เวสาขปุณฺณมาสิยํ;
ปเตฺต วิสาขนกฺขเตฺต, มหาถูปตฺถมารภิฯ

๒. หาเรตฺวาน ตหึ ถูปํ, ถูปฐานมขาณยิ;
สตฺตหโตฺถ มหีปาโล, ถิรี กาตุํ มเนกธาฯ

๓. โยเธหิ อาหราเปตฺวา, คุฬปาสาณเก ตหึ;
กูเฏหิ อาหนาเปตฺวา, ปาสาเณ จุณฺณิเต อถฯ

๔. จมฺมวนทฺธ ปาเทหิ, มหาหตฺถีหิ มทฺทยิ;
ภูมิยา ถิรีภาวตฺถํ, อตฺถานตฺถวิจกฺขโณฯ

๕. อากาส คงฺคาปติต-ฐฺฐาเน สตตตินฺตเก;
มตฺติกา สุขุมา ตตฺถ, สมนฺตา ติํ สโยชเนฯ

๖. นวนีต มตฺติกา’เตสา, สุขุมตฺตา ปปฺุจฺจติ;
ขีณาสวา สามเณรา, มตฺติกา อาหรุํ ตโตฯ

๗. มตฺติกา อตฺถราเปสิ, ตตฺถ ปาสาณโกฏฺฏิเม;
อิฏฺฐกา อตฺถราเปสิ, มตฺติโก ปริอิสฺสโรฯ

๘. ตโสฺส ปริขรสุธํ, กุรุวินฺทํ ตโตปริ;
ตโสฺส ปริอโยชาลํ, มรุมฺพนฺตุ ตโตปรํฯ

๙. อาหฏํ สามเณเรหิ, หิมวนฺตา สุคนฺธกํ;
สนฺถราเปสิ ภูมิโนฺท, ผฬิกนฺตุ ตโตปริฯ

๑๐. สีลาโย สนฺถราเปสิจฺฉ ผฬิกสนฺถโร ปริ;
สพฺพตฺถ มตฺติกากิเจฺจ, นวนีตวฺหยา อหุฯ

๑๑. นิยฺยาเสน กปิฏฺฐสฺส, สนฺนิเตน รโสทเก;
อฏฺฐงฺคุลํ พหลเอตา, โลหปฏฺฏํ สีโลปริฯ

๑๒. มโนสิลายติลเต-ลสนฺนิตาย ตโต ปริ;
สตฺตงฺคุลํ สชฺชุปฏฺฏํ, สนฺถเรสิ รเถสโภฯ

๑๓. มหาถูป ปติฏฺฐาน-ฐาเน เอวํ มหีปติ;
กาเรตฺวา ปริกมฺมานิ, วิปฺปสเนฺนน เจตสาฯ

๑๔. อาสฬฺหี สุกฺกปกฺขสฺส, ทิวสมฺหิ จตุทฺทเส;
กาเรตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส, สนฺนิปาตมิทํ วทิฯ

๑๕. มหาเจติย มตฺถาย, ภทนฺตามงฺคลิฏฺฐกํ;
ปติฏฺฐาเปสฺสํ เสฺว เอตฺถ, สโพฺพ สโงฺฆ สเมตุโนฯ

๑๖. พุทฺธ ปูชา ปโยเคน, มหาชนหีตตฺถิโก;
''มหาชโน' โปสถิโก, คนฺธมาลาทิคณฺหิยฯ

๑๗. มหาถูป ปติฏฺฐาน-ฐานํ ยาตุ สฺเว''อิติ;
เจติย ฐาน ภูสาย, อมเจฺจ จ นิโยชยิฯ

๑๘. อาณาปิตา นริเนฺทน, มุนิโน ปิยคารวา;
อเนเกหิ ปกาเรหิ, เต ตํ ฐานมลงฺกรุํฯ

๑๙. นครํ สกลเญฺจว, มคฺคเญฺจว อิธาคตํ;
อเนเกหิ ปกาเรหิ, อลงฺการยิ ภูปติฯ

๒๐. ปภาเต จ จตุทฺวาเร, นครสฺส ฐปาปยิ;
นหาปิเต นหาปเก จ, อปฺปเก จ พหูตถาฯ

๒๑. วตฺถานิ คนฺธมาลา จ, อนฺนานิ มธุรานิ จ;
มหาชนตฺถํ ภูมิโนฺท, มหาชนหิเต รโตฯ

๒๒. ปฏิยตฺตานิ เอตานิ, สาทิยิตฺวา ยถารุจิ;
โปราชานปทาเจว ถูปฐานมุปาคมุํฯ

๒๓. สุมณฺฑิเตหิ เนเกหิ, ฐานนฺตร วิธานโต;
อารกฺขิโต อมเจฺจหิ, ยถาฐานํ มหีปติฯ

๒๔. สุมณฺฑิตาหิ เนกาหิ, เทวกญฺญูปมาหิ จ;
นาฏกีหิ ปริพฺพุโฬฺห, สุมณฺฑิต ปสฺสาธิโตฯ

๒๕. จตฺตาลีส สหเสฺสหิ, นเรหิ ปริวาริโต;
นานา ตูริย สงฺฆุโฏฺฐ, เทวราช วิลาสวาฯ

๒๖. มหาถูป ปติฏฺฐานํ, ฐานาฐาน วิจกฺขโณ;
อปรเณฺห อุปาคญฺฉิ, นนฺทยโนฺต มหาชนํฯ

๒๗. อฏฺฐุตฺตรสหสฺสํ โส, สาฏกานิฏฺฐปาปิย;
ปุฏพทฺธานิ มชฺฌมฺหิ, จตุปเสฺส ตโต ปนฯ

๒๘. วตฺถานิ ราสึกาเรสิ, อเอนกานิ มหีปติ;
มธุสปฺปิ คุฬาทีหิ จ, มงฺคลตฺถํ ฐปาปยิฯ

๒๙. นานาเทเสหิปา'คญฺฉุํ, พหโว ภิกฺขโว อิธ;
อิธ ทีปฏฺฐสงฺฆสฺส, กา กถาว อิธาคเมฯ

๓๐. เถโร' สีติ สหสฺสานิ, ภิกฺขู อาทาย อาคมา;
ราชคหสฺส สามนฺตา, อินฺทคุโตฺต มหาคณีฯ

๓๑. สหสฺสานิ’สิปตนา, ภิกฺขูนํ ทฺวาทสา’ทิย;
ธมฺมเสโน มหาเถโร, เจติยฐานมาคมาฯ

๓๒. สฏฺฐิภิกฺขุสหสฺสานิ, อาทาย อิธมาคมา;
ปิยทสฺสี มหาเถโร, เชตาราม วิหารโตฯ

๓๓. เวสาลี มหาวนโต, เถโรรุ พุทฺธรกฺขิโต;
อฏฺฐารส สหสฺสานิ, ภิกฺขู อาทาย อาคมาฯ

๓๔. โกสมฺพี โฆสิตารามา, เถโรรุ ธมฺมรกฺขิโต;
ตึสภิกฺขุสหสฺสานิ, อาทาย อิธ อาคมาฯ

๓๕. อาทายุเชฺชนียํ เถโร, ทกฺขิณ คิริโต ยติ;
จตฺตารีส สหสฺสานิ, อโครุ สงฺฆรกฺขิโตฯ

๓๖. ภิกฺขูนํ สตสหสฺสํ, สฏฺฐสหสฺสานิ จา’ทิย;
ปุปฺผปุเร’โสกรามา, เถโร มิตฺติณฺณ นามโกฯ

๓๗. ทุเว สตสหสฺสานิ, สหสฺสานิ อสีติ จ;
ภิกฺขู คเหตฺวานุ’ตฺติโณฺณ, เถโร กสฺมิรมณฺฑลาฯ

๓๘. จตฺตารีสต สหสฺสานิ, สหสฺสานิ จ สฏฺฐิ จ;
ภิกฺขู ปลฺลวโภคมฺหา, มหาเทโว มหามตีฯ

๓๙. โยนนครา’ลสนฺทาโส, โยน มหาธมฺมรกฺขิโต;
เถโร ตึส สหสฺสานิ, ภิกฺขู อาทาย อาคมาฯ

๔๐. วณฺฌาฏวิวตฺตนิยา, เสนาสนา ตุ อุตฺตโร;
เถโร สฏฺฐิสหสฺสานิ, ภิกฺขู อาทาย อาคมาฯ

๔๑. จิตฺตคุโตฺต มหาเถโร, โพธิมณฺฑวิหารโต;
ตึส ภิกฺขุสหสฺสานิ, อาทิยิตฺวา อิธาคมาฯ

๔๒. จนฺทคุโตฺต มหาเถโร, วนวาสปเทสโต;
อาคาสีติ สหสฺสานิ, อาทิยิตฺวา ยตี อิธฯ

๔๓. สูริยคุโตฺตมหาเถโร, เกลาสมฺหา วิหารโต;
ฉนฺนวุติ สหสฺสานิ, ภิกฺขูอาทาย อาคมาฯ

๔๔. ภิกฺขูนํ ทีปวาสินํ, อาคตานญฺจ สพฺพโส;
คณนาย ปริเจฺฉโท, โปราเณหิ น ภาสิโตฯ

๔๕. สมาคตานํ สเพฺพสํ, ภิกฺขุนํ ตํ สมาคเม;
วุตฺตา ขีณาสวาเยว, เต ฉนฺนวุติโกฏิโยฯ

๔๖. เต มหาเจติยฐานํ, ปริวาเรตฺวา ยถารหํ;
มเชฺฌ ฐเปตฺวา โอกาสํ, รโญฺญ อฏฺฐํสุ ภิกฺขโวฯ

๔๗. ปวิสิตฺวา ตหึ ราชา, ภิกฺขุสงฺฆํ ตถา ฐิตํ;
ทิสฺวา ปสนฺนจิเตฺตน, วนฺทิตฺวา หฏฺฐมานโสฯ

๔๘. คนฺธมาลาหิ ปูเชตฺวา, กตฺวาน ติปทกฺขิณํ;
มเชฺฌ ปุณฺณฆฏฺฐานํ, ปวิสิตฺวา สมงฺคลํฯ

๔๙. สุวณฺณขีเล ปฏิมุกฺกํ, ปริพฺภมนทณฺฑกํ;
ราชเตน กตํ สุทฺธํ, สุทฺธปีติ พโลทโยฯ

๕๐. คาหยิตฺวา อมเจฺจน, มณฺฑิเตน สุชาตินา;
อภิมงฺคลภูเตน, ภูตภูติปรายโณฯ

๕๑. มหนฺตํ เจติยาวฏฺฏํ, กาเรตุํ กตนิจฺฉโย;
ภมาปยิตุ มารโทฺธ, ปริกมฺมิต ภูมิยํฯ

๕๒. สิทฺธโตฺถ นาม นาเมน, มหาเถโร มหิทฺธิโก;
ตถากโรนฺตํ ราชานํ, ทีฆทสฺสี นิวารยิฯ

๕๓. ‘‘เอวํ มหนฺตํ ถูปญฺจ, อยํ ราชา’รภิสฺสติ;
ถูเป อนิฏฺฐิเตเยว, มรณํ อสฺส เหสฺสติฯ

๕๔. ภวิสฺสติ มหโนฺต จ, ถูโปทุปฺปฏิสงฺขโร;
อิติ โส นาคตํ ปสฺสํ, มหนฺตตฺตํ นิวารยิฯ

๕๕. สงฺฆสฺส จ อนุญฺญาย, เถโร สมฺภาวนายจ;
มหนฺตํ กตฺตุกาโม’ปิ, คณฺหิตฺวา เถรภาสิตํฯ

๕๖. เถรสฺส อุปเทเสน, ตสฺส ราชา อการยิ;
มชฺฌิมํ เจติยาวฏฺฏํ, ปติฏฺฐาเปตุมิฏฺฐิกาฯ

๕๗. โสวณฺณรชเต เจว, ฆเฏ มเชฺฌฏฺฐปาปยิ;
อฏฺฐฏฺฐ อฏฺฐิตฺสฺสาโห, ปริวาริย เต ปนฯ

๕๘. อฏฺฐุตฺตรสหสฺสญฺจ, ฐปาเปสิ นเว ฆเฏ;
อฏฺฐุตฺตเร อฏฺฐุตฺตเร, วตฺถานํ ตุ สเต ปนฯ

๕๙. อิฏฺฐิกาปวรา อฏฺฐ, ฐปาเปสิ วิสุํ วิสุํ;
สมฺมเตน อมเจฺจน, ภูสิเตน อเนกธาฯ

๖๐. ตโต เอกํ คาหยิตฺวา, นานามงฺคลสงฺขเต;
ปุริตฺถิมทิสาภาเค, ปฐมํ มงฺคลิตฺถิกํฯ

๖๑. ปติฏฺฐาเปสิ สกฺกจฺจํ, มนุเญฺญ คนฺธกทฺทเม;
ชาติสุมน ปุเปฺผสุ, ปูชิเตสุ ตหึ ปนฯ

๖๒. อโหสิ ปุถวีกโมฺป, เสสา สตฺตาปิ สตฺตหิ;
ปตฺติฏฺฐาเปส’ มเจฺจหิ, มงฺคลานิ จ การยิฯ

๖๓. เอวํ อสาฬฺหมาสสฺส, สุกฺกปเกฺข’ภิสมฺมเต;
อุโปสเถ ปนฺนรเส, ปติฏฺฐาเปสิ อิฏฺฐิกาฯ

๖๔. จตุทฺทิสํ ฐิเต ตตฺถ, มหาเถเร อนาสเว;
วนฺทิตฺวา ปูชยิตฺวา จ, สุปฺปตีโต กเมน โสฯ

๖๕. ปุพฺพุตฺตรํ ทิสํ คนฺตฺวา, ปิยทสฺสึ อนาสวํ;
วนฺทิตฺวาน มหาเถรํ, อฏฺฐาสิ ตสฺส สนฺติเกฯ

๖๖. มงฺคลํ ตตฺถ วเฑฺฒนฺโต, ตสฺส ธมฺมมภาสิโส;
เถรสฺส เทสนา ตสฺส, ชนสฺสา’โหสิ สาตฺถิกาฯ

๖๗. จตฺตาลีสสหสฺสานํ, ธมฺมาภิสมโย อหุ;
จตฺตาลีสสหสฺสานํ, โสตาปตฺติผลํ อหุฯ

๖๘. สหสฺสํ สกทาคามิ, อนาคามิ จ ตตฺตกา;
สหสฺสํเยว อรหนฺโต, ตตฺถ’เหสุํ คิหีชนาฯ

๖๙. อฏฺฐารสสหสฺสานิ, ภิกฺขูภิกฺขุนิโย ปน;
จุทฺทเสว สหสฺสานิ, อรหตฺต ปติฏฺฐยุํฯ

๗๐. เอวมฺปปสนฺนมติมา รตนตฺตยมฺหิ,
จาคามิมุตฺตมนสาชนตาหิ เตน;
โลกตฺถสิทฺธิ ปรมา ภวตีติ ญตฺวา,
สทฺธาทิเนกคุณโยค รตึ กเรยฺยาติฯ

สุชนปฺปสาทสํ เวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ถูปารโมฺภ นาม

เอกูนตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ตึํสติม ปริเจฺฉท

ธาตุคพฺภรจโน

๑. วนฺทิตฺวาน มหาราชา, สพฺพํ สงฺฆํ นิมนฺตยิ;
“ยาวเจติยนิฏฺฐานา, ภิกฺขํ คณฺหถ เม”อิติฯ

๒. สโงฺฆ ตํ นาธิวาเสสิ, อนุปุเพฺพน โส ปน;
ยาวโนฺต ยาว สตฺตาหํ, สตฺตาหมธิวาสนํฯ

๓. อลโตฺถ’ปฑฺฒภิกฺขูหิ, เต ลทฺธา สุมโน’ว โส;
อฏฺฐารสสุ ฐาเนสุ, ถูปฐานสมนฺตโตฯ

๔. มณฺฑเป การยิตฺวาน, มหาทานํ ปวตฺตยิ;
สตฺถาหํ ตตฺถ สงฺฆสฺส, ตโต สงฺฆํ วิสฺสชฺชยิฯ

๕. ตโต เภรึ จราเปตฺวา, อิฏฺฐกา วฑฺฒกี ลหุํ;
สนฺนิปาเตสิ เต อาสุํ, ปญฺจมตฺตสตานิ หิฯ

๖. กถํ กริสฺสสิ เน’โก, ปุจฺฉิโต อาห ภูปติ;
“เปสฺสิยานํ สตํ ลทฺธา, ปํสูนํ สกฏํ อหํฯ

๗. เขปยิสฺสามิ เอกฺกา’หํ, ตํ ราชา ปฏิพาหยิ;
ตโต อุปฑฺฒุปฑฺฒญฺจ, ปํสู เทฺว อมฺมณานิ จฯ

๘. อาหํสุ ราชา ปฏิพาหิ, จตฺโร เตปิ วฑฺฒกี;
อเถโก ปณฺฑิโต พฺยโตฺต, วฑฺฒกี อาห ภูปตึฯ

๙. “อุทุกฺขเล โกฏฺฏยิตฺวา, อหํ สุเปฺปหิ วฏฺฏิตํ;
ปึสาปยิตฺวา นิสเท, เอตํ ปํสูนมมฺมณํฯ

๑๐. อิติ วุโตฺต อนุญฺญาสิ, ติณาทิเนตฺถโน สิยุํ;
เจติยมฺหีติ ภูมิโนฺท, อินฺทตุลฺยปรกฺกโมฯ

๑๑. “กํ สณฺฐานํ เจติยํ ตํ, กริสฺสสิ ตุวํ อิติ;
ปุจฺฉิตํ ตํขณํเยว, วิสฺสกโมฺม ตมาวิสิฯ

๑๒. โสวณฺณปาตึ โต ยสฺส, ปุราเปตฺวาว วฑฺฒกี;
ปาณินา วาริมาทาย, วาริปิฏฺฐิยมาหนีฯ

๑๓. ผลิก โลลสทิสํ, มหาผุพฺพุฬมฺฏฺฐหิ;
อาหี’ทิสํ กริสฺสติ, ตุสฺสิตฺวาน’สฺส ภูปติฯ

๑๔. สหสฺสคฺฆํ วตฺถยุคํ, ตถา’ลงฺการ ปาทุกา;
กหาปนานิ ทฺวาทส-สหสฺสานิ จ ทาปยิฯ

๑๕. ‘‘อิฏฺฐกา อาหาราเปสฺสํ, อปีเฬโนฺต กถํ นเร’’;
อิติ ราชา วิจิเนฺตสิ, รตฺตึญตฺวาน ตํ มรูฯ

๑๖. เจติยสฺส จตุทฺธาเร, อาหริตฺวาน อิฏฺฐกา;
รตฺตึ รตฺตึ ฐปยึสุ, เอเกกาหปโหนกาฯ

๑๗. ตํ สุตฺวา สุมโนราชา, เจติเย กมฺมมารภิ;
อมูลเมตฺถ กมฺมญฺจ, น กาตพฺพนฺติ ญาปยิฯ

๑๘. เอเกกสฺมึ ทุวารสฺมึ, ฐปาเปสิ กหาปเณ;
โสฬสสตสหสฺสานิ, วตฺถานิสฺ พหูนิ จฯ

๑๙. วิวิธญฺจ อลงฺการํ, ขชฺชํโภชฺชํ สปานกํ;
คนฺธมาลาคุฬาทิจ, มุขวาสกปญฺจกํฯ

๒๐. ‘‘ยถารุจิตํ คณฺหนฺตุ, กมฺมํ กตฺวา ยถารุจึ;
เต ตเถว อเปกฺขิตฺวา, อทํสุ ราชกมฺมิกาฯ

๒๑. ถูปกมฺมสหายตฺตํ, เอโก ภิกฺขุนิกามยํ;
มตฺติกาปิณฺฑมาทาย, อตฺตนา อภิสงฺขตํฯ

๒๒. คนฺตฺวาน เจติยฏฺฐานํ, วเญฺจตฺวา ราชกมฺมิเก;
อทาสิ ตํ วฑฺฒกิสฺส, คณฺหโนฺตเยว ชานิโสฯ

๒๓. ตสฺสา การํ วิทิตฺวาน, ตตฺถาโหสิ กุตูหลํ;
กเมน ราชา สุตฺวาน, อาคโต ปุจฺฉิ วฑฺฒกึฯ

๒๔. เทว เอเกน หเตฺถน, ปุปฺผานา’ทาย ภิกฺขโว;
เอเกน มตฺติกาปิณฺฑํ, เทนฺติ มยฺหํ อหํ ปนฯ

๒๕. อยํ อาคนฺตุโก ภิกฺขุ, อยํ เนวาสิโก อิติ;
ชานามิเนวา’ติ วโจ, สุตฺวา ราชาสมปฺปยิฯ

๒๖. เอโกพลตฺถํ ทเสฺสตุํ, มตฺติกา ทายกํ ยติํ;
โส พลตสฺส ทเสฺสสิ, โส ตํ รโญฺญ นิเวทยิฯ

๒๗. ชาติมกุลกุเมฺภโส , มหาโพธงฺคเณ ตโย;
ฐปาเปตฺวา พลเตฺถน, ราชา ทาเปสิ ภิกฺขุโนฯ

๒๘. อชานิตฺวา ปูชยิตฺวา, ฐิตเสฺส’ตสฺส ภิกฺขุโน;
พลโตฺถ ตํ นิเวเทสิ, ตทา ตํ ชานิ โส ยติฯ

๒๙. เกลิวาเต ชนปเท, ปิยงฺคลฺลนิวาสิโก;
เถโร เจติยกมฺมสฺมึ, สหายตฺตํ นิกามยํฯ

๓๐. ตสฺสิตฺถิกาวฑฺฒกิสฺส, ญาตโก อิธ อาคโต;
ตสฺสิฏฺฐิกา สมเตฺตน, ญาโต กตฺวาน อิฏฺฐกํฯ

๓๑. กมฺมิเยวฑฺฒยิตฺวาน, วฑฺฒกิสฺส อทาสิตํ;
โส ตํ ตตฺถ นิโยเชสิ, โกลาหลมโหสิ จฯ

๓๒. ราชา สุตฺวาว’ ตํ อาห, ‘‘ญาตุํ สกฺกา ตมิฏฺฐิกํ’’;
ชานนฺโตปิ น สกฺกาติ, ราชานํ อาห วฑฺฒกีฯ

๓๓. ‘‘ชานาสิ ตํ ตุวํ เถรํติ’’,
วุโตฺต อามา’’ติ ภาสิโต;
ตํ ญาปนตฺถํ อเปฺปสิ,
พลตฺถํ ตสฺส ตูปติฯ

๓๔. พลโตฺถ เตน ตํ ญตฺวา, ราชานุญฺญายุปาคโต;
กฏฺฐหาลปริเวเณ, เถรํ ปสฺสิย มนฺติยฯ

๓๕. เถรสฺส มคมนาหญฺจ, คติฐานญฺจ ชานิย;
‘‘ตุเมฺหหิ สห คจฺฉามิ, สกํ คามํ’’นฺติ ภาสิยฯ

๓๖. รโญฺญ สพฺพํ นิเวเทสิ, ราชา ตสฺส อทาปยิ;
วตฺถยุคํ สหสฺสคฺฆํ, มหคฺฆํ รตฺตกมฺพลํฯ

๓๗. สามณเก ปริกฺขาเร, พหุเก สกฺขรมฺปิ จ;
สุคนฺธ เตลนาฬิญฺจ, ทาเปตฺวา อนุสาสิตํฯ

๓๘. เถเรน สห คนฺตฺวา โส, ทิสฺสเนฺต ปิยคลฺลเก;
เถรํ สีตาย ฉายาย, โสทกาย นิสีทิยฯ

๓๙. สกฺขรปาณกํ ทตฺวา, ปาเท เตเลน มกฺขิย;
อุปาหนานิ โยเชตฺวา, ปริกฺขาเร อุปานยิฯ

๔๐. กุลูปคสฺส เถรสฺส, คหิตา เม อิเม มยา;
วตฺถยุคํตุ ปุตฺตสฺส, สเพฺพ ตานิ ททามิ โวฯ

๔๑. อิติ วตฺวาน ทตฺวา เต, คเหตฺวา คจฺฉโต ปน;
วนฺทิตฺวา ราชวจสา, รโญฺญ สเนฺทสมาห โสฯ

๔๒. มหาถูเป กยิรมาเน, สติยากมฺมการกา;
อเนกสงฺขาหิ ชนา, ปสนฺนา สุคตึ คตาฯ

๔๓. จิตฺตปฺปสาทมเตฺตน, สุคเต คติอุตฺตมา;
ลพฺภตีติ วิทิตฺวาน, ถูปปูชํ กเร พุโธฯ

๔๔. เอเตฺถว ภติยา กมฺมํ, กริตฺวา อิตฺถิโย ทุเว;
ตาวตึสมฺหิ นิพฺพตฺตา, มหาถูปมฺหิ นิฏฺฐิเตฯ

๔๕. อาวชฺชิตฺวา ปุพฺพกมฺมํ, ทิฏฺฐกมฺมผลา อุโภ;
คนฺธมาลา’ทิยิตฺวาน, ถูปํ ปูเชตุมาคตาฯ

๔๖. คนฺธมาลาหิ ปูเชตฺวา, เจติยํ อภิวนฺทิสุํ;
ตสฺมึ ขเณ ภาติวงฺก-วาสี เถโร มหาสิโวฯ

๔๗. รตฺติภาเค มหาถูปํ, วนฺทิสฺสามีติ อาคโต;
ตาทิสฺวาน มหาสตฺต-ปณฺณิรุกฺขม ปสฺสิโตฯ

๔๘. อทสฺสยิตฺวา อตฺตานํ, ปสฺสํ สมฺปตฺติมพฺภุตํ;
ฐตฺวา ตาสํ วนฺทนาย, ปริโยสาเน อปุจฺฉิตํฯ

๔๙. ‘‘ภาสเต สกโล ทีโป,
เทโหภาเสน โว อิธ;
กินฺนุกมฺมํ กริตฺวาน,
เทวโลกํ อิโต คตาฯ

๕๐. มหาถูเป กตํ กมฺมํ, ตสฺส อาหํสุ เทวตา;
เอวํ ตถาคเต เหว, ปสาโท หิ มหปฺผโลฯ

๕๑. ปุปฺผธานตฺตยํ ถูเป, อิฏฺฐิกาหิ จิตํ จิตํ;
สมํ ปถวิยา กตฺวา, อิทฺธิมโนฺต’ว สีทยุํฯ

๕๒. นว วาเร จิตํ สพฺพํ, เอวํ โอสีทยึสุ เต;
อถ ราชา ภิกฺขุสงฺฆ-สนฺนิปาต มการยิฯ

๕๓. ตตฺถาสีติสหสฺสานิ , สนฺนิปาตมฺหิ ภิกฺขโว;
ราชา สงฺฆมุปาคมฺม, ปูเชตฺวา อภิวนฺทิยฯ

๕๔. อิฏฺฐโกสิทเนเหตุํ, ปุจฺฉิ สโงฺฆ วิยากริ;
‘‘โน สีทนตฺถํ ถูปสฺส, อิทฺธิมเนฺตหิ ภิกฺขูหิฯ

๕๕. กตํ เอตํ มหาราช, น อิทานิ กริสฺสเต;
อญฺญถตฺตมกตฺวา ตํ, มหาถูปํ สมาปยฯ

๕๖. ตํ สุตฺวา สุมโน ราชา, ถูปกมฺมมการยิ;
ปุปฺผาธาเนสุ ทสสุ, อิฏฺฐิกา ทสโกฏิโยฯ

๕๗. ภิกฺขุสโงฺฆ สามเณเร, อุตฺตรํ สุมนมฺปิ จ;
‘‘เจภิย ธาตุคพฺภตฺถํ, ปาสาเณ เมฆวณฺณเกฯ

๕๘. อาหรถา’’ติ โยเชสิ, เต คนฺตฺวา อุตฺตรํ กุรุํ;
อสีติ รตนายาม, วิตฺถาเร รวิภาสุเรฯ

๕๙. อฏฺฐงฺคุลานิ พหเล, คณฺฐิปุปฺผนิเภ สุเภ;
ฉเมฆวณฺณปาสาเณ, อาหรึสุ ขเณตโตฯ

๖๐. ปุปฺผธานสฺส อุปริ, มเชฺฌ เอกํ นิปาติย;
จตุปสฺสมฺหิ จตุโร, มญฺชูสํ วิย โยชิยฯ

๖๑. เอกํ ปิธานกตฺถาย, ทิสาภาเค ปุรตฺถิเม;
อทสฺสนํ กริตฺวา เต, ฐปยิํสุ มหิทฺธิกาฯ

๖๒. มชฺฌมฺหิ ธาตุคพฺภสฺส, ตสฺส ราชา อการยิ;
รตนมยํ โพธิรุกฺขํ, สพฺพาการมโนรมํฯ

๖๓. อฏฺฐารส รตนิโก, ขโนฺธ สาขาสฺส ปญฺจ จ;
ปวาลมยมูโล โส, อินฺทนีเล ปติฏฺฐิโตฯ

๖๔. สุสุทฺธรชตกฺขโนฺธ, มณิปเตฺตหิ โสภิโต;
เหมมยปณฺฑุปตฺต, ผโล ปวาฬงฺกุโรฯ

๖๕. อถ มงฺคลิกา ตสฺส, ขเนฺธ ปุปฺผลตาปิ จ;
จตุปฺปทานํ ปนฺตีธ, หํสปนฺติ จ โสภนาฯ

๖๖. อุทฺธํ จารุวิตานเนฺต, มุตฺตา กิํ กิณิชาลกา;
สุวณฺณ ฆณฺฏาปนฺตีธ, ทามานิ จ ตหิํ ตหิํฯ

๖๗. วิตาน จตุโกณมฺหิ, มุตฺตาทามกลาปโก;
นวสต สหสฺสโคฺฆ, เอเก โก อสิลมฺพิโตฯ

๖๘. รวิจนฺทตาร รูปานิ, นานาปทุมกานิ จ;
รตเนหิ กตาเนว, ธิตาเน อปฺปิตาน’ยุํฯ

๖๙. อฏฺฐุตฺตรสหสฺสานิ, วตฺตานิ วิวิธานิ จ;
มหคฺฆนานารงฺคานิ, วิตาเน ลมฺพิตาน’ยุํฯ

๗๐. โพธิํ ปริกฺขิปิตฺวาน, นานารตนเวทิกา;
มหามลก มุตฺตาหิ, สนฺถาเรตุ ตทนฺตเรฯ

๗๑. นานารตน ปุปฺผานํ, จตุคนฺธูทกสฺส จ;
ปุณฺณา ปุณฺณฆฏปนฺติ, โพธิมูเล กตาน’ยุํฯ

๗๒. โพธิ ปาจิน ปญฺญเตฺต, ปลฺลเงฺกโกฏิอคฺฆเก;
โสวณฺณ พุทฺธปฏิมํ, นิสีทาเปสิ ภาสุรํฯ

๗๓. สรีราวยวาตสฺสา, ปฏิมาย ยถารหํ;
นานาวเณฺณหิ รตเนหิ, กตา สุรุจิรา อหุํฯ

๗๔. มหาพฺรหฺมา ฐิโต ตตฺถ, ราชตจฺฉตฺต ธารโก;
วิชยุตฺตรสเงฺขน, สโกฺก จ อภิเสกโทฯ

๗๕. วิณาหโตฺถ ปญฺจสิโข, กาฬนาโค สนาฏิโก;
สหสฺสหโตฺถ มาโร จ, สหตฺถีสห กิํกโรฯ

๗๖. ปาจินปลฺลงฺกนิภา, ตีสุ เสสทิสาสุ จ;
โกฏิโกฏิธนคฺฆา จ, ปลฺลงฺกา อตฺถตา อหุํฯ

๗๗. โพธึํ อุสฺสิสเก กตฺวา, นานารตนมณฺฑิตํ;
โกฏิ ธนคฺฆกํเยว, ปญฺญตฺตํ สยนํ อหุฯ

๗๘. สตฺตสตฺตาห ฐาเนสุ, ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ;
อธิกาเร อกาเรสิ, พฺรหฺมยาจนเมว จฯ

๗๙. ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตญฺจ, ยสปพฺพชนมฺปิ จ;
ภทฺทวคฺคิย ปพฺพชฺชํ, ชฏิลานํ ทมนมฺปิ จฯ

๘๐. พิมฺพิสาราคมญฺจาปิ , ราชเคหปฺปเวสนํ;
เวฬุวนสฺสคหนํ, อสีติสาวเก ตถาฯ

๘๑. กปิล วตฺถุคมนํ, ตถา รตน จงฺกมํ;
ราหุลานนฺทปพฺพชฺชํ, คหณํ เชตวนสฺส จฯ

๘๒. อมฺพมูเล ปาฏิหีรํ, ตาวตึสมฺหิ เทสนํ;
เทโวโรหณปาฏิหีรํ, เถรปญฺหสมาคมํฯ

๘๓. มหาสมย สุตฺตนฺตํ, ราหุโลวาทเมวจ;
มหามงฺคลสุตฺตญฺจ, ธนปาลสมาคมํฯ

๘๔. อาฬวกงฺคุลิมาล, อปลาลทมนมฺปิ จ;
ปารายนกสมิตึ, อายุโวสฺสชฺชนํ ตถาฯ

๘๕. สูกรมทฺทวคฺคาหํ, สิงฺคีวณฺณยุคสฺส จ;
ปสโนฺนทกปานญฺจ, ปรินิพฺพาน เมว จฯ

๘๖. เทวมนุสฺส ปริเทวํ, เถเรน ปาทวนฺทนํ;
ทหนํ อคฺคินิพฺพานํ, ตตฺถ สกฺการ เมว จฯ

๘๗. ธาตุวิตงฺค โทเณน, ปสาทชนกานิ จ;
เยภุเยฺยน อกาเรสิ, ชาตกานิ สุชาติมาฯ

๘๘. เวสฺสนฺตร ชาตกนฺตุ, วิตฺถาเรน อการยิ;
กุสินาปุรโต ยาว, โพธิมนฺติ ตเถว จฯ

๘๙. จตุทฺทิสํ เต จตฺตาโร, มหาราชา ฐิตา อหุํ;
เตตฺตึสเทว ปุตฺตา จ, พาตฺตึส จ กุมาริโยฯ

๙๐. ยกฺขเสนาปติอฏฺฐ, วีสติ จ ตโต ปริ;
อญฺชลีปคฺคหาเทวา, ปุปฺผปุณฺณฆฏา ตโตฯ

๙๑. นจฺจกา เทวตาเจว, ตูริยวาทก เทวตา;
อาทาสคาหกา เทวา, ปุปฺผสาขา ธรา ตถาฯ

๙๒. ปทุมาทิคาหกา เทวา, อเญฺญ เทวา จ เนกธา;
รตนคฺฆิย ปนฺติ จ, ธมฺมจกฺกาน เมว จฯ

๙๓. ขคฺคธราเทวปนฺติ, เทวาปาติธรา ตถา;
เตสํ สีเส ปญฺจหตฺถา, คนฺธเตลสฺส ปูริตาฯ

๙๔. ทุกูลวฏฺฏิกา ปนฺติ, สทาปญฺชลิตา อหุ;
ผลิกคฺฆิเย จตุกฺกเณฺณ, เอเกโก จ มหามณิฯ

๙๕. สุวณฺณมณิ มุตฺตานํ, ราสิโย วชิรสฺส จ;
จตุกฺกเณฺณสุ จตฺตาโร, กถา'เหสุํ ปภสฺสราฯ

๙๖. เมทวณฺณกปาสาณ, ภิตฺติยํเยว อุชฺชลา;
วิชฺชาตา อปฺปิตา อาสุํ, ธาตุคเพฺภวิภูสิตาฯ

๙๗. รูปกาเนตฺตสพฺพานิ, ธาตุคเพฺภ มโนรเม;
ฆนโกฏฺฏิ มเหมสฺส, การาเปสิ มหีปติฯ

๙๘. กมฺมาธิฏฺฐายโก เอตฺถ, สพฺพํ สํวิทหิ อิมํ;
อินฺทคุโตฺต มหาเถโร, ฉฬภิโญฺญ มหามตีฯ

๙๙. สพฺพํ ราชิทฺธิยา เอตํ, เทวตานญฺจ อิทฺธิยา;
อิทฺธิยา อริยานญฺจ, อสมฺพาธํ ปติฏฺฐิตํฯ

๑๐๐. นิฏฺฐนฺตํ สุคตญฺจ ปูชิยตมํ โลกุตฺตมํ นิตฺตมํ;
ธาตุ ตสฺส วิจุณฺณิตํ ชนหิตํ อาสิํสตา ปูชิย;
ปุญฺญํ ตํ สมมิจฺจ'เจจฺจ มติมา สทฺธาคุณลงฺกโต;
ติฏฺฐนฺตํ สุคตํ วิย'สฺส มุนิโน ธาตุ จ สมฺพูชเยฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ธาตุคพฺภรจโน นาม

ติํสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกตึํสติม ปริเจฺฉท

ธาตุนิธานํ

๑. ธาตุคพฺภมฺหิ กมฺมานิ, นิฏฺฐาเปตฺวา อรินฺทโม;
สนฺนิปาตํ การยิตฺวา, สงฺฆสฺส อิธมพฺรวิฯ

๒. ธาตุคพฺภมฺหิ กมฺมานิ, มยา นิฏฺฐาปิ ตานิ หิ;
สฺเว ธาตุํ นิเธสฺสามิ, ภเนฺต ชานาถ ธาตุโย’’ฯ

๓. อิทํ วตฺวา มหาราชา, นครํ ปาวิสี ตโต;
ธาตุ อาหรกํ ภิกฺขุํ, ภิกฺขุสโงฺฆ วิจินฺติยฯ

๔. โสณุตฺตรํ นามยติํ, ปูชาปริเวณวาสิ กํ;
ธาตาหรณ กมฺมมฺหิ, ฉฬภิญฺญํ นิโยชยิฯ

๕. จาริกํ จรมานมฺหิ, นาเถ โลกหิตายหิ;
นนฺทุตฺตโร’ติ นาเมน, คงฺคาตีรมฺหิ มาณโวฯ

๖. นิมเนฺตตฺวา’ภิสมฺพุทฺธํ, สห สงฺฆํ อโภชยิ;
สตฺถาปโยคปฏฺฐาเน, สสโงฺฆนาวมารุหิฯ

๗. ตตฺถ ภทฺทชิเถโร ตุ, ฉฬภิโญฺญ มหิทฺธิโก;
ชลปกฺขลิตฏฺฐานํ, ทิสฺวา ภิกฺขู อิทํ วทีฯ

๘. ‘‘มหา ปนาทภูเตน, มยา วุโตฺต สุวณฺณโย;
ปาสาโท ปติโต เอตฺถ, ปญฺจวีสติโยชโกฯ

๙. ตํ ปาปุณิตฺวา คงฺคาย, ชลํ ปกฺขิลิ ตํ อิธ;
ภิกฺขู อสทฺทหนฺตา ตํ, สตฺถุโน ตํ นิเวทยุํฯ

๑๐. สตฺถา’ห ‘‘กงฺขํ ภิกฺขุนํ, วิโนเทหี’’ติโสตโต;
ญาเปตุํ พฺรหฺมโลเก’ปิ, วสวตฺติสมตฺถ ตํฯ

๑๑. อิทฺธิยา นภมุคฺคนฺตฺวา, สตฺตตาลสเม ฐิโต;
ทูสฺสถูปํ พฺรหฺมโลเก, ฐเปตฺวา วฑฺฒิเต กเรฯ

๑๒. อิธา’เนตฺวา ทสฺสยิตฺวา, ชนสฺส ปุน ตํ ตหิํ;
ฐปยิตฺวา ยถาฐาเน, อิทฺธิยา คงฺคามาคโตฯ

๑๓. ปาทงฺคุเฏฺฐน ปาสาทํ, คเหตฺวา ถุปิกายโส;
อุสฺสาเปตฺวาน ทเสฺสตฺวา, ชนสฺส ขิปิ ตํ ตหิํฯ

๑๔. นนฺทุตฺตโร มาณวโก, ทิสฺวา ตํ ปาฏิหาริยํ;
ปรายตฺตมหํ ธาตุํ, ปหุอานยิตุํ สิยํฯ

๑๕. อิติ ปตฺถยิ เตเนตํ, สโงฺฆ โสณุตฺตรํ ยตึ;
ตสฺมึ กเมฺม นิโยเชสิ, โสฬสวสฺสิกํ อปิฯ

๑๖. ‘‘อาหรามิ กุโต ธาตุํ’’, อิติ สงฺฆมปุจฺฉิ โส;
กเถสิ สโงฺฆ เถรสฺส, ตสฺส ตา ธาตุโย อิติฯ

๑๗. ‘‘ปรินิพฺพาน มญฺจมฺหิ, นิปโนฺน โลก นายโก;
ธาตูหิปิ โลกหิ ตํ, กาตุํ เทวินฺท มพฺรุวิฯ

๑๘. เทวินฺท’ฎฺฐสุ โทเณสุ, มม สาริรธาตุสุ;
เอกํ โทณํ รามคาเม, โกฬิเยหิ จ สกฺกตํฯ

๑๙. นาคโลกํ ตโต นิตํ, ตโต นาเคหิ สกฺกตํ;
ลํกาทิเป มหาถูเป, นิธานาย ภวิสฺสติฯ

๒๐. มหากสฺสปเตฺถโรปิ, ทีฆทสฺสี มหายติ;
ธมฺมาโสก นริเนฺทน, ธาตุวิตฺถารการโกฯ

๒๑. ราชคหสฺส สามเนฺต, รญฺญา อชาตสตฺตุนา;
การาเปโนฺต มหาธาตุํ, นิธานํ สาธุ สงฺขตํฯ

๒๒. สตฺต โทณานิ ธาตูนํ, อาหริตฺวาน การยิ;
รามคามมฺหิ โทณนฺตุ, สตฺถุจิตฺตญฺญุน’คฺคหิฯ

๒๓. มหาธาตุนิธานํ ตํ, ธมฺมาโสโกปิ ภูปติ;
ปสฺสิตฺวา อฎฺฐมํ โทณํ, อาณาเปตุํมกึ อกาฯ

๒๔. มหาถูเป นิธานตฺถํ, วิหิตํ ตํ ชิเนนิ’ติ;
ธมฺมาโสกํ นิวาเรสุํ, ตตฺถ ขิณาสวายติฯ

๒๕. รามคามมฺหิ ถูโปตุ, คงฺคาตีเร กโต ตโต;
ภิชฺชิคงฺคาย โอเฆน, โสตุ ธาตุ กรณฺฑโกฯ

๒๖. สมุทฺทํ ปวิสิตฺวาน, ทฺวิธา ภิเนฺน ชเล ตหึ;
นานารตนปิฎฺฐมฺหิ, อฎฺฐารสฺมึ สมากุโลฯ

๒๗. นาคา ทิสฺวา กรณฺฑํ ตํ, กาฬนาคสฺส ราชิโน;
มเญฺชริกนาคภวนํ, อุปคมฺม นิเวทยุํฯ

๒๘. ทสโกฎิสหเสฺสหิ, คนฺตฺวา นาเคหิ โส ตหึ;
ธาตู ตา อภิปูเชโนฺต, เนตฺวาน ภวนํ สกํฯ

๒๙. สพฺพรตนมยํ ถูปํ, ตโสฺสปริฆรํ ตถา;
มาเปตฺวา สห นาเคหิ, สทา ปูเชสิ สาทโรฯ

๓๐. อารกฺขามหตี ตตฺถ, คนฺตฺวา ธาตุอิธานย;
สฺเว ธาตุนิธานญฺหิ, ภูมิปาโล กริสฺสติ’’ฯ

๓๑. อิเจฺจวํ สงฺฆวจนํ, สุตฺวา สาธูติ โส ปน;
ปตฺตพฺพกาลํ เปกฺขนฺโต, ปริเวณ มคาสกํฯ

๓๒. ภวิสฺสติ สุเว ธาตุ, นิธานนฺติ มหีปติ;
จาเรสิ นคเร เภรึ, สพฺพ กิจฺจํ วิธาย ตํฯ

๓๓. นครํ สกลเญฺจว, อิธาคามิญฺจ อญฺชสํ;
อลงฺการยิ สกฺกจฺจํ, นคเร จ วิภูสยิฯ

๓๔. สโกฺก เทวานมิโนฺท จ, ลํกาทีปมเสสกํ;
อามเนฺตตฺวา วิสฺสกมฺมํ, อลงฺการยิเนกธาฯ

๓๕. นครสฺส จตุทฺวาเร, วตฺตภตฺตํหิ เนกธา;
มหาชโนปโภคตฺถํ, ฐปาเปสิ นราธิโปฯ

๓๖. อุโปสเถ ปนฺนรเส, อปรเนฺห สุมานโส;
ปณฺฑิโต ราชกิเจฺจสุ, สพฺพาลงฺการ มณฺฑิโตฯ

๓๗. สพฺพาหิ นาฏกตฺถีหิ, โยเธหิ สายุเธหิ จ;
มหตา จ พโลเฆน, หตฺถิวา ชิรเถหิ จฯ

๓๘. นานาวิธวิภูเสหิ, สพฺพโต ปริวาริโต;
อารุยฺห สุรถํ อฏฺฐา, สุเสต จ สุสินฺธวํฯ

๓๙. ภูสิตํ กณฺฑูลํ หตฺถึ, กาเรตฺวา ปุรโตสุภํ;
สุวณฺณจโงฺคฏธโร, โสตจฺฉตฺตสฺส เหฏฺฐาโตฯ

๔๐. อฏฺฐุตฺตร สหสฺสานิ, นาครนาริโย สุภา;
สุปุณฺณฆฏภูสาโย, ตํ รฏฺฐํ ปริวารยุํฯ

๔๑. นานาปุปฺผสมุคฺคานิ, ตเถว ทณฺฑทีปิกา;
ตตฺตกา ตตฺตกา เอว, ธารยิตฺวาน อิตฺถิโยฯ

๔๒. อฏฺฐุตฺตร สหสฺสานิ, ทารกา สมลงฺกตา;
คเหตฺวา ปริวาเรสุํ, นานาวณฺณธเช สุเภฯ

๔๓. นานาตูริยโฆเสหิ, อเนเกหิ ตหึ ตหึ;
หตฺถสรถสเทฺทหิ, ภิชฺชเนฺต วิย ภูตเลฯ

๔๔. ยโนฺต มหาเมฆวนํ, สิริยา โส มหายโส;
ยเนฺต’ว นนฺทนวนํ, เทวราชา อโสภถฯ

๔๕. รโญฺญ นิคฺคมนารเมฺภ, มหาตูริย รวํปุเร;
ปริเวเณ นิสิโนฺน’ว, สุตฺวา โสณุตฺตโร ยติฯ

๔๖. นิมฺมุชฺชิตฺวา ปุถุวิยา, คนฺตฺวาน นาคมนฺทิรํ;
นาคราชสฺส ปุรโต, ตตฺถ ปาตูรหุลหุํฯ

๔๗. วุฏฺฐาย อภิวาเทตฺวา, ปลฺลเงฺก ตํ นิเวสีล;
สกฺกริตฺวาน นาคิโนฺท, ปุจฺฉิ อาคต เทสกํฯ

๔๘. ตสฺมึ วุเตฺต อโถปุจฺฉิ, เถราคมนการณํ;
ปตฺวา’ธิการํ สพฺพํ โส, สงฺฆ สเนฺทส มพฺรุวิฯ

๔๙. มหาถูเป นิธานตฺถํ, พุเทฺธน วิหิตา อิธ;
ตว หตฺถคตา ธาตุ, เทหิตา กิร เม ตุวํฯ

๕๐. ตํ สุตฺวา นาคราชาโส, อตีว โทมนสฺสิ โต;
‘‘ปหู อยญฺหิ สมโณ, พลกฺกาเรน คณฺหิตุํฯ

๕๑. ตสฺมา อญฺญตฺถ เนตพฺพา, ธาตุโย’’อิติ จินฺติย;
ตตฺถ ฐิตํ ภาคิเนยฺยํ, อาการเรน นิเวทยิฯ

๕๒. นาเมน วาสุลทโตฺต, ชานิตฺวา ตสฺส อิงฺคิตํ;
คนฺตฺวา ตํ เจติยฆรํ, คิลิตฺวาน กรณฺฑกํฯ

๕๓. สิเนรุปาทํ คนฺตฺวาน, กุณฺฑลาวฏฺฏโกสยิ;
ติโยชนสตํ ทีโฆ, โภโคโยชนวฏฺฏวาฯ

๕๔. อเนกานิ สหสฺสานิ, มาเปตฺวาน ผณานิ จ;
ธูปายติ ปชฺชลติ, สยิตฺวา โส มหิทฺธิโกฯ

๕๕. อเนกานิ สหสฺสานิ, อตฺตนา สทิเส อหิ;
มาปยิตฺวา สยาเปสิ, สมนฺตา ปริวาริเตฯ

๕๖. พหู เทวา จ นาคา จ, โอสริํสุ ตหิํ ตทา;
‘‘ยุทฺธํ อุภินฺนํ นาคานํ, ปสิสฺสาม มยํ’’อิติฯ

๕๗. มาตุโล ภาคิเนเยฺยน, หฏาตา ธาตุโย อิติ;
ญตฺวา’นห เถรํ ตํ, ธาตุนตฺถิ เม สนฺติเก อิติฯ

๕๘. อาทิโตปฺปภุติเถโร, ตาสํ ธาตูนมาคมํ;
วตฺวาน นาคราชํ ตํ, ‘‘เทหิ ธาตู’’ติ อพฺรุวิฯ

๕๙. อญฺญถา สญฺญาเปตุํ ตํ, เถรํ โส อุรคาธิโป;
อาทาย เจติย ฆรํ, คนฺตฺวา ตํ ตสฺส วณฺณยิฯ

๖๐. อเนกธา อเนเกหิ, รตเนหิ สุสงฺขตํ;
เจติยํ เจติยฆรํ, ปสฺส ภิกฺขุ สุนิมฺมิตํฯ

๖๑. ลํกาทีปมฺหิ สกเล, สพฺพานิ รตนานิปิ;
โสปานเนฺต ปาฏิกมฺปิ, นาคฺฆนฺต’เญฺญสุ กา กถาฯ

๖๒. มหาสกฺการฐานมฺหา, อปฺปสกฺการฐาน กํ;
ธาตูนํ นยนํ นาม, นยุตฺตํ ภิกฺขุโว อิทํฯ

๖๓. ‘‘สจฺจาภิสมโย นาม, ตุมฺหากํ หีน วิชฺชติ;
สจฺจาภิสมยฐานํ, เนตุํ ยุตฺตณฺหิ ธาตุโย’’ฯ

๖๔. ‘‘สํสาร ทุกฺข โมกฺขาย, อุปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา;
พุทฺธสฺสายมธิปฺปาโย, เตนเนสฺสาม ธาตุโยฯ

๖๕. ธาตุนิธานํ อเชฺช’ว, โส หิ ราชา กริสฺสติ;
ตสฺมา ปปญฺจมกริตฺวา, ลหุํ เม เทหิ ธาตุโย’’ฯ

๖๖. นาโคอาหสเจ ภเนฺต, ตุวํ ปสฺสสิ ธาตุโย;
คเหตฺวา ยาหิ ตํ เถโร, ติกฺขตฺตุํ ตํ ภณาปิยฯ

๖๗. สุขุมํ กรํ มาปยิตฺวา, เถโร ตตฺรฐิโต’วโส;
ภาคิเนยฺยสฺส วทเน, หตฺถํ ปกฺขิปฺป ตาวเทฯ

๖๘. ธาตุกรณฺฑํ อาทาย, ‘‘ติฏฺฐ นาคา’’ติ ภาสิย;
นิมฺชฺชิตฺวา ปถวิยํ, ปริเวณมฺหิ อุฎฺฐหิฯ

๖๙. นาคราชา คโต ภิกฺขุ, อเมฺหหิ วญฺจิโต’’อิติ;
ธาตุ อานยนตฺถาย, ภาคิเนยฺยสฺส ปาหิณิฯ

๗๐. ภาคิเนโยฺย’ถ กุจฺฉิมฺหิ, อปสฺสิตฺวา กรณฺฑกํ;
ปริเทวมาโน อาคนฺตฺวา, มาตุลสฺส นิเวทยิฯ

๗๑. ตทา โส นาคราชาปิ, ‘‘วญฺจิตมฺห มยํ’’อิติ;
ปริเทวิ นาคา สเพฺพปิ, ปริเทวิํสุ ปีฬิตาฯ

๗๒. ภิกฺขุ นาคสฺส วิชเย, ตุฏฺฐา เทวา สมาคตา;
ธาตุโย ปูชยนฺตาตา, เตเนว สห อาคมุํฯ

๗๓. ปริเทวมานา อาคนฺตฺวา, นาคา สงฺฆสฺส สนฺติเก;
พหุธา ปริเทวิํสุ, ธาตาหรณ ทุกฺขิตาฯ

๗๔. เตสํ สโงฺฆ’นุกมฺปาย, โถกํ ธาตุมทาปยิ;
เต เตน ตุฏฺฐา คนฺตฺวาน, ปูชา ภณฺฑานิ อาหรุํฯ

๗๕. สโกฺก รตนปลฺลงฺกํ, โสณฺณจโงฺกฏเมว จ;
อาทาย สห เทเวหิ, ตํ ฐานํ สมฺปาคโตฯ

๗๖. เถรสฺส อุคฺคตฐาเน, การิเต วิสฺสกมฺมุนา;
ปติฏฺฐเปตฺวา ปลฺลงฺกํ, สุเภ รตนมณฺฑเปฯ

๗๗. มาตุกรณฺฑมาทาย, ตสฺส เถรสฺส หตฺถโต;
จโงฺกฏเก ฐเปตฺวาน, ปลฺลเงฺก ปวเรฐปิฯ

๗๘. พฺรหฺมา ฉตฺตมธาเรสิ, สนฺตุสฺสิโต วาฬวีชนิํ;
มณิตาลวณฺฏํ สุยาโม, สโกฺก สงฺขํ ตุโสทกํฯ

๗๙. จตฺตาโร ตุ มหาราชา, อฏฺฐํสุ ขคฺคปาณิโน;
สมุคฺคหตฺถา เตตฺตึส, เทวปุตฺตา มหิทฺธิกาฯ

๘๐. ปาริจฺฉตฺตก ปุเปฺผหิ, ปูชยนฺตา ตหึฐิตา;
กุมาริโยตุ ทฺวตฺตึส, ทณฺฑทีปธรา ฐิตาฯ

๘๑. ปลาเปตฺวา ทุฏฺฐยเกฺข, ยกฺขเสนาปติ ปน;
อฏฺฐวีสติ อฏฺฐํสุ, อารกฺขํ กุรุมานกาฯ

๘๒. วีณํ วาทยมาโน’ว, อฏฺฐา ปญฺจสิโข ตหึ;
รงฺคภูมึ มาปยิตฺวา, ติมฺปรุตฺริย โฆสวาฯ

๘๓. อเนกเทวปุตฺตา จ, สาธุคีตปฺปโยชกา;
มหากาโฬ นาคราชา, ถุยมาโน อเนกธาฯ

๘๔. ทิพฺพตูริยานิ วชฺชนฺติ, ทิพฺพสํคีติ วตฺตติ;
ทิพฺพคนฺธาทิวสฺสานิ, วสฺสเปนฺติ จ เทวตาฯ

๘๕. โส อินฺทคุตฺตเถโรตฺ, มารสฺส ปฏิพาหนํ;
จกฺกวาฬสมํ กตฺวา, โลหจฺฉตฺตมมาปยิฯ

๘๖. มาตูนํ ปุรโต เจว, ตตฺถ ตตฺถ จ ปญฺจสุ;
ฐาเนสุ คณสชฺฌายํ, กรึสฺว ขิลภิกฺขโวฯ

๘๗. ตตฺถา’คมา มหาราชา, ปหโฏฺฐ ทุฏฺฐคามณิ;
สีเสนา’ทาย อานีเต, จโงฺกฏมฺหิ สุวณฺณเยฯ

๘๘. ฐเปตฺวา ธาตุ จโงฺกฏํ, ปติฏฺฐาปิย อาสเน;
ธาตุํ ปูชีย วนฺทิตฺวา, ฐิโต ปญฺจลีโก ตหึฯ

๘๙. ทิพฺพจฺฉตฺตาทิกาเนตฺถ, ทิพฺพคนฺธาทิกานิ จ;
ปสฺสิตฺวา ทิพฺพตูริยาทิ-สเทฺท สุตฺวา จ ขตฺติโยฯ

๙๐. อปสฺสิตฺวา พฺรหฺมเทโว, ตุโฏฺฐ อจฺฉริยพฺภุโต;
ธาตุฉเตฺตน ปูเชสิ, ลํการเชฺช’ภิสิญฺจิ จฯ

๙๑. ‘‘ทิพฺพจฺฉตฺตํ มานุสญฺจ, วิมุตฺติจฺฉตฺตเมว จ;
อิติ ติจฺฉิตฺตธาริสฺส, โลกนาถสฺส สตฺถุโนฯ

๙๒. ติกฺขตฺตุเมว เม รชฺชํ, ทมฺมี’ติ หฏฺฐมานโส;
ติกฺขตฺตุเมว ธาตูนํ, ลํการชฺชมทาสิโสฯ

๙๓. ปูชยโนฺต ธาตุโยตา, เทเวหิ มานุเสหิ จ;
สห จโงฺกฏเกเหว, สีเสนาทาย ขตฺติโยฯ

๙๔. ภิกฺขุสงฺฆ ปริพฺยุโฬฺห, กตฺวา ถูปํ ปทกฺขิณํ;
ปาจินโต อาหริตฺวา, ธาตุคพฺภมฺหิ โอตริฯ

๙๕. อรหโนฺต ฉนฺนวุติ-โกฏิโย ถูปมุตฺตมํ;
สมนฺตา ปริวาเรตฺวา, อฏฺฐํสุ กตปญฺชลีฯ

๙๖. โอตริตฺวา ธาตุคพฺภํ, มหเคฺฆ สยเนสฺเภ;
ฐเปสฺสามิติ จินฺเตนฺต, ปีติปุณฺณนริสฺสเรฯ

๙๗. สธาตุ ธาตุจโงฺกโฏ, อุคฺคนฺตฺวา ตสฺส สีสโต;
สตฺตตาลปฺปมาณมฺหิ, อากาสมฺหิ ฐิโต ตโตฯ

๙๘. สยํ กรโณฺฑ วิวริ, อุคฺคนฺตฺวา ธาตุโย ตโต;
พุทฺธเวสํ คเหตฺวาน, ลกฺขเณพฺยญฺชนุชฺชลํฯ

๙๙. คณฺฑมฺพมูเล พุโทฺธ’ว, ยมกํ ปาฏิหาริยํ;
อกํสุ ธรมาเนน, สุคเตน อธิฏฺฐิตํฯ

๑๐๐. ตํ ปาฏิหาริยํ ทิสฺวา, ปสเนฺนกคฺคมานสา;
เทวามนุสฺสา อรหตฺตํ, ปตฺตา ทฺวาทส โกฏิโยฯ

๑๐๑. เสสา ผลตฺตยํ ปตฺตา, อตีตา คณนาปถํ;
หิตฺวา’ถ พุทฺธเวสํ ตา, กรณฺฑมฺหิ ปติฏฺฐยุํฯ

๑๐๒. ตโต โอรุยฺห จโงฺกโฏ, รโญฺญ สีเส ปติฏฺฐหิ;
สหินฺทคุตฺตเถเรน, นาฏกีหิ จ โส ปนฯ

๑๐๓. ธาตุคพฺภํปริหรํ, ปตฺวาน สยนํ สุภํ;
จโงฺกฏํ รตนปลฺลเงฺก, ฐปยิตฺวา ชุตินฺธโรฯ

๑๐๔. โธวิตฺวาน ปุโนหเตฺถ, คนฺธวาสิต วารินา;
จตุชฺชาติยคเนฺธน, อุพฺพเตตฺวา สคารโวฯ

๑๐๕. กรณฺฑํ วิวริตฺวาน, ตาคเหตฺวาน ธาตุโย;
อิติ จินฺตยิ ภูมิโนฺท, มหาชนหิตตฺถิโกฯ

๑๐๖. อนากุลํ เกหิจิปิ, ยทิ เหสฺสนฺติ ธาตุโย;
ชนสฺส สรณํ หุตฺวา, ยทิ ฐสฺสนฺติ ธาตุโยฯ

๑๐๗. สตฺถุนิปนฺนาการเรน, ปรินิพฺพานมญฺจเก;
นิปชฺชนฺตุ สุปญฺญเตฺต, สยนมฺหิ มหารเหฯ

๑๐๘. อิติ จินฺติย โส ธาตู, ฐเปสิ สยนุตฺตเม;
ตทา การา ธาตุโย จ, สหิํสุ สยนุตฺตเมฯ

๑๐๙. อาสฬฺหีสุกฺกปกฺขสฺส, ปนฺนรสอุโปสเถ;
อุตฺตราสฬฺหนกฺขเตฺต, เอวํ ธาตุปติฏฺฐิตาฯ

๑๑๐. สห ธาตุปติฏฺฐานา, อกฺขมฺปิตฺถ มหามหี;
ปาฏิหีรานิเนกานิ, ปวตฺติํสุ อเนกธาฯ

๑๑๑ ราชา ปสโนฺนธาตุตา, เสตจฺฉเตฺตน ปูชยิ;
ลํกาย รชฺชํ สกลํ, สตฺตาหานิ อทาสิ จฯ

๑๑๒ กาเย จ สพฺพาลงฺการํ, ธาตุคพฺภมฺหิ ปูชยิ;
ตถานาฏกิโย’มจฺฉา, ปริสา เทวตาปิ จฯ

๑๑๓ วตฺถคฺฆฬฆตาทีนิ, ทตฺวา สงฺฆสฺส ภูปติ;
ภิกฺขูหิ คณสชฺฌายํ, กาเรตฺวา’ขิลรตฺติยํฯ

๑๑๔ ปุนาหนิ ปุเรเภริํ, จาเรสิ “สกลา ชนา;
วินฺทนฺตุ ธาตุสตฺตาหํ, อิมํ”ติ ชนตาหิโตฯ

๑๑๕ อินฺทคุโตฺต มหาเถโร, อธิฏฺฐาสิ มหิทฺธิโก;
“ธาตุ วนฺทิตุกามาเย, ลํกาทีปมฺหิ มานุสาฯ

๑๑๖ ตงฺขณํเยว อาคนฺตฺวา, วนฺทิตฺวา ธาตุโย อิธ;
ยถา สกํ ฆรํ ยนฺตุ”, ตํ ยถาธิฏฺฐิตํ อหุฯ

๑๑๗ โส มหาภิกฺขุสงฺฆสฺส, มหาราชา มหายโส;
มหาทานํ ปวเตฺตตฺวา, ตํ สตฺตาหํ นิรนฺตรํฯ

๑๑๘ อาจิกฺขิธาตุคพฺภมฺหิ, กิจฺจํ นิฏฺฐาปิตํ มยา;
ธาตุคพฺภปิธานํตฺ, สโงฺฆ ชานิตุมรหติฯ

๑๑๙ สโงฺฆ เต เทฺว สามเณเร, ตสฺมิํ กเมฺม นิโยชยิ;
ปิทหิํสุ ธาตุคพฺภํ, ปาสาเณนา’หเฏน เตฯ

๑๒๐ “มาเลตฺถ มา มิลายนฺตุ, คนฺธาสุสฺสนฺตุมา อิเม;
มา นิพฺพายนฺตุ ทีปาว, มา กิญฺจาปิ วิวชฺชตุฯ

๑๒๑ เมทวณฺณ ฉ ปาสาณา, สนฺธิยนฺตุนิรนฺตรา”;
อิติ ฆีณาสวา เอตฺถ, สพฺพเมตํ อธิฏฺฐหุํฯ

๑๒๒ อาณาเปสิ มหาราชา, “ยถาสตฺติํ มหาชโน;
ธาตุนิธานกาเน’ตฺถ, กโรตู”ติ หิตตฺถิโกฯ

๑๒๓ มหาธาตุนิธานสฺส, ปิฏฺฐิมฺหิ จ มหาชโน;
อกา สหสฺส ธาตุนํ, นิธานานิ ยถาพลํฯ

๑๒๔ ปิทหาปิยตํ สพฺพํ, ราชาถูปํ สมาปยิ;
จตุรสฺส จ ยเณฺจตฺถ, เจติยมฺหิ สมาปยิฯ

๑๒๕ ปุญฺญานิ เอวมมลานิ สยญฺจสโนฺต,
กุพฺพนฺติ สพฺพวิภวุตฺตมปตฺติ เหตุ;
กาเรนฺติ จาปิหิ’ขิลา ปริสุทฺธจิตฺตา,
นานาวิเสสชานตา ปริวารเหตู”ติฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ธาตุนิธานํ นาม

เอกตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ทฺวตฺตึสติม ปริเจฺฉท

ตุสิตปุรคมนํ

๑. อนิฏฺฐิเต ฉตฺตกมฺมํ, สุธากมฺมํ จ เจติเย;
มารณนฺติกโรเคน, ราชา อาสิ คิลานโกฯ

๒. ติสฺสํ ปโกฺกสยิตฺวา โส, กนิฏฺฐํ ทีฆวาปิโต;
''ถูเป อนิฏฺฐิตํ กมฺมํ, นิฏฺฐาเปหีติ อพฺรวิฯ

๓. ภาตุโน ทุพฺพลตฺตาโส, ตุนฺนวาเยหิ การิย;
กญฺจุกํ สุทฺธวตฺเถหิ, เตน ฉาทิย เจติยํฯ

๔. จิตฺตกาเรหิ กาเรสิ, เวทิกํ ตตฺถ สาธุกํ;
ปนฺติปุณฺณฆฏานญฺจ, ปญฺจงฺคุลกปนฺติกํฯ

๕. ฉตฺตากาเรหิ กาเรสิ, ฉตฺตํ เวฬุมยํ ตถา;
ขรปตฺตมเย จนฺท-สูริเย มุทฺธเวทิยํฯ

๖. ลาขากุงฺกุมเกเห'ตํ, จิตฺตยิตฺวา สุจิตฺติตํ;
รโญฺญ นิเวทยิ''ถูเป, กตฺตพฺพํ นิฏฺฐิตํ''อิติฯ

๗. สิวิกาย นิปชฺชิตฺวา, อิธาคนฺตฺวา มหีปติ;
ปทกฺขิณํ กริตฺวาน, สิวิกาเย'ว เจติยํฯ

๘. วนฺทิตฺวา ทกฺขิณทฺวาเร, สยเน ภูมิสนฺถเต;
สยิตฺวา ทกฺขิณปเสฺสน, โส มหาถูป มุตฺตมํฯ

๙. สยิตฺวา วามปเสฺสส, โลหปาสาท มุตฺตมํ;
ปสฺสโนฺต สุมโน อาสิ, ภิกฺขุสงฺฆปุเรกฺขโตฯ

๑๐. คิลานปุจฺฉนตฺถาย, อาคตาหิ ตโต ตโต;
ฉนฺนวุติโกฏฺโย ภิกฺขู, ตสฺมึ อาสุํ สมาคเมฯ

๑๑. คณสชฺฌายมกรุํ, วคฺคพเนฺธน ภิกฺขโว;
เถรปุตฺตาภยํ เถรํ, ตตฺถา'ทิสฺวา มหีปติฯ

๑๒. อฏฺฐวีส มหายุทฺธํ, ยุชฺฌโนฺต อปราชยํ;
โย โส น ปจฺจุทาวโตฺต, มหาโยโธ วสี มมฯ

๑๓. มจฺจุยุทฺธมฺหิ สมฺปเตฺต, ทิสฺวา มเญฺญ ปราชยํ;
อิทานิ โส มํ โน เปติ, เถโร เถรปุตฺตภโยฯ

๑๔. อิติ จินฺตยิ โสเถโร, ชานิตฺวา ตสฺส จินฺติตํ;
กรินฺทนทิยา สิเส, วสํ ปญฺชลิปพฺพเตฯ

๑๕. ปญฺจขีณาสวสต-ปริวาเรน อิทฺธิยา;
นภสาคมฺม ราชานํ, อฏฺฐาสิ ปริวาริยฯ

๑๖. ราชา ทิสฺวา ปสโนฺน ตํ, ปุรโต จ นิสีทิย;
ตุเมฺห ทสมหาโยเธ, คณฺหิตฺวาน ปุเร อหํฯ

๑๗. ยุชฺฌึ อิทานิ เอโก’ว, มจฺจุนา ยุทฺธมารภึ;
มจฺจุสตฺตุํ ปราเชตุํ, น สโกฺกมี’’ติ อาห จฯ

๑๘. อาห เถโร ‘‘มหาราช-มา ภายิ มนุชาธิป;
กิเลสสตฺตุํ อชิตฺวา, อเชโยฺย มจฺจุสตฺตุโกฯ

๑๙. สพฺพมฺปิ สงฺขารคตํ, อวสฺสํเยว ภิชฺชติ;
‘‘อนิจฺจา สพฺพสงฺขารา’’, อิติ วุตฺตํหิ สตฺถุนาฯ

๒๐. ลชฺชา สารชฺชรหิตา, พุเทฺธเป’ติ อนิจฺจตา;
ตสฺมา อนิจฺจา สงฺขารา, ทุกฺขา’นตฺตาติ จินฺตยฯ

๒๑. ทุติเย อตฺตาภาเวปิ, ธมฺมจฺฉโนฺท มหาหิเต;
อุปฏฺฐิเต เทวโลเก, หิตฺวา ทิพฺพํ สุขํ ตุวํฯ

๒๒. อิธาคมฺม พหุํ ปุญฺญํ, อกาสิ จ อเนกธา;
กรณเมฺปกรชฺชสฺส, สาสนุโชฺชตนายเตฯ

๒๓. มหาปุญฺญกตํ ปุญฺญํ, ยาวชฺชทิวสา ตยา;
สพฺพํนุสฺสรเมวํ เต, สุขํ สชฺชุ ภวิสฺสติฯ

๒๔. เถรสฺสวจนํ สุตฺวา, ราชา อตฺตมโน อหุ;
‘‘อวสฺสโย มจฺจุยุเทฺธปิ, ตฺวํ เม สี’’ติ อภาสิตํฯ

๒๕. ตทา จ อาหราเปตฺวา, ปหโฏฺฐ ปุญฺญ โปตฺถกํ;
วาเจตุํ เลขกํ อาห, โส ตํ วาเจสิ โปตฺถกํฯ

๒๖. เอกูนสตวิหารา, มหาราเชน การิตา;
เอกูนวีสโกฏีหิ, วิหาโร มริจ วฏฺฏิ จฯ

๒๗. อุตฺตโม โลหปาสาโท,
ตึสโกฏีหิ การิโต;
มหาถูเป อนคฺฆานิ,
การิตา จตฺวีสติฯ

๒๘. มหาถูปมฺหิ เสสานิ, การิตานิ สุพุทฺธินา;
โกฏิสหสฺสํ อคฺฆนฺติ, มหาราชา’’ติ วาจยิฯ

๒๙. ‘‘โกฏฺฐนามมฺหิ มลเย, อกฺขกฺขายิก ฉาตเก;
กุณฺฑลานิ มหคฺฆานิ, ทุเว ทตฺวาน คณฺหิยฯ

๓๐. ขีณาสวานํ ปญฺจนฺนํ, มหาเถราน มุตฺตโม;
ทิโนฺน ปสนฺนจิเตฺตน, กงฺคุอมฺพิลปิณฺฑโกฯ

๓๑. จูฬงฺคนิย ยุทฺธมฺหิ, ปราชิตฺวา ปลายตา;
กาลํ โฆสาปยิตฺวาน, อาคตสฺส วิหายสาฯ

๓๒. ขีณาสวสฺส ยติโน, อตฺตานมนเปกฺขิย;
ทินฺนํ สรกภตฺต’นฺติ, วุเตฺต อาห มหีปติฯ

๓๓. วิหารมหสตฺตาเห, ปาสาทสฺส มเหตถา;
ถูปารเมฺภ ตุ สตฺตาเห, ตถา ธาตุนิธานเกฯ

๓๔. จาตุทฺทิสสฺส อุภโต, สงฺฆสฺส อุภโต มยา;
มหารหํ มหาทานํ, อวิเสสํ ปวตฺติตํฯ

๓๕. มหาเวสาขปูชา จ, จตุวีสติ การยิ;
ทีเป สงฺฆสฺส ติกฺขตฺตุํ, ติจีวรมทาปยิฯ

๓๖. สตฺตสตฺต ทินาเนว, ทีเป รชฺชมหํ อิมํ;
ปญฺจกฺขตฺตุํ สาสนมฺหิ, อทาสึ หฏฺฐมานโสฯ

๓๗. สตตํ ทฺวาทสฐาเน, สปฺปินา สุทฺธวฏฺฏิยา;
ทีปสหสฺสํ ชาเลสึ, ปูเชนฺต สุคตํ อหํฯ

๓๘. นิจฺจํ อฏฺฐารสฐาเน, วเชฺชหิ วิหิตํ อหํ;
คิลาน ภตฺตเภสชฺชํ, คิลานานมทาปยึฯ

๓๙. จตฺตาลีสฐานมฺหิ, สงฺขตํ มธุปายสํ;
ตตฺตเกเสฺวว ฐาเนสุ, เตลุโลฺลปกเมว จฯ

๔๐. ฆเต ปเกฺก มหาชาล, ปูเว ฐานมฺหิ ตตฺตเก;
ตเถว สห ภเตฺตหิ, นิจฺจ เอมว อทาปยึฯ

๔๑. อุโปสเถสุ ทิวเสสุ, มาเส มาเส จ อฏฺฐสุ;
ลํกาทีเป วิหาเรสุ, ทีป เตลมทาปยึฯ

๔๒. ธมฺมทานํ มหนฺตนฺติ, สุตฺวา อมิสทานโต;
โลห ปาสาทโต เหฏฺฐา, สงฺฆมชฺฌมฺหิ อาสเนฯ

๔๓. ‘‘โอสาเรสฺสามิ สงฺฆสฺส, มงฺคลสุตฺต’’มิจฺจหํ;
นิสิโนฺน โอสารยิตุํ, นาสกฺขึ สงฺฆคารวาฯ

๔๔. ตโตปฺปภุติ ลํกาย, วิหาเรสุ ตหึ ตหึ;
ธมฺมกถํ กถาเปสึ, สกฺกริตฺวาน เทสเกฯ

๔๕. ธมฺมกถิก เสฺสกสฺส, สปฺปิผาณิตสกฺขรํ;
นาฬึ นาฬิมทาเปสึ, ทาเปสึ จตุรงฺคุลํฯ

๔๖. มฺฏฺฐิกํ ยฏฺฐิมธุกํ, ทาเปสิํ สาฏกทฺวยํ;
สพฺพํปิสฺสริเย ทานํ, นเม หาเสสิ มานสํฯ

๔๗. ชีวิตํ อนเปกฺขิตฺวา, ทุคฺคเตน สตา มยา;
ทินฺนํ ทาน ทฺวยํเยว, ตํ เม หาเสสิ มานสํฯ

๔๘. ตํ สุตฺวา อภโย เถโร, ตํ ทานทฺวยเมว โส;
รโญฺญ จิตฺตปฺปสาทตฺถํ, สํ วเณฺณสิ อเนกธาฯ

๔๙. เตสุ ปญฺจสุ เถเรสุ, กงฺคุอมฺพิลคาหโก;
มลิย เทว มหาเถโร, สุมนกูฏมฺหิ ปพฺพเตฯ

๕๐. นวนฺนํ ภิกฺขุสตานํ, ทตฺวา ตํ ปริภุญฺชิ โส;
ปถวีจาลโก ธมฺม, สุตฺตเถโร ตุ ตํ ปนฯ

๕๑. กลฺยาณิกวิหารมฺหิ, ภิกฺขูนํ สํวิภาชิย;
ทสทฺธส ตสงฺขานํ, ปริโภค มกาสยํฯ

๕๒. ตลงฺคร วาสิโก ธมฺม, ทินฺนเตฺถโร ปิยงฺคุเก;
ทีเป ทสสหสฺสานํ, ทตฺวาน ปริภุญฺชิตํฯ

๕๓. มงฺคณวาสิโก ขุทฺท, ติสฺสเตฺถโร มหิทฺธิโก;
เกลาเส สฏฺฐิสหสฺสานํ, ทตฺวาน ปริภุญฺชิ ตํฯ

๕๔. มหาพฺยโคฺฆ จ เถโร ตํ, อุกฺกนครวิหารเก;
ทตฺวา สตานํ สตฺตานํ, ปริโภคมกาสยํฯ

๕๕. สรกภตฺตคาหี ตุ, เถโร ปิยงฺคุทีปเก;
ทฺวาทส ภิกฺขุสหสฺสานํ, ทตฺวาน ปริภุญฺชิตํฯ

๕๖. อิติ วตฺวา’ภยเตฺถโร, รโญฺญ หาเสสิ มานสํ;
ราชา จิตฺตํ ปสาเทตฺวา, ตํ เถรํ อิธ มพฺรฺวิฯ

๕๗. ‘‘จตุวีสติวสฺสานิ, สงฺฆสฺส อุปการโก;
อห เมวํ โหตุ กาโย’ปิ, สงฺฆสฺส อุปการโกฯ

๕๘. มหาถูป ทสฺสนฐาเน, สงฺฆสฺส กมฺมมาฬเก;
สรีรํ สงฺฆทาสสฺส, ตุเมฺห ฌาเปถ เม’’อิติฯ

๕๙. กนิฏฺฐํ อาห ‘‘โภ ติสฺส, มหาถูเป อนิฏฺฐิตํ;
นิฏฺฐาเปหิ ตุวํ สพฺพํ, กมฺมํ สกฺกจฺจ สาธุกํฯ

๖๐. สายํ ปาโต จ ปุปฺผานิ, มหาถูปมฺหิ ปูชย;
ติกฺขตฺตุํ อุปหารญฺจ, มหาถูปสฺส การยฯ

๖๑. ปฏิยาทิตญฺจ ยํ วตฺตํ, มยา สุคต สาสเน;
สพฺพํ อปริหาเปตฺวา, ตาต วตฺตย ตํ ตุวํฯ

๖๒. สงฺฆสฺส ตาต กิเจฺจสุ, มา ปมชฺชิตฺถ สพฺพทา'';
อิติ ตํ อนุสาสิตฺวา, ตุณฺหี อาสิ มหีปติฯ

๖๓. ตงฺขณํ คณสชฺฌายํ, ภิกฺขุสโงฺฆ อกาสิ จ;
เทวตา ฉ รเถ เจว, ฉหิ เทเวหิ อานยุํฯ

๖๔. ยาจุํ วิสุํ วิสุํ เทวา, ราชานํ เต รเถ ฐิตา;
''อมฺหากํ เทวโลกํ ตฺวํ, เอหิ ราชมโนรมํ''ฯ

๖๕. ราชา เตสํ วโจ สุตฺวา, ''ยาว ธมฺมํ สุโณมหํ;
อธิวาเสถ ตาวา''ติ, หตฺถากาเรน วารยิฯ

๖๖. วาเรติ คณสชฺฌาย, มีภิ มนฺตฺวาน ภิกฺขโว;
สชฺฌายํ ฐปยุํ ราชา, ปุจฺฉิตํ ฐานการณํฯ

๖๗. ''อาคเมถา''ติ สญฺญาย, ทินฺนตฺตา'ติ วทิํสุ เต;
ราชา ''เนตํ ตถา ภเนฺต'', อิติ วตฺวาน ตํ วทิฯ

๖๘. ตํ สุตฺวาน ชนา เกจิ, ''ภีโต มจฺจุภยา อยํ;
ลาลปฺปตี''ติ มญฺญิํสุ, เตสํ กงฺขาวิโนทนํฯ

๖๙. กาเรตุํ อภยเตฺถโร, ราชานํ เอวมาห โส;
''ชานาเปตุํ กถํ สกฺกา, อานีตา เต รถา''อิติฯ

๗๐. ปุปฺผทามํ ขิปาเปสิ, ราช นภสิ ปณฺฑิโต;
ตานิ ลคฺคานิ ลมฺพิํสุ, รถีสาสุ วิสุํ วิสุํฯ

๗๑. อากาเส ลมฺพมานานิ, ตานิ ทิสฺวา มหาชโน;
กงฺขํ ปฏิวิโนเทสิ, ราชา เถรมภาสิตํฯ

๗๒. ''กตโม เทวโลโก หิ,
รโมฺม ภเนฺต''ติ โส พฺรุวิ;
''ตุสินานํ ปุรํ ราช,
รมฺมํ''อิติ สตํ มตํฯ

๗๓. พุทฺธภาวาย สมยํ, โอโลเกเนฺต มหาทโย;
เมเตฺตโยฺย โพธิสโตฺต หิ, วสเต ตุสิเต ปุเรฯ

๗๔. เถรสฺส วจนํ สุตฺวา, มหาราชา มหามตี;
โอโลเกเนฺต มหาถูปํ, นิปโนฺนว นิมีลยิฯ

๗๕. จวิตฺวา ตํขณํเยว, ตุสิตา อหเฏ รเถ;
นิพฺพตฺติตฺวา ฐิโตเยว, ทิพฺพเทโห อทิสฺสถฯ

๗๖. กตสฺส ปุญฺญกมฺมสฺส, ผลํ ทเสฺสตุมตฺตโน;
มหาชนสฺส ทเสฺสเนฺต, อตฺตานํ สมลงฺกตํฯ

๗๗. รถโฏฺฐเยว ติกฺขตฺตุํ, มหาถูปํ ปทกฺขิณํ;
กตฺวาน ถูปํ สงฺฆญฺจ, วนฺทิตฺวา ตุสิตํ อคาฯ

๗๘. นาฏกิโย อิธาคนฺตฺวา, มกุฏํ ยตฺถ โมจยุํ;
‘‘มกุฏมุตฺตสาลา’’ติ, เอตฺถ สาลา กตา อหุฯ

๗๙. จิตเก ฐปิเต รเญฺญ, สรีรมฺหิ มหาชโน;
ยตฺถารวิ ‘‘ราววฏฺฏิ-สาลา’’นาม ตหิํ อหุฯ

๘๐. รโญฺญ สรีรํ ฌาเปสุํ, ยสฺมิํ นิสฺสีมมาฬเก;
โส เอว มาฬโก เอตฺถ, วุจฺจเต ‘‘ราช มาฬโก’’ฯ

๘๑. ทุฏฺฐคามณิราชา โส, ราชา นามารโห มหา;
เมเตฺตยฺยสฺส ภควโต, เหสฺสติ อคฺคสาวโกฯ

๘๒. รโญฺญ ปิตา ปิตา ตสฺส,
มาตา มาตา ภวิสฺสติ;
สทฺธาติโสฺส กนิโฏฺฐ ตุ,
ทุติโย เหสฺสติ สาวโกฯ

๘๓. สาลิราชกุมาโร โย,
ตสฺส รโญฺญ สุโต ตุโส;
เมเตฺตยฺยสฺส ภควโต,
ปุโตฺตเยว ภวิสฺสติฯ

๘๔. เอวํ โย กุสลปโร กโรติ ปุญฺญํ,
ฉาเทโนฺต อนิยตปาปกํ พหุมฺปิ;
โส สคฺคํ สกเล รมิ โว ปยาติ ตสฺมา,
สปฺปโญฺญ ส ตตรโต ภเวยฺย ปุเญฺญติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ตุสิตปุรคมนํ นาม

ทฺวตฺติํสติโม ปริเจฺฉโท

เตตฺตึสติม ปริเจฺฉท

ทสราชโก

๑. ทุฏฺฐคามณิรโญฺญ ตุ, รเชฺชฐิตา ชนา อหู;
สาลิราชกุมาโรติ, หสฺสาสิ วิสฺสุโต สุโตฯ

๒. อตีว ธโญฺญ โส อาสิ, ปุญฺญกมฺมรโต สทา;
อตีว จารุรุปาย, สโตฺต จณฺฑาลิยา อหุฯ

๓. อโสกมาลาเทวิํตํ, สมฺพนฺธํ ปุพฺพชาติยา;
รูเปนา’ติ ปิยายโนฺต, โส รชฺชํ เนวกามยิฯ

๔. ทุฏฺฐคามณิภาตา’โส, สทฺธาติโสฺส ตทจฺจเย;
รชฺชํ กาเรสฺสา’ภิสิโตฺต, อฏฺฐารสฺส สมา’สโมฯ

๕. ฉกฺกกมฺมํ สุธากมฺมํ, หตฺถิปาการเมว จ;
มหาถูปสฺส กาเรสิ, โส สทฺธากตนามโกฯ

๖. ทีเปน โลหปาสาโท, อุฑฺฑิยฺหิตฺถ สุสงฺขโต;
กาเรสิ โลหปาสาทํ, ปุน โส สตฺตภูมกํฯ

๗. นวุติสตสหสฺสโคฺฆ, ปาสาโท อาสิ โส ตทา;
ทกฺขิณคีริวิหารํ, กลฺลกเลณ เมว จฯ

๘. กุฟฺมฺพาลวิหารญฺจ, ตถาเปตฺตงฺค วาลิกํ;
เวลงฺควฏฺฏิกเญฺจว, ทุพฺพลวาปิติสฺสตํฯ

๙. ทุรติสฺสกวาปิญฺจ, ตถามาตุวิหารกํ;
กาเรสิ อาทีฆวาปึ, วิหารํโยชน โยชเนฯ

๑๐. ทีฆวาปิวิหารญฺจ, กาเรสิ สหเจติยํ;
นานารตนกจฺฉนฺนํ, ตตฺถ กาเรสิ เจติเยฯ

๑๑. สนฺธิยํ สนฺธิยํ ตตฺถ, รถจกฺกปฺปมาณกํ;
โสวณฺณมาลํ กาเรตฺวา, ลคฺคาเปสิ มโนรมํ฿

๑๒. จตุราสีติสหสฺสานํ , ธมฺมกฺขนฺธานมิสฺสโร;
จตุราสีติสหสฺสานิ, ปูชาจาปิ อการยิฯ

๑๓. เอวํ ปุญฺญานิ กตฺวา โส, อเนกานิ มหีปติ;
กายสฺสเภทา เทเวสุ, ตุสิเตสุ’ปปชฺชถฯ

๑๔. สทฺธาติสฺสปการาเช, วสเนฺต ทีฆวาปิยํ;
ลชฺชีติโสฺส เชฏฺฐสุโต, คิริกุมฺภิมนามกํฯ

๑๕. วิหารํ การยิ รมฺมํ, ตํกนิฏฺฐสฺโต ปน;
ถุลฺลตฺถโน อกาเรสิ, วิหารํ กนฺทรวฺหยํฯ

๑๖. ปิตรา ถุลฺลตฺถนโก, ภาตุสนฺติกมายตา;
สเหวา’ห วิหารสฺส, สงฺฆโภคตฺถมตฺตโนฯ

๑๗. สทฺธาติเสฺสอุปรเต, สเพฺพ’มจฺจา สมาคตา;
ถูปาราเม ภิกฺขุสงฺฆํ, สกลํ สนฺนิปาติยฯ

๑๘. สงฺฆานุญฺญายรฏฺฐสฺส, รกฺขณตฺถํ กุมารกํ;
อภิสิญฺจุํ ถุลฺลตฺถนํ, ตํ สุตฺวา ลชฺชีติสฺสโตฯ

๑๙. อิธาคนฺตฺวา คเหตฺวา ตํ, สยํ รชฺชมการยิ;
มาสเญฺจว ทสาหญฺจ, ราชา ถุลฺลตฺถโน ปนฯ

๒๐. ติโสฺสสมํ ลชฺชีติโสฺส, สโงฺฆ หุตฺวา อนาทโร;
‘‘น ชานิํสุ ยถาวุฑฺฒํ’’ มีติ ตํ ปริภาสยิฯ

๒๑. ปจฺฉา สงฺฆํ ขมาเปตฺวา, ทณฺฑกมฺมตฺถมิสฺสโร;
ตีณิ สตสหสฺสานิ, ทตฺวาน อุรุเจติเยฯ

๒๒. สิลามยานิ กาเรสิ, ปุปฺผยานานิ ตีณิโส;
อโถ สตสหเสฺสน, จิตาเปสิ จ อนฺตราฯ

๒๓. มหาถูปถูปารามานํ, ภูมิํภูมิสฺสโร สมํ;
ถูปาราเม จ ถูปสฺส, สิลากญฺจุก มุตฺตมํฯ

๒๔. ถูปารามสฺส ปุรโต, สิลาถูปกเมว จ;
ลชฺชีกาสนสาลญฺจ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส การยิฯ

๒๕. กญฺจุกํ กณฺฏเก ถูเป, การาเปสิ สิลามยํ;
ทตฺวาน สตสหสฺสํ, วิหาเร เจติยวฺหเยฯ

๒๖. คิริกุมฺภิลนามสฺส, วิหารสฺส มหมฺหิ โส;
สฏฺฐิภิกฺขุสหสฺสานํ, ติจีวรมทาปยิฯ

๒๗. อริฏฺฐวิหารํ กาเรสิ, ตถากนฺทรหินกํ;
คามิกานญฺจ ภิกฺขูนํ, เภสชฺชานิ อทาปยิฯ

๒๘. กิมิจฺฉกํ ตณฺฑุลญฺจ, ภิกฺขุนีนมทาปยิ;
สมานว’ฐมาสญฺจ, รชฺชํ โส การยี อิธฯ

๒๙. มเต ลชฺชิกติสฺสมฺหิ, กนิโฏฺฐ ตสฺส การยิ;
รชฺชํ ฉเฬว วสฺสานิ, ขลฺลาฏนาคนามโกฯ

๓๐. โลหปาสาทปริวาเร, ปาสาเท’ติ มโนรเม;
โลหปาสาทโสภตฺถํ, เอโส ทฺวตฺติํสการยิฯ

๓๑. มหาถูปสฺส ปริโต, จารุโน เหมมาลิโน;
วาลิกงฺคณมริยาทํ, ปาการญฺจ อการยิฯ

๓๒. โสวกฺรุนฺทปาสกํ, วิหารญฺจ อการยิ;
ปุญฺญกมฺมานิจญฺญานิ, การาเปสิ มหีปติฯ

๓๓. ตํ มหารตฺตโตนาม, เสนาปติ มหีปตึ;
ขลฺลาฏนาคราชานํ, นคเรเยว อคฺคหิฯ

๓๔. ตสฺส รโญฺญ กนิโฏฺฐตฺ, วฏฺฏคามณินามโก;
ตํ ทุฏฺฐเสนาปติกํ, หนฺตฺวา รชฺชมการยิฯ

๓๕. ขลฺลาฏนาครโญฺญโส, ปุตฺตกํ สกภาตุโน;
มหาจูลิกนามานํ, ปุตฺตฏฺฐาเน ฐเปสิ จฯ

๓๖. ตมฺมาตรํ นุฬาเทวึ, มเหสิญฺจ อกาสิโส;
ปีติฏฺฐาเน ฐิตตา’สฺส, ปีติราชาติ อพฺรวุํฯ

๓๗. เอวํ รเชฺช’ภิสิตฺตสฺส, ตสฺส มาสมฺหิ ปญฺจเม;
โรหเณ นกุลนคเร, เอโก พฺราหฺมณเจฏโตฯ

๓๘. ติโย นาม พฺราหฺมณสฺส, วโจ สุตฺวา อปณฺฑิโต;
โจโร อสุ มหาตสฺส, ปริวาโร อโหสิ จฯ

๓๙. สคณาสตฺตทมิฬา, มหาติตฺถมฺหิ โอตรุํ;
ตทา พฺราหฺมณติโย จ, เต สตฺตทมิฬาปิจฯ

๔๐. ฉกฺกตฺถาย วิสเชฺชสุํ, เลขํ ภูปติสนฺติกํ;
ราชา พฺราหฺมณติยสฺส, เลขํ เปเสสิ นีติมาฯ

๔๑. ‘‘รชฺชํ ตว อิทาเนว, คณฺห ตฺวํ ทมิเฬ’’ อิติ;
สาธูติ โส ทมิเฬหิ, ยุชฺฌิ คณฺหึสุ เต ตุ ตํฯ

๔๒. ตโต เต ทมิฬา ยุทฺธํ, รญฺญา สห ปวตฺตยุํ;
โกฬมฺพาลกสามนฺตา, ยุเทฺธ ราชา ปราชิโตฯ

๔๓. ติตฺถารามทุวาเรน, รถารุโฬฺห ปลายติ;
ปณฺฑุกาภยราเชน, ติตฺถาราโมหิ การิโต;
วาสิโต จ ตทา อาสิ, เอกวีสติ ราชุสุฯ

๔๔. ตํ ทิสฺวา ปลายนฺตํ, นิคโณฺฐคิรินามโก;
‘‘ปลายติ มหากาฬ-สีหโฬ’’ติ ภุสํ รวิฯ

๔๕. ตํ สุตฺวาน มหาราชา, ‘‘สิเทฺธ มม มโนรเถ;
วิหารํ เอตฺถ กาเรสฺสํ’’, อิเจฺจวํ จินฺตยี ตทาฯ

๔๖. สคพฺภํ อนุลาเทวึ, อคฺคหี รกฺขิยา อิติ;

มหาจูฬึ มหานาค-กุมาเรจาปิ รกฺขิเยฯ

๔๗. รถสฺส ลหุภาวตฺถํ, ฑตฺวา จูฬามณึสุภํ;
โอตาเรสิ โสมเทวึ, ตสฺส’นุญฺญาย ภูปติฯ

๔๘. ยุทฺธายคมเนเยว, ปุตฺตเก เทฺว จ เทวิโย;
คาหยิตฺวาน นิกฺขนฺต, สงฺกิโต โส ปราชเยฯ

๔๙. อสกฺกุณิตฺวา คาเหตุํ, ปตฺตํ ภุตฺตํ ชิเนน ตํ;
ปลายิตฺวา เวสฺสคีริ-วเน อภินิยิยิโสฯ

๕๐. กุตฺถิกฺกุลมหาติสฺส-เถโร ทิสฺวา ตหํ ตุ ตํ;
ภตฺตํ ปาทา อนามฏฺฐํ, ปิณฺฑทานํ วิวชฺชิยฯ

๕๑. อถ เกตกิปตฺตมฺหิ, ลิขิตฺวา หฏฺฐมานโส;
สงฺฆโภคํ วิหารสฺส, ตสฺส ปาทามหีปติฯ

๕๒. ตโต คนฺตฺวา สิลาโสพฺภ-กณฺฑกมฺหิ วสี ตโต;
คนฺตฺวาน มาตุเวลเงฺค, สาลคลสมีปโคฯ

๕๓. ตตฺถทฺทส ทิฏฺฐปุพฺพํ, เถรํ เถโร มหีปตึ;
อุปฏฺฐากสฺส อเปฺปสิ, ตนสิวสฺส สาธุกํฯ

๕๔. ตสฺส โส ตนสิวสฺส, รฏฺฐิกสฺส’นฺติเก ตหึ;
ราชา จุทฺทสวสฺสานิ, วสี เตน อุปฏฺฐิโตฯ

๕๕. สตฺตสฺ ทมีเฬเสฺว’โก, โสมาเทวึ มหาวหํ;
ราครโตฺต คเหตฺวาน, ปรตีรมคาลหุํฯ

๕๖. เอโกปตฺตํ ทสพลสฺส, อนุราธปุเร ฐิตํ;
อาทาย เตน สนฺตุโฏฺฐ, ปรตีรมคาลหุํฯ

๕๗. ปุฬหโตฺถ ตุ ทมิโฬ, ตีณิวสฺสานิ การยิ;
รชฺชํ เสนาปตึ กตฺวา, ทมิฬํ พาหิยวฺหยํฯ

๕๘. ปุฬหตฺถํ คเหตฺวา ตํ, ทูเร วสฺสานิ พาหิโย;
รชฺชํ กาเรสิ ตสฺสา’สิ, ปณยมาโร จมูปติฯ

๕๙. พาหียํ ตํ คเหตฺวาน, ราชา’สิ ปณยมารโก;
สตฺตวสฺสานิ ตสฺสา’สิ, ปิฬยมาโร จมูปติฯ

๖๐. ปณยมารํ คเหตฺวา โส, ราชาสิ ปีฬยมารโก;
สตฺตมาสานิ ตสฺสาสิ, ทาฐิโย ตุ จมูปติฯ

๖๑. ปีฬยมารํ คเหตฺวา โส, ทาฐิโย ทมิโฬ ปน;
รชฺชํ’นุราธนคเร, ทฺเว วสฺสานิ การยิฯ

๖๒. เอวํ ทมิฬราชูนํ, เตสํ ปญฺจนฺนเมวหิ;
โหนฺติ จุทฺทสวสฺสานี, สตฺตมาสา จ อุตฺตรึฯ

๖๓. คตาย ตุ นิวาสตฺถํ, มลเย’นฺลเทวิยา;
ภริยากนสิวสฺส, ปาทาปหริ ปจฺฉิยํฯ

๖๔. กุชฺฌิตฺวา โรทมานาสา, ราชานํ อุปสงฺกมิ;
ตํ สุตฺวา ตนสิโวโส, มนฺมาทาย นิกฺขมิฯ

๖๕. เทวิยา วจนํ สุตฺวา, ตสฺส อาคมนา ปุรา;
ทฺวิปุตฺตํ เทวิมาทาย, ตโต ราชา’ปิ นิกฺขมิฯ

๖๖. ธนุํ สนฺธาย อายนฺตํ, สีวํ วิชฺฌิ มหาสีโว;
ราชา นามํ ภาวยิตฺวา, อกาสิ ชินสงฺคหํฯ

๖๗. อลตฺถ อฎฺฐามเจฺจ, มหเนฺต โยธสมฺมเต;
ปริวาโร มหาอาสี, ปริหาโร จ ราชิโนฯ

๖๘. กุมฺภีลกมหาติสฺส-เถร ทิสฺวา มหายโส;
อจฺฉคลฺลวิหารมฺหิ, พุทฺธปูชมการยิฯ

๖๙. วตฺถุํ โสเธตุมารุโฬฺห, อกาสเจติยงฺคณํ;
กวิสีเส อมจฺจมฺหิ, โอโรหนฺตมหีปติฯ

๗๐. อาโรหเนฺต สเทวิโก, ทิสฺวา มเคฺค นิสินฺนกํ;
‘‘น นิปโนฺน’’ติ กุชฺฌิตฺวา, กวิสีสํ อฆาตยิฯ

๗๑. เสสา สตฺตอมจฺจาวิ, นิพฺพินฺนา เตน ราชินา;
ตสฺส’นฺติกา ปลายิตฺวา, ปกฺกมนฺตา ยถารุจิฯ

๗๒. มเคฺค วิลุตฺตา โจเรหิ, วิหารํ หมฺพุคลฺลกํ;
ปวิสิตฺวาน อทฺทกฺขุํ, ติสฺสเตฺถรํ พหุสฺสุตํฯ

๗๓. จตุเนกายิโก เถโร, ยถาลทฺธานิ ทาปยิ;
วตฺถผาณิตเตลานิ, ตณฺฑุลา ปาหุณา ตถาฯ

๗๔. อสฺสตฺถกาเล เถโร โส,
‘‘กุหิํยาตา’’ติ ปุจฺฉิเต;
อตฺตานํ อาวีกตฺวา เต,
ตํ ปวตฺติํ นิเวทยุํฯ

๗๕. ‘‘กาเรตุํ เกหิ สกฺกา นุ, ชินสาสนปคฺคหํ;
ทมิเฬหิ วา’ถ รญฺญา, อิติ ปุฎฺฐา ตุ เต ปนฯ

๗๖. ‘‘รโญฺญ สกฺกา’’ติ อาหํสุ, สญฺญาเปตฺวาน เต อิติ;
อุโภ ติสฺส มหาติสฺส-เถรา อาทาย เต ตโตฯ

๗๗. ราชิโน สนฺติกํ เนตฺวา, อญฺญมญฺญํ ขมาปยุํ;
ราชา จ เต อมจฺจา จ, เถโร เอว มยาจยุํฯ

๗๘. สิเทฺธ กมฺเม เปสิเตโน, คนฺตพฺพํ สนฺติกํ อิติ;
เถรา ทตฺวา ปฏิญฺญํ เต, ยถาฐานมคญฺฉิสุํฯ

๗๙. อนุราธปุรํ ราชา, อาคนฺตฺวาน มหายโส;
ทาฐิกํ ทมิฬํ หนฺตฺวา, สยํ รชฺชมการยิฯ

๘๐. ตโต นิคณฺฐารามํ ตํ, วิทฺธํเสตฺวา มหีปติ;
วิหารํ การยิ ตตฺถ, ทฺวาทส ปริเวณกํฯ

๘๑. มหาวิหารปฏฺฐานา, ทฺวีสุ วสฺสสต เตสุ จ;
สตฺตรสสฺ วเสฺสสฺ, ทสมาสา’มิเกสุ จฯ

๘๒. ตถา ทิเนสุ ทสสุ, อติกฺกเนฺตสุ สาทโร;
อภยคิริ วิหารํโส, ปติฏฺฐาเปสิ ภูปติฯ

๘๓. อโกฺกสิยิตฺวา เต เถเร, เตสุ ปุพฺพุปการิโน;
ตํ มหาติสฺส เถรสฺส, วิหารํ มานโท อทาฯ

๘๔. คิริสฺส ยสฺมา คาราเม, ราชา กาเรสิ โสภโย;
ตสฺมา’ภย คิริเตฺวว, วิหาโร นามโก อหุฯ

๘๕. อาณาเปตฺวา โสมาเทวิํ,
ยถา ฐาเน ฐเปสิโส;
ตสฺสาตนฺนามกํ กตฺวา,
โสมาราม มการยิฯ

๘๖. รถา โอโรปิตา สา หิ, ตสฺมิํฐาเน วรงฺคนา;
กทฺทมฺพปุปฺผ คุมฺพมฺหิ, นิลินา ตตฺถ อทฺทสฯ

๘๗. มุตฺตยนฺตํ สามเณรํ, มคฺคํ หเตฺถน ฉาทิย;
ราชา ตสฺส วโจ สุตฺวา, วิหารํ ตตฺถ การยิฯ

๘๘. มหาถูปสฺสุตฺตรโต,
เจติยํ อุจฺจวตฺถุกํ;
สิลา โสภกณฺฑกํ นาม,
ราชา โสเยว การยิฯ

๘๙. เตสุ สตฺตสุ โยเธสุ, อุตฺติโย นาม การยิ;
นครมฺหา ทกฺขิณโต, วิหารํ ทกฺขิณวฺหยํฯ

๙๐. ตเตฺตว มูลโวกาส, วีหารํ มูลนามโก;
อมโจฺจ การยี เตน, โสปิ ตํนามโก อหุฯ

๙๑. กาเรสิ สาลิยารามํ, อมโจฺจ สาลิยวฺหโย;

กาเรสิ ปพฺพตารามํ, อมโจฺจ ปพฺพตวฺหโยฯ

๙๒. อุตฺตรติสฺสรามนฺตุ, ติสฺสามโจฺจ อการยิ;
วิหาเร นิฎฺฐิเต รเมฺม, ติสฺสเถร มุปจฺจเตฯ

๙๓. ‘‘ตุมฺหากํ ปฎิสนฺถาร, วเสน’เมฺหหิ การิเต;
วิหาเร เทม ตุมฺหากํ, อิติ วตฺวา อทํสุ จฯ

๙๔. เถโร สพฺพตฺถวาเสสิ, เต เต ภิกฺขู ยถา รหํ;
อมจฺจา’ทํสุ สงฺฆสฺส, วิวิเธ สมณารเหฯ

๙๕. ราชา สกวิหารมฺหิ, วสเนฺต สมุปฎฺฐหิ;
ปจฺจเยหิ อนุเนหิ, เตน เต พหโว อหุํฯ

๙๖. เถรํ กุเลหี สํสฎฺฐํ, มหาติโสฺสติ วิสฺสุตํ;
กุลสํสฎฺฐ โทเสน, สโงฺฆ ตํ นีหริ อิโตฯ

๙๗. ตสฺส สิโสฺส พหลมสฺสุ-
ติสฺสเตฺถโรติ ปิสฺสุโต;
กุโทฺธ’ภยคิริํ คนฺตฺวา,
วสิ ปกฺขํ วหํ ตหิํฯ

๙๘. ตโตปฺปภุติ เต ภิกฺขู, มหาวิหารนาคมุํ;
เอวํ เต’ภยคิริกา, นิคฺคตา เถรวาทโตฯ

๙๙. ปภินฺนา’ภยคิริเกหิ, ทกฺขิณวิหาริกายติ;
เอวํ เต เถรวาทีหิ, ปภินฺนา ภิกฺขโว ทฺวิธาฯ

๑๐๐. มหา อภยภิกฺขู เต, วเฑฺฒตุํ ทีปวาสิโน;
วฎฺฎคามณิภูมิเนฺท, ปตฺติํ นาม อทาสิ โสฯ

๑๐๑. วิหารปริเวณานิ, ฆฎาพเทฺธ อการยิ;
‘‘ปฎิสงฺขรณํ เอวํ, เหสฺสตีติ วิจินฺติยฯ

๑๐๒. ปิฎกตฺตยปาฬิญฺจ, ตสฺส อฎฺฐกถมฺปิ จ;
มุขปาเฐน อาเนสุํ, ปุเพฺพ ภิกฺขู มหามติฯ

๑๐๓. หานิํ ทิสฺวาน สตฺตานํ, ตทา ภิกฺขู สมาคตา;
จิรฎฺฐิตตฺถํ ธมฺมสฺส, โปตฺถเกสุ ลิขาปยุํฯ

๑๐๔. วฎฺฎคามณิ อภโย, ราชา รชฺชมการยิ;
อิติ ทฺวาทสวสฺสานิ, ปญฺจมาเสสุ อาทิโตฯ

๑๐๕. อิตี ปรหิต มตฺตโน หิตญฺจ,
ปฎิลภิยิสฺสริยํ กโรติ ปโญฺญ;
วิปุลมปิ กุพุทฺธิลทฺธโภวํ,
อุภยหิตํ น กโรติ โภคลุโทฺธ’ติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทสราชโก นาม

เตตฺตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

จตุตฺตึสติม ปริเจฺฉท

เอกาทสราชทีปโน

๑. ตทจฺจเย มหาจูลี-มหาติโสฺส อการยิ;
รชฺชํ จุทฺทสวสฺสานิ, ธเมฺมน จ สเมน จฯ

๒. สหเตฺถน กตํ ทานํ, โส สุตฺวาน มหปฺผลํ;
ปฐเมเยว วสฺสมฺหิ, คนฺตฺวา อญฺญาตเวสวาฯ

๓. กตฺวาน สาลิลวนํ, ลทฺธาย ภติยา ตโต;
ปิณฺฑปาตํ มหาสุมฺม-เถรสฺสา’ทา มหีปติฯ

๔. โสณฺณคิริมฺหิ ปุน โส, ตีณิวสฺสานิ ขตฺติโย;
คุฬยนฺตมฺหิ กตฺวาน, ภตึลทฺธา คุเฬ ตโตฯ

๕. เต คุเฬ อาหราเปตฺวา, ปุรํ อาคมฺม ภูปติ;
ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปาทาสิ, มหาทานํ มหีปติฯ

๖. ตึสภิกฺขุสหสฺสสฺส, อทา อจฺฉาทนานิ จ;
ทฺวาทสนฺนํ สหสฺสานํ, ภิกฺขูนีนํ ตเถว จฯ

๗. การยิตฺวา มหีปาโล, วิหารํ สุปฺปติฏฺฐิตํ;
สฏฺฐิภิกฺขุ สหสฺสสฺส, ติจีวรมทาปยิฯ

๘. ตึส สหสฺส สงฺขานํ, ภิกฺขุนีนญฺจ ทาปยิ;
มณฺฑวาปิ วิหารํ โส, ตถา อภยคลฺลกํฯ

๙. วงฺคุปฏฺฏงฺคคลฺลญฺจ, ทีฆพาหุกคลฺลกํ;
วาลคาม วิหารญฺจ, ราชา โสเยว การยิฯ

๑๐. เอวํ สทฺธาย โส ราชา, กตฺวา ปุญฺญานิเนกธา;
จตุทฺทสนฺนํ วสฺสานํ, อจฺจเยน ทิวํ อคาฯ

๑๑. วฏฺฏคามณิโน ปุโตฺต, โจรนาโคติ วิสฺสุโต;
มหาจูฬิสฺสรชฺชมฺหิ, โจโร หุตฺวา จริตทาฯ

๑๒. มหาจูเฬ อุปรเต, รชฺชํ การยิ อาคโต;
อตฺตโน โจรกาเล โส, นิวาสํ เยสุนาลภิฯ

๑๓. อฏฺฐรสวิหาเร เต, วิทฺธํสาเปสิ ทุมฺมติ;
รชฺชํ ทฺวาทสวสฺสานิ, โจรนาโค อการยิฯ

๑๔. โลกนฺตริก นิรยํ, ปาโปโสอุปปชฺชถ;
ตทจฺจเย มหาจูฬฺหิ-รโญฺญ ปุโตฺต อการยิฯ

๑๕. รชฺชํ ตีเณว วสฺสานิ, ราชาติโสฺส’ติ วิสฺสุโต;
โจรนาคสฺส เทวีตุ, วีสมํ วีสมานุลาฯ

๑๖. วีสํ ทตฺวาน มาเรสิ, พลเตฺถรตฺตมานสา;
ตสฺมิํเยวพลเตฺถสา, อนุลารตฺตมานสาฯ

๑๗. ติสฺสํ วีเสนฆาเตตฺวา, ตสฺส รชฺชมทาสิสา;
สีโว นาม พลโตฺถโส, เชฏฺฐโทวาริโก ตหิํฯ

๑๘. กตฺวา มเหสิํ อนุลํ, วสฺสํ มาสทฺวยา’จิกํ;
รชฺชํ กาเรสิ นคเร, วฏุเก ทมิเฬ’นุลาฯ

๑๙. รตฺตา วีเสน ตํ หนฺตฺวา, วฏุเก รชฺชมปฺปยิ;
วฏุโก ทมิโฬ โส หิ, ปุเร นครวฑฺฒกีฯ

๒๐. มเหสิํ อนุลํ กตฺวา, วสฺสํ มาสทฺวยาธิกํ;
รชฺชํ กาเรสิ นคเร, อนุลา ตตฺถ อาคตํฯ

๒๑. ปสฺสิตฺวา ทารุภติกํ, ตสฺมิํ สารตฺตมานสา;
หนฺตฺวา วิเสน วฏุกํ, ตสฺส รชฺชํ สมปฺปยิฯ

๒๒. ทารุภติกติโสฺส โส, มเหสิํ กริยานุลํ;
เอกมาสาธิกํ วสฺสํ, ปุเร รชฺชมการยิฯ

๒๓. กาเรสิ โส โปกฺขรณิํ, มหาเมฆวเน ลหุํ;
นิลีเย นาม ทมิเฬ, สา ปุโรหิตพฺราหฺมเณฯ

๒๔. ราเคน รตฺตา อนุลา, เตน สํวาสกามินี;
ทารุภติกติสฺสํตํ, วีสํ ทตฺวาน ฆาติยฯ

๒๕. นิลียสฺส อทา รชฺชํ, โสปิ นิลียพฺราหฺมโณ;
ตํ มเหสิํ กริตฺวาน, นิจฺจํ ตาย อุปฏฺฐิโตฯ

๒๖. รชฺชํ กาเรสิ ฉมฺมาสํ, อนุราธปุเร อิธ;
ทฺวตฺติํสาย พลเตฺถหิ, วตฺถุกามา ยถารุจิํฯ

๒๗. วีเสน ตํ ฆาตยิตฺวา, นิลียํ ขตฺติยานุลา;
รชฺชํ สา อนุลาเทวี, จตุมาสมการยิฯ

๒๘. มหาจูฬิกราชสฺส, ปุโตฺต ทุติยโก ปน;
กูฏกณฺณติโสฺส นาม, ภีโต โส’นุลเทวิยาฯ

๒๙. ปลายิตฺวา ปพฺพชิตฺวา, กาเล ปตฺตพโล อิธ;
อาคนฺตฺวา ฆาตยิตฺวา, ตํ อนุลํ ทุฏฺฐมานสํฯ

๓๐. รชฺชํ กาเรสิ ทฺวาวีสํ, วสฺสานิ มนุชาธิโป;
มหาอุโปสถาคารํ, อกา เจติยปพฺพเตฯ

๓๑. ฆรสฺส ตสฺส ปุรโต, สิลาถูปมการยิ;
โพธึ โรเปสิ ตเตฺถว, โสว เจติเยปพฺพเตฯ

๓๒. เปลคามวิหารญฺจ, อนฺตรคงฺคาย การยิ;
ตเตฺถว วณฺณกํ นาม, มหามาติกเมว จฯ

๓๓. อมฺพทุคฺคมหาวาปึ, ภโยลุปฺปลเมว จ;
สตฺตหตฺถุจฺจปาการํ, ปุรสฺส ปริขํ ตถาฯ

๓๔. มหาวตฺถุมฺหิ อนุลํ, ฌาปยิตฺวา อสญฺญตํ;
อปนีย ตโต โถกํ, มหาวตฺถุมการยิฯ

๓๕. ปทุมสฺสรวนุยฺยานํ, นคเรเยว การยิ;
มตา’สฺส ทเนฺต โธวิตฺวา, ปพฺพชิ ชินสาสเนฯ

๓๖. กุลสนฺตเก ฆรฏฺฐาเน, มาตุภิกฺขุนุปสฺสยํ;
กาเรสิ ทนฺตเคหนฺติ, วิสฺสโต อาสิ เตน โสฯ

๓๗. ตทจฺจเย ตสฺส ปุโตฺต, นามโก ภาติกาภโย;
อฏฺฐวีสติวสฺสานิ, รชฺชํ กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๓๘. มหาทาฐิกราชสฺส, ภาติกตฺตามหีปติ;
ทีเป ‘‘ภาติกราชา’’ติ, ปากโฏ อาสิ ธมฺมิโกฯ

๓๙. กาเรสิ โลหปาสาเท, ปฏิสงฺขารเมตฺถโส;
มหาถูเป เวทิกา เทฺว, ถูปเวฺห’โปสถวฺหยํฯ

๔๐. อตฺตโน พลิมุชฺฌิตฺวา, นครสฺส สมนฺตโต;
โรปาเปตฺวา โยชนมฺหิ, สุมนาน’ชฺชุกานิ จฯ

๔๑. ปาทเวจิกโต ยาว, ธุรจฺฉตฺตานราธิโป;
จตุรงฺคลพหเลน, คเนฺธน อุรุเจติยํฯ

๔๒. ลิมฺปาเปตฺวาน ปุปฺผานิ, วเณฺฏหิ ตตฺถ สาธุกํ;
นิเวสิตฺวาน โกเรสิ, ถูปํ มาลาคุโลปมํฯ

๔๓. ปุนทฺวงฺคุลพหลาย, มโนสิลาย เจติยํ;
ลิมฺปาเปตฺวาน กาเรสิ, ตเถว กุสุมาจิตํฯ

๔๔. ปุน โสปานโต ยาว, ธุรจฺฉตฺตาว เจติยํ;
ปุเปฺผหิ โอกิราเปตฺวา, ฉาเทสิ ปุปฺผราสิโนฯ

๔๕. อุฏฺฐาเปตฺวาน ยเนฺตหิ, ชลํ อภยวาปิโต;
ชเลหิ ถูปํ เสวโนฺต, พลปูชมการยิฯ

๔๖. สกฏสเตน มุตฺตานํ, สทฺธึ เตเลน สาธุกํ;
มทฺทาเปตฺวา สุธาปิณฺฑํ, สุธากมฺมมการยิฯ

๔๗. ปวาลชาลํ กาเรตฺวา, ตํ ขิปาปิย เจติเย;
โสวณฺณานิ ปทุมานิ, จกฺกมตฺตานิ สนฺธิสุฯ

๔๘. ลคฺคาเปตฺวา ตโต มุตฺตา-กลาเป ยาว เหฏฺฐิมา;
ปทุมา’ลมฺพยิตฺวาน, มหาถูปมปูชยิฯ

๔๙. คณสชฺฌายสทฺทํ โส, ธาตุคพฺภมฺหิตาทินิ;
สุตฺวา ‘‘อทิสฺวา ตํนา’หํ, วุฏฺฐหิสฺสนฺติ นิจฺฉิโตฯ

๕๐. ปาจินาทิกมูลมฺหิ, อนาหาโร นิปชฺชถ;
เถรา ทฺวารํ มาปยิตฺวา, ธาตุคพฺภํ นยิํสุ ตํฯ

๕๑. ธาตุคพฺภวิภูติํโส, สพฺพํ ทิสฺวา มหีปติ;
นิกฺขนฺต ตาทิเสเหว, โปตฺถรูเปหิ ปูชยิฯ

๕๒. มธุคนฺธหิ คนฺธหิ, ฆเฏหิ สรเสหิ จ;
อญฺชนหริตาเลหิ, ตถามโนสิลาหิ จฯ

๕๓. มโนสิลาสุ วเสฺสน, ภสฺสิตฺวา เจติยงฺคเณ;
ฐิตาสุ โคปฺผมตฺตาสุ, รจิเต ปุ’ปฺปเลหิ จฯ

๕๔. ถูปงฺคณมฺหิ สกเล, ปุริเต คนฺธกทฺทเม;
จิตฺตกิลญฺชฉิเทฺทสุ, รจิเต ปุ’ปฺปเลหิ จฯ

๕๕. วารยิตฺวา วาริมคฺคํ, ตเถว ปุริเต ฆเฏ;
ทีปวฏฺฏิหิ เนกานิ, กตวฏฺฏิสิขาหิ จฯ

๕๖. มธุกเตลมฺหิ ตถา, ติลเตเล ตเถว จ;
ตเถว ปฏฺฏวฏฺฏีนํ, สุ พหูหิ สิขาหิ จฯ

๕๗. ยถาวุเตฺตหิ เอเตหิ, มหาถูปสฺส ขตฺติโย;
สตฺตกฺขตฺตุํ สตฺตกฺขตฺตุํ, ปูชา’กาสิ วิสุํ วิสุํฯ

๕๘. อนฺวสฺสญฺจ นิยตํ, สุธามงฺคลมุตฺตมํ;
โพธิสินานปูชา จ, ตเถว อุรุโพธิยาฯ

๕๙. มหาเวสาข ปูชา จ, อุฬารา อฏฺฐวีสติ;
จตุราสีติ สหสฺสานิ, ปูชา จ อนุฬาริกาฯ

๖๐. วิวิธํ นฏนจฺจญฺจ, นานาตูริยวาทิตํ;
มหาถูเป มหาปูชํ, สทฺธานุโนฺน อการยิฯ

๖๑. ทิวสสฺส จ ติกฺขตฺตุํ, พุทฺธุปฺปฏฺฐานมาคมา;
ทฺวิกฺขตฺตุํ, ปุปฺผเภริญฺจ, นิยตํ โส อการยิฯ

๖๒. นิยตญฺจนทานญฺจ, ปวารณาทานเมว จ;
เตลผาณิตวตฺถาทิ-ปริกฺขารํ สมณารหํฯ

๖๓. พหุํ ปาทาสิ สงฺฆสฺส, เจติยเขตฺตเมว จ;
เจติเย ปริกมฺมตฺถํ, อทาสิ ตตฺถ ขตฺติโยฯ

๖๔. สทา ภิกฺขุสหสฺสสฺส, วิหาเร เจติยปพฺพเต;
สลากวตฺตภตฺตญฺจ, โส ทาเปสิ จ ภูปติฯ

๖๕. จินฺตามณิมฺเจลเวฺห, อุปฏฺฐานตฺตเย จ โส;
ตถา ปทุมฆเร ฉตฺต-ปาสาเท จ มโนรเมฯ

๖๖. โภเชโนฺต ปญฺจฐานมฺหิ, ภิกฺขูคนฺถธุเร ยุเต;
ปจฺจเยหิ อุปฏฺฐาสิ, สทา ธเมฺม สคารโวฯ

๖๗. โปราณราชนิยาตํ, ยํกิญฺจิ สาสนสฺสิตํ;
อกาสิ ปุญฺญกมฺมํโส, สพฺพํ ภาติกภูปติฯ

๖๘. ตสฺส ภาภกราชสฺส, อจฺจเย ตํ กนิฏฺฐโก;
มหาทาฐิมหานาค-นาโม รชฺชมการยิฯ

๖๙. ทฺวาทสํเยว วสฺสานิ, นานาปุญฺญปรายโน;
มหาถูปมฺหิ กิญฺชกฺข- ปาสาเณ อตฺถราปยิฯ

๗๐. วาลิกามริยาทญฺจ, กาเรสิ วิตฺถตงฺคณํ;
ทีเป สพฺพวิหาเรสุ, ธมฺมาสนมทาปยิฯ

๗๑. อมฺพตฺถล มหาถูปํ, การาเปสิ มหีปติ;
จ เยอนิฏฺฐมานมฺหิ, สริตฺวา มุนิโน คุณํฯ

๗๒. จชิตฺวาน สกํ ปาณํ, นิปชฺชิตฺวา สยํ ตหึ;
ฐปยิตฺวา จยํ ตสฺส, นิฏฺฐาเปตฺวาน เจติยํฯ

๗๓. จตุทฺวาเร ฐปาเปสิ, จตุโร รตนคฺฆิเก;
สุสิปฺปิเกหิ สุวิภเตฺต, นานารตนโชติเตฯ

๗๔. เจติเย ปฏิโมเจตฺวา, นานารตนกญฺจุกํ;
กญฺจน พุพฺพุลเญฺจตฺถ, มุโตฺตลมฺพญฺจ ทาปยิฯ

๗๕. เจติย ปพฺพตาวเฏฺฐ, อลงฺกริย โยชนํ;
โยชาเปตฺวา จตุทฺวารํ, สมนฺตา จารฺวีถิกํฯ

๗๖. วีถิยา อุภโต ปเสฺส, อาปณานิ ปสาริย;
ธชคฺฆิก โต รณานิ, มณฺฑยิตฺวา ตหึ ตหึฯ

๗๗. ทีปมาลา สมุโชฺชตํ, การยิตฺวา สมนฺตโต;
นฏฺนจฺจานิ คีตานิ, วาทิตานิ จ การยิฯ

๗๘. มเคฺค กทมฺพนทิโต, ยาวเจติย ปพฺพตา;
คนฺตุํ โธเตหิ ปาเทหิ, การยิ’ตฺถรณตฺถตํฯ

๗๙. สนฺจคีตวาเทหิ, สมชฺชมกรุํ ตหึ;
นครสฺส จตุทฺวาเร, มหา ทานญฺจ ทาปยิฯ

๘๐. อกาสิ สกเล ทีเป, ทีปมาลานิรนฺตรํ;
สลิเลปิ สมุทฺทสฺส, สมนฺตา โยชนนฺตเรฯ

๘๑. เจติยสฺส มเหเตน, ปูชา สา การิตา สุภา;
คิริภณฺฑา มหาปูชา, อุฬารา วุจฺจเต อิธฯ

๘๒. สมาคตานํ ภิกฺขูนํ, ตสฺมึ ปูชา สมาคเม;
ทานํ อฏฺฐสุ ฐาเนสุ, ฐปาเปตฺวา มหีปติฯ

๘๓. ตาฬยิตฺวาน ตตฺรฏฺฐา, อฏฺฐโสวณฺณเภริโย;
จตุวีสสหสฺสานํ, มหาทานํ ปวตฺตยิฯ

๘๔. ฉจีวรานิ ปาทาสิ, พนฺธโมกฺขญฺจ การยิ;
จตุทฺวาเรนฺวาปิเตหิ, สทา กมฺมมการยิฯ

๘๕. ปุพฺพราชูหิ ฐปิตํ, ภาตรํ ฐปิตํ ตถา;
ปุญฺญกมฺมํ อหาเปตฺวา, สพฺพํ การยิภูปติฯ

๘๖. อตฺตานํ เทวึปุตฺต เทฺว, หตฺถึ อสฺสญฺจ มงฺคลํ;
วาริยโนฺต’ปิ สเงฺฆน, สงฺฆสฺสา’ทาสิ ภูปติฯ

๘๗. ฉสต สหสฺสคฺฆกํ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส โส อทา;
สตสหสฺสคฺฆนกํ, ภิกฺขูนีนํ คณสฺส ตุฯ

๘๘. ทตฺวาน กปฺปิยํ ภณฺฑํ, วิวิธํ วิธิโกวิโท;
อตฺตานญฺจ’ว เสเส จ, สงฺฆโต อภินีหริฯ

๘๙. กาลายน กณฺณิกมฺหิ, มณินาค ปพฺพตวฺหยํ;
วิหารญฺจ กฬวฺหยํ, กาเรสิ มนุชาธิโปฯ

๙๐. กุพฺ พนฺธนทีตีเร, สมุทฺทวิหารเมว จ;
หุวาวกณฺณิเก จูฬ, นคปพฺพตสวฺหยํฯ

๙๑. ปาสาณทีปกวฺหมฺหิ, วิหาเร การิเต สยํ;
ปานิยํ อุปนิตสฺส, สามเณรสฺส ขตฺติโยฯ

๙๒. อุปจาเร ปสีทิตฺวา, สมนฺตา อฏฺฐโยชนํ;
สงฺฆโภคมทาตสฺส, วิหารสฺส มหีปติฯ

๙๓. มณฺฑวาปิ วิหาเร จ, สามเณรสฺส ขตฺติโย;
ตุโฏฺฐ วิหารํ ทาเปสิ, สเงฺฆ โภคํ ตเถว โสฯ

๙๔. อิติ วิภวมนปฺปํ สาธุปุญฺญา ลภิตฺวา,
วิคตมทปมาทาจตฺต กามปสงฺคา;

อกริยชนเขทํ ปุญฺญกมฺมาภิรามา,
วิปุลวิวิธปุญฺญํ สุปฺปนฺนากโรนฺตีติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เอกาทสราชทีปโน นาม

จตุตฺตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจตึสติมปริเจฺฉท

ทฺวาทสราชโก

๑. อามณฺฑคามณฺยภโย, มหาทาฐิกอจฺจเย;
นววสฺสนฏฺฐมาเส, รชฺชํ กาเรสิ ตํ สุโตฯ

๒. ฉตฺตาติ ฉตฺตํ กาเรสิ, มหาถูเป มโนรเม;
ตเถว ปาทเวทิญฺจ, มุทฺธเวทิญฺจ การยิฯ

๓. ตเถว โลหปาสาท, ถูปเวฺห โปสถวฺหเย;
กาเรสิ กุจฺฉิอาชิรํ, กุจฺฉิอาฬินฺทเมว จฯ

๔. อุภยตฺถาปิ กาเรสิ, จารุํ รตนปณฺฑปํ;
รชตเลณ วิหารญฺจ, การาเปสิ นราธิเปฯ

๕. มหาคาเมณฺฑวาปึโส, ปเสฺส การิย ทกฺขิเณ;
ทกฺขิณสฺส วิหารสฺส, อทาสิ ปุญฺญทกฺขิโณฯ

๖. มาฆาตํ สกเล ทีเป, กาเรสิ มนุชาธิโป;
วลฺลิผลานิ สพฺพานิ, โรปาเปตฺวา ตหึ ตหึฯ

๗. มํ สกฺภณฺฑกํ นาม, อามณฺฑิย มหีปติ;
ปตฺตํ ปูราปยิตฺวาน, กาเรตฺวา วตฺถจฺจุมฺพฏํฯ

๘. ทาเปสิ สพฺพสงฺฆสฺส, วิปฺปสเนฺนน เจตสา;
ปเตฺต ปูราปยิตฺวา โส, อามณฺฑ คามณิวิทูฯ

๙. ตงฺกนิโฏฺฐกณิราชา-ติโสฺส ฆาติย ตาตรํ;
ตีณิ วสฺสานิ นคเร, รชฺชํ กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๑๐. อุโปสถฆรฏฺฏํ เอสา, นิจฺฉินิ เจกิยวฺหเย;
ราชาปราธกมฺมมฺหิ, ปุเตฺต สฏฺฐิตฺ ภิกฺขโวฯ

๑๑. สโหเฑฺฑ คาหยิตฺวาน, ราชา เจติย ปพฺพเต;
ขิปาเปสิ กณิรเวฺห, ปพฺภารมฺหิ อสีลเกฯ

๑๒. กณิราชา อจฺจเยน, อามณฺฑคามณิ สุโต;
จูฬาภโย วสฺสเมกํ, รชฺชํ กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๑๓. โส โคณกนทีตีเร, ปุรปสฺสมฺหิ ทกฺขิเณ;
การาเปสิ มหีปาโล, วิหาเร จูฬคลฺลกํฯ

๑๔. จูฬาภยสฺส'จฺจ เยน, สีวลิ ตํ กนิฏฺฐิกา;
อามณฺฑธีตา จตฺโร, มาเส รชฺชมการยิฯ

๑๕. อามณฺฑ ภาคิเนยฺยา ตุ, สีวลึ อปนียตํ;
อิฬนาโคติ นาเมน, ฉตฺตํ อุสฺสาปยิ ปุเรฯ

๑๖. ติสฺสวาปึ คเต ตสฺมึ, อาทิวเสส นราธิเป;
ตํ หิตฺวา ปุรมาคญฺฉุํ, พหโวลมฺพกณฺณกาฯ

๑๗. ตหึ อทิสฺวา เต ราชา, กุโทฺธ เตหิ อการยิ;
มหฺทยํ วาปิยา ปเสฺส, มหาถูปญฺชสํสยํฯ

๑๘. เตสํ วิจารเก กตฺวา, จณฺฑาเล จ ฐปาปยิ;
เตน กุทฺธาลมฺพกณฺณา, สเพฺพ หุตฺวาน เอกโตฯ

๑๙. ราชานํ ตํ คเหตฺวาน, รุนฺธิตฺวาน สเก ฆเร;
สยํ รชฺชํ วิจาเรสุํ, รโญฺญ เทวี ตทา สกํฯ

๒๐. ปุตฺตํ จนฺทมุขสิวํ, มณฺฑยิตฺวา กุมารกํ;
ทตฺวาน หเตฺถ ธาตีนํ, มงฺคลหตฺถิ สนฺติเกฯ

๒๑. เปเสสิ วตฺวา สเนฺทสํ, เนตฺวา ตํ ธาติโย ตหึ;
วทึสุ เทวิสเนฺทสํ, สพฺพํ มงฺคล หตฺถิโนฯ

๒๒. ‘‘อยํ เต สาธิโน ปุโตฺต,
สามิโก จารเก ฐิโต;
อริหิ ฆาตโต เสโส,
ตยา ฆาโต อิมสฺส ตุฯ

๒๓. ตฺวเมนํ กิร ฆาเตหิ, อิทํ เทวิวโจ’’อิติ;
วตฺวา ตุ สยาเปสุํ, ปาทมูลมฺหิ หตฺถิโนฯ

๒๔. ทุกฺขิโต โส รุทิตฺวาน, นาโค เภตฺวาน อาฬกํ;
ปวิสิตฺวา มหาวตฺถุํ, ทฺวารํ ปาติย ถามสาฯ

๒๕. รโญฺญ นิสินฺนงฺคณมฺหิ, อุคฺฆาเฏตฺวา กวาฏกํ;
นิสีทาปิย ตํ ขเนฺธ, มหาติตฺถมุปาคมิฯ

๒๖. นาวํ อาโร ปยิตฺวาน, ราชานํ ตเตฺถ กุญฺชโร;
ปจฺฉิโม ทธิตีเรน, สยํ มลย มารุหีฯ

๒๗. ปรตีเร วสิตฺวา โส, ตีณิวสฺสานิ ขตฺติโย;
พลกายํ คเหตฺวาน, อาคา นาวาติ โรหณํฯ

๒๘. ติเตฺถ สกฺขรโสพฺภมฺหิ, โอตริตฺวาน ภูปติ;
อกาสิ โรหเณ ตเตฺถ, มหนฺตํ พลสงฺคหํฯ

๒๙. รโญฺญ มงฺคลหตฺถิโส, ทกฺขิณํ มลยํ ตโต;
โรหณํเย’วุปาคญฺฉิ, ตสฺส กมฺมานิ กาตเวฯ

๓๐. มหาปทุมนามสฺส, ตตฺถ ชาตกภาณิโน;
ตุลาธารวฺหวาสิสฺส, มหาเถรสฺส สนฺติเกฯ

๓๑. กปิชาตกํ สุตฺวาน, โพธิสเตฺต ปสาทวา;
นาคมหาวิหารํ โส, ชิยามุตฺตธนุสฺสตํฯ

๓๒. กตฺวา กาเรสิ ถูปญฺจ, วฑฺฒาเปสิ ยถาฐิตํ;
ติสฺสวาปิญฺจ กาเรสิ, ตถา ทุรวฺหวาปิกํฯ

๓๓. โส คเหตฺวา พลํ ราชา, ยุทฺธาย อภินิกฺขมิ;
ตํ สุตฺวา ลมฺพกณฺณา จ, ยุทฺธาย อภิสํยุตาฯ

๓๔. ปปฺลลกฺขนฺธทฺวารมฺหิ, เขเตฺต หิงฺกรวาปิเก;
ยุทฺธํ อุภินฺนํ วตฺติตฺถ, อญฺญมญฺญวิเหสนํฯ

๓๕. นาวากิลนฺตเทหตฺตา, โปสา สีทนฺติ ราชิโน;
ราชา นามํ สาวยิตฺวา, สยํ ปาวิสิ เตน โสฯ

๓๖. เตน ภีตาลมฺพกณฺณา, สยึสุ อุทเรน โส;
เตสํ สีสานิ ฉินฺทิตฺวา, รตนาภิสมํกริฯ

๓๗. ติกฺขตฺตุเมวนฺตุกเต, กรุณาย มหีปติ;
‘‘อมาเรตฺวา’ว คณฺหาถ, ชีวคฺคาห’นฺติ อพฺรุวิฯ

๓๘. ตโต วิชิตสงฺคาโม, ปุรํ อาคมฺม ภูปติ;
ฉตฺตํ อุสฺสาปยิตฺวาน ติสฺสวาปิ ฉณํ อคาฯ

๓๙. ชลกีฬาย อุคฺคนฺตฺวา, สุมณฺฑิตปสาธิโต;
อตฺตโน สิริสมฺปตฺตึ, ทิสฺวา ตสฺสนฺตรายิเกฯ

๔๐. ลมฺพกเณฺณ สริตฺวาน, กุโทฺธ โส โยชยีรเถ;
ยุคปรมฺปรา เตสํ, ปุรโต ปาวิสี ปุรํฯ

๔๑. มหาวตฺถุสฺส อุมฺมาเร, ฐตฺวา ราชาณเปสิ โส;
‘‘อิเมสํ สีสมุมฺมาเร, อสฺมึ ฉินฺทถ โภ’’อิติฯ

๔๒. โคณา เอเตรเถ ยุตฺตา, ตว โหนฺติ รเถสภ;
สิงฺคํขุรญฺจ เอเตสํ, เฉทาปยต โภ’’อิติฯ

๔๓. มาตุยา อถ สญฺญโตฺต, สีสเจฺฉทํ นิวาริย;
นาสญฺจ ปาทงฺคุฏฺฐญฺจ, เตสํ ราชา อเฉทยิฯ

๔๔. หตฺถิวุตฺถํ ชนปทํ, อทา หตฺถิสฺส ขตฺติโย;
หตฺถิโภโค ชนปโท, อิติ เตนาสิ นามโตฯ

๔๕. เอวํ อนุราธปุเร, อิฬานาโค มหีปติ;
ฉพฺพสฺสานิ อนุนานิ, รชฺชํ กาเรสิ ขตฺติโยฯ

๔๖. อิฬนาคจฺจเย ตสฺส, ปุโตฺต จนฺทมุโขสิโว;
อฏฺฐวสฺสํ สตฺตมาสํ, ราชา รชฺชมการยิฯ

๔๗. มณิการคาเม วาปิ, การาเปตฺวา มหีปติ;
อิสฺสรสมณวฺหสฺส, วิหารสฺส อทาสิ โสฯ

๔๘. ตสฺส รโญฺญ มเหสี จ, สงฺคาเม ปตฺติมตฺตโน;
ตเสฺสวา'ทา วิหารสฺส, ทมิฬเทวีติ วิสฺสุตาฯ

๔๙. ตํ ติสฺสวาปี กีฬาย, หนฺตฺวา จนฺทมุขํ สิวํ;
ยสฬาลกติโสฺส'ติ, วิสฺสุโต ตงฺกนิฏฺฐโกฯ

๕๐. อนุราธปุเร รเมฺม, ลงฺกาภุวทเน สุเภ;
สตฺตวสฺสานฏฺฐมาเส, ราชา รชฺชมการยิฯ

๕๑. โทวิริกสฺส ทตฺตสฺส, ปุโตฺถ โทวาริโก สยํ;
รโญฺญ สทิสรูเปน, อโหสิ สุภนามวาฯ

๕๒. สุภํ พลตฺถํ ตํ ราชา, ราชภูสาย ภูสิย;
นิสิทาปิย ปลฺลเงฺก, หาสตฺถํ ยสฬาลโกฯ

๕๓. สีสโจฬํ พลตฺถสฺส, สสีเส ปฏิมุญฺจิย;
ยฏฺฐึ คเหตฺวา หเตฺถน, ทฺวารมูเล ฐิโต สยํฯ

๕๔. วนฺทเนฺตสุ อมเจฺจสุ, นิสินฺนํ อาสนมฺหิ ตํ;
ราชา หสติ เอวํ โส, กุรุเต อนฺตรนฺตราฯ

๕๕. ''พลโตฺถ เอกทิวสํ, ราชานํ หสมานกํ;
อยํ พลโตฺถ กสฺมา เม, สมฺมุขาหสตี''ติ โสฯ

๕๖. มาราปยิตฺวา ราชานํ, พลโตฺถ โส สุโภ อิธ;
รชฺชํ กาเรสิ ฉพฺพสฺสํ, สุภราชาติ วิสฺสุโตฯ

๕๗. ทฺวิสุ มหาวิหาเรสุ, สุภราชา มโนรมํ;
ปริเวณปนฺตึ สุภ-นามกํเยว การยิฯ

๕๘. อุรุเวลสมีปมฺหิ, ตถา เวลฺลิวิหารกํ;
ปุรตฺถิเม เอกทฺวารํ, คงฺคเนฺต นนฺทิคามกํฯ

๕๙. ลมฺพกณฺณสุโต เอโก, อุตฺตรปสฺสวาสิโก;
เสนาปติมุปฏฺฐาสิ, วสโภ นาม มาตุลํฯ

๖๐. เหสฺสติ วสโภ นาม, ราชา'ติ สุติยาสทา;
ฆาเตติ ราชาทีปมฺหิ, สเพฺพ วสภนามเกฯ

๖๑. ''รโญฺญ ทสฺสาม วสตํ, อิม''นฺติ ภริยาย โส;
เสนาปติมนฺตยิตฺวา, ปาโต ราชกุลํ อคาฯ

๖๒. คจฺฉโต เตน สหสา, ตมฺพุลํ จุณฺณวชฺชิตํ;
หตฺถมฺหิ วสภสฺสา’ทา, ตํ สาธุ ปริรกฺขิตุํฯ

๖๓. ราชเคหสฺส ทฺวารมฺหิ, ตมฺพุลํ จุณฺณวชฺชิตํ;
เสนาปติ อุทิกฺขิตฺวา, ตํ จุณฺณตฺถํ วิสชฺชยิฯ

๖๔. เสนาปติสฺส ภริยา, จุณฺณตฺถํ วสภํ คตํ;
วตฺวา รหสฺสํ ทตฺวา จ, สหสฺสํ ตํ ปลาปยิฯ

๖๕. มหาวิหารฐานํ โส, คนฺตฺวาน วสโภ ปน;
ตตฺถ เถเรหิ ขิรนฺน-วเตฺถหิ กตสงฺคโหฯ

๖๖. ตโต ปรํ กุฎฺฐิโน จ, ราชภาวาย นิจฺฉิตํ;
สุตฺวาน วจนํหโฎฺฐ, ‘‘โจโร เหสฺส’’นฺติ นิจฺฉิโตฯ

๖๗. ลทฺธสมตฺถปุริเส, คามฆาตํ ตโต ปรํ;
กโรโนฺต โรหณํ คนฺตฺวา, กปลฺลปุโวปเทสโตฯ

๖๘. กเมน รฎฺฐํ กณฺหโนฺถ, สมฺปตฺตพลวาหโน;
โส ราชา ทฺวีหิ วเสฺสหิ, อาคมฺม ปุรสนฺติกํฯ

๖๙. สุภราชํ รเณ หนฺตฺวา, วสโภ โส มหพฺพโล;
อุสฺสาปยิ ปุเรภตฺตํ, มาตุโล’ปิ รเณ ปติฯ

๗๐. ตํ มาตุลสฺส สริรํ, ปุพฺพภูโตปการิกํ;
อกาสิ วสโภ ราชา, มเหสึ เมตฺตนามิกํฯ

๗๑. โสโหรปาฐกํ ปุจฺฉิ, อายุปฺปมาณมตฺตโน;
‘‘อาห ทฺวาทสวสฺสานิ’’, รโหเยวสฺส โสปิ จฯ

๗๒. รหสฺสํ รกฺขณตฺถาย, สหสฺสํ ตสฺสา ทาปิย;
สงฺฆํ โส สนฺนิปาเตตฺวา, วนฺทิตฺวา ปุจฺฉิ ภูปติฯ

๗๓. ‘‘สิยานุ ภเนฺต อายุสฺส, วฑฺฒนการณํ’’อิติ;
‘‘อตฺถี’’ติ สโงฺฆ อาจิกฺขิ, อนฺตรายวิโมจนํฯ

๗๔. ปริสฺสาวนทานญฺจ, อาวาสทาน เมว จ;
คิลานวตฺตทานญฺจ, ทาตพฺพํ มนุชาธิปฯ

๗๕. ‘‘กาตพฺพํ ชิณฺณกาวาส-ปฎิสงฺขรณํ ตถา;
ปญฺจสีลสมาทานํ, กตฺวา ตํ สาธุรกฺขิยํฯ

๗๖. อุโปสถูปวาโส จ, กตฺตโพฺพ’ โปสเถ’’อิติ;
ราชา สาธูติ คนฺตฺวาน, ตถา สพฺพํ มกาสิ โสฯ

๗๗. ติณฺณํ ติณฺณญฺจ วสฺสานํ, อจฺจเยน มหีปติ;
ทีปมฺหิ สพฺพสงฺฆสฺส, ติจีวรมทาปยิฯ

๗๘.อนาคตานํ เถรานํ, เปสยิตฺวาน ทาปยิ;
ทฺวตฺตึสายหิ ฐาเนสุ, ทาเปสิ มธุปายสํฯ

๗๙.จตุสฏฺฐิยา จ ฐาเนสุ, มหาทานํตุ มิสฺสกํ;
สหสฺสวฏฺฏิ จตุสุ, ฐาเนสุ จ ชลาปยิฯ

๘๐. เจติยปพฺพเต เจว, ถูปาราเม จ เจติเย;
มหาถูเป มหาโพธิ-ฆเร อิติ อิเมสุ หิฯ

๘๑. จิตฺตลกูเฏ กาเรสิ, ทสถูเป มโนรเม;
ทีเป’ขิลมฺหิ อาวาเส, ชิเณฺณ จ ปฏิสงฺขริฯ

๘๒. วลฺลิเยรวิหาเร จ, เถรสฺส โส ปสีทิย;
มหาวลฺลิโคตฺตํ นาม, วิหารญฺจ อการยิฯ

๘๓. กาเรสิ อนุรารามํ, มหาคามสฺส สนฺติเก;
เหฬิคามฏฺฐกริส, สหสฺสํ ตสฺส ทาปยิฯ

๘๔. มุเจลวิหารํ กาเรตฺวา, โส ติสฺสวฑฺฒมานเก;
อาฬิสาโรทกภาคํ, วิหารสฺส อทาปยิฯ

๘๕. กลมฺพติเตฺถ ถูปมฺหิ, กาเรสิฏฺฐิกกญฺจุกํ;
กาเรสุโปสถา คารํ, วฏฺฏิเตลตฺถ มสฺสตุฯ

๘๖. สหสฺสกรีสวาปึโส , การาเปตฺวา อทาสิ จ;
กาเรสุโปสถาคารํ, วิหาเร กุมฺภิคลฺลเกฯ

๘๗.โสเย’วุ โปสถาคารํ, อิสฺสรสมณเก อิธ;
ถูปาราเมถูปฆรํ, การาเปสิ มหีปติฯ

๘๘. มหาวิหาเร ปริเวณ, ปนฺตึ ปจฺฉิมเปกฺขินึ;
กาเรสิ จ จตุสาลญฺจ, ชิณฺณกํ ปฏิสงฺขริฯ

๘๙. จตุพุทฺธปฏิมารมฺมํ, ปฏิมานํฆรํตถา;
มหาโพธิงฺคเณ รเมฺม, ราชา โสเยว การยิฯ

๙๐. ตสฺส รโญฺญ มเหสี สา, วุตฺตนามา มโนรมํ;
ถูปํ ถูปฆรเญฺจว, รมฺมํ ตเถว การยิฯ

๙๑. ถูปาราเม ถูปฆรํ, นิฏฺฐาเปตฺวา มหีปติ;
ตสฺส นิฏฺฐาปิตมเห, มหาทานมทาสิ จฯ

๙๒. ยุตฺตานํ พุทฺธวจเน, ภิกฺขูนํ ปจฺจยมฺปิ จ;
ภิกฺขูนํ ธมฺมกถิกานํ, สปฺปิผาณิตเมว จฯ

๙๓. นครสฺส จตุทฺวาเร, กปณวฏฺฏญฺจ ทาปยิ;
คิลานานญฺจ ภิกฺขูนํ, คิลานวฏฺฏเมว จฯ

๙๔. มเยตฺตึ ราชุปฺปลวาปึ, วหโกลมฺพคามกํ;
มหานิก วิตฺตวาปึ, มหาราโมตฺติ เมว จฯ

๙๕. เกหาลํ กาฬิวาปิญฺจ, จมฺพุฏฺฐึ วาตมงฺคนํ;
อภิวฑฺฒมานกญฺจ, อิเจฺจกาทส วาปิโยฯ

๙๖. ทฺวาทส มาติกา เจว, สุภิกฺขตฺถมการยิ;
คุตฺตตฺถ ปฺรปาการํ, เจว มุจฺจมการยิฯ

๙๗. โคปุรญฺจ จตุทฺวาเร, มหาวตฺถุญฺจ การยิ;
สรํ กาเรสิ อุยฺยาเน, หํเสตตฺถวิสชฺชยิฯ

๙๘. ปุเร พหู โปกฺขรณี, การาเปตฺวา ตหึ ตหึ;
อุมฺมเคฺคน ชลํ ตตฺถ, ปเวเสสิ มหีปติฯ

๙๙. เอวํ นานาวิธํ ปุญฺญํ, กตฺวา วสภภูปติ;
หตนฺตราโย โส หุตฺวา, ปุญฺญกเมฺม สทาทโรฯ

๑๐๐. จตฺตฺตาสีสวสฺสานิ, ปุเร รชฺชมการยิ;
จตฺตฺตาลีสเวสาข, ปูชา โย จ อการยิฯ

๑๐๑. สุภราชา ธรโนฺต โส, อตฺตโน เอกธีตรํ;
วสเภน ภยาสํกี, อเปฺปสิ’ฏฺฐิก วฑฺฒกิํฯ

๑๐๒. อตฺตโน กมฺพลเญฺจว, ราชา ภณฺฑานิ จ’ปฺปยิ;
วสเภน หเต ตสฺมิํ, ตมาทาสิฏฺฐวฑฺฒกีฯ

๑๐๓. ธีติฐาเน ฐเปตฺวาน, วเฑฺฒติ อตฺตโน ฆเร;
สกมฺมํ กรโต ตสฺส, ภตฺตํ อาหริ ทาริกาฯ

๑๐๔. สา นิโรธสมาปนฺนํ, ตทมฺพปุปฺผ คุมฺพเก;
สตฺตเม ทิวเส ทิสฺวา, ภตฺตํ เมธาวีนี อทาฯ

๑๐๕. ปุน ภตฺตํ รนฺธยิตฺวา, ปิตุโน ภตฺตมาหริ;
ปปญฺจการณํ ปุฏฺฐา, ตมตฺถํ ปิตุโน วทิฯ

๑๐๖. ตุโฏฺฐ ปุนปฺปุนเญฺจ’โส, ภตฺตํ เถรสฺส ทาปยิ;
วิสฺสโตฺถ’นาคตํ ทิสฺวา, เถโร อาห กุมาริกํฯ

๑๐๗. ‘ตวอิสฺสริเยชาเต, อิมํ ฐานํ กุมาริเก;
สเรยฺยาสี’ติ เถโร ตุ, ตทา จ ปรินิพฺพุโตฯ

๑๐๘. สเก โส วสโภ ราชา, วยปฺปตฺตมฺหิ ปุตฺตเก;
วงฺกนาสิกติสฺสมฺหิ, กญฺญํตสฺสานุรูปิกํฯ

๑๐๙. คเวสาเปสิ ปุริสา, ตํ ทิสฺวาน กุมาริกํ;
อิฏฺฐกวฑฺฒกีคาเม, อิตฺถิลกฺขณ โกวิทาฯ

๑๑๐ รโณฺญ นิเวทยุํ ราชา, ตมาณาเปตุมารภิ;
ตสฺสาห ราชธีตตฺตํ, อิฎฺฐกวฑฺฒกี ตทาฯ

๑๑๑ สุภรโณฺญ ตุ ธีตตฺตํ, กมฺพลาทีหิ ญาปยิ;
ราชา ตุโฎฺฐ สุตสฺสา’ทา, ตํ สาธุ กตมงฺคลํฯ

๑๑๒ วสภสฺสจฺจเย ปุโตฺต, วงฺกนาสิก ติสฺสโก;
อนุราธปุเร รชฺชํ, ตีณิ วสฺสานิ การยิฯ

๑๑๓ โส โคณนทิยา ตีเร, มหามงฺคลนามกํ;
วิหารํ การยิ ราชา, วงฺกนาสิกติสฺสโกฯ

๑๑๔ มหามตฺตา ตุ เทวี สา, สรนฺตี เถรภาสิตํ;
วิหารการณตฺถาย, อกาสิ ธนสญฺจยํฯ

๑๑๕ วงฺกนาสิกติสฺสสฺส, อจฺจเย การยี สุโต;
รชฺชํ พาวีสวสฺสานิ, คชฺชพาหุกคามณิฯ

๑๑๖ สุตฺวา โส มาตุวจนํ, มาตุทตฺถาย การยิ;
กทมฺพปุปฺผฐานมฺหิ, ราชมาตุวิหารกํฯ

๑๑๗ มาตา สตสหสฺสํ สา, ภูมิอโตฺถย ปณฺฑิตา;
อทา มหาวิหารสฺส, วิหารญฺจ อการ ยิฯ

๑๑๘ สยเมว อกาเรสิ, ตตฺถ ถูปํ สิลามยํ;
สงฺฆโภคญฺจ ปาทาสิ, กิณิตฺวาน ตโต ตโตฯ

๑๑๙ อภยุตฺตร มหาถูปํ, วฑฺฒาเปตฺวา จิตาปยิ;
จตุทฺวาเร จ ตเตฺถว, อาทิมุขมการยิฯ

๑๒๐ คามณิติสฺสวาปิํ โส, การาเปตฺวา มหีปติ;
อภยคิริ วิหารสฺส, ปากวฎฺฎาย’ทาสิ จฯ

๑๒๑ มริจวฎฺฎิกถูปมฺหิ, กญฺจุกญฺจ อการยิ;
กิณิตฺวา สตสหเสฺสน, สงฺฆโภคมทาสิ จฯ

๑๒๒ การเรสิ ปจฺฉิเม วเสฺส, วิหารํ รามกวฺหยํ;
มเหชสนสาลญฺจ, นครมฺหิ อการยิฯ

๑๒๓ คชพาหุสฺสจฺจเยน, สสุโร ตสฺส ราชิโน;
รชฺชํ มหลฺลโก นาโค, ฉพฺพสฺสานิ อการยิฯ

๑๒๔ ปุรตฺถิเม เปชลกํ, ทกฺขิเณ โกฎิ ปพฺพตํ;
ปจฺฉิเม ทกปาสาเณ, นาคทีเป สาลิปพฺพตํฯ

๑๒๕ พีชคาเม ตนเวฬิํ, โรหเณ ชนปเท ปน;
โตพฺพลนาคปพฺพตญฺจ, อโนฺตเรฎฺฐ คิริหาลิกํฯ

๑๒๖. เอเต สตฺต วิหาเร โส, มหลฺลนาคภูปติ;
ปริเตฺตนปิ กาเลน, การาเปสิ มหามตีฯ

๑๒๗. เอวํ อสาเรหิ ธเนหิ สารํ,
ปุญฺญานิ กตฺวาน พหูนิ ปญฺญา;
อาเทนฺติ พาลา ปน กาม เหตุ,
พหูนิ ปาปานิ กโรนฺตา โมหา’ติฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทฺวาทส ราชโก นาม

ปญฺจตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ฉตฺตึสติม ปริเจฺฉท

ตโยทส ราชโก

๑. มหลฺลนาคจฺจเยน , ปุโตฺต ภาติกติสฺสโก;
จตุวีสติวสฺสานิ, ลํการชฺชมการยิฯ

๒. มหาวิหาเร ปาการํ, การาเปสิ สมนฺตโต;
ควรติสฺสวิหารํ, โส การยิตฺวา มหีปติฯ

๓. มหาคามณิกํ วาปึ, วิหารสฺส’สฺส’ทาสิ จ;
วิหารญฺจ อการเรสิ, ภาติยติสฺส นามกํฯ

๔. กาเรสุโปสถาคารํ, ถูปาราเม มโนรเม;
รนฺธกณฺฑกวาปิญฺจ, การาเปสิ มหีปติฯ

๕. สเตฺตสุ มุทุจิโตฺตโส, สงฺฆมฺหิ ติพฺพคารโว;
อุภโตสเงฺฆ มหีปาโล, มหาทานํ ปวตฺตยิฯ

๖. ภาติกติสฺสจฺจเยน, ตสฺส กนิฏฺฐติสฺสโก;
อฎฺฐวีสสมารชฺชํ, ลํกาทีเป อการยิฯ

๗. ภูตาราม มหานาค, เถรสฺมึ โส ปสีทิย;
กาเรสิ รตนปาสาทํ, อภยคิริมฺหิ สาธุกํฯ

๘. อภยคิริมฺหิ ปาการํ, มหาปริเวณเมว จ;
กาเรสิ มณิโสมเวฺห, มหาปริเวณเมว จฯ

๙. ตเตฺถว เจติยฆรํ, อมฺพตฺถเล ตเถว จ;
กาเรสิ ปฎิสงฺขารํ, นาคทีเป ฆเร ปนฯ

๑๐. มหาวิหารสีมํโส, มทฺทิตฺวา ตตฺถ การยิ;
กุกฺกุฎคิริ ปริเวณ, ปนฺติ สกฺกจฺจ ภูปติฯ

๑๑. มหาวิหาเร กาเรสิ, ทฺวาทส มนุชาธิโป;
มหาจตุรสฺสปาสาเท, ทสฺสเนเยฺยมโนรเมฯ

๑๒. ทกฺขิณวิหาร ถูปมฺหิ, กญฺจุกญฺจ อการยิ;
ภตฺตสาลํ มหาเมฆ, วนาสิมญฺจ มทฺทิยฯ

๑๓. มหาวิหารปาการํ, ปสฺสโต อปนียโส;
มคฺคํ ทกฺขิณวิหาร, คามิญฺจาปิ อการยิฯ

๑๔. ภูตาราม วิหารญฺจ, รามโคณกเมว จ;
ตเถว นนฺทติสฺสสฺส, อารามญฺจ อการยิฯ

๑๕. ปาจินโต อนุฬาติสฺส, ปพฺพตํ คงฺคราชิยํ;
นิเยลติสฺสารามญฺจ, ปีฬํ ปิฎฺฐิ วิหารกํฯ

๑๖. ราชมหาวิหารญฺจ, กาเรสิ มนุชาธิโป;
โสเยว ตีสุ ฐาเนสุ, กาเรสุ'โปสถาลยํฯ

๑๗. กลฺยาณีก วิหาเร จ, มณฺฑลคิริเก ตถา;
ทุพฺพลวาปิติสฺสเวฺห, วิหาเรสุ อิเมสุ หิฯ

๑๘. กนิฎฺฐติสฺสจฺจเยน, ตสฺส ปุตฺโต อการยิ;
รชฺชํ เทฺวเยว วสฺสานิ, จูฬนาโคติ วิสฺสุโตฯ

๑๙. จูฬนาคกนิโฎฺฐตุ, ราชาฒาติย ภาติกํ;
เอกวสฺสํ กุฑฺฑนาโค, รชฺชํ ลํกาย การยิฯ

๒๐. มหาเปฬญฺจ วเฑฺฒสิ, เอกนาฬิกฉาตเก;
ภิกฺขุสตานํ ปญฺจนฺนํ, อโพฺภจฺฉินฺนํ มหีปติฯ

๒๑. กุฑฺฑนาคสฺส รโญฺญ ตุ, เทวียา ภาตุโก ตทา;
เสนาปติ สิรินาโค, โจโร หุตฺวาน ราชิโนฯ

๒๒. พลวาหน สมฺปโนฺน, อาคมฺม นครนฺติกํ;
ราชพเลน ยุชฺฌโนฺต, กุฑฺฑนาคํ มหีปติํฯ

๒๓. ปลาเปตฺวา ลทฺธชโย, อนุราธ ปุเร วเร;
ลํการชฺชมกาเรสิ, วสฺสาเนกูนวีสติฯ

๒๔. มหาถูปวเร ฉตฺตํ, การาเปตฺวาน ภูปติ;
สุวณฺณกมฺมํ กาเรสิ, ทสฺสเนยฺยํ มโนรมํฯ

๒๕. กาเรสิ โลหปาสาทํ, สํขิตฺตํ ปญฺจภูมกํ;
มหาโพธิ จตุทฺวาเร, โสปานํ ปุนการยิฯ

๒๖. กาเรตฺวา ฉตฺตปาสาทํ, มเห ปูชมการยิ;
กุลมฺพณญฺจ ทีปสฺมิํ, วิสฺสเชฺชสิ ทยาปโรฯ

๒๗. สิรินาคจฺจเย ตสฺส, ปุโตฺต ติโสฺส อการยิ;
รชฺชํ ทฺวาวีสวสฺสานิ, ธมฺมโวหาร โกวิโทฯ

๒๘. ฐเปสิ โส หิ โวหารํ, หิํสา มุตฺตํ ยโตอิธ;
โวหารก ติสฺสราชา, อิติ นามํ ตโต อหุฯ

๒๙. กมฺพุคามกวาสิสฺส, เทวเตฺถรสฺส สนฺติเก;
ธมฺมํ สุตฺวา ปฏิกมฺมํ, ปญฺจาวาเส อการยิฯ

๓๐. มหาติสฺสสฺส เถรสฺส, อนุรา รามวาสิโน;
ปสโนฺน มุเจลปฎฺฎเน, ทาน วฎฺฎมการยิฯ

๓๑. ติสฺสราช มณฺฑปญฺจ, มหาวิหารทฺวเยปิ โส;
มหาโพธิฆเร ปาจิ, โลหรูปทฺธยมฺปิ จฯ

๓๒. สตฺตปณฺณิกปาสาทํ, กาเรตฺวา สุขวาสกํ;
มาเส มาเส สหสฺสํ โส, มหาวิหารสฺส ทาปยิฯ

๓๓. อภยคิริวิหาเร, ทกฺขิณมูลสวฺหเย;
มริจวฏฺฏิ วิหารมฺหิ, กุลาลิติสฺสสวฺหเยฯ

๓๔. มหิยงฺคณ วิหารมฺหิ, มหาคามกสวฺหเย;
มหานาคติสฺสวฺหมฺหิ, ตถา กลฺยาณีกวฺหเยฯ

๓๕. อิติ อฏฺฐสุ ถูเปสุ, ฉตฺตกมฺมมการยิ;
มูกนาคเสนาปติ, วิหาเร ทกฺขิเณ ตถาฯ

๓๖. มริจ วฏฺฏิ วิหารมฺหิ, ปุตฺตภาควฺหเย ตถา;
อิสฺสรสมณวฺหมฺหิ, ติสฺสเวฺห นาคทีปเกฯ

๓๗. อิติ ฉสุ วิหาเรสุ, ปาการญฺจ อการยิ;
กาเรสุ’ โปสถาคารํ, อนุรารามสวฺหเยฯ

๓๘. อริยวํสกถาฐาเน, ลํกาทีเปขิเลปิ จ;
ทาน วฏฺฏํ ฐปาเปสิ, สทฺธมฺมํ คารเวน โสฯ

๓๙. ติณี สตสหสฺสานิ, ทตฺวาน มนุชาธิโป;
อิณโต สยิเก ภิกฺขู, โมเจสิ สาสนปฺปิโยฯ

๔๐. มหา เวสาข ปูชํ โส, กาเรตฺวา ทีปวาสินํ;
สเพฺพ สํเยว ภิกฺขูนํ, ติจีวรมทาปยิฯ

๔๑. เวตุลฺลวาทํ มทฺทิตฺวา, กาเรตฺวา ปาปนิคฺคหํ;
กปิเลน อมเจฺจน, สาสนํ โชตยีจ โสฯ

๔๒. วิสฺสุโต’ภยนาโค’ติ, กนิโฏฺฐ ตสฺสราชิโน;
เทวิยา ตสฺส สํสโฏฺฐ, ญาโต ภีโต สภาตราฯ

๔๓. ปลายิตฺวา หลฺลติตฺถํ, คนฺตฺวาน สหเสวโก;
กุโทฺธ วิย มาตุลสฺส, หตฺถปาทญฺจ เฉทยิฯ

๔๔. ราชิโน รฏฺฐเตทตฺถํ, ฐเปตฺวาน อิเธว ตํ;
สุนโขปมํ ทสฺสยิตฺวา, คเหตฺวา’ติ สินิทฺธเกฯ

๔๕. ตเตฺถว นาวํ อารุยฺห, ปรตีรมคาสยํ;
สุภโว มาตุโล ตุ, อุปคมฺม มหีปติฯ

๔๖. สุหโท วิย หุตฺวาน, ตสฺมิํ รฏฺฐมภินฺทิโส;
อภโย ตํ ชานนตฺถํ, ทูตํ อิธ วิสชฺชยิฯ

๔๗. ตํ ทิสฺวา ปูครุกฺขํ โส, สมนฺตา กุนฺตนาฬิยา;
ปริพฺภมโนฺต มทฺทิตฺวา, กตฺวา ทุพฺพลมูลกํฯ

๔๘. พาหุนาเยว ปาเตตฺวา, ตเชฺชตฺวา ตํ ปลาปยิ;
ทูโต คนฺตฺวา อภยสฺส, ตํ ปวตฺตึ ปเวทยิฯ

๔๙. ญตฺวา’ภโย ตํ ทมิเฬ, อาทาย พสุเก ตโต;
นครนฺติกมาคญฺฉิ, ภาตรา สห ยุชฺฌิตุํฯ

๕๐. ตํ ญตฺวาน ปลายิตฺวา, อสฺสมารุยฺหเทวิยา;
มลยํ อาคมา ราชา, ตํกนิโฎฺฐ’นุ พนฺธิยฯ

๕๑. ราชานํ มลเย หนฺตฺวา, เทวีมาทาย อาคโต;
กาเรสิ นคเร รชฺชํ, อฎฺฐวสฺสานิ ภูปติฯ

๕๒. ปาสาณเวทึ กาเรสิ, มหาโพธิสมนฺตโต;
โลหปาสาทงฺคณมฺหิ, ราชา มณฺฑปเมว จฯ

๕๓. ทฺวิหิ สตสหเสฺสหิ, เนกวตฺถานิ ภาคิย;
ทีปมฺหิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, วตฺถทานมทาสิ โสฯ

๕๔. อภยสฺส’จฺจเย ภาตุ, ตสฺสสฺส ตสฺส อตฺรโช;
เทฺววสฺสานิ สิรินาโค, ลํการชฺช มการยิฯ

๕๕. ปฎิสงฺขริย ปาการํ, มหาโพธิสมนฺตโต;
มหาโพธิฆรเสฺสว, โสเยว วาลิกาตเลฯ

๕๖. มูเจลรุกฺขปรโต, หํสวฎฺฎํ มโนรมํ;
มหนฺตํ มณฺฑปเญฺจว, การาเปสิ มหีปติฯ

๕๗. วิชยกุมารโก นาม, สิรินาคสฺส อตฺรโช;
ปิตุโน อจฺจเย รชฺชํ, เอกวสฺสมการยิฯ

๕๘. ลมฺพกณฺณา ตโย อาสุํ, สหาตา มหิยงฺคเณ;
สงฺฆติโสฺส สงฺฆโพธิ, ตติโย โคฐกาภโยฯ

๕๙. เต ติสฺสวาปิมริยาท-คโต อโนฺธ วิจกฺขโณ;
ราชุปฎฺฐานมายเนฺต, ปทสเทฺทน อพฺรวิฯ

๖๐. ‘‘ปถวีสามิโน เอเต, ตโย วหติภู’อิติ;
ตํ สุตฺวา อภโย ปจฺฉา, ยโนฺต ปุจฺฉิ ปุนาหโสฯ

๖๑. ตสฺส วํโส ฐสฺสตีติ,
ปุน ปุจฺฉิตเมว โส;
‘‘ปจฺฉิมสฺสา’’ติ โส อาห,
ตํ สุตฺวา ทฺวีหิโสอคาฯ

๖๒. เต ปุรํ ปวิสิตฺวาน, ตโย รโญฺญ’ติ วลฺลโภ;
ราชกิจฺจานิ สาเธนฺตา, วสนฺตา ราชสนฺติเกฯ

๖๓. หนฺตฺวา วิชยราชานํ, ราชเคหมฺหิ เอกโต;
เสนาปตึสงฺฆติสฺสํ, ทฺเวรเชฺช’ภิเสจยุํฯ

๖๔. เอวํ โส อภิสิโตฺตว, อนุราธปุรุตฺตเม;
รชฺชํ จตฺตาริ วสฺสานิ, สงฺฆติโสฺส อการยิฯ

๖๕. มหาถูปมฺหิ ฉตฺตญฺจ, เหมกมฺมญฺจ การยิ;
วิสุํ สตสหสฺสเคฺฆ, จตุโร จ มหามณิฯ

๖๖. มเชฺฌ จตุนฺนํ สูริยานํ, ฐปาเปสิ มหีปติ;
ถูปสฺส มุทฺธนิ ตถา-นคฺฆวชิรจุมฺพฏํฯ

๖๗. โส ฉตฺตมหปูชาย, สงฺฆสฺส มนุชาธิโป;
จตฺตาลีสสหสฺสสฺส, ฉ จีวรมทาปยิฯ

๖๘. ตํ มหาเทวเถเรน, ทามคลฺลก วาสิโน;
เทสิตํ ขนฺธเก สุตฺตํ, ยาคานิสํส ทีปนํฯ

๖๙. สุตฺวา ปสโนฺน สงฺฆสฺส, ยาคุทานมทาปยิ;
นครสฺส จตุทฺวาเร, สกฺกจฺจเญฺจว สาธุ จฯ

๗๐. โส อนฺตรนฺตเร ราชา, ชมฺพุปกฺกานิ ขาทิตุํ;
สโหโรโธ สหามโจฺจ, อคาปาจิน ทีปกํฯ

๗๑. อุปทฺทุตํ’สฺส คมเน, มนุสฺสา ปาจิ วาสิโน;
วิสํ ผเลสุ โย เชสุํ, ราชโภชฺชาย ชมฺพุยาฯ

๗๒. ขาทิตฺวา ชมฺพุปกฺกานิ, ตานิ ตเตฺถว โส มโต;
เสนาปติ สงฺฆพาธึ-ภโย รเชฺช’ภิเสจยิฯ

๗๓. ราชาสิริ สงฺฆ โพธิ, วิสฺสุโต ปญฺจสีลวา;
อนุราธปุเร รชฺชํ, ทฺเว วสฺสานิ การยิฯ

๗๔. มหาวิหาเร กาเรสิ, สลากคฺคํ มโนรมํ;
ตทาทีเป มนุเสฺสโส, ญตฺวา ทุพฺพุฏฺฐุปทฺทุเตฯ

๗๕. กรุณาย กมฺปิตมโน, มหาถูปงฺคเณ สยํ;
นิปชฺชิ ภูมิยํ ราชา, กตฺวาน อิติ นิจฺฉยํฯ

๗๖. ‘‘ปวสฺสิตฺวาน เทเวน, ชเลนุปลาวิเต มยิ;
นเหว วุฏฺฐหิสฺสามิ, มรมาโนปหํ อิธ’’ฯ

๗๗. เอวํ นิปเนฺน ภูมิเนฺท, เทโว ปาวสฺสิ ตาวเท;
ลํกาทีปมฺหิ สกเล, ปิณยโนฺต มหามหึฯ

๗๘. ตถาปิ นุฏฺฐหติโส, อปิลาปนโต ชเล;
อาวริํสุ ตโต’มจฺจา, ชลนิคฺคมนาฬิโยฯ

๗๙. ตโต ชลมฺหิ ปิลวํ, ราชา วุฏฺฐาสิ ธมฺมิโก;
กรุณายนฺทิ เอวํ, ทีเป ทุพฺพุฏฺฐิกาภยํฯ

๘๐. โจราตหิํ ตหิํ ชาตา, อิติ สุตฺวาน ภูปติ;
โจเร อาณาปยิตฺวาน, รหเสฺสน ปลาปิยฯ

๘๑. อาณาเปตฺวา รหเสฺสน, มตานํ โส กเลวรํ;
อคฺคีหิ อุตฺตาเสตฺวาน, หนิตํ โจรุปทฺทวํฯ

๘๒. เอโก ยโกฺข อิธาคมฺม, รตฺตโกฺข อิติ วิสฺสุโต;
กโรติ รตฺตาน’กฺขีติ, มนุสฺสานํ ตหิํ ตหิํฯ

๘๓. อญฺญมญฺญมเปกฺขิตฺวา, ภายิตฺวา รตฺตเนตฺตตํ;
นรามรนฺติ เต ยโกฺข, โสภเกฺขสิ อสงฺกิโตฯ

๘๔. ราชา อุปทฺทวํ เตสํ, สุตฺวา สนฺตตฺตมานโส;
เอโก’ปวาส คพฺภมฺหิ, หุตฺวา อฏฺฐงฺคุโปสถิฯ

๘๕. ‘‘อปสฺสิตฺวาน ตํ ยกฺขํ, น วุฏฺฐามี’’ติ โส สยิ;
ตสฺส โส ธมฺมเตเชน, อคา ยโกฺข ตทนฺติกํฯ

๘๖. เตน ‘‘โกสี’’ติ ปุโฏฺฐ จ, โส ‘‘อห’’นฺติ ปเวทยิ;
‘‘กสฺมา ปชํ เม ภเกฺขสิ, มา ขาท’’อิติ โสพฺรวิฯ

๘๗. ‘‘เอกสฺมิํ เม ชนปเท, นเร เทหี’’ติ โสพฺรวิ;
‘‘น สกฺกา อิติ วุเตฺต โส, กเมเนกํติ อพฺรวิฯ

๘๘. ‘‘อญฺญํ น สกฺกา ทาตุํ เม, มํ ขาท’’ อิติ โสพฺรวิ;
‘‘น สกฺกา’’อิติ ตํ ยาจิ, คาเม คาเม พลิญฺจ โสฯ

๘๙. สาธูติ วตฺวา ภูมิโนฺท, ทิปมฺปิ สกเลปิ จ;
คามทฺวาเร นิเวเสตฺวา, พลิํตสฺส อทาปยิฯ

๙๐. มหาสเตฺตน เตเนว, สพฺพภูตานุกมฺปินา;
มหาโรคภยํ ชาตํ, ทีปทีเปน นาสิตํฯ

๙๑. โส ภณฺฑาคาริโก รโญฺญ,
อมโจฺจ โคฏฺฐตาภโย;
เจโร หุตฺวา อุตฺตรโต,
นครํ สมฺปาคมิฯ

๙๒. ปริสฺสาวนมาทาย, ราชา ทกฺขิณทฺวารโต;
ปรหิํสมโรเจโนฺต, เอกโกว ปลายิ โสฯ

๙๓. ปฺฏภตฺตํ คเหตฺวาน, คจฺฉโนฺต ปุริโต ปถิ;
ภตฺตโภคายราชานํ, นิพนฺธิตฺถ ปุนปฺปุนํฯ

๙๔. ชลํ ปริสฺสาวยิตฺวา, ภุญฺชิตฺวาน ทยาลุโก;
ตเสฺสวํ'นุคฺคหํ กาตุํ, อิทํ วจนมพฺรุวิฯ

๙๕. ''สงฺฆโพธิ อหํ ราชา, คเหตฺวา มมโภ สีรํ;
โคฏฺฐาภยสฺส ทเสฺสหิ, พหุํ ทสฺสติ เต ธนํฯ

๙๖. น อิจฺฉิโต ตถากาตุํ, ตสฺสตฺถาย มหีปติ;
นิสิโนฺนเยว อมริ, โส สีสํ ตสฺส อาทิยฯ

๙๗. โคฏฺฐาภยสฺส ทเสฺสสิ, โสตฺ วิมฺหิตมานโส;
ทตฺวา ตสฺส ธนํ รโญฺญ, สกฺการํ สาธุการยิฯ

๙๘. เอวํ โคฏฺฐาภโย เอโส, เมฆวณฺณาภโย'ติ จ;
วิสฺสุโต เตรส สมา, ลํการชฺชมการยิฯ

๙๙. มหาวตฺถุํ การยิตฺวา, วตฺถุทฺวารมฺหิ มณฺฑปํ;
การยิตฺวา มณฺฑยิตฺวา, โส ภิกฺขุ ตตฺถ สงฺฆโตฯ

๑๐๐. อฏฺฐุตฺตรสหสฺสานิ, นิสีเทตฺวา ทิเน ทิเน;
ยาคุขชฺชก โภเชฺชหิ, สาทูหิ วิวิเธหิ จฯ

๑๐๑. สจีวเรหิ กเปฺปตฺวา, มหาทานํ ปวตฺตยิ;
เอกวีสทินา เนวํ, นิพทฺธญฺจสฺส การยิฯ

๑๐๒. มหาวิหาเร กาเรสิ, สิลามณฺฑป มุตฺตมํ;
โลหปาสาทถเมฺภ จ, ปริวตฺติย ฐาปยิฯ

๑๐๓. มหาโพธิ สิลาเวทึ, อุตฺตรทฺวารโตรณํ;
ปติฏฺฐาเปสิ ถเมฺภ จ, จกฺกเณฺณ สจกฺกเกฯ

๑๐๔. ติโสฺส สีลาปฏิมาโย, ตีสุ ทฺวาเรสุ การยิ;
ฐปาเปสิ จ ปลฺลงฺกํ, ทกฺขิณมฺหิ สิลามยํฯ

๑๐๕. ปฺธานภูมึ กาเรสิ, มหาวิหารปจฺฉโต;
ทีปมฺหิ ชิณฺณกาวาสํ, สพฺพญฺจ ปฏิสงฺขริฯ

๑๐๖. ถูปาราเม ถูปฆรํ, เถรมฺพตฺถลเก ตถา;
อาราเม มณิโสมเวฺห, ปฏิสงฺขารยิ จ โสฯ

๑๐๗. ถูปาราเม มณิโสมา-ราเม มริจวฏฺฏเก;
ทกฺขิณเวฺห วิหาเร จ, อุโปสถฆรานิ จฯ

๑๐๘. เมฆวณฺณาภยเวฺหญฺจ, นววิหารมการยิ;
วิหารมหปูชายํ, ปิเณฺฑตฺวา ทีปวาสีนํฯ

๑๐๙ ตึํสภิกฺขุสหสฺสานํ, ฉจีวรมทาสิ จ;
มหาเวสาขปูชญฺจ, ตทา เอวํ อการยิฯ

๑๑๐ อนุวสฺสญฺจ สงฺฆสฺส, ฉจีวรมทามยิ;
ปาปกานํ นิคฺคเหน, โสเธนฺต สาสนํ ตุ โสฯ

๑๑๑ เวตุลฺลวาทิโน ภิกฺขู, อภยคิรินิวาสิโน;
คาหยิตฺวาสฏฺฐิมเตฺต, ชินสาสนกณฺฏเกฯ

๑๑๒ กตฺวาน นิคฺคหํ เตสํ, ปรติเร ขิปาปยิ;
ตตฺถ ขิตฺตสฺส เถรสฺส, นิสฺสิโต ภิกฺขุโจฬิโกฯ

๑๑๓ สงฺฆมิโตฺต’ตินาเมน, ภูติวิชฺชาทิโกวิโท;
มหาวิหาเร ภิกฺขุนํ, กุชฺฌิตฺวาน อิธคมาฯ

๑๑๔ ถูปาราเม สนฺนิปาตํ, ปวิสิตฺวา อสญฺญโต;
สงฺฆปาลสฺส ปริเวณ, วาสิเตฺถรสฺส ตตฺถ โสฯ

๑๑๕ โคฏฺฐาสยสฺส เถรสฺส, มาตุลสฺส’สฺส ราชิโน;
รโญฺญ นาเมนา‘‘ลปนฺต, วจนํ ปฏิพาหิยฯ

๑๑๖ รโญฺญ กุลูปโค อาสิ, ราชา ตสฺมิํ ปสีทิย;
เชฏฺฐปุตฺตํ เชฏฺฐติสฺสํ, มหาเสนํ กนิฏฺฐกํฯ

๑๑๗ อเปฺปสิ ตสฺส ภิกฺขุสฺส, โส สงฺคณฺหิ ทุติยกํ;
อุปนนฺธิ ตสฺมิํ ภิกฺขุสฺมิํ, เชฏฺฐติโสฺส กุมารโกฯ

๑๑๘ ปิตุโน อจฺจเย เชฏฺฐ, สิโสฺส ราชาอโหสิโส;
ปิตุ สารีร สกฺกาเร, นิคฺคนฺตุํ นิจฺฉมานเกฯ

๑๑๙ ทุฏฺฐามเจฺจ นิคฺคเหตุํ, สยํ นิกฺขมฺม ภูปติ;
กนิฏฺฐํ ปุรโต กตฺวา, ปิตุกายํ อนนฺตรํฯ

๑๒๐ ตฺโต อมเจฺจ กตฺวาน, สยํ หุตฺวาน ปจฺฉโต;
กนิเฏฺฐ ปิตุกาเย จ, นิกฺขเนฺต ตทนนฺตรํฯ

๑๒๑ ทฺวารํ สํวรยิตฺวาน, ทุฏฺฐมเจฺจ นิฆาติย;
สูเล อเปฺปสิ ปิตุโน, จิตกายสมนฺตโตฯ

๑๒๒ เตน’สฺส กมฺมุนา นามํ, กกฺขโลปปทํอหุ;
สงฺฆมิตฺตตุ โส ภิกฺขุ, ภีโต ตสฺมิํ นราธิปาฯ

๑๒๓ ตสฺสาภิเสกสมกาลํ, มหาเสเนน มนฺติย;
ตสฺสาภิเสกํ เปกฺขโนฺต, ปรตีรํ คโต อิโตฯ

๑๒๔ ปิตรา โส วิปฺปกตํ, โลหปาสาท มุตฺตมํ;
โกฏิธนํ อคฺฆนกํ, กาเรสิ สตฺตภูมกํฯ

๑๒๕. สฎฺฐิสตสหสฺสคฺฆํ, ปูชยิตฺวา มณิํตหิํ;
กาเรสิ เชฎฺฐติโสฺสตํ, มณิปาสาทนามกํฯ

๑๒๖. มณิ ทฺเว มหเคฺฆ จ, มหาถูเป อปูชยิ;
มหาโพธิฆเร ตีณิ, โตรณานิ จ การยิฯ

๑๒๗. การยิตฺวา วิหารํ โส, ปาจินติสฺส ปพฺพตํ;
ปญฺจวาเสสุ สงฺฆสฺส, อทาสิ ปุถุวี ปติฯ

๑๒๘. เทวานํปิยติเสฺสน, โส ปติฎฺฐาปิตํ ปุรา;
ถูปาราเม อุรุสิลา, ปฏิมํ จารุทสฺสนํฯ

๑๒๙. เนตฺวาน ถูปารามวฺหํ, เชฎฺฐติโสฺส มหีปหิ;
ปติฎฺฐาเปสิ อาราเม, ปาจินติสฺส ปพฺพเตฯ

๑๓๐. กาฬมตฺติกวาปิํโส, อทาเจติย ปพฺพเต;
วิหาร ปาสาท มหํ, มหาเวสาขเมว จฯ

๑๓๑. ภตฺวา ติํส สหสฺสสฺส, สงฺฆสฺส’ทา ฉจีวรํ;
อาฬมฺพคามวาปิํโส, เชฎฺฐติโสฺส อการยิฯ

๑๓๒. เอวํ โส วิวิธํ ปุญฺญํ, ปาสาทกรณาทิกํ;
กาเรนฺต ทสวสฺสานิ, ราชา รชฺชมการยิฯ

๑๓๓. อิติ พหุวิธ ปุญฺญ เหตุ ภูตา,
นรปติตา พหุปาปเหตุ จาติ;
มธุรมิว วิเสนมิสฺสมนฺนํ,
สุชนมโน ภชเต น ตํ กทาปิฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ตโยทสราชโกนาม

ฉตฺติํสติโม ปริเจฺฉโทฯ

สตฺตตึสติม ปริเจฺฉท

ปญฺจราชโก

๑. เชฏฺฐติสฺสจฺจเย ตสฺส, มหาเสโน กนิฏฺฐโก;
สตฺตวีสติวสฺสานิ, ราชา รชฺชมการยิฯ

๒. ตสฺส รชฺชาภิเสกํ ตํ,
กาเรตุํ ปรตีรโต;
โส สงฺฆมิตฺตเตฺถโร ตุ,
กาลํ ญตฺวา อิธาคโตฯ

๓. ตสฺสาภิเสกํ กาเรตฺวา, อญฺญํ กิจฺจญฺจเนกธา;
มหาวิหาร วิทฺธํสํ, กาตุกาโม อสญฺญโตฯ

๔. อวินยวาทิโน เอเต, มหาวิหารวาสิโน;
วินยวาที มยํ ราช, อิติ คาหิย ภูปตึฯ

๕. มหาวิหารวาสิสฺส , อาหารํ เทติ ภิกฺขุโน;
โย โส สตํ ทณฺฑิโย’ติ, รญฺญา ทณฺฑํ ฐปาปยิฯ

๖. อุปทฺทุตา เตหิ ภิกฺขู, มหาวิหารวาสิโน;
มหาวิหารํ ฉฑฺฑตฺวา, มลยํ โรหณํ อคุํฯ

๗. เตน มหาวิหาโร’ยํ, นววสฺสานิ ฉฑฺฑิโต;
มหาวิหารวาสีหิ, ภิกฺขูหิ อาสิ สุญฺญโกฯ

๘. ‘‘โหติ อสฺสามิกํ วตฺถุ, ปุถุวิสามิโน’’อิติ;
ราชานํ สญฺญาเปตฺวา โส, เถโร ทุมฺมติ ทุมฺมตึฯ

๙. มหาวิหารํ นาเสตุํ, ลทฺธานุมติ ราชโต;
ตถา กาตุํ มนุเสฺส โส, โยเชสิ ทุฏฺฐมานโสฯ

๑๐. สงฺฆมิตฺตสฺส เถรสฺส, เสวโก ราชวลฺลโภ;
โสณามโจฺจ ทารโณ จ, ภิกฺขโว จ อลชฺชิโนฯ

๑๑. ภินฺทิตฺวา โลหปาสาทํ, สตฺตภูมก มุตฺตมํ;
ฆเร นานปฺปกาเร จ, อิโต’ภยคิรึ นยุํฯ

๑๒. มหาวิหารา นีเตหิ, ปาสาเทหิ พหูหิ จ;
อภยคิริวิหาโรยํ, พหุปาสาทโก อหุฯ

๑๓. สงฺฆมิตฺตํ ปาปมิตฺตํ, เถรํ โสณญฺจ เสวกํ;
อาคมฺม สุพหุํ ปาปํ, อกาสิ โส มหีปติฯ

๑๔. มหาสิลาปฏิมํ โส, ปาจินติสฺสปพฺพตา;

อาเนตฺวา’ภยคิริมฺหิ, ปติฏฺฐาเปสิ ภูปติฯ

๑๕. ปฏิมาฆรํ โพธิฆรํ, ธาตุสาลํ มโนรมํ;
จตุสาลญฺจ กาเรสี, สงฺขรี กุกฺกุฏวฺหยํฯ

๑๖. สงฺฆมิเตฺตน เถเรน, เตน ทารุณกมฺมุนา;
วิหาโร โส’ภยคิริ, ทสฺสเนโยฺย อหุ ตทาฯ

๑๗. เมฆวณฺณาภโย นาม, รโญฺญ สพฺพตฺถ สาขโก;
สขา อมโจฺจ กุชฺฌิตฺวา, มหาวิหารนาสเนฯ

๑๘. โจโร หุตฺวาน มลยํ, คนฺตฺวา ลทฺธมหพฺพโล;
ขนฺธาวารํ นิเวเสสิ, ทุรติสฺสกวาปิยํฯ

๑๙. ตตฺรา’คตํ ตํ สุตฺวา, สหายํ โส มหีปติ;
ยุทฺธาห ปจฺจุคฺคนฺตฺวาน, ขนฺธาวารํ นิเวสยิฯ

๒๐. สาธุํ ปานญฺจ มํสญฺจ, ลภิตฺวา มลยาคตํ;
‘‘น เสวิสฺสํ สหาเยน, วินา รญฺญา’’ติ จินฺติยฯ

๒๑. อาทาย ตํ สยํเยว, รตฺตึ นิกฺขมฺม เอกโก;
รโญฺญ สนฺติกมาคมฺม, ตมตฺถํ ปฏิเวทยิฯ

๒๒. เตนา’ภตํ เตน สห, วิสฺสโตฺถ ปริภุญฺชิย;
‘‘กสฺมา โจโร อหุ เม ตฺวํ, ‘‘อิติ ราชา อปุจฺฉิตํฯ

๒๓. ‘‘ตยา มหาวิหารสฺส, นาสิตตฺตา’’ติ อพฺรุวิ;
‘‘วิหารํ วาสยิสฺสามิ, เขมเมตํ มมจฺจยํฯ

๒๔. อิเจฺฉว มพฺรวี ราชา, ราชานํ โส ขมาปยิ;
เตน สญฺญาปิโต ราชา, นครํเยว อาคมิฯ

๒๕. ราชานํ สญฺญเปตฺวา โส, เมฆวณฺณาภโย ปน;
รญฺญา สห น อาคญฺฉิ, ทพฺพสมฺภารการณาฯ

๒๖. วลภา ภริยา รโญฺญ, เอกํ เลขกธีติกา;
มหาวิหารนาสมฺหิ, ทุกฺขิตํ ตํ วินาสกํฯ

๒๗. เถรํ มาราปยิ กุทฺธา, สํคเหตฺวาน วฑฺฒกึ;
ถูปารามํ วินาเสตุํ, อาคตํ ทุฏฺฐมานสํฯ

๒๘. มาราเปตฺวา สงฺฆมิตฺต-เตฺถรํ ทารุณการกํ;
โสณามจฺจทารณญฺจ, ฆาตยิํสุ อสญฺญกาฯ

๒๙. อาเนตฺวา ทพฺพสมฺภารํ, เมฆวณฺณาภโย ตุ โส;
มหาวิหาเรเนกานิ, ปริเวณานิ การยิฯ

๓๐. อภเยนภโย ตสฺมึ, วูปสเนฺต ตุ ภิกฺขโว;
มหาวิหารํ วาเสสุํ, อาคนฺตฺวาน ตโต ตโตฯ

๓๑. ราชา มหาโพธิฆเร, ปจฺฉิมาย ทิสาย ตุ;
กาเรตฺวา โลหรูปานิ, ฐปาเปสิ ทุเว ตุ โสฯ

๓๒. ทกฺขิณารามวาสิมฺหิ, กุหเก ชิมฺหมานเส;
ปสีทิตฺวา ปาปมิเตฺต, ติสฺสเตฺถเร อสญฺญเตฯ

๓๓. มหาวิหารสีมเนฺต , อุยฺยาเน โชตินามเก;
เชตวนวิหารํ โส, วารยโนฺตปิ การยิฯ

๓๔. ตโต สีมํ สมุคฺฆาตุํ, ภิกฺขุสงฺฆมยาจิโส;
อทาตุกามา ตํ ภิกฺขู, วิหารมฺหา อปกฺกมุํฯ

๓๕. อิธ สีมาสมุคฺฆาตํ, ปเรหิ กริยมานกํ;
โกเปตุํ ภิกฺขโว เกจิ, นิลียึสุ ตหึ ตหึฯ

๓๖. มหาวิหาโร นวมาเส, เอวํ ภิกฺขูหิ วชฺชิโต;
‘‘สมุคฺฆาตํ กริมฺหา’’ติ-ปเร ภิกฺขู อมญฺญิสุํฯ

๓๗. ตโต สีมาสมุคฺฆาเต, พฺยาปาเร ปรินิฎฺฐิเต;
มหาวิหารํ วาเสสุํ, อิธาคนฺตฺวาน ภิกฺขโวฯ

๓๘. ตสฺส วิหารคาหิสฺส, ติสฺสเตฺถรสฺส โจทนา;
อนฺติมวตฺถุนา อาสิ, ภูตตฺถํ สงฺฆมชฺฌคาฯ

๓๙. วินิจฺฉิย มหามโจฺจ, ตถา ธมฺมิกสมฺมโต;
อุปฺปพฺพาเชสิ ธเมฺมน, ตํ อนิจฺฉาย ราชิโนฯ

๔๐. โสเยว ราชา กาเรสิ, วิหารํ มณิหีรกํ;
ตโย วิหาเร กาเรสิ, เทวาลยํ วินาสิยฯ

๔๑. โคกณฺณํ เอรกาปิลฺลํ, กลนฺทพฺราหฺมณคามเก;
มิคคามวิหารญฺจ, คงฺคเสนกปพฺพตํฯ

๔๒. ปจฺฉิมาย ทิสายาถ, ธาตุเสนญฺจ ปพฺพตํ;
ราชา มหาวิหารญฺจ, โกกวาตมฺหิ การยิฯ

๔๓. รูปารมฺมวิหารญฺจ, จูฬวิฎฺฎญฺจ การยิ;
อุตฺตราภยสเวฺห จ, ทุเว ภิกฺขุนุปสฺสเยฯ

๔๔. กาลเวฬกยกฺขสฺส, ฐาเน ถูปญฺจ การยิ;
ทีปมฺหิ ชิณฺณกาวาเส, พหู จ ปฏิสงฺขริฯ

๔๕. สงฺฆเตฺถรสหสฺสสฺส, สหสฺสคฺฆมทาสิ โส;
เถรทานญฺจ สเพฺพสํ, อนฺวสฺสญฺจ จีวรํฯ

๔๖. อนุนปานาทิทานสฺส, ปริเจฺฉโท น วิชฺชติ;
สุภิกฺขตฺถาย กาเรสิ, โส’ว โสฬส วาปิโยฯ

๔๗. มณิหีรมหาวาปึ , ชลฺลุรํ ขาณุนามกํ;
มหามณึ โกกวาตํ, โมรกปรกวาปิกํฯ

๔๘. กุพฺพาหกํ วาหกญฺจ, รตฺตมาลกณฺฑกมฺปิ จ;
ติสฺสวฑฺฒมานกญฺจ, เวฬงฺควิฏฺฐิกมฺปิ จฯ

๔๙. มหาคลฺลจีรวาปึ, มหาทารคลฺลกมฺปิ จ;
กาฬปาสาณวาปิญฺจ, อิมา โสฬส วาปิโยฯ

๕๐. คงฺคาย ปพฺพวฺวฺหํโส, มหามาติญฺจ การยิ;
เอวํ ปุญฺญมปุญฺญญฺจ, สุพหุํ โส อุปาจินีติฯ

๕๑. อสาธุสงฺคเมเนวํ, ยาวชีวํ สุภาสุภํ;
กตฺวา คโต ยถากมฺมํ, โส มหาเสนภูปติฯ

๕๒. ตสฺมา อสาธุสํสคฺคํ, อารกา ปริวชฺชิย;
อหึ วา’สิ วิสํ ขิปฺปํ, กเรยฺย’ตฺถหิตํ พุโธฯ

๕๓. อหุ ราชา สิริเมฆ-วโณฺณ ตสฺส สุโต ตโต;
วนฺธาตา วิย โลกสฺส, สพฺพสมฺปตฺติทายโกฯ

๕๔. มหาเสเนน ปาปานํ, วสเคน วินาสิเต;
มหาวิหาเร สเพฺพปิ, สนฺนิปาติย ภิกฺขโวฯ

๕๕. อุปสงฺกมฺม วนฺทิตฺวา, นิสีโนฺน ปุจฺฉิ สาทโร;
‘‘ปิตรา สงฺฆมิตฺตสฺส, สหาเยน วินาสิตํฯ

๕๖. กึ กิเมวา’’ติ อาหํสุ, ภิกฺขโว ตํ นริสฺสรํ;
‘‘สีมายุคฺฆาฏนํ กาตุํ, วายมิตฺวาปิ เต ปิตาฯ

๕๗. นาสกฺขิ อโนฺตสีมายํ, ภิกฺขูนํ วิชฺชมานโต;
ภูมิคพฺภนิลีนาหิ, สตฺตาสุํ เอตฺถ ภิกฺขโวฯ

๕๘. อมโจฺจ โสณามโจฺจ จ, สงฺฆมิโตฺต จ ปาปิโย;
ราชานํ สญฺญาเปตฺวาน, อปุญฺญํ เตน การยุํฯ

๕๙. ภินฺทิตฺวา โลหปาสาทํ, สตฺตภูมกมุตฺตมํ;
ฆเร นานปฺปกาเร จ, อิโต’ภยคิรึ นยุํฯ

๖๐. มาสเก จตฺพุเทฺธหิ, นิวุเตฺถ เจติยงฺคเณ;
วปาเปสุญฺจ ทุปฺปญฺญา, ปสฺส พาลสมาคมํ’’ฯ

๖๑. ตํ สุตฺวา ปิตุกมฺมํ โส, นิพฺพิโนฺน พาลสงฺคเม;
ปิตรา นาสิตํ ตตฺถ, สพฺพํ ปากติกํ อกาฯ

๖๒. โลหปาสาทมคโท’ว, กาสิ ปาสาทมุตฺตมํ;
รโญฺญ มหาปนาทสฺส, ทเสฺสโนฺต วิย ภูตเลฯ

๖๓. ปริเวณานิ สพฺพานิ, นาสิตานิ นิเวสยิ;
โภเค อารามิกานญฺจ, ยถาฐาเน ฐเปสิ โสฯ

๖๔. ปิตรา ปจฺจยานญฺจ, ปจฺฉินฺนตฺตา วิพุทฺธินา;
ฉิทฺทาวาสํ ฆนาวาสํ, วิหารํ’กาสิ พุทฺธิมาฯ

๖๕. การิเต ปิตรา โชติ วเนเจ’โส วิหารเก;
กมฺมํ วิปฺปกตํ สพฺพํ, นิฏฺฐาเปสิ นริสฺสโรฯ

๖๖. เถรสฺสา’ถ มหินฺทสฺส, สมณินฺทสฺส สุนฺโน;
สุตฺวาน มนุชิโนฺท โส, ปวตฺติํ สพฺพมาทิโตฯ

๖๗. ปสีทิตฺวา คุเณ ตสฺส, ราชา ทิปฺปปสาทเก;
‘‘อิสฺสโร วต ทีปสฺส, เถโร’’ อิติ วิจินฺติยฯ

๖๘. ปฏิพิมฺพํ สุวณฺณสฺส, กตฺวา ตมฺมาณ นิสฺสิตํ;
ปุพฺพกตฺติกมาสสฺส, ปพฺพปเกฺข ตุ สตฺตเมฯ

๖๙. ทิเน เนตฺวา เจติยมฺพ-ถเล เถรมฺพสญฺญิเต;
ตตฺรฏฺฐเม นิวาเสตฺวา, ตโต ตุ นวเม ปนฯ

๗๐. มหาเสนํ คเหตฺวา โส, เทวเสนา สมูปมํ;
โอโรเธ นคเร เจว, เคหรกฺขณเก วินาฯ

๗๑. ลํกาทีเป จ สกเล, สเพฺพ อาทาย ภิกฺขโว;
วิสฺสเชฺชตฺวา มนุเสฺส จ, นคเร จารกฏฺฐิเตฯ

๗๒. ปฏฺฐเปตฺวา มหาทานํ, อยญฺจาขิลปาณินํ;
ปูชํ สโพฺพปหาเรหิ, กโรโนฺต จ อนูปมํฯ

๗๓. ปจฺจุคฺคมนเมตสฺส, ทีปสตฺถุสฺส สตฺถุโน;
วรปุตฺตสฺส โส กตฺวา, เทวราชา’ว สตฺถุโนฯ

๗๔. เจติยมฺพถลา ยาว, นครํ สาธุสชฺชยิ;
มคฺคํ เวสาลิโต ยาว, สาวตฺถินครํ ยถาฯ

๗๕. วิสฺสเชฺชตฺวา ตหิํ โภคํ, สพฺพํ เถรสฺส โส ปิตา;
ราชา โมคฺคลิปุตฺตสฺส, เถรสฺสา’คมเน วิยฯ

๗๖. ทตฺวา ตตฺถ มหาทานํ, กปฺปณฺทฺธิวนิพฺพเก;
ภิกฺขโวปิ จ โตเสตฺวา, ปจฺจเยหิ จตูหิ’ปิฯ

๗๗. เถรสฺสา’คมเน เอวํ, ปสฺสตูติ มหาชเน;
คเหตฺวา ตํมหเนฺตน, สกฺกาเรน มหายโสฯ

๗๘.ตมฺหา โอรุยฺห โส มหา, สยํ หุตฺวา ปุเรจโร;
ภิกฺขโว จาปิ กตฺวาน, ปริวาเร สมนฺตโตฯ

๗๙.เถรสฺส พิมฺพํ โสวณฺณํ, ขิรสาครมชฺฌโค;
สญฺญา ฆนปริกฺขิโตฺต, เหมเมรุ'ว โสภถฯ

๘๐. เวสาลินครํ สุตฺตํ, เทเสตุํ โลกนายโก;
อคมา เอวเมวาติ, ทเสฺสสิ จ มหาชนํฯ

๘๑. เอวํ กโรโนฺต สกฺการ-สมฺมานํ โส นราสโภ;
นครสฺส'สฺส ปาจิน-ทฺวารปเสฺส สยํกตํฯ

๘๒. อุปสงฺกมฺม สายเณฺห, วิหารํ โสตฺถิยา กรํ;
ตีหํ ตตฺถาปิ วาเสสิ, พิมฺพํ ตํ ชินสุนฺโนฯ

๘๓. นครํ สาธุสเชฺชตฺวา, ตโต ทฺวาทสเม ทิเน;
สตฺถุสฺสา'ทิปฺปเวสมฺหิ, ปุรํ ราชคหํ ยถาฯ

๘๔. ปฏิมํ นีหริตฺวา ตํ, วิหารํ โสตฺถิยา กรํ;
นคเร สาคราการ, วตฺตมาเน มหามเหฯ

๘๕. มหาวิหารํ เนตฺวาน, เตมาสํ โพธิยงฺคเณ;
นิวาเสตฺวา ปเวเสตฺวา, เตเนว วิธินา ปุรํฯ

๘๖. ราชเคหสมีปมฺหิ, ปุพฺพทกฺขิณโกณเก;
ปฏิพิมฺพสฺส กาเรสิ, ตสฺส สาธุนิเวสนํฯ

๘๗.กาเรตฺวา อิทฺธิยาทีนํ, ปฏิมาโย วิสารโท;
เถเรน สห ตเตฺถ'ว, นิเวเสสิ มหาปติฯ

๘๘. อารกฺขํ ปฏฺฐเปตฺวา, ปูชาย จ ปริพฺพยํ;
อนุสํวจฺฉรํ กาตุํ, เอวเมว นิโยชยิฯ

๘๙.ตสฺสาณมนุรกฺขนฺตา , ราชา ตพฺพํสิกา อิธ;
ยาว'ชฺชปริรกฺขนฺติ, ตํ วิธึ น วินาสิยฯ

๙๐. ปวารณาทิเน เนตฺวา, วิหารํ นครา ตโต;
กาตุํ เตรสิยํ ปูชํ, อนฺวสฺสํ นิโยชยิฯ

๙๑. วิหาเร อภเย ติสฺส-วสเภ โพธิปาทเป;
สิลาเวทิญฺจ กาเรสิ, ปาการญฺจ มโนหรํฯ

๙๒. นวเม ตสฺส วสฺสมฺหิ, ทาฐาธาตุํ มเหสิโน;
พฺราหฺมณีกาจิ อาทิย, กาลิงฺคมฺหา อิธานยิฯ

๙๓. ทาฐาธาตุสฺส วํสมฺหิ, วุเตฺตน วิธสนํ;
คเหตฺวา พหุมาเนน, กตฺวา สมฺมา น มุตฺตมํฯ

๙๔. ปกฺขิปฺตฺวา กรณฺฑมฺหิ, วิสุทฺธผลิกุมฺภเวฺห;
เทวานํปิยติเสฺสน, ราชวตฺถุมฺหิ การิเตฯ

๙๕. ธมฺมจกฺกวฺหเย เคเห, วฑฺฒยิตฺถ มหีปติ;
ตโต ปฏฺฐาย ตํ เคหํ, ทาฐาธาตุฆรํ อหุฯ

๙๖. ราชา สตสหสฺสานํ, นวกํ ปุณฺนมานโส;
วิสฺสเชฺชตฺวา ตโต’กาสิ, ทาฐาธาตุ มหามหํฯ

๙๗. อนุสํวจฺฉรํ เนตฺวา, วิหารมภยุตฺตรํ;
ตสฺส ปูชาวิธึ กาตุ, เมวํ รูปํ นิโยชยิฯ

๙๘. อฏฺฐารส วิหาเร จ, การาเปสิ มหีปติ;
อนุกมฺปาย ปาณีนํ, วาปิโย จ ถิโรทิกาฯ

๙๙. โพธิ ปูชาทิ ปุญฺญานิ, อปฺปเมยฺยานิ การิย;
อฏฺฐวีสติเม วเสฺส, คโภ โส ตสฺส ยา คติฯ

๑๐๐. กุมาโร เชฏฺฐติโส’ถ, ภาตา ตสฺส กนิฏฺฐโก;
ฉตฺตํ ลเงฺฆสิ สํกายํ, ทนฺตสิปฺปมฺหิ โกวิโทฯ

๑๐๑. กตฺวา กมฺมานิ จตฺรานิ, ทุกฺกรานิ มหีปติ;
สิปฺปายตน เมตํ โส, ติกฺขาเปสิ พหูชเนฯ

๑๐๒. อณโตฺต ปิตุนา’กาสิ, อิทฺธิหิ วิย นิมฺมิตํ;
โพธิสตฺต สรูปญฺจ, รูปํ สาธุ มโนหรํฯ

๑๐๓. อุปสยญฺจ ปลฺลงฺกํ, ฉตฺตํ รตนมณฺฑปํ;
จิตฺรทนฺตมยํ กิญฺจิ, ตสฺส กมฺมํ ตหึ ตหึฯ

๑๐๔. กตฺวา โส นววสฺสานิ, ลํกาทีปานุสาสนํ;
อเนกานิ จ ปุญฺญานิ, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๑๐๕. พุทฺธทาโส ตโต ตสฺส, ปุโตฺต อาสิ มหีปติ;
คุณานํ อากโร สพฺพ-รตนานํ’ว สาคโรฯ

๑๐๖. สุขํ สพฺพปโยเคหิ, กโรโนฺต ทีปวาสินํ;
รกฺขมาลกมนฺทํ’ว, ปุรํ วสฺสวโณ ธนีฯ

๑๐๗. ปญฺญา ปุญฺญคุญูเปโต, วิสุทฺธกรุณาลโย;
ตถา ทสหิ ราชูนํ, ธเมฺมหิ สมุคาคโตฯ

๑๐๘. จตโสฺส อคติ หิตฺวา, การยโนฺต วินิจฺฉยํ;
ชนํ สงฺคหวตฺถูหิ, สงฺคเหสิ จตูหิปิฯ

๑๐๙. จริยํ โพธิสตฺตานํ, ทเสฺสโนฺต สกฺขิปาณินํ;
ปิตา’ว ปุเตฺต โส สเตฺต, อนุกมฺปิตฺถ ภูปติฯ

๑๑๐. ทฬิทฺเท ธนทาเนนา-กาสิ ปุณฺณมโนรเถ;
สุขิเต สพฺพโภคานํ, ชีวิตสฺส จ คุตฺติยาฯ

๑๑๑. สาธโว สงฺคเหนา’ถ, นิคฺคเหน อสาธโว;
คิลาเน เวชฺชกเมฺมน, สงฺคเหสิ มหาปติฯ

๑๑๒. อเถก ทิวสํ ราชา, หตฺถิกฺขนฺธวรํ คโต;
ติสฺสวาปึ นหานตฺถํ, คจฺฉมาโน มหาปเถฯ

๑๑๓. อทฺทเส’กํ มหานาคํ, กุจฺฉิโรค สมปฺปิตํ;
ปุตฺตภาค วิหารสฺส, ปเสฺส วมฺมิกมตฺถเกฯ

๑๑๔. อุตฺตาน มุทเร โรคํ, ทเสฺสตุํ คณฺฑสญฺญิตํ;
นิปนฺนํโส’ถ จิเนฺตสิ, ตโต โรคีติ นิจฺฉยํฯ

๑๑๕. อโถ’รุยฺห มหานาคํ, มหานาค สมีปโค;
เอวมาห มหานาโค, มหานาคมนาควาฯ

๑๑๖. “การณํ เต มหานาค, ญาตมาคมเน มยา;
กุเมฺห ขลุ มหาเตชา, ขิปฺปํ กุปฺปิตสีลิโนฯ

๑๑๗. ตสฺมา ผุสิตฺวา ตํ กมฺมํ, กาตุํ สกฺกา น เต มยา;
อผุสิตฺวาปิ โน สกฺกา, กินฺนุกาตพฺพเมตฺถี’ติฯ

๑๑๘. เอวํ ปฺเตฺต ผณิโนฺท โส, เกวลํ ผณมตฺตโน;
พิลสฺส’โนฺต ปเวเสตฺวา, นิปฺปชฺชิตฺถ สมาหิโตฯ

๑๑๙. อเถ’น มุปสงฺกมฺม, อุจฺฉงฺคคตมตฺตโน
สตฺถํ คเหตฺวา ผาเลตฺวา, อุทรํ ตสฺส โภคิโนฯ

๑๒๐. นีหริตฺวา ตโต โทสํ, กตฺวา เภสชฺช มุตฺตมํ;
สปฺปํ ตํ ตงฺขเณเนว, อกาสิ สุขิตํ ตทาฯ

๑๒๑. อตฺตาน เมวํ โถเมสิ, “มหาการุญฺญตํ มม;
ติรจฺฉานาปิ ชานึสุ, สาธุ รชฺชนฺติ เม กตํฯ

๑๒๒. ทิสฺวา สุขิตมตฺตานํ, ปนฺนโคโส มหีปตึ;
ปูเชตุํ ตสฺส ปาทาสิ, มหคฺฆํ มณิมตฺตโนฯ

๑๒๓. สิลามยาย สมฺพุทฺธ-ปฏิมาย อการยิ;
มิณึ ตํ นยนํ ราชา, วิหาเร อภยุตฺตเรฯ

๑๒๔. เอโกปิ ภิกฺขุ ภิกฺขโนฺต, คามมฺหิ ถุสวิตฺถิเก;
สุกฺขํ ภิกฺขํ ลภิตฺวาน, ขีรภิกฺขาย สญฺจรํฯ

๑๒๕. ขีรํ สปฺปาณกํ ลทฺธา, ปริภุญฺชิตฺถ กุจฺฉิยํ;
ปาณกา พลโว หุตฺวา, อุทรํ ตสฺส ขาทิสุํฯ

๑๒๖. ตโต โส อุปสงฺกมฺม, ตํ นิเวเทสิ ราชิโน;
ราห ‘‘ชาโต สุโล’ยํ, กทา หาเรสิ กีทิสํฯ

๑๒๗. โส อาห’’ ถุสวิตฺถิมฺหิ, คาเม ขีเรน โภชเน;
ภุเตฺต’ติ ราชา อญฺญาสิ, ขีรํ สปฺปาณกํ’’อิติฯ

๑๒๘. ตเทว อโสฺส เอโกปิ, สิราเวธ ติกิจฺฉิโย;
ราชา ตสฺส สิราเวธํ, กตฺวา อาทาย โลหิตํฯ

๑๒๙. ปาเยตฺวา สมณํ อาห, มุหุตฺตํ วีตินามย;
‘‘อสฺสโลหิตมณ’’นฺติ, ตํ สุตฺวา สมโณวมิฯ

๑๓๐. ปาณกา โลหิเตเนว, นิกฺขมึสุ สุขี อหุ;
ภิกฺขุํ ราชา นิเวเทสิ, กุจฺฉิเมวํ ปนตฺตโนฯ

๑๓๑. ‘‘เอกสตฺถปหาเรน , ปาณกา สมโณ หโย;
กตา อโรคา สมฺมเม, เวชฺชกมฺม มโห’’อิติฯ

๑๓๒. ปิวโนฺต โตยเมโก หิ,
เทฑฺฑุภณฺฑํ มชานิย;
อโชฺฌหริตทา อาสิ,
ตโต ชาโต’ติ เทฑฺฑุโภฯ

๑๓๓. อโนฺต ตุ ทิตฺถตุเณฺฑน, เตน ทุเกฺขน ปีฬิโต;
ราชานํ มคมา ราชา, นิทานํ ตสฺส ปุจฺฉิยฯ

๑๓๓. อโนฺต ตุ ทิตฺถตุเณฺฑน, เตน ทุเกฺขน ปีฬิโต;
ราชานํ มคมา ราชา, นิทานํ ตสฺส ปุจฺฉิยฯ

๑๓๔. เอเนฺตา สโปฺป’ติ วิญฺญาย, สตฺตาหมุปวาสิย;
สฺนฺหาตสุ วิลิตฺตญฺจ, สยเน สาธุ สนฺถเตฯ

๑๓๕. สยาเปสิ ตโต โส’ติ, นิทฺทาย มุขมตฺตโน;
วิวริตฺวา ตทา สุโตฺต, ตโต ตสฺส มุขนฺติเกฯ

๑๓๖. มํสเปสึ ฐปาเปสิ, สรชฺชุํ ตสฺส นิคฺคโต;
คเนฺธน ตํ ฑํสิตฺวาน, อโนฺต วิสิตุมารภิฯ

๑๓๗. รชฺชุยา’ถ คเหตฺวาน, สมากฑฺฒิก ปาณิยํ;
อุทเก ปาตยิตฺวาน, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๑๓๘. ‘‘เวโชฺช อโหสิ สมฺมาส-มฺพุทฺธสฺส กิร ชีวโก;
กมฺมํ วิชฺชติ โลกสฺส, กตํ กึเตน ทุกฺกรํฯ

๑๓๙. อีทิสํ กสิราโส’ปิ, กมฺมํ นเตฺถ’ตฺถ สํสโย;
สพฺพาทเรน กุพฺพโนฺต, อโห ปุโญฺญ ทโย มมฯ

๑๔๐. ตถา เหโลฺลลิคามมฺหิ, จณฺฑาลิ มุฬฺหคพฺภินิํ;
ชาตํ สตฺตสุ วาเรสุ, สคพฺภํ สุขิตํ อกาฯ

๑๔๑. วาตโพเธน เอโก’ปิ, ภิกฺขุ อุฏฺฐาปิโต อหุ;
โคปานสี คเตตมฺหิ, ทุกฺขาโมเจสิ พุทฺธิมาฯ

๑๔๒. ปิวนฺตสฺสาปิ มณฺฑูก, ชีพยุตฺตํ ชลํ ลหุํ;
นาสิกา พิลโต คนฺตฺวา, พีชมารุยฺห มตฺถกํฯ

๑๔๓. ภิชฺชิตฺวา อาสิ มณฺฑูโก, โส วุโทฺธ ตตฺถ คจฺฉติ;
เมฆสฺสา’คมเน เตน, โส’นิพฺพชฺชติ มาณโวฯ

๑๔๔. ผาเลตฺวา มตฺถกํ ราชา, มณฺฑูกมปนีย โส;
กปาลานิ ฆเฏตฺวาน-กาสิ ปากติกํ ขเณฯ

๑๔๕. หิตตฺถํ ทีปาวาสินํ, คาเม คาเม มหีปติ;
กาเรตฺวา เวชฺชสาลาโย, วเชฺช ตตฺถ นิโยชยิฯ

๑๔๖. สเพฺพสํ วชฺชสตฺถานํ, กตฺวา สารตฺถสงฺคหํ;
ฐเปสิ เวเชฺช ทีปสฺส, ติกิจฺฉตฺถมนาคเต;
โยเชสิ เวชฺช เมเกกํ, ราชา คาม ทฺวิปญฺจเกฯ

๑๔๗. อทา วิสทฺธ เขตฺตานํ, เวชฺชานมุปชีวนํ;
เวเชฺชหตฺถีนมสฺสานํ, พลสฺส จ นิโยชยิฯ

๑๔๘. ปีฐสปฺปีนมนฺธานํ, สาลาโย จ ตหิํ ตหิํ;
กาเรสิ สห โภเคน, สาลาโย จ มหาปเถฯ

๑๔๙. นิจฺจมโสฺสสิ สทฺธมฺมํ, สกฺกตฺวา ธมฺมภาณเก;
ธมฺมภาณกวฏฺฏญฺจ, ปฏฺฐเปสิ ตหิํ ตหิํฯ

๑๕๐. สาฎกนฺตรโต กตฺวา, สตฺถ วฏฺฏิํ มหาทโย;
ทิเฏฺฐ ทิเฏฺฐ ปโมเจสิ, ทุกฺขมฺหา ทุกฺขิเต ชเนฯ

๑๕๑. อเถก ทิวสํ ราชา, ราชาภรณ มณฺฑิโต;
สทฺธิํ คจฺฉติ เสนาย, เทเวหิ วิย วาสโวฯ

๑๕๒. ตํ ทิสฺวา สิริโสภคฺค-มคฺคํ ปตฺตํ มหี ปติํ;
ราชิทฺธิหิ วิราชนฺตํ, พทฺธเวโร ภวนฺตเรฯ

๑๕๓. ทุฏฺฐิ เอโก ปกุปฺปิตฺวา, หเฏฺฐนาหนิยา’วติํ;
โปเถโนฺต ตญฺจ โปเถโนฺต, ภูมิํ กตฺตรยฏฺฐิยาฯ

๑๕๔. อโกฺกเสสิ อเนเกหิ, อโกฺกสวจเนหิ จ;
วิปฺปการํมิมํ ทิสฺวา, ทูรโต’ว มหีปติฯ

๑๕๕. ‘นาหํ สรามิ สตฺตสฺส, กสฺสา’ปิ กตมปฺปิยํ;

ปุพฺพเวรี อยํ ชาตุ, นิพฺพาเปสฺสามิตํ’’ อิติฯ

๑๕๖. อณาเปสิ สมีปฏฺฐํ, ปุริสํ ‘‘คจฺฉ กุฏฺฐิโน;
อมุกสฺสา’ภิชานาหิ, จิตฺตาจาร’’นฺติ โส ตโตฯ

๑๕๗. สหาโย วิย กุฏฺฐิสฺส, สมีปมฺหิ นิสีทิย;
‘‘รุโฏฺฐ กิมตฺถํ โภ ตฺว’’นฺติ, ปุจฺฉิ สพฺพมโวจ โสฯ

๑๕๘. ‘‘ทาโส เม พุทฺธทาโส’ยํ, ราชาหุ ปุญฺญกมฺมุนา;
อวมญฺญาย มํ มยฺหํ, ปรโต โต ยาติ หตฺถินาฯ

๑๕๙. ชานาเปสฺสามิ อตฺตานํ, กติปาเหน โสยทิ;
หตฺถํ เม เอติ กาเรตฺวา, สพฺพํ ทาสาน นิคฺคหํฯ

๑๖๐. โน เจ หตฺถํ มมา’ยาติ, มาเรตฺวา คลโลหิตํ;
ปิวิสฺสามิ น สเนฺทโห, น จิเรเนว ปสฺสสิ’’ฯ

๑๖๑. โส คนฺตฺวา นรปาลสฺส, ปวตฺตึ ตํ นิเวทยิ;
‘‘ปุพฺพเวริ มมายนฺติ, นิจฺฉินิตฺวา มหามติฯ

๑๖๒. วิโน เทตุมุปาเยน, ปุตฺตํเวรนฺติ เวริโน;
‘‘สาธุ สงฺคณฺตํ ตฺว’’นฺติ, ปุริสํ ตํ นิเยชยิฯ

๑๖๓. โส กุฏฺฐิมุปสงฺกมฺม, สหาโย ปิย อาหตํ;
‘‘ราชานํ ตํ วินาเสตุํ, เจเตตฺวา กาลเมตฺตกํฯ

๑๖๔. อลภโนฺต สหายํ เม, นาสกฺขิ ตสฺส ฆาตเน;
ลทฺธาตุเมฺห นยิสฺสามิ, มตฺถกํ เม มโนรถํฯ

๑๖๕. เอถ เคเห วสิตฺวา เม, โหถ เม อนุวตฺตกา;
อหเมว’สฺส นาเสมิ, กติปาเหน ชีวิตํฯ

๑๖๖. อิติ วตฺวาน ตํ กุฏฺฐํ, เนตฺวา โส ฆรมตฺตโน;
สุนฺหาต สุวิลิตฺตญฺจ, นิวตฺถสุขุมมฺพรํฯ

๑๖๗. สุภุตฺตมธุราหารํ, โยพฺพนิตฺถิกถาทรํ;
สยาเปสิ มนุญฺญมฺหิ, สยเน สาธุ สนฺถเตฯ

๑๖๘. เอเต เนว นิยาเมน, กติปาหํ นีวาสิย;
ญตฺวา ตํ ชาตวิสฺสาสํ, สุขิตํ ปีณิตินฺทฺริยํฯ

๑๖๙. ‘‘รโญฺญ ทินฺน’’นฺติ วตฺวาน, ขชฺชโภชฺชาทิกํ อทา;
ทฺวตฺติกฺขตฺตุํ นิเสเธตฺวา, เตน’ชฺฌิโฏฺฐ นมคฺคหิฯ

๑๗๐. ภูปาเลน กเมนา’สิ, วิสฺสโตฺถ’ติว ภูมิโป;
มโตติ สุตฺวา ตสฺสา-สิ หทยํ ผลิตํ ทฺวิธาฯ

๑๗๑. เอวํ โรเค ติกิเจฺฉสิ, ราชา สารีรมานเส;
ฐเปสิ เวชฺช ทีปสฺส, ติกจฺฉตฺถ มนาคเตฯ

๑๗๒. ปญฺจวีสติหตฺถน, ปาสาเท โนปโสภิตํ;
มหาวิหาเรโมรวฺห-ปริเวณมการยิฯ

๑๗๓. สมณํ โคฬปานุญฺจ, อทา คามทฺวยํ ตหึ;
ธมฺมฆาสก ภิกฺขูนํ, โภเค กปฺปิยการเกฯ

๑๗๔. วิหาเร ปริเวเณ จ, สมฺปนฺน จตุปจฺจเย;
วาปิโย ทานสาลาโย, ปฏิมาโยจ การยิฯ

๑๗๕. ตเสฺสว รโญฺญ รชฺชมฺหิ, มหาธมฺมกถียติ;
สุตฺตานิ ปริวเตฺตสิ, สีหฬายนิรุตฺติยาฯ

๑๗๖. อภีติ ปุตฺตา ตสฺสา’สุํ, สูราวิรงฺครูปิโน;
อสีติยา สาวกานํ, นามกายิปทสฺสนาฯ

๑๗๗. สาริปุตฺตาทินาเมหิ, ปุเตฺตหิ ปริวาริโต;
พุทฺธทาโส สสมฺพุทฺธ-ราชาวิย วิโรจถฯ

๑๗๘. เอวํ กตฺวา หิตํทีป-วีสีนํ ติทิวํ คโต;
วเสฺส เอกูนตึสมฺหิ, พุทฺธทาโส นราธิโปฯ

๑๗๙. ตโต เชฏฺฐสุโต ตสฺส, อุปติโสฺส’สิ ภูปติ;
สพฺพราชคุโณเปโส, นิจฺจสีโล มหาทโยฯ

๑๘๐. ทสาปุญฺญกฺริยาหิตฺวา, ทสปุญฺญกฺริยา’ทียิ;
ราชธเมฺมจ ปูเรสิ, ราชปารมิตา ทสฯ

๑๘๑. คณฺหิ สงฺคหวตฺถูหิ, จถูหิ จ จตุทฺทิสํ;
มหาปาฬิมฺหิ ทาเปสิ, ราชาราชานุโภชนํฯ

๑๘๒. อุตฺตรมฺหิ ทิสาภาเค, เจติยมฺหา ตุ มงฺคลา;
ถูปญฺจ ปฏิมาเคหํ, ปฏิมญฺจา’ปิ การยิฯ

๑๘๔. กุโรนฺต ตญฺจ โส ราชา, มาขิชฺชนฺตุ ชนา อิติ;
การาเปสิ กุมาเรหิ, ทาเปตฺวา คุฬกณฺฑุลํฯ

๑๘๕. ราชุปฺปลวฺหยํ คิชฺฌ-กูฏํ โปกฺขรปาสยํ;
วาลาหสฺสญฺจ อมฺพุฏฺฐึ, โคณฺฑิโคมมฺหิ วาปิกํฯ

๑๘๖. วิหารํ ขณฺฑราชิญฺจ, วาปิโย จ ถิโรทิกา;
อปฺปมาณานิ ปุญฺญานิ, การาเปสิ ตหึ ตหึฯ

๑๘๗. วสฺสามาเนปิ โส วเสฺส, สยเน สนฺนิสินฺนโก;
เกวลํ ปริณาเมสิ, รตฺตึ ‘‘เขโท ชนสฺสี’’ติฯ

๑๘๘. สุตฺวา อมจฺจ ตํ เนตฺวา, อุยฺยานํ ชาทยีฆรํ;
เอวํ ปฏิจฺจ อตฺตานํ, ทุกฺขํ นากาสิ ปาณินํฯ

๑๘๙. กาเล ตสฺสา’สี ทุกฺขิตฺต-โรคทุเกฺขหิ ปีฬิโต;
ทีโป ทีโป ปโมปาป-ตมโส โส สุมานโสฯ

๑๙๐. ภิกฺขู ปุจฺฉิตฺถ’’กึภเนฺต, ทุพฺภิกฺขาทิภยทฺทิเต;
โลเก โลกหิตํ นตฺถิ, กตํ กิญฺจิ มเหสีนาฯ

๑๙๑. คงฺคาโรหณสุตฺตสฺส, อุปฺปตฺตึตสฺส นิทฺทิสุํ;
สุตฺวา ตํ สพฺพโสวณฺณํ, พิมฺพํ สมฺพุทฺธธาตุโนฯ

๑๙๒. กตฺวา สตฺถุสิลาปตฺตํ, โสทกํ ปาณิสมฺปุเฏ;
ฐเปตฺวา ตสฺส เต รูป-มาโรเปตฺวา มหารถํฯ

๑๙๓. สยํ สีลํ สมาทาย, สมาเทตฺวา มหาชนํ;
มหาทานํ ปวเตฺตตฺวา, อภยํ ตมฺพปาณินํฯ

๑๙๔. อลงฺกตฺวา จ นครํ, เทวโลกมโนหรํ;
ทีปวาสีหิ สเพฺพหิ, ภิกฺขูหิ ปริวาริโตฯ

๑๙๕. โอตริตฺถ มหาวีถึ, ภิกฺขู ตตฺถ สมาคตา;
ภณนฺตา รตนํ สุตฺตํ, สิญฺจมานา ชลํ ตถาฯ

๑๙๖. ราชเคหนฺติเก วีติ-มเคฺค ปาการสนฺติเก;
วิจรึสุ ติยามเนฺต, กุรุมานา ปทกฺขิณํฯ

๑๙๗. วิชฺชมาเน’รุเณ วสฺสิ, มหาเมโฆ มหีตเล;
โรคาตุราจ สเพฺพปิ, สุขิตากํสุ อุสฺสวํฯ

๑๙๘. “ยทา ทุพฺภิกฺขโรคาทิ-ภยํ ทีปมฺหิ เหสฺสติ;
เอวเมว กโรนฺตู’’ติ, นิโยเชสิ นราธิโปฯ

๑๙๙. อารุโฬฺห เจติยํ กุนฺต-กิปิลฺลาทิมเวกฺขิย;
ปุจฺฉิตฺวา โมรปิเณฺจน, ‘‘สณิกํ ยนฺตุวนฺติ จฯ

๒๐๐. สงฺฆํ โสทกมาทาย, จรตา’สนโธวเน;
ทกฺขิณปริโตณมฺหิ, กาเรตฺวา ราชเคหโตฯ

๒๐๑. อุโปสถฆรํ พุทฺธ-ปฏิมาเคห เมว จ;
ปากาเรน ปริกฺขิตฺตํ, อุยฺยานญฺจ มโนรมํฯ

๒๐๒. จาตุทฺทสึปญฺจทสึ, ยา จ ปกฺขสฺส อฎฺฐมี;
ปาฏิหาริยปกฺขญฺจ, อฎฺฐงฺคสมุปาคตํฯ

๒๐๓. อุโปสถํสมาทาย, สาปทานํ ตหํ วสี;
ยาวชีวญฺจ โส ภุญฺชิ, มหาปาฬิมฺหิ โภชนํฯ

๒๐๔. จรโนฺตจกลนฺทาน มุยฺยาเน ภตฺตมตฺตโน;
กตฺวา นิวาปํ ทาเปสิ, ตทชฺชาปิ จ วตฺตติฯ

๒๐๕. โจรํ วชฺชมุปนีตํ, ทิสฺวา สํวิคฺคมานโส;
ฉวํ สุสานํ อาเนตฺวา, ขิปิตฺวา โลหกุมฺภิยํฯ

๒๐๖. ทตฺวา ธมํ ปลาเปตฺวา, โจรํ รตฺติยมุคฺคเต;
สูริเย กุชฺฌิโต โจรํ-วิยฌาปยิ ตํ ฉวํฯ

๒๐๗. ฌกา ทีปมฺหิ สเพฺพสํ, เจติยานํ มหามหํ;
ถูปาราเม จ ถูปสฺส, เหมจุมฺพฎกญฺจุกํฯ

๒๐๘. ทฺวาจตฺตาลีสวสฺสานิ, กตฺวา วณฺจุํขณมฺปิโส;
กตฺวา ปุญฺญมุปาคญฺฉิ, เทวราชสหพฺยตํฯ

๒๐๙. รโญฺญ ตสฺส กนิเฏฺฐน, มหานาเมน วลฺลภา;
เทวี สตฺถํ นิปาเตตฺวา, ตมฺฐานมฺหิ มารยิฯ

๒๑๐. ปพฺพชิตฺกา กนิโฏฺฐ โส, ชีวมานมฺหิ ภาตริ;
หเต ราชินิ ภีตาย, อาวตฺติตฺวา’สิ ภูปติฯ

๒๑๑. มเหสึอตฺตโน’กาสิ, มเหสึ ภาตุฆาตินึ;
คิลานสาลา กาเรสิ, มหาปาฬิญฺจ วฑฺฒยิฯ

๒๑๒. โลหทฺวาร รลคฺคาม-โกฏิปสฺสวนวฺหเย;
ตโย วิหาเร กตฺวา’ทา, ภิกฺขูนมภยุตฺตเรฯ

๒๑๓. วิหารํ การยิตฺวาน, ธุมรกฺขมฺหิ ปพฺพเต;
มเหสิยา นเยนา’ทา, ภิกฺขูนํ เถรวาทีนํฯ

๒๑๔. นวกมฺมญฺจ ชิเณฺณสุ, วิหาเรสุ สการยิ;
ทานสีลรโต วตฺถุ-ปูชโก จ อหุ สทาฯ

๒๑๕. โพธิมณฺฑสมีปมฺหิ, ชาโต โพฺรหฺมณมาณโว;
วิชฺชาสิปฺปกลาเวที, ตีสุ เวเทสุ ปารโคฯ

๒๑๖. สมฺมาวิญฺญาตสมโย, สพฺพวาทวิสารโท;
วาทตฺถิ ชมฺพุทีปมฺหิ, อาหิณฺฑโนฺต ปวาทิโกฯ

๒๑๗. วิหารเมกํ อาคมฺม, รตฺตึ ปาตญฺชลํ มตํ;
ปริวเตฺตสิ สมฺปุณฺณ-ปทํ สุปริมณฺฑลํฯ

๒๑๘. ตเตฺถโก เรวโตนาม, มหาเถโร วิชานิย;
‘‘มหาปโญฺญ อยํ สโตฺถ, ทเมตุํ วฎฺฎตี’’ติ โสฯ

๒๑๙. ‘‘โก นุ คทฺรภราเวน, วิรวโนฺต’’ติ อพฺรวิ;
‘‘คทฺรภานํ รเว อตฺถํ, กึ ชานาสี’’ติ อาหตํฯ

๒๒๐. ‘‘อหํ ชาเน’’ติ วุโตฺตโส, โอตาเรสิ สกํ มตํ;
วุตฺตํ วุตฺตํ วิยากาสิ, วิโรธมฺปิ จ ทสฺสยิฯ

๒๒๑. ‘‘เตนหิ ตฺวํ สกวาท-โมตาเรหี’’ติ โจทิโต;
ปาฬิมาหา’ภิธมฺมสฺส, อตฺถมสฺส น โส’มิคาฯ

๒๒๒. อาห กเสฺส’สมโนฺต’ติ, พุทฺธมโนฺต’ติ โสพฺรวิ;
‘‘เทหิ เม ต’’นฺติ วุเตฺตหิ, ‘‘คณฺหุ ปพฺพชฺชตํ’’อิติฯ

๒๒๓. มนฺตตฺถี ปพฺพชิตฺวาโส, อุคฺคณฺหิ ปิฎกตฺตยํ;
‘‘เอกายโน อยํ มโคฺค’’, อิติ ปจฺฉา ตมคฺคหิฯ

๒๒๔. พุทฺธสฺส วิย คมฺภีร-โฆสตฺตาตํ วิยากรุํ;
‘‘พุทฺธโฆโส’’ติ โฆโสหิ, พุโทฺธ วิย มหีตเลฯ

๒๒๕. ตตฺถ ญาโณทยํ นาม, กตฺวา มกรณํ ตทา;
ธมฺมสงฺคณิยา’กาสิ, กจฺฉํ โส อฎฺฐสาลินิํฯ

๒๒๖. ปริตฺตฎฺฐกถเญฺจว , การามารภิพุทฺธิมา;
ตํ ทิสฺวา เรวโต เถโร, อิทํ วจนมพฺรุวิฯ

๒๒๗. ปาฬิมตฺตอิธานิตํ, นตฺถิ อฎฺฐกถา อิธ;
ตถาจริยวาทา จ, ภินฺนรูปา น วิชฺชเรฯ

๒๒๘. สีหฬฎฺฐกถา สุทฺธา, มหิเนฺทน มตีมตา;
สํคีติตฺตยมารุฬฺหํ, สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํฯ

๒๒๙. สาริปุตฺตาทิคีตญฺจ, กถามคฺคํ สเมกฺขิย;
เอกา สีหฬภาสาย, สีหเฬสุ ปวตฺตติฯ

๒๓๐. ตํ ตตฺถ คนฺตฺวา สุตฺวา ตํ, มาคธานํ นิรุตฺติยา;
ปริวเตฺตสิ สา โหติ, สพฺพโลกหิตา วหาฯ

๒๓๑. เอวํ วุโตฺต ปสโนฺน โส, นิกฺขมิตฺวา ตโตอิมํ;
ทีปมาคา อิมเสฺสว, รโญฺญกาเล มหามติฯ

๒๓๒. มหาวิหารํ สมฺปโตฺต, วิหารํ สพฺพสาธุนํ;
มหาปธานฆรํ คนฺตฺวา, สงฺฆปาลสฺส สนฺติกาฯ

๒๓๓. สีหฬฎฺฐกถา สุทฺธา, เถรวาทญฺจ สพฺพโส;
‘‘ธมฺมสามิสฺส เอโสว, อธิปฺปาโย’’ติ นิจฺฉิยฯ

๒๓๔. ตตฺถ สงฺฆํ สมาเนตฺวา, ‘‘กาตุมฎฺฐกถามม;
โปตฺถเก เทถ สเพฺพ’’ติ, อาห วีมํสิตุํ สตํฯ

๒๓๕. สโงฺฆ คาถาทฺวยํ ตสฺสา-ทาสิ ‘‘สามตฺถิยํ ตว;
เอตฺถ ทเสฺสหิ ตํ ทิสฺวา, สเพฺพ เทมา’’ติ โปตฺถเกฯ

๒๓๖. ปิฏกตฺตยเมเตฺถว, สทฺธิมฏฺฐกถาย โส;
วิสุทฺธิมคฺค นามากา, สงฺคเหตฺวา สมาสโตฯ

๒๓๗. ตโต สงฺฆํ สมฺเหตฺวา, สมฺพุทฺธมตโกวิทํ;
มหาโพธิสมีปมฺหิ, โส ตํ วาเจตุมารภิฯ

๒๓๘. เทวตา ตสฺส เนปุญฺญํ, ปกาเสตุํ มหาชเน;
ฉาเทสุํ โปตฺถกํโส'ยิ, ทฺวตฺติกฺขตฺตุมฺปิ ตํ อกาฯ

๒๓๙. วาเจตุํ ตติเย วาเร, โปตฺถเก สมุทาหเฏ;
โปตฺถกทฺวยมญฺญมฺปิ, สณฺฐาเปสุํ ตหึ มรูฯ

๒๔๐. วาจยึสุ ตทาภิกฺขู, โปตฺถกตฺตย เมกโต;
คนฺถโต อตฺถโต จาปิ, ปุพฺพาปรวเสน วาฯ

๒๔๑. เถรวาเทหิ ปาฬีหิ, ปเทหิ พฺยญฺชเนหิ จ;
อญฺญตฺถตฺตมหูเนว, โปตฺถตฺถเกสุปิ ตีสุปิฯ

๒๔๒. อถ อุคฺโฆสยิ สโงฺฆ, ตุฏฺฐหฏฺโฐ ติเสสโต;
"นิสฺสํสยา'ยํ เมเตฺตโยฺย", อิติ วตฺวา ปุนปฺปุนํฯ

๒๔๓. สทฺธิมฏฺฐกถายา'ทา, โปตฺถเก ปิฏกตฺตเย;
คนฺถกาเร วสโนฺต โส, วิหาเร ทุรสงฺกเรฯ

๒๔๔. ปริวเตฺตสิ สพฺพาปิ, สีหฬฏฺฐกถา ตทา;
สเพฺพสํ มูลภาสาย, มาคธาย นิรุตฺติยาฯ

๒๔๕. "สตฺตานํ สพฺพภาสานํ, สา อโหสิ หิตาวหา;
เถริยา จริยาสเพฺพ, ปาฬิํวิย ตมคฺคยฺหํฯ

๒๔๖. อถ กตฺตพฺพกิเจฺจสุ, คเหตุ ปรินิฏฺฐิตึ;
วนฺทิตุํ โส มหาโพธึ, ชมฺพุทีปมุปาคมิฯ

๒๔๗. สุตฺวา ทฺวาวีสวสฺสานิ, มหานาโม มหามหึ;
กตฺวา ปุญฺญานิ จิตฺรานิ, ยถา กมฺมมุคาคมิฯ

๒๔๘. สเพฺพ'เป เต ธรณีปตโย มจฺจุมเจฺจตุมเนฺต,
โน สกฺขึ สูปจิตสุขพลาสาธุ สมฺปนฺนโภโค;
เอวํ สเพฺพ นิธนวสคา โหนฺติ สตฺตา'ติ นิจฺจํ,
ราคํ สมฺมา วินยตุธเน ชีวิเต จาปิ ธีมาฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปญฺจราชโก นาม

สตฺตตึสติโม ปริเจฺฉโทฯ

อฏฺฐตึสติม ปริเจฺฉท

ทสราชโก

๑. มหานาม สุโต อาสิ, ทมิฬี กุจฺฉิสมฺภโว;
โสตฺถิเสโน, ตถาสโงฺฆ-ธีตา จา’สิ มเหสิยาฯ

๒. โสตฺถิเสโน ตทา รชฺชํ, ปตฺวา สงฺฆยนาสิโต;
ตสฺมึเยว ทิเน เภรึ, จราเปตฺวา ตทา ตุ สาฯ

๓. อตฺตโน สามิกสฺสทา, ฉตฺตคฺคาหกชนฺตุโน;
ฉตฺตคฺคาหกวาปึ โส, กตฺวา สํวจฺฉเร มโตฯ

๔. อถ มโจฺจ มหาปโญฺญ, สหาโย ตสฺส ตํ มตํ;
อโนฺตวตฺถุมฺหิ ฌาเปตฺวา, วีหิโจรํ มหาพลํฯ

๕. รชฺชโยโคฺคติ จิเนฺตตฺวา, กตฺวา ตํ ภูปตึ รโห;
อโนฺตเยว นิวาเสตฺวา, ราชา โรคาตุโร อิติฯ

๖. ยสํ รชฺชํ วิจาเรสิ, ฉเณ ปเตฺต มหาชนา;
ราชา เจ อตฺถิ อเมฺหหิ, สทฺธึ เมตูติ โฆสยุํฯ

๗. ตํ สุตฺวา นรปาโล โส, สพฺพลงฺการมณฺฑิโต;
สมานํเต มหานาเค, เนสโยคฺคา มมา’ติโสฯ

๘. ทาฐาธาตุฆรฐาเน, สุวา นาคํ สมาทิสิ;
รโญฺญ อาณาติ วุเตฺต โส, อคา อารุยฺห ตํ ปุรํฯ

๙. กตฺวา ปทกฺขิณํ คนฺตฺวา, ปาจินทฺวารโต พหิ;
ปฐเม เจติยฐาเน, ธาตุนาคํ สมปฺปยิฯ

๑๐. มหาเจติตฺตเย หตฺถิ-ปากาเร’กาสิ โตรณํ;
มิตฺตเสโน พหุํ ปุญฺญํ, กตฺวา วเสฺสน โส จุโตฯ

๑๑. มิตฺตเสนํ รเณ หนฺตฺวา, ทมิโฬ ปณฺฑุนามโก;
อาคโต ปรตีรมฺหา, ลงฺการชฺชมการยิฯ

๑๒. ชนา กุลีนา สเพฺพปิ, โรหณํ สมุปาคตา;
โอรคงฺคาย อิเสฺสรํ, ทมิฬา เอว กปฺปยุํฯ

๑๓. เย สุภสฺส พลฏฺฐสฺส, ภีตาโมริยวํสชา;
พลายิตฺวา นราวาสํ, กปฺปยึสุ ตหึ ตหึฯ

๑๔. เตสมญฺญตโม นนฺทิ-วาปิ คาเม กุฏิมฺพโก;
ธาตุเสนวฺหโย อาสิ, ทาฐานาโม จ ตํ สุโตฯ

๑๕. คาเม อมฺพิลยาคุมฺหิ, วสํ ปุเตฺต ทุเว ลภิ;
ธาตุเสนํ สิลาติสฺส-โพธิํจ สมฺปชาติเกฯ

๑๖. มาตุโส ทริโย เตสํ, สโทฺธ ปพฺพชฺช วตฺตติ;
ทีฆสนฺทกตาวาเส, ธาตุเสนาปิ มาณโวฯ

๑๗. สนฺติเก ตสฺส ปพฺพชฺช-รุกฺขมูลมฺหิ เอกทา;
สชฺฌายติ ปวิสฺสิตฺถ, เมโฆ นาโคตฺปสฺสิยฯ

๑๘. ปริกฺขิปิตฺวา โภเคหิ, ฉาทยิตฺวา ผเณน จ;
โปตฺถกญฺจ กุมารญฺจ, รกฺขิตํ ปสฺสิ มาตุโลฯ

๑๙. สีเส อากิริ สงฺการํ, ตสฺส รุโฎฺฐ ปโรยติ;
ตสฺมิํ จิตฺตํ น ทูเสสิ, ตมฺปิ ทิสฺวาน มาตุโลฯ

๒๐. อุตฺตโม วต’ยํ สโตฺต, ราชา เหสฺสติ นิจฺฉยํ;
รกฺขิตโพฺพ’ติ อาทาย, ตํ วิหารมุปาคโตฯ

๒๑. โคณิสาทิ วิหาเร’ยํ, กตฺตโพฺพ นีติมา อิติ;
สิกฺขาเปสิ กุมารํ ตํ, ปณฺฑุโก ตํ วิชานิยฯ

๒๒. คณฺหเถตนฺติเปเสสิ, เสวเก ตสฺสารตฺติยํ;
ทิสฺวาน สุปินํ เถโร, นีหริตฺถ กุมารกํฯ

๒๓. ตสฺมิํ นิกฺขนฺตมตฺตมฺหิ, เสวกํ ปริวาริย;
ปริเวเณ น ปสฺสิํสุ, ตโต นิกฺขมฺม เต อุโภฯ

๒๔. ทกฺขิณสฺมิํ ทิสาภาเค, โคณ นามํ มหานทิํ;
ปตฺวา สมฺปุณฺณมฎฺฐํสุ, คนฺตุกามาปิ เวคสาฯ

๒๕. ยถา นทิยํ วาเรติ, อเมฺห ตํ ตฺวมฺปิ วารย;
วาปิํคเหตฺวา เอเตฺถ’ติ, วตฺวา เถโร ตทา นทิํฯ

๒๖. โอตริตฺถกุมาเรน, สทฺธิํ ทิสฺวาน เต อุโภ;
นาคราชา ตทา เอโก, ปิฎฺฐิํ ปาทาสิ เตน โสฯ

๒๗. อุตฺตริตฺวา กุมารํ ตํ, เนตฺวา ปจฺจนฺตมาวสํ;
ลทฺธา ขีโรทนํ สุตฺวา, เสสํ ปเตฺตน ตสฺส’ทาฯ

๒๘. จิตฺตกาเรน เถรมฺหิ, ภตฺตํ ปกฺขิปฺป ภูมิยํ;
ภุญฺชิ เถโรปิ ตํ ชานิ, ภุญฺช เต ยํ มหิํ อิติฯ

๒๙. ปณฺฑุราชาปิ กตฺวาน, รชฺชํ วสฺสมฺหิ ปญฺจเม;
จุโต ปุโตฺต ปิปาริโนฺท, ตติโย ตสฺส ภาตุโกฯ

๓๐. กณิโฎฺฐ ขุทฺทปาริโนฺท, กุพฺพํ รชฺชํ มหามหิํ;
ธาตุเสนานุเค สเพฺพ, วิเหเฐสิ มหาชเนฯ

๓๑. สงฺคเหตฺวา ชเน สาธุ-เสโน ยุชฺฌิตฺถ ราชินา;
โส โสฬสหิ วเสฺสหิ, ปุญฺญปาปกโรมโตฯ

๓๒. นิริตโร ตโต อาสิ, ราชามาสทฺวเยน ตํ;
ธาตุเสโน วินาเสสิ, เตน กตฺวา มหาหวํฯ

๓๓. หเต ตสฺมึ มหีปาเล, ทาฐิโย ทมิโฬ ตโต;
ราชา วสฺสตฺถ เย หุตฺวา, ธาตุเสนหโตตโตฯ

๓๔. ปิฏฺฐิโย ทมิโฬ สตฺต-มาเสน นิธนํ คโต;
ธาตุเสเนน ยุชฺฌิตฺวา, วํโส ปจฺฉิชฺชิ ทามิโฬฯ

๓๕. อถา'สิ ราชาลงฺกายํ, ธาตุเสโน อิราธิโป;
ภาตรา สห ทีปมฺหิ, ทมิเฬ ทีปฆาตเกฯ

๓๖. อุปาเยหิ อเนเกยิ, เอกวีสปฺปมาณเก;
ขนฺธวาเร นิเวเสตฺวา, กตฺวา ยุทฺธมเสสโตฯ

๓๗. โสเธตฺวา เมทินึ สาธุ, กตฺวา จ สุขิตํชนํ;
สาสนญฺจ ยถาฐาเน, ฐเปสิ ปรนาสิตํฯ

๓๘. ทมิเฬ เย'นุวตฺตึสุ, กุลีนา กุลคามวา;
เต มํ วา สาสนํ วา โน, รกฺขึสู'ติ ปกุปฺปิยฯ

๓๙. เตสํ คาเม คเหตฺวาน, คาเม สฺวากาสิรกฺขเก;
โรหณา'คมฺม เต สเพฺพ, กุลีนา ตมุปฏฺฐหุํฯ

๔๐. เตสํ สกฺการสมฺมานํ, ยถาโยคมกาสิ โส;
อมเจฺจ อตฺตโน ทุกฺข-สหาเยจา'ภิ โตสยิฯ

๔๑. พนฺธาเปตฺวา มหาคงฺคํ, เกทาเร'กา ถิโรทเก;
มหาปาฬิมฺหิ ภิกฺขูนํ, สาลิภตฺตญฺจ ทาปยิฯ

๔๒. ปงฺคุโรคา ตุรฏฺฐานํ, สาลาโยกาสิ พุทฺธิมา;
กาฬวาปิํจ คณฺหิตฺวา, พนฺธิ โคณํ มหานทิํฯ

๔๓. มหาวิหารํ กตฺวาน, ปนฺติยุตฺตมนากุลํ;
ตถา โพธิฆรเญฺจว, ทสฺสเนยฺย มการยิฯ

๔๔. ภิกฺขโว ปริโตเสตฺวา, ปจฺจเยหิ จตูหิปิ;
ธมฺมาโสโก'ว โสกาสิ, สงฺคหํ ปิฎกตฺตเยฯ

๔๕. อฏฺฐารสวิหาเร จ, เถริยาน มการยิ;
สมฺปนฺนโภเค ทีปมฺหิ, อฏฺฐารส จ วาปิโยฯ

๔๖. กาฬวาปี วิหาโร จ, โกฏิปสฺสาวนามโก;
ทกฺขิณ คิรินาโม จ, วิหาโร วฑฺฒมานโกฯ

๔๗. ปณฺณวลฺลกภูโต จ, ภลฺลาตกสนามโก;
ปาสาณสิเนฺน เทสมฺหิ, ธาตุเสโน จ ปพฺพโตฯ

๔๘. มํ คโน ถูปวิฏฺฐิ จ, ธาตุเสโนปิ อุตฺตเร;
ปาจิน กมฺพวิฏฺฐิ จ, ตถา อนฺตรเม คิริฯ

๔๙. อนฺตาฬิ ธาตุเสโน จ, กสฺสปิฏฺฐิก ปุพฺพโก;
โรหเณทายคาโม จ, สาลวาโณ วิภีสโนฯ

๕๐. วิหาโร ภลฺลิวาโณ จ, อฏฺฐารสนรุตฺตโม;
ปาทูลกํ หมฺพลฏฺฐิ, มหาทตฺถาทิวาปิ โยฯ

๕๑. ขุทฺทเก จ วิหาเรโส, อฏฺฐารสนรุตฺตโม;
วาปีโย จ ตถากตฺวา, เตสเมว ตุ ทาปยิฯ

๕๒. ปญฺจวีสติ หตฺถญฺจ, มยูรปริเวณกํ;
หริตฺวา’กาสิปาสาท-เมกวีสติ หตฺถกํฯ

๕๓. กุมารเสนสฺส’เปตฺวา, ปุพฺพโภคํ วิโสธยิ;
กาฬวาปิมฺมิภาคทฺธํ, เขตฺตานญฺจ สตทฺวยํฯ

๕๔. โลห ปาสทเก ชิเณฺณ, นวกมฺมมการยิ;
มหาถูเปสุ ฉตฺตานิ, ตีสุ ชิณฺณานิ การยิฯ

๕๕. เทวานํปิยติเสฺสน, กตํ โพธิมหํ วิย;
สิเนฺหานปูชํ โพธิสฺส, วรโพธิสฺส การยิฯ

๕๖. ธาวนา โลภนาวาโย, ตตฺถ ปูเชสิ โสฬส;
อลงฺการํ มุนินฺทสฺส, อภิเสกญฺจ การยิฯ

๕๗. มหาโพธิ ปติฏฺฐานา, โอรํ ลงฺกาย ภูมิปา;
ยาว ทฺวาทสมํ วสฺสํ, โพธิปูชมการยุํฯ

๕๘. มหามหินฺทเตฺถรสฺส , กาเรตฺวา ปฏิพิมฺพกํ;
เถรสฺสา’ลาหนํ เนตฺวา, กาตุํ ปูชํ มหารหํฯ

๕๙. ทตฺวา สหสฺสํ ทีเปตุํ, ทีปวํสํ สมาทิสิ;
ฐิตานํ ตตฺถ ภิกฺขูนํ, ทาตุญฺจาณาปยิคุฬํฯ

๖๐. ภิกฺขุสฺส อตฺตโน สีเส, สงฺกาโรกิรณํ สรํ;
ลาภํ นาทาสิ วุตฺถสฺส, ปริเวณสฺส อตฺตโนฯ

๖๑. ผาติกมฺมํ พหุํ’กาสิ, วิหาเร อภยุตฺตเร;
สิลาสตฺถุสฺส กาเรสิ, มนฺทิรญฺจ สมณฺฑปํฯ

๖๒. พุทฺธ ทาสกเตเนเตฺต, นเฏฺฐ’นคฺฆมณิ ทฺวยํ;
อกาสิ เนตฺตํ สตฺถุสฺส, รํสิ จูฬามณึตถาฯ

๖๓. มณิหิ ฆนนีเลหิ, เกสา วตฺตํ สุมฺตฺตมํ;
เหมปฏฺฐํ ตเถวฺณฺณ-โลมํ โสวณฺณ จีวรํฯ

๖๔. ปาทชาลํ สุวณฺณสฺส, ปทุมํ ทีปมุตฺตมํ;
นานาราคมฺพรํ ตตฺถ, ปูชยิตฺถ อสํขิยํฯ

๖๕. อกาสิ ปฏิมา เคเห, พหุมงฺคลเจติเย;
โพธิสเตฺต ตถา’กาสิ, กาฬเสลสฺส สตฺถุโนฯ

๖๖. อุปสุมฺภวฺหยสฺสาปิ, โลกนาถสฺส การยิ;
รํสีจูฬามณิเญฺจว, อภิเสกวฺหยสฺส จฯ

๖๗. พุทฺธพิมฺพสฺส กาเรสิ, ปุเพฺพ วุตฺตํ ปิฬนฺธนํ;
วามปสฺสมฺหิ โพธิสฺส, โพธิสตฺตฆรํ ตถาฯ

๖๘. เมเตฺตยฺยสฺส จ กาเรสิ, สพฺพํ ราชปิฬนฺธนํ;
สมนฺตา โยชเน ตสฺส, ตทา รกฺขญฺจ โยชยิฯ

๖๙. การาเปสิ วิหาเรสุ, ธาตุราชวฺหปนฺติโย;
ตถา สตสหเสฺสน, มหาโพธิฆรํ วรํฯ

๗๐. ถูปารมมฺหิ ถูปสฺส, ปูชํ ชิณฺณวิโสธนํ;
ทาฐา ธาตุฆเรจาปิ, ชิณฺณสฺส ปฏิสงฺขรํฯ

๗๑. ทาฐาธาตุกรุณฺฑญฺจ, รํสิญฺจ ฆนโกฏฺฏิมํ;
มหคฺฆมนิสํกิณฺณํ, สุวณฺณ ปทุมานิ จฯ

๗๒. ทาฐาธาตุมฺหิ ปูเชสิ, ปูชาจากา อสงฺขิยา;
จีวราทีนิ ทาเปสิ, ภิกฺขูนํ ทีปวาสินํฯ

๗๓. การาเปตฺวา วิหาเรสุ, นวกมฺมํ ตหึ ตหึ;
ปากาเร จ ฆเรตฺวา’กา, สุธากมฺมํ มโนหรํฯ

๗๔. มหาเจติตฺตเย กตฺวา, สุธากมฺมํ มหารหํ;
สุวณฺณฉตฺตํ กาเรสิ, ตถา วชิรจุมฺพฏํฯ

๗๕. มหาวิหาเร ปาเปน, มหาเสเนน นาสิเต;
วสึสุ ธมฺมรุจิกา, ภิกฺขู เจติยปพฺพเตฯ

๗๖. กตฺวา อมฺพตฺถลํ เถร-วาทานํ ทาตุ กามโก;
ยาจิโต เตหิ เตสํ’ว, อทาสิ ธรณี ปติฯ

๗๗. ทาตุ ปฏฺฐานนาวญฺจ, กาเรตฺวา กํสโลหชํ;
ทานวฏฺฏํ ปวเตฺตสิ, อมฺพเณภิ ทฺวิปญฺจหิฯ

๗๘. อโนฺต พหิ จ กาเรตฺวา, นครสฺส ชินาลเย;
ปฏิมาโย จ ปูเชสิ, ธมฺมาโสกสโม’สโมฯ

๗๙. ตสฺส ปุญฺญานิ สพฺพานิ, วตฺถุ ปฏิปทํ นโร;
โก หิ นาม สมโตฺถติ, มุขมตฺตํ นิทสฺสิตํฯ

๘๐. ตสฺส ปุตฺตทฺเว อาสุํ, กสฺสโป ภินฺนมาติโก;
สมานมาติโก เจว, โมคฺคลฺลาโน มหพฺพโลฯ

๘๑. ตถา ปาณสมา เอกา, ทุหิตา จ มโนรมา;
ภาคิเนยฺยสฺส ปาทาสิ, เสนาปจฺจญฺจ ตญฺจ โสฯ

๘๒. วินา โทเสน ตาเฬสิ, กสายูรุสฺ โส’ปิตํ;
ราชา ทิสฺวาน ทุหิตุ-วตฺถํ โลหิตมกฺขิตํฯ

๘๓. ญตฺวา ตํ มาตรํ ตสฺส, นคฺคํ ฌเปสิ กุชฺฌิย;
ตโตปฺปภุติโส พทฺธ-เวโร สงฺคมฺม กสฺสปํฯ

๘๔. รเชฺช เนตํ ปโลเภตฺวา, ภินฺทิตฺวา ปิตุอนฺตเร;
สงฺคเหตฺวา ชนํ ชว-คาหํ คาหาปยี ปติํฯ

๘๕. อุสฺสาเปสิ ตโต ฉตฺตํ, กสฺสโป ปิตุปกฺขิเย;
วินาเสตฺวา ชเน ลทฺธ-สพฺพปาปสหายโกฯ

๘๖. โมคฺคลฺลาโน ตโต เตน,
กาตุกาโม มหาหวํ;
อลทฺธ พลตาย’คา,
ชมฺพุทีป พลตฺถิโกฯ

๘๗. มหารชฺช วินาเสน, วิโยเคน จ สูนุโน;
พทฺธนาคารวาเสน, ทุกฺขิตมฺปิ ทุราธิปํฯ

๘๘. ทุกฺขาเปตุมปโญฺญโส, อาห กสฺสปราชกํ;
นิธิ ราชกุเลราช-คุตฺต เต ปิตรา อิติฯ

๘๙. เน’ติ คุเตฺต น ชานาสิ, จิตฺตเมตสฺส ภูมิป;
โมคฺคลฺลานสฺส กาเปติ, นิธิํโสติ ตทพฺรูวิฯ

๙๐. สุตฺวา ตํ กุปิโต ทูเต, ปาเหสี ปิตุสนฺติกํ;
อาจิกฺขตุ นิธิฐาน-มิติ วตฺวา นราธโมฯ

๙๑. มาเรตุ อเมฺห ปาปสฺส, ตสฺสุปาโย’ติ จินฺติย;
ตุณฺหี อโหสิ เต คนฺตฺวา, ราชกสฺส นิเวทยุํฯ

๙๒. ตโต’ตีว ปกุปฺปิตฺวา, เปสยิตฺถ ปุนปฺปุนํ;
สาธุ ทิสฺวา สหายเมฺม, นฺหตฺวาน กาฬวาปิยํฯ

๙๓. ปริสฺสามีติ จิเนฺตตฺวา, อาห ทูเต สเจ มมํ;
กาฬวาปิํสมาเปติ, สกฺกา ญาตุนฺติ เต คตาฯ

๙๔. รโญฺญ อาหํสุ ราชาปิ, ตุฏฺฐหโฏฺฐ ธนตฺถิโก;
เปเสสิ ทูเต ทตฺวาน, รถํ ชิเณฺณน วาชินาฯ

๙๕. เอวํ คจฺฉติ ภูปาเล, ปาเชโนฺต รถิโก รถํ;
ขาทโนฺต ลาชมฺสสาปิ, กิญฺจิ มตฺตํ อทาสิ โสฯ

๙๖. ตํ ขาทิตฺวา ปสีทิตฺวา, ตสฺมึ ปาณมทา ตทา;
โมคฺคลฺลานสฺส ตํ กาตุํ, สงฺคหํ ทฺวารนายกํฯ

๙๗. เอวํ สมฺปตฺติโย นาม, จลา วิชฺชุลฺลโตปมา;
ตสฺมา ตาสุ ปมชฺเชยฺย, โก หิ นาม สเจตโนฯ

๙๘. ราชา เอตีติสุตฺวาน, เถโร โส ตสฺส โสห โท;
ลทฺธา มาโสทนํ มํสํ, สาณฺณญฺจ วรํ สรํฯ

๙๙. ราชา โรเจติ เอตนฺติ, โคปยิตฺวา อุปาวิสิ;
คนฺตฺวา ราชาปิ วนฺทิตฺวา, เอกมนฺตมุปาวิสีฯ

๑๐๐. เอวํ นิสินฺนา สมฺปตฺต-รชฺชา วิย อุโภปิ เต;
อญฺญมญฺญา’ภิลาเปน, นิพฺพาเปสุํ มหาทรํฯ

๑๐๑. โภชยิตฺวาน ตํ เถโร, โอวทิตฺวา อเนกธา;
อปฺปมาเท นิโยเชสิ, ทเสฺสตฺวา โลกธมฺมตํฯ

๑๐๒. ตโต วาปึ มุปคมฺม, โอคฺคยฺหิตฺวา ยถา สุขํ;
นฺหยิตฺวา ปิวิตฺวา จ, อาเหวํ ราชเสวเกฯ

๑๐๓. เอตฺตกํ เม ธนํ โภ’ติ, สุตฺวา ตํ ราชเสวกา;
อาปริตฺวา ปุรํรโญฺญ, นิเวเทสุํ นิริสฺสโรฯ

๑๐๔. ธนํ รกฺขติ ปุตฺตสฺส, ทีเป ภินฺทติ มานุเส;
ชีวโนฺต’ยํตี กุชฺฌิตฺวา, อาณาเปสิ จมูปตึฯ

๑๐๕. มาเรหิ ปิตรํ เมติ, ทิฏฺฐา ปิฏฺฐีติ เวริโน;
หฏฺฐตุโฏฺฐ ติรุโฏฺฐโส, สพฺพาลงฺกรมณฺฑิโตฯ

๑๐๖. ราชานมุปสงฺกมฺม, ปุรโต จ’สฺส จงฺกมิ;
ราชาทิสฺวา จ จิเนฺตสิ, ปาปิโย’ยํ มตํ มมฯ

๑๐๗. กายํ วิย ทุกฺขาเปตฺวา, นรกํ เหตุ มิจฺฉติ;
โรสุปฺปาเทน ตเสฺสว, กึปุเรมิ มโนรถํฯ

๑๐๘. อิติ เมตฺตายมาโน ตํ, อาห เสนาปตึ ปติ;
โมคฺคลฺลาเน ตฺวยิเจว, เอกจิโตฺต อหํ อิติฯ

๑๐๙. หสํจาเลสิ สีสํโส, ทิสฺวา ตํ ชานิภูปติ;
‘‘นูน มาเรติ อชฺชา’’ติ, ตทา สาหสิโกปิ โสฯ

๑๑๐นคฺคํ กตฺวาน ราชานํ, สสงฺขลิก พนฺธนํ;
ปุรตฺถาภิมุขํ กตฺวา, อโนฺตพนฺธิย ภิตฺติยํฯ

๑๑๑มตฺติกาย วิลิเมฺปสิ, เอวํ ทิสฺวาปิ ปณฺฑิโต;
โก หิ รเชฺชยฺย โภเคสุ, ชีวิเตปิ ยเสปิ วาฯ

๑๑๒ธาตุเสโน นริโนฺท โส, เอวํ ปุตฺตหโต คโต;
อฎฺฐารสหิ วเสฺสหิ, เทวราชสฺส สนฺติกํฯ

๑๑๓ภาฬีวาปี มยํ ราชา, การาเปโนฺต สมาหิตํ;
ปสฺสิตฺวา ภิกฺขุเมตนฺตุ, วุฎฺฐาเปตุํ สมาธิโตฯ

๑๑๔อสโกฺกโนฺต ขิปาเปสิ, ปํสุํ ภิกฺขุสฺส มตฺถเก;
สนฺธิฎฺฐิโก วิปาโกยํ, ตสฺส กมฺมสฺส ทีปิโตฯ

๑๑๕ทสาปิเต ราชวรา สโภคา,
อุปาคมุํ มจฺจุมุขํ สโภวา;
อนิจฺจตํ โภควโต ธเน จ,
ทิสฺวา สปโญฺญ วิภวํ อิเจฺฉฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทสราชโก นาม

อฎฺฐตฺตึสติเอมา ปริเจฺฉโทฯ

เอกูนจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

ราชทฺวยทีปโน

๑. ตโต กสฺสปนาโม โส, ปาปโก นรปาลโก;
อสฺส โค ปญฺจสูทญฺจ, เปสยิตฺวาน ภาติกํฯ

๒. มาราเปตุํ อสโกฺกโนฺต, ภีโต สีหคิรึ คโต;
ทุราโรหํ มนุเสฺสหิ, โสธาเปตฺวา สมนฺตโตฯ

๓. ปากาเรน ปริกฺขิปฺป, สีหาการเน การยิ;
ตตฺถ นิเสฺสณิ เคหานิ, เตน ตํ นามโก อหูฯ

๔. สํหริตฺวา ธนํ ตตฺถ, นิทหิตฺวา สุโคปิตํ;
อตฺตโน นิหิตานํ โส, รกฺขํ ทตฺวา ตหึ ตหึฯ

๕. กตฺวา ราชฆรํ ตตฺถ, ทสฺสเนยฺยํ มโนรมํ;
ทุติยาลกมนฺทํว, กุเวโรว ตหึ วสิฯ

๖. มิคาโร นาม กาเรสิ, เสนาปติ สนามกํ;
ปริเวณํ ตถาเคห-มภิเสกชินิสฺส จฯ

๗. ตสฺสาภิเสกํ ยาจิตฺวา, สิลาสมฺพุทฺธโต’ธิรํ;
อลทฺธาสามิ โน รเชฺช, ชานิสฺสามีติ สณฺฐหิฯ

๘. หุตฺวา วิปฺปฏิสารี โส, อตฺตนา กตกมฺมนา;
มุจฺจิสฺสามิ กตํ นุ’ติ, ปุญฺญํ กาสิ อนปฺปกํฯ

๙. มหา วตฺถุนิ กาเรสิ, ทฺวาเรสุ นครสฺส โส;
อมฺพุยฺยาเน จ กาเรสิ, ทีเป โยชน โยชเนฯ

๑๐. อิสฺสรสมณารามํ, กาเรตฺวา ปุพฺพวตฺถุโต;
อธิกํ โภคคาเม จ, อธิกํ ตสฺส ทาปยิฯ

๑๑. โพธิ อุปฺปลวณฺณา จ, ตสฺสาสุํ ธีตโร ทุเว;
วิหารสฺส’สฺส กาเรสิ, นามํ ตาสญฺจ อตฺตโนฯ

๑๒. เทเนฺต ตสฺมึ น อิจฺฉึสุ, สมณา เถรวาทิโน;
‘‘ปิตุฆาติสฺส กมฺม’’นฺติ, โลกคารยฺห ภีรุโนฯ

๑๓. ทาตุกาโมส เตสํ’ว, สมฺพุทฺธ ปฏิมาย’ทา;
ภิกฺขเว อธิวาเสสุํ, โภโค โน สตฺถุโน อิติฯ

๑๔. กถา นิยฺยนฺติ อุยฺยาเน, สมีเป ปพฺพตสฺส โส;
การาเปสิ วิหารํ โส, เตสํ นาโม ตโต อหุฯ

๑๕. อทา ธมฺมรุจินํ ตํ, สมฺปตฺต จตุปจฺจยํ;
วิหารเญฺจว อุยฺยานํ, ทิสาภาคมฺหิ อุตฺตเรฯ

๑๖. ภตฺตํ สนีรปกฺกํ โส, ภุญฺชิตฺวา ทินฺนมิตฺถิยา;
สปฺปิยุตฺตํ มนุเญฺญหิ, สูเปหิ อภิสงฺขตํฯ

๑๗. มนุญฺญมิทมยฺยานํ, ทสฺสเมวนฺติ ตาทิสํ;
ภตฺตํ ปาทาสิ ภิกฺขูนํ, สเพฺพสญฺจ สจีวรํฯ

๑๘. อุโปสถมธิฏฺฐาสิ, อปฺปมญฺญญฺจ ภาวยิ,
สมาทิยิ ธุตเงฺค จ, ลิขาเปสิ จ โปตฺถเกฯ

๑๙. ปฏิมาทาน สาลาทึ, การาเปสิ อนปฺปกํ;
ภิโต โส ปรโลกมฺหา, โมคฺคลฺลานา จ วตฺตติฯ

๒๐. ตโต อฏฺฐารเส วเสฺส, โมคฺคลฺลาโน มหาภโฏ;
อาเทเสน นิคณฺฐานํ, ทฺวาทสคฺคสหาย วาฯ

๒๑. ชมฺพุทีปา อิธาคมฺม, เทเส อมฺพฏฺฐโกลเก;
กุฟ้ารี นาเม พนฺธิตฺถ, วิหาเร พลสญฺจยํฯ

๒๒. ราชา สุตฺวา คเหตฺวา ตํ, ภญฺชิสฺสามิติ นิกฺขมิ;
เนมิเตฺตหิ น สกฺกาติ, วทเนฺตปิ มหาพโลฯ

๒๓. โมคฺคลฺลาโนปิ สนฺนทฺธ พโล สูรสหาย วา;
คจฺฉโนฺต สุรสงฺคามํ, เทโว วิย สุชมฺปติฯ

๒๔. อญฺญมญฺญํ อุปาคมฺม, ภินฺนเวลาว สาครา;
อารภึสุ มหายุทฺธํ, พลกายา อุโภปิ เตฯ

๒๕. กสฺสโป ปุรโต ทิสฺวา, มหนฺตํ กทฺทมาสยํ;
คนฺตุมเญฺญน มเคฺคน, ปริวเตฺตสิ ทนฺตินํฯ

๒๖. ทิสฺวา ตํ สามิโกโน’ยํ, ปลายติ ภเณ อิติ;
พลกาโย ปภิชฺชิตฺถ, ‘‘ทิฏฺฐํ ปิฏฺฐ’’นฺติ โฆสยุํฯ

๒๗. โมคฺคลาน พลาราชา, เฉตฺวา นิกรเณน โส;
สีสํ อุกฺขิปิยา’กาสํ, ฉุริกํ โกสิยํ ขิปิฯ

๒๘. กตฺวา’ฟ้าหน กิจฺจํ โส, ตสฺส กเมฺม ปสีทิย;
สพฺพํโส ธนมาทาย, อาคญฺฉิ นครํ วรํฯ

๒๙. ภิกฺขู สุตฺวา ปวตฺตึ ตํ, สุนิวตฺถา สุปารุตา;
สมฺมชฺชิตฺวา วิหารญฺจ, อฏฺฐํสุ ปฏิปาฏิยาฯ

๓๐. มหาเมฆวนํ ปตฺวา, เทวราชาว นนฺทนํ;
มหาเสน นิวเตฺตตฺวา, หตฺถิปาการโต พหิฯ

๓๑. อุปสงฺกมฺม วนฺทิตฺวา, สเงฺฆ ตสฺมึ ปสีทิย;
ฉตฺตเตฺตน สงฺฆํ ปูเชสิ, สโงฺฆ ตเสฺสว ตํ อทาฯ

๓๒. ตํ ฐานํ ฉตฺตวฑฺฒีติ, โวหรึสุ ตหึ กตํ;
ปริเวณมฺปิ ตํ นามํ, อโหสิ ปุรมาคโตฯ

๓๓. วิหาเร เทฺวปิ คนฺตฺวาน, สงฺฆํ ตตฺถา'ภิวนฺทิย;
ปาปุณิตฺวา มหารชฺชํ, โลกํ ธเมฺมน ปาลยิฯ

๓๔. กุโทฺธ นีหริ ทาฐึโส, ฆาตกํ ปิตุโน มม;
อนฺวตฺติตฺวา มจฺจาติ, เตน รกฺขส นาม วาฯ

๓๕. อติเรกสหสฺสํ โส, อมจฺจานํ วินาสยิ;
กณฺณนาสาทิ เฉเทสิ, ปพฺพาเชสิ ตถา พหูฯ

๓๖. ตโต สุตฺวาน สทฺธมฺม-มุปสโนฺน สุมานโส;
มหาทานํ ปวเตฺตสิ, เมโฆ วิย มหีตเลฯ

๓๗. ผุสฺสปุณฺณมียํ ทาน-มนฺวสฺสํ ปวตฺตยิ;
ตโต ปฏฺฐาย ตํ ทานํ, ทีเป อชฺชาปิ วตฺตติฯ

๓๘. โสปิ สารถิโก ลาช-ทายโก ปิตุราชิโน;
อาเนตฺวา ปิตุสเนฺท สํ, โมคฺคลฺลานสฺส ทสฺสยิฯ

๓๙. ตํ ทิสฺวา ปริเทวิตฺวา, ปิตุโน เปม มตฺตนี;
วเณฺณตฺวา ตสฺส ปาทาสิ, ทฺวารนายกตํ วิภูฯ

๔๐. เสนาปติ มิคาโรหิ, นิเวเทตฺวา ยถา วิธึ;
อภิเสก ชินสฺสา'กา, อภิเสกํ ยถารุจึฯ

๔๑. สีหา'จเล ทฬฺหนามํ, ทาฐา โกณฺฑญฺญกมฺปิ จ;
วิหารํ ธมฺมรุจินํ, สาคลินญฺจ ทาปยิฯ

๔๒. ปพฺพตนฺตุ วิหารํโส, กตฺวา เถรสฺส ทาปยิ;
มหานามสนามสฺส, ทีฆสณฺฑ วิหารเกฯ

๔๓. ราชินินามกเญฺจว, กตฺวา ภิกฺขุนุปสฺสยํ;
อทา สาคลิกานํ โส, ภิกฺขุนีนํ มหามติฯ

๔๔. ลมฺพกณฺณกโคตฺตปิ, ทาฐา ปภุติ นามโก;
กสฺสปสฺส อุปฐาเน, โกจิ นิพฺพินฺน มานโสฯ

๔๕. คนฺตา เม เรลิยํ วคฺคํ,
วาสํ ตเตฺถว กปฺปยิ;
อโหสิ ปุโตฺต ตเสฺสโก,
สิลากา โลติ ปิสฺสุโตฯ

๔๖. โสปิ กสฺสปโต ภีโต, ญาตเกน สห’ตฺตโน;
โมคฺคลฺลาเนน คนฺตฺวาน, ชมฺพุทีปตลํ อิโตฯ

๔๗. โพธิปณฺฑวิหารมฺปิ, ปพฺพชฺชํ สมุปาคโต;
กโรโนฺต สงฺฆกิจฺจานิ, สาทโร โส สุเปสโลฯ

๔๘. อมฺมํ สงฺฆสฺส ปาทาสิ, สโงฺฆ ตสฺมิํ ปสีทิย;
อาห’มฺพ สามเณโร’ติ, เตน ตํ นามโก อหุฯ

๔๙. โส เกสธาตุวํสมฺหิ, วุตฺตน วิธินา ตโต;
เกสธาตุํ ลภิตฺวาน, ตสฺส รชฺช อิธา’นยิฯ

๕๐. ตสฺส กตฺวาน สกฺการํ, คเหตฺวา เกส ธาตุโย;
มหเคฺฆ นิทหิตฺวาน, กรเณฺฑ ผลิกุมฺภเวฺหฯ

๕๑. ทีปงฺกรสฺส นาถสฺส, ปฏิมาย ฆเร วเร;
วเฑฺฒตฺวา ปริหาเรน, มหาปูชํ ปวตฺตยิฯ

๕๒. มาตุลํ ภริยญฺจ’สฺส, กตฺวา โสวณฺณยํ ตหิํ;
ฐเปสิ ปฏิมาโย จ, อสฺส พิมฺพญฺจ จารุกํฯ

๕๓. เกสธาตุกรณฺฑญฺจ , ฉตฺตํ รตนมณฺฑปํ;
สาวกคฺคยุํคํ วาฬี-พีชนิญฺจ สการยิฯ

๕๔. ปริหารญฺจ ตสฺส’ทา, ราชา อธิกมตฺตโน;
สิลากาฬํ มสิคฺคาหํ, กตฺวา รกฺขาย โยชยิฯ

๕๕. อสิคฺคาหสิลากาโฬ, อิติ เตนา’สิ วิสฺสุโต;
ภคินิญฺจ’สฺส ปาทาสิ, สทฺธิํ โภเคน ภูมิโปฯ

๕๖. วุโตฺต’ยมติ สเงฺขโป, วิตฺถาโร ปน สพฺพโส;
เกสธาตุกวํสมฺหา, คเหตโพฺพ วิภาวินาฯ

๕๗. พนฺธิตฺวา สาครา รกฺขํ, ทีปญฺจ กาสินิพฺภยํ;
ธมฺมกมฺมน โสเธสิ, สธมฺมํ ชินสาสนํฯ

๕๘. เสนาปติส นามํ’กา, ปธานฆร มุตฺตโร;
กตฺวา’ฎฺฐารสเม วเสฺส, โส ปุญฺญานิ ขยํ คโตฯ

๕๙. กสฺสปโต ชิโต อติพลิ ปุญฺญกฺขเย สงฺขเต;
เชตุํ โน วิสหิตฺถ มจฺจุมุปคํ โส เยวทาโสวิย;
ตสฺมา มจฺจุพลํ นิหจฺจ สุขิโน เหสฺสนฺติ เมธาวิโน;
นิพฺพานํ ปรมจฺจุตํ สิวปทํ ปตฺตพฺพมตฺตญฺญุนาฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ราชทฺวยทีปโน นาม

จตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

อฏฺฐราชโก

๑. ตสฺสจฺจเย กุมาราทิ-ธาตุเสโนติ วิสฺสุโต;
อหุ ตสฺส สุโต ราชา, เทวรูโป มหาพโลฯ

๒. การิเต ปิตรา’กาสิ, วิหาเร นวกมฺมกํ;
กาเรตฺวา ธมฺมสงฺคีตึ ปริโสเธติ สาสนํฯ

๓. สนฺตเปฺปสิ มหาสงฺฆํ, ปจฺจเยหิ จตูหิปิ;
กตฺวา ปุญฺญานิ’เนกานิ, นวเม หายเน’ติคาฯ

๔. ติตฺติเสโน สุโต ตสฺส, ราชา หุตฺวา อเนกธา;
กตฺวา ปุญฺญานิ รชฺชํ ตํ, มาสมฺปิ นวเม ชหิฯ

๕. สิโว ตํ มาตุโล หนฺตฺวา, หุตฺวา ราชา อนปฺปกํ;
ปุญฺญํ กโตฺว’ปติเสฺสน, ปญฺจวีส ทิเน หโตฯ

๖. อุปติโสฺส ตโต อาสิ, ราชา หนฺตฺวาน สีวกํ;
โมคฺคลฺลานสฺส ภคินี, สามิโก ธชินีปติฯ

๗. ราชา ฐานนฺตราทีหิ, กตฺวาน ชนสงฺคหํ;
สีลากาฬสฺส ปาทาสิ, สห โภ กนธีวรํฯ

๘. เอโก ปุโตฺต อหุ รโญฺญ, อุปติสฺสสฺส กสฺสโป;
สโสฬส สหาเยหิ, สูโร สูเปหิ สญฺญุโตฯ

๙. เอก วุตฺติสหาเยหิ, ทานมาน มหาธโน;
ธมฺมโฏฺฐ วีริยาชีวิ, สาธุ เชฏฺฐปจายโกฯ

๑๐. สิลา กาโฬตโต รชฺช-โลภวญฺจิต มานโส;
ทกฺขิณํ มลยํ คนฺตฺวา, สงฺคณฺหิตฺวา มหา พลํฯ

๑๑. วิลุมฺปมาโน ปจฺจนฺติ, สมฺปโตฺต นครนฺติกํ;
ตํ สุตฺวา กสฺสโป เชโฏฺฐ, วรมารุยฺห กุญฺชรํฯ

๑๒. อสฺสา เสตฺวาน ปิตรํ, สมาทาย สหายเก;
นิกฺขมฺม นครา คจฺฉิ, สิลากาลสฺส ทสฺสนํฯ

๑๓. เอวํ สตฺต’ฏฺฐ วาเรสุ, ปลาโต ลีนวุตฺติโก;
หเตฺถ กตฺวา อุปาเยน, เทเส ปาจิน ปจฺฉิเมฯ

๑๔. ยุชฺฌิตุํ ปุน ปาจิน-ติสฺส ปพฺพตมาคมิ;
กสฺสโปปิ สหาเยหิ, สทฺธิมารุยฺห ทนฺตินํฯ

๑๕. ตตฺถ คนฺตฺวา ปลาเปตฺวา, โจรํ ปพฺพตมตฺถกํ;
อาโรเปสิ มหานาคํ, เตนา'สิ คิริกสฺสโปฯ

๑๖. มานตฺถโทฺธ สิลากาโฬ, ภิโยฺย รฎฺฐํ ปภินฺทิย;
สพฺพํ หตฺถคตํ กตฺวา, อเชยฺย พลวาหโนฯ

๑๗. อาคมฺม นครํ รุนฺธิ, สตฺถาหํ ราชเสวกา;
ยุชฺฌิตฺวา วิรลา อาสุํ, ตโต จิเนฺตสิ กสฺสโปฯ

๑๘. เอเต นครโรเธน, สเพฺพ ภิชฺชนฺติ ปาณิโน;
ปริหีนํ พลํ ราชา, อนฺธโก จ มหลฺลโกฯ

๑๙. เมรุกนฺทรเก กตฺวา, มาตรํ ปิตรญฺจ เม;
องฺคเหตฺวา พลํ ปจฺฉา, โจโร นิคฺคณฺหิ โย อิติฯ

๒๐. รตฺติยํ โส สหาเย จ, ราชสาธนเมวจ;
อาทาย ปิตโร เจว, มลยํ คนฺตุมารภิฯ

๒๑. ตทา มคฺคมชานนฺตา, สมฺมูฬฺหา มคฺคเทสกา;
นครสฺส สมีเปว, สมฺภมิํสุ อิโต ตโตฯ

๒๒. สิลากาโฬ ปวตฺติํ ตํ, สุตฺวา สงฺคมฺม เวคสา;
ปริวาเรสิ สงฺคาโม, ตตฺถ ภิํสนโก อหุฯ

๒๓. เทวาสุรรณากาเร, วตฺตมาเน มหาหเว;
ปติเตสุ สหาเยสุ, สีทมาเน มหาคเชฯ

๒๔. หตฺถาโรหสฺส ทตฺวา, ฉินฺทิตฺวา สีสมตฺตโน;
ปุญฺฉิตฺวา โลหิตํ กตฺวา, โกสิยํ อสิ ปุตฺติกํฯ

๒๕. หตฺถิกุเมฺภ อุโภ หเตฺถ, ฐเปตฺวาน อวตฺถริ;
อุปติโสฺสปิ ตํ สุตฺวา, โสกสลฺลาหโต มริฯ

๒๖. เอวํ ทิยฑฺฒวเสฺสน, อุปติเสฺส ทิวํคเต;
ราชา'โหสิ สิลากาโฬ, ปุพฺพนาเมน เอกโตฯ

๒๗. ตํ อมฺพสามเณราทิ-สิลากาโฬติ โวหรุํ;
ติตฺถํ เตรสวสฺสานิ, ทิปํ ธเมฺมน ปาลยิฯ

๒๘. มหาปาฬิมฺหิ ทาเปสิ, ปจฺจคฺฆํ ราชโภชนํ;
เวชฺชสาลาสุ โภเค จ, วเฑฺฒสิ ชนตาหิโตฯ

๒๙. อนฺวหํ ปูชยิ โพธิํ, ปฏิมาโย จ การยิ;
สเพฺพสํ ทีปวาสีนํ, ภิกฺขูนํ'ทา ติจีวรํฯ

๓๐. มาฆาตํ การยิทีเป, สเพฺพสํเยว ปาณินํ;
อานิตํ อตฺตนา เกส-ธาตุํ สมฺมา อปูชยิฯ

๓๑. รเหรทกวารญฺจ, อทาสิ อภยุตฺตเร;
ปุรตฺถิมา เถรียานํ, วิหารกุนฺถนาม โสฯ

๓๒. อาเนตฺวา อาสนํ ตตฺถ, ฐเปสิ ทุมราชเก;
ยาวชีวํ ปวเตฺตสิ, ปุญฺญกมฺมมสงฺขิยํฯ

๓๓. โมคฺคลฺลาโน ตถา ทาฐา, ปภุติ โจ’ปติสฺสโก;
ปุโตฺต ตสฺสา’สฺมคฺคสฺส, เทสํ ทตฺวา ปุรตฺถิมํฯ

๓๔. ทตฺวา ฐานนฺตรญฺจาทิ-ปาทสญฺญํ วิสชฺชยิ;
คนฺตฺวา ตตฺถ วสาหีติ, โสปิ คนฺตฺวา ตหึ วสิฯ

๓๕. ฐานํ มลยราชคฺคํ, เทสํ ทตฺวาน ทกฺขิณํ;
รกฺขณตฺถํ สมุทฺทสฺส, มชฺฌิมํ ตุ นิโยชยิฯ

๓๖. อุปติสฺสํ ตุ วาเสสิ, สนฺติเกเยว อตฺตโน;
วิเสเสน มมายโนฺต, ยูนํ กลฺยานทสฺสนํฯ

๓๗. ตสฺส ทฺวาทสเม วเสฺส, อิโต กาสิ ปุรํ คโต;
ธมฺมาตุ มิธา’เนสิ, ตโต วาณิช มาณโวฯ

๓๘. ราชา ทิสฺวา’สมโตฺถ โส, ธมฺมาธมฺมวิจารเณ;
เหมสญฺญาย ทีปมฺหิ, ปตโนฺต สลโภ วิยฯ

๓๙. พุทฺธธโมฺมติ สญฺญาย, ตํ คเหตฺวาน สาธุกํ;
กตฺวา สกฺการสมฺมานํ, เคเห ราชฆรนฺติเกฯ

๔๐. ฐเปตฺวา อนฺวสฺสํ ตุ, เนตฺวา เชตวนํ มหํ;
กาตุํ กาเรสิ จาริตฺตํ, หิตํ มนฺตฺวาน ปาณินํฯ

๔๑. เอวํ กตฺวา สิลากาโฬ, ปุญฺญกมฺมมนปฺปกํ;
ปเตฺต เตรสเม วเสฺส, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๔๒. ทาฐปฺปภุติโก รชฺชํ, คเหตฺวา ภาตรํสกํ;
อกฺกโมติ นิวาเรนฺตํ, มาราเปสิ วิพุทฺธิโกฯ

๔๓. โมคฺคลฺลาโน’ถ ตํ สุตฺวา, อปฺปตฺตํ รชฺชมคฺคหิ;
อการเณ เม มาเรสิ, กณิฏฺฐํ ธมฺมวาทีนํฯ

๔๔. การาเปสฺสามหมฺปชฺช, รชฺชนฺติ ปริกุปฺปิย;
สมาทาย มหาเสนํ, อคาราเหร ปพฺพตํฯ

๔๕. ราชาปิ สุตฺวา สนฺนทฺธ-พลกาโย กรินฺทเก;
ปพฺพเต สิวิรํ พนฺธิ, โมคฺคลฺลาโน นิสมฺมตํฯ

๔๖. สาปราธาน เต เม วา, มนุสฺสา ทีปวาสิโน;
เอกสฺมิญฺจ มเต รชฺช-มุภินฺนํเยว โนสิยาฯ

๔๗. ตสฺมา อเณฺญน ยุชฺฌนฺตุ, อุโภเยว มยํ อิธ;
หตฺถิยุทฺธํ กโรมาติ, รโญฺญ เปเสสิ สาสนํฯ

๔๘. โสปิ สาธูติ วตฺวาน, พทฺธปญฺจายุโธ คชํ;
อารุยฺห มุนิโน มาโร วิย โอตฺถริ ตาวเทฯ

๔๙. โมคฺคลฺลาโนปิ สนฺนทฺโธ, อารุยฺห กรินํ วรํ;
ตตฺถา’โค อญฺญมญฺญํ เต, ปาปุณึสุ มหาคชาฯ

๕๐. สโทฺท สูยิตฺถ สงฺฆฏฺฏ, อสนิราว สนฺนิโภ;
ทนฺตฆาเตน อุฏฺฐาสิ, ชาลา วิชฺชุลฺลตา วิยฯ

๕๑. สญฺญาฆนสภาคา’สุํ, คชา โลหิตมกฺขิตา;
โมคฺคลฺลานคชาวิโทฺธ, รโญฺญโอสกฺกิ กุญฺชโรฯ

๕๒. ราชา อารภิ ตํ ทิสฺวา, ฉินฺทิตุํ สีสมตฺตโน;
โมคฺคลฺลาโน’ถ วนฺทโนฺต, ยาจิ’เม’วํ กิรีอิติฯ

๕๓. ยาจมาเนปิ โสมานํ, มาเนโนฺต ฉินฺทิกนฺธรํ;
ฉเฑฺฑสิ ฉหิ โส รชฺชํ, มาเสหิ ทิวเสหิ จฯ

๕๔. โมคฺคลฺลาโน ตโต ราชา, อาสิ ทีเป มหาพโล;
มาตุลญฺจ ปฏิเจฺจมํ, จูลนาเมน โวหรุํฯ

๕๕. อาสาธารณกาเวโยฺย, วตฺถุตฺตย ปรายโณ;
ทานสํยม โสเจโยฺย, โสรจฺจาทิคุณาลโยฯ

๕๖. ทาเนน ปิยวาจาย, อตฺถสฺส จริยาย จ;
สมานตฺตสฺสภาเวน, สงฺคเหสิ มหาชนํฯ

๕๗. ปิณฺฑปาตวิหาเรหิ, เภสชฺชจฺฉาทเนหิ จ;
ภิกฺขุสงฺฆญฺหิ สงฺคณฺหิ, ธมฺมิกาย จ คุตฺติยาฯ

๕๘. อติเรกาย ปูชาย, ปูเชตฺวา ธมฺมภาณเก;
ปิฏเก ตีณิ วาเจสิ, สทฺธิมฏฺฐกถาย โสฯ

๕๙. กุมาเร อุปลาเลตฺวา, นิวาเปน ยถารุจึ;
สชฺฌาเปสิ สทา ธมฺมํ, ธมฺมทีโป มหามติฯ

๖๐. ธมฺมทีปญฺจ โส กตฺวา, กุญฺชรเสขเรนิ สา;
ธมฺมาวาสาเน วาเจสิ, ปุรมฺหิ ปุริสุตฺตโมฯ

๖๑. พนฺธาเปสิ กทมฺพญฺจ, นทึปพฺพตมชฺฌโต;
ปตฺตปสาณวาปิญฺจ, ธนวาปึ คริตรํฯ

๖๒. คณฺหาเปสิ สทีฆายุ-เหตุ กมฺมนฺติ สาทโร;
ลิขาเปสิ จ สทฺธมฺมํ, วตฺถุปูชญฺจ การยิฯ

๖๓. โลกํ โส อนุกมฺปิตฺวา, มาตาปุตฺตํว โอรสํ;
ทตฺวา ภุตฺวา ยถากามํ, วเสฺส วีสติเม มริฯ

๖๔. มเหสี ตสฺส ฆาเตตฺวา, วิสโยเคน ญาตเก;
ปุตฺตํ รเชฺช’ภิสิญฺจิตฺวา, สยํ รชฺชํ วิจารยิฯ

๖๕. ตถาภิสิโตฺต โส กิตฺติ-สิริเมโฆ นราธิโป;
ติปฺปเตฺตหิ ฉาเทสิ, ทุมินฺทธรมาทิโตฯ

๖๖. กปฺปณฺทฺธิวณิพฺพานํ, มหาทานํ ปวตฺตยิ;
มคฺคปาโล ตถากาโร, อหุ สโพฺพปโภคิโยฯ

๖๗. มเหสี สา สทา อาสิ, ปธานา สพฺพกมฺมสุ;
รชฺชํ ตสฺสา’สิ เตเนว, เหฏฺฐุปริยวตฺติกํฯ

๖๘. ราชาปาทา มหามจฺจา’-เหสุํ ลญฺจปรายนา;
ทุพฺพเล จ วิเหเฐสุํ, พลี ชานปทา นราฯ

๖๙. สิลากาฬสฺส กาลมฺหิ, คาเม สงฺคิลฺลนามเก;
ภยวสีวฺหโย โปโส, อหุ โมริยวํสโชฯ

๗๐. อโหสิ ปุโตฺต สีวสฺส, อคฺคโพธิ สนามโก;
ภาคิเนโยฺยปิ ตสฺสาสิ, มหานาโคติ วิสฺสุโตฯ

๗๑. ภาคิเนโย มหานาโค, อคฺคโพธิ จ สุนฺทโร;
อุฬารชฺฌาสยตฺตา โส, มหานาโค มหพฺพโลฯ

๗๒. หิตฺวา กสฺสกกมฺมานิ, โจรกมฺมมกา วเน;
โคธํ ลทฺธาน เปเสสิ, มาตุลานิย สนฺติกํฯ

๗๓. โคธํ ทิสฺวา’วสา ญตฺวา, ธญฺญปจฺฉิมเปสยิ;
กมฺมารสฺสา’ปิ เปเสสิ, สสํ โสปิ ตเถวกาฯ

๗๔. พีชํ ภคินี มายาจิ, พีชคาหญฺจ ตสฺส สา;
ทาสญฺจ ญตฺวา เปเสสิ, อนฺนปานาทินา รโหฯ

๗๕. ตทา ทุพฺภิกฺขกาลมฺหิ, เอโก มนฺตธโร นโร;
ภิกฺขาลาภาย สเทฺธหิ, ภิกฺขุเวเสน ภิกฺขติฯ

๗๖. ตํ คามํ ปวิสิตฺวา โส, อลทฺธา กิญฺจิ โภชนํ;
อภิภูโต ชิฆจฺฉาย, กมฺปมาโน นิคจฺฉติฯ

๗๗. ตํ ทิสฺวา กรุณายโนฺต, มหานาโค มหาทโย;
ปตฺตมาทาย คามนฺต-มาหิณฺฑิตฺวาปิ สพฺพโสฯ

๗๘. ยาคุมตฺตมฺปิ นาลตฺถ, ตโต อุตฺตรสาฏกํ;
ทตฺวา อาหริ อาหารํ, โส ตํ ภุตฺวา ปสีทิยฯ

๗๙. รชฺชารหมิมํ ทีเป, กริสฺสามีติ จินฺติย;
ตมาทาย ขเณนา’คา, โคกณฺณกมหณฺณวํฯ

๘๐. อถ ตตฺถ นิสีทิตฺวา, สญฺชปโนฺต ยถาวิธึม;
มโนฺตนา’เนสิ นาคินฺทํ, ผุสฺสปุณฺณมรตฺติยํฯ

๘๑. มหานาคํ ผุสาหีติ, มหานาคํ นิโยชยิ;
โส ภีโต ปุริเม ยาเม, อาคตํ ตํ น สมฺภุสีฯ

๘๒. ตถา มชฺฌิมยาเมปิ, ปจฺฉิเม ปน นงฺคเล;
คเหตฺวา ขิปิ ตีเหว, องฺคุลีหิ สตํ ฉุปิฯ

๘๓. โส ตํ พฺยากาสิ ตํ ทิตฺวา, สพลํ เม ปริสฺสมํ;
ตีหิ ราชูหิ ยุชฺฌิตฺวา, จตุตฺถํ ตฺวํ นิฆาติยฯ

๘๔. วุโฑฺฒ ตีเณว วสฺสานิ, ราชา หุตฺวา น ชีวสิ;
ตถา เหสฺสนฺติ ราชาโน, ตโย เต วํสชา นราฯ

๘๕. คนฺตฺวา เสวสฺสุ ราชานํ, ปจฺฉา ปสฺสสิ เมขลํ;
อิติ วตฺวาน เปเสสิ, โสปิ คนฺตฺวา นริสฺสรํฯ

๘๖. ปสฺสิตฺวา ตมุปฎฺฐาสิ, ราชา โรหณกมฺมิกํ;
ตํ อกาสิ ตทุฎฺฐานํ, ภณฺฑมาหริ โส พหุํฯ

๘๗. ราชา ตสฺมึ ปสีทิตฺวา, อนฺธเสนาปติวฺหยํ;
ทตฺวา ฐานนฺตรํ ตสฺส, คนฺตุํ ตเตฺถว โยชยิฯ

๘๘. ภยสีวสฺส ปุตฺตญฺจ, ภาคิเนยฺยญฺจ อตฺตโน;
อาทาย คนฺตฺวา ตํ เทสํ, ปริวเตฺตสิ สพฺพโสฯ

๘๙. ปเจฺจกโภคํ กตฺวาน, โรหณํ ตตฺถ โส วสํ;
ทาฐปฺปภูตินา กาตุํ, ยุทฺธํคนฺตฺวา มหพฺพโลฯ

๙๐. โมคฺคลฺลานภยา คนฺตฺวา, โรหณญฺจ ตหึ วสี;
สุตฺวา กิตฺติสิรีเมฆวณฺณ-รโญฺญ รเชฺช สมญฺชสํฯ

๙๑. รชฺชํ คเหตุํ กาโลติ, สีฆํ อาคมฺม โรหณา;
เอกูนวิเส ทิวเส, มารยิตฺวา มหีปตึฯ

๙๒. สยํ หุตฺวา มหีปาโล, เทสํ กตฺวา ยถา ปุเร;
ภาคิเนยฺยสฺส ปาเหสิ, ปณฺณมาคจฺฉตูติ โสฯ

๙๓. อาคจฺฉโนฺต นิมิเตฺตน, นิวตฺติตฺวา มริตฺถ โส;
ตโต มาตุลปุตฺตํ’กา, อุปรชฺชํ กตญฺญุโกฯ

๙๔. อาลวาลํ ทุมินฺทสฺส, กตฺวา เหมมยํ ฆรํ;
ฉาทาเปสิ มุนินฺทสฺส, ปฎิมาโย จ สนฺทหิฯ

๙๕. มหาเจติตฺตเย กาสิ, สุธากมฺมญฺจ จุมฺพฏํ;
หตฺถิเวทิญฺจ กาเรตฺวา, จิตฺตกมฺมมการยิฯ

๙๖. เปสการกคามํ โส, ชเมฺพลวฺหยมุตฺตเร;
มหาวิหาเรจาพนฺธิ, คามํ ตินฺติณิกวฺหยํฯ

๙๗. อุทฺธคามมฺหิ วสภ-คามํ เชตวนสฺส’ทา;
วตฺถทานํ นิกาเยสุ, ตีสุ เจว ปวตฺตยิฯ

๙๘. เขตฺตานํ หิสตํ ทตฺวา, วิหาเร เชตนามเก;
ยาคุํ ตตฺถ ปวเตฺตสิ, ภิกฺขูนํ สพฺพกาลิกํฯ

๙๙. สหสฺส ทูรติสฺสวฺหา, เขตฺตํ ทตฺวา ตปสฺสินํ;
มหาวิหารวาสีนํ, ยาคุํ นิจฺจํ ปวตฺตยิฯ

๑๐๐. จิรมาติกวารญฺจ, ตเตฺถว’ทา คุเณ รโต;
มยูรปริเวเณ จ, นวกมฺมมการยิฯ

๑๐๑. กาสิขเณฺฑ มหาเทว-รตฺตกุรวนามเก;
วิหาเร อนุรารามํ, ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขริฯ

๑๐๒. กมฺมํ โสวคฺคิกํ กตฺวา, เอวมาทึ นริสฺสโร;
อคมา ตีหิ วเสฺสหิ, เทวราชสหพฺยตํฯ

๑๐๓. อเฏฺฐเต กุฏฺฐจิตฺตา’ปริมิตวิภวา ราชราเชนรูปา;
ราชาโน ราชมานา นรกริตุรคาสูรเสนารเถหิ;
อเนฺต หิตฺวา’ขิลํ ตํ วิคตปริชนา’ฟ้าหนํ สงฺขตาสุํ;
สปฺปโญฺญ ตํ สรโนฺต ภวตุ ภวสุขํ วนฺตุกาโม หิเตสีฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

อฏฺฐราชโก นาม

จตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

ทฺวิราชโก

๑. มหานาคนรินฺทสฺส , ภาคิเนยฺย สุภาคิโย;
โส อคฺคโพธิราชาสิ, อคฺคโพธิคตาสโยฯ

๒. เตเชน พาหุํ โสเมฺมน, จนฺทํ สมฺปุณฺณมณฺฑลํ;
สุเมรุมจลเนฺตน, คมฺภิเรน มโหทธิํฯ

๓. วสุนฺธรา ปกเมฺปน, มารุตํ สมฺปวุตฺติยา;
พุทฺธิยามรมนฺตารํ, สุทฺธิยา สรทมฺพรํฯ

๔. กามโภเคน เทวินฺท, มเตฺถน จ นริสฺสรํ;
ธเมฺมน สุทฺธวาเสฏฺฐํ, วิกฺกเมน มิคาธิปํฯ

๕. ราชธเมฺมหิ รเชฺชหิ, จกฺกวตฺตินริสฺสรํ;
เวสฺสนฺตรญฺจ ทาเนน, อนุคนฺตฺวา ชเน สุโตฯ

๖. มาตุลํ อุปราชเวฺห, ภาตรํ ยุวราชเก;
ภาคิเนยฺยญฺจ มลย-ราชฐาเน ฐเปสิ โสฯ

๗. ฐานนฺตเร ยถาโยคํ-เสฏฺฐามเจฺจ ฐเปสิ จ;
ชนํ สงฺคหวตฺถูหี, ราชธเมฺมหิ จคฺคหิฯ

๘. เทสํ สโยคฺคํ ปาทาสิ, ยุวราชสฺส ทกฺขิณํ;
วสํ ตตฺถ สิรีวฑฺฒ-มานวาปิํ สคาหยิฯ

๙. กตฺวา คิริวิหารญฺจ, สงฺฆิกํ ตสฺส ทาปยิ;
เขตฺตานํ ทฺวิสตํ สงฺฆ-โภคตฺถาย มหามติฯ

๑๐. อทา มลยราชสฺส, ทาฐานามํ สธีตรํ;
ปริเวณํ สีริสงฺฆ-โพธินามญฺจ การยิฯ

๑๑. มหาสิวสฺส กาเรสิ, ปริเวณํ สนามกํ;
ปริวาโร’ปิ ตสฺสาสิ, เอวํ ปุญฺญปรายโนฯ

๑๒. กตฺวา สาธุปจาเรน, โปราณํ สงฺคหํ วิธิํ;
อนฺตรายํ วิโสเธตุํ, ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขริฯ

๑๓. กวโย ตสฺส รชฺชมฺหิ, สีหฬาย นิรุตฺติยา;
กาเวเยฺย พหุเก’กาสุํ, วิจิตฺรนยาสาลิโนฯ

๑๔. วิหาเร ทกฺขิเณ กาสิ, ปาสาทํ สุมโนหรํ;
อกา นวหิ วเสฺสหิ, ทิเป กณฺฏกโสธนํฯ

๑๕. กุรุนฺทนามํ กาเรตฺวา, วิหารํ สพฺพสงฺฆิกํ;
วาปึ ตนฺนามกํ นาฬิ-เกราราม ติโยชนํฯ

๑๖. มหาสิววฺหเย เจว, สสฺสํ การยิตุํ อทา;
ลาภสกฺการสมฺมาน-มารามิกสตํ ตทาฯ

๑๗. วิหารํ ตํ สมีปมฺหิ, กตฺวา อมฺพิลปสฺสวํ;
คามํ ตนฺนามกํ จาทา, เถริยานํ ตปสฺสีนํฯ

๑๘. อุตฺตรวลฺลิวิหารสฺส, รตนํ ทีฆวณฺณิตํ;
ทตฺวา คามํ ปติเฏฺฐสิ, สตฺถุพิมฺพํ สิลามยํฯ

๑๙. เกฬิวาเต จ กาเรสิ, สุมนํ นาม ปพฺพตํ;
มหาเตลวฏํโพธิ-ฆเร ปาสาณเวทิกํฯ

๒๐. กาเรตฺวา โลหปาสาทํ, ปาสาทมหเน อทา;
ฉตฺตึสานํ สหสฺสานํ, ภิกฺขูนํ โส ติจีวรํฯ

๒๑. คามํ ทตฺวา นิโยเชสิ, อารกฺขํ ธีตุ นามกํ;
หตฺถิกุจฺฉิวิหาเรปิ, ปาสาทํ กาสิ พุทฺธิมาฯ

๒๒. ทาฐา สิวสฺส ฐตฺวาน, โอวาเท สาธุ ภิกฺขุโน;
สมาจรโนฺต ธเมฺมน, สกฺกจฺจํ ตมฺปฏฺฐหิฯ

๒๓. มูคเสนาปตึ จากา, วิหารํ โส วิสาลกํ;
คามํ ลชฺชิกเมตสฺส, ทาส โภคาย’ทาสิ จฯ

๒๔. มหานาคสฺส ปุญฺญตฺถํ, รโญฺญ ตํนามกํ อกา;
มหาเถรสฺส ตญฺจา’ทา, ราชา เตปิฏกสฺส โสฯ

๒๕. อตฺตโน สทิสานญฺจ, โยคีนํ วิคตาลโย;
ภิกฺขูนํ จตุสฏฺฐีนํ, วิหารํ ตํ ตทา อทาฯ

๒๖. กตฺวา ตเสฺสว มหา-ปริเวณนิวาสิโน;
ภิโนฺนรุทีปํ ทตฺวาน, วฏฺฏกาการปิฏฺฐิโตฯ

๒๗. ทกฺขิณคีริทฬฺหเวฺห, มหานาเค จ ปพฺพเต;
กาฬวาปาทิเก จา’กา, วิหาเร โปสถาลเยฯ

๒๘. วิหาเร อภเย’กาสิ, มหาโปกฺขรณึ ตถา;
เจติยปพฺพเต จากา, นาคโสณฺฑึ ถิโรทิกํฯ

๒๙. มหินฺทตฏวาวิญฺจ, การาเปตฺวาน สาธุกํ;
เอติสฺสา มริยาทาย, เถรํ เนตุํ นิโยชยิฯ

๓๐. มหามหินฺท เถรมฺหิ, ตํฐานสมฺปาคโต;
ตรจฺฉา เอว เนตุนฺติ, กติกญฺจว การยิฯ

๓๑. ฉตฺตํ โสณฺณญฺจ กาเรสิ, นิกาเยสุปิ ตีสุ โส;
สตฺตาฏฺฐนว วาเรสุ, มหคฺฆรตเนหิ จฯ

๓๒. มหาตูเป จตุพฺพีส-ภารํ ฉตฺตํ สุวณฺณยํ;
ตตฺถ ตตฺถ จ ปูเชสิ, มหคฺฆํ รตนุตฺตมํฯ

๓๓. ทาฐาธาตุฆรํ กตฺวา, วิจิตฺรรตนุชฺชลํ;
กาสิ เหมกรณฺฑญฺจ, โลหนาวญฺจ ปาฬิยํฯ

๓๔. มณิเมขลนามญฺจ, พนฺธาเปสิ สพนฺธนํ;
มหามาติญฺจ คเณฺหสิ, มณิหีรกวาปิยํฯ

๓๕. ตทา เอโก มหาเถโร, โชติปาลกนามโก;
ปราเชสิ วิวาเทน, ทีเป เวตุลฺลวาทิโนฯ

๓๖. ทาฐาปภุตินาโม'ถ, อาทิปาโท'ติลชฺชิโต;
หตฺถมุกฺขิปฺปิ ตํ หนฺตุํ, คโณฺฑ สญฺชายิ ตํขเณฯ

๓๗. ราชา ตสฺมิํ ปสีทิตฺวา, วิหาเรเยว วาสยิ;
มาเนน ตํ อนาคมฺม, ทาฐาปภูมโต กิรฯ

๓๘. ทตฺวา มหาทิปาทตฺตํ, ภาคิเนยฺยคฺคโพธิโน;
รกฺขิตุํ ตํ นิโยเชสิ, เถรํ โสปิ ตมาจริฯ

๓๙. นีลเคหปริเจฺฉทํ, กตฺวา ตเสฺสว โส อทา;
กเตฺววํ พหุธา ปุญฺญํ, จตฺตฺติํเส สเม มโตฯ

๔๐. อคฺคโพธิ ตโต อาสิ, ราชา ปุพฺพสฺส ราชิโน;
มหลฺลกตฺตานํ ขุทฺท-นาเมน ปริทีปยุํฯ

๔๑. โส ทีปํ ปริปาเลสิ, ปุพฺพจาริตฺตโกวิโท;
อกาสิ จ มเหสิํ โส, มาตุลธีตุมตฺตโนฯ

๔๒. สงฺฆภทฺทํ อสิคฺคาหํ, กาสิ พนฺธุํ มเหสิยา;
ยถารหมทา เจว, ฐานนฺตรมนาลโยฯ

๔๓. กตฺวา เวฬุวนํ ราชา, สาคลีนํ นิโยชยี;
ชมฺพุรนฺตรคลฺลญฺจ, กาสิ มาติกปิฏฺฐิกํฯ

๔๔. รโญฺญ ตเสฺส'ว รชฺชมฺหิ, กาลิเงฺคสุ มหีปติ;
สตฺตานํ มรณํ ยุเทฺธ, ทิสฺวา สํวิคฺคมานโสฯ

๔๕. อิมํ ทีปมุปาคมฺม, ปพฺพชฺชา กตนิจฺฉโย;
โชติปาลมฺหิ ปพฺพชิ, ราชา สกฺกาสิ ตํ จิรํฯ

๔๖. ปธานฐานํ ตสฺส'กา, วิหาเร มตฺตปพฺพเต;
ตสฺสามโจฺจ มเหสี จ, ตเถวา'คมฺม ปพฺพชุํฯ

๔๗. รโญฺญ มเหสี สุตฺวาน, ตสฺส ปพฺพชฺชมุตฺตมํ;
สกฺกจฺจํ ตมุปฏฺฐาสิ, รตนวฺหญฺจ การยิฯ

๔๘. อทา ราชา อมจฺจสฺส, ปาจีนกณฺฑราชิยํ;
เวตฺตวาสวิหารญฺจ, โส'ทา สงฺฆสฺส ตํ ยติฯ

๔๙. ราชเตฺถเรมเต ราชา, โสจิตฺวา ปริเทวิย;
ปธานฐานํ กาเรสิ, จูฬคลฺลวิหารเกฯ

๕๐. ปลํนครคเณฺจว, ตสฺส ฐานญฺหิ การยิ;
เอวํ ตทตฺถํ ปุญฺญานิ, พหูนิ'ปิ มหีปติฯ

๕๑. โชติปาลิต เถรมฺหิ, ตูปารามมฺหิ เจติยํ;
วนฺทมาเน ปภิชฺชิตฺวา, ภาโค ตํ ปุรโต ปติฯ

๕๒. ปโกฺกสิตฺวาน ราชานํ, เถโร ทเสฺสสิ ทุกฺขิโต;
ราชา ทิสฺวาว สํวิโคฺค, กมฺมํ ปฏฺฐปิ ตํขเณฯ

๕๓. ทกฺขิณกฺขกธาตุํ โส, โลหปาสาทกุจฺฉิยํ;
สารกฺขํ ฐปยิตฺวาน, รตฺตินฺทิวมปูชยิฯ

๕๔. นวกเมฺม จิรายเนฺต, ถูปารามมฺหิ เทวตา;
สุปินํ ตสฺส ทเสฺสสุํ, รตฺติมารามิกา วิยฯ

๕๕. สเจ ราชา ปปเญฺจติ, กาตุํ ธาตุฆรํ มยํ;
ธาตุํ คเหตฺวา คจฺฉาม, ยตฺถตตฺถา'ติ ตํขเณฯ

๕๖. ราชา ปพุโทฺธ สํวิโคฺค, น จิเรเนว การยิ;
กมฺมํ ธาตุฆเรสพฺพํ, จิตฺตกมฺมาทิสญฺญุตฺตํฯ

๕๗. จตโสฺส ปฏิมาโย จ, ปลฺลเงฺก จ สิลามเย;
เหมจฺฉตฺตํ สิลาทนฺต-กมฺมํ เคหมฺหิ สพฺพโสฯ

๕๘. มหามจฺจาทโย'กํสุ , กรณฺฑานํ สตํ นว;
เทวานํปิยติสฺสสฺส, กมฺมญฺจ นิขิลํ นวํฯ

๕๙. สพฺพุสฺสาเหน กาเรตฺวา, มหาปูชํ ยถารหํ;
อาเนตฺวา โลหปาสาทา, ธาตุํ สพฺพาทเรน โสฯ

๖๐. โชติปาลํ มหาเถรํ, สสงฺฆํ ปริวาริย;
ปริหาเรน วเฑฺฒสิ, ธาตุํ ธาตุกรณฺฑเกฯ

๖๑. ธาตุเคหสฺส ปาทาสิ, ลงฺกาทีปํ สหตฺตนา;
ลาภคฺคาม-มทา ตสฺสา, รกฺขกานํ มเหสิยาฯ

๖๒. นาคทีปมฺหิ เคหญฺจ, ราชายตนธาตุยา;
อุณฺณโลมฆรเญฺจว, ฉตฺตมามลเจติเยฯ

๖๓. ตตฺถ คามํ วิหารสฺส, ยาคุทานาย’ทาสิ จ;
วิหารสฺส’ภยสฺสา’ทา, คามมงฺคณสาลกํฯ

๖๔. นามํ กตฺวาน โส’กาสิ, อตฺตโน จ มเหสิยา;
ทาฐคฺคโพธิมาวาสํ, วิหาเร อตยุตฺตเรฯ

๖๕. เทวี กปาลนาคํ สา, วิหารํ สาธุการิย;
ตเสฺส’วาทา วิหารสฺส, สมฺปนฺนจตุปจฺจยํฯ

๖๖. เคหํ เชตวเน กาสิ, ราชา ราชตฺจุมฺพฏํ;
อุทปานํ มณาเปสิ, โสว โพธิฆรนฺติเกฯ

๖๗. คงฺคาตฏํ วลาหสฺสํ, วาปึ คิริตฏณฺจกา;
มหาปาฬิปิ วเฑฺฒสิ, ภตนาวณฺจ การยิฯ

๖๘. ภิกฺขูนีนํ มเหสี จ, ภตฺตวํสํ สมาทิสิ;
เอวํ ปุญฺญานิ กตฺวา โส, ทิวํ’คา ทสเม สเมฯ

๖๙. เอวํ ปุญฺญรตา นราธิปตโย สมฺปนฺนโภคา คมุํ;
มจฺจุเสฺสว วสํ ตโตหิ มติมา สมฺมา ภวสฺสีทิสํ;
ปสฺสโนฺต นิยมํ วิหาย วิธินา สพฺพํ ภเว สงฺคตึ;
นิพฺพานาภิมุโข จเรยฺย ธิติมา ปพฺพชฺชมชฺฌูปโคฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทฺวิราชโก นาม

เอกจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ทฺวิจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

ฉ ราชโก

๑. สงฺฆติโสฺส ตโต อาสิ, อสิคฺคาโห มหีปติ;
สาสนสฺส จ รฏฺฐสฺส, วุฑฺฒิกาโม นเย รโตฯ

๒. ฐานนฺตรํ ยถารหํ, ทตฺวา สงฺคณฺหิโส ชนํ;
ตทา ขุทฺทกราชสฺส, โมคฺคลฺลาโน จมูปติฯ

๓. วสโนฺต โรหเณ สุตฺวา, สงฺฆติสฺสสฺส ราชตํ;
ขนฺธวารํ สยุทฺธตฺถํ, มหาคเลฺล นิเวสยิฯ

๔. สงฺฆติโสฺส จ สุตฺวา ตํ, พลกายมเปสยิ;
ยุชฺฌิตุํ เตน ตเชฺชสิ, โมคฺคลฺลาโน มหพฺพโลฯ

๕. ตโต หตฺถสฺสมาทาย, คนฺตฺวา รตฺติวิหารกํ;
พลํ โส สนฺนิปาเตโนฺต, วาสํ ตเตฺถว กปฺปยิฯ

๖. ราชา สุตฺวา ปุนา'คนฺตฺวา, กทลฺลาทีนิวาตเก;
ยุชฺฌิตฺวา ตํ ปลาเปตฺวา, เปเสตฺวา พลมตฺตโนฯ

๗. สยํ ปุรมุปาคญฺฉิ, โสปิ นฏฺฐํ สวาหินิํ;
ปุน ปากติกํ กตฺวา, กเรเหรมุปาคมิฯ

๘. รโญฺญ เสนาปติ ปุตฺตํ, เปเสตฺวา โจรสนฺติกํ;
เยน เกนจิ เลเสน, สยํ ทุกฺขิว ทุมฺมโนฯ

๙. อาตุโร วิย พาฬฺหํ โส, โหสิ มญฺจปรายโน;
ราชา สุตฺวา ปวตฺติตํ, อุปสงฺกมฺม ตงฺขเณฯ

๑๐. มา ตฺวํ โสจิ กุมารสฺส, สมฺมาเนตฺวานุสาสิย;
หนฺท ตฺวํ นครํ รกฺข, นเต สกฺกา มยา สหฯ

๑๑. ยุทฺธมณฺฑลมาคนฺตุํ, คิลานตฺตาติ โยชยิ;
อุพฺพาสิเต ชเน สเพฺพ, วิจฺฉิเนฺน ราชโภชเนฯ

๑๒. มหาปาฬิมฺหิ สมฺปกฺกํ, รโญฺญ โภชนมาหรุํ;
ราชา ทฺวิสฺวา'ติ นิพิโนฺน, ยาว มโนฺท น เหสฺสติฯ

๑๓. เอโกฺก ปีติ วิจิเนฺตตฺวา, ยุทฺธาย สมาสา'คมา;
สทฺธิํ ปุเตฺตน อารุยฺห, หตฺถิํสนฺนทฺธวาหโนฯ

๑๔. โถเกเนว พเลนาคา, ปาจินติสฺสปพฺพตํ;
เอวํ อุภยโต จูฬ-สงฺคาเม ปจฺจุปฏฺฐิเตฯ

๑๕. เสนาปติสมิตฺตทฺทุ, ยุทฺธมารภิ ปจฺฉโต;
ปุโตฺต ทิสฺวา นรินฺทสฺส, ฆาเตสฺสามิ อิมํ อิติฯ

๑๖. อาห ราชา นิวาเรสิ, มา เต รุจฺจิ พลํ อิทํ;
เนว สกฺกา’ธิวาเสตุํ, อติมนฺทํ หนิสฺสติฯ

๑๗. ทุวินฺนํ พลกายานํ, ราชามชฺฌคโต อหุ;
ตโต เสนา ทฺวิธา’โหสิ, โจรเสนาปตีปติฯ

๑๘. รโญฺญ นาโค มธุกวฺห รุกฺขจฺฉายํ สมาวิสิ;
ตทา ฉตฺตํ ปติตสฺส, สาขมาหจฺจ ภูมิยํฯ

๑๙. โจรสฺส เสนา ตํ ทิตฺวา, หริตฺวา สามิโน อทา;
โส ตํ อุสฺสาปยิฉตฺตํ, ฐตฺวาปพฺพตมุทฺธนิฯ

๒๐. ตทา ราชพลํ ราชา, นุนเมโสติ จินฺติย;
คนฺตฺวา ตํ ปริวาเรสิ, ราชา อาสิ ตเทกโกฯ

๒๑. หตฺถิกฺขนฺธา ตโทรุยฺห-ปุตฺตํ’มจฺจญฺจ โสหทํ;
อุปาวิสิ สมีปมฺหิ, เมรุมชฺชรกานนํฯ

๒๒. โมคฺคลฺลาโน ตโต ลทฺธ-ชโย วาหนมาทิย;
เสนาปตึจ มิตฺตทฺทุํ, ตสฺส ปุตฺตญฺจ ปาปินํฯ

๒๓. อุปาคมฺม ปุรํ ราชา, อาสี ลงฺกา ตลาธิโป;
ตโต จิเนฺตสิ ชีวเนฺต, สตฺตุมฺหิ น สุขํ อิติฯ

๒๔. โส สุตฺวา ปุพฺพราชสฺส, ปุโตฺต เอตฺถาติ กุชฺฌิย;
อาณาเปสิ จ ตสฺสา’สฺ, หตฺถปาทานิ ฉินฺทิตุํฯ

๒๕. อุปกฺกมิ ตทา รญฺญา, อาณโตฺต ปุริโส ขเณ;
ฉินฺทิตุํ หตฺถปาทํ โส, กุมาโร โรทิ ทุมฺมโนฯ

๒๖. ปูวขาทกหตฺถํ เม, ฉิเนฺทยฺยํ เจ ตทา อหํ;
ขาทิสํ เตน ปูเวติ, หํ สุตฺวา ราชกมฺมิโกฯ

๒๗. โรทิตฺวา ปริเทวิตฺวา, ราชาณาย ทุขทฺทิโต;
วามํ หตฺถญฺจ ปาทญฺจ, ตสฺส ฉินฺทิ นราธโมฯ

๒๘. เชฎฺฐติโสฺส ปลายิตฺวา, รโญฺญ ปุโตฺต’ปโร อคา;
อญฺญโต มลยํ เทสํ, เมรุกนฺทรนามกํฯ

๒๙. ราชา’ถ สสุตา’มโจฺจ, คนฺตฺวา เวฬุวนํ รโห;
โจทิโต ตตฺถ ภิกฺขูหิ, กาสาวานิ สมาทิยิฯ

๓๐. ภิกฺขุเวสํ คเหตฺวาน, โรหณํ คนฺตุมานโส;
มณิหีรํ สมาคญฺฉิ, ตตฺรฐา ราชเสวกาฯ

๓๑. สญฺชานิตฺวา ตโยเปเต, เตสํ ปาเทวรุชฺฌิย;
สาสนํ ตสฺส เปเสสุํ, ราชา สุตฺวา วิเสสโตฯ

๓๒. ตุโฎฺฐ อาณาปยิ คนฺตฺวา, สีฆมาทาย เตชเน;
ตโต สีหคิรึเนตฺวา, ติสฺสงฺกํ นิรุปทฺทวํฯ

๓๓. สีสํ คณฺหถ ตเตฺถว, รโญฺญ จ ตนยสฺส จ;
อมจฺจํ ปน ชีวนฺต-มาเนยฺยาถ มม’นฺติกํฯ

๓๔. มนุสฺสา เอวมาณตฺตา, เต คเหตฺวา ตโยชเน;
เนตฺวา สีหคิรึกาตุํ, ยถาวุตฺตมุปกฺกมุํฯ

๓๕. ตโต ราชสุโต อาห, ปุริเส กมฺมการเก;
สีสํ เม ปฐมํ เฉตฺวา, เทถ มยฺหํ สุขํ อิติฯ

๓๖. ราชโปสา ตถา’กาสุํ, ปจฺฉาฉินฺทึสุ ราชิโน;
สีสํ ปสฺสถ พาลานํ, กมฺมํ กมฺมวิทูชนาฯ

๓๗. เอวํ อนิจฺจา โภคาหิ, อธุวา อสยํวสี;
ตตฺถ ลคฺคา กถํ นิจฺจํ, สุขํ โภ น คเวสถฯ

๓๘. รโญฺญ สาสนมาหํสุ, อมจฺจสฺส หิเตสิโน;
ตํ สุตฺวาน หสิตฺวาน, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๓๙. ฉินฺนสีโส มยา ทิโฎฺฐ, มยิ ชีวติ สามิโก;
ฐเปตฺวา หมฺปิ เสวามิ, อโห อญฺญญฺหิ สามิกํฯ

๔๐. อิธ ตํ มารยิตฺวาน, ฉายํ ตสฺส หริสฺสถ;
อโห อญฺญาณกา ตุเมฺห, มเญฺญ อุมฺมตฺตกา อิติฯ

๔๑. อิติ วตฺวาน โส ปาเท, คเหตฺวา สามิโน สยิ;
ตสฺส เต หรโณปายํ, อปสฺสนฺตา ยถา ตถาฯ

๔๒. ตสฺสาปิ สีสํ เฉตฺวาน, มจฺจา อาทาย ตีณิ’ปิ;
รโญฺญ ทเสฺสตุมาหจฺจ, ราชา ตุสิตฺถ นิพฺภโยฯ

๔๓. ทุฎฺฐเสนา ปติสฺสา’ทา, ตโต มลยราชตํ;
อสิคฺคาหกฐานมฺหิ, ตสฺส ปุตฺตํ ฐเปสิ จฯ

๔๔. ถูปตฺตยมฺปิ ฉาเทสิ, วเตฺถหิ อหเตหิ โส;
ตถา ลงฺกาตเล สเพฺพ, ถูเปกาสิ มหุสฺสวํฯ

๔๕. เกสธาตุญฺจ นาถสฺส, ทาฐาธาตุํ ตเถว จ;
มหาโพธึ สสกฺกจฺจํ, มหาปูชาย สกฺกริฯ

๔๖. สพฺพํ เวสาขปูชาทึ, จาริตฺตํนุคตํ อกา;
ธมฺมกเมฺมน โสเธสิ, สพฺพํ สุคตสาสนํฯ

๔๗. ปิฎกานญฺจ สชฺฌายํ, มหาปูชาย การยิ;
ลาภํ ทตฺวา ติเรเกน, ปูชยิตฺถ พหุสฺสุเตฯ

๔๘. ภิกฺขูนํ ทีปวาสีนํ, สเพฺพสํ จีวรํ อคา;
อาวาเสสุ จ สเพฺพสุ, กถินํ อตฺถราปยิฯ

๔๙. ปฏิมาโย จ กาเรสิ, ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขริ;
โลณเกฺขตฺตญฺจ ปาทาสิ, สงฺฆสฺส ติสตาธิกํฯ

๕๐. การปิฏฺฐิมฺหิ กาเรสิ, โมคฺคลฺลาน วิหารกํ;
วิหารา ปิฏฺฐิคามญฺจ, สคามํ วฏฺคามกํฯ

๕๑. ตถา เจติยเคหญฺจ’-กาสิ รกฺขวิหารเก;
วิหารํ นํ พหุนฺนํ โส, โภคคาเม พหู อทาฯ

๕๒. เอวํ ปุญฺญานี โส’กาสิ, อปฺปเมยฺยานิ ภูมิโป;
สมฺปตฺตีนมนิจฺจตํ, สรโนฺต ปุพฺพราชิโนฯ

๕๓. ตทา เกนจิ โทเสน, กุโทฺธมลยราชิโน;
สริตฺวา ปุพฺพราชสฺส, กตํ เตน วิรูปกํฯ

๕๔. อุปาเยน คเหตฺวาน, หตฺถปาทญฺจ เฉทยิ;
ตํ สุตฺวา โส อสิคฺคาโห, สปุโตฺต โรหณํคโตฯ

๕๕. วสโนฺต ตตฺถ โส กตฺวา, หเตฺถ ชนปทํ ลหุํ;
เชฏฺฐสิสฺสมฺปคณฺฉิ, นิลีนํ มลเย ฐิตํฯ

๕๖. สทฺธิํ เตนสฆาเตโนฺต, รฏฺฐํ ชนปทํ ขเณ;
โทฬปพฺพตมาคมฺม, ขนฺธาวารํ นิเวสยิฯ

๕๗. ราชา สุตฺวาน ตํ สพฺพํ, สนฺนทฺธพลวาหโน;
ขนฺธาวารํ นิเวเสสิ, คนฺตฺวา ตเสฺสว สนฺติกํฯ

๕๘. ตทา ปชฺชรโรเคน, มนุสฺสาราชิโน พหู;
อุปทฺทุตา มตา อาสุํ, ตํ สุตฺวา โส อสิคฺคโหฯ

๕๙. ยุทฺธมารภิเวเคน, รโญฺญ เสนาติทุพฺพลา;
ปภิชฺชิตฺวา ปลายิตฺถ, ราชาปจฺฉา ปลายิ โสฯ

๖๐. ทิสฺวา เอกากินํ ยนฺตํ, สีหปพฺพตสนฺติเก;
อสิคฺคาโห มหาราชํ, มารยิตฺถ สปริสํฯ

๖๑. โอหีนํ ปจฺฉโต เชฏฺฐ-ติสฺสมฺปิ ปน มาริตุํ;
สาสนํ ตสฺส เปเสสิ, เอหิ ราชา ภวาหีติฯ

๖๒. โส ตญฺญตฺวา ปลายิตฺวา, นิวโตฺต มลยํ อคา;
กถญฺหิ ลทฺธํ กิเจฺฉน, รชฺชํโส เทติ เม อิติฯ

๖๓. เอวํ โข ทลฺลนามํ โส, โมคฺคลฺลานํ นริสฺสรํ;
มาเรตฺวา ฉหิ วเสฺสหิ, สมฺปตฺตพลวาหโนฯ

๖๔. อถา’คนฺตฺวา อสิคฺคาโห, อนุราธปุรํ วรํ;
ราชา หุตฺวา ปวเตฺตสิ, อาณาจกฺกํ มหีตเลฯ

๖๕. ส สิลาเมฆวณฺณโวฺห, สงฺฆํ โพธิญฺจ วนฺทิย;
ถูปตฺตยญฺจ สกฺกาสิ, มหาปาฬิญฺจ วฑฺฒยิฯ

๖๖. ปายาสํ’ทาสิ สงฺฆสฺส, สปฺปิผาณิตสงฺขตํ;
ฉาตเก อติกิจฺฉมฺหิ, ปริสฺสาวนเมว จฯ

๖๗. สพฺพทาเนน สงฺคณฺหี, กปณทฺธิวณิพฺพเก;
ปูวมูลธนํจา’ทา, กุมารานํ มหาทโยฯ

๖๘. วิหาเร อภเย พุทฺธํ, ปูชยิตฺถ สีลามยํ;
ชิณฺณญฺจ เคหํ ตสฺสา’กา, นานารตนจิตฺติกํฯ

๖๙. โกลวาปิญฺจ ทตฺวาน, อารกฺขตฺถํ ชินสฺส โส;
ปูชํ สโพฺพปหาเรหิ, สพฺพกาลํ ปวตฺตยิฯ

๗๐. เอวํ ตสฺมิํ มหีปาเล, วสเนฺต ปุญฺญภาชเน;
นายโก สิรินาคโวฺห, เชฏฺฐติสฺสสฺส มาตุโลฯ

๗๑. คนฺตฺวาน ปรตีรํ โส, อาทาย ทมิเฬ พหู;
อาคนฺตฺวา อุตฺตรํ เทสํ, คณฺหิตุํ ตมุปกฺกมิฯ

๗๒. ราชาปิ สุตฺวา ตํ คนฺตฺวา, ยุชฺฌิตฺวา ราชมิตฺตเก;
คาเม หนฺตฺวาน ตํ เตน, ทมิเฬ สทฺธิมาคเตฯ

๗๓. หตเสเส คเหตฺวาน, กตฺวา ปริภวํ พหุํ;
อทาสิ ทาเส กตฺวาน, วิหาเรสุ ตหิํ ตหิํฯ

๗๔. เอวํสมฺปตฺตวิชเย, ปุรมาคมฺมภูมิเป;
สพฺพํ รฏฺฐํ วิโสเธตฺวา, วสเนฺต อกุโต ภเยฯ

๗๕. ภิกฺขุโพธี สนาโม’ถ, วิหาเร อภยุตฺตเร;
ทุสฺสีเล พหุเล ทิสฺวา, ปพฺพชฺชาย นโวปิ โสฯ

๗๖. ราชานมุปสงฺกมฺม, ธมฺมกมฺมมยาจถ;
ราชา เต เนว กาเรสิ, ธมฺมกมฺมํ วิหารเกฯ

๗๗. ทุสฺสีลา นิหฏา เตน, สเพฺพ มนฺติย เอกโต;
รโห ตํ มารยิตฺวาน, ตํ กมฺมํ ปฏิพาหยุํฯ

๗๘. ราชา สุตฺวา ตทา กุโทฺธ, สเพฺพคณฺหิย เอกโต;
อกา โปกฺขรณี ปาเล, ฉินฺนหเตฺถ สพนฺธเนฯ

๗๙. อเญฺญ ตตฺถ สตํ ภิกฺขู, ชมฺพุทีเป ขิปาปยิ;
สรโนฺต ตสฺส อุสฺสาหํ, ปริโสเธสิ สาสนํฯ

๘๐. ภิกฺขู เถริยวาเท โส, กาตุํ เตหิ อุโปสถํ;
อาราเธตฺวา ปฎิกฺขิโตฺต, ปกุปฺปิตฺวา อนาทโรฯ

๘๑. อโกฺกสิตฺวา จ ภาสิตฺวา, วาจาหิ ผรุสาหิ โส;
ภิกฺขู เต อกฺขมาเปตฺวา, ทกฺขิณํ เทสมชฺฌคาฯ

๘๒. ตสฺส โส มหตา ผุโฎฺฐ, โรเคน มริสชฺชุกํ;
เอวํ นวหิ วเสฺสหิ, ปริจฺจชิ มหีตลํฯ

๘๓. ตสฺส ปุโตฺต ตโต อคฺค-โพธิ นาโม กุมารโก;
อาสิ ราชาสิริสงฺฆ-โพธินาเมน วิสฺสุโตฯ

๘๔. กณิฎฺฐํ ภาตรํ มาณํ, โอปรเชฺช’ภิสญฺจิย;
ตสฺสา’ทา ทกฺขิณํ เทสํ, สโยคฺคพลวาหนํฯ

๘๕. ราชา โส ปุพฺพราชูนํ, ปวตฺตํ น วินาสิย;
รฎฺฐํ ธเมฺมน ปาเลสิ, สงฺฆญฺจ พหุมานยิฯ

๘๖. เชฎฺฐติโสฺส’ถ ตํ สพฺพํ, สุณิตฺวา มลเย ฐิโต;
อริฎฺฐํ คิริมาคมฺม, สงฺคเหสิ มหาชนํฯ

๘๗. กตฺวา หตฺถคเต ปุพฺพ-ทกฺขิเณ สฺสมานเส;
กเมน ปุรมาคนฺตุ-มารภิตฺถ มหาพโลฯ

๘๘. ทาฐาสิว มมจฺจญฺจ, คเหตุํ ปจฺฉิมํ ทิสํ;
เปสยิตฺวา สยํ คาเม, วสิตฺถ สิริปิฎฺฐิเกฯ

๘๙. ราชา นิสมฺม ตํสพฺพํ, อุปราชํ วิสชฺชยิ;
สพลํ ปจฺฉิมํ เทสํ, โส คนฺตฺวา ตํ ปลาปยิฯ

๙๐. โปตกํว กุลาวมฺหิ, สกฺกา หนฺตุนฺติ ทารกํ;
มาเยตฺตํ อาคตํ ราชา, กุมารา’มจฺจ มคฺคหีฯ

๙๑. เชฎฺฐติสฺสํปิ เอตํว, คณฺหิสฺสามีติ จินฺติย;
โถเกเนว พเลนาคา, นิราสโงฺกติวิกฺกโมฯ

๙๒. เชฎฺฐสิโสฺสปิ ตํ สุตฺวา, สนฺนทฺธพลวาหโน;
สาคโร ภินฺนเวโลว, ราชเสนํ สโมตฺถริฯ

๙๓. ราชเสนา ปภิชฺชิตฺถ, ราชา อารุยฺห กุญฺชรํ;
เอโก อญฺญาตเวเสน, ปลายิตฺวา ขเณน โสฯ

๙๔. ฉเฎฺฐ มาสมฺหิ รชฺชมฺหา, นาวมารุยฺห สชฺชุกํ;
ชมฺพุทีปมคาหิตฺวา, ธนํ เทสญฺจ ญาตเกฯ

๙๕. เชฎฺฐติโสฺส ตโต หุตฺวา, ปุเร ราชายถา ปุเร;
สพฺพํ กิจฺจํ ปวเตฺตสิ, ปริปาเลสิ สาสนํฯ

๙๖. มหาทารคิรึ โส’ทา, วิหาเร อภยุตฺตเร;
มหาวิหารสฺสา’ทาสิ, มหาเมตฺตวฺหโพธิกํฯ

๙๗. โคณฺฑิคามญฺจ ปาทาสิ, ราชา เชตวนสฺส โส;
มาตุลงฺคณกเณฺจว, คามโณฺจ ทุมฺพรงฺคณํฯ

๙๘. มหานาคสฺส ปาทาสิ, ปธานฆรกสฺส โส;
กสฺสปสฺส คิริสฺสาปิ, อาหารํ อมฺพิลาปิกํฯ

๙๙. คามํ กกฺขลวิตฺถิญฺจ, อทาเวฬุวนสฺส โส;
คงฺคามาติ วิหารสฺส, เกเหตํ คามกํ อทาฯ

๑๐๐ อนฺตราคงฺคสวฺหสฺส, จุลฺลมาติกคามกํ;
มเยตฺติกสฺสปาวาเส, สหนฺน นครํ อทาฯ

๑๐๑ กาฬวาปิ วิหารสฺส, อุทวฺหํ คามมาทิสิ;
เอเต จเณฺณฺจ โส โภค-คาเมหิ ปริปูรยิฯ

๑๐๒ ชิณฺณํ สตสหเสฺสหิ, ตีหิ โส ปฏิสงฺขริ;
ภิกฺขูนํ ทีปวาสีนํ, ติจีวรมทาสิ จฯ

๑๐๓ ชมฺพุทีปคตสฺสา’สุํ , รโญฺญ โสทริยา นรา;
ตตฺถ ตตฺถ นิลีนา เต, เทสํ หนฺตุมุปกฺกมุํฯ

๑๐๔ สุตฺวา ตํ เชฎฺฐติโสฺส’ถ, กาฬวาปึอุปจฺจ โส;
ยุชฺฌโนฺต เตหิ ตเตฺถว, วาสํ’กาสิ สวาหโนฯ

๑๐๕ ปุรตีรํ คโต ราชา, คเหตฺวา ทมิฬํ พลํ;
กาฬวาปิมุปาคมฺม, กาตุํ ยุทฺธมุปกฺกมิฯ

๑๐๖ เชฎฺฐติโสฺสปิ สนฺนทฺธ พลกาโย ธนายุโธ;
ชมฺพุทีปํ คมาเปตฺวา, อมจฺจํ ทาฐสิวกํฯ

๑๐๗ ทุมฺมิตํ คชมารุยฺห, ยุชฺฌโนฺต อตฺตโน พลํ;
โอหียมานํ ทิสฺวาน, อารุฬฺหํ อตฺตนา สหฯ

๑๐๘ มหามจฺจวโจ เวทํ, สเนฺทสํ เม มเหสิยา;
อาโรเจหิ ยถากามํ, ปจฺฉา ตว กริสฺสติฯ

๑๐๙ ปพฺพชิตฺวา มหาเทวี, สชฺฌายิตฺวา จ อาคมํ;
อภิธมฺมํ กเถตฺวาน, ปตฺติํ เทหีติ ราชิโนฯ

๑๑๐ อิเจฺจตํ สาสนํ ทตฺวา, ทมิเฬ อาคตาคเต;
ยาว ยุทฺธํ นิหนฺตฺวาน, อายุมฺหิ ขยมาคเตฯ

๑๑๑. เวฬุปฺปทมิฬํ นาม, ทิสฺวา ยุชฺฌิตุมาคตํ;
ตมฺพุลตฺถวิยํ หเตฺถ, รกฺขโนฺต ฉุริกํ ตทาฯ

๑๑๒. ตโต นิกฺกรณึ สมฺมา, คเหตฺวา สีสมตฺตโน;
เฉตฺวา หตฺถิมฺหิ อเปฺปตฺวา, ฉุริกํ โกสิยํ ขิปิฯ

๑๑๓. อุโคฺฆสยิ มหาเสนา, มหามโจฺจปิ โส ตทา;
คนฺตฺวา’ภิโยคํ วตฺวาน, สีสเจฺฉทมฺหิ ราชิโนฯ

๑๑๔. สเนฺทสํ เทวิยา วตฺวา, ตาย ปพฺพชฺชสาสเน;
สมาปิโต ภิธมฺมมฺหิ, สทฺธิมฎฺฐกถาย หิฯ

๑๑๕. ธมฺมาสนา สโมรุยฺห, นิสีทิย มหีตเล;
เอหิ รโญฺญ มหาการํ, ทเสฺสหี’ติ นิโยชิโตฯ

๑๑๖. นิสชฺช ปุรโต ตสฺสา, ฉินฺทิตฺวา สีสมตฺตโน;
ขิปิตฺวา ฉุริกํ อาห, เอวํ เทโว มโต อิติฯ

๑๑๗. สา ตํ ทิสฺวา-ติโสเกน, ผาเลตฺวา หทยํ มตา;
เอวํ ปญฺจหิ มาเสหิ, ราชา โส ติทิวํ คโตฯ

๑๑๘. เอวํ วิชิตสงฺคาโม, สตฺตโว อภิมทฺทิย;
รชฺชํ ปากติกํ กตฺวา, วิหรโนฺต ปุเร วเรฯ

๑๑๙. อุปราชสฺส นาเมน, การิตสฺส ปน’ตฺตนา;
มหลฺลราชา สวฺหสฺส, ปธานฆรกสฺส โสฯ

๑๒๐. อทฺธา คามทฺวยํ ราชา, หงฺการํ สามฺคามกํ;
เกเหลฺลราชภาคญฺจ, สเพฺพปิ ปริจารเกฯ

๑๒๑. ตถา เชตวนสฺส’ทา, มหามณิกคามกํ;
มเยตฺติกสฺสปาวาสํ, สาลคาเมน ปูชยิฯ

๑๒๒. อมฺพิลฺลปทรํ จา’ทา, เจติยสฺส คิริสฺส โส;
ปุลตฺถินคเร กาสิ, มหาปานาทิ ทีปกํฯ

๑๒๓. อมจฺจา ตสฺส มาเรสุํ, มาณวฺหํ ยุวราชกํ;
อโนฺตปุเร’ปรชฺฌิตฺวา, ทตฺวาปิ สมเมตฺติกํฯ

๑๒๔. ตโต กสฺสปนามํ โส, กณิฎฺฐํ สกภาตรํ;
ปาเลโนฺต สนฺตตึ ราชา, โอปรเชฺช’ภิเสจยิฯ

๑๒๕. มาณสฺส มรณํ สุตฺวา, คเหตฺวา ทมิเฬ ลหุํ;
ทาฐาสิโว สมาคญฺฉิ, คามํ ตินฺติณี นามกํฯ

๑๒๖. ตสฺสาคมนมญฺญาม, นิกฺขมิตฺวา สวาหโน;
ยุชฺฌโนฺต ทฺวารเส วเสฺส, ชมฺพุทีปํ ปลาตวาฯ

๑๒๗. ปหาย สพฺพํ คจฺฉนฺต, สญฺญาณตฺถาย อตฺตโน;
เอกาวลึ คเหตฺวาว, เอกากี โส หิ นิกฺขมิฯ

๑๒๘. เอกาวลึ วินาเจว, ราชา หุตฺวา ยถาวิธึ;
อหุ ทาโฐปติโสฺสติ, วิสุโต ธรณี ตเลฯ

๑๒๙. ปิตโร ลทฺธโอกาโส, รชฺชมคฺคหิ ยุชฺฌิย;
อญฺญมญฺญํ ปลาเปสุํ, เอวํ เต อนฺตรนฺตราฯ

๑๓๐. เอวํ อุภินฺนํ ราชูนํ, สงฺคาเมนา’ภิปีฬิโต;
โลโก อุปทฺทุโต-สโพฺพ วิหีนธนธญฺญวาฯ

๑๓๑. ทาโฐปติโสฺส นาเสสิ, สพฺพํ ปุพฺพกราชูนํ;
คณฺหี ตีสุ นิกาเยสุ, สารํ ธาตุฆเรสุ จฯ

๑๓๒. สุวณฺณปฏิมาโย โส, สุวณฺณํ คณฺหิ ภินฺทิย;
โสณฺณมาลาทิกํ สพฺพํ, ปูชาภณฺฑํ นิรากริฯ

๑๓๓. ถูปาราเม ตถาคณฺหิ, โสวณฺณํ ถุปิกํ ฆเร;
มหคฺฆรตนากิณฺณํ, ฉตฺตํ ภินฺทิตฺถ เจติเยฯ

๑๓๔. มหาปาฬิมฺหิ นาวาโย, ทมิฬานํ สทาปยิ;
ราชเคหา นิฌาเปสุํ, สทฺธึ ธาตุฆเรน เตฯ

๑๓๕. ปจฺฉา วิปฺปฏิสารี โส, เทเสตุํ, ปาปมตฺตโน;
กาเรสิ สห โภเคน, สากวตฺถุวิหารกํฯ

๑๓๖. ภาคิเนโยฺยปิ รตน-ทาโฐ อิติ ชเน สุโต;
มหาทีปาโท หุตฺวาน, สโภโค ตมุปฏฺฐหิฯ

๑๓๗. อคฺคโพธิมฺหิ สมฺปเตฺต, รชฺชํ ยุทฺธพเลน จ;
กสฺสโป ยุวราชา โส, เสนํ รกฺขิตุมตฺตโนฯ

๑๓๘. ทุปฺปโญฺญ สหสา เภตฺวา, ถูปารามมฺหิ เจติยํ;
เทวานํปิยติเสฺสน, ขุทฺทราเชน เจว หิฯ

๑๓๙. ปุพฺพเกหิจ ราชูหิ, ปูชิตํธนสารกํ;
อคฺคเหสิ ทุนฺนิตีหิ, ปาปเกหิ ปุรกฺขโตฯ

๑๔๐. ทกฺขิณสฺส วิหารสฺส, เจติยํ ปริภินฺทิย;
อคฺคเหสิ ธนํ สารํ, เอวมเญฺญปิ ภินฺทยิฯ

๑๔๑. เอวํ กโรนฺตํ ตํ ราชา, ทุนฺนิติกปุรกฺขตํ;
นาสกฺขิ กิร วาเรตุํ, อโห ปาปา นิวาริยาฯ

๑๔๒. ตํ วาเรตุ มสโกฺกโนฺต, ถูปารามมฺหิ เจติยํ;
ภินฺนํ เตน สกาเรสิ, สหเสฺสน สมงฺคลํฯ

๑๔๓. ตทา ทาโฐปติเสฺสน, อคฺคโพธิ นริสฺสโร;
ชิโต โรหณเมวา’คา, สเชฺชตุํ พลวาหนํฯ

๑๔๔. ตตฺร ฐิโต โสฬสเม, วเสฺส พฺยาธิหโต มโต;
ตทา ตสฺส กณิโฏฺฐ โส, ยุวราชาปิ กสฺสโปฯ

๑๔๕. ทาโฐปติสฺส ราชานํ, ชมฺพุทีปํ ปลาปิย;
เอกรชฺชมกาเทสํ, มกุฏนฺตุ น ธารยิฯ

๑๔๖. สาธูนํ สงฺคเมเน’ส, หุตฺวา วิปฺปฏิสารโก;
นาสํ ปาปสฺส กมฺมสฺส, กริสฺสามีติ จินฺติยฯ

๑๔๗. ปุปฺผาราเม ผลาราเม, วาปิโย’ปิ จ การยิ;
มหาเจติตฺตยญฺจาปิ, มหาปูชาหิ สกฺกริฯ

๑๔๘. ภูปารามญฺจ ปูเชตฺวา, เอกํคามญฺจ ตสฺสทา;
สพฺพาคมิยภิกฺขูหิ, ธมฺมํเทสาปยิตฺถ จฯ

๑๔๙. กตฺวา มริจวฏฺฏิมฺหิ, ปาสาทํ สุตฺถิรํ ตหิํ;
วาสยิตฺถ มหาเถรํ, นาคสาล นิวาสิตํฯ

๑๕๐. ตตฺรฏฺฐํ ตมุปฏฺฐาย, ปจฺจเยติ จตูหิ’ปิ;
อภิธมฺมํ กถาเปสิ, สทฺธิมฏฺฐกถาย โสฯ

๑๕๑. นาคสาลกมาวาสํ, กตฺวา ตเสฺสว’ทาสิ โส;
มหานิฏฺฐิลคามญฺจ, ปจฺจยตฺถาย ตสฺส’ทาฯ

๑๕๒. อถ ทาโถปติโสฺส โส, ชมฺพุทีปา อิธาคโต;
มหนฺตํ พลมาทาย, กโรโนฺต เตน อาหวํฯ

๑๕๓. กสฺสเปน สุสนฺนทฺธ-วาหเนน ตโต มริ;
ทฺวาทสาสุํ กิเรตสฺส, ราชภูตสฺส หายนาฯ

๑๕๔. ตสฺส ทาโฐปติสฺสสฺส, ภาคิเนยฺย สนามโก;
ชมฺพุทีปํ ปลายิตฺถ, ภีโต ตมฺหา มหารเณฯ

๑๕๕. เอวํ อนิจฺจา วต สพฺพโภคา,
สุทุลฺลภา เจว ขเณว โสภา;
ตสฺมาหิ เอเตสุ รติํ วิหาย,
ภเวยฺย ธมฺมาภิมุโข หิเตสีฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ฉ ราชโก นาม

ทฺวิจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เตจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

จตุราชโก

๑. ตโต วิชิตสงฺคาโม, กสฺสโป ปฺริตาสโย;
มหาปาฬิมฺหิ สงฺฆสฺส, สมิทฺธํ โภชนํ อกาฯ

๒. นาคสาลา นิวาสึ โส, มหาธมฺมกถึ ยตึ;
มหาปูชาย ปูเชตฺวา, สทฺธมฺมํ เตน วาจยิฯ

๓. วสนฺตํ ภาตุอาวาเส, สมุทฺทิสฺส ลิขาปยิ;
กฎนฺธการวาสึ โส, ปาฬึ สพฺพํ สสงฺคหํฯ

๔. ชิณฺณํ สงฺขริกมฺมญฺจ, นวํ กาเรสิ เจติเย;
สงฺฆโภคมเนกญฺจ, ตตฺถ ตตฺถ ปวตฺตยิฯ

๕. นานามณิสมุโชฺชตํ, กาสิ จูฬมณิตฺตยํ;
สตํ ปณฺฑุปลาสานํ, วตฺถทาเนน ตปฺปยิฯ

๖. ตสฺสาสุํ พหโว ปุตฺตา, เชโฎฺฐ เตสญฺจ มาณโก;
สเพฺพ เต น วยปฺปตฺตา, พาลาวิคตพุทฺธิโนฯ

๗. ตโต โส พฺยาธินา ผุโฎฺฐ, อเตกิเจฺฉน เกนจิ;
ปุตฺตา เม พาลกา สเพฺพ, เน’เต รชฺชกฺขมา อิติฯ

๘. วสนฺตํ โรหเณ เทเส, ภาคิเนยฺยํ มหามตึ;
อาหุย สพฺพํ ปาทาสิ, รชฺชํ ปุเตฺตหิ อตฺตโนฯ

๙. คนฺธมาลาทิปูชาหิ, ปูชยิตฺวาน เจติเย;
ภิกฺขุสงฺฆํ ขมาธปสิ, ทตฺวาน จตุปจฺจยํฯ

๑๐. เอวํ ธมฺมํ จริตฺวาน, มิตฺตามจฺจชเนสุ จ;
คโต นวหิ วเสฺสหิ, ยถากมฺมํ นราธิโปฯ

๑๑. กตฺวา กตฺตพฺพกิจฺจํ โส, มาตุลสฺส สคารโว;
สงฺคหโนฺต ชนํ มาโณ, ทมิเฬ นีหราปยิฯ

๑๒. เอกโต ทมิฬา หุตฺวา, นิพฺพาเสม อิมํ อิติ;
ตสฺมึ ฐิเต พหิทฺธาว, อคฺคเหสุํ ปุรํ สยํฯ

๑๓. หตฺต ทาฐสฺส เปเสสิ, ชมฺพุทีปคตสฺส เต;
อาคนฺตฺตฺว กาโลติ, สาสนํ รชฺชคาหเณฯ

๑๔. มาโณ’ปิ สงฺฆํ เปเสสิ, สาสนํ ปิตุโรหณํ;
ปิตา สุตฺวาน ตํ อาคา, น จีเรเนว โรหณาฯ

๑๕. อุเภ เต มนฺตยิตฺวาน, อกํสุ สนฺธิเลสกํ;
อุภิเฬหิ ตโต ชาตา, สเพฺพ เต สมวุตฺติโนฯ

๑๖. ตโต โส ปิตรํ รชฺช, อภิสิญฺจิตฺถ มาณโก;
โส’ภิสิโตฺต นิกายานํ, สหสฺสานํ ตยํ อทาฯ

๑๗. สงฺฆํ รฏฺฐญฺจ สงฺคยฺห, สพฺพํ ราชกุลฏฺฐิตํ;
ภณฺฑํ เปเสสิ สตฺตูหิ, รกฺขณตฺถาย โรหณํฯ

๑๘. หตฺถทาโฐปิ สุตฺวาน, ทมิฬานํ ตุ สาสนํ;
ขเณนา’คา อิมํ ทีปํ, คเหตฺวา ทมิฬํ พลํฯ

๑๙. ตทา เต ทมิฬา สเพฺพ, ปริภูตา อิธ ฐิตา;
อายนฺตเมว ตํ คนฺตฺวา, ปริวาเรสุ มณฺชเสฯ

๒๐. มาโณปิ สุตฺวา ตํ สพฺพํ, นายํ กาโลติ ยุชฺฌิตุํ;
เปเสตฺวา ปิตุราชานํ, สทฺธิํ สาเรน โรหณํฯ

๒๑. ปุพฺพเทสํ สยํ คนฺตฺวา, สงฺคณฺหโนฺต ชนํ วสี;
ลทฺธา ทมิฬปกฺขํ โส, คเหตฺวา ราชกํ ปุรํฯ

๒๒. ทาโฐปติโสฺส ราชาติ, นามํ สาเวติ อตฺตโน;
มาตุลํ วิย ตํ โลโก, เตน นาเมน โวหริฯ

๒๓. ปิตุจฺจปุตฺตมาเนตฺวา, อคฺคโพธิ สนามกํ;
ฐเปตฺวา ยุวราชเตฺต, เทสญฺจา’ทาสิ ทกฺขิณํฯ

๒๔. ฐานนฺตรญฺจ ปาทาสิ, นิสฺสิตานํ ยถารหํ;
สาสนสฺส จ โลกสฺส, สพฺพํ กตฺตพฺพมาจริฯ

๒๕. มหาปาฬิมฺหิ ทาเปสิ, สวตฺถํ ทธิภตฺตกํ;
ขีรํ ปายาสกเญฺจว, ธมฺมํ สุณิ อุโปสถิฯ

๒๖. กาเรตฺวา สพฺพปูชาโย, เทสา เปตฺวาน เทสนํ;
เอวมาทีหิ ปุเญฺญหิ, อตฺตานํ’กาสิ ภทฺทกํฯ

๒๗. กสฺสปสฺส วิหารสฺส, ทตฺวาเสนวฺหคามกํ;
มหาคลฺลญฺจ ปาทาสิ, ปธานฆรกสฺส โสฯ

๒๘. ปริเวณสฺส โมรสฺส, อกาสิ สกคามกํ;
ถูปารามสฺส ปุโณฺณพิํ, ทตฺวา สกฺกาสิ เจติยํฯ

๒๙. กปฺปูรปริเวณํ โส, กาเรสิ อภยุตฺตเร;
วิหารํ ติปุถุลฺลวฺหํ, กตฺวา ตเสฺสว ทาปยิฯ

๓๐. ตสฺมิํ กโรเนฺต วาเรสุํ, สีมายโนฺต’ติ ภิกฺขโว;
เถริยา เต กิพาเหตฺวา, พลํ ตเถว การยิฯ

๓๑. อถ เต เต เถริยา ภิกฺขู, ทุมฺมญฺญู ตตฺถ ราชินิ;
อสฺสทฺธํ ตํ วิทิตฺวาน, ปตฺตนิกฺกุชฺชนํ กรุํฯ

๓๒. วุตฺตญฺหิ มุนินา เตน, อสฺสโทฺธ โย อุปาสโก;
อลาภาย จ ภิกฺขูนํ, เจเตต’โกฺกสติ จ เตฯ

๓๓. ปตฺตนิกฺกุชฺชนํ ตสฺส, กตฺตพฺพนฺติ ตโต หิ เต;
ตสฺส ตํ กมฺมมกรุํ, โลโก มญฺญิตฺถ อญฺญถาฯ

๓๔. อาทาย กุชฺชิตํ ปตฺตํ, จรโนฺต ภิกฺขุภิกฺขกํ;
นิกุเชฺชยฺย ฆรทฺวาเร, ตสฺสา’ติ กถิกํ กรุํฯ

๓๕. ตสฺมิํ โส สมเย ผุโฎฺฐ, พฺยาธินา มหตามริ;
วสฺสมฺหิ นวเม ราชา, สมฺปโตฺต ชีวิตกฺขยํฯ

๓๖. ทปฺปุโลปิ ตโต ราชา, คโต โรหณกํ สกํ;
วาสํ กเปฺปสิ ตเตฺถว, กโรโนฺต ปุญฺญสญฺจยํฯ

๓๗. อิโต ปฎฺฐาย วกฺขาม, ตสฺส วํสมนากุลํ;
วุจฺจมานมฺหิ เอเตฺถว, ตสฺมิํ โหติ อสงฺกโรฯ

๓๘. ชาโต โอกฺกากวํสมฺหิ, มหาติโสฺสติ วิสฺสุโต;
อาสิ เอโก มหาปุโญฺญ, สมากิณฺณคุณากโรฯ

๓๙. ตเสฺส’กา ภริยา อาสิ, สงฺฆปิวาติ วีสฺสุตา;
ธญฺญปุญฺญคุญเปตา, ธีตา โรหณสามิโนฯ

๔๐. ตสฺสาปุตฺตา ตโย อาสุํ, ปฐโม อคฺคเพธิโก;
ทุติโย ทปฺปุโล นาม, ตติโย มณิอกฺขิโกฯ

๔๑. เอกาว ธีตา ตสฺสาสิ, ราชนมคมา จ สา;
เชโฎฺฐ โรหณนามสฺส, เทสสฺสา’สิ สยํ วสีฯ

๔๒. มหาปาฬิํ ส กาเรสิ, มหาคาเม มหาธโน;
ทาฐคฺคโพธินามญฺจ, ปริเวณํ ตหิ วํโสฯ

๔๓. กาณคามมฺหิ กาณานํ, คิลานานญฺจ สาลเก;
วิหาเร ปฎิมาเวฺห จ, มหนฺตํ ปฎิมาฆรํฯ

๔๔. ปติฎฺฐเปสิ กตฺวาน, พุทฺธตตฺถ สิลามยํ;
มหนฺตนามํ สปฺปโญฺญ, อิทฺธีหิ วิย นิมฺมิตํฯ

๔๕. สาลวาณญฺจ กาเรสิ, วิหารํ อตฺตนามกํ,
ปริเวณวิหารญฺจ, ตถา กาชรคามกํฯ

๔๖. นวกมฺมานิ กาเรตฺวา, ธมฺมสาลวิหารเก;
สยํ วจฺจกุฎี เอส, ตตฺถ โสเธสิ พุทฺธิมาฯ

๔๗. อุจฺจิฏฺฐํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โภชนํ ปริภุญฺชิย;
มณฺฑคามญฺจ สงฺฆสฺส, คามํ’ทาสิ มสาทวาฯ

๔๘. ปุญฺญาเน’ตานิจญฺญานิ, กตฺวา ตสฺมึ ทิวงฺคเต;
อาสี ตสฺสา’นุโช ตตฺถ, สามิ ทปฺปุลนามโกฯ

๔๙. อิเสฺสรํ ตตฺถ วเตฺตสิ, สมฺปมทฺทิย สตฺต โว;
มหาทานํ ปวเตฺตสิ, นิสฺสงฺกํ โรหณํ อคาฯ

๕๐. ตสฺส ตุโฏฺฐ ชโน อาห, มหาสามีติ เอสโน;
ตโต ปฏฺฐาย ตํ โลโก-มหาสามีติ โวหริฯ

๕๑. สุตฺวาน ตํ สิลาทาโฐ, นริโนฺท สกธีตรํ;
ตสฺส ปาทาสิ สนฺตุโฏฺฐ, คุเณหิ พหุเกหิ จฯ

๕๒. ยุชราชตฺตมสฺสาทา, รชฺชโยโคฺคติ มานิตุํ;
มาณวมฺมาทโย ตสฺส, ปุตฺตา อาสุํ มหาสยาฯ

๕๓. ปาสาณทิปวาสิสฺส, มหาเถรสฺส สนฺติเก;
ธมฺมํ สุตฺวา ปสีทิตฺวา, ตสฺมึ ตํ พหุมานิตุํฯ

๕๔. วิหารํ โรหเณ กตฺวา, ตสฺส ปาทาสิ โสปิ ตํ;
จาตุทฺทิสิยสงฺฆสฺส, ปริโภคาย วิสฺสชฺชิฯ

๕๕. อมฺพมาลา วิหาราทิ, วิหาเร การยิ พหู;
ขทิราลิวิหารญฺจ, กตฺวา เทว มปูชยิฯ

๕๖. ปาสาทมนฺรารามํ, มุโตฺตลมฺพํ สุชิณฺณกํ;
สีริวฑฺฒญฺจ ปาสาทํ, ตถา ตกฺกมฺพิลํ ปรํฯ

๕๗. โสเธตฺวา ภิกฺขโว ตตฺถ, ทฺวตฺติํส ปริวาสยิ;
สพฺพปจฺจยทาเนน, สนฺตเปฺปตฺวา มหีมติฯ

๕๘. อทา เกวฏฺฏคมฺภีรํ, คามํ นาควิหารเก;
ตถา ราชวิหารสฺส, โคนฺนคามํ สมาทิยิฯ

๕๙. อทา ตีสวิหารสฺส, ตถากนฺติกปพฺพกํ;
จิตฺตลปพฺพตสฺสา’ทา, คามํ โส โคนฺนวิฏฺฐิกํฯ

๖๐. ทตฺวา ริยากรเสฺสส, คามํ โสมาลวตฺถุกํ;
อกาสิ ปฏิมาเคหํ, ตเถว สุมโนหรํฯ

๖๑. ตตฺรฏฺฐสฺส ชินสฺสา’กา, อุณฺณโลมํ มหคฺฆิยํ;
เหมปฏฺฏญฺจ กาเรสิ, สพฺพํ ปูชาวิธึ ส’กาฯ

๖๒. เจติเย ปริชิเณฺณ โส, สุธากเมฺมน รญฺชยิ;
ติปญฺจหตฺถํ กาเรสิ, เมเตฺตยฺยํ สุคตํ ปรํฯ

๖๓. เอวมาทินิ ปุญฺญานิ, อปฺปเมยฺยานิ โส วิภู;
อกาสิ จ สยํ สาธุ, ปริวาเรหี การยิฯ

๖๔. ปริวารา จ ตสฺสาสุํ, พหูปุญฺญกรา นรา;
วิหารา เนกกา อาสุํ, กตา เตหิ สปฺปจฺจยาฯ

๖๕. กทาจิ มคฺคํ คจฺฉํ โส, อรญฺญมฺหิ อคามเก;
เสนํ สํวิทหิตฺวาน, วาสํ กเปฺปสิ รตฺติยํฯ

๖๖. สุนหาตวิลฺลิโตฺต โส, สุภุโตฺตสยเน สุเข;
นิปเนฺนสุ ฆเร รเมฺม, นิทฺทายิตุมุปกฺกมิฯ

๖๗. อลภโนฺต ตทา นิทฺทํ, กินฺนุ โข อิติ การณํ;
ปวตฺตึ อุปธาเรโนฺต, ทิวเส สพฺพมตฺตโนฯ

๖๘. อทิสฺวา การณํ อโนฺต, อวสฺสํ พหิ เหสฺสติ;
อิติ จินฺติย โยเชสิ, มนุเสฺสตํ คเวสิตุํฯ

๖๙. เอวมาห จ นิสฺสงฺกํ, อยฺยกา มม รตฺติยํ;
เตเมนฺตา รุกฺขมูลสฺมิํ, ฐิตา อาเนถ เต อิติฯ

๗๐. เตปิ คนฺตฺวา คเวสนฺตา, ทีปหตฺถา มหาชนา;
มหาคามา’คเต ภิกฺขู, รุกฺขมูลคเต ตทาฯ

๗๑. เต คนฺตฺวา สาสนํ รโญฺญ, อาโรเจสุํ ปธาวิโส;
ทิสฺวา จ ภิกฺขุ สนฺตุโฎฺฐ, เนตฺวา วาสฆรํ สกํฯ

๗๒. นิจฺจทานาย ภิกฺขูนํ, ฐปิเต รตฺตจีวเร;
เตสํ ทตฺวาน ตินฺตานิ, จีวรานิ สมาทิยฯ

๗๓. สุกฺขาปิย จ กตฺวาน, ปาทโธวนกาทิกํ;
นิสีทาปิย เต สเพฺพ, สยเน สาธุ สนฺถเตฯ

๗๔. เภสชฺชํ ปฎิยาเทตฺวา, สยเมโว’ปนามิย;
ปจฺจูเสปิ จ กตฺวาน, กตฺตพฺพํ โภชนาทิกํฯ

๗๕. ทตฺวา กปฺปิย กาเร’ถ, วิสฺสเชฺชสิ ยถารุจิํ;
เอวํ ปุญฺญรตเสฺสว, ตสฺสา’สิ ทิวสํ คตํฯ

๗๖. เอวํ ปุญฺญปเรตสฺมิํ, วสมาเน นรุตฺตเม;
รฎฺฐํ ชนปทํ สพฺพํ, โยเชตฺวา ปุญฺญกเมฺมสุฯ

๗๗. มาโณ ปาจินเทสมฺหิ, วสโนฺต พลสงฺคหํ;
กตฺวาน ปิตุโน เสนํ, ธนํ เจวา หราปิยฯ

๗๘. กาตุํ สงฺคามมาคญฺฉิ, ติปุจฺฉุลฺลสคามกํ;
ทาโฐปติโสฺส ตํ สุตฺวา, ตมฺพลํคา มหาพโลฯ

๗๙.ตตฺถา’กํสุ มหายุทฺธํ, อญฺญมญฺญํ สมาคตา;
โยธา ทาโฐ ปติสฺสสฺส, มาณํ สงฺคํว มารยุํฯ

๘๐. ตํ สุตฺวา ทปฺปุโล โสปิ, โสกสลฺลหโต มริ;
สตฺตาห มนุราธมฺหิ, วสํ รชฺชมการยิฯ

๘๑. โรหเณ ตีณิ วสฺสานิ, เอส รชฺชมการยิ;
ตสฺมา ตสฺส กถา อาสิ, โรหณมฺหิ อิธาปิ จฯ

๘๒. เอวํ ปเรมาริย อาหวมฺหิ,
กิเจฺฉน ลทฺธาว นเรน โภคา;
อาสุํ ขเณ วิชฺชุลโตป โภคา,
โก พุทฺธิมา เตสุ รตึ กเรยฺยฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

จตุราชโก นาม

เตจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

จตุจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

ติราชโก

๑. อจฺจเย หตฺถทาฐสฺส, อคฺคโพธิกุมารโก;
กณิโฏฺฐ ราชิโน อาสิ, สิริสงฺฆาทิ โพธิโกฯ

๒. ธมฺมราชา อยํ อาสิ, สมฺมา ทสฺสนสณฺฐุโต;
ตสฺมา โส ปุญฺญกมฺมานิ, อปฺปเมยฺยานิ วตฺตยิฯ

๓. นิกายตฺตยวาสีนํ, ภตฺตคฺคมวโลกยิ;
มหาปาฬิญฺจ วเฑฺฒสิ, มาฆาตเญฺจว การยิฯ

๔. ฐานนฺตรญฺจ ทาเปสิ, ยถารห มนาลโย;
สิปโคตฺตาทิโยเคฺคหิ, สํคเตหิ จ สํคหิฯ

๕. ยตฺถ กตฺถจิ ทิสฺวาปิ, ภิกฺขโว โส มหามติ;
สกฺกตฺวา โสภณาเปสิ, ปริตฺตํ สาสโนคธํฯ

๖. เถรํ โส อุปสงฺกมฺม, นาคสาลนิวาสินํ;
ทาฐาสิวํ มหาปญฺญํ, สีลวนฺตํ พหุสฺสุตํฯ

๗. สกฺกจฺจ นํ ตโต สุตฺวา, สมฺมาสมฺพุทฺธสาสนํ;
ธเมฺม’ตีวปสีทิตฺวา, สพฺพสนฺติกโร อิติฯ

๘. สุตฺวา เถริยวาทานํ, ปุพฺพญฺาตีนมตฺตโน;
ปาปานํ ทุฎฺฐจิตฺตานํ, อปกาเร กเต พหูฯ

๙. วิหาเร ปริเวเณ จ, ชิเณฺณปากติเก อกา;
โภคคาเม จ ทาเปสิ, ตตฺถ ตตฺถ พหูทเยฯ

๑๐. วิจฺฉินฺนปจฺจเย จากา, ตทาตฺยํ กุริเต วิย;
ทาสเกปิ จ สงฺฆสฺส, ยถาฐาเน ฐปาปยิฯ

๑๑. ปธานฆร เมตสฺส, เถรสฺส’กาสนามกํ;
ปฎิคฺคเหตฺวา ตํ โส’ปิ, สงฺฆสฺสา’ทา มหามตีฯ

๑๒. โภคคาเม จ ตสฺสา’ทา, ภรตฺตาลํ กิหิมฺพิลํ;
กตกญฺจ ตุลาธารํ, อนฺธการกเมว จฯ

๑๓. อนฺธการํ อนฺตุเรฬึ, พาลวํ ทฺวารนายกํ;
มหานิกเฑฺฒกเญฺจว, เปฬหาฬํ ตถาปรํฯ

๑๔. เอเต อเญฺญ จ โส ทตฺวา, โภคคาเม นริสฺสโร;
ทาสิ อารามิเก เจว, อตฺตโน กิร ญาตเกฯ

๑๕. ตถา ทฺวินฺนํ นิกายานํ, วิหาเร มนฺทปจฺจเย;
ทิสฺวาปิ จ สุตฺวา วา, โภคคาเม พหู อทาฯ

๑๖. พหุนา กินฺตุวุเตฺตน, นิกาเยสฺ’ปิ ตีสฺ’ปิ;
อทา คามสหสฺสํ โส, พหุปฺปาทํ นิราคุลํฯ

๑๗. อนุสฺสรโนฺต โส ติณฺณํ, รตนานํ คุเณ วเร;
เอกาวลึ คเหตฺวาน, อกฺขมาล มกา กิรฯ

๑๘. เอวํ สพฺพปฺปโยเคหิ, โส’หุ ธมฺมปรายโน;
สเพฺพ ตมนุสิกฺขนฺตา, เหสุ ธมฺมกรา นราฯ

๑๙. ทมิโฬ โปตฺถกุฎฺฐโว, ตสฺส กมฺมกโร ตทา;
มาฎมฺพิยวฺหํ กาเรสิ, ปธานฆรมพฺภุตํฯ

๒๐. พูกกเลฺล อมฺพวาปึ, ตนฺตวายิกจาฎิกํ;
คามํ นิฎฺฐิลเวฎฺฐิญฺจ, ตสฺสา’ทา โส สทา สกํฯ

๒๑. กปฺปูรปริเวณ จ, กุรุนฺทปิลฺลเก ตถา;
มหาราชฆเร เจว, ปาสาเท โส’ว การยิฯ

๒๒. อญฺญตฺถา’ทา ตโย คาเม, วิหาเรสุ มหาธโน;
โปตฺถสาตวฺหโย ปโญฺญ, วิหาเร เชตนามเกฯ

๒๓. เสนาปติราชนามํ, ปริเวณํ สมาปยิ;
มหากโนฺท จ ทมิโฬ, ปริเวณํ สนามกํฯ

๒๔. จุลฺลปนฺถํ ตถา เอโก, เสหาลอุปราชกํ;
อุปราชา สกาเรสิ, สงฺฆติโสฺส’ปิ ราชิโนฯ

๒๕. อเญฺญสุ พหโว อาสุํ, วิหาเร เอวมาทิเก;
ภสฺส รโญฺญ’ นฺวตฺตนฺตา, เอวํ ธมฺมีหิ ปาณิโนฯ

๒๖. ปาปํ วาปิ หิ ปุญฺญํ วา,
ปธาโนยํ กโรติ โย;
โล โก ตํ ตํ กโรเตว,
ตํ วิชเนยฺย ปณฺฑิโตฯ

๒๗. เชฎฺฐนามา มหาปุญฺญา, มเหสี ตสฺส ราชิโน;
เชฎฺฐารามญฺจ กาเรสิ, ภิกฺขูนีนมุปสฺสยํฯ

๒๘. ตสฺสา’ทาสิ จ เทฺว คาเม, ปกฺกปาสาณภูมิยํ;
ตมฺพุทฺธํ เภลคามญฺจ, อารามิกสตํ ตถาฯ

๒๙. อกา มลยราชาปิ, ธาตุเคหํ มหารหํ;
มณฺฑลคิริวิหารมฺหิ, เจติยสฺส มหาธโนฯ

๓๐. โลหปาสาทเก โส’ว, ฉาเทสิ มชฺฌกูฏกํ;
โพธิติสฺสวิหารญฺจ, โพธิตโสฺส มหายโสฯ

๓๑. ทีเป มณฺฑลิกา สเพฺพ, ตตฺถ ตตฺถ ยถาพลํ;
วิหาเร ปริเวเณ จ, การยึสุ อนปฺปเกฯ

๓๒. ตสฺส กาโล นรินฺทสฺส, ปุญฺญกมฺมมโย อิธ;
อติวิตฺถารภีเตน, สพฺพโส น วิจาริตํฯ

๓๓. ปุพฺพโกปิ กถามโคฺค, อากุโล วิย ภาติเม;
ยถาปธานํ กถิตํ, เหตูนํ อุปลกฺขณํฯ

๓๔. อถาปเรน กาเลน, ปุลตฺถินครํ คโต;
วาสํ ตเตฺถว กเปฺปสิ, กโรโนฺต ปุญฺญสญฺจยํฯ

๓๕. อเตกิจฺฉิยโรเคน, สมฺผุโฎฺฐ กาลมตฺตโน;
มรณสฺส วิทิตฺวาน, ตมาหุยมหาชนํฯ

๓๖. โอวทิตฺวาน ธเมฺมน, มรณํ โส อุปาคมิ;
มหาชโน มเต ตสฺมึ, พาฬฺหโสโก ปโรทิยฯ

๓๗. กตฺวา อาฬาหเณ ตสฺส, กิจฺจํ สพฺพมเสสโต;
ตสฺสาฬาหณภสฺมมฺปิ, กตฺวา เภสชฺชมตฺตโนฯ

๓๘. ราชา ภณฺฑญฺจ ตํ สพฺพํ, สพฺพญฺจ พลวาหนํ;
สมฺมา อาทาย โคเปตฺวา, นครํ สมฺปาคมิฯ

๓๙. เอวํ โสฬสเม วเสฺส, ราชา อาสิ ทิวงฺคโต;
โปตฺถกุโฎฺฐปิ ทมิโฬ, รชฺชํ ตสฺส วิจารยิฯ

๔๐. อุปราชํ คเหตฺวาน, ทาฐาสิวํ ขิปาปยิ;
จารโก วิหิตุํ สมฺมา, รกฺขาวรณ มาทิสิฯ

๔๑. วินา รญฺญา น สกฺกาติ, เมทินึ ปริภุญฺชิตุํ;
อาเนตฺวา ทตฺตนามกํ, ธนปิฎฺฐปฺปธานกํฯ

๔๒. อุปฺปนฺนํ ราชวํสมฺหิ, รเชฺช ตํ อภิสิญฺจิย;
ตสฺส นามํ ฐเปตฺวาน, สยํ สพฺพํ วิจารยิฯ

๔๓. ทโนฺต โส ธนปิฎฺฐิมฺหิ, วิหารํ สกนามกํ;
การยิตฺวาน ปุญฺญานิ, อญฺญานิปิ สมาจินิฯ

๔๔. สมกนฺตุ โส ฐตฺวา’ว, วสฺสทฺวย มหฺมโต;
โปตฺถกุโฎฺฐ มเตตสฺมึ, ปุน อญฺญมฺปิ มาณวํฯ

๔๕. หตฺถทาฐํ สมาหูย, อุณฺหา นครสมฺภวํ;
ตมฺปิ รเชฺช ภิสิญฺจิตฺวา, ยถา ปุพฺพํ สยํวสีฯ

๔๖. กาฬทีฆาวิกํ กตฺวา, ปธานฆรกํ ตถา;
ปุญฺญมญฺญํ ฉมาเสหิ, โส’ปิ มจฺจุวสํ คโตฯ

๔๗. เอวํ วิทิตฺวา พหุปทฺทวานิ;
ธนานิ ธญฺญานิ จ วาหนานิ;
วิหาย รชฺชสฺ รติํสปฺปญฺญา;
มนุญฺญปุญฺญาภิรตา ภเวยฺยุํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ติราชโก นาม

จตฺจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

๑. รโญฺญ ตสฺสจฺจเย ราชา, มาณวโมฺม อโหสิ โส;
กึ โคโตฺต กสฺส ปุโตฺต จ, กถํ รชฺชมปาปุณิฯ

๒. มหาสมฺมตวํสมฺหิ, ชาโต ชาติคุณาวโห;
ปุโตฺต กสฺสปนามสฺส, ถูปารามสฺส เภทิโนฯ

๓. ธีตา มลยราชสฺส, สงฺฆนามสฺส ราชิโน;
ตํ ลภิตฺวา วสํ เทเส, อุตฺตเร ลีนวุตฺติโกฯ

๔. หตฺถทาฐนริเนฺทน, ตสฺมึ อเตฺถว ธาริเต;
ชมฺพุทีปมุปาคมฺม, นรสีหํ มหีปติฯ

๕. คนฺตฺวา วตฺวา สกํ นามํ, เสวิตุํ ตมุปกฺกมิ;
อาราเธสิ จ สเพฺพหิ, ปโยเคหิ นราธิปํฯ

๖. วิทิตฺวา ตสฺส โสหชฺชํ, เนตฺวา ภริยมตฺตโน;
วาสํ ตเตฺถว กเปฺปสิ, เสวมาโน ทิวานิสํฯ

๗. โสปิ อาราธิโต เตน, กณฺหเวฎฺฐิ นรุตฺตโม;
สพฺพํ เนโนฺตว ตํ รชฺชํ, มหาโภคมทาปยิฯ

๘. เตน สํวาสมนฺวาย, ภริยา สงฺฆนามิกา;
จตโสฺส ธีตโร ปุเตฺต, จตฺตาโรปิ วิชายถฯ

๙. อเถกทิวสํ ราชา, หตฺถิกฺขนฺธวรํ คโต;
สญฺจรโนฺต ยถากามํ, มาณวเมฺมน เอกโตฯ

๑๐. นาฬิเกรํ ปิวิตฺวาน, ตตฺรโฎฺฐว ปิปาสิโต;
มาณวมฺมสฺส ปาทาสิ, มญฺญโนฺต อญฺญเมว ตํฯ

๑๑. โส ตํ คเหตฺวา จิเนฺตสิ, สขํ เปส นราธิโป;
อุจฺฉิฎฺฐํ นาม กึ โหติ, สตฺตานํ ปรมตฺถโตฯ

๑๒. ตสฺมา ยุตฺตํ มยาปาตุ-มีติ จินฺติย ตํ ปิวิ;
เอวํ โหนฺติ มหุสฺสาหา, เหตุกามาหิ พุทฺธิโนฯ

๑๓. ราชาปิ ทิสฺวา ตํ ภีโต, ตสฺสปี ตาว เสสกํ;
สยํ ปิวิ ตถาโหติ, กมฺมํ ปุญฺญวตํ สทาฯ

๑๔. ฐเปสิ สกเวเสว, ตโต ปฎฺฐาย อตฺตโน;
โภชเน สยเน เจว, ปริหาเร จ วาหเนฯ

๑๕. เอวํ เตสุ วสเนฺตสุ, ยุทฺธตฺถายมุปกฺกมิ;
วลฺลโภ นรสีเหน, นรสีโห วิจินฺตยิฯ

๑๖. อยํ โข มม เสวาย, รชฺชํ วํส คตํ สกํ;
ลภิสฺสามีติ เสเวติ, รตฺตึ ทิว มตนฺทิโตฯ

๑๗. สเจ โสปิ มยา คนฺตฺวา, ยุชฺฌโนฺต มรณํ คโต;
ตกฺกิตํ ตสฺส มยฺหญฺจ, สพฺพํ ตมผลํ ภเวฯ

๑๘. เอวํ จินฺติยตํ ราชา, นิวเตฺตตฺวา สเก ปุเร;
สยํ วลฺลภราเชน, กาตุํ สงฺคามมารสิฯ

๑๙. มาณวโมฺมปิ จิเนฺตสิ, สเจ’ยํ มยิ ชีวิติ;
ราชา มียติ ยุทฺธมฺหิ, กึ ผลํ มม ชีวิเตฯ

๒๐. วิสฺสาโส ทุกฺกโต เตน, ภวิสฺสติ ตถาสติ;
สงฺคเหสิ กิมตฺถํ มํ, สมานเตฺตน อตฺตโนฯ

๒๑. ตสฺมา ยุตฺตํ มยา คนฺตุํ, สหสงฺคาม มณฺฑลํ;
สุขญฺหิ สทฺธึ เตเนตฺถ, ชีวิตํ มรณํปิ วาฯ

๒๒. เอวํ จินฺติย สนฺนทฺธ-พโล หตฺถิวรํ คโต;
คนฺตฺวา ทเสฺสสิ อตฺตานํ, โส ตํ สงฺคาม มณฺฑเลฯ

๒๓. นรสีโหว ตํ ทิสฺวา, หฏฺฐตฺุโฐฺฐ สมุคฺคิริ;
สโห สนฺถวเมตสฺมึ, กตฺตพฺพํ เม กตํ อิติฯ

๒๔. ตโต มานสฺส เสนา จ, เสนา เจวสฺสราชิโน;
เสนํ วลฺลภราชสฺส, วิทฺธํเสสิ สมาคตาฯ

๒๕. มาณวโมฺมปิ ทเสฺสสิ, ตหึ สุรตฺตมตฺตโน;
ปรกฺกมโนฺต เทวานํ, รเณ นารายโณ วิยฯ

๒๖. นรสีโตปิ สนฺตุโฏฺฐ, มาณวมฺมสฺส วิกฺกเม;
อาลิงฺคตฺวา สิเนเหน, ตฺวํ โข เม ชยโท อิติฯ

๒๗. อตฺตโน ปุรมาคมฺม, กตฺวา วิชยมงฺคลํ;
มาณวมฺมสฺส เสนาย, กตฺตพฺพํ สพฺพมาจริฯ

๒๘. อเถวํ จินฺตยิ ราชา, กตฺตพฺพํ เม สหายโก;
อตฺตนา’กาสิ สพฺพญฺจ, อนโณ โส มมชฺชโตฯ

๒๙. อิณํ มมาปิ โสเธมิ, กตฺวา กตฺตพฺพมตฺตนา;
กตฺตญฺญู กตเวทีหิ, ปุริสา’ตีวทุลฺลภาฯ

๓๐. อมเจฺจ สนฺนิปาเตตฺวา, อิทํ วจนมพฺรวิ;
สหายสฺส มเมตสฺส, กเมฺม ตุเมฺหปิ สกฺขิโนฯ

๓๑. มยาปิ ตสฺส กตฺตพฺพํ, กมฺมํ สาธุ สุขาวหํ;
อุปกาโร หิ สาธูนํ, ธโมฺม ปุโพฺพปการิโนฯ

๓๒. เอวํ วุเตฺต อมจฺจา เต, ปจฺจาหํสุ มหีปติ;
ยํ ยมิจฺฉติ เทโวหิ, ตํ ตํ รุจฺจติ โน อิติฯ

๓๓. อถ โส มาณวมฺมสฺส, เสนํ ทตฺวา สวาหนํ;
สโพฺพปกรณเญฺจว, สพฺพกมฺมกเรปิ จฯ

๓๔. คจฺฉาติ วตฺวา ตํ ยนฺตํ, สหเสนายเปกฺขิย;
ปริเทวิตฺถ ภูมิโนฺท, วิปฺปวุตฺถํ’ว ปุตฺตกํฯ

๓๕. มาณวโมฺมปิ อารุยฺห, นาวาโย ชลธีตเฎ;
น จิเรเนว อาคมฺม, สมตฺติกฺกมฺม เวคสาฯ

๓๖. สห เสนาย มทฺทโนฺถ, ลงฺกาทีปมุปวิสี;
ตํ สุตฺวาน ปลายิตฺถ, ราชา ทาโฐปติสฺสโกฯ

๓๗. มาณวโมฺม ปุรํ คนฺตฺวา, อหุตฺวาว นราธิโป;
ปลาตมนุพนฺธิตฺถ, ปทานุปทมุคโตฯ

๓๘. ตทา สา ทมิฬี เสนา, อโสฺสสิ กิร สามิโก;
มหาโรคา’ภิภูโตติ, สุตฺวา ตํ สา อปกฺกมิฯ

๓๙. สุตฺวา ทาโฐปติโสฺส ตํ, สมาทาย มหาพลํ;
มาณวมฺมํ อุปาคมฺม, กาตุมารภิ สํยุธํฯ

๔๐. มาณวโมฺม จ จิเนฺตสิ, สพฺพา เสนา คตา มม;
มเต มยิ สมิเชฺฌยฺย, เวริโน เม มโนรถํฯ

๔๑. ชมฺพุทีปํว ตสฺมา’หํ, คนฺตฺวา’ทาส พลํ ตโต;
ปุน รชฺชํ คเหสฺสํติ, ตสฺมา เอวมกาสิ โสฯ

๔๒. คนฺตฺวา ปุน’ปิ ทิสฺวาน, สหายํ นรสีหกํ;
อาราธหโนฺต นิปุณํ, สกฺกจฺจํ ตมุปฏฺฐหิฯ

๔๓. ยาว ราชจตุกฺกํโส, มาณาโมฺม ตหิํ วสิ;
นรสีโห’ถ จิเนฺตสิ, มานตฺถโทฺธ ยโสธโนฯ

๔๔. รชฺชตฺถํ เม สหา โย มํ, เสวโนฺตเยว อทฺธโค;
วุโทฺธ เหสฺสติ ตํ ปสฺสํ, กถํ รชฺชํ กโรมหํฯ

๔๕. อิมสฺมิํ ปน วารสฺมิํ, เปสยิตฺวา พลํ มม;
รชฺชํ ตํ น คเหสฺสามิ, โก อโตฺถ ชีวิเตน เมฯ

๔๖. เอวํ จินฺติย โส เสนํ, สนฺนิปาติย อตฺตโน;
สนฺนาเหตฺวา ยถา โยคํ, ทาเปตฺวาน ยถารุจิํฯ

๔๗. สยเมว ตมาทาย, สมุทฺทตฏมาคโต;
นาวาโย จิตฺตรูปาโย, การยิตฺวา ถิรา พหูฯ

๔๘. อมเจฺจ อาห ‘‘เอเตน, สทฺธึ คจฺฉถ โภ’’อิติ;
นาวํ อาโรหิตุํ สเพฺพ, น อิจฺฉึสุ ตทา ชนาฯ

๔๙. ตทา สีโห วิจิเนฺตตฺวา, สยํ หุตฺวา ติโรหิโต;
อตฺตโน ปริหารํ โส, ราชลกฺขณสมฺมตํฯ

๕๐. สพฺพํ ตเสฺสว ทตฺวาน, อลงฺการมฺปิ อตฺตโน;
อาโรเปตฺวาน ตํ นาวํ, คจฺฉ ฐตฺวาน สาคเรฯ

๕๑. อิมํ เภริํจ วาเทหิ, โกฏฺฐนามนฺติ โยชยี;
โส’ปิ สพฺพํ ตถากาสิ, ราชาโน อคมา อิติฯ

๕๒. อารุหิํสุ ชนา นาวํ, เอกํ กตฺวา นราธิปํ;
โส ตํ เสนงฺคมาทาย, มาโณ คนฺตุํ สมารภิฯ

๕๓. เกวโล’ปิ สมุโทฺท โส, อโหภิ นครูปโม;
อถ โส ปฏฺฏนํ ปตฺวา, โอตริตฺวา สวาหโนฯ

๕๔. วิสฺสาเมตฺวา พลํ ตตฺถ, วสํ กติปเย ทิเน;
อุตฺตรํ เทสมาทาย, กตฺวา หตฺถคตํ ชนํฯ

๕๕. อโกฺขภิย มหาเสโน, นครํ คนฺตุมารภิ;
โปตฺถกุโฏฺฐปิ ตํ สุตฺวา, ปจฺจุคฺคญฺฉิ มหาพโลฯ

๕๖. สํคจฺฉิํสุ อุโภ เสนา, ภินฺนเวลา’ว สาครา;
มาณวโมฺม ตโต หตฺถิ-มารุยฺห คหิตายุโธฯ

๕๗. โปตฺถกุฏฺฐญฺจ ราชานํ, เทฺวธา กตฺวา ปลาปยิ;
หตฺถทาฐํ ปลายนฺตํ, ทิสฺวา ชนปทา นราฯ

๕๘. สีสมสฺส คเหตฺวาน, มาณวมฺมสฺส ทสฺสยุํ;
โปตฺถกุโฏฺฐปลายิตฺวา, เมรุกนฺทรมาคมิฯ

๕๙. ตโต ตํ สามิโก ทิสฺวา, สหาโย เม อยํจิรํ;
ตสฺมา น สกฺกา จเชฺชตุํ, อาปเท สรณาคตํฯ

๖๐. สามิโน จ สหายสฺส, นิโทฺทโสหํ กถํ ภเว;
อิติ จินฺติย ปูวํ โส, สวิสํ ขาทิยา’มริฯ

๖๑. กุฏฺฐโกปิ จ เตเนว, ขาทิตฺวา ปูวกํ มโต;
มาณวมฺมสฺส ตเสฺสวํ, ทีโป อาสิ อกณฺฏโกฯ

๖๒. มาณวโมฺม ตโต ทีเป, ฉตฺตํ อุสฺสาปยิ ตทา;
วาเรโนฺต วิย เตเนว, ทุกฺขํ ทีเป ชนสฺส โสฯ

๖๓. ปุญฺญกมฺมานิ โส’กาสิ, อนคฺฆานิ พหูนิ จ;
สมโตฺถ โกหิ ตํ สพฺพํ, วตฺตุํ ปฏิปทํ นโรฯ

๖๔. กปฺปคามวฺหยเณฺจว, ตถา เสปณฺณินามกํ;
ปธานรเกฺข จ สิรึ, สิรีสงฺฆาทิ โพธิเกฯ

๖๕. ปาสาทํ โสว กาเรสิ, ปสาทาวหมุตฺตโม;
ฉาเทสิ โลหปาสาทํ, ถูปารามฆรํ ตถาฯ

๖๖. ถูปาราเม จ ปาสาทํ กตฺวา’ทา ปํสุกูลินํ;
ชิณฺณกํ ปฏิสงฺขาสิ ฉตฺตํ เจติยมุทฺธนิ;
พหโว ชิณฺณกาวาเส ตเตฺถว ปฏิสงฺขริฯ

[เอตฺถ มาณวมฺมสฺส รชฺชกถาย อูนตา ทิสฺสติฯ อิโต ปฏฺฐาย อคฺคโพธิสฺส รชฺชปฏิพทฺธา กถา วิร ขายติฯ]

ฉจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

๑. ...วาสํ-กตฺวา สุลภปจฺจยํ;
ทาสิ ธมฺมรุจินํ โส, ราชินี ทีปกมฺปิ จฯ

๒. กาเรตฺวาน ปริเจฺฉทํ, มหาเนตฺตาทิ ปาทิกํ;
เตสเมว อทา โกฬุ-วาเต โส เทวติสฺสกํฯ

๓. วหตฺถเล จ โส กตฺวา, กทมฺพโคนนามกํ;
เทวปาฬิมฺหิ กตฺวาน, คีริวฺหนครํ ตถาฯ

๔. กตฺวา อนฺตรโสพฺภมฺหิ, เทวนามํ วิหารกํ;
ราชมาติกมารามํ, กตฺวา’ทา ปํสุกูลินํฯ

๕. โคกณฺณกวิหาเร’กา, ปธานฆรเมว จ;
ชิณฺณเคหญฺจ กาเรสิ, วฑฺฒมานกโพธิยาฯ

๖. สงฺฆมิตฺตวฺหเย เจว, อญฺญตฺถ จ มหายโส;
ตตฺถ ตตฺถ วิหาเรสุ, นวกมฺมมการยิฯ

๗. ฉพฺพีสติ สหสฺสานิ, สุวณฺณานํ สมปฺปิย;
ชิณฺณานิ ปฏิสงฺขาสิ, ราชา เจติยปพฺพเตฯ

๘. ตาลวตฺถุวิหารญฺจ, กาเรตฺวา ปณฺณภตฺตกํ;
วิหารสฺส มหาเสน-นรินฺทวฺหสฺส ทาปยิฯ

๙. โคณฺฑิคามิกวาปิญฺจ, ฉินฺนํ พนฺธิ ยถา ปุรา;
ทานภณฺฑญฺจ โส สพฺพํ, สเพฺพสํ ทาสิ ปาณินํฯ

๑๐. อุโปสถํ อุปวสติ, สทฺธึ ทีปชเนหิ โส;
ธมฺมญฺจ เตสํ เทเสติ, ทาตุํ โลกุตฺตรํ สุขํฯ

๑๑. กมฺมํ โสวคฺคิยํ ตสฺส, รเชฺช สโพฺพ สมาจริ;
ยํ กโรติ มหีปาโล, ตํ ตสฺส กุรุเต ชโนฯ

๑๒. ตสฺมา ราชา มหาปโญฺญ, ธมฺมเมว สมาจเร;
โส นิวุตฺถนิวุตฺถมฺหิ, ฐาเน โหติ มหายโสฯ

๑๓. สมฺปตฺตปริวาโร จ, อเนฺต คจฺฉติ นิพฺพุตึ;
อตฺตตฺถญฺจ ปรตฺถญฺจ, ตสฺมา ปเสฺสยฺย พุทฺธิมาฯ

๑๔. อตฺตนา ยทิ เอเกน, วินิเตน มหาชนา;
วินยํ ยนฺติ สเพฺพปิ, โกตํ นาเสยฺย ปณฺฑิโตฯ

๑๕. ปโยโค โย หิ สตฺตานํ, โลหทฺวย หิตาวโห;
โส เตน อกโต นตฺถิ, รตฺตนฺทิวมตนฺทินาฯ

๑๖. อตฺตโน โส นิวตฺถานิ, วตฺถานิ สุขุมานิ จ;
ปํสูกูลิกภิกฺขูนํ, จีวรตฺถาย ทาปยิฯ

๑๗. อฎฺฐานวินิโยโคปิ, สงฺคโห วา วิรูปโก;
สาวโชฺช ปริโภโค วา, ตสฺส นาโหสิ สพฺพโสฯ

๑๘. เย เย สตฺตา ยทา หารา, เตสํ ตํ ตํ สทาปยิ;
เย เยน สุขี โหนฺติ, เต เต เตน สุขาปยีฯ

๑๙. เอวํ ปุญฺญานิ กตฺวาน, ฉพฺพสฺสานิ นราธิโป;
อคมา เทวราชสฺส, สนฺติกํ สนฺติยาวโหฯ

๒๐. อถ ตสฺส นุโช ราชา, กสฺสโป โหติ ขตฺติโย;
สมโตฺถ รชฺชภารสฺส, วหิตุํ ปุพฺพวุตฺติโนฯ

๒๑. ปิตา วิย นิยํ ปุตฺตํ, โส สงฺคณฺหิ มหาชนํ;
ทาเนน เปยฺยวเชฺชน, อตฺถสฺส จริยาย จฯ

๒๒. ฐานนฺตรญฺจ ทาเปสิ, ตสฺส ตสฺส ยถารหํ;
สยํ ภุญฺชิตฺถ โภเคปิ, สพฺพทุกฺขวิวชฺชิโตฯ

๒๓. คีหินเญฺจว ภิกฺขูนํ, พฺรหฺมณานญฺจ ขตฺติโย;
วตฺตาปยิ สกาวาเร, มาฆาตเญฺจว การยิฯ

๒๔. มจฺฉติเตฺถ ทุเว เจว, อาวาสํ เหฬิคามกํ;
วณิชฺชคามมารามํ, กสฺสปาทีคิริํ ตถาฯ

๒๕. ตถา อมฺพตนวฺหญฺจ, ปธานฆร มุตฺตมํ; โภคคามญฺจ...
[เอตฺถกสฺสปสฺส รชฺชปฏิพทฺธาย กถาย อูนตา ทิสฺสติฯ]

๒๖. เตสํ สพฺพกนิโฏฺฐปิ, มหิโนฺท นาม ขตฺติโย;
สมฺปตฺตรโชฺช นาโหสิ, ราชา รชฺช ธุรนฺธโรฯ

๒๗. ตสฺสปิ กิร นิลโวฺห, สหาโย จีรสตฺถุโต;
มโต ปุเพฺพว ตสฺมา, โส สรโนฺต ตํ น อิจฺฉิตํฯ

๒๘. อโหรชฺชมฺปิ ทีปมฺหิ, น มญฺญิตฺถ สุขาวหํ;
อภาเวน สหายสฺส, สหายา’ตีว ทุลฺลภาฯ

๒๙. เตเนว วุตฺตํ มุนินา, ธมฺมา เยเกจิ โลกิยา;
ตถา โลกุตฺตรา เจว, ธมฺมา นิพฺพานคามิโนฯ

๓๐. กลฺยาณมิตฺตํ อาคมฺม, สเพฺพ เต โหนฺติ ปาณินํ;
ตสฺมา กลฺยาณมิเตฺตสุ, กตฺตโพฺพ’ติ สทา ทโรฯ

๓๑. อาทิปาโทว โส ตสฺมา, หุตฺวา รชฺชํ วิจารยิ;
ปาเลตุํเยว ทีปมฺหิ, ชิวโนฺต วิย ปาณิโนฯ

๓๒. กสฺสปสฺส สภาตุสฺส, ปุตฺตํ โส อคฺคโพธิกํ;
ฐเปตฺวา โอปรชฺชมฺหิ, ทตฺวา โภคมนปฺปกํฯ

๓๓. เทสํ ทตฺวาน ปาจินํ, วสิตุํ ตตฺถ เปสิย;
เทสํ ทกฺขิณมาทาสิ, ราช ปุตฺตสฺส อตฺตโนฯ

๓๔. มหาปาฬิมฺหิ ทานญฺจ, ทาเปสิ ทสวาหณํ;
สเพฺพ โภเค สเม’กาสิ, ยาจนานํ สห’ตฺตนาฯ

๓๕. อทตฺวา ยาจกานํ โส, นุ กิญฺจิ ปริภุญฺชติ;
ภุตฺตํ วา สติยา เทติ, ทฺวิ คุณํ อตฺตภุตฺตโตฯ

๓๖. สกนามํ สกาเรสิ, ภิกฺขุนี น มุปสฺสยํ;
ปาทานครคลฺลญฺจ, อาราม มริยาทกํฯ

๓๗. มหินฺทตฎฺมารามํ, สมฺปตฺต จตุปจฺจยํ;
อญฺญมฺปิ พหุธา กาสิ, ปุญฺญํ ปุญฺญคุเณรโตฯ

๓๘. ติณี วสฺสานิ กาเรตฺวา, รชฺชเมว มหามติ;
คเวสโนฺต สหายํ’ว, เทวโลกมุปาคมิฯ

๓๙. วสโนฺต ทกฺขิเณ เทเส, อคฺคโพธิ กุมารโก;
เกนาปิ กรณีเยน, นครํ อาคโต อหุฯ

๔๐. ตสฺมิํ ตตฺถ วสนฺตมฺหิ, อาทิปาโท มหินฺทโก;
มโต อาสิ ตโต ตสฺส, รชฺชํ หตฺถคตํ อหุฯ

๔๑. โส ตํ หตฺถคตํ กตฺวา, สณฺฐเปตฺวาน สาสนํ;
ปาจิน เทสปติโน, อคฺคโพธิสฺส เปสยิฯ

๔๒. ส อาคนฺตฺวา อหุ ราชา, สิลาเมโฆติ สญฺญิโต;
โอปรเชฺช กุมารญฺจ, อภิสิญฺจิตฺถ ภูปติฯ

๔๓. โส ราชา นํ นิโยเชตฺวา, จินฺตา ภารํ วิมุญฺจิย;
โภเค ภุญฺชถ ตุเมฺหติ, สยํ รชฺชํ วิจารยิฯ

๔๔. ยถาโยคํ ชนเสฺสส-กาสิ นิคฺคหสํคเห;
เทเส อุพฺพินยํ สพฺพํ, มคฺคํ ปาเปสิ จกฺขุมาฯ

๔๕. เอวํ เตสุ วสเนฺตสุ, โอตารํ ปาปกมฺมิโน;
น ลภนฺตา วิจิเนฺตสุํ, ภินฺทิตพฺพา อิเม อิติฯ

๔๖. ราชานมุปสงฺกมฺม, อโวจุํ ปิสุนํ รโห;
ตุวํ ราชาสิ นาเมน, ราชา อโณฺญ สภาวโหฯ

๔๗. อุปราชา อยํ รชฺชํ, คณฺหิสฺสติ มหาชนํ;
สงฺคยฺห น จิเรเนว, โหติ ราชา น สํสโยฯ

๔๘. ตํ สุตฺวาน มหีปาโล, ปริภิชฺชิ กุมารเก;
กุมาโรปิ วิธิตฺวา ตํ, โจโร หุตฺวาน ราชิโนฺทฯ

๔๙. ปลายิตฺวา สกํ เทสํ, สงฺคณฺหิตฺวา ตหึ ชเน;
มหนฺตํ พลมาทาย, กาตุํ สงฺคาม มารภิฯ

๕๐. กทลฺยาทินิวาตมฺหิ, สงฺคาโม ภึสโน อหุ;
คโต ตตฺถ ปราชิตฺวา, กุมาโร มลยํ วโสฯ

๕๑. ตโต ราชา กตญฺญู โส, อุปการํ สภาตุโน;
จิเนฺตตฺวา รชฺชทานาทึ, ปริเทวิตฺถ ปากฏํฯ

๕๒. กุมาโรปิ จ ตํ สุตฺวา, อโหสิ มุทุจิตฺตโก;
เอวํ เต อญฺญมญฺญสฺส, สินิทฺธนฺตํ ปกาสยุํฯ

๕๓. ราชา คนฺตฺวา สยํเยว, มลยํ เอกโก วํโส;
กุมารํ ตํ สมาทาย, อาคมิตฺถ สกํ ปุรํฯ

๕๔. โหติ นิสฺสํสยํ [เอวํปิ จิโตฺต] อตีว โส;
วิวาหํ เตน กาเรสิ, ธีตรํ สงฺฆนามิกํฯ

๕๕. ตาย สทฺธึ วสโนฺต โส, วิสฺสโตฺถ เตน ราชินา;
ปหารํ ตาย ปาทาสิ, ทุโฏฺฐ โทสมฺหิ กิสฺมิํจิฯ

๕๖. ปิตรํ สา อุปาคมฺม, กรุณํ โรทิตมฺปติ;
อการเณ มํ มาเรติ, ทิโนฺน โว สามิโก อิติฯ

๕๗. โสปิ ตํ สุตมเตฺตว, ทุกฺกตํ วต เม อิติ;
ปพฺพาเชสิ ลหุํ คนฺตฺวา, ภิกฺขุนี น มุปสฺสยํฯ

๕๘. อคฺคโพธิสนาโมถ, ตสฺสา มาตุล ปุตฺตโก;
สุจิเรเนว กาเลน, ตสฺสํ สา รตฺตมานโสฯ

๕๙. กาโล’ยนฺติ วิทิตฺวาน, ตมาทาย ปลายิตุํ;
อญฺญโต ตํ คเหตฺวาน, คโต เอโกว โรหณํฯ

๖๐. อคฺคโพธึ นริโนฺท โส, อคฺคโพธิ นมาทิย;
อคฺคโพธึ นิหนฺตุํ ตํ, โรหณํ ตมุปาวีสิฯ

๖๑. อคฺคโพธิ นิเสเธตฺวา, อคฺคโพธึ สภาตรํ;
อปเร ปพฺพเต หนฺตุ-มคฺคโพธึ สยํ คโตฯ

๖๒. กสิณํ โรหณํ หตฺถ-คตํ กตฺวา มหา พโล;
ยุชฺฌิตฺวา เตน ตํ คณฺหิ, ภริยํ สงฺฆมตฺตโนฯ

๖๓. ตโต ปฏฺฐาย สุขิตา, สมคฺคา เต ตโย ชนา;
วิสฺสฏฺฐา อญฺญมเญฺญสุ, วิหริํสุ ยถารุจิํฯ

๖๔. วาปารนึ อการามํ, ตถา มาณคฺคโพธิกํ;
สภตฺตุเทฺทสโภคญฺจ, วิหาเร อติยุตฺตเรฯ

๖๕. หตฺถิ กุจฺฉิวิหาเร จ, วิหาเร ปุน ปิฎฺฐิเก;
มหาทีปริเวเณ จ, ปาสาเท วาหทีปเกฯ

๖๖. ถูปารามมฺหิ เคหสฺส, ทฺวาเร จ ปริชิณฺณเก;
กาสิ ปากติกํ ตตฺถ, ถเมฺภ จ ปริวตฺตยิฯ

๖๗. เอวํ กตฺวาน ปุญฺญานิ, ปุญฺญานิ จ ยถาพลํ;
จตฺตาลีสติเม วเสฺส, ยถากมฺม มุปาคมิฯ

๖๘. อโถปราชา ราชา’สิ, อคฺคโพธิ สิรีธโร;
ตนโย โส มหินฺทสฺส, อาทิปาทสฺส ธีมโตฯ

๖๙. สาสนมฺปิ จ โลกญฺจ, สงฺคณิตฺถ ยถารหํ;
โอปรเชฺช’ภิสิญฺจตฺถ, มหินฺทํ ปุตฺตมตฺตโนฯ

๗๐. มหาโพธิสฺส กาเรสิ, ฆรํ ชิณฺณํ นวํ ถิรํ;
อาราเม เทฺว จ กาเรสิ, กพินฺทํ มลฺลวาตกํฯ

๗๑. ธมฺมกเมฺมหิ สกฺกจฺจํ, โสเธสิ ชินสาสนํ;
วินิจฺฉนโนฺต ธเมฺมน, ฉินฺทิ กูฎฺฎการเกฯ

๗๒. เภสชฺชญฺจ คิลานานํ, มงฺคลํ จาวมงฺคลํ;
ลงฺกาทีปมฺหิ สกเล, สยเมว วิจารยีฯ

๗๓. สลากภตฺตํ ทาเปสิ, นิกายตฺตย วาสินํ;
โภชนํ ปํสุกูลีนํ, อตฺตโยคฺคํ มหารหํฯ

๗๔. เอวมาทีนิ กตฺวาน, ปุญฺญานิ สสยํ วสี;
จุโต’สิ ฉหิ วเสฺสหิ, ปุลตฺถินคเร วสํฯ

๗๕. ตโต ปุเพฺพว ตสฺสาสิ, ปุโตฺต โส ยุวราชโก;
มโต กิร ตโต รชฺชํ, อปุตฺตํ ตํ ตทา อหุฯ

๗๖. ปุโตฺต มหิโนฺท นามา’สิ, สิลา เมฆสฺส ราชิโน;
รชฺชโยโคฺค มหาปุโญฺญ, โลกสงฺคณฺห นกฺขโมฯ

๗๗. ตสฺส ชาตทิเนเยว, ราชา นกฺขตฺตปาฐเก;
ปุจฺฉิตฺวา รชฺชโยคฺคตึ, สุตฺวา เตหิ วิยากตํฯ

๗๘. ทตฺวา เตสํ ธนํ สาธุ, ปวตฺตึ ตํ นิคูหยิ;
อถ นํ โส วยปฺปตฺตํ, กตฺวา เสนาปตึสกํฯ

๗๙. รชฺชํ วเสฺสว กตฺวาน, สพฺพํ หเตฺถ สยํวสี;
โส ธเมฺมน วิจาเรสิ, ราช กิจฺจํ มหามติฯ

๘๐. มเตปิ ตสฺมิํ ตสฺมา โส, อคฺคโพธาภิธานิโน;
เสนาปจฺจํ น คณฺหิตฺถ, นยญฺญู ตสฺส หตฺถโกฯ

๘๑. ตทา เกนจิ คนฺตฺวา โส, กรณีเยน ราชิโน;
สมุทฺทตีเร วสติ, มหาติตฺถมฺหิ ปฏฺฏเนฯ

๘๒. สุตฺวา โส จูฬปิตุโน, มรณํ เวคสา’คมา;
โจรา รชฺชํ คเหตฺวาน, นาเสยฺยุํ นครํ อิติฯ

๘๓. ตโต อุตฺตรเทสมฺหิ, มณฺฑลีกา สรฏฺฐิยา;
อจฺฉินฺทิตฺวาน ตํ เทสํ, ฉินฺนราชกรํ กรุํฯ

๘๔. โส ตํ สุตฺวา มหาเสโน, คนฺตฺวา อุตฺตรเทสกํ;
สเพฺพ นิมฺมถยิตฺวาน, มณฺฑลี เกสรฏฺฐิเยฯ

๘๕. คนฺตฺวา รโญฺญ มตฐานํ, ทิสฺวา เทวิํ ปโรทิย;
อสฺสาเสตฺวา ยถากาลํ, อิทํ วจนมพฺรวิฯ

๘๖. มาจิเนฺตสิ มหาเทวี, มโต เม สามิโก อิติ;
รกฺขิสฺสามิ อหํ ทีปํ, ตุเมฺห รชฺชํ กริสฺสถฯ

๘๗. ตุณฺหิภูตา’ธิวาเสตฺวา, ปิยสา ปาปพุทฺธิกา;
รโห โยชยี ตํ หนฺตุํ, วตฺถุกามา ยถารุจิํฯ

๘๘. เสนาปติ ตํ ญตฺวาน, ตสฺสา’รกฺขํ วิธาย โส;
ตํ ปกฺขิเยหิ ยุชฺฌิตฺวา, ปลาเปสิ มหาชนํฯ

๘๙. ตโต เทวิํ สพเนฺธตฺวา, ปกฺขิปิตฺวาน ยานเก;
อาทาย ตํ ปุรํ คนฺตฺวา, รชฺชํ คณฺหิ สสาธนํฯ

๙๐. อตฺถิ ทปฺปุฬ นาโม’ปิ,
สิลา เมฆสฺส ราชิโน;
ภาคิเนโยฺย มหาเสโน,
อาทิปาโท มหา ธโนฯ

๙๑. โส เสนํ สนฺนิปาเตตฺวา, วสโนฺต กาฬวาปิยํ;
กาตุํ สงฺคาม มาคญฺฉิ, สงฺคคามปฺปเทสกํฯ

๙๒. เสนาปติ ปวตฺติํ ตํ, สุตฺวา สมฺปนฺนวาหโน;
เทวิญฺจ ตํ สมาทาย, อคมา ตตฺถ สชฺชุกํฯ

๙๓. เตสํ ตตฺถสิ สงฺคาโม, อุภินฺนํ โลมหํสโน;
อาทิปาโท ตทาเสนํ, โอหียนฺตํ สเมกฺขิยฯ

๙๔. ปลายิตฺวา อารุหิตฺถ, อจฺฉเสลํ สวาหโน;
ปลาเปตฺวาน ตํ ตตฺถ, เสนาปติ สุขํ วสิฯ

๙๕. สุณฺญํติ นครํ สุตฺวา, มณฺฑลีกาปิ อุตฺตเร;
เทเส สเพฺพ สมาคมฺม, อคฺคเหสุํ ปุรํ ตทาฯ

๙๖. โส หิ เต ปฏิพาเหสิ, สูโร ธีรปรกฺกโม;
อถาคมฺม ปุรํ รชฺชํ, วิจาเรสิ ยถานยํฯ

๙๗. ภิกฺขุสงฺฆสฺส โลกสฺส, มจฺฉานํ มิคปกฺขินํ;
ญาตีนํ พลกายสฺส, กตฺตพฺพํ สพฺพมาจริฯ

๙๘. ปจฺฉา อนุ พลปฺปโตฺต, ทปฺปุโล มลยํ คโต;
ภาคิเนโยฺย ทุเว เจว, ปโกฺกสิตฺวาน โรหณาฯ

๙๙. รเฎฺฐ ชนปเท สเพฺพ, อาทาย พหุวาหโน;
รตฺติยํ ปุรมาคมฺม, สมุโทฺท วิย โอตฺถริฯ

๑๐๐. พลกาโย ปุรํ รุนฺธิ, อุโคฺฆเสโนฺต สมนฺตโต;
เหสิเตน ตุรงฺคานํ, โกญฺจนาเท นทนฺตินํฯ

๑๐๑. ตาฬาวจร สทฺทานํ, กาหฬานํ รเวน จ;
คชฺชิเตน ภฏานญฺจ, อากาสํ น ตทา ผลิฯ

๑๐๒. ตทา เสนาปติ ทิสฺวา, มหาเสนํ ปโมทิย;
อาโรเจสิ อวตฺตึ ตํ, พลกายสฺส อตฺตโนฯ

๑๐๓. ราชปุตฺตา ตโย เอเต, มหนฺตํ พลมาทิย;
นครํ โน’ปรุนฺธึสุ, กินฺตุ กตฺตพฺพ เมตฺถ โวฯ

๑๐๔. เอวํ วุตฺตา ตมาหํสุ, สูรา ตสฺส รณตฺถิโน;
เทวาเสวา ทิเนเยว, เสวกานํ น ชีวิตํฯ

๑๐๕. เอวํ ภูเต สเจ กาเล, โอหีนา ชีวิตตฺถิโน;
โปเสสิ สามิ กึ กาล-เมตฺตกํ โน ยถา สุขํฯ

๑๐๖. วุเตฺต เอวํ สอุสฺสาโห, พลํ สชฺชิย รตฺติยํ;
อุคฺคเต อรุเณ หตฺถิ-มารุยฺห กตกมฺมกํฯ

๑๐๗. ทฺวาเรเน’เกน นิกฺขมฺม, ปตโนฺต อสนี วิย;
สทฺธึ โย ธสหเสฺสหิ, สงฺคามํ กาสิ ทุสฺสหํฯ

๑๐๘. พลํ ตํ อาทิปาทสฺส, นิโปฺผเฏตฺวา ตโต ตโต;
สนฺนิปาติย เอกชฺฌํ, นิยตฺตึ สมฺปเวทยิฯ

๑๐๙. หตาวเสเส อาทาย, อาทิปาโทปิ ทปฺปุโฬ;
ปุพฺพเณฺหว ปราชิตฺวา, ปลายิตฺวา’ค โรหณํฯ

๑๑๐. ราชปุเตฺต ทุเว เจว, โรหณมฺหา ตทา คเต;
ชีวคฺคาหํ สคาเหตฺวา, เต อาทาย ปุรํ คโตฯ

๑๑๑. เอวํ ปตฺตชโย สูโร, ทีเป ชาเต นิรากุเล;
ปาจินเทสํ สาเธตุํ, เปสยิตฺถ สวาหเนฯ

๑๑๒. เตปิ คนฺตฺวาน เทสํ ตํ, อุตฺตรํ เทสเมว จ;
สาธยิตฺวา’จิเรเนว, สงฺคเหสุํ มหาพลํฯ

๑๑๓. ราชาปิ ตํ มหาเทวิํ, ภริยํ กาสิ อตฺตโน;
ปริจฺจตฺตุญฺจ มาเรตุํ, น สกฺกายนฺติ จินฺติยฯ

๑๑๔. เตสํ สํวาสมนฺวาย, คโพฺภ อาสิ ปติฏฺฐิโต;
ปุตฺตํ วิชายิ สาธญฺญ-ปุญฺญลกฺขณสญฺญุตฺตํฯ

๑๑๕. รโญฺญ สา’ติปิยา อาสิ, ตโต ปฏฺฐาย โสปิ โข;
ปุตฺตสฺส ตสฺส ปาทาสิ, โอปรชฺชํ สโภคิยํฯ

๑๑๖. ฐิตา ปาจินเทสมฺหิ, อาทิปาทา นิสมฺมตํ;
วินา โส’ยนฺติ อมฺหากํ, อุโภ หุตฺวาน เอกโตฯ

๑๑๗. ทฺวีสุ ปเสฺสสุ เสนญฺจ, สมาทาย มหาธนํ;
สนฺธิํภาตรมาหูย, กตฺวาโรหณ เทสโตฯ

๑๑๘. คงฺคาตีรมฺหิ วาสํ เต, กปฺปยิํสุ มหพฺพลา;
ราชา สพฺพํ นิสเมฺม’ตํ, มณฺฑลีเก ตหิํ ตหิํฯ

๑๑๙. อาราเธตฺวา คเหตฺวาน, ทุเฏฺฐ มาริย เกจน;
รกฺขํ ทตฺวาน นคเร, กตฺตพฺพํ สาธุโยชิยฯ

๑๒๐. มหาเสนงฺคมาทาย, มเหสิญฺจ ตมาทิย;
ขนฺธาวารํ นิเวเสติ, มหุมฺมารมฺหิ คามเกฯ

๑๒๑. ตสฺสาคมนมญฺญาย, อาทิปาทาปิ เต ตโย;
โกวิฬารวฺหเย คาเม, มหายุทฺธํ ปวตฺตยุํฯ

๑๒๒. อถ ราชา มหาเสโน, สมุคฺฆาเตสิ ตํ พลํ;
ทปฺปุโฬ โส ปลายิตฺถ, อาทิ ปาทา ทุเว หตาฯ

๑๒๓. ตตฺถาปิ ลทฺธวิชโย, ปุรมาคมฺมภูมิโป;
ราชกิจฺจํ วิจาเรสิ, มหาทานํ ปวตฺตยิฯ

๑๒๔. มหาโพธิ ทุมินฺทสฺส, มหาเจติตฺตยสฺส จ;
ธาตูนมฺปิ จ สกฺกจฺจํ, มหาปูชามการยีฯ

๑๒๕. โรหณํ สมฺปาคมฺม, ทปฺปุโฬ โส ตมาคโต;
พลํ สมฺปฏิปาเทสิ, ยุชฺฌิตุํ ปุน ราชินาฯ

๑๒๖. ราชา โส ปุตฺตนตฺตานํ, เทสํ กาตุํ นิราภุลํ;
ถูปารามมฺหิ สเพฺพปิ, สนฺนิปาติย ภิกฺขโวฯ

๑๒๗. เญฺญูปิ จ มหาปเญฺญ, ยุตฺตา ยุตฺติวิสารเท;
ราชธมฺมสุ สเพฺพสุ, นิปุโณ นยโกวิโทฯ

๑๒๘. อาโรเจตฺวา ปวตฺตึ ตํ, เตหิ สมฺมา ปกาสิโต;
จตุรงฺคมหาเสโน, สพฺพูปกรณานุโคฯ

๑๒๙. ทีเป สพฺพตฺถ โยเชตฺวา, กตฺตพฺพํ นคเรปิ จ;
นิกฺขโนฺต น จิเรเนว, อคมา มารปพฺพตํฯ

๑๓๐. สมฺมทฺทิตฺวาน ตํ เทสํ, ขิปฺปํ ปพฺพตมารุหิ;
ตํ ทิสฺวา โรหเณ สเพฺพ, ภีตา ตํ วสมาคมุํฯ

๑๓๑. ตโต สนฺธึ กริตฺวาน, ทปฺปุเฬน สทปฺปโก;
หตฺถี อเสฺส จ มณโย, คเหตฺวา ตสฺส หตฺถโตฯ

๑๓๒. คาฬฺหคงฺคญฺจ กตฺวาน, สีมํ โรหณโภคินํ;
โอรคงฺคํ สมาทาย, ราชโภคมการยิฯ

๑๓๓. ทีปเมวํ มหาเตโช, กตฺวา วิคตกณฺฏกํ;
เอกาตปโตฺต อาคมฺม, ปุรํ วสิ ยถาสุขํฯ
๑๓๔. ปริเวณํ สกาเรสิ, ราชา ทามวิหารกํ;
ตถา สนฺนิรติตฺถญฺจ, ปุลตฺถินคเร วิภูฯ

๑๓๕. มหาเลขญฺจ กาเรสิ, ปริเวณมภยา จเล;
ตถา รตนปาสาทํ, ตเถว สุมโนหรํฯ

๑๓๖. อเนกภูมํ กาเรตฺวา, เวชยนฺตมิวาปรํ;
ตถา สตสหเสฺสหิ, ตีหิ เจว มหาธโนฯ

๑๓๗. ชโมฺพนทสุวณฺณสฺส, สหเสฺสหิ จ สฏฺฐิหิ;
พิมฺพํ สตฺถุสฺส กาเรตฺวา, นคฺฆํ จูฬามณิยุตํฯ

๑๓๘. ปูชํ สโพฺพปหาเรน, กาเรตฺวาน มหารหํ;
ปาสาทมหเน สพฺพํ, รชฺชํ โอสฺสชฺชิ อตฺตโนฯ

๑๓๙. โพธิสตฺตญฺจ กาเรตฺวา, ราชานํ สุมโนหรํ;
สณฺฐปิตฺถสิลา เมฆ, จารุํ ภิกฺขูนุปสฺสเยฯ

๑๔๐. ถูปารามมฺหิ ถุปสฺส, กาสิ โสวณฺณกญฺจุกํ;
ปฏฺฏํ กตฺวา วิจิตฺตถํ, รชตํ อนฺตรนฺตราฯ

๑๔๑. ตสฺมึเยว จ ปาสาทํ, ปริชิณฺณํ สการยิ;
อภิธมฺมํ กถาเปสิ, การาเปตฺวา มหามหํฯ

๑๔๒. มหาเถเรน สติมา, เหมสาลินิวาสินา;
ตตฺถ โปกฺขรณิญฺจสฺส, ปริโภคาย การยิฯ

๑๔๓. ชิเณฺณ เทวกูเล กตฺวา, พหุเก ตตฺถ ตตฺถ โส;
เทวานํ ปฏิมาโย จ, การยิตฺถ มหารหาฯ

๑๔๔. พฺราหฺมณานญฺจ ทตฺวาน, ปจฺจคฺฆํ ราชโภชนํ;
ปาเยสิ ขีรํ โสวณฺณ-ตฏฺฏเกหิ สสกฺขรํฯ

๑๔๕. อุสเภ ปงฺคุลานญฺจ, ชีวิกญฺจ สทาปยี;
ทมิฬานนฺตุ ปาทาสิ, อเสฺส โคเณ อคณฺหตํฯ

๑๔๖. อนาถา เย สลชฺชา จ, เต จ สงฺคณฺหิ โส รโห;
อสํคหิโต ทีปมฺหิ, นตฺถิ เตน ยถารหํฯ

๑๔๗. ทาตโพฺพติ กถํ คุนฺน-มหาโร โส วิจินฺติย;
สเสฺส ขีรคเต’ทาสิ, เตสํ เขตฺตสหสฺสเกฯ

๑๔๘. กาฬวาปิมฺหิ โส วาริ-สมฺปาตํ การยิ ถิรํ;
ปุญฺญเมวํ วิธํ ตสฺส, อปฺปเมยฺยํ พหุํ กิรฯ

๑๔๙. ตสฺส ปุโตฺต ตทา อาสิ, ยุวราชา ทิวงฺคโต;
ชาโต เสนาปติ กาเล, อปโร อตฺถิ ทารโกฯ

๑๕๐. ตํ ราชา ราชปุเตฺตหิ, ภีโต ราชารโห อิติ;
มาเรตุํ ตํ น สโกฺกนฺติ, วฑฺฒเปสิ ยถา ตถาฯ

๑๕๑. อรีหิ นคเร รุเทฺธ, ปิตรํ โส กิเรกทา;
อุปสงฺกมฺม ยาจิตฺถ, สงฺคมาวจรํ คชํฯ

๑๕๒. โส ทาเปสิ มหานาคํ, โฆรํ มารกรูปมํ;
กตหตฺถํ พลเญฺจว, สพฺพายุธ วิสารทํฯ

๑๕๓. กาโลยมีติ มนฺตฺวา โส, พนฺธิตฺวา ฉุริกํ ตทา;
กุญฺชรํ วรมารุยฺห, นิกฺขมฺม นครา พหิฯ

๑๕๔. วิทฺธํเสตฺวา พลํ สพฺพํ, ทุชฺชยํ ชยมคฺคหี;
ราชา ทิสฺวา ปสโนฺน ตํ, เสนาปจฺจญฺจ ตสฺส’ทาฯ

๑๕๕. อโสว กิร คนฺตฺวาน, สพโล เทสมุตฺตรํ;
ปลาเปสิ สเสนํ ตํ, อาทิปาทญฺจ ทปฺปุลํฯ

๑๕๖. พทฺธเวโร ตโต’โหสิ, ทปฺปุโฬ ตมฺหิ สาธุกํ;
มหาอุมฺมารยุทฺธมฺหิ, ทิสฺวา ตมตีโกธวาฯ

๑๕๗. สีฆํ เปเสสิ ตํ หนฺตุํ, หตฺถิมารุยฺหมตฺตนา;
โอวิชฺฌิย ปลาเปสิ, ตเมส สกทนฺตีนาฯ

๑๕๘. ทิสฺวา ตมติสนฺตุโฏฺฐ, อเญฺญสญฺจ อภาวโต;
รชฺชโยเค อทา ตสฺส, อุปราชตฺตมตฺตโนฯ

๑๕๙อวํ วีสติ วสฺสานิ, ทีปเมตํ สุภุญฺชิย;
วิปากํ ปุญฺญกมฺมสฺส, ภุญฺชิตุญฺจ ทิวงฺคโตฯ

๑๖๐เอวํ อเนเกหิ นเยหิ ถทฺธา;
ชนสฺส ทุเกฺขหิ วิรูปเกหิ;
โภคา วินสฺสนฺติ ขเณ น สเพฺพ;
อโห ตหิํเยว รมนฺติ พาลาฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ฉ ราชโก นาม

ฉจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

สตฺตจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

ปญฺจราชโก

๑. อจฺจเย ปิตุโน ราชา, อุปราชา อโหสิ โส;
สมโตฺถ สกฺกุมิตฺตานํ, กาตุํ นิคฺคห สํคเหฯ

๒. เสนา นามสิ สปฺปญฺญา, มเหสี ตสฺส ราชิโน;
ขุทฺทปุตฺตา ปียา'ตีว, รโญฺญ กลฺยาณทสฺสนาฯ

๓. อทาสิ ยุวราชตฺตํ, เชฏฺฐปุตฺตสฺส อตฺตโน;
อาทิปาเท'ปเรกาสิ, ราชินีปิ จ ธีตโรฯ

๔. ทตฺวา ฐานนฺตรํ ราชา, เตสํ เตสํ ยถารหํ;
ชนํ สงฺคหวตฺถูหิ, สงฺคเหสิ จตูหิปิฯ

๕. อถ เกนาปิ โส คนฺตฺวา, เหตุนา มณิหีรกํ;
วสโนฺต กิร อโสฺสสิ, ปจฺจโนฺต กุปิโต อิติฯ

๖. ตโต เสนาปติเญฺจว, เชฏฺฐปุตฺตญฺจ อตฺตโน;
คนฺตฺวา สาเธถ ตํ เทส-มีติ เปเสสิ สชฺชุกํฯ

๗. เตสุ ตโตฺถปยาเตสุ, ปิสุนา เภทจินฺตกา;
วตฺวา ยํกิญฺจิ ภินฺทึสุ, เต อุโภปิ นราธิเปฯ

๘. ตโต เทว เวริโน หุตฺวา, เทสํ คณฺหิตุมารภุํ;
ราชา สุตฺวา ขเณเนว, ทุรติสฺส มุปาคมิฯ

๙. เต อุโภ ตตฺถ ฆาเตตฺวา, เตสํ สพฺพํ สมาทิย;
หนฺตฺวา ตํ ปกฺขิเย สเพฺพ, ปุฬตฺถินครํ คมิฯ

๑๐. ตทา โรหณเทสมฺหิ, โภคาธิปติโน สุโต;
ทาฐาสิวาทิปาทสฺส, มหิโนฺท นาม ขตฺติโยฯ

๑๑. ปิตุโน โส'ปริชฺฌิตฺวา, รโญฺญ สนฺติกมาคมา;
ทิสฺวา ราชาปิ สนฺตุโฏฺฐ, ตํ สงฺคณฺหิ ยถารหํฯ

๑๒. เตน เมตฺตึ ถิรํ กาตุํ, ธีตรํ เทว นามิกํ;
ตสฺส ทตฺวาน ปาเหสิ, พลํ โรหณเมวโสฯ

๑๓. โส คนฺตฺวา ราชเสนาย, มทฺทาเปตฺวาน โรหณํ;
ชมฺพุทีปํ ปลาเปตฺวา, ปิตรํ โรหณํ ลภิฯ

๑๔. มหาวิหาเร กาเรสิ, สลากคฺคํ ถิรํ สุภํ;
โขลกฺขิยมุนินฺทสฺส, ปริหาราย ทาปยิฯ

๑๕. มหานามวฺหยํ คามํ, ปูชยิตฺวา ยถาพลํ;
วฑฺฒมานทุมินฺทสฺส, ชิณฺณํ เคหญฺจ การิยฯ

๑๖. รุกฺขณฺฑาย ตสฺสา;ทา, โกฏฺฐาคามํ พหุทยํ;
นีลารามสฺส ปาทาสิ, กาฬุสฺสํ นาม คามกํฯ

๑๗. โลหรูปสฺส ปาทาสิ, อารามสฺส จ คามกํ;
ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขาสิ, ปฏิมาโย จ การยิฯ

๑๘. ปาสาเท เจติโย เจว, วิหาเร จ อนปฺปเก;
ปุพฺพตฺถินคเร’กาสิ, เวชฺชสาลํ มหาทโยฯ

๑๙. ตถา ปณฺฑา วิยเณฺจว, โภคคามสมายุตํ;
ปิฏฺฐสปฺปีนมนฺธานํ, สาลาโย จ ตหิํ ตหิํฯ

๒๐. โปตฺถเกสุ ลิขาเปตฺวา, อเฏฺฐ สมฺมา วินิจฺฉิเต;
ราชเคเห ฐปาเปสิ, อุโกฺกฏฺฐนภเยน โสฯ

๒๑. นาควฑฺฒนนามสฺส, โภคคาเม พหู อทา;
เลเข’ปุเพฺพ น วาเรตฺวา, ปาเลตฺวา ปุพฺพสาสนํฯ

๒๒. ปิตรา จ มหาทานํ, ปุญฺญมญฺญมฺปิ วา กตํ;
สพฺพํ ตมวินาเสตฺวา, นิจฺจํ โส รกฺขิ สาทโรฯ

๒๓. มเหสี จ มหารโญฺญ, ปุญฺญานิ พหุการยิ;
กณฺฏกํ เจติยํ กาสิ, เทวี เจติยปพฺพเตฯ

๒๔. กาเรตฺวา ชยเสนญฺจ, ปพฺพตํ คามิกสฺสทา;
ภิกฺขุสงฺฆสฺส สา คามํ, มหุมฺมารญฺจ ตสฺส ทาฯ

๒๕. สิลาเมฆวฺหยํ กตฺวา, ภิกฺขุนีนมุปสฺสยํ;
สิลาเมฆวฺหเย ทาสิ, ภิกฺขุนีนญฺจ ปจฺจเยฯ

๒๖. คามาเย’สุ ปุรากีตา, วิหาโร ตตฺถ สาธนํ;
ทตฺวา เต เม จยิตฺวาน, วิหารเสฺสว ทาปยิฯ

๒๗. ฉาทยิตฺวา มหารุเกฺข, สเพฺพ เจติยปพฺพเต;
นานาราเค ธเช เจว, ปฏากาโย จ ปูชยิฯ

๒๘. ปุพฺพารามกภาคมฺปิ, ปาสาทํ ปฏิสงฺขริ;
อุสฺสานวิฏฺฐิํ ทุโพฺภคํ, สุโภคํ ตสฺส การยิฯ

๒๙. วิหารํ คิริภณฺฑญฺจ, นฏฺฐํ ปากติกํ กริ;
โภคคาเม จ ทาเปสิ, ภิกฺขูนํ ตนฺนิวาสินํฯ

๓๐. อมฺพุยฺยานมฺหิ อาวาสํ, กตฺวา ทปฺปุฬปพฺพตํ;
ภิกฺขูนํ ติสตสฺสา’ทา, สมฺปนฺนจตุปจฺจยํฯ

๓๑. กาเรตฺวา นีลคลฺลญฺจ, อารามํ โส มโนรมํ;
ทกวารํ พหุปฺปาทํ, ตสฺส ทาเปสิ การิยฯ

๓๒. อริการิ วิหาเร จ, ปฏิสงฺขาสิ ชิณฺณกํ;
สลากคฺคญฺจ ปาสาทํ, อปุพฺพํเยว การยิฯ

๓๓. วาหทีเป สการเสิ, เสนคฺคโพธิปพฺพตํ;
ธมฺมํ ตีสุ นิกาเยสุ, วาจยิตฺถ พหุสฺสุเตฯ

๓๔. คณฺหาเปสิ จ ภิกฺขูนํ, อโยปเตฺตสุ คณฺฐิเก;
ปุญฺญนฺติ วุตฺตํ สพฺพํ โส, น กิญฺจิ ปริวชฺชยิฯ

๓๕. กุลีนานมนาถานํ, อิตฺถีนํ’ทา ปิฬนฺธนํ;
โภชนํ โภชนตฺถีนํ, พหุ โส ทาสิ รตฺติยํฯ

๓๖. คุนฺนํ สสฺสานิ ปาทาสิ, กากาทีนญฺจ ภตฺตกํ;
ตณฺฑุลญฺจ กุมารานํ, มธุผาณิตสํยุตฺตํฯ

๓๗. เอวํ ปุญฺญานิ กตฺวาน, นริโนฺท โส สปาริโส;
ภุตฺวา ปญฺจสุ วเสฺสสุ, เมทินึ สมฺปริจฺจชิฯ

๓๘. ตโต ตสฺส สุโต อาสิ, สีหฬานํ รเถสโต;
สพฺพรูปคุโณเปโต, มหิโนฺท นาม ขตฺติโยฯ

๓๙. โส ธมฺมิกสีลาเมโฆ, อิจฺจาสิ ธรณีตเล;
ธมฺมทีโป ธมฺมธโช, สุทฺธธมฺมปรายโนฯ

๔๐. ปุพฺพเกหิ นริเนฺทหิ, กตํ ธมฺมปถานุคํ;
สพฺพํ กาสิ อหาเปตฺวา, อธมฺมํ ตุ วิวชฺชยิฯ

๔๑. ราชารตนปาสาเท, กาตุํ โส นวกมฺมกํ;
สพฺพกาเลสุ ทาเปสิ, เคฏฺฐุมฺพทกวารกํฯ

๔๒. ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขาสิ, ปุญฺญกมฺมมกาสิ จ;
รชฺชํ กตฺวาน จตูสุ, วเสฺสสุ นิธนํ คโตฯ

๔๓. อคฺคโพธิ ตโต ราชา, ฉตฺตํ อุสฺสาปยิ ปุเร;
กาเรโนฺต สพฺพสตฺตานํ, หิตํ สุขมเสสโตฯ

๔๔. ธาตุปูชํ สการเสิ, สตฺถุสพฺพคุณารหํ;
ปิตามหกตสฺสา’ปิ, สมฺพุทฺธสฺส มหามหํฯ

๔๕. อุทยคฺคาทิโพธิญฺจ, ปริเวณํ สการยิ;
นามํ คเหตฺวา ปิตุโน, อตฺตโน จ นราธิโปฯ

๔๖. สโภคํ ปริเวณญฺจ, กตฺวา ตํ ภูตนามกํ;
สกาจริยกสฺสา’ทา, ภิกฺขูนํ ติสตสฺส จฯ

๔๗. ราชสาลาย ทาเปสิ, จูฬ๎วาปิยคามกํ;
คามทฺวยญฺจ ทาเปสิ, กาฬูลมลฺลวาตเกฯ

๔๘. ปเวสํ วินิวาเรสิ, อุโปสถทิเนสุ โส;
มจฺฉมํสสุราทีนํ, อโนฺตนครมตฺตโนฯ

๔๙. ภิกฺขู วา เจติเย วา โส, วนฺทิตฺวา นิกฺขมํ ตโต;
วาลุกา หา วินสฺสนฺตุ, อิติ ปาเทสุ โวธยีฯ

๕๐. ยํ ยํ โสวคฺคิยํ กมฺมํ, กมฺมํ นิสฺสรณวหํ;
วตฺถุตฺตเย ปสโนฺน โส, กมฺมํ ตํ สพฺพมาจริฯ

๕๑. มาตุปฏฺฐานนิรโต, รตฺตินฺทิวมโหสิโส;
คนฺตฺวา ตสฺสา อุปฏฺฐานํ, ปาโตว กิร ภูปติฯ

๕๒. สีสํ เตเลน มเกฺขตฺวา, อุพฺพเฏฺฏตฺวาน ชลฺลิกํ;
นเข วิสุเทฺธ กตฺวาน, นหาเปตฺวาน สาทรํฯ

๕๓. อจฺฉาเทตฺวา นวํ วตฺถํ, สุขสมฺผสฺสมตฺตโน;
วตฺถํ ฉฑฺฑิตมาทาย, เปเลฺลตฺวา สยเมว ตํฯ

๕๔. ตสฺส โตเยน สิญฺจิตฺวา, สีสํ สมกฺุฐํ สกํ;
คนฺธมาลาหิ ตํ สมฺมา, เจติยํ วิห ปูชิยฯ

๕๕. นมสฺสิตฺวาน ติกฺขตฺตุํ, กตฺวา ตํ โส ปทกฺขิณํ;
ทาเปตฺวา ปริสาย’สฺสา, วตฺถาทีนิ ยถารุจิํฯ

๕๖. สหเตฺถเนว โภเชตฺวา, โภชนํ ตํ มหารหํ;
ภุตฺถาวเสสํ ภุญฺชิตฺวา, สมากิริยมตฺถเกฯ

๕๗. โภเชตฺวา ปริสํ ตสฺสา, ราชโภชนมุตฺตมํ;
สเชฺชตฺวา วาสเคหญฺจ, สุคนฺธปริวาสิตํฯ

๕๘. สหตฺถา ปญฺญเปตฺวาน, สยนํ ตตฺถ สาธุกํ;
ปาเท โธวิย มเกฺขตฺวา, คนฺธเตเลน สณฺหกํฯ

๕๙. สมฺพาเหโนฺต นิสีทิตฺวา, กตฺวา นิทฺทมุเปตกํ;
กตฺวา ปทกฺขิณํ มญฺจํ, ติกฺขตฺตุํ สาธุวนฺทิยฯ

๖๐. อารกฺขเก นิโยเชตฺวา, ทาเสกมฺมกเรปิ จ;
ตสฺสา ปิฏฺฐิมกตฺวาน, อปกฺกเมว ปิฏฺฐิโตฯ

๖๑. ฐตฺวา อทสฺสเน ฐาเน, ติกฺขตฺตุํ ปุน วนฺทิย;
สนฺตุโฏฺฐ เตน กเมฺมน, สรโนฺต ตํ ปุนปฺปุนํฯ

๖๒. เคหํ ยาติ สชีวนฺตํ, เอวเมว อุปฏฺฐหิ;
เอกทา ทาสวาเทน, วนฺทิตฺวา ทาสมตฺตโนฯ

๖๓. เตนตฺตโน กถาเปสิ, ขมาเปตุํ สยํ วโจ;
อตฺตานํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส, ทาปยิตฺวาน มาตราฯ

๖๔. ธนมตฺถคฺฆนํ ญตฺวา, ภุชิโสฺส อาสิ พุทฺธิมา;
เอวํ ปุญฺญปโร หุตฺวา, กตฺวา ทีปสฺส สงฺคหํฯ

๖๕. เอกาทสหิ วเสฺสหิ, เทวโลกมุปาคมิ;
ตสฺสานุโช ทปฺปุโฬ'ถ, ราชา โหสิ ตทจฺจเยฯ

๖๖. สพฺพํ ปุพฺพกราชูนํ, จริยํ โส สมาจริ;
ตทา มหินฺทนามสฺส, ปุตฺตาโรหณสามิโนฯ

๖๗. ปิตรา นิหฏา'คญฺฉุํ, ราชานํ มาตุลํ สกํ;
โส เต ทิสฺวา ปวตฺติํ ตํ, สุตฺวา ทตฺวา มหาพลํฯ

๖๘. ปาเหสิ ปิตรา ยุทฺธํ, กาตุํ พนฺธุ หิเต รเต;
มหิโนฺทปิ ตถาภาวํ, วิทิตฺวา โรหณาธิโปฯ

๖๙. ยุทฺธํ ปฏิปเทเยว, เตสํ'กาสิ มหาพโล;
เต อุโภปิ ปลายิํสุ, ทตฺวา เสนาย นายกํฯ

๗๐. ปุนาคนฺตฺวา มหีปาลํ, เสวมานา อิธา'วสุํ;
ปิตาปิ เตน สนฺตุโฏฺฐ, อเญฺญน สกพนฺธุนาฯ

๗๑. ยุชฺฌโนฺต มรณํ คญฺฉิ, ญาติโสปิ มโต กิร;
ตทา'ทา ภาคิเนยฺยสฺส, ราชา กิตฺตคฺคโพธิโนฯ

๗๒. สพฺพรูปคุโณเปตํ, ธิตรํ เทว นามิกํ;
โส ทปฺปุฬํ ฐเปตฺวาน, เสวตฺถํ ตสฺส ราชิโนฯ

๗๓. สยํ เสนงฺคมาทาย, โรหณํ สมุปาคมิ;
โรหณาธิปติ หุตฺวา, สพฺพาการสมปฺปิโตฯ

๗๔. ปุตฺตธีตาหิ วเฑฺฒโนฺต, วาสํ ตเตฺถว กปฺปยิ;
ราชากาสิ ทุมินฺทสฺส, ฆรํ ชิณฺณํ นวํ ถิรํฯ

๗๕. โสวณฺณขจิตํ กมฺมํ, มงฺคเลน จ ตสฺส โส;
อตฺตโน ราชภาวสฺส, สตฺถุปารมิตาย จฯ

๗๖. สมฺมานุจฺฉวิกํ กตฺวา, มหาปูชํ ปวตฺตยิ;
ชิณฺณํ กาเรสิ ปาสาทํ, หตฺถิกุจฺฉิวิหารเกฯ

๗๗. วาหทีปสฺส อารามํ, ลาวราวณฺจ ปพฺพตํ;
วิหาเร เชตนาเม จ, กตฺวา โสวณฺณยํ มุนิํฯ

๗๘. วเฑฺฒตฺวา โพธิเคหมฺหิ, ปูชํกาสิ อจินฺติยํ;
อนุสํวจฺฉรํ ทีเป, วตฺถทานํ ปวตฺตยิฯ

๗๙. มหาปาฬิญฺจ วเฑฺฒสิ, ภตฺตคฺคมวโลกยี;
ตุลาภารญฺจ ทาเปสิ, ชิณฺณญฺจ ปฏิสงฺขริฯ

๘๐. จาริตฺตํ ปุพฺพราชูนํ, ปาเลสิ มนุวชฺชิยํ;
ตสฺสา’สิ วชิโร นาม, เสนาปติ มหาปติฯ

๘๑. กจฺฉวาลํ สกาเรสิ, อารามํ ปํสุกูลินํ;
ถูปารามมฺหิ ถูปสฺส, ฆรํ ฉาเทสิ สาธุกํฯ

๘๒. อิฏฺฐกาหิ สุวณฺณาหิ, เหมทฺวาเร จ การยิ;
เอวํ โสฬสวสฺสานิ, กตฺวา รชฺชํ นราธิโปฯ

๘๓. อคมา สพฺพสตฺตานํ, คนฺตพฺพํ เทสเมว โส;
ตสฺมึ ราชินิ สมฺปเตฺต, เทวโลกํ ตทา อหุฯ

๘๔. อคฺคโพธิสนาโม’ถ, อาณาเภริํ จราปยิ;
ปิตา ตสฺส สภาตุสฺส, ปุตฺตํ มหินฺทนามกํฯ

๘๕. รชฺชตฺถํ สกปุตฺตานํ, อาทิปาทํ น การยี;
อาทรํ โส สพนฺธูนํ, กนิฏฺฐานมฺปิ กาตเวฯ

๘๖. อสหโนฺต ปลายิตฺถ, ปรตีรํ สมากุโล;
เต สมาคมนํ สุตฺวา, เปสยิตฺวา มหาพลํฯ

๘๗. กาเรตฺวา ยุทฺธเมเตหิ, สีสํ เตสํ สคณฺหยิ;
นิกาเยสุ วิจาเรตฺวา, กตฺตพฺพํ สพฺพเมว โสฯ

๘๘. ทีเป’ปิ สกเล กาสิ, ปาปาจารนิวารณํ;
ภิกฺขู จูฬวิหาเรสุ, ยาคุํ คณฺหนฺติ สพฺพทาฯ

๘๙. มหาวิหาเร ตํ สุตฺวา, ราชา นิพฺพินฺนมานโส;
กณฺฐปิฏฺฐิมหาคามํ ตถา ยาพาลคามกํฯ

๙๐. เตลคามํ พหุทญฺจ, ทกวารํ ปทาปิย;
ยาคุํ คเหตุํ โยเชสิ, วิหาเรสุ’ปิ ภิกฺขโวฯ

๙๑. ตโต ปฏฺฐาย ตํ ยาคุํ, สเพฺพ คณฺหึสุ สาทรา;
ทีเป เภริํจ ราเปตฺวา, สนฺนิปาติย ยาจเกฯ

๙๒. สุวณฺณํ โสปทาเปสิ, ยถิจฺฉํ ทิวสตฺตยํ;
เอวมาทึ ส กตฺวาน, ปุญฺญวํ วเสฺสหิ ตีหิ จฯ

๙๓. วตฺถุตฺตยปสาทสฺส, ผลํ ปสฺสิตุมตฺตโน;
ราชา ทิเพฺพน ยาเนน, คจฺฉโนฺต วิย โส มริฯ

๙๔. เอวํ อนิจฺจา วต สพฺพเทหิโน;
สพฺพญฺญูโนเปว มุเปติ มจฺจุํ;

ปหาย ตสฺมา ภวราคชาตํ;
พุโธ สุพุทฺธิวิภเว ภเวยฺยฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปญฺจราชโก นาม

สตฺตจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

อฏฺฐจตฺตาลีสติม ปริเจฺฉท

เอกราชโก

๑. ตโต ตสฺสา’นุโช เสโน, ฉตฺตํ อุสฺสาปยี ปุเร;
ปิยํ’ว ปุตฺตํ ปสฺสโนฺต, สเตฺต สเพฺพ มหาธโนฯ

๒. จริยํ ปุพฺพราชูนํ, สมาจริ ยถาภตํ;
อปุพฺพมฺปิ จ วเตฺตสิ, จริยํ ธมฺมสํหิตํฯ

๓. ภิกฺขูนํ ภิกฺขูนีนญฺจ, ญาตีนํ ทีปวาสินํ;
มจฺฉานํ มิคปกฺขีนํ, กตฺตพฺพํ ส สมาจริฯ

๔. มหินฺทํ ปรตีรํ โส, คตํ โยชิยมารยิ;
เอวํ โส สุวิโสเธสิ, รชฺชปจฺจตฺถิเก’ขิเลฯ

๕. มหาทานํ ปวเตฺตสิ, ยาจกานํ ธเนสินํ;
ภิกฺขูนํ พฺราหฺมณานญฺจ, มนุญฺญํ ราชโภชนํฯ

๖. อเหสุํ อนุชาตสฺส, มหิโนฺท กสฺสโป ตถา;
อุทโยติ ตโย เตสุ, มหิโนฺท ยุวราชโกฯ

๗. หุตฺวา ตสฺสานุวตฺตโนฺต, สกฺกจฺจํ ตมุปฏฺฐหิ;
สงฺฆานามาสิ ราชสฺส, ภริยา ตสฺส ราชินีฯ

๘. กีฬนตฺถํ สมุทฺทสฺส, คเต ราชินิ ปฏฺฏนํ;
อุทโย อาทิปาโทโส, โอหีโน นคเร ตทาฯ

๙. นาลนามํ คเหตฺวาน, ธีตรํ มาณิลานิยา;
รกฺขิตํ ราชรกฺขาย, ปุฬตฺถินครํ อคาฯ

๑๐. ราชา ตสฺมิํ อกุชฺฌิตฺวา, สนฺธิํ กตฺวา อกุปฺปิยํ;
มหาทีปาทํ เปเสตฺวา, โตสตฺวา ตํ อิธานยิฯ

๑๑. เอวํ สมคฺคา เต อาสุํ, ตโต ปฏฺฐาย ขตฺติยา;
รกฺขนฺตา สาสนํ โลกํ, วสิํสุ สุสมาหิตาฯ

๑๒. ตโต เกนจิ กาเลน, ปณฺฑุราชา มหาพโล;
ชมฺพุทีปา อิธา’คมฺม, ทีป คณฺหิตุมารภิฯ

๑๓. ราชา สุตฺวา มหาเสนํ, เปสฺยิตฺถ ตทนฺติกํ;
อมจฺจานํ วิวาเทน, ถโทฺธตาโร นาราธิโปฯ

๑๔. ปณฺฑุราชา วินาเสโนฺต, สพฺพํ ตํ เทสมุตฺตรํ;
ขนฺธาวารํ นิเวเสสิ, มหาตาลิตคามเกฯ

๑๕. วสนฺตา ทมิฬา เอตฺถ, พหโว เย ตหิํ ตหิํ;
สเพฺพ ตํ ปกฺขิยาเหสุํ, ตโต โส พลวา อหุฯ

๑๖. ตตฺถ คนฺตา มหาเสนา, รโญฺญ ยุชฺฌิตุมารภิ;
หตฺถิกฺขนฺธคโต ปณฺฑุ-ราชาปิ สมฺปาวิสิฯ

๑๗. อหุ ทมิฬเสนาสา, ปสฺสนฺติ สามิโน มุขํ;
สมฺปตฺตพลหุสฺสาหา, ตทเตฺถ จตฺตชีวิตาฯ

๑๘. ทีปเสนา ตุ สามิน-มภาเวน นิรุสฺสุกฺกา;
ยุชฺฌนฺติ ปริภินฺทิตฺวา, ปลายิตฺถ ตโต ตโตฯ

๑๙. โอตริตฺถมหาเสนา, ปณฺฑุราชาสฺส ตงฺขเณ;
มารเสนาว คจฺฉนฺติ, วิจุเณฺณนฺติ มหาชนํฯ

๒๐. ราชา เสนาย ภินฺนตฺตํ, สุกฺกา สพฺพํ สมาทิย;
หตฺถสารํ ปุรํ หิตฺวา, มลยาภิมุโข คโตฯ

๒๑. ตโต หตฺถิํ สมารุยฺห, ยุวราชา มหินฺทโก;
ยุชฺฌโนฺต สกเสนาย, ปลาตตฺตํ สเมกฺขิยฯ

๒๒. เอเกนเม น สกฺกา เว, สเพฺพ เอเตหิ มาริตุํ;
เอเตสํ น จ นีจานํ, หเตฺถสุ มรณํ สุขํฯ

๒๓. ตสฺมา วรํ เม มรณํ, มยา เอเวติ จินฺติย;
หตฺถิกฺขนฺธคโตเยว, ฉินฺทิ โส สีสมตฺตโนฯ

๒๔. ตํ ทิสฺวา พหโว สีเส, ตตฺถ ฉินฺทิํสุ เสวกา;
ตํ ทิสฺวา ทมิฬี เสนา, หฏฺฐตุฏฺฐา ปโมทิสาฯ

๒๕. เอตํ สพฺพํ สเมกฺขิตฺวา, อาทาปาโท สกสฺสโป;
ตุรงฺควรมารุยฺห, สุสนฺนโทฺธ มหายุโธฯ

๒๖. วิหารมุปสงฺกมฺม, อภยํ เอกโกว โส;
ตาทิสมฺปิ มหาเสนํ, โอคาเหตฺวา วิทารยิฯ

๒๗. สุปโณฺณ วิย คณฺหโนฺต, ภุชเคน สลิลาล เย;
โส ตํ สพฺพํ นิวเตฺตสิ, อตฺตานญฺจ สุโคปยิฯ

๒๘. อโสฺส เอโกว ทิสฺสิตฺถ, ตุรงฺคาวลิสนฺนิโภ;
อตฺตโน โส ชนํ กญฺจิ, อปสฺสโนฺต’นุคามินํฯ

๒๙. กิํ เม เอเกน เวรินํ, ปูริเตน มโนรถํ;
กาลนฺตเรหํ ชีวโนฺต, ปูเรสฺสํ เม มโนรถํฯ

๓๐. ตสฺมา คนฺตุํว ยุตฺตนฺติ, นิโมฺผเฏตฺวา มหาพลํ;
นิพฺภโยว มหาโยโธ, โกณฺฑิวาตมุปาคมิฯ

๓๑. ปณฺฑุราชา มหาเสนา, อคฺคเหสิ ตโต ปุรํ;
สีสํ ตํ ยุวราชสฺส, ปณฺฑุราชสฺส ทสฺสยุํฯ

๓๒. โส ตํ ทิสฺวา จ ฌาเปตฺวา, ราชูนํ ปณฺฑุเทสินํ;
สพฺพมาฬาหเน กิจฺจํ, ตสฺส กาตุํ นิโยชยิฯ

๓๓. สพฺพํ สารํ หราเปสิ, ภณฺฑาคารมฺหิ ราชิโน;
อคฺคณฺหิตฺถ คเหตพฺพํ, วิหาเร นคเรปิ จฯ

๓๔. ปาสาเท รตเน สเพฺพ, โสวณฺณํสตฺถุพิมฺพกํ;
สิลามย มุนินฺทสฺส, จกฺขุภูก มณิทฺวยํฯ

๓๕. ตถา โสวณฺณปเฏฺฏ จ, ถูปารามมฺหิ เจติเย;
สุวณฺณ ปฏิมาโย จ, วิหาเรสุ ตหิํ ตหิํฯ

๓๖. สพฺพํ คเหตฺวา นิสฺสารํ, ลงฺกาทีป มกาสิ โส;
ฉฑฺฑยิตฺถ ปุรํ รมฺม, ยกฺขภกฺขิต รูปกํฯ

๓๗. ราชา’ปิ รกฺขํ ทตฺวาน, มหามเคฺค ตหิํ ตหิํ;
คงฺคาทฺวย มุเข วาสํ, กเปฺปสิ ปริสงฺกิโตฯ

๓๘. ปณฺฑุราชา ตโต สทฺธิํ, กาตุํ สีหฬสามินา;
อมเจฺจ ตตฺถ เปเสสิ, ทิสฺวา เต สีหลาธิโปฯ

๓๙. สุณิตฺวา สาสนํ เตสํ, สพฺพํ ตํ สมฺปฏิจฺฉิย;
ทูตานํ การยิตฺวาน, ยถากาเมน สงฺคหํฯ

๔๐. หตฺถิทฺวยํ สทตฺวาน, สพฺพมาภรณมฺปิ จ;
ตสฺส เปเสสิ ทูเตโส, อตฺตโนปิ หิตาวเหฯ

๔๑. ปณฺฑุราชา สิตํ สพฺพํ, ทิสฺวา สนฺตุฏฺฐมานโส;
นิยฺยาเตตฺวาน ทูตานํ, ตทเหว มหาปุรํฯ

๔๒. นิกฺขมิตฺวา ปุรา คนฺตฺวา, น จิเรเนว ปฏฺฏนํ;
ตตฺถ อารุยฺห นาวํ โส, สก เทส มุปาคมิฯ

๔๓. ตโต อาคมฺม นครํ, สีลาเมโฆ มหีปติ;
ยถาฐาเน ฐเปตฺวาน, ทีปํ วสิ สมาหิโตฯ

๔๔. ภาตรํ ทุติยํ กตฺวา, อุทยํ นาม ขตฺติยํ;
มหาทีปาทํ ตสฺสา’ทา, โสคตฺถํ ทกฺขิณํ ทิสํฯ

๔๕. โสปิ โข น จิเรเนว, กตฺวา ปุญฺญํ ยถารหํ;
โรเคเนเกน สมฺผุโฏฺฐ, ปวิโฏฺฐ มจฺจุโน มุขํฯ

๔๖. กสฺสโป อาทิปาโทปิ, ปุลตฺถินคเร วสํ;
โยเชตฺวา ปณฺฑุราเชน, อโหสิ กิร มาริโตฯ

๔๗. ตทา กสฺสปนามสฺส, ปุตฺตา อาสุํ มหารหา;
อาทิปาทสฺส จตฺตาโร, ธญฺญลกฺขณ สญฺญุตาฯ

๔๘. โย เสนํ สพฺพปฐโม, เสโน นาม กุมารโก;
สูโร วีโร มหุสฺสาโห, ราชภารกฺขโม สโมฯ

๔๙. ราชา มหาทีปาทตฺตํ, ตสฺส ทตฺวา ยถาวิธึ;
โภคตฺถํ ทกฺขิณํ เทสํ, สวาหน มุปาทิสิฯ

๕๐. โรหณาธิปติสฺสา’สุํ, ปุตฺตา กิตฺตคฺคโพธิโต;
จตฺตาโร ธีตโร ติโสฺส, ทสฺสเนยฺยา มโนรมาฯ

๕๑. ตทา เชฏฺฐสุตํ ตสฺส, มหินฺทํ นาม ขตฺติยํ;
ปิตุจฺฉา มารยิตฺวาน, เทสํ คณฺหิ สสาธนํฯ

๕๒. ภาตโร เต ตโย ตสฺมึ,
สํรุฏฺฐา ภาตุ ฆาตเน;
อาทาย ภคีนี ติโสฺส,
รโญฺญ สนฺติกมาคมุํฯ

๕๓. ราชาปิ ทิสฺวา เตตีว, มมายนฺโต ทยาลุโก;
สเพฺพ เทวกุมาเรว, สุขํ วเฑฺฒสิ เปมวาฯ

๕๔. ตโต กสฺสปนามํ โส, เตสํ เชฏฺฐํ นริสฺสโร;
เทสํ ตํ คณฺห ยาหีติ, ทตฺวา พลมเปสยิฯ

๕๕. โส’ปิ คนฺตฺวาน ตํ หนฺตฺวา, โรหณํ กสิณมฺปิ ตํ;
กตฺวา หตฺถคตํ ตตฺถ, วสิตฺถ นิรุปทฺทโวฯ

๕๖. อถ โส ภาตโร เทฺว’ปิ, เสนญฺจ อุทยํ ตถา;
ปโกฺกสิตฺวาน, ภาเชตฺวา, เทสํ เตหิ สหาวสิฯ

๕๗. ราชา ตา สาธุ วเฑฺฒตฺวา, วยปตฺตาสุ ตีสุ โส;
ราชกญฺญาสุ ธญฺญาสุ, เทวจฺฉรสู รูปิสุฯ

๕๘. ฐเปตฺวา ราชินิ ฐาเน, อุปราชสฺส ทาปยิ;
สงฺฆนามํ มหาโภคํ, ทตฺวา รชฺชสริกฺขกํฯ

๕๙. กณิโฏฺฐ อุปราชสฺส, มหินฺโท นาม ภาตุโก;
อตฺถิ สพฺพคุโณเปโต, สพฺพสตฺถวิสารโทฯ

๖๐. ตสฺสา’ทาสิ ทุเว ราชา, ราชกญฺญา มโนหรา;
ติสฺสวฺหกิตฺต นามญฺจ, ทตฺวา โภคํ ยถารุจึฯ
๖๑. เอวํ กโรนฺต ญาตีนํ, สํคหํ โส ยถารหํ;
อาราเธนฺต จ ทานาทิ-สงฺคเหหิ มหาชนํฯ

๖๒. ราชา ทสยิ ราชูนํ, ธเมฺมหิ สมุปาคโต;

สมาจรโนฺต ปุญฺญานิ, ปริภุญฺชิตฺถ เมทินึฯ

๖๓. ปํสุกูลิก ภิกฺขูนํ, กตฺวา’ริฏฺฐมฺหิ ปพฺพเต;
มหาโภคํ อทารามํ, นิมฺมิตํ วิย อิทฺธิยาฯ

๖๔. ปริหารญฺจ ตสฺสทา, ราชารหมเสสโต;
อารามิเก จ พหโว, ทาเส กมฺมกเรปิ จฯ

๖๕. ปาสาทํ โสว กาเรสิ, วิหาเร เชตนามเก;
อเนกภูมึ ภูมิโนฺท, พุทฺธภูมิคตาสโยฯ

๖๖. วเฑฺฒตฺวา ตตฺถ กาเรตฺวา, สพฺพ โสวณฺณยํ ชินํ;
สณฺฐเปตฺวา มหาโภคํ, วสาเปสิ จ ภิกฺขโวฯ

๖๗. มหาทิ ปริเวณมฺหิ, กาเรสิ สุมโนหรํ;
ปาสาท มคฺคิสนฺทํฑฺฒํ, ตสฺมึเยว วิหารเกฯ

๖๘. กตฺวา วีรงฺกุราราม, วิหาเร อภยุตฺตเร;
มหาสงฺฆิก ภิกฺขูนํ, เถริยานญฺจ ทาปยิฯ

๖๙. ปุพฺพารามญฺจ กาเรสิ, สมฺปนฺน จตุปจฺจยํ;
สทฺธึ โส สงฺฆนามาย, เทวิยาปิ จ อตฺตโนฯ

๗๐. มหาวิหาเรตาเยว, สทฺธึ กาเรสิ ภูมิโป;
อาวาสํ สงฺฆเสนวฺหํ, มหาโภคํ มหามติฯ

๗๑. กาเรตฺวา สพฺพโสวณฺณํ, เกสธาตุ กรณฺฑกํ;
มหาปูชํ ปวเตฺตสิ, รชฺชํ วิสฺสชฺชิ อุตฺตโมฯ

๗๒. เจติยสฺส คีริสฺสาทา, กาณวาปึ พหุทยํ;
ภิกฺขูนํ ทิปวาสีนํ, ทาเปสิ จ ติจีวรํฯ

๗๓. ปุลตฺถิ นคเร กาสิ, วาปิโย ถุสวาปิยา;
เสนคฺคโพธิมาวาสํ, คามารามิก สญฺญุตํฯ

๗๔. ตสฺมึเยว จ กาเรสิ, มหาปาฬึ สุโภชนํ;
มหาปาฬิญฺจ สเพฺพสํ, มหาเนตฺตมฺปิ ปพฺพเตฯ

๗๕. เวชฺชสาลมฺปิ กาเรสิ, นครสฺส จ ปจฺฉิเม;
อนาถานํ ปวเตฺตสิ, ยาคุทานํ สขชฺชกํฯ

๗๖. ปํสุกูลิก ภิกฺขูนํ, ปเจฺจกญฺจ มหานสํ;
กตฺวา ทาเปสิ สกฺกจฺจํ, นิจฺจํ โภชนมุตฺตโมฯ

๗๗. หุตฺวา มหาทิปาโท’ยํ, กปฺปูร ปริเวณเก;
อุตฺตราเฬฺห จ กาเรสิ, ปริเจฺฉเท สนามเกฯ

๗๘. ตุลาภารญฺจ ปาทาสี, ติกฺขตฺตุํ โส มหาธเน;
ปุญฺญมญฺญมฺปิ โส’กาสิ, ราชา นานปฺปการกํฯ

๗๙. สงฺฆนามาปิ สา เทวี, อุตฺตรมฺหิ วิหารเก;
กตฺวา มหินฺทเสนวฺหา-วาสํ วาเสสิ ภิกฺขโวฯ

๘๐. อารโทฺธ ทปฺปุลวฺหสฺส, กาเล ราชสฺส ธีมโภ;
มหาเทเวน โส อาสิ, รโมฺม ทปฺปุล ปพฺพโตฯ

๘๑. ทารุกสฺสปนาเมน, ตถา กสฺสปราชิกํ;
อุโภปิ เต วิปฺปกเต, ราชา โส วสมาปยิฯ

๘๒. ภโทฺท เสนาปติ ตสฺส, ภทฺทเสนาปติ’วฺหยํ;
ปริเวณมฺปิ กาเรสิ, ทาสโภคสมายุตํฯ

๘๓. อุตฺตโร จ อมโจฺจ’กา, วิหาเร อภยุตฺตเร;
วาสมุตฺตรเสนวฺหํ, รมฺม มุตฺตรปจฺจยํฯ

๘๔. วชิโร นาม ตเตฺถวา-วาสํ วชิรเสนกํ;
กาสิ รกฺขสนาโมจา-วาสํ รกฺขสนามกํฯ

๘๕. ตโต วีสติ วเสฺสสุ, ปุลตฺถิ นคเร วสํ;
ปณฺฑุราชกตํ การํ, สรโนฺต สรทสฺสโนฯ

๘๖. ททโนฺต วิย เสนสฺส, สูรสฺสาวสรญฺจโส;
ปหาย ทีปํ ทีโป’ว, มหาวาต หโต คโตฯ

๘๗. โภโค อนิจฺจา สห ชีวิเตน;
ปเคว เต พนฺธุชนา สหายา;
นราธิปํ ปสฺสถ เอกเมว;
สมาคตํ มจฺจุมุขํ สุโฆรํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เอก ราชโก นาม

อฏฺฐจตฺตาลีสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกูนปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

ราชทฺวยทีปโน

๑. เอวํ ตสฺมิํ มเต ตสฺส, กาตพฺพํ สาธุการิย;
มหาทีปาโท เสนโวฺห, อาทาย พลวาหนํฯ

๒. อาคมฺม นครํ ราชา, อโหสิ ธรณี ตเล;
อาทิกปฺปมฺหิ ราชูนํ, ทสฺสโนฺต จริยํ ปิยฯ

๓. สโทฺธ มหาธโน สูโร, มุตฺตจาคี นิราลโย;
ยาจโยโค มหาโภโค, สมฺปนฺนพลวาหโนฯ

๔. กิตฺติยา’มลภูตาย, ตถา เตโช คุเณน จ;
สนฺนิปาตํว โส จนฺท-สูริยานํ นิทสฺสยิฯ

๕. อสงฺกิณฺณ คุณากิโณฺณ, สุวิจิณฺณ คุณาคุโณ;
นิตฺถิณฺณปาโป นิพฺพิณฺณ-สํสาโร สารทสฺสโนฯ

๖. ภริยา ตสฺส ยา อาสิ, สงฺฆาตํ โส ภิเสจยิ;
มเหสีภาเว ทตฺวาน, ปริหารํ ยถาภตํฯ

๗. มหินฺทํ นาม สปฺปญฺญํ, กณิฏฺฐํ ภาตรํ สกํ;
ทตฺวา ทกฺขิณภาคํ โส, โอปรเชฺช’ภิเสจยิฯ

๘. อเนฺตปุเร’ปรชฺฌิตฺวา, โส รญฺญา อวธาริเต;
สปุตฺตทาโร วุฏฺฐาย, อญฺญาโต มลยํ อคาฯ

๙. อุปฺปชฺชิตฺถ ตทา ปุโตฺต, รโญฺญ สงฺฆาย เทวิยา;
ทเสฺสโนฺต’ว ปนาทสฺส, กุมาร รูปมตฺตโนฯ

๑๐. ราชา ตํ ชาตมตฺตํ’ว, ทิสฺวา สนฺตุฏฺฐมานุโส;
สิทฺธตฺถํ ลุมฺพินีชาตํ, ราชา สุโทฺธทโน วิยฯ

๑๑. ธญฺญปุญฺญคุญเปโต, ฐเปตฺวา ทีปเมกกํ;
ชมฺพุทีเป’ปิ กสิเณ, รชฺชโยโคฺคติ เม สุโตฯ

๑๒. นามทาน ทิเนเยว, ปริหาเรน สพฺพโส;
โอปรเชฺช ภิสิญฺจิตฺวา, ทกฺขิณํ เทสมสฺส’ทาฯ

๑๓. ยุวราชาปิ มลเย, วสโนฺต’ว มหีปติํ;
อาราเธตฺวา อุปาเยน, อนุญฺญาโต สภาตราฯ

๑๔. นิกายตฺตย วา สีหิ, สทฺธิํ ภิกฺขูหิ อาคโต;
ทิสฺวา ราชานเมเตฺถว, สนฺธิํ’กาสิ อกุปฺปิยํฯ

๑๕. ยา ตสฺส ยุวราชสฺส, ภริยา ติสฺสา นามิกา;
ราชินี สา วิชายิตฺถ, ธีตรํ สงฺฆนามิกํฯ

๑๖. กิตฺตินามา’ปรายา จ, ภริยา สาปิ โข ปน;
วิชายิ ปุเตฺต จตฺตาโร, ตถา เอกญฺจ ธีตรํฯ

๑๗. ตทา ราชาปิ จิเนฺตตฺวา, เอวํ สติ กณิฏฺฐโก;
นิสฺสโงฺก มยิ โหตีติ, สมฺมา มนฺตีหิ มนฺติยฯ

๑๘. ธีตรํ ยุวราชสฺส, สุรูปิํ รูปนามิกํ;
กสฺสปสฺส’ตฺต ปุตฺตสฺส, วิวาหํ การยิ พุโธฯ

๑๙. ทกฺขิณํ เทสมเสฺสว, กณิฏฺฐสฺส สทาปยิ;
ราชปุตฺตสฺส ปาทาปิ, ปเจฺจกํ โภคมตฺตโนฯ

๒๐. รชฺชมฺหิ สพฺพํ ตเสฺสว, ปริโภคาย ทาปยิ;
เกวลนฺตุ วิจาเรสิ, ทีปํ ทีป หิตาวโหฯ

๒๑. เตสํ สํวาสมนฺวาย, อุภินฺนํ ปุญฺญกมฺมินํ;
ธญฺญปุญฺญคุณูเปตา, วิชาตา ปุตฺตธีตโรฯ

๒๒. กตฺวา สโพฺพปหาเรน, ทาฐาธาตุ มหามหํ;
อารุยฺห วรปาสาทํ, รตนวฺหํ มหีปติฯ

๒๓. ตทา โสวณฺณยสฺสาปิ, สมฺพุทฺธสฺส ปุรา ฐิตํ;
สุญฺญํ ปิฏฺฐํ สยํ ทิสฺวา, กสฺมา เอวนฺติ สํวทิฯ

๒๔. ตโต อมจฺจา อาหํสุ, นาชานาสิ มหีปติ;
มหาปิตุนรินฺทสฺส, กาเล ตว นริสฺสรํฯ

๒๕. ปณฺฑุราชา อิธาคมฺม, ทีปเมตํ วินาสิย;
สพฺพํ สารคตํ ทีเป, สมาทาย คโต อิติฯ

๒๖. ตํ สุตฺวา ลชฺชิโต ราชา, สยํ วิย ปราชิโต;
ตทเหว นิโยเชสิ, อมเจฺจ พลสงฺคเหฯ

๒๗. ตทา’ว กิร อาคญฺฉิ, ปณฺฑุราชกุมารโก;
ปริภูโต สราเชน, รชฺชตฺถํ กต นิจฺฉโยฯ

๒๘. ราชา ทิสฺวา’ติ สนฺตุโฏฺฐ, กตฺตพฺพํ ตสฺส การิย;
มหาติตฺถ มุปาคมฺม, ปฏฺฐนํ เสมตฺรโสฯ

๒๙. มหนฺตํ พลกายญฺจ, ตโสฺสปกรณานิ จ;
อนุนํ ปฏิยาเทตฺวา, เทวเสนํว สชฺชิตํฯ

๓๐. ปณฺฑุราชกุมาเรน, สทฺธิํ เสนาปติ สกํ;
คนฺตฺวา ตํ ปณฺฑุราชานํ, หนฺตฺวานิกมิโต ปุราฯ

๓๑. รตนํ สพฺพมาทาย, ทตฺวา รชฺชํ อิมสฺส จ;
น จิเรเนว เอหีติ, อุโยฺยเชสิ มหายโสฯ

๓๒. โสปิ เอวํ กโรมีติ, ปฏิสฺสุตฺวา มหีปติํ;
วินฺทิตฺวา พลมาทาย, นามมารุยฺห ตํ ขเณฯ

๓๓. ปรตีรํ ตโต คนฺตฺวา, สํวุฬฺห พลวาหโน;
วินาสยโนฺต ปจฺจนฺตํ, วาเรสิ มธุรํ ปุรํฯ

๓๔. ทฺวารานิ ปิทหิตฺวาน, ปจฺฉินฺทิตฺถ คตาคตํ;
ตโต อคฺคิํ ขิปาเปสิ, โคปุรฏฺฏาล โกฏฺฐเกฯ

๓๕. เอวํ สีหฬเสนาย, ปวิฏฺฐาย สกํ ปุรํ;
สพฺพํ วิลุมฺปมานาย, เสนงฺคํ ฆาตยนฺติยาฯ

๓๖. ปณฺฑุราชา นิสเมฺมตํ, สมาทาย สกํ พลํ;
เวคสา ตํ สมาคมฺม, ยุทฺธํ กาตุํ สมารภิฯ

๓๗. อสมฺปุณฺณ พลตฺตา โส, วิโทฺธ สเลฺลน ภูปติ;
หตฺถิกฺขนฺธคโตเยว, วิหาย ปุรมตฺตโนฯ

๓๘. ปลายิตฺวา คตฐาเน, ชีวิตํ นิชเมสฺสชิ;
ภริยาว’สฺส เตนาสิ, สมฺปตฺตา ชีวิตกฺขยํฯ

๓๙. ตโต สีหฬเสนาสา, ปวิฏฺฐา นิพฺภยา ปุรํ;
ตตฺถ สพฺพํ วิลุมฺปิตฺถ, เทวา’สิรปุรํ ยถาฯ

๔๐. เสนาปติ ตโต ราช-เคเห ภตฺตํ สเมกฺขิย;
ทีปานิตมิมมฺหา จ, ตตฺรฏฺฐญฺจ มหารหํฯ

๔๑. สารํ สพฺพํสมาทาย, เทเส จ นคเร ฐิตํ;
กตฺวา อิสฺสริยํ ตตฺถ, วเสวตฺติย อตฺตโนฯ

๔๒. ปณฺฑุราช กุมารํ ตุ, ตตฺถ รเชฺช’ภิ สิญฺจิย;
กาเรตฺวา ปริหารญฺจ, เทสํ ตสฺส สมปฺปิยฯ

๔๓. ยถารุจิํ คเหตฺวาน, หตฺถิอเสฺส นเร’ปิ จ;
ตตฺถ ตตฺถ ยถา กามํ, วสโนฺต อกุโต ภโยฯ

๔๔. สมุทฺท ตฏมาคมฺม, ฐตฺวา ตตฺถ ยถาสุขํ;
กีฬโนฺต วิย นาวํ โส, สมารุยฺห วิสารโทฯ

๔๕. มหาติตฺถ มุปาคมฺม, วนฺทิตฺวา ธรณี ปติํ;
ตํ สาสนํ นิเวเทตฺวา, สารํ ทเสฺสสิ อาหฏํฯ

๔๖. ราชา สาธูติ วตฺวาน, กาเรตฺวา ตสฺส สงฺคหํ;
สทฺธิํ เสนาย อาคนฺตฺวา, ปกฏฺฐาย สกํ ปุรํฯ

๔๗. ชยปานํ ปิวิตฺวาน, กตฺวา วิชยมงฺคลํ;
มหาธาคํ ปวเตฺตตฺวา, ยาจกานํ ยถา รุจิํฯ

๔๘. สพฺพํ ปากติกํ กาสิ, สารํ ทีเป นิราลโย;
โสวณฺณ ปฏิมาโย จ, ยถาฐาเน ฐปาปยิฯ

๔๙. สุณฺญํ รตนปาสาเท, ปิฏฺฐํ ปูเรสิ สตฺถุโน;
กาสิ รกฺขปิธาเนน, นิพฺภยํ ธรณีตลํฯ

๕๐. ตโต ปฏฺฐาย ทีปํโส, อรีนํ ทุปฺปธํสิยํ;
กตฺวา วเฑฺฒสิ โภเคหิ, อุตฺตราทิกุรุํ ปิยฯ

๕๑. ขินฺนา ปุพฺพสฺส ราชสฺส, กาเล ทีปมฺหิ ปาณิโน;
นิพฺพุตา ตํ สมาคมฺม, ฆมฺมา วิย วลาหกาฯ

๕๒. ตสฺส วีสติเม วเสฺส, วิหาเร อภยุตฺตเร;
นิกฺขมิตฺวา คตา เหสุํ, ปํสุกูลิก ภิกฺขโวฯ

๕๓. ยุวราชา มหิโนฺท โส, ธุมราชสฺส สตฺถุโน;
การาปยิ ฆรํ รมฺมํ, ทสฺสเนยฺยํ มโนรมํฯ

๕๔. โพธิเคหํ กโรโนฺต ตํ, ทิสฺวา วฑฺฒมกีโน ตทา;
วํเสน สาขํ อาหจฺจ, ภิชฺชนฺตํ วรโพธิยาฯ

๕๕. กินฺตุ กาตพฺพเมตฺถาติ, ยุวราชํ นิเวทยุํ;
โส ตํ ตํ มุปสํกมฺม, มหาปูชาย ปูชิยฯ

๕๖. สเจ สตฺถา, หิตตฺถาย, สมฺภูโต สพฺพปาณินํ;
ลทฺธุํ ปุญฺญสฺส’นคฺฆสฺส, ฆรสฺส กรเณติ’ธฯ

๕๗. สาขา คจฺฉํ ตุ อุทฺธํว, กาตุํ สกฺกา ยถาฆรํ;
เอวมาราธยิตฺวาน, วนฺทิตฺวา สงฺฆรํ คโตฯ

๕๘. ตทา สาขา ทุมินฺทสฺส, รตฺติยํ อุทฺธมุคฺคมิ;
ตโต กมฺมกรา สพฺพํ, อาโรเจสุํ สสามิโนฯ

๕๙. ยุวราชา’ติ สนฺตุโฏฺฐ, ภาตุรโญฺญ นิเวทิย;
มหาปูชาย ปูเชสิ, วิสฺสชฺชิย พหุธนํฯ

๖๐. ตถา มหินฺทเสนวฺหํ, ปริเวณญฺจ การิย;
สงฺฆสฺสา’ทา สโภคํ โส, ปุญฺญา ปุญฺญานิจาจีนิฯ

๖๑. อทา สปริสํ ภตฺตํ, วตฺถํ ฉตฺตมุปาหนํ;
ตถา คมิยภตฺตญฺจ, นหานญฺจ สภตฺตกํฯ

๖๒. เอวํ ขุทฺทานุ ขุทฺทานิ, กตฺวา ปุญฺญานิ โส วิภู;
รโญฺญ เตตฺตึสวสฺสมฺหิ, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๖๓. อถ ราชา มเตตสฺมึ, กณิฏฺฐมุทยํ สกํ;
ตสฺส ฐาเน ฐเปตฺวาน, สพฺพํ ตเสฺสว ตสฺสทาฯ

๖๔. ตุลาภารสฺส ทาเนน, ทีนานาเถ สตปฺปยิ;
ธมฺมกมฺมน โสเธสิ, นิกายตฺตยเมกโตฯ

๖๕. โสณฺณถาลีสหสฺสํ โส, มุตฺตาหิ ปริปูริย;
ฐเปตฺวา มณิเมเกกํ, ตโสฺสปริ มหารหํฯ

๖๖. พฺราหฺมณานํ สหสฺสสฺส, สุเทฺธ รตนภาชเน;
โภเชตฺวา ขีรปายาสํ, ทาเปตฺวา เหมสุตฺตกํฯ

๖๗. ตถา นเวหิ วเตฺถหิ, อจฺฉาเทตฺวา ยถารุจิํ;
สนฺตเปฺปสิ มหเนฺตน, ปริหาเรน ปุญฺญวาฯ

๖๘. ภิกฺขูนํ ทีปวาสีนํ, อทาสิ จ ติจีวรํ;
อทา สพฺพาสมิตฺถีนํ, วตฺถญฺจ สุมโนหรํฯ

๖๙. กาเรตฺวา โลหปาสาทํ, เวชยนฺตสริกฺขกํ;
วเฑฺฒสิ ปฏิมํ ตตฺถ, สุวณฺณฆฏโกฏฺฏิมํฯ

๗๐. สุตฺวา อุโปสถาคาร-ภาวํ สพฺพ มเหสีนํ;
ตุโจฺฉ ยํ เนว โหตูติ, วาสํ สงฺฆสฺส ตํ อกาฯ

๗๑. โภคคาเม จ ตสฺสทา, รกฺขเก จ นิโยชยิ;
ภิกฺขู ทฺวตฺติํสมตฺตาหิ, วสนฺตูติ นิยามยิฯ

๗๒. คงฺคาย มริยาทํ โส, กาเรสิ มณิเมขลํ;
โตยนิทฺธมนญฺจากา, มณิหีรกวาปิยาฯ

๗๓. กฏฺฐนฺตนคเร เจว, กาณวาปิํจ พนฺธยิ;
เวชฺชสาลญฺจ กาเรสิ, เจติยมฺหิ คิริมฺหิ โสฯ

๗๔. พุทฺธคามวิหารญฺจ, วิหารํ มหิยงฺคณํ;
กูฏติสฺส วิหารญฺจ, โภคคาเม น วฑฺฒยิฯ

๗๕. มณฺฑลสฺส คิริสฺสา’ทา, วิหารสฺส สคามเก;
อุตฺตราเฬฺห จ กาเรสิ, ปาสาทํ ปริเวณเกฯ

๗๖. มหาเสนสฺส พุทฺธสฺส, คามํ ทตฺวาน รกฺขเก;
ทาสิ โสพฺภวิหาเร จ, กาเรสิ ปฏิมาฆรํฯ

๗๗. โพธิสเตฺต จ วเฑฺฒสิ, ปาสาเท มณิเมขเล;
สีลามยมุนินฺทสฺส, ชิณฺณเคหมฺปิ การยิฯ

๗๘. ราช ตํ โพธิสตฺตญฺจ, สฆรํ ตตฺถ สนฺนหิ;
อาลวาลํ ทุมินฺทสฺส, คนฺธิตฺวา กา มหามหํฯ

๗๙. ลิขิตฺวา เหมปฏฺฏมฺหิ, สพฺพรตนสุตฺตกํ;
มหาปูชมกา ตสฺส, อภิธมฺมํ กถาปยิฯ

๘๐. อานนฺทปฏิมํ เนตฺวา, ปุรํ กตฺวา ปทกฺขิณํ;
ปริตฺตํ ภิกฺขุสงฺฆน, ภณาเปตฺวา ยถาวิธิํฯ

๘๑. ปริโตฺตทกเสเกน, ชนํ กตฺวา นิราตุรํ;
ราชา โรคภยํ เปวํ, นีหริตฺถ สเทสโตฯ

๘๒. อภิเสกํ คเหตฺวาน, เหมวาลุก เจติเย;
อนุสํวจฺฉรํ กาตุํ, ตํ จาริตฺตํ ลิขาปยิฯ

๘๓. อทา มาสสฺส จตูสุ, อุโปสถทิเนสุ โส;
จตฺนฺนญฺจ สหสฺสานํ, วตฺถทานํ สภตฺตกํฯ

๘๔. เวสาขกีฬํ กีฬิตฺถ, สทฺธิํ ทุคฺคตเกหิ โส;
อนฺนํ ปานญฺจ วตฺถญฺจ, เตสํ ทตฺวา ยถารุจิํฯ

๘๕. ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทีปมฺหิ, นิจฺจทานํ ปวตฺตยิ;
สนฺตเปฺปสิ จ ทาเนน, กปณทฺธิกวณิพฺพเกฯ

๘๖. ตสฺส รโญฺญ มเหสี จ, สงฺฆนามา อการยิ;
ปพฺพตํ สงฺฆเสนวฺหํ, สโภคมภยุตฺตเรฯ

๘๗. นีลจูฬามณิญฺจากา, สิลามย มเหสิโน;
ปูชํ สโพฺพปหาเรหิ, กาสิ สตฺถุสฺส สพฺพทาฯ

๘๘. ตสฺส เสนาปติจา'กา, เสนเสนาปติวฺหยํ;
ปริเวณํ มหาโภคํ, สูโร ตุฏฺฐกนามโกฯ

๘๙. เอวํ สปริโส กตฺวา, สปุญฺญานิ มหายโส;
ปญฺจตึสติเม วเสฺส, เทวโลกมุปาคมิฯ

๙๐. ตโต ตสฺสา'นุโช อาสิ, อุทโย นาม ขตฺติโย;
ราชา สพฺพปฺปโยเคหิ, หิเตสี ทีปวาสีนํฯ

๙๑. หุตฺวา โส สยํ ราชา, กณิฏฺฐํ สกภาตรํ;
มหาทีปาทฐานมฺหิ, ฐปิ กสฺสปนามกํฯ

๙๒. ราชา จินฺติย ญาตีนํ, กาตโพฺพ สงฺคโห อิติ;
เอวํ กสฺสปนามสฺส, ภาตุปุตฺตสฺส ธีตรํฯ

๙๓. ยุวราชสฺส ตสฺสา'กา, ภริยํ เสนนามิกํ;
ธาเรสิจ สยํ ราชา, อปรํ ติสฺสสวฺหยํฯ

๙๔. มหินฺทสฺสุปราชสฺส, ราชธีตาย กิตฺติยา;
ปุโตฺต กิตฺตคฺคโพธีติ, อาทิปาโท วิพุทฺธิโกฯ

๙๕. โจโร หุตฺวา มหารโญฺญ, นิกฺขมิตฺวาน รตฺติยํ;
เอโก อญฺญาตเวเสน, สมุปาคมฺมโรหณํฯ

๙๖. ชนํ หตฺตคตํ กตฺวา, เทสํ สพฺพํ วินาสิย;
ฆาตาปยิตฺถ ตตฺรฏฺฐํ, โส ตํ มาตุลมตฺตโนฯ

๙๗. ตํ สุตฺวา ธรณีปาโล, ตสฺมึ’ตีว ปกุปฺปิย;
อาเนตุํ ตมุปายํ โส, คเวสนฺโต ตถา ตถาฯ

๙๘. ภาตุปุตฺตํ ตมาหุย, ยุวราชํ สกสฺสปํ;
อามเนฺตสิ มหาปุญฺญ, สหาโย โหติ เม อิติฯ

๙๙. กึ เม กตฺตพฺพ’มิจฺจาห, ปจฺจาห ธรณีปติ;
ปุโตฺต ตว มหิโนฺท โส, วุฑฺฒิปฺปโตฺต มหาพโลฯ

๑๐๐. ลาภี โรหณเทสสฺส, มาติโต ปิติโต’ปิ จ;
สูโร สพฺพสโห วีโร, กุสโล กตูปาสโนฯ

๑๐๑. สงฺคามโยโคฺค มติมา, นิปุโณ นยโกวิโท;
ตํ เปเสตฺวา นยิสฺสาม, ปาปํ มาตุลฆาตกํฯ

๑๐๒. ตํ สุตฺวา วจนํ รโญฺญ, กสฺสโป ภาสิ สาทโร;
เทว เทเวน วุโตฺต’หํ, คเจฺฉยฺยํ กินฺตุ เม สุโตฯ

๑๐๓. วํโส เม ปาลิโต โหติ, ปสาโท จ ตวาธิป;
ตสฺมา กาลมหาเปตฺวา, ยํ อิจฺฉสิ ตถา กุรุฯ

๑๐๔. สุตฺวา อตีวสนฺตุโฏฺฐ, นริโนฺท ตสฺส ตํ วโจ;
มหนฺตํ พลกายํ โส, สพฺพโส ปฏิยาทิยฯ

๑๐๕. มหตา ปริหาเรน, มหินฺทํ ราชโปตกํ;
รกฺขิตุํ ตํ นิโยเชตฺวา, วชิรคฺคญฺจ นายกํฯ

๑๐๖. ตุจฺฉํ วิย ปุรํ กตฺวา, สพฺพญฺจ พลวาหนํ;
สโพฺพปกรณเญฺจว, อนูนํ ตสฺส ทาปิยฯ

๑๐๗. สยํ ตมนุคจฺฉโนฺต, ปทสา’ว นริสฺสโร;
อุโยฺยเชสิ มหาปุญฺญ, คจฺฉ รุกฺขาติ เมทินิํฯ

๑๐๘. มหิโนฺท โส มหิโนฺท’ว, เทวเสนา ปุรกฺขโต;
คจฺฉโนฺต สุวีโรจิตฺถ, เทวาสุรมหาหวํฯ

๑๐๙. ตโต คนฺตฺวา น จิเรน, คุตฺตสาลมุปาคมิ;
ตโต ชานปทา สเพฺพ, มณฺฑลิกา จ รฏฺฐิยาฯ

๑๑๐. เตน มาตุลฆาเตน, ปาปเกน อุปทฺทุตา;
คนฺตฺวา ตํ ปริวาเรสุํ, ลโทฺธ โน สามิโก อิติฯ

๑๑๑ ปตโนฺต โสปิ โข โจโร, ฐิโตว คิริมณฺฑเล;
สพฺพํ หตฺถคตํ กตฺวา, ราชภณฺฑํ มหคฺฆิยํฯ

๑๑๒ หตฺถี อเสฺสจ อาทาย, คนฺตฺวา มลยมารุหิ;
มหินฺทเสนา ฆาเตนฺตี, ตสฺส เสนํ ตหิํ ตหิํฯ

๑๑๓ ปทานุปทมเสฺส’ว, คจฺฉนฺติ หตฺถิอสฺสเก;
ทิสฺวา มลยปาทมฺหิ, คเหตฺวา เอตฺถ โส อิติฯ

๑๑๔ ตตฺถ ปาวิสิมทฺทนฺตี, สพฺพํ มลยกานนํ;
นทีโย ปลฺลเล เจว, กโรนฺติ มคฺคสาทิเสฯ

๑๑๕ พาลโกว ชนํ ทิสฺวา, สพฺพํ รตนมตฺตโน;
โกธาภิภูโต ฉฑฺฑสิ, นที โสพฺภตฺฎาทีสุฯ

๑๑๖ เอกโกว นิลียิตฺถ, วเน ปพฺพตกนฺทเร;
คเวสโนฺต ชโน ทิสฺวา, ตมคฺคหิ นราธมฺมํฯ

๑๑๗ สมาทาย’ติ ตุโฎฺฐ โส, ชโน อาคมฺม สชฺชุกํ;
มหินฺทมุปทเสฺสสิ, นิสินฺนํ คุตฺตสาลเกฯ

๑๑๘ โส ตํ ทิสฺวา หสิตฺวาน,
ภุโตฺต กิํ โรหโณ’’อิติ;
นายกสฺส นิยฺยาเตตฺวา,
วชิรคฺคสฺส ราชิโนฯ

๑๑๙ สยํ เสนํ สมาทาย, มหาคามมุปาคโต;
โรหณา ธิปติ หุตฺวา, กโรโนฺต โลกสงฺคหํฯ

๑๒๐ ชนํ ปากติกํ กตฺวา, พาลเกน วิพาธิตํ;
สาสนญฺจ ยถาฐาเน, ฐเปตฺวา เตน นาสิตํฯ

๑๒๑ ปุปฺผาราเม ผลาราเม, การยิตฺวา ตหิํ ตหิํ;
วาปีโย’ปิ จ คณฺหิตฺวา, พนฺธาเปตฺวา มหานทิํฯ

๑๒๒ สพฺพตฺถ สุลภํ กตฺวา, สงฺฆสฺส จตุปจฺจยํ;
ทุเฎฺฐ จ ปฎิพาเหตฺวา, มณฺฑลีเก จ รฎฺฐิเยฯ

๑๒๓ โจเร จ ปริโสเธตฺวา, กตฺวา วิคตกณฺฎกํ;
โตสยโนฺต’ขิลํ โลกํ, จาคโภคสมปฺปิโตฯ

๑๒๔ อุปาสนิโย วิญฺญูหิ, เสวนีโย ธนตฺถีหิ;
กปฺปรุกฺขูปโม สพฺพ-ยาจกานํ หิตาวโหฯ

๑๒๕ หิตฺวา ทุพฺพินยํ เทเส, ปุพฺพเกหิ ปวตฺติตํ;
สมาจรโนฺต ธมฺมญฺจ, วาสํ ตเตฺถว กปฺปยิฯ

๑๒๖ อาทิปาทํ คเหตฺวาน, วชิรโคฺค วินายโก;
อนฺราธมฺปาคมฺม, ราชานมภิทสฺสยิฯ

๑๒๗ ราชาปิ ทิสฺวา ตํ กุโทฺธ, ขิปฺปํ ปกฺขิปฺป จารเก;
รกฺขาวรณมสฺสาทา, วิเหเฐสิ จ สพฺพาโสฯ

๑๒๘ อทาสิ จ ตุลาภารํ, ติกฺขตฺตุํ โส มหายโส;
ถูปารามมฺหิ ถูปญฺจ, เหมปเฏฺฐน ฉาทยิฯ

๑๒๙ กตฺวา ตเตฺถว ปาสาทํ, ภิกฺขุสงฺฆํ นิวาสิย;
วิหาเร นคเร เจว, ปฏิสงฺขาสิ ชิณฺณกํฯ

๑๓๐ กทมฺพนทียา’กาสิ, นิชฺฌรํ ถิรพนฺธนํ;
มริยาทํ ปวเฑฺฒสิ, วาปิยํ โส มเยตฺติยํฯ

๑๓๑ ตตฺถ นิทฺธมนํจา’กา, อนฺวสฺสมฺปิ ภูมิโป;
จีวรตฺถํ สุวตฺถานิ, สุสณฺหานิ จ ทาปยิฯ

๑๓๒ ทุพฺภิเกฺข ทานสาลาโย, กาเรตฺวา สพฺพปาณินํ;
มหาทานํ ปวเตฺตสิ, มหาปาฬิญฺจ วฑฺฒยิฯ

๑๓๓ ทธิภตฺตญฺจ ทาเปสิ, นิกายตฺตยวาสินํ;
นิจฺจํ ทุคฺคตภตฺตญฺจ, ยาคุเญฺจว สขชฺชกํฯ

๑๓๔ เอวมาทีนิ ปุญฺญานิ, กตฺวา โสวคฺคิยานิ โส;
เอกาทสหิ วเสฺสหิ, คโต เทวสหพฺยตํฯ

๑๓๕ ตเสฺสกาทสวเสฺสสุ, วิสฺสฏฺฐํ โสณฺณเมว ตุ;
อหุ สตสหสฺสานํ, ตโย ทสหิ สมฺมิตํฯ

๑๓๖ สุทุชฺชยํ ปณฺฑุนราธิราช,
เมโกปโร โรหณมุคฺคทุคฺคํ;
กตฺวา’ปิ เอเต สวเส นรินฺทา,
สยํ วสํ มจฺจุมุปาคมึสุฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ราชทฺวยทีปโน นาม

เอกูนปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

ทฺวิราชโกนาม

๑. ตโต รเชฺช ปติฎฺฐาย, กสฺสโป ทกฺขิณํ ทิสํ;
อทา กสฺสปนามสฺส, ยุวราชสฺส ธีมโตฯ

๒. อคฺคาภิเสกํ ทาเปสิ, ยุวราชสฺส ธีตุยา;
ราชกญฺญาย ติสฺสาย, ภริยาเย’ว อตฺตโนฯ

๓. ยาจกานญฺจ สิปฺปีนํ, อาคตานํ ตโต ตโต;
ทานํ ทณฺฑิสฺสรํ นาม, สทา ทาเปสิ ภูปติฯ

๔. อาทิปาโท มหิโนฺท โส,
วสโนฺต โรหเณ ตทา;
คเหตุํ ราชิโนรฎฺฐ-
มาทาย พลมาคโตฯ

๕. ตํ สุตฺวา กุปิโต ราชา, พลํ เปเสสิ อตฺตโน;
ยุชฺฌิตฺวา ตํ ปราเชสิ, มหิโนฺท โส มหาภโฎฯ

๖. ตโต ราชา นิวเตฺตตุํ, ปิตรํ ตสฺส เปสยิ;
กสฺสปํ ยุวราชํ ตํ, โส คนฺตฺวา ปุตฺตสนฺติกํฯ

๗. นานาธมฺมกโถเปตํ, วตฺวา ยุตฺติมเนกธา;
สงฺฆามโต นิวเตฺตตฺวา, ปุตฺตํ โส ปุนราคมิฯ

๘. อาทิปาโท ตุ โส ปจฺฉา, ฆาเตตฺวา มณฺฑลาธิเป;
กุเทฺธชนปเท ทิสฺวา, อคมาสิ ปุรนฺติกํฯ

๙. ภิกฺขุสโงฺฆ ตมาเนตฺวา, ทเสฺสสิ วสุธาธิปํ;
ทตฺวา โส ธีตรํ ตสฺสา, เปเสสิ ปุน โรหณํฯ

๑๐. นีหริตฺวาน ทุสฺสีเล, นิกายตฺตยวาสีสุ;
คาหาเปสิ นเว ภิกฺขู, อาวาเส ตตฺถ ตตฺถ โสฯ

๑๑. ทฺวยาภิเสกชาเตน, อาทิปาเทน สุนฺนา;
มหาวิหาเร โพธิมฺหิ, ปํสุํ วเฑฺฒสิ ปูชยํฯ

๑๒. อกาสิ จ นิกาเยสุ, ตีสุ พิเมฺพ สิลามเย;
โสวณฺณเย รํสิชาเล, ฉตฺตํ จูฬามณึ ตถาฯ

๑๓. อภยคิริวิหารมฺหิ, ปาสาทํ สกนามกํ;
กตฺวา ตตฺถ นิวาเสตฺวา, ภิกฺขุ คามมทาปยิฯ

๑๔. มหิยงฺคณวิหารสฺมิํ, คามํ โส เจติยสฺส’ทา;

สวตฺถํ ปฏิมาภตฺตํ, สพฺพภิกฺขูน ทาปยิฯ

๑๕. ถเล ชเล จ สตฺตานํ, อทาสิ อภยํ ตทา;
จาริตฺตปุพฺพราชูนํ, ปริปาเลสิ สพฺพทาฯ

๑๖. ตสฺส เสนาปติ เสโน, อิลโงฺคราชวํสโช;
เถริยานํ อกา’วาสํ; ถูปารามสฺส ปจฺฉโตฯ

๑๗. ธมฺมารุจิกภิกฺขูนํ, ธมฺมาราสมกาเรยิ;
ตถา สาคลิกานญฺจ, กสฺสปเสนนามกํฯ

๑๘. หทยุณฺหาภิธานํ โส, กตฺวา เจติยปพฺพเต;
ปริเวณํ อทาธมฺม-รุจิกานญฺจ ภิกฺขูนํฯ

๑๙. อารามิกานํ ภิกฺขูนํ, อาราเมสุ ตหิํ ตหิํ;
เอกเมกํ กุฏิํ กตฺวา, ทาเปสิ จ จมูปติฯ

๒๐. รตฺตมาลคิริสฺมิํ โส, กตฺวา รมฺมํ ตรํ สุภํ;
กุจิํ อทา สาสนสฺส, สามิกานํ ตปสฺสินํฯ

๒๑. มหาวิหาเร กาเรตฺวา, ปวิเวณํ วรํ อทา;
ปํสุกูลิกภิกฺขูนํ, สมุทฺทคิรินามกํฯ

๒๒. วาสํ อรเญฺญ กาเรตฺวา, อตฺตโน วํสนามกํ;
มหาวิหาเร ภิกฺขูนํ, วเน นิวาสตํ อทาฯ

๒๓. วิหาเรสู จ ชิเณฺณสุ, นวกมฺมมการยิ;
ทาเปสิ อคฺคลํ สพฺพ-ภิกฺขูนํ ชิณฺณจีวเรฯ

๒๔. ติสฺสารามํ กริตฺวาน, ภิกฺขูนีนมุปสฺสยํ;
มริจวฏฺฏิมหาโพธิ, ปริหาเร นิเวสยิฯ

๒๕. อนุราธปุเร เจว, ปุลตฺถินคเรปิ จ;
อุปสคฺคโรคนาสาย, เวชฺชสาลาปิ การยิฯ

๒๖. อตฺตนา กตวาสนํ, โภคคาเม จ ทาปยิ;
ตถารามิกคาเม จ, ปฏิมาภรณญฺจ โสฯ

๒๗. เภสชฺชเคหํ กาเรสิ, นคเร ตตฺถ ตตฺถ โส;
ปํสุกูลิกภิกฺขูนํ, ภตฺตํ วตฺถญฺจ ทาปยิฯ

๒๘. ขนฺธีกเต อโมเจสิ, ติรจฺฉานคเต พหู;
กปณานญฺจ ทาเปสิ, มหาทานํ จมูปติฯ

๒๙. วิจิตฺตํ พฺยญฺชนํ ภตฺตํ, ยาคุํ วิวิธขชฺชกํ;
กตฺวา สูกรรูปญฺจ, คุฬํ ภิกฺขูนํ ทาปยิฯ

๓๐. เอวามาทีนิ ปุญฺญานิ, กตฺวา เสนาย นายโก;
เสโน กิตฺตินฺทุปาเทหิ, สพฺพา โอภาสยี ทิสาฯ

๓๑. ตเสฺสว ญาตโก กตฺวา, นายโก รกฺขสวฺหโย;
สวารกมฺหิ คามมฺหิ, วิหารํ สุมโนหรํฯ

๓๒. มหาวิหารวาสีนํ, สารานํ ปฏิปตฺติยา;
ภิกฺขูนํ โส อทา สาธุ, ฐเปตฺวา วตฺตมุตฺตมํฯ

๓๓. เสโน นาม มหาเลโข, มหาเลขกปพฺพตํ;
มหาวิหาเร กาเรสิ, ภิกฺขูนํ วาสมุตฺตมํฯ

๓๔. โจฬราชาภิธาโน, จ, อมโจฺจ ตสฺส ราชิโน;
ปริเวณํ อการมฺมํ, นฎฺฐํ ตํ สุปฺปติฎฺฐิตํฯ

๓๕. ราชา ตีสุ นิกาเยสุ, รูปกมฺมมโนรมํ;
มณฺฑปานิ วิจิตฺตานิ, เวชยโนฺต ปมานิ จฯ

๓๖. กาเรตฺวา ธาตุปูชาโย, กตฺวา ชนมโนหรา;
ยถา กมฺมํ คโต ฐตฺวา, วสฺสานิ ทสสตฺต จฯ

๓๗. ทฺวยาภิเสกสญฺชาโต, ยุวราชาถ กสฺสโป;
อาสิ ลทฺธาภิเสโก โส, ลํการเชฺชกมาคเตฯ

๓๘. สโทฺธ อาคตมโคฺคว, สาภิโญฺญ วิย ปญฺญวา;
วตฺตา โส มรมนฺติว, จาคคฺวา ธนโท วิยฯ

๓๙. พหุสฺสุโต ธมฺมกถี, สพฺพสิปฺปวิสารโท;
ยุตฺตายุตฺตวิจาราย, นิปุโณ นยโกวิโทฯ

๔๐. อจโล อินฺทลีโล’ว, ฐิโต สุคตสาสเน;
ปรปฺปวาทิวาเตหิ, สเพฺพหิ’ปิ อกมฺปิโยฯ

๔๑. มายาสาเฐยฺยมานาทิ, ปาปานญฺจ อโคจโร;
คุณานํ อากโร สพฺพ-รตนานํ วสาคโรฯ

๔๒. ภูมิจโนฺท นริโนฺท โส, วํเส ชาตสฺส อตฺตโน;
ทปฺปุฬสฺสาทีปาทสฺส, ยุวราชปทํ อทาฯ

๔๓. รชฺชํ ทสหิ ธเมฺมหิ, จตุสงฺคหวตฺถูหิ;
กโรนฺต ปริปาเลสิ, โลกํ เนตฺตํว อตฺตโนฯ

๔๔. โส เธตฺวา สาสนํ สพฺพํ, ธมฺมกเมฺมน สตฺถุโน;
คเหตฺวา นวเก ภิกฺขู, อกาสา’วาสปูรณํฯ

๔๕. ทุฎฺฐคามณิราเชน, กตํ มริจวฎฺฎิกํ;
นฎฺฐํ วิหารํ กาเรตฺวา, นานาอาวาส ภูสิตํฯ

๔๖. เถรวํสชภิกฺขูนํ, อทา กตฺวา มหามหํ;
เตสํ ปญฺจสตานญฺจ, โภคคาเม จ ทาปยิฯ

๔๗. ตตฺถ โส ตุสิเต รมฺม, เทวสงฺฆปุรกฺขตํ;
เมเตฺตยฺยํ โลกนาถํ ตํ, เทเสนฺตํ ธมฺมมุตฺตมํฯ

๔๘. ทเสฺสโนฺต วิย โลกสฺส, วิหาเร สพฺพสชฺชิเต;
นิสิโนฺน มณฺฑเป รมฺม, นานารตนภูสิเตฯ

๔๙. นคเรหิ จ สเพฺพหิ, ภิกฺขูหิ ปริวาริโต;
พุทฺธลิลาย ลํกิโนฺท, อภิธมฺม มภาสยิฯ

๕๐. โสณฺณปเฎฺฏ ลิขาเปตฺวา-ภิธมฺมปิฎกํ ตทา;
ธมฺมสงฺคณิกํ โปตฺถํ, นานารตน ภูสิตํฯ

๕๑. กตฺวา นครมชฺฌมฺหิ, กาเรตฺวา เหมมุตฺตมํ;
ตํ ตตฺถ ฐปยิตฺวาน, ปริหารมทาปยิฯ

๕๒. สกฺกเสนาปติฎฺฐานํ, ทตฺวา ปุตฺตสฺส อตฺตโน;
ปริหาเร นิโยเชสิ, ตตฺถ ตํ ธมฺมโปตฺถเกฯ

๕๓. อนุสํวจฺฉรํ ราชา, ปุรํ เทวปุรี วิย;
วิภูสิตาย เสนาย, สเชฺชตฺวา ปริวาริโตฯ

๕๔. เทวราชาว โสภโนฺต, สพฺพาภรณภูสิโต;
หตฺถิขเณฺฑ นิสีทิตฺวา, จรโนฺต ปุรวีถิยํฯ

๕๕. มหตา ปริหาเรน, เนตฺวา ตํ ธมฺมสงฺคหํ;
อตฺตนา การิตํ รมฺมํ, วิหารํ สพฺพสชฺชิตํฯ

๕๖. ตตฺถ ธาตุคเต รเมฺม, นานารตนภูสิเต;
มณฺฑเป ธาตุปิฐสฺมิํ, ปติฎฺฐาปิย ปูชยิฯ

๕๗. คนฺถาภรปริเวณํ , มหาเมฆวเน อกา;
นคเร วชฺชสาลา จ, เตสํ คาเม จ ทาปยิฯ

๕๘. ภณฺฑิกปริเวณญฺจ, สิลาเมฆญฺจ ปพฺพตํ;
กตฺวา'ภยคิริสฺมิํ โส, เตสํ คามมทาปยิฯ

๕๙. โชติวนวิหารสฺมิํ, ราชา ลงฺกาย นายโก;
ภตฺตคฺคสฺส อทา คามํ, ตถา'ภยคิริมฺหิ จฯ

๖๐. ทกฺขิณคิรินามสฺส, วิหารสฺส จ ทาปยิ;
คามํ กตญฺญุภาเวน, ราชา ปรมธมฺมิโกฯ

๖๑. สกฺกเสนาปติ รมฺมํ, ปริเวณํ สุมาปิย;
อทาสิ สหคาเมหิ, เถริยานํ สนามิกํฯ

๖๒. ภริยา วชิรา ตสฺส, เตสํเยว อทาปยิ;
ปริเวณํ กริตฺวาน, สคามํ สกนามกํฯ

๖๓. อุปสฺสยํ กริตฺวาน, สา เอว ปทลญฺฉเน;
ภิกฺขูนีนํ อทา เถร-วํเส สพฺพตฺถ ปูชิเตฯ

๖๔. สกฺกเสนาปติ มาตา, เทวา’รญฺญก ภิกฺขูนํ;
เถรวํสปฺปทีปานํ, อกา’วาสํ สนามกํฯ

๖๕. สา เอว ปฏิพิมฺพสฺส, สตฺถุ มริจวฏฺฏิยํ;
จูฬามณึ ปาทชลํ, อกา ฉตฺตญฺจ จีวรํฯ

๖๖. ราชา ราชาลเยเยว, ราชวํสํ สนามกํ;
อกาสิ ปาฬิกํ นาม, ปาสาทํ สุมโน หรํฯ

๖๗. ปูเชสิ ราชินี นาม, ราชิโน ภริยา’ปรา;
ปฎฺฎกญฺจุกปูชาย, เหมมาลิก เจติยํฯ

๖๘. ตสฺสา ปุโตฺตสิ สิทฺธโตฺถ, นาม อิสฺสริเย ฐิโต;
สุโต มลยราชาติ, รูเปน มกรทฺธโชฯ

๖๙. ราชา ตสฺมึ มเต กตฺวา, สาลํ ภิกฺขุนมุตฺตมํ;
ทานวฏฺฏํ ปฏฺฐเปตฺวา, ตสฺส ปตฺติมทา ตทาฯ

๗๐. เอวํ ธเมฺมน กาเรเนฺต, รชฺชํ ลงฺกาทีเป ตทา;
โจฬราเชน ยุชฺฌิตฺวา, ปณฺฑุราชา ปราชิโตฯ

๗๑. ปณฺณาการานิ เนกานิ, พลํ สนฺธาย เปสยิ;
ราชาลํกิสฺสโร สทฺธึ, มเนฺตตฺวา สจิเวหิ โสฯ

๗๒. สนฺนยฺห พลกายํ โส, สกฺกเสนาปตึ สกํ;
พลสฺส นายกํ กตฺวา, มหายิตฺถมุปาคมิฯ

๗๓. วิชยํ ปุพฺพราชูนํ, วตฺวา เวลาตเฏ ฐิโต;
อุสฺสาหํ ชนยิตฺวาน, นาวํ อาโรปยี พลํฯ

๗๔. พลกายํ สมาทาย, สกฺกเสนาปตึ ตทา;
สุเขน สาครํ ติโณฺณ, ปณฺฑุเทสมุปาคมิฯ

๗๕. ทิสฺวา พลญฺจ ตเณฺจว, ปณฺฑุราชา สุมานโส;
เอกจฺฉตฺตํ กริสฺสามิ, ชมฺพุทีปนฺติ อพฺรวิฯ

๗๖. พลทฺวยํ คเหตฺวาน, ราชา โส โจฬวํสชํ;
เชตุํ อสกฺกุณิตฺวาน ยุทฺธมุชฺฌิย นิกฺขมิฯ

๗๗. ยุชฺฌิสฺสามีติ คนฺตาน, สกฺกเสนาปตี ปุน;
นิสิโนฺน อุปสเคฺคน, มโต ปาเปน ปณฺฑุโตฯ

๗๘. ลํกิสฺสโร พลสฺสาปิ, เตน โรเคน นานสํ;
สุตฺวา ทยาลุภาเวน, เสนํ อาณาปยี ตโตฯ

๗๙. สกฺก เสนาปติฏฺฐานํ, ตสฺส ปุตฺตสฺส’ทา ตทา;
วเฑฺฒสิ เตน ตํ ปุตฺตํ, กตฺวา เสนาย นายกํฯ

๘๐. นิกายตฺตยวาสีหิ, ปริตฺตํ นคเร ตทา;
กาเรตฺวา โรคทุพฺพุฏฺฐิ-ภยํ นาเสสิ ชนฺตุนํฯ

๘๑. สาสนสฺส จ โลกสฺส, สนฺติํ กตฺวา อเนกธา;
ราชา โส ทสเม วเสฺส, สุเขน ติทิวํ คโตฯ

๘๒. ลํการเชฺชปิ ฐตฺวา กถิตติปิฏโก สพฺพวิชฺชาปทีโป,
วตฺตาวาที กวี โส สติธีติวิสโท เทสโก ภาวโก จ;
ปญฺญาสทฺธาทยา วา ปรหิตนิรโต โลกเวทีวทญฺญู;
ราชิโนฺท กสฺสโป’ยํ วิย วิมลคุโณ โหตุโลโกปิ สโพฺพฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ทฺวิราชโก นาม

ปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

ปญฺจราชโก นาม

๑. ยุวราชา ตทา หุตฺวา, ราชา ทปฺปุฬนามโก;
ฐเปสิ โอปรชฺชมฺหิ, อาทิปทํ สนามกํฯ

๒. มริจวฏฺฏิวิหารสฺส, คามํ ทตฺวา ตโต ปุเร;
จาริตฺตํ ปุพฺพราชูนํ, รกฺขิตฺวาน มหึ อิมํฯ

๓. อภุตฺวา ทีฆกาลมฺหิ, ปุพฺพกมฺมน อตฺตโน;
ราชา โส สตฺตเม มาเส, ปวิโฏฺฐ ปจฺจุโน มุขํฯ

๔. อุปราชา อหุราชา, ทปฺปุโฬ ตทนนฺตรํ;
อุทยสฺสาทิปาทสฺส, ยุวราชปทํ อทาฯ

๕. ตทา โจฬภยา ปณฺฑุ-ราชํ ชนปทํ สกํ;
จชิตฺวา นาวมารุยฺห, มหาติตฺถมุปาคมิฯ

๖. อาณาเปตฺวาน ตํ ราชา, ทิสฺวา สนฺตุฏฺฐมานโส;
มหาโภคํ อทา ตสฺส, นิวาเสสิ ปุรา พหิฯ

๗. โจฬราเชน ยุชฺฌิตฺวา, คเหตฺวา ปฏฺฐนทฺวยํ;
ปณฺฑุราชสฺส ทมฺมีติ, สนฺนเทฺธ ลงฺกราชินิฯ

๘. เกนา’ปิ กรณีเยน, ขตฺติยา ทีปวาสิโน;
อกํสุ วิคฺคหํ โฆรํ, ปาปกมฺมน ปณฺฑุโนฯ

๙. ปณฺฑุราเช’ตฺถ วาเสน, กมฺมํ นตฺถีติ จินฺติย;
ฐเปตฺวา มกุฏาทีนิ, คโต เกรฬสนฺติกํฯ

๑๐. วิคฺคเห นิฏฺฐิเต ราชา, มหาเมฆวเน ตทา;
มหาโพธิฆรสฺสา’ทา, คามํ นครสนฺติเกฯ

๑๑. อาวาสํ รกฺขโก นาม, ตสฺส เสนาปตี อกา;
ถูปารามสมีปมฺหิ, อิฬโงฺค ราชนามกํฯ

๑๒. กตํ ตํ ปุพฺพราเชหิ, ราชา โส ปริปาลิย;
ปโตฺต ทฺวาทสมํ วสฺสํ, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๑๓. อุทโย ยุวราชา’สิ, ลํกาวาสีนมิสฺสโร;
เสนนามาทิปาทํ โส, โอปรชฺช’ภิเสจยิฯ

๑๔. รโญฺญ ภีตา ตทามจฺจา, ปวิสึสุ ตโปวนํ;
ราโชปราชา คนฺตฺวาน, เตสํ สีสานิ เฉทยุํฯ

๑๕. เตน กเมฺมน นิพฺพินฺนา, ยตโย ตนฺนิวาสิโน;
หิตฺวา ชนปทํ รโญฺญ, ตทาคจฺฉึสุ โรหณํฯ

๑๖. ตทา ชานปทา เจว, นาครา จ พลานิ จ;
กุปิตา จณฺฑฺวาเตน, สาคโร วิย กมฺปิโตฯ

๑๗. รตนปาสาทมารุยฺห, วิหาเร อภยุตฺตเร;
สนฺตาเสตฺวาน ราชานํ, ทเสฺสตฺวาน วิภีสิกํฯ

๑๘. อุปตฺถมฺภกมจฺจานํ, วิคฺคหสฺส ตโปวเน;
ตทา สีสานิ ฉินฺทิตฺวา, กวาเตน นิปาตยุํฯ

๑๙. ตํ สุตฺวา ยุวราชา จ, อาทิปาโท จ ตํ สขา;
อุลฺลงฺฆิตฺวาน ปาการํ, สีฆํ คจฺฉึสุ โรหณํฯ

๒๐. พลกาโยนุพนฺธิตฺวา, ยาว กณฺหนทีตฏา;
อลาเภน จ นาวานํ, ติณฺณตฺตา เตสมาคมิฯ

๒๑. ราชปุตฺตาคตา ตตฺถ, วเน อภยเภทิโน;
ยตีนํ ปุรโต เตสํ, นิปชฺชิตฺวา อุเรน เตฯ

๒๒. อลฺลวตฺถา’ลฺลเกสา จ, ปริเทวิตฺถ’เนกธา;
กนฺทิตฺวา โรทนํ กตฺวา, ขมาเปสุํ ตปสฺสิโนฯ

๒๓. ขนฺติเมตฺตานุภาเวน, เตสํ สาสนสามินํ;
ปุโญฺญทโย อหุ เตสํ, อุภินฺนํ ทีปสามินํฯ

๒๔. ยุวราชพลเญฺจว, นิกายตฺตยวาสิโน;
คมึสุ เตสมาเนตุํ, สนฺติภูเต มหาพเลฯ

๒๕. ราชปุตฺตา อุโภ พฺยตฺตา, ปณฺฑิตา ปํสุกูลิโน;
ยาจิตฺวา เตสมาทาย, อคมํสุ สกํ ปุรํฯ

๒๖. ภิกฺขูนํ ปุรโต มคฺคํ, ราชาคนฺตา ขมาปยิ;
อาทาย เต วนํ เตสํ, เนตฺวา ราชฆรํ คโตฯ

๒๗. ตโต ปฏฺฐาย จาริตฺถํ, ปาเลตฺวา ปุพฺพราชุนํ;
ราชา โส ตติเย วเสฺส, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๒๘. ลํกาภิเสกํ ปตฺวาน, เสโน โส มติมา ตโต;
อุทยํ อาทิปาทํ ตํ, ยุวราชํ อกา สขํฯ

๒๙. กหาปณสหสฺสํ โส, ทุคฺคตานํ อุโปสเถ;
โหตุ’โปสถิโก ทตฺวา, ยาวชีวํ นราธิโปฯ

๓๐. ปฏิมา ภตฺตวตฺถานิ, ภิกฺขูนํ ธรณี ปติ;
อทา ทณฺฑิสฺสรํ ทานํ, ยาจกานญฺจ สิปฺปีนํฯ

๓๑. ฐาเน กตฺถจิ สิปฺปีนํ, ปาสาเทสุ มโนหเร;
กาเรตฺวา โภคคาเม จ, อทาเปสิ มหามติฯ

๓๒. กหาปณสหสฺสํ วา, ทตฺวา ปญฺจสตานิ วา;
ลงฺกายํ ชิณฺณกาวาเส, นวกมฺมมการยีฯ

๓๓. จตฺตาลีสสหสฺสานิ, อภยุตฺตรเจติเย;
สิลาปตฺถรณตฺถาย, ทาเปสิ จ มหีปติฯ

๓๔. มหาวาปีสุ ลํกายํ, ชิณฺณนิทฺธมเน อกา;
นวกมฺมญฺจ มริยาทํ, ถิยํ ปาสาณปํสุนาฯ

๓๕. อกา ราชฆเร รมฺมํ, มาลาเคหํ มหารหํ;
ฐปิตํ ปุนราชูหิ, ทานํ สมฺมาปวตฺตยิฯ

๓๖. กตํ มลยราเชน, อมเจฺจน’คฺค โพธินา;
ปริเวณํ นาคสาลํ, ทิสฺวา คาม มทา ตทาฯ

๓๗. กตฺวา จตุวิหาเรสุ, รูปกมฺมานิ สาธุกํ;
มณฺฑปานิ จ รมฺมานิ, ธาตุปูชํ อกา สทาฯ

๓๘. เอวมาทีนิ ปุญฺญานิ, อเนกานิ อเนกธา;
กตฺวา โส นวเม วสฺส, ยถากมฺมมุปาคมิฯ

๓๙. ลํกาภิเสกํ ปตฺวาน, ยุวราโชทโย ตโต;
เสนนามาทิปาทํ โส, โอปรเชฺช’ภิ เสจยิฯ

๔๐. นิทฺทาลุ มชฺชโป อาสิ, ราชา ปาเปน ชนฺตุนํ;
โจโฬ ปมตฺตตํ ตสฺส, สุตฺวา สนฺตุฏฺฐมานโสฯ

๔๑. ปณฺฑุเทสาติเสกํ โส, ปตฺตุกา เมตฺถ เปสยิ;
มกุฎาทีนมตฺถาย, ฐปิตานํว ปณฺฑุนาฯ

๔๒. ตานิ นาทาสิ โส ราชา, เตน โจโฬ มหพฺพโล;
พลํ สนฺนยฺห เปเสสิ, พลกฺกาเรน คณฺหิตุํฯ

๔๓. ตทา เสนาปติ เอตฺถ, ปจฺจเนฺต กุปิเต คโต;
อาณาเปตฺวาน ตํ ราชา, ยุชฺฌนตฺถาย เปสยิฯ

๔๔. หโต เสนาปติ ตตฺถ, ยุชฺฌิ น รเณ มโต;
กกูฏาทีนิ อาทาย, ราชา โส โรหณํ อคาฯ

๔๕. คนฺตฺวา โจฬพลํ ตตฺถ, อลภิตฺวา ปเวสนํ;
นิวตฺติตฺวา สกํ รฏฺฐํ, อคมาสิ อิธตา ภยาฯ

๔๖. ตโต เสนาปติฏฺฐาเน, วิทฺรคฺคํ ตุ นายกํ;
ฐเปสิ ราชา ลํกิโนฺท, เตชวนฺตํ มหามติํฯ

๔๗. ปจฺจนฺตํ โจฬราชสฺส, ฆาเตตฺวา โส จมูปติ;
อาณาเปสิ อิโต นีตํ, ทเสฺสตฺวาน วิภีสิตํฯ

๔๘. ตโต ทาเปสิ โส สพฺพ-ปริกฺขารํ มหารหํ;
ปํสุกูลิกภิกฺขูนํ, สเพฺพสํ ทีปวาสินํฯ

๔๙. มหาวิหาเร ลํกิโนฺท, ปฏิพิมฺพสฺส สตฺถุโน;
ชลนฺตํ มณิรํสีหิ, อกา จูฬามณึ ตทาฯ

๕๐. โอโรธา วิทฺรา ตสฺส, ปาทชาเลน ปูชยิ;
มณีหิ ปชฺชลเนฺตหิ, ปฏิมํ ตํ สิลามยํฯ

๕๑. ฌาปิตํ โจฬราชสฺส, พเลน มณินามกํ;
ปาสาทํ กาตุมารโทฺธ, จุโต วสฺสมฺหิ อฏฺฐเมฯ

๕๒. ปเญฺจเต วสุธาธิปา วสุมหึ เอกาตปตฺตงฺกิตํ;
ภุตฺวา นิคฺคหสงฺคเหหิ สกลํ โลกํ วเส วตฺติย;
ยา ตา มจฺจุวสํ สปุตฺตวณิตา สามจฺจมิตฺตานุคา;
อิเจฺจวํ สตตํ สรนฺตุ สุชนา หาตุํ ปมาทํ มทํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปญฺจราชโก นาม

เอกปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ทฺวิปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

ติราชโกนาม

๑. ตโต ลงฺกาภิเสกํ โส, ปตฺวา เสโน กมาคตํ;
มหินฺทสฺสาทิปาทสฺส, ยุวราชปทํ อทาฯ

๒. ปโญฺญ มหากวี พฺยโตฺต, มชฺฌโตฺต มิตฺตสตฺตุสุ;
ยุโตฺต ทยาย เมตฺตาย, ราชา โส สพฺพทา อหุฯ

๓. กาลํ เทโว’นติกฺกมฺม, สมฺมา ธาราภิวสฺสติ;
รเฏฺฐ ตสฺมิํ วสนฺตา’สุํ, สุขิตา นิพฺภยา สทาฯ

๔. สุตฺตนฺตํ โลหปาสาเท, นิสิโนฺน วณฺณยี ตทา;
นิกายตฺตยวาสีหิ, ราชา โส ปริวาริโตฯ

๕. ทาฐธาตุกรณฺฑํ โส, นานารตนภูสิตํ;
อกา จตุวิหาเรสุ, ธาตุปูชา จ’เนกธาฯ

๖. ปริเวณํ สิตฺถคามํ, กาเรตฺวา วุตฺถมตฺตนา;
โลกํ ปุตฺตํว ปาเลตฺวา, ติวเสฺสน ทิวงฺคโตฯ

๗. ยุวราชา มหิโนฺท โส, ราชาสิ ตทนนฺตรํ;
มหาปุโญฺญ มหาเตโช, มหาเสโน มหายโสฯ

๘. เอกจฺฉตฺตํ อกา ลงฺกํ, ฆาเตตฺวา โจรุปทฺทวํ;
อกํสุ ตมุปฎฺฐานํ, นิจฺจมณฺฑลนายกํฯ

๙. วิชฺชมาเนปิ ลงฺกายํ, ขตฺติยานํ นราธิโป;
กาลิงฺคจกฺกวตฺติสฺส, วํเส ชาตํ กุมาริกํฯ

๑๐. อาณาเปตฺวาน ตํ อคฺค-มเหสิํ อตฺตโน อกา;
ตสฺสา ปุตฺตา ทุเว ชาตา, ธีตา เอกา มโนรมาฯ

๑๑. อาทิปาเท อกา ปุเตฺต, ธีตรํ โจปราชินิํ;
อิติ สีหฬวํสญฺจ, ปฎฺฐเปสิ สภูปติฯ

๑๒. พลกายํ อิมํ เทสํ, มทฺทนฺตฺถาย วลฺลโภ;
เปเสสิ นาคทีปํ โส, สุตฺวา ตํ ภูปติ อิธฯ

๑๓. พลํ ทตฺวาน เสนวฺห-ราชเสนาปติํ ตทา;
วลฺลภสฺส พเลเน’ส, ยุชฺฌิตุํ ตตฺถ เปสยิฯ

๑๔. คนฺตฺวา เสนาปตี ตตฺถ, พเลเน’ตสฺส ราชิโน;
ยุชฺฌิตฺวา ตํ วินาเสตฺวา, คณฺหิ โส ยุทฺธมณฺฑเลฯ

๑๕. อสเกฺกโนฺต อิมํ เชตุํ, ราชา นํ วลฺลภาทโย;
ราชาโน มิตฺตสมฺพนฺธํ, ลํกิเนฺทน อกํสุ เตฯ

๑๖. อิเจฺฉวํ ราชิโน เตโช, ชมฺพุทีปมวตฺถริ;
ปตฺถริตฺวาน ลํกายํ, อุลฺลงฺฆิตฺวาน สาครํฯ

๑๗. สทฺธมฺมํ กถายนฺตานํ, กตฺวา สมฺมา น มุตฺตมํ;
ธมฺมํ สุตฺวาน โส ราชา, ปสโนฺน พุทฺธสาสเนฯ

๑๘. ราชา โส สนฺนิปาเตตฺวา, ปํสุกูลิกภิกฺขโว;
ยาจิตฺวา อตฺตโน เคหํ, อาณาเปตฺวาน สาธุกํฯ

๑๙. อาสนํ ปญฺญเปตฺวาน, นิสีทาปิย โภชนํ;
ทาเปสิ วิปุลํ สุทฺธํ, สทา เอกทิเน วิยฯ

๒๐. อเนกพฺยญฺชนํ ราชา-รญฺญกานํ ตปสฺสินํ;
เปเสสิ โภชนํ สุทฺธํ, มหคฺฆํ วิปุลํ สทาฯ

๒๑. เวเชฺชว เปสยิตฺวาน, วิลานานํ ตปสฺสินํ;
สนฺติกํ โส ทยาวาโส, ติกิจฺฉาเปสิ นิจฺจโสฯ

๒๒. คุฬานิ ฆนปากานิ, ลสุณานํ รสานิ จ;
ตมฺพุลมฺขวาสญฺจ, ปจฺฉภเตฺต อทา สทาฯ

๒๓. ปเตฺตสุ ปูรยิตฺวาน, ลสุณํ มริจมฺปิ จ;
ปิปฺผลิสงฺคีเวรานิ, คุฬานิ ติผลานิ จฯ

๒๔. ฆตํ เตลํ มธุญฺจาย, ปาปุรตฺถรณานิ จ;
ปํสุกูลิกภิกฺขูนํ, ปเจฺจกํ สพฺพทา อทาฯ

๒๕. จีวราทีนิ สพฺพานิ, ปริกฺขารานิ ภูปติ;
การาเปตฺวาน ทาเปสิ, ภิกฺขูนํ ปํสุกุลินํฯ

๒๖. ราชา มหาวิหารสฺมิํ, เอเกกสฺส หิ ภิกฺขุโน;
ปเจฺจกํ นววตฺถานิ, จีวรตฺถาย ทาปยิฯ

๒๗. นิกายตฺตยวาสีนํ, ภิกฺขูนํ ลาภวาสินํ;
ตุลาภารมทา ทฺวีสุ, วาเรสุ สมหีปติฯ

๒๘. ราชา โส นาคเตโภคํ,
ราชาโน สงฺฆโภคโต;
น คณฺหนฺตูนิ ปาสาเณ,
ลิขาเปตฺวา นิธาปยิฯ

๒๙. กถาเปตฺวาน พุทฺธสฺส, สรณานิ คุเณนว;
อนาเถหิ จ เตสญฺจ, ภตฺตวตฺถานิ ทาปยิฯ

๓๐. ทานสาลํ กริตฺวาน, หตฺถิสาลกภูมิยํ;
ยาจกานํ อทา ทานํ, เตสญฺจ สยนาสนํฯ

๓๑. เวชฺชสาลาสุ สพฺพาสุ, เภสชฺชํ มญฺจกญฺจ โส;
โจรานํ พนฺธนาคาเร, นิจฺจํ ภตฺตานิ ทาปยิฯ

๓๒. วานรานํ วรหานํ, มิคานํ สุนขาน จ;
ภตฺตํ ปูวญฺจ ทาเปสิ, ทยาวาโส ยถิจฺฉกํฯ

๓๓. ราชา จตุวิหาเรสุ, กตฺวา โส วีหิราสโย;
ยถิจฺฉิเตน คณฺหนฺตุ, อนาถา อิติ ทาปยิฯ

๓๔. นานาปูชาหิ ปูเชตฺวา, กตฺวา มงฺคลมุตฺตมํ;
กถาเปสิ จ ภิกฺขูหิ, พฺยเตฺตหิ วินยํ ตทาฯ

๓๕. เถเรน ธมฺมมิเตฺตน-สิตฺถคามกวาสินา;
ปูชยิตฺวาน กาเรสิ, อภิธมฺมสฺส วณฺณนํฯ

๓๖. ทาฐานาคา’ภิธาเนน, เถเรนา’รญฺญวาสินา;
ลํกาลํการภูเตน, อภิธมฺมํ กถาปยิฯ

๓๗. ปฏฺฐกญฺจุกปูชาหิ, เหมมาลิกเจติยํ;
นจฺจคีเตหิ คเนฺธหิ, ปุเปฺผหิ วิวิเธหิ จฯ

๓๘. ทีปมาลาหิ ธูเปหิ, ปูชยิตฺวาน’เนกธา;
ตสฺส วตฺถานิ ภาเชตฺวา, ภิกฺขูนํ ทาปยี สยํฯ

๓๙. สทา โส อตฺตโน รเชฺช, อุยฺยาเนสุ ตหิํตหิํ;
อาณาเปตฺวาน ปุปฺผานิ, ปูเชสิ รตนตฺตยํฯ

๔๐. ปาสาทํ จนฺทนํ นาม, กาตุํ มริจวฏฺฏิยํ;
อการมฺภญฺจ ภิกฺขูนํ โภคคาเม จ ทาปยิฯ

๔๑. เกสธาตุํ นิธาเปตฺวา, กรณฺฑํ รตเนหิ โส;
การยิตฺวาน ปูเชสิ, ฐเปตฺวา ตตฺถ ภูปติฯ

๔๒. โสณฺณรชตปเฏฺฏหิ , ถูปารามมฺหิ เจติยํ;
ฉาทาเปตฺวา ยถารชฺชํ, ปูชํ กาเรสิ ภูปติฯ

๔๓. ตสฺมิํ ธาตุฆเร ราชา, โสณฺณทฺวารมการยิ;
ปชฺชลนฺตํ สิเนรุํว, รํสีหิ สูริยสฺส โสฯ

๔๔. ฌาปิตํ โจฬราชสฺส, พเลน ปทลญฺฉเน;
จตุนฺนํ เจติยานํ โส, รมนียํ ฆรํ อกาฯ

๔๕. ฌาตํ นครมชฺฌมฺหิ, ทาฐาธาตุฆรํ อกา;
ธมฺมสงฺคณีเคหญฺจ, มหาปาฬิญฺจ ภูปติฯ

๔๖. ตมฺพูลมณฺฑปํ กตฺวา, ตตฺถ สุงฺกํ มหีปติ;
ภิกฺขูนํ เถรวํเส โส, เภสชฺชตฺถาย ทาปยิฯ

๔๗. อุปสฺสยํ กริตฺวาน, มหามงฺคลนามกํ;
เถรวํสมฺหิ ชาตานํ, ภิกฺขุนีนํ อทาปยิฯ

๔๘. มาตุโลทยราเชน, อารทฺธํ สาธุนา ตทา;
นิฏฺฐาเปสิ มหีปาโล, ปาสาทํ มณินามกํฯ

๔๙. ปริเวณานิ จตฺตาริ, ตสฺมึ เชตวเน ตทา;
การาปยึสุ จตฺตาโร, อมจฺจา ตสฺส ราชิโนฯ

๕๐. รโญฺญ กิตฺติสมาเทวี, กิตฺตินามา มโนรมา;
ปริเวณํ อการามํ, ถูปารามสฺส ปจฺฉโตฯ

๕๑. สา ตสฺมึ ปริเวเณ จ, อกา กปฺปาสคามเก;
จีวรเจติเย เจว, ติโสฺส โปกฺขรณี สุจิฯ

๕๒. ทฺวาทสรตนายามํ, ธชํ โสณฺณมยญฺจ สา;
ปูเชสิ ปุญฺญสมฺภารํ, เหมมาลิก เจติเยฯ

๕๓. คิหีนํ วชฺชสาลญฺจ, ปุโตฺต ตสฺสา ปุเรอกา;
คุณวาสกฺกเสนานี, ภิกฺขูนญฺจ ปุราพหิฯ

๕๔. ราชา จตุวิหาเรสุ, ทิพฺพปาสาทสนฺนิเภ;
มณฺฑเป การยิตฺวาน, ธาตุปูชา อเนกธาฯ

๕๕. วสฺสเมกมติกฺกมฺม, การาเปตฺวา มหีปติ;
จาริตฺตํ ปุพฺพราชูนํ, ปริปาเลสิ สาธุกํฯ

๕๖. เอวมาทีนิ ปุญฺญานิ, อุฬารานิ อเนกธา;
กตฺวา โสฬสเม วเสฺส, ราชา โส ติทิวํ คโตฯ

๕๗. ชาโต ปฏิจฺจ ตํ ราชํ, เสนา ทฺวาทสวสฺสิโก;
กาลิงฺคเทวิยา ปุโตฺต, ปตฺตรโชฺช ตทา อหุฯ

๕๘. อุทยสฺส กนิฏฺฐสฺส, ยุวราชปทํ อทา;
ปิตุ เสนาปติ เสโน, ตสฺส เสนาปติ อหุฯ

๕๙. ปจฺจนฺตํ พลมาทาย, คเต เสนาปติมฺหิ โส;
มาตรา สห วตฺตนฺตํ, กณิฏฺฐํ ตสฺส ภาตรํฯ

๖๐. มาราเปตฺวา มหามลฺลํ, อกา เสนาปตึ ตทา;
อมจฺจํ อุทยํ นาม, สกํ วจนการกํฯ

๖๑. ตํ สุตฺวา กุปิโต หุตฺวา, เสโน เสนาปติ ตทา;
พลมาทาย อาคญฺฉิ, คณฺหิสฺสามีติ สตฺตโวฯ

๖๒. สุตฺวาน ตํ มหีปาโล, กตวนฺตํ วาจมตฺตโน;
รกฺขามิ ตํ อมจฺจนฺติ, คโต นิกฺขมฺม โรหณํฯ

๖๓. ตสฺส มายา นิวตฺติตฺวา, ยุวราชญฺจ ราชินึ;
อาทาย กุปิตา เตน อาณาเปสิ จมูปตึฯ

๖๔. ตาย โส สงฺคหีโตว, ทมิเฬ สนฺนิปาติย;
ทตฺวา ชนปทํ เตสํ, ปุฏฺฐตฺถินคเร วสีฯ

๖๕. ยุชฺฌิตุํ เตน โส ราชา, พลํ เปเสสิ โรหณา;
เสนาปติ วินาเสสิ, สพฺพํ ตํ ราชิโน พลํฯ

๖๖. ทมิฬา เต ชนปทํ, ปีเฬตฺวา รกฺขสา วิย;
วิลุมฺปิตฺวาน คณฺหนฺติ, นรานํ สนฺตกํ ตทาฯ

๖๗. ขิตฺตา มนุสฺสา คนฺตฺวาน, โรหณํ ราชสนฺติกํ;
นิเวเทสุํ ปวตฺตึ ตํ, มเนฺตตฺวา สจีเวหิ โสฯ

๖๘. รกฺขิตุํ สาสนํ รฏฺฐํ, ตมุปหาย จมูปตึ;
สนฺธึ กตฺวาน เสเนน, ปุฬตฺถินครํ อคาฯ

๖๙. มเหสึ อตฺตชํ กตฺวา, ปาเลตุํ วํสมตฺตโน;
ปุตฺตํ อุปฺปาทยิตฺวาน, กสฺสปํ นาม อุตฺตมํฯ

๗๐. วสเนฺต ตตฺถ ลํกิเนฺท, อหิตา วลฺลภา ชนา;
อลภนฺตา สุรํ ปาตุ-มาริยา ตสฺส สนฺติเกฯ

๗๑. มชฺชปาเน คุณํ วตฺวา, ปาเยสุํ ตํ มหีปตึ;
ปิวิตฺวา มชฺชปานํ โส, มตฺตพฺยาโฬ อหุ ตทาฯ

๗๒. อาหารานํ ขยํ ปตฺวา, จชิตฺวา ทุลฺลภํ ปทํ;
มโต โส ทสเม วเสฺส, ตรุโณเยว ภูปติฯ

๗๓. อิโต วิทิตฺวา ขลุปาปมิตฺต-
วิเธยฺยภาวํ ปริหานิ เหตุํ;
สุขตฺติโตเยว อิท วา หุรํ วา;
ชหนฺตุ เต โฆรวิสํ’ว พาลํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเสติ ราชโก นาม

ทฺวิปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ติวณฺญาสติม ปเจฺฉท

ลํกาวิโลโปนาม

๑. มหิโนฺท ตํ กณิโฏฺฐ โส, ราชปุโตฺต ตทจฺจเย;
อุสฺสาปิย เสตจฺฉตฺต-มนุราธปุเร วเรฯ

๒. เสน เสนานีนา’นีต เทสนฺตรชนา กุเล;
ตตฺถ วาสมกเปฺปสิ, กิเจฺฉน ทสวจฺฉเรฯ

๓. อเปตนีติ มคฺคสฺส, มุทฺภูตสฺส สพฺพโส;
อุปฺปาทภาคํ นาทํสุ, ตสฺส ชานปทา ตทาฯ

๔. อจฺจนฺตํ ขีณจิโตฺต โส, วสฺสมฺหิ ทสเม วิภู;
วุตฺติทาเนน นาสกฺขิ, สงฺคเหตุํ สกํ พลํฯ

๕. อลทฺธ วุตฺติโน สเพฺพ, เกรฬา สหิตา ตโต;
น วุตฺติทานํ โน ยาว, โหติ มาตาว ภุญฺชตุฯ

๖. อิติ ราชฆรทฺวาเร, สาหเสกรสา ภุสํ;
จาปหตา นิสีทึสุ, สนฺนทฺธฉุริกายุธาฯ

๗. หตฺถสารํ สมาทาย, เต วิวณฺจิย ภูปติ;
อุมฺมคฺคโต วินิคฺคมฺม, ตุริโต โรหณํ อคาฯ

๘. สีทุปพฺพตคามมฺหิ , ขนฺธวารํ นิพนฺธิย;
ภาตุ ชายมฺม เหสิเตฺต, ฐเปตฺวา โส ตหึ วสีฯ

๙. น จิรเสฺสว ตสฺสาย, มตา ยสมหีปติ;
มเหสิเตฺต นิเวเสสิ, สกภาตุสฺส ธีตรํฯ

๑๐. เทวิยา ตาย สญฺชาเต, สุเต กสฺสปนามเก;
อชฺฌาวุตฺตํ วิหายา’ถ, ขนฺธาวารํ มหีมติฯ

๑๑. การยิตฺวาน นครํ, กปฺปคลฺลกคามเก;
อธิปจฺจํ ปวเตฺตโนฺต, โรหเณ สุจิรํ วสีฯ

๑๒. ตโต เสเสสุ ฐาเนสุ, เกรฬา สีหฬา ตทา;
กณฺณาฏา จ ยถากาม-มาธิปจฺจํ ปวตฺตยุํฯ

๑๓. อถสฺส วาณิโช เอโก, ปรตีรํ อิธาคโต;
คนฺตฺวา ปวตฺตึ ลํกาย, โจฬรโญฺญ นิเวทยิฯ

๑๔. โสตํ สุณิตฺวา เปเสสิ, ลํกาคหณมานโส;
พลํ มหนฺตํ พลวา, ตํ ขิปฺปํ ลํกโมตริฯ

๑๕. ปฎฺฐาโย ติณฺณฐานมฺหา, วิเหเฐนฺตํ พหู ชเน;
อนุกฺกเมน ตํ โจฟ้-พลํ โรหณมชฺฌคาฯ

๑๖. ฉตฺติํเส ราชิโน วเสฺส, มเหสึ รตนานิ จ;
มกุฏญฺจ กมายาตํ, สพฺพมาภรณํ ตถาฯ

๑๗. อมูลิกญฺจวชิร-วลยํ เทวทตฺติยํ;
อเจฺฉชฺชจฺฉุริกํ ฉินฺน-ปฎฺฏิกา ธาตุกญฺจ เตฯ

๑๘. ปวิฏฺฐํ วนทุคฺคมฺหิ, ภยาตญฺจ มหีปติํ;
ชีวคฺคาหมคณฺหิํสุ, สนฺธิเลสมฺปทสฺสิยฯ

๑๙. มหีปาลํ ธนํ ตญฺจ, สพฺพํ หตฺถคตํ ตโต;
เปสยิํสุ ลหุํ โจฟ้-มหีปาลสฺส สนฺติกํฯ

๒๐. นิกายตฺติตเย ธาตุ-คเพฺภ ลํกาตเล ขิเล;
มหารเห สุวณฺณาทิ-ปฏิพิเมฺพ จ'นปฺปเกฯ

๒๑. ภินฺทิตฺวา สหสา สเพฺพ, วิหาเร จ ตหิํ ตหิํ;
ยโถ โชหาริโน ยกฺขา, ลงฺกายํ สารมคฺคหุํฯ

๒๒. เต โจฟ้า ราชรฏฺฐํ ตํ, ปุลตฺถิปุรนิสฺสิตา;
รกฺขปาสาณกณฺฑวฺห, ฐานาวธิมภุญฺชิสุํฯ

๒๓. ตํ กุมารกมาทาย, กสฺสปํ รฏฺฐวาสิโน;
วเฑฺฒนฺติ โจฟ้ภยโต, โคปยนฺตา สุสาทราฯ

๒๔. โจฟ้ราชา กุมารํ ตํ, สุตฺวา ทฺวาทสวสฺสิกํ;
คหณตฺถาย เปเสสิ, มหามเจฺจ มหาพเลฯ

๒๕. อูนํ ปญฺจสหเสฺสน, โยธลกฺขํ สมาทิย;
สพฺพํ เต โรหณํ เทสํ, สโงฺขเภสุํ มิโต ตโตฯ

๒๖. กิตฺตินาโม'ถ สจิโว, มกฺขกุทฺรูสวาสิโก;
มุทฺธนาโม ตถามโจฺจ, มารคลฺลกวาสิโกฯ

๒๗. อุโภปิ เต มหาวีรา, ยุโทฺธปายวิจกฺขณา;
โจฟ้เสนํ วินาเสตุ-มจฺจนฺตกตนิจฺฉยาฯ

๒๘. ปลุฏฺฐคิรินามมฺหิ, ฐาเน ทุเคฺค นิเวสิย;
กตฺวา ฉมาสํ สงฺคามํ, หนิํสุ ทมิเฬ พหูฯ

๒๙. หตาวสิฏฺฐา โจฟ้าตา, รเณ ตสฺมิํ ภยทฺทิตา;
ปลายิตฺวา ยถาปุพฺพํ, ปุลตฺติปุรมาวสุํฯ

๓๐. กุมาโร ชยิโต ทิสฺวา, อุโภ เต สจิเว ตทา;
หฏฺฐตุโฏฺฐ "วรํ ตาตา, คณฺหถา"ติ ส จพฺรวีฯ

๓๑. พุโทฺธ ปเวณิคามํ โส, วรํ ยาจิตฺถ กิตฺติโก;
สงฺฆิกํ คหิตํ ภาคํ, วิสฺสเชฺชตุํ วรํ วริฯ

๓๒. ราชปุตฺตวราลทฺธ-วรา’มจฺจวรา ตทา;
นิทฺทรา สาทรา วีรา, ปาเท วนฺทิํสุ ตสฺส เตฯ

๓๓. ราชา ทฺวาทสวสฺสานิ, วสิตฺวา โจฬมณฺฑเล;
อฏฺฐตาลีสวสฺสมฺหิ, มหิโนฺท โส ทิวํคโตฯ

๓๔. ปมาท โทสานคเตน เอวํ,
ลทฺธา’ปิ โภคานนถิรา ภวนฺติ;
อิจฺจปฺปมํท หิตมาสสาโน,
นิจฺจํ สุวิญฺญูสฺสมา จเรยฺยฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ลํกาวิโลโป นาม

ติปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

จตุปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

ฉ ราชโกนาม

๑. กตฺวา วิกฺกมฺม พาหู’ติ, นาม ภูปาลสูนุโต;
ตสฺสาณาย ปวตฺตึสุ, สาทรํ สีหฬา ขิลาฯ

๒. โส ราชา ทมิเฬ หนฺตุํ, ธนํ สญฺจิย’เนกาธา;
สงฺคหํ เสวกานญฺจ, กุรุมาโน ยโถจิตํฯ

๓. อลงฺการกิรีฏานิ, ฉตฺตสีหาสนานิ จ;
การยิตฺวา’ภิเสกตฺถํ, สจิเวหา’ภิยาจิโตฯ

๔. น ยาว ราชรฏฺฐสฺส, คหณํ โหติ ตาว เม;
ฉตฺตุสฺสาปนกมฺมน, กึ เตนา’ติ วิวาริยฯ

๕. สตํ นรสหสฺสานํ, สงฺกเลตฺวา มหพฺพโล;
สงฺคามารพฺภ กาลมฺหิ, วาตโรคาภิปีฬิโตฯ

๖. ยุชฺฌิตุํ สมโย เนติ, ทฺวาทเส วจฺฉเร ลหุํ;
อุเปจฺจ เทวนครํ, คญฺฉิเทวสหพฺยตํฯ

๗. กิตฺตินาโม จ สจิโว, เสนาปจฺจมธิฏฺฐิโต;
รชฺชตฺถิโก ทินานฏฺฐ, นิชาณํ สมฺปวตฺตยิฯ

๘. ฆาเตตฺวา ตํ มหาลาน-กิตฺตินาโม มหพฺพโล;
ปตฺวา’ภิเสกํ ภุญฺชโนฺต, เทสํ ตํ โรหณวฺหยํฯ

๙. สํวจฺฉรมฺหิ ตติเย, โจฬยุเทฺธ ปราชิโต;
สหเตฺถน สกํ สีสํ, ฉินฺทิตฺวา สหสา มริฯ

๑๐. ตทาปิเต กิรีฏาทิ-ธนสารํ สมาทิย;
เปเสสุํ ทมิฬา โจฬ-มหีปาลสฺส สนฺติกํฯ

๑๑. ภยา สรฏฺฐํ หิตฺวา’ถ, ทุฏฺฐเทเส วสํ ตทา;
เอโก วิกฺกมปณฺฑูติ, วิสฺสุโต ปตฺถิวตฺตโชฯ

๑๒. วิญฺญาตลงฺกาวุตฺตโนฺต, เทสมาคมฺม โรหณํ;
กาฬติเตฺถ วสํ วสฺส-เมกํ รชฺชมการยิฯ

๑๓. รามนฺวยสมฺพฺภูโต , ตทายุชฺฌ ปฺราคโต;
ชคตี ปาลนาเมน, วิสฺสุโต ภูภุชตฺตโชฯ

๑๔. รเณ วิกฺกมปณฺฑุตํ, ฆาตาเปตฺวา มหพฺพโล;
ตโต จตฺตาริ วสฺสานิ, รชฺชํ กาเรสิ โรหเณฯ

๑๕. ตมฺปิ โจฬ้ารเณ หนฺตฺวา, มเหสึ ธีตรา สห;
วิตฺตสารญฺจ สากลํ, โจฬ้รฏฺฐมเปสยุํฯ

๑๖. ราชา ปรกฺกโม นาม, ปณฺฑฺุราชสุโต ตโต;
อกา วสฺสทฺวยํ โจฬ้า, ฆาเตสุํ ตมฺปิ ยุชฺฌิยฯ

๑๗. อิเม ภุสํ โลภพลาภิภูตา,
คตา อเสสา วิวสา วินาสํ;
อิเจฺจวมญฺญาย สทา สปโญฺญ,
ตณฺหกฺขเยเยว รตึ กเรยฺยฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ฉ ราชโก นาม

จตุปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ปญฺจปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

โรหณาราติ วิชโยนาม

๑. โลกนาโม จมูนาโถ, มกฺขกุทฺรูสวาสิโก;
สจฺจปฏิฺโญฺญ ธีติมา, โจฬทปฺปวิฆาตโนฯ

๒. อภิภูย ชเน ปตฺวา, รชฺชํ โรหณมณฺฑเล;
วสี กาชรคามมฺหิ, จาริตฺตวิธิโกวิโทฯ

๓. อหุ ตทา กิตฺตินาโม, ราชปุโตฺต มหพฺพโล;
ตสฺส วํสาทิสมฺปตฺตี, นุปุเพฺพน ปวุจฺจเตฯ

๔. สุโต กสฺสปภูปสฺส, มาณนาเมน วิสฺสุโต;
อาทิปาโท อหุ ธีโร, สทาจารวิภูสิโตฯ

๕. ตสฺสา’ถ เชฏฺฐโก ภาตา, มาณวโมฺม มหามติ;
โคกณฺณกสมีปฏฺฐ-นทีตีเร นิสีทิยฯ

๖. กตมนฺตุปจาโร โส, ยถาวิธิมเสสโต;
อกฺขมาลํ คเหตฺวาน, มนฺตํ ชปฺปิตุมารภิฯ

๗. กุมาโร กิร ภตฺตเคฺค, ปาตุราสิ สวาหโน;
สิขณฺฑิ มุขตุเณฺฑน, พลิปฏฺฏํ วิขณฺฑิยฯ

๘. สจฺฉิทฺทเก นาฬิเกร-กปาเล วิจฺจุโนทเก;
ลูเข ชลมปสฺสโนฺต, ชปนฺตสฺส มุขํคโตฯ

๙. ตโต ภาวินิํ สิทฺธิ, มเปกฺขํ นยนํ สกํ;
ตโสฺสปเนสิ, นิพฺภิชฺช, โสปิ ตํ สหสาปิจิฯ

๑๐. กุมาโร ตสฺส สนฺตุโฏฺฐ, กุมารสฺสาภิปตฺถิตํ;
วรํ ปทาย นภสา, ราชมาโน คโต ตโตฯ

๑๑. ภิเนฺนกนยนํ ทิสฺวา, สจิวาตํ ปโร ทิสฺํ;
วรลาภํ ปกาเสตฺวา, สมสฺสาเสสิ โส ชเนฯ

๑๒. ตโต โส สจิวาตสฺส, สนฺตฺฏฺฐาราธยิํสุ ตํ;
อนุราธปุรํ ปตฺวา, ภิเสโก การิโย อิติฯ

๑๓. อโตฺถ โก มมรเชฺชน, วิกลงฺคสฺส สมฺปติ;
ตโปกมฺมํ กริสฺสามิ, ปพฺพชฺชมุปคมฺมหํฯ

๑๔. กณิโฏฺฐ มาณนาโม จ, ลงฺการชฺชํ กมาคตํ;
ปาเลตุ อิติ โส รชฺชํ, สมฺปตฺตํ สมฺปฏิกฺขิปิฯ

๑๕. วิญฺญาตจิตฺตสญฺจารา, สจิวา ตสฺส สพฺพถา;
วตฺตุเมตํ กณิฏฺฐสฺส, เปเสสุํ ปุริเส ตทาฯ

๑๖. สุตฺวา ตํ สีฆมาคมฺม, ปสฺสิตฺวา สกภาตรํ;
ปติตฺวา ปาทมูลมฺหิ, พหุํ กนฺทิย โรทิยฯ

๑๗. เชเฏฺฐน ภาตรา สทฺธิ-มนุราธปุรํ คโต;
มกุฏํ ตตฺถ ธาเรสิ, เชฏฺฐจิตฺตานุวตฺตโกฯ

๑๘. ตโต’ภยคิรึ คนฺตฺวา, ปพฺพชฺชํ สกภาตุโน;
ยต โย ตตฺถ ยาจิตฺถ, พหุมานปุรสฺสรํฯ

๑๙. ตโต เต ยตโย ตสฺส, ปพฺพชฺชมุปสมฺปทํ;
อกํสุ วิกลงฺคสฺส, สิกฺขาปทนิราทราฯ

๒๐. ปริเวณมุตฺตโรฬ-มุฬารํ ตสฺส การิย;
กตฺวา ตํ ปริเวณสฺส, สามิกํ ธรณี ปติฯ

๒๑. ภิกฺขูนํ ฉสตํ ตตฺถ, วิธาย ตทธีนกํ;
ปริหาเร อทา ตสฺส, เปสฺสวเคฺค จ ปญฺจ โสฯ

๒๒. สมเปฺปสิ จ โส นานา-สิปฺปกมฺมวิจกฺขเณ;
ชเน จากา ตทายเตฺต, โส ทาฐาธาตุรกฺขิเยฯ

๒๓. ตเสฺสวาทกรา’เหสุํ, ภิกฺขู’ภยคิริมฺหิ เต;
ราชา จ โลกํ ปาเลสิ, สมฺมา ตสฺสานุสิฏฺฐิยาฯ

๒๔. ชนา ตพฺพํสชา เกจิ, ตํ รชฺชนิรเปกฺขกา;
นิวสึสุ ยถากามํ, มหาสามิ ปทํสิตาฯ

๒๕. เอตสฺส มาณวมฺมสฺส, รโญฺญ ธมฺมนยญฺญุโน;
อคฺคโพธิกุมาราทิ-ปุตฺตนตฺตุกฺกมาคเตฯ

๒๖. วํเส วิสุเทฺธ ชาตสฺส, ภูปาลนฺวยมุทฺธนิ;
สมาโสฬสกงฺกายํ, สมฺมา รชฺชานุสาสิโนฯ

๒๗. มหีปสฺส มหินฺทสฺส, ทุเว มากุลธีตโร;
เทวลา โลกิกา จาติ, นามโต วิสฺสุตา สุภาฯ

๒๘. เอตาสุ ทฺวีสุ ธีตาสุ, โลกิกา มาตุลตฺตชํ;
ปฏิจฺจ ราชตนยํ, สุภํ กสฺสปนามกํฯ

๒๙. สา โมคฺคลฺลาน โลกเวฺห, ปุเตฺต เทฺว ลภิ โสภเน;
เตสุ เชฏฺฐสุโต โลก-สาสนาธารโกวิโทฯ

๓๐. มหาสามีติ ปญฺญาโต, สงฺฆุปาสนปาลโย;
เนกสารคุณาวาโส, วาสํ กเปฺปสิ โรหเณฯ

๓๑. ทาโฐปติสฺส ราชสฺส, นตฺตา สุคตสาสเน;
ปพฺพชฺชูปคโต สโทฺธ, ธุตวา สีลสํวุโตฯ

๓๒. ปหิตโตฺต วิจิโตฺตโส, ปนฺตเสนาสเน วสี;
คุณํ สพฺพตฺถ วเณฺณสุํ, ตสฺมิํ เทวา ปสีทิยฯ

๓๓. คุณํ สุณิตฺวา ลํกิโนฺท, ตทา สพฺพตฺถ ปตฺถฏํ;
อุปสงฺกมฺม ตํ นตฺวา, กาตุมตฺตานุสาสนํฯ

๓๔. อาราธยมนิจฺฉนฺตํ, ยาจิตฺวาน ปุนปฺปุนํ;
อานีย วาสยิตฺวา ตํ, ปาสาเท สาธุการิเตฯ

๓๕. ยติสฺสรสฺส วสโต, กตฺถ ราชาคุณปฺปิโย;
ตสฺสานุสิฎฺฐิมคฺคโฏฺฐ, โลกํ ธเมฺมน ปาลยิฯ

๓๖. อุทฺทิสฺสาราธนํ สมฺมา, ลํกิเนฺทน กตํ ตทา;
เสลนฺตราภินิกฺขมฺม, ยติโนฺท โส ทยานุโคฯ

๓๗. ยโต ภิกฺขู สมูเหตฺวา, วาสํ กเปฺปสิ ยตฺถ โส;
เสลนฺตรสมูโห’ติ, วิกฺขฺยาติํ โส ตโต คโตฯ

๓๘. ตโต ปฎฺฐาย วาเสตฺวา, รตฺติยํ เทวปลฺลิยํ;
เทวตานุมตํ ภิกฺขุํ, มูลฐาเน ฐเปนฺติ หิฯ

๓๙. มูลตฺตมาวสนฺตานํ, ยตีนมนุสาสนา;
ลํกิสฺสรา ปวตฺตนฺติ, ปาเลนฺตา โลกสาสนํฯ

๔๐. ตสฺส ทาโฐปติสฺสสฺส, วํสชํ ราชปุตฺตกํ;
โพธิํ ปฎิจฺจ ตพฺพํสา, พุทฺธนามา กุมาริกาฯ

๔๑. อลตฺถ โลกิตํ นาม, ธีตรํ วรลกฺขณํ;
กาเลน สา ปทินฺนา’สิ, โมคฺคลฺลานสฺส ธีมโตฯ

๔๒. สา ตํ ปฎิจฺจ กิตฺติญฺจ, มิตฺตํ นาม กุมาริกํ;
มหินฺทํ รกฺขิตํ จาปิ, ลติตฺถ จตุโร ปชาฯ

๔๓. อหุ เชฎฺฐสุโต ธีโร, วีโร เตรสวสฺสิโก;
กตหโตฺถ วิเสเสน, ธนุสิปฺปมฺหิ โส ตโตฯ

๔๔. กถํ ลงฺกํ คเหสฺสามิ, ทูเรตฺวา’ราติ กณฺฎกํ;
อิติ จินฺตาปโรคาเม, มูลสาลวฺหเย วสีฯ

๔๕. เอโก มหาพโล วีโร, พุทฺธราโชติ วิสฺสุโต;
วิโลมวตฺตี หุตฺวาน, โลกเสนานิโน ตทาฯ

๔๖. ปลาโต จุณฺณสาลวฺหํ, ขิปฺปํ ชนปทํ ตหิํ;
กิตฺตาทิเก ชเน เนเก, วเส วตฺติย สพฺพถาฯ

๔๗. สทฺธึ พนฺธูหิ สงฺคาม-สูเรหิ พหุเกหิ โส;
มลยาจลปาเทสุ, วสี ทุปฺปสโห ตทาฯ

๔๘. ตสฺส'นฺติกมุปาคมฺม, สํวจฺฉริกนายโก;
สโงฺฆ นาม กุมารสฺส, สรูปํ สาธุวํ พฺรวิฯ

๔๙. มหาสามิสฺส ตนโย, เชโฏฺฐ กิตฺติ สนามโก;
ธญฺญลกฺขณสมฺปโนฺน, สมฺปนฺนมติวิกฺกโมฯ

๕๐. ชมฺพุทีเปปิ ตํ รชฺชํ, กตฺตุเมกาตปตฺตกํ;
สมโตฺถติ วิจิเนฺตปิ, ลงฺกาทีปมฺหิ กา กถาฯ

๕๑. ตสฺส โส วจนํ สุตฺวา, เสวิตโพฺพ กุมารโก;
อิติ นิจฺฉิย เปเสสิ, กุมารสฺส'นฺติกํ ชเนฯ

๕๒. สุณิตฺวา โส วโจ เตสํ, นิวตฺตนภยา วิภู;
อชานหํ ปิตุนฺนํ โส, วีโร ธนุสหายโกฯ

๕๓. เคหา นิกฺขมฺม ปสฺสโนฺต, สุนิมิตฺตานิเนกธา;
อคาลหุํ สรีวคฺค-ปิฎฺฐิคามํ มหามติฯ

๕๔. ตหึ โส นิวสํ วีโร, เปสยิตฺวา สเสวเก;
วิปกฺขาธิฎฺฐิตํ เชสิ, โพธิวาลวฺหคามกํฯ

๕๕. ตโต'ภิมานี เสนานี, เสนํ โส ตตฺถ เปสยิ;
สา ปริกฺขิปตํ คามํ, สงฺคามาย สมารภีฯ

๕๖. กุมาโร เตหิ ยุชฺฌโนฺต, สุภโฎ ปฎุวิกฺกโม;
ทิสาสุ วิกิรีสเพฺพ, ตุลํ จโณฺฑว มาฬุโตฯ

๕๗. จุณฺณสาลํ ชนปทํ, คนฺตฺวา ฐานวิทู ตทา;
ตหึ วสํ วเสกาสิ, สพฺพํ มลยมณฺฑลํฯ

๕๘. ตทาปิ เสนํ เสนิโนฺท, เปเสตฺวา อสกึ สกํ;
อภิภูติมสโกฺกโนฺต, กาตุํ ทุมฺมนตํ คโตฯ

๕๙. มกฺขกุทฺรุสวาสิสฺส, สจิปสฺสาถ กิตฺติโน;
สุโต มหพฺพโล เทว-มโลฺลติ วิทิโต ตทาฯ

๖๐. สหิโต พนฺธุมิเตฺตหิ, พหู โรหณวาสิโน;
สมาทายา'ภิคนฺตฺวาน, กุมารํ ปสฺสิ สาทโรฯ

๖๑. พนฺธิย ฉุริกํ เฉโก, โส ปนฺนรสวสฺสิโก;
อาทิปาทปทํ ตตฺถ, สมฺปาปุณิ มหายโสฯ

๖๒. ตโต หิรญฺญมลย, มุปาคมฺม มหพฺพโล;
ตหึ เรมุณเสลมฺหิ, ขนฺธาวารํ นิพนฺธยิฯ

๖๓. ตตฺถาปิ เสนํ เปเสตฺวา, สงฺคาเมโนฺต จมูปติ;
อลทฺธวิชโย ฉนฺทํ, ปุนยุเทฺธ ชหิตโตฯ

๖๔. โลกนาโม จมูนาโถ, โลกํ หิตฺวา สกํ ตทา;
อหุ วสฺสมฺหิ ฉเฏฺฐโส, ปรโลกปรายโนฯ

๖๕. ตทา กสฺสปนาเมโก, เกสธาตุกนายโก;
ชเน’ภิภูยวเตฺตสิ, นีชาณํ โรหเณ ตทาฯ

๖๖. สุตฺวา ตํ โจฬสามโนฺต, ปุฬตฺถินครา ตทา;
นิกฺขมฺม ยุทฺธสนฺโทฺธ, คนฺตฺวา กาชรคามกํฯ

๖๗. เกสาธาตุ ตโต ยุเทฺธ, ภินฺทิตฺวา ทมิฬํ พลํ;
รกฺขปาสาณสีมายํ, ฐเปตฺวา รกฺขิเย ชเนฯ

๖๘. ปฎิลทฺธชยุทฺทาโม, มหาเสนา ปุรกฺขโต;
ปุนราคมฺม ปาเวกฺขิ, วีโร กาชรคามกํฯ

๖๙. ตทาทิปาโท สุตฺวาน, สพฺพํ สุตฺถีรธาตุโก;
เกสธาตุํ นิฆาเตตุํ, พลํ สนฺนยฺหิ เวคสาฯ

๗๐. ปวตฺติํ ตํ สุณิตฺวา โส, สาภิมาโน ภุสํตโต;
สมตฺตํ พลมาทาย, สิปฺปตฺถลกมาคมาฯ

๗๑. ปญฺจโยชนรฏฺฐาทิ-วาสิเกสุ พหูชเน;
สมาทาย สมาสเนฺน, ราชปุเตฺต สุทุชฺชเยฯ

๗๒. วิรตฺตตญฺจ โส ญตฺวา, พหุนฺนํ รฏฺฐวาสินํ;
ทุกฺกรํ เอตฺถ ยุทฺธนฺติ, คโต โส ขทิรงฺคณิํฯ

๗๓. มหาเสนาย ภูปาล สุโต โสฬสวสฺสิโก;
ขิปฺปํ วาเปกฺขิ โส วีต-ทโร กาชรคามกํฯ

๗๔. ฉมฺมาสมนุโภตฺวาน, โรหณํ รุฏฺฐมานโส;
เกสธาตุกนาโถปิ, สงฺคามตฺถาย ตตฺถคาฯ

๗๕. ราชปุตฺตสฺส เสนา’ถ, วเตฺตนฺติ สมรํ ขรํ;
เกสธาตุกนาถสฺส, สีสํ คณฺหิ มหพฺพลาฯ

๗๖. อาคมฺม สตฺตรสวยํ กุมาโร;
สพฺพตฺถ ปตฺถฎมหายสกิตฺติเตโช;
สฺมาทิเนก วิธิโยควิเสสทโกฺข;
ขีณาริกณฺฏกมกา’ขิลโรหณํ ตํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

โรหณาราติวิชโย นาม

ปญฺจปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโทฯ

ฉปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

อนุราธปุราภิคมโน

๑. ยุวราชปเท ตสฺส, ฐิตสฺสา’ถ นยญฺญุโน;
อหู วิชยพาหูติ, นามํ สพฺพตฺถ ปากฏํฯ

๒. มหาญฺญาโณ นิชาณาย, ตตฺถ เภรึ จราวิย;
ฐเปโนฺต สจิเว’เนเก, ปติรูเป ปทนฺตเรฯ

๓. โจฬานํ มทฺทนตฺถาย, ราชรฏฺฐาธิวาสินํ;
จตุโร จตุโรปาเย, โย ชยํ ตตฺถ โส วสีฯ

๔. โจฬราชา สุณิตฺวา ตํ, ปุฬตฺถินคเร ฐิตํ;
เสนาปติม เปเสสิ, ทตฺวาน พลวาหนํฯ

๕. เสนินฺทํ กาชรคฺคาม-สมีปํ สมฺปาคตํ;
ทุปฺปสยฺหํ วิทิตฺวาน, คิริทุคฺคมคา ตโตฯ

๖. เสนิโนฺท กาชรคฺคามํ, วิลุมฺปิตฺวาน เวคสา;
ตตฺถ วตฺถุมฺสโกฺกโนฺต, สเทสํ ปุน ราคมิฯ

๗. ตโต มหาทิปาโท’ปิ, อาคมฺม มลยา ลหุํ;
มหตา พลกาเยน, สิปฺปตฺถลกมาวสิฯ

๘. ราชา รามญฺญวิสเย, ราชิโน สนฺติกํ ชเน;
เปเสสิ พหุเกสารํ, ธนชาตญฺจ’นปฺปกํฯ

๙. วิจิตฺตวตฺถกปฺปูร-จนฺทนาทีหิ วตฺถูหิ;
ปริปุณฺณา จ นาวาโย, เนกาติเตฺถ สโมสฎาฯ

๑๐. ธนชา เตหิ เนเกหิ, กโรโนฺต ภฏสงฺคหํ;
ตโต ตมฺพลคามมฺหิ, นิวสิตฺถ มหพฺพโลฯ

๑๑. อญฺญมญฺญวิรุทฺธตฺตา, ราชารฏฺฐาธิวาสิโน;
อุปคฺคมฺม ชนา สเพฺพ, กรํ โน เทนฺติ สพฺพโสฯ

๑๒. วิปกฺขาโจฬราชสฺส, ภินฺทนฺตา’ณํ มทฺทฺธตา;
อายุตฺตเก วิหึเสโนฺต, ยถากามํ จรนฺติ จฯ

๑๓. ตํ สุตฺวา โจฬภูปาโล, สมฺปโกปวสีกโต;
เสนํ มหนฺติํ ทตฺวาน, เปเสสิ สจิวํ นิชํฯ

๑๔. มหาติเตฺถ’วหิโณฺณ โส, ตตฺถ ตตฺถ พหูชเน;
ฆาเตโนฺต สวเส กตฺวา, ราชารฏฺฐาธิวาสิโนฯ

๑๕. อนุกฺกเมน คนฺตฺวาน, ขราโณ โรหณํ ตทา;
อโชฺฌตฺถริ สเสโน ส, ภิโนฺน เวโลวสาคโรฯ

๑๖. รโญฺญ ปจฺจตฺถิกา หุตฺวา, รวิเทวจลวฺหยา;
อุโภ ทมิฬเสนินฺท-วสํ ยาตา มหพฺพลาฯ

๑๗. มหาปกฺขพโลเปเต, เต ปสฺสิย จมูปติ;
โรหณํ สกลํ ขิปฺปํ, มญฺญิตฺถ สกหตฺถคํฯ

๑๘. เอกาทสมฺหิ โส วเสฺส, ราชา โจฬาภิภูติยา;
ปลุฏฺฐปุพฺพเต ทุคฺคํ, ปวิธาย ตหิํ วสีฯ

๑๙. โจฬเสนา ตทาเสลํ, สมนฺตา สมฺปริกฺขิปิ;
ตโตฺถ'ภเยสํ เสนาน-มหู ภิํสนกํ รณํฯ

๒๐. รโญฺญ ภฏา วินาเสตฺวา, สพฺพํ ตํ ทมิฬํ พลํ;
ปลายนฺตํ มหาโจฬ-สามนฺตญฺจานุพนฺธิยฯ

๒๑. คเหตฺวาน สิรํ ตสฺส, คามสฺมิํ ตมฺพวิฏฺฐิเก
สทฺธิํ วาหนยาเนหิ, สารภูตธเนหิ จฯ

๒๒. ตหิํ ตํ สกลํ ภณฺฑํ, เนตฺวา รโญฺญ ปทสฺสิย;
ปุฬตฺถินครํ คนฺตุํ, กาโล อิติ สมพฺรวุํฯ

๒๓. มหีปาโลปิ ตํ สุตฺวา, สจิวานํ วโจ ตทา;
มหตา พลกาเยน, ปุลตฺถินครํ คโตฯ

๒๔. ปวตฺติเมตํ สกลํ, สุตฺวา โจฬนริสฺสโร;
ติพฺพโกปวสํยาโต, ภูปาลคหณตฺถิโกฯ

๒๕. สามํ ขิปฺปํ สมาคมฺม, วีโร สาครปฏฺฏนํ;
ภิโยฺยปิ มหติํ เสนํ, ลํกาทีปมเปสยีฯ

๒๖. ตํ วิชานิย ภูมิโนฺท, เสนินฺทํ เปสยี สกํ;
พลํ มหนฺตํ ทตฺวาน, โจฬเสนาย ยุชฺฌิตุํฯ

๒๗. คจฺฉมาโน จมูนาโถ, โส'นุราธปุรนฺติเก;
สทฺธิํ ทมิฬเสนาย, วเตฺตสิ ตุมุลํ รณํฯ

๒๘. ปติํสุ ตสฺมิํ สงฺคาเม, ภูปาลสฺส นรา พหู;
ภิโยฺยปิ ทมิฬายตฺตา, ชาตา ตํ รฏฺฐวาสิโนฯ

๒๙. วิหาย ธรณีปาโล, ปุลตฺถินครํ ตทา;
วิลฺลิกาพาณกํ รฏฺฐํ, สมฺปาปุณิย เวคสาฯ

๓๐. นิหจฺจามจฺจยุคลํ, ตํ รฏฺฐาธิฏฺฐิตํ ตทา;
ตหิํ วาสมกเปฺปสิ, สภเฏ สนฺนิปาตยํฯ

๓๑. อตฺตานมนุพนฺธนฺตํ, สุตฺวา โจฬจมูปตึ;
คนฺตฺวา วาตคิรึ นาม, สมยญฺญู สิลุจฺจยํฯ

๓๒. อุปจฺจกาย เสลสฺส, ตตฺถ ทุคฺคํ นิเวสิย;
รณํ กโรนฺต เตมาสํ, ทมิเฬ ปฏิพาหยิฯ

๓๓. เกสธาตุกนาถสฺส, มาริตสฺส ปุรารเณ;
ภาตา กณิโฏฺฐ สมฺปตฺต, มหาปกฺขพโล ตทาฯ

๓๔. มารณํ สกภาตุสฺส, สรนฺต รุฏฺฐมานโส;
สกลํ ปริวเตฺตสิ, คุตฺตหาลกมณฺฑลํฯ

๓๕. อโถ ลํกิสฺสโร ตตฺถ, ขิปฺปํ คนฺตฺวา มหพฺพโล;
ฐาเน มจฺจุตฺถเล นาม, ขนฺธาวารํ นิพนฺธิยฯ

๓๖. ขทิรงฺคณิทุคฺคมฺหา, ปลาเปตฺวาน ตํ รเณ;
ฐานา กุพฺลคลฺลา จ, ยุชฺฌนฺต ตํ ปลาปยิฯ

๓๗. วิหาย ปุตฺตทาราทิ-สพฺพํ เนกธนํ พลํ;
ปลายมาโน โส รฏฺฐํ, โจฬายตฺต มคาลหุํฯ

๓๘. ตทา นริสฺสโร ตต, ตสฺส สพฺพํ สมาทิย;
คนฺตฺวา ตมฺพลคามมฺหิ, นวํ ทุคฺคํ นิเวสิยฯ

๓๙. อนุกฺกเมน คนฺตฺวาน, มหานาคหุลวฺหเย;
ปุเรวสี สุสเชฺชนฺต, พลํ โจเฬหิ ยุชฺฌิตุํฯ

๔๐. ตโต ราชา สมวฺหาย, สจีเว เทฺว มหพฺพเล;
เปเสสิ ทิกฺขิณํ ปสฺสํ, วสํ เนตุํ ตหึ ชเนฯ

๔๑. สเมฺปเสสิ มหามจฺจ-ยุคลํ กกฺขลํ วิภู;
โจฬทปฺปวินาสาย, ตโต เวลา มหาปเถฯ

๔๒. เปสิตา ทกฺขิณํ ปสฺสํ, อมจฺจา’เม มหพฺพลา;
มุหุนฺนรุคฺคมทุคฺคํ, พทฬตฺถลเมว จฯ

๔๓. วาปีนครทุคฺคญฺจ , พุทฺธคามกเมว จ;
ติลคุลฺลํ มหาคลฺลํ, มณฺฑคลฺลกเมว จฯ

๔๔. อนุราธปุรญฺจาติ, คเหตฺวาน กเมน เต;
วเตฺตนฺตา สวเส รฏฺฐํ, มหาติตฺถมุปาคตาฯ

๔๕. เปสิตา สจิวาเทฺวตุ, ตโต เวลา มหาปเถ;
วิลุมฺปนฺตา ฉคามาทิ-ขนฺธาวาเร ตหึ ตหึฯ

๔๖. ปุลตฺถินคราสนฺนํ, กเมนา’คมฺม เปสยุํ;
ทูเต ราชนฺติกขิปฺป-มาคนฺตุํ วฏฺฏตีติหฯ

๔๗. ทิสาสา ทฺวีสุ ยาเนหิ, สจิเวหิ ปวตฺติตํ;
วิกฺกมาติ สยํ สุตฺวา, กาลญฺญู โส มหีปหิฯ

๔๘. สีฆํ สนฺนยฺห เสนงฺคํ, สมคฺคํ วิทิโกวิโท;
อุมฺมูลนายโจฬานํ, ปุราตมฺหา'ภินิกฺขมิฯ

๔๙. คจฺฉํ คงฺคาย มหิย-งฺคณฏูปนฺติเก วิภู;
เสนานิเวสํ กาเรตฺวา กญฺจิกาลํ ตหึ วสีฯ

๕๐. กเมนาคมฺม ฐานญฺญู, ปุฬตฺถินครนฺติเก;
พนฺธาเปสิ มหาวีโร, ขนฺธาวารํ ถิรํ วรํฯ

๕๑. ตตฺถ ตตฺถ ฐิตา สูรา, โจฬา เย กกฺขลา'ขิลา;
ปุลตฺถินคเร ยุทฺธํ, กาตุํ สนฺนิปตึสุ เตฯ

๕๒. นิกฺขมฺม นครา คนฺตฺวา, โจฬา พหิ มหารณํ;
กตฺวา ปราชิตา ภีตา, ปวิสฺส นครํ สกํฯ

๕๓. คุตฺตา เสสปุรทฺวารา, โคปุรฏฺฏาลนิสฺสิตา;
มหาหวํ พหุสฺสาหา, ปวเตฺตสุํ ภยาวหํฯ

๕๔. ทิยฑฺฒมาสํ ยุชฺฌนฺติ, นครํ ตมฺปรุนฺธิย;
สาเธตุํ เนวสา'สกฺขิ, ภูปาลสฺส มหาจมูฯ

๕๕. มหารโญฺญ มหาวีรา, มหาสูรา มหพฺพลา;
มหาภฏา มหามานา, รวิเทวจลาทโยฯ

๕๖. อุลฺลงฺฆิตฺวาน ปาการํ, ปวิสฺส สหสา ปุรํ;
ขเณน ทมิเฬ สเพฺพ, มูลฆจฺจมฆาตยุํฯ

๕๗. เอวํ ลทฺธชโย ราชา, ตทา วิชยพาหุโส;
จราเปสิ นิชาณาย, เภรึ ภูริมติปุเรฯ

๕๘. ตํ สุตฺวา สกเสนาย, วินาสํ โจฬภูปติ;
สีหฬา พลวโนฺตติ, ภิโยฺย เสนํ น ปาหิณิฯ

๕๙. วีโร อเสสนิหตุทฺธฏ โจฬเสโฏฺฐ;
วิญฺญู สุสาธุฏฺฐปิตาขิลราชรโฏฺฐ;
อิฏฺฐนฺนุราธปุรเสฏฺฐมตีว หโฏฺฐ;
วสฺสมฺหิ ปญฺจทสเม คมิ ราชเสโฏฺฐฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

อนุราธปุราภิคมโน นาม

ฉปฺปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโท

สตฺตปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

สํคหกรโณนาม

๑. ลงฺการกฺขาย สจิเว, พลิโน โยธสมฺมเต;
ปฎิปาฏึ สมุทฺทิสฺส, สมนฺตา สนฺนิโยชยิฯ

๒. อภิเสกมงฺคลตฺถาย, ปาสาทาทิมเนกตํ;
กิจฺจํ สมฺปาทนียนฺติ, สจิวํ สนฺนิโยชิยฯ

๓. วนฺทนีเย’ภิวนฺทโนฺต, ปเทเสเนกเกตหึ;
เนตฺวา มาสตฺตยํ คเณฺฉ, ปุลตฺถินครํ ปุนฯ

๔. วิสฺสุโต อาทิมลย-นาเมน พลนายโก;
อุชฺุปจฺจตฺถิโก หุตฺวา, มหีปาลสฺส สพฺพโสฯ

๕. คงฺคา มตฺถยุ’ปาคเณฺฉ, พลํ สพฺพํ สมาทิย;
อนฺทูติ วิสฺสุตํ มนฺท-ปโณฺณ คามํ ปุรนฺติเกฯ

๖. ลํกิสฺสโร ตหึ คนฺตฺวา, อุทฺธริตฺวา ตมุทฺธตํ;
ปุลตฺถินครํ คเณฺฉ, วเส วตฺติย ตํ พลํฯ

๗. ยุวราชปทํเยว, สิโต สโนฺต ลิขาปยิ;
โส สตฺตรสวสฺสานิ, สปฺปโญฺญ นรสตฺตโมฯ

๘. ตโต’นุราธนคร-มภิคมฺม ยถาวิธึ;
อนุโภตฺวา วิธานญฺญู, อภิเสกมหุสฺสวํฯ

๙. อฎฺฐิโต ปาปธเมฺมสุ, สุฎฺฐิโต เสฎฺฐกมฺมนิ;
โส อฎฺฐารสมํ วสฺสํ, ลิขาปยิ สุสณฺฐิโตฯ

๑๐. ตโต อาคมฺม นิวสิ, ปุลตฺถินคเร วเร;
โส สิรีสงฺฆโพธี’ติ, นามเธเยฺยน วิสฺสุโตฯ

๑๑. อนุชํ โส วีรพาหุ-โมปรเชฺช นิเวสิย;
ทตฺวาน ทกฺขิณํ เทสํ, ตํ สงฺคณฺหิ ยถาวิธึฯ

๑๒. กณิฎฺฐสฺสาถ ภาตุสฺส, ชยพาหุสฺส ภูภุโช;
อาทิปาทปทํ ทตฺวา, รฎฺฐํ จา’ทาสิ โรหณํฯ

๑๓. ฐานนฺตรานิ สเพฺพส-มมจฺจานํ ยถารหํ;
ทตฺวา รเชฺช ยถาญายํ, กรํ โยเชสิ คณฺหิตุํฯ

๑๔. จิรสฺสํ ปริหีนํ โส, ทยาวาโส มหีปติ;
ปวเตฺตสิ ยถาธมฺมํ, ฐิตธโมฺม วินิจฺฉยํฯ

๑๕. เอวํ สมุทฺธฏฺาเนก, ริปุกณฺฏกสญฺจเย;
นิจฺจํ รชฺชํ ปสาเสนฺต, ลงฺกํสมฺมานริสฺสเรฯ

๑๖. ฉตฺตคฺคาหกนาโถ จ, ธมฺมเคหกนายโก;
ตเถว เสฏฺฐินาโถ จ, อิเจฺจเต ภาตโร ตโยฯ

๑๗. รโญฺญ วิโรธิตํ ยาตา, ผลาตา ชมฺปุทีปกํ;
ลงฺกํ วีสติเม วเสฺส, เอเกนูเน สโมตรุํฯ

๑๘. เต สเพฺพ โรหณํ รฏฺฐํ, สพฺพํ มลยมณฺฑลํ;
สพฺพํ ทกฺขิณปสฺสญฺจ, สหสา ปริวตฺตยุํฯ

๑๙. นิปุโณ โรหณํ คนฺตฺวา, ตถา มลยมณฺฑลํ;
นิฆาเตโนฺต พหู ตตฺถ, ตตฺถ ปจฺจตฺถิเก ชเนฯ

๒๐. สมฺมาวุปสเมตฺวา ตํ, ฐเปตฺวา สจิเว ตหิํ;
ทกฺขิโณ ทกฺขิณํ เทสํ, สยํ คนฺตฺวา มหพฺพโลฯ

๒๑. เปเสตฺวา สมณีภาตุ-วํสชํ สจิวํ ตทา;
คาเหตฺวา สมเรโฆเร, วีโร เต สกเวริโนฯ

๒๒. สมาโรปิยสูลมฺหิ, ลงฺกํ วิคตกณฺฏกํ;
กาเรตฺวาน นิราตงฺกํ, ปุลตฺถิปุรมาคมิฯ

๒๓. วสนฺตี โจฬวิสเย, ชคติปาลราชินี;
โจฬหตฺถา ปมุญฺจิตฺวา, สทฺธิํ ธีตุ กุมาริยาฯ

๒๔. ลีลาวตฺยาภิธานาย, นาวามารุยฺห เวคสา;
ลํกาทีปมฺหิ โอติณฺณา, ปสฺสิ ลํกิสฺสรํ ตทาฯ

๒๕. สุตฺวา วํสกฺกมํ ตสฺสา, โส ญตฺวา สุทฺธวํสตํ;
ลีลาวติํ มหิสิเตฺต, อภิสิญฺจิ นริสฺสโรฯ

๒๖. สา ตํ ปฏิจฺจ ราชานํ, มเหสี ธีตรํ ลภิ;
นามํ ยโสธราติ’สฺสา, อกาสิ ธรณี ปติฯ

๒๗. เมรุกนฺทรรเฏฺฐน, สทฺธิํ ราชา สธีตรํ;
วีรวมฺมสฺส ปาทาสิ, สา ลภิ ธีตโร ทุเวฯ

๒๘. สมานนามิกา เชฏฺฐา, สา มาตา มหิยา อหุ;
สุคลา นามิกา อาสิ, ตาสุ ทฺวีสุ กณิฏฺฐิกาฯ

๒๙. กาลิงฺคธรณีปาล-วํสชํ จารุทสฺสนํ;
ติโลกสุนฺทรํ นาม, สุกุมารํ กุมาริกํฯ

๓๐. กาลิงฺครฏฺฐโต ราชา, อาณาเปตฺวา จิรฏฺฐิติํ;
นิชวํสสฺส อิจฺฉโนฺต, มเหสิเตฺต’ภิ เสจยิฯ

๓๑. สุภทฺทา จ สุมิตฺตา จ, โลกนาถวฺหยาปิ จ;
รตนาวลี รูปวตี, อิติมา ปญฺจ ธีตโรฯ

๓๒. ปุตฺตํ วิกฺกมพาหุญฺจ, สา ลภี ธญฺญลกฺขณํ;
สมฺปตฺตา สา ปชวุทฺธิํ, หรนฺติ ราชิโน มตํฯ

๓๓. อิตฺถาคาเรสุ เสเสสุ, วีตา สมกุลงฺคนา;
คโพฺภ ชาตุมหีปาลํ, ตํ ปฏิจฺจ น สณฺฐหิฯ

๓๔. อเถกทิวสํ ราชา, อมจฺจคณมชฺฌโค;
ปิโลกิยฐิภา สพฺพา, ธีตโร ปฏิปาฏิยาฯ

๓๕. ธีตุ นวมวเสสานํ, ฐเปตฺวา รตนาวลิํ;
ธญฺญลกฺขณสมฺปนฺน-ปุตฺตสฺสุปฺปตฺติสุจกํฯ

๓๖. ลกฺขณํ ลกฺขณญฺญู โส, อปสฺสํ เปมเจควา;
รตนาวลิมาหูย, ตสฺสา มุทฺธนิ จุมฺพิยฯ

๓๗. เตโชคุเณหิ จาเคหิ, ธิยา สูรตฺตเนน จ;
ภูเต จ ภาวิโน เจว, สเพฺพ ภูเป’ติสายิโนฯ

๓๘. นิจฺจํ ลงฺกํ นิราสงฺก-เมกจฺฉตฺตกเมว จ;
ปวิธาตุํ สมตฺถสฺส, สมฺมาสาสนตายิโนฯ

๓๙. โสภนาเนกวตฺตสฺส, อิมิสฺสา กุจฺฉิเหสฺสติ;
ปุตฺตสฺสุปฺปตฺติฐานนฺติ, มุทฺโต โส สมพฺรวิฯ

๔๐. ยาวนฺตสฺสาปิโขโจฬ-มหีปาลสฺส เนกโส;
กุลาภิมานี ราชา โส, อทตฺวาน กณียสิํฯ

๔๑. อาณาเปตฺวา ปณฺฑุราชํ, วิสุทฺธตฺวยสมฺภวํ;
อนุชํ ราชินิํ วสฺส, มิตฺตวฺหยมทาสิโสฯ

๔๒. สามาณภรณํ กิตฺติ, สิรี เมฆาภิธานกํ;
สิริวลฺลภนามญฺจ, ชเนสิ ตนเย ตโยฯ

๔๓. สุภทฺท วีรพาหุสฺส, สุมิตฺตํ ชยพาหุโน;
มหตา ปริหาเรน, ปาทาสิ ธรณี ปติฯ

๔๔. อทาสิ มาณาภรเณ, ธีตรํ รตนาวลิํ;
โลกนาถวฺหยํ กิตฺติ สิริเมฆสฺส’ทาสิโสฯ

๔๕. รูปตฺยภิธานาย, ธีตุโย ปรตายหิ;
สิริวลฺลภสาทา, สุคลวฺห กุมาริกํฯ

๔๖. มธุกณฺณวภีมราช, พลกฺการ สนามเก;
มเหสี พนฺธเวราช-ปุเตฺต สีหปุราคเตฯ

๔๗. ปสฺสิตฺวาน ปหีปาโล, ตทา สญฺชาตปีติโก;
เตสํ ปาทาสิ ปเจฺจกํ, วุตฺตึ โส อนุรูปกํฯ

๔๘. เต สเพฺพ ลทฺธสกฺการ สมฺมานาธรณีปตึ;
อาราธยนฺตา สสตํ, นิวสึสุ ยถารุจิํฯ

๔๙. เอเตสํ ราชปุตฺตานํ, สุนฺทริวฺหํ กณิฏฺฐกํ;
อทา วิกฺกมพาหุสฺส, นิชวํสฐิตฏฺฐิโกฯ

๕๐. ภิโยฺย วิกฺกมพาหุสฺส, ตโต ลีลาวตึ สตึ;
สห โภเคน ปาทาสิ, ตทา พนฺธุ หิเตรโตฯ

๕๑. วิธาย เอวํ สชเน ชนิโนฺท;
นิเสฺสสโต โภคสมปฺปิโต;
ทยาปโร ญาติชนาตมตฺถํ;
สมาจรี นีติปถานุรูปํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

สํคหกรโณ นาม

สตฺตปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโท

อฎฺฐปญฺญาสติม ปริเจฺฉท

โลกสาสน สํคหกรโณ

๑. วิจินิตฺวา กุลีเน โส, ชเน สเพฺพ สมาทิย;
สการกฺขาย โยเชสิ, ยถาจารํ มหีปติฯ

๒. อุจฺจํ ปุลตฺถินคเร, ปาการํ การยี ถิรํ;
เนกโคปุรสํยุตฺตํ, ยุธากมฺมสุรญฺชิตํฯ

๓. สมนฺตายตวิตฺถิณฺณ-คมฺภีรปริขายุตํ;
อุจฺจปตฺถณฺฑิโลเปตํ, ทุปฺปธํสมราติหิฯ

๔. อุปสมฺปทกมฺมสฺส, คณปูรกภิกฺขูนํ;
อปฺปโหเนกภาเวน, สาสนฐิติมานโสฯ

๕. อนุรุทฺธนรินฺทสฺส, สหายสฺสาถ สนฺติกํ;
รามญฺญวิสยํ ทูเต, เปเสตฺวา สหปาภเตฯ

๖. ตโต อาณาปยิตฺวาน, ปิฏกตฺตยปารเค;
โส สีลาทิคุณาวาเส, ภิกฺขโว เถรสมฺมเตฯ

๗. เต อุฬาราหิ ปูชาหิ, ปูชยิตฺวา นริสฺสโร;
ปพฺพชฺชา อุปสมฺปตฺติ, การยิตฺวา อเนกโสฯ

๘. ปิฏกตฺตยญฺจ พหุโส, กถาเปตฺวา สวณฺณนํ;
ลงฺกาโย’สกฺกมานํ โส, โชตยี ชินสาสนํฯ

๙. ปุตฺตฺถินครสฺสโนฺต , ปเทสสฺมึ ตหึ ตหึ;
วิหาเร การยิตฺวาน, พหุเก สุมโนหเรฯ

๑๐. ภิกฺขโว ตตฺถ วาเสตฺวา, นิกายตฺตยวาสิโน;
ปจฺจเยหิ อุฬาเรหิ, สนฺตเปฺปสิ จตูหิปิฯ

๑๑. ผลิกตฺถมฺภกจารุ-ปาการปริขายุตํ;
ปญฺจภูมกปาสาท-ปวเร โน’ปโสภิตํฯ

๑๒. สมสนฺตา วาสปนฺตีหิ, สุภาหิ สุวิราชิตํ;
นิรกิณฺณมสมฺพาธ วรภาสุร โคปุรํฯ

๑๓. วิหารํ การยิตฺวาน, วตฺถุตฺตยปรายโน;
นิกายตฺตยวาสิสฺส, ภิกฺขุสงฺฆสฺส’ทาสิโสฯ

๑๔. สงฺฆสฺส ปากวฏฺฏตฺถํ, รฏฺฐํ ทตฺวา’ฬิสารกํ;
สกลํ สนฺนิวาสีหิ, เนตฺติเกหิ สเหว โสฯ

๑๕. เนกสตานิภิกฺขูนํ, วาสยิตฺวาน ตตฺถ โส;
สตตํ สมฺปวเตฺตสิ, อุฬารํ จตุปจฺจยํฯ

๑๖. ทาฎฺฐาธาตุฆรํจารุํ, การยิตฺวา มหารหํ;
ทาฐาธาตุสฺส นิจฺจํ โส, มหามหมการยิฯ

๑๗. คณสงฺคณิกา’เปโต, โปตฺถกํ ธมฺมสงฺคณิํ;
ปริวเตฺตสิ โสปาโต, สุนฺทเร ธมฺมมนฺทิเรฯ

๑๘. นจฺจาทิคนฺธมาลาทิ-เนกปูชมฺปวตฺติย;
สีเรน สทฺธาสมฺพโนฺธ, สมฺพุทฺธมภิวนฺทติฯ

๑๙. ชมฺพุทีปาคเต จาค, สูโร โส ภุวิริสูรโย;
ตเปฺปสิ ธนทาเนน, ทานิเยเนก โส วิภูฯ

๒๐. สทฺธมฺมกถิกานํ โส, ปูชา กตฺวาน เนกโส;
เทสาเปสิจ สทฺธมฺมํ, สทาธมฺมคุเณ รโตฯ

๒๑. ติกฺขตฺตุํ โส ตุลาภาร-ทานํ ทิเนสุ ทาปยิ;
อุโปสถํ โวปวสิ, สุวิสุทฺธมุโปสเถฯ

๒๒. อทา ทณฺฑิสฺสรํ ทาน-มนุสํวจฺฉรํ วิภู;
ปิฎกตฺตยํ ลิขาเปตฺวา, ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทาปยิฯ

๒๓. มหคฺฆมณิมุตฺตาทิ-รตนานิ สเปสิย;
ชมฺพุทีเป มหาโพธิ-เนกกฺขตฺตุม ปูชยิฯ

๒๔. กณฺณาฎภูมิปาเลน, โจฬรณฺญา จ เปสิตา;
ทูตามหนฺตมาทาย, ปณฺณาการมิธาคตาฯ

๒๕. อทฺทสํสุ มหีปาลํ, ตโต โส ตุฎฺฐมานโส;
เตสํ อุภินฺนํ ทูตานํ, กตฺตพฺพํ สาธุการิยฯ

๒๖. เตสุ อาโท’ว กณฺณาฎ-ทูเตหิ สห เปสิย;
ทูเต สกีเย กณฺณาฎ-นิกฎํ สารปาภเตฯ

๒๗. อตฺตโน วิสยํ ปเตฺต, โจโฬ สีหฬ ทูตเก;
สหสา กณฺณนาสาสุ, ปาปยิํสุ วิรูปตํฯ

๒๘. สมฺปตฺตวิปฺปการาเก, อิธาคนฺตฺวาน ราชิโน;
กถยิํสุ ตทา สพฺพํ, โจเฬน กตมตฺตนิฯ

๒๙. อุทฺทิปิตาภิมาโน โส, สกลามจฺจมชฺฌโค;
อวฺหาย ทมิเฬ ทูเต, อิติ โจฬสฺส สนฺทิสิฯ

๓๐. เสนํ วินา’ว เอกสฺมิํ, ทีเป มเชฺฌ มหณฺณเว;
พาหาพลปริกฺขาวา, โหตุโน ทฺวนฺทยุทฺธโตฯ

๓๑. พลํ สนฺนยฺห สกลํ, รเชฺช ตุยฺหํ มมา’ถ วา;
ตวา’ภิมต โทสมฺหิ, สงฺคาโม วา กรียตํฯ

๓๒. มยา วุตฺตกฺกเมเนว, วตฺตโพฺพ โว ชนาธิโป;
อิติ วตฺวาน เต ทูเต, อิตฺถลงฺการ มณฺฑิเตฯ

๓๓. วิสฺสชฺชิย ลหุํโจฬ-มหีปาลสฺส สนฺติกํ;
ตโต เสนงฺคมาทาย, อนุราธ ปุรํ คมิฯ

๓๔. มตฺติกาวาฏติเตฺถ จ, มหาติเตฺถ จ เปสยี;
โจฬรฏฺฐํ’ว คนฺตฺวาน, ยุชฺฌิตุํ เทฺว จมูปติฯ

๓๕. สชฺชเนฺตสุ จมูเปสุ, นาวาปาเถยฺยกานิ จ;
ยุทฺธตฺถาย พลํ โจฬ-รฏฺฐเปสนการณาฯ

๓๖. ตทา ตึสติเม วเสฺส, เวฬกฺการสนามกา;
พลกายา ตหึคนฺตุ-มนิจฺฉนฺตา วิโรธิโนฯ

๓๗. มาเรตฺวาน อุโภ เสนา-นาเถ มตฺตคชาวิย;
สมนฺตโต วิลุมฺปึสุ, ปุลตฺถิปุรมุทฺธตาฯ

๓๘. ปุเตฺตหิ ตีหิ สหิตํ, ราชิโน จ กณียสึ;
คณิตฺวา สหสา ราช-ปาสาทํ จาปิ ฌาปยุํฯ

๓๙. ราชา นิกฺขมฺม ขิปฺปํ โส, คนฺตฺวา ทกฺขิณปสฺสกํ;
เสเล วาตคิริวฺหสฺมึ, สารํ ภณฺฑํ ฐปาปิยฯ

๔๐. วีรพาหุปราเชน, สีหวิกฺกมสาลินา;
มหตา จ พโลเฆน, สมนฺตา ปริวาริโตฯ

๔๑. ปุลตฺถิปุรมาคมฺม, วเตฺตโนฺต ทารุณํ รณํ;
ปลาเปสิ ขเณเนว, พลกาเย สมาคเตฯ

๔๒. มาริตาน จมูปาน-มฏฺฐิสงฺฆาฏธิฏฺฐิตํ;
ปริกฺขิปิตฺวา จิตกํ, เวริภูเต พลาธิเปฯ

๔๓. พนฺธยิตฺวาน ขาณุมฺหิ, ปจฺฉา พาหํ สุพนฺธนํ;
ปริโต วิปฺผุรนฺตีหิ, อคฺคิชาลาหิ ฌาปยิฯ

๔๔. ฆาเตตฺวา ตตฺถ มานีตํ, คามานิ ธรณีปติ;
อกาสิ ลงฺกาวสุธํ, สพฺพถา วีตกณฺฏกํฯ

๔๕. ยุชฺฌิตุํ สห โจเฬน, ราชา อตฺตกตาวธึ;
อนติกฺกมฺม โส ปญฺจ-จตฺตาลีสมฺหิ วจฺฉเรฯ

๔๖. สนฺนทฺธํ พลมาทาย, คนฺตฺวา สาครปฏฺฏนํ;
ตสฺสาภิคมนํ ปสฺสํ, กญฺจิกาลํ ตหึ วสํฯ

๔๗. อนาคตตฺตา โจฬสฺส, ตสฺส ทูเต วิสฺสชฺชิย;
ปุนาคนฺตฺวา วสีราชา, ปุลตฺถินคเร จิรํฯ

๔๘. มหาเหฬิ สเรหรุ, มหาทตฺติกนามิกา;
กฏฺฐนฺนรูปณฺฑวาปี, กลฺลคลฺลิก นามิกาฯ

๔๙. เอรเณฺฑคลฺลวาปี จ, ทีฆวตฺถุกวาปิกา;
มณฺฑวาฏกวาปี, จ, กิตฺตคฺคโพธิปพฺพตาฯ

๕๐. วลาหสฺส มหาทารุ, คลฺลกุมฺภีลโสพฺภกา;
ปตฺตปาสาณวาปี จ, วาปี จ กาณนามิกาฯ

๕๑. เอตา จญฺญา จ โส ฉินฺน-มริยาทา วาปิโย พหู;
พนฺธาเปสิ สทาทีน-สเตฺต พทฺธ หิตาสโยฯ

๕๒. ภูมิโนฺท กนฺทรา-คงฺคา-นทีสุ จ ตหิํ ตหิํ;
สุภิกฺขํ การยี รฏฺฐํ, พเนฺธตฺวา’วรณานิ โสฯ

๕๓. วิหารา’ภยจาริตฺต-เภทินิํ มหิสํสก;
ปริหาเร สพฺพโสจฺฉิชฺช-คาหยิตฺวา คลมฺหิ ตํฯ

๕๔. ปุรมฺภา พหิ กาเรตฺวา, มหาสงฺฆํ ขมาปิย;
ปกาเสสิ จ โลกสฺส, สงฺฆคารวมตฺตโนฯ

๕๖. มหาคาเม นิกายานํ, ติตเย โจฬนาสิเต;
ธาตุคเพฺภ จ พเนฺธสิ, ถูปารามทฺวเย’ปิ จฯ

๕๗. มาตุยา’ฬาหณฐาเน, ตเถว ปิตุโนปิ จ;
อกา ปญฺจ มหาวาเส, ตถา พุทฺทลวิฏฺฐิยํฯ

๕๘. ปณฺฑวาปี จ ปาฐีโน, รกฺขเจติยปพฺพโต;
ตเถว มณฺฑลคิริ-มธุตฺถลวิหารโกฯ

๕๙. อุรุเวลวฺหโย เทว-นคเร จ วิหารโก;
มหิยงฺคณวิหาโร จ, สีตลคฺคามเลณกํฯ

๖๐. ชมฺพุโกลวิหาโร จ, ตเถว คิริกณฺฑโก;
กุรุนฺทิยวิหาโร จ, ชมฺพุโกลกเลณกํฯ

๖๑. ภลฺลาตกวิหาโร จ, ตเถว ปรคามโก;
กาสคลฺลวฺหโย จนฺท-คิริวฺหย วิหารโกฯ

๖๒. เวลคามวิหาโร จ, มหาเสนวฺหคามโก;
วิหาโร จา’นุราธมฺหิ, ปุเร โพธิฆรํ ตถาฯ

๖๓. อิเจฺจวมาทโยเนเก, วิหาเร จ พหู วิภู;
ปฏิสงฺขริชิเณฺณ โส, คาเม จา’ทา วิสุํ วิสุํฯ

๖๔. สมนฺตกูฏ เสลตฺถํ, มุนินฺทปทลญฺชนํ;
ปณมตฺถาย คจฺฉนฺตา, มนุสฺสา ทุคฺคมญฺชเสฯ

๖๕. สเพฺพ มา กิลมนฺตู’ติ, ทานวฏฺฏาย ทาปยิ;
สาลิเกฺขตฺตาทิสมฺปนฺนํ, คิลีมลยนามกํฯ

๖๖. กทลีคามมเคฺค จ, หูวรฬญฺชเส ตถา;
คาเม ทตฺวาน ปเจฺจกํ, สาลาโย จาปิ การยิฯ

๖๗. อนาคเต ตํ ภูปาลา, มา คณฺหนฺตู’ติ เลขิย;
อกฺขรานิ สิลาถเมฺภ, ปติฏฺฐาเปสิ ภูมิโปฯ

๖๘. คามํ อนฺตรวิฏฺฐิญฺจ, ตถา สงฺฆาฏคามกํ;
สิริมณฺฑคลารามญฺจ, อทาโส ลาภวาสินํฯ

๖๙. วนชีวกภิกฺขูน-มทา โส จตุปจฺจเย;
พนฺธูนมฺปิ จ โส เตสํ, โภคคาเม ปทาปยิฯ

๗๐. ปาวารคฺคิกปลฺลานิ, วิวิเธ โอสเธปิ จ;
สีเต อุตุมฺหิ พหุโส, ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทาปยิฯ

๗๑. อทา สพฺพปริกฺขาเร, ปริกฺขาเร ตถาตฺถ โส;
เนกวาเรสุ สกฺกจฺจํ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส พุทฺธิมาฯ

๗๒. สงฺฆสฺส ปากวฏฺฏตฺถํ, ภิกฺขูนํ ลาภวาสินํ;
เวยฺยาวจฺจกรานญฺจ, ปูเชตุํ เจติยาทิกํฯ

๗๓. ปทินฺนา ปุพฺพราชูหิ, เย คามา โรหเณ พหู;
เตปิ สเพฺพ อนูเน โส, ยถาปุพฺพํ ฐเปสิ จฯ

๗๔. อทาสิ ปีฐสปฺปีน-มุสเภ พลิโน พหิ;
ภตฺตํ จา’ทาสิ โส กาก โสณาทีนํ ทยาปโรฯ

๗๕. อทาสิเนกตา เวยฺย-การกานํ มหากวี;
สทฺธึ ปเวณิคาเมหิ, วิตฺตชาตมนปฺปกํฯ

๗๖. ราชามจฺจาทิปุตฺตานํ, สิโลเก รจิเต สุณํ;
ยถานุรูปํ ปาทาสิ, ธนํ เตสํ กวิสฺสโรฯ

๗๗. อนฺธานํ ปงฺคุลานญฺจ, คาเม จา’ทา วิสุํ วิสุํ;
นานาเทวกุลานญฺจ, ทินฺนํ ปุพฺพํ น หาปยิฯ

๗๘. ปตฺติ โว โส กุลิตฺถีน-มนาถานํ ยถารหํ;
วิธวานมทาคาเม, ภตฺตอจฺฉาทนานิ จฯ

๗๙. ราชา สีหฬกา เวยฺย-กรเณ โส มหาปติ;
อโคฺค สีหฬกาเวยฺย-การกานมโหสิ จฯ

๘๐. สุเภ พทฺธาทโร พทฺธ คุณวฺหย วิหารเก;
พเนฺธสิ อุปราชา โส, เจติยํ โจฬีนาสิตํฯ

๘๑. มุตฺตจาคี ตโต ตสฺส, วิหารปวรสฺส โส;
ทตฺวา คามวเร นิจฺจํ, ปูชาโย สมฺปวตฺตยิฯ

๘๒. โสว ตสฺส วิหารสฺส, อุปจารวนนฺติเก;
พนฺธาเปสิ มหาวาปึ, ถีรีภูตมโหทกํฯ

๘๓. กปฺปูรมูลายตเน , รโญฺญ ธีตา ยโสธรา;
อกาเรสิ ถิรํ รมฺมํ, มหนฺตํ ปฏิมาฆรํฯ

๘๔. เสลนฺตรสมูหสฺมึ, ราชิโน ราชิโน สกา;
กาเรสิ จารุปาสาทํ, ปสาทาวหมุคฺคตํฯ

๘๕. ตทา เนเก จ สจิวา, ตโสฺส โรธชนาปิ จ;
สมาจินิํสุ ปุญฺญานิ, อเนกานิ อเนกโสฯ

๘๖. เอวํ สมนฺสาสเนฺต, ลํกํ ลํกา นริสฺสเร;
อุปราชา วสํนีโต, วินีโต เฆรมจฺจุนาฯ

๘๗. ตสฺส กตฺตพฺพกิจฺจานิ, สกลานิ สมาปิย;
ชยพาหุโสฺสปรชฺชํ, ภิกฺขูนํ มติยา อทาฯ

๘๘. อถาทิปาทปทวึ, ทตฺวา วิกฺกมพาหุโน;
คชพาหู’ติ วิทิเต, ตสฺส ชาเต สุเต ตโตฯ

๘๙. มหามเจฺจหิ มเนฺตตฺวา, ราชาปุตฺตหิตตฺถิโก;
โรหณํ กสิณํ ทตฺวา, ตหึ วาสาย เปสยิฯ

๙๐. ตโต โส ตตฺถ คนฺตฺวาน, มหานาคหุลํ ปุรํ;
ราชธานึ กริตฺวาน, ตตฺถ วาสมกปฺปยีฯ

๙๑. เอวํ ปญฺญาสวสฺสานิ’ห วิชยภุโช วตฺตยิตฺวาน สมฺมา,
อาณาจกฺกํ ชนิโนฺท ปฺยปคตขลนํ เอส ปญฺจาธิกานิ;
วเฑฺฒตฺวา สาสนํ ตํ ขลทมิฬภโย ปทฺทุตญฺจาปิโลกํ,
สคฺคํ โลกํ สปุญฺญปฺปภวมุรุผลํ ปสฺสิตุํ จา’รุ โรหฯ

สุชนปฺปสาท สํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

โลกสาสนสํคหกรโณ นาม

อฏฺฐปญฺญาสติโม ปริเจฺฉโท

เอกูนสฎฺฐิม ปริเจฺฉท

จตุราชจริย นิเทฺทโส

๑. ตทารโญฺญ นฺชามิตฺตา, ตสฺส ปุตฺตา ตโย’ปิ จ;
มหามจฺจา จยตโย, ตถา ยตนวาสิโนฯ

๒. ตเพฺพเต อาทิปาทสฺส, โรหเณ วสโต สโต;
อนาโรจาปยิตฺวาน, ภูปาลมตสาสนํฯ

๓. สมฺภูยมนฺตยิตฺวาน, สมานจฺฉนฺทตํ คตา;
อทํสุ ยุวราชสฺส, ลงฺการชฺชาภิเสจนํฯ

๔. โอปรเชฺช นิเวเสสุํ, มานภรณนามกํ;
กุมารํ ปุพฺพจาริตฺต-มคฺคํ ลงฺฆิตฺถ เต’ขิลาฯ

๕. ตโย’ถ ภาตโร สเพฺพ, เต มาณภรณาทโย;
ชยพาหุมหีปาล-สหิตา สหสา ตทาฯ

๖. มุตฺตามณิปฺปภูติกํ, รตนํ สารสมฺมตํ;
สพฺพํ หตฺถคตํ กตฺวา, วาหนญฺจ คชาทิกํฯ

๗. สกลํ พลมาทาย, ปุลตฺถินครา ตทา;
ขิปฺปํ ตํ วิกฺกมภุชํ, คณฺหิสามา’ติ นิกฺขมุํฯ

๘. สุตฺวา ปวตฺติํ สกลํ, อิมํ วิกฺกมพาหุโส;
ตา ตสฺสนฺติมสกฺการํ, วิธาตุํ หนฺทโน ลภิํฯ

๙. อิทานิ ขิปฺปํ คนฺตฺวาน, ปุลตฺถินครํ ตหิํ,
ตา ตสฺสาฬาหนฎฺฐาน ทสฺสเน เนว โส อหํฯ

๑๐. โสกภารํ วิโนเทสฺสํ, มม เจโต คตํ อิติ;
กตทฬฺห ววตฺถาโน, วินิคฺคมฺม ตโต ปุราฯ

๑๑. ปุลตฺถิปุรมาคจฺฉํ, อาทิปาโท’ติ สาสโส;
สตฺตฎฺฐสตสเงฺขน, พเลน ปริวาริโตฯ

๑๒. อนฺตราลปเถเยว, คุตฺตหาลกมณฺฑเล;
คาเม ปน สมฺกฺกเวฺห, ทิสฺวา เสนงฺคมาคตํฯ

๑๓. มหนฺตํ ยุทฺธสนฺนทฺธํ, เอกวีโร ภยาติโก;
ยุชฺฌิตฺวา เต ปลาเปสิ, ขเณเนว ทิโสทิสํฯ

๑๔. ตโย เต ภาตโร ตตฺถ, สมฺปตฺตาว ชยา ตโต;
อภิมานุทฺธตา ขิปฺปํ, อนฺนยุห พลวาหนํฯ

๑๕. อาทิปาทกชมฺพูติ, วิสฺสุตมฺหิ ปเทสเก;
สงฺคาเมสุํ ปราเชสิ, ภิโยฺย ยุชฺฌิตุํ โส ตโยฯ

๑๖. ตติยํ กฎฺคามสฺมิํ, กาฬวาปฺยํ จตุตฺถกํ;
ปญฺจมํ อุทฺธฎฺฐทฺวาเร, ฉฎฺฐํโส ปงฺกเวลเกฯ

๑๗. เตหิ ยุทฺธํ กริตฺวาน, คหีตวิชโย สทา;
ปุลตฺถิปุรมาคญฺจิ, สหามจฺจ ปริชฺชโนฯ

๑๘. สจินฺติตกฺกเมเนว, ปสฺสิตฺวาฬาหนํ ปิตุ;
วิทูริตมหาเสโก, ลทฺธสฺสาโส ปุเรวสํฯ

๑๙. ทุเกฺข สหาย ภูตาน-มตฺตโน โส ยถารหํ;
อมจฺจานมทา สพฺพ-โภเค ฐานนฺตเร หิ โสฯ

๒๐. ภฎฺฐานญฺจาปิ สเพฺพสํ, สหายาตานมตฺตโน;
อนุรูปมทา วุตฺติํ, สรํ ทุกฺขสหายตํฯ

๒๑. มาณาภรณภูโปปิ, สทฺธิํ เสเสหิ ภาตูหิ;
กริตฺวา โรหณํ ปสฺสํ, โรหณญฺจ สหตฺถคํฯ

๒๒. ตโต กิตฺติสิรีเมฆ, สทฺวาทสสหสฺสกํ;
รฎฺฐํ ทตฺวาน วสิตุํ, ตหิํเยว สมาทิสิฯ

๒๓. อาณโตฺต ภาตรากิตฺติ-สิรีเมโฆ ชนาธิโป;
คนฺตฺวา วสิ ปุเรตตฺถ, มหานาคหุลวฺหเยฯ

๒๔. สิรีวลฺลภนามสฺส, กุมารสฺสาปิ จาทิสิ;
เทสมฎฺฐสหสฺสวฺหํ, ทตฺวาน วสิตุํ ตหิํฯ

๒๕. ตเถว โสปิ คนฺตฺวาน, อุทฺธนทฺวารนามกํ;
คามํ กตฺวา ราชทานิํ, วสโนฺต อนุสาสิตํฯ

๒๖. สยญฺจ สหเสนาย, คนฺตฺวา ทกฺขิณปสฺสกํ;
วีรพาหูติ ปญฺญาโต, ปุงฺขคามํ สมาวสิฯ

๒๗. มาตา จ ติณฺณํ ภาตูนํ, ชยพาหุ จ ภูมิโป;
นิวสิํสุ ตทา กิตฺติ-สิริเมฆสฺส สนฺติเกฯ

๒๘. ตโต สํวจฺฉเร’ตีเต, เต มาณภรณาทโย;
เตนตฺตนิ กตํ ยุเทฺธ, สพฺพํ วิกฺกมพาหุนาฯ

๒๙. ทุราโรหํ มหนฺตํ ตํ, ปราชยตราภวํ;
อนุสฺสรนฺตพหุโส, อภิมานสมุนฺนตาฯ

๓๐. มุทฺธาภิสิตฺตราชูน-เมกาภีราชรฎฺฐกํ;
วินายมภิเสเกน, กถํ นามานุโภสฺสติฯ

๓๑. อิติ อิสฺสา ปรตฺตญฺจ, ยาตา สงฺคยฺหสาวเก;
ภิโยฺย สมฺภูยสงฺคาม-กรณตฺถาย นิกฺขมุํฯ

๓๒. สุตฺวา ตมตฺถํ ทูเตหิ, โส วิกฺกมภุโชปิ จ;
อคา เตสํว วิสยํ, มหาเสนาปุรกฺขโตฯ

๓๓. เทเส ทกฺขิณเก โพธิ-เสนปพฺพตคามเก;
ยุชฺฌิตฺวา เต ปราเชสิ, ตโย วิกฺกมพาหุโสฯ

๓๔. ริปโว ทานิ เม สเพฺพ, อุมฺมูเลสฺสามหํ อิติ;
ปลายเนฺต นุพนฺธิตฺถ, ปทานุปทิกํ’ว เตฯ

๓๕. เต จ ทุคฺคํ ปลายิํสุ, ปญฺจโยชนรฏฺฐเก;
ขิปฺปํ ปาเวกฺขิ กลฺยาณิํ, โส’ปิ เต คหณตฺถิโกฯ

๓๖. วีโร อริยเทสิโย, วีรเทโวติ ปากโฏ;
ปฬนฺทีปิสฺสโร เอโก, ภูสํ สหสิโก ตทาฯ

๓๗. สทฺธิํ สูเรหิ โยเธหิ, มหาติตฺถมฺหิ โอตริ;
กาตุํ หตฺถคหํ สกฺกา, ลํกาทีปนฺติ จินฺติยฯ

๓๘. โส วิกฺกมภุโช สุตฺวา, ปวตฺติํ ภูภุโช ตทา;
ยาวตา นาตุร ลํกายํ, ลโทฺธคาโห ภวิสฺสติฯ

๓๙. ตาว อุมฺมูลนีโยติ, กลฺยาณิมฺหา วินิคฺคโต;
มหาติตฺถมฺหิ มนฺนาร-นามกํ คามกํ คโตฯ

๔๐. กตฺวาน วีรเทโว’ปิ, สงฺคามํ เตน ราชินา;
อนีกงฺคาทโย ราช-ปุเตฺต เทฺว ภาตโรปิ จฯ

๔๑. เสนาธินายกเญฺจว, กิตฺตินามปฺปกาสิตํ;
ฆาเตตฺวา สหสา วีร-สมฺมเต จ พหูชเนฯ

๔๒. คาเหตฺวา ชีวคฺคาหํโส, รกฺขกญฺจ จมูปติํ;
สพลํ ตํ ปราเชตฺวา, อนุพนฺธิ ปทาปทํฯ

๔๓. ปลายมาโน โส ภีโต, อาคนฺตฺวาน นิชํ ปุรํ;
หตฺถสารํ สมาทาย, โกฏฺฐสารํ คโต ลหุํฯ

๔๔. ปจฺฉโต ปจฺฉโต วีร-เทโว ตมนุพนฺธิย;
อาคนฺตฺวาน ปุเรวาสํ, กติปาหํ วิธายโสฯ

๔๕. คณฺหิตุํ วิกฺกมภุชํ, ตเตฺถว ตุริตํ อคา;
เปสยิตฺวา สกํ โสปิ, มหนฺตํ สกลํ พลํฯ

๔๖. ยุชฺฌาเปตฺวาน ฆาเตตฺวา, คาเม อนฺตรวิฏฺฐิเก;
มหากทฺทมทุคฺคมฺหิ, วีรเทวํ มหพฺพโลฯ

๔๗. อภิเสกํ วินาเยว, ปุลตฺถิ นคเร วสํ;
อกาสิ ราชรฏฺฐสฺส, ปสาสนวิธึ วิภูฯ

๔๘. อปนียรเณ ฉนฺทํ, ภาตโรปิ ตโย ตโต;
อาวสึสุ ยถาปุพฺพํ, คนฺตฺวา รฏฺฐํ สกํ สกํฯ

๔๙. จตฺโรปิ มหีปาลา, ยตมานา จิรํ ตหึ;
เอกจฺฉตฺตงฺกิตํ กาตุํ, เนว สกฺขึสุ สพฺพโสฯ

๕๐. อนิสมฺมการิภาเวน, กุลีเน ปริหาปยุํ;
ฐเปสุญฺจ มหนฺตเตฺต, หีเน สาภิมเต ชเนฯ

๕๑. วฑฺฒิตํเนกธา สมฺมา, รญฺญา วิชยพาหุนา;
สาสนญฺจ ตถาโลกํ, หาปยึสุ สุพุทฺธิโนฯ

๕๒. กุลีนานํ มนุสฺสาน-มภาเวปิ จ ตาทิเส;
โทเส วิตฺตํ ตทายตฺตํ, ปสยฺหาวหรึสุ จฯ

๕๓. ปีเฬตฺํ สกลํ โลก-มุทฺธรนฺตาธิกํ พลึ;
อุจฺฉูว อุจฺฉุยเนฺตเต, ขีณโก สาธเนสิโนฯ

๕๔. อุทฺธริตฺวาน พุทฺธาทิ-สนฺตเก โภคคามเก;
โส วิกฺกมภุโช ราชา, เสวเกสุ สมปฺปยีฯ

๕๕. ปุลตฺถินคเร เนก-วิหาเร ธาตุมณฺฑิเต;
โสว เทสนฺตรียานํ, ภฏฺฐานํ วสิตุํ อทาฯ

๕๖. สเทฺธหิ ปตฺตธาตุสฺส, ทาฐาธาตฺวรสฺส จ;
ปูชนตฺถาย ทินฺนานิ, มณิมุตฺตาทิกานิ จฯ

๕๗. จนฺทนาครุกปฺปุรํ, สุวณฺณาทิมยา พหู;
ปฏิมาโย จ อจฺฉิชฺช, ยถากามํ วยํ นยีฯ

๕๘. สาสนสฺส จ โลกสฺส, กฺริยมานมุปทฺทวํ;
ปสฺสนฺตา พหุโส ตสฺมึ, ตทา นิพฺพนฺนมานสาฯ

๕๙. อฏฺฐมูลวิหาเรสุ, ยตโย ครุสมฺมตา;
ปํสุกูลิกภิกฺขู จ, โกฏฺฐาสทฺวยนิสฺสิตาฯ

๖๐. เอวํ ติตฺถิยตุลฺยานํ, สาสโนปทฺทวํ พหุํ;
กโรนฺตานํ สกา สมฺภา-ปยาตํ ปวรํ อิติฯ

๖๑. ทาฐาธาตฺวรํ ปตฺต-ธาตุมาทาย โรหณํ;
คนฺตฺวา วาสมกปฺปสุํ, ผาสุฐาเน ตหึ ตหึฯ

๖๒. ตเถว ผาสุฐาเนสุ, วิปฺปกิณฺณา ตหํ ตหึ;
เต กุลีนา นิลีนา’ว, หุตฺวา วาสมกปฺปยุํฯ

๖๓. ปกฺขทฺวยมหีปาล-คยฺหาสีมา สุฐาปิตา;
สามนฺตา อญฺญมญฺญหิ, กโรนฺต พหุโส รณํฯ

๖๔. สุสมิทฺธสุ เนเกสุ, คาเมสุ นิคเมสุ จ;
อคฺคิํ เทนฺตา ตฟาเก จ, ฉินฺทนฺตา ชลปูริเตฯ

๖๕. นาเสนฺตา สพฺพถา สพฺพ-มาติกาวรณานิ จ;
ฉินฺทนฺตา นาฬิเกราทิ, โส ปกาเร จ ภูรฺเหฯ

๖๖. ยถา โปราณกคฺคาม-ฐานนฺติปิ น ญายเต;
วินาเสสุํ ตถา รฏฺฐํ, อญฺญมญฺญวิโรธิโนฯ

๖๗. เต จ ภูมิ ปตีคาม-วิโลปํ ปตฺถโมสนํ;
กาเรนฺตา นิชจาเรหิ, อาจรุํ โลกุปทฺทวํฯ

๖๘. กุลีนานํ มนุสฺสานํ, ทาสกมฺมกราปิ จ;
สสามิโน’ติ วตฺตนฺตา, นิสฺสงฺกา วีตภีติกาฯ

๖๙. หุตฺวา ยุธียา ราชูนํ, อพฺภนฺตรปวตฺติโน;
พลวนฺตตรา ชาตา, ลทฺธฐานนฺตรา ตทาฯ

๗๐. ชนา สมนฺตกูฏาทิ-เนกทุคฺคนิวาสิโน;
อเทนฺตา ภูมิปาลานํ, ปุพฺพปฏฺฐปิตํ กรํฯ

๗๑. ราชาณมคเณนฺตา เต, คตา ทามริกตฺตนํ;
สกํ สกํ’ว วิสย-มาวสิํสุ สมุทฺธตาฯ

๗๒. อนเตฺถ นิจิตา นาม, ปริวตฺตนฺติ สพฺพตา;
อิติ วตฺตพฺพ ตํเยว, ยาตํ ลงฺกาตลํ ตทาฯ

๗๓. เอวํ คามกโภชกา วิย ภุสํเตโช วิหีนา สทา;
อจฺจนฺตํ พฺยสนาติ สตฺตหทยา ราชาภิมานุชฺฌิตาฯ

๗๔. นิจฺจํ อตฺตปรตฺถสิทฺธิวิธุราสงฺคา วิหีนาสยา;
สเพฺพ เต วิหริํสุ ภูมิปตโย จาริตฺตมคฺคาติคาฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

จตุราชจริยนิเทฺทโส นาม

เอกูนสฏฺฐิโม ปริเจฺฉโทฯ

สฎฺฐิม ปริเจฺฉท

กุมาโรทโย

๑. โรหเณ นิวสิตฺถา’ว, ชยพาหุมหีปติ;
มิตฺตาวฺหา ราชินี เจว, ตทา กาลมกํสุ เตฯ

๒. สิรีวลฺลภชายา’ถ, ชเนสิ สุคลา ทุเว;
มาณภรณกํ ปุตฺตํ, ปุตฺตึ ลีลาวติมฺปิ จฯ

๓. มาณาภรณภูปาล-เทวี’ปิ รตนาวลี;
มิตฺตํ ปภาวติญฺจาปิ, อลภี ธีตโร ทุเวฯ

๔. ปสฺสนฺตสฺส อุโภ ตาโย, ธีตโร วีรพาหุโน;
ตทา มหาทิปาทสฺส, เอวํ อาสิ วิตกฺกิตํฯ

๕. โลกาภิสมฺมเต สพฺพ-ภูปาลนฺวยมุทฺธนิ;
วิสุเทฺธ โสมวํสมฺหิ, อภิชาตา มยํ ปนฯ

๖. ปิหนียตรากาารา, สพฺพสตฺติสมุนฺนตา;
นานาวิชฺชาสุ นิปุณา, หตฺถิอสฺสาทิสุกฺขมาฯ

๗. ตถา เปกากินา เว’เต, ตโย วิกฺกมพาหุนา;
ปราชยํ ปริภวํ, ปาปิตา พหุโส รเณฯ

๘. สูนฺโน สุสมตฺถสฺส, วิโสเธตุ มิมํ มลํ;
น ทิสฺสเต ปาตุภาโว, อโห โน อปฺปปุญฺญตาฯ

๙. ชนวาทกิลิเฏฺฐน , ราชเตฺตนาปิ กึ มม;
อิทานิ วิสยาสงฺคํ, หิตฺวา กลฺยาณกมฺมสุฯ

๑๐. อปฺปมตฺตสฺส สตตํ, เนตพฺพา วาสรา’อิติ;
นิยฺยาเตตฺวา อมจฺจานํ, สพฺพํ รชฺชวิจารณํฯ

๑๑. ตหึ สตฺต’ฎฺฐมาสณฺหิ, วสํ รตฺติยเมกทา;
เทวราชฌเรเสยฺยํ, กเปฺปสิ สีลสํยโตฯ

๑๒. ตโต ปจฺจูสกาลมฺหิ, เทวปุตฺตํ มหิทฺธิกํ;
วิจิตฺตวตฺถาภรณํ, คนฺธมาลาวิภูสิตํฯ

๑๓. อุฬารตรรูเปน, เทโหภาเสน อตฺตโน;
โอภาเสนฺตํ อเสสา’สา, สูริยญฺจ น ภุคฺคตํฯ

๑๔. วทนฺตํ สุปิเน เอวํ, อทกฺขิ ทรณีปติ;
ปสีทสฺสุ มหาภาค, ปีโตภว มหิปติฯ

๑๕. ธญฺญลกฺขณสมฺปนฺนํ, อิจฺฉิตตฺถสฺสสาธโก;
วินีโต โลกกฺหร-พฺยาปิเตโช ปรกฺกโมฯ

๑๖. อาณพลยโสกิตฺติ-ภาสุโร สคฺคุณากโร;
โลกสาสนสํวุทฺธิ-กโร ปุตฺตวโร ตวฯ

๑๗. ลทฺธภีสฺสเต มหาราช, น จิรเสฺสว สมฺปติ;
ปุตฺตทาราธิวุตฺถํ ตํ, ปุรํ ขิปฺปํ ปยาหีติฯ

๑๘. ปพุชฺฌิตฺวาน สญฺชาต-ปีติเวโคถ รตฺติยา;
วิภาตาย ตโตโปงฺข-คามํ คญฺฉินรุตฺตโมฯ

๑๙. ยถา ทิฏฺฐปฺปการนฺตํ, กเถสิ สุปินํ สุภํ;
มเหสี ปมุขานํ โส, อมจฺจานํ มหีปติฯ

๒๐. สทฺธึ มเหสิยา ตตฺถ, ปเตฺถโนฺต ปุตฺตมุตฺตมํ;
จิโนฺตโนฺต ทานสีลาทึ, สุภํ นานปฺปการกํฯ

๒๑. อเถกทิวสํกาเล, ปจฺจูเส สุปิเน ปน;
สพฺพลกฺขณสมฺปนฺนํ, สพฺพเสตํ มโนหรํฯ

๒๒. ทนฺตีโปตวรํ ทนฺตํ, กเณฺณ คณิยเปมโต;
ปวิสนฺตมิวตฺตานํ, เสยฺยาคพฺภํ มเหสิยาฯ

๒๓. สมฺปสฺสิย ปพุชฺฌิตฺวา, อุฏฺฐาย สยนาวรา;
สญฺชาตปีติปาโมชฺช-เวคปีณิตมานโสฯ

๒๔. ตายํ เวลายเมทาสุ-เสยฺยาคพฺภํ มเหสิยา;
ปวิสฺสสุปินํ ตสฺสา, ยถาทิฏฺฐํ ปกาสยีฯ

๒๕. อหมฺปิ ตาทิสํ หตฺถิ-โปตกํ สยนํ มม;
ปทกฺขิณํ กริตฺวาน, ฐิตํ โสเณฺฑ สมาทิยฯ

๒๖. อากฑฺฒิตฺวาน สยนํ, สมาโรปิย เปมโต;
อาลิงฺคึ สุปินมฺหีติ, เทวี จาปิ ตมพฺรวีฯ

๒๗. อุโภ เต อญฺญมญฺญสฺส, ทิฏฺฐเมวํ ปกาสิย;
อุฏฺฐาเปสุํ ปหฏฺฐาว, วีตนิทฺทารุณํ ตทาฯ

๒๘. ตโต ปาโต อุปฏฺฐาตุ, มฺปยาตํ ปุโรหิตํ;
เนมิตฺตเก จ ปุจฺฉึสุ, สุนิตฺวา เต ปโมทิตาฯ

๒๙. น จิรเสฺสว ปุตฺตสฺส, ธญฺญลกฺขณสาลิโน;
อุปฺปตฺติยา อวสฺสํ’ว, ภวํตพฺพนฺติ กิตฺตยุํฯ

๓๐. ตํ สุณิตฺวา อมจฺจา จ, ตถา นครวาสิโน;
อวินฺทึสุ ชนิโนฺท จ, สเพฺพปีติ มหุสฺสวํฯ

๓๑. ตโต ปฏฺฐาย โสตฺถานํ, ปตฺถยํ ปตฺถิโวภุสํ;
ภิกฺขุสเงฺฆน พหุโส, ภณาเปสิ ปริตฺตกํฯ

๓๒. มณิมุตฺตาทิกํ จิตฺตํ, มหคฺฆมนฺวาสรํ;
ปริจฺจชิ ทานมุเข, ยาจกานมเนกโสฯ

๓๓. ปุโรหิตาทิวิเปฺปหิ, เวทเวทงฺควิญฺญูหิ;
วตฺตาเปสิ จ โหมาทิ-วิธานํ โสตฺถิ สมฺมตํฯ

๓๔. สุวินเฏฺฐ วิหาเร จ, ธาตุคเพฺภ จ วาปิโย;
ชิณฺณา จ ปฏิสงฺขตฺตุํ, โยชยี ราชกปฺปิเกฯ

๓๕. ทินํ นยเนฺต กลฺยาณ-กเมฺมเน'วํ นริสฺสเร;
น จิรํ สณฺฐหิ คพฺภ-วโร กุจฺฉิมฺหิ เทวิยาฯ

๓๖. ตโตวคมฺม ตํ หฏฺฐ-ปหโฏฺฐ โส นริสฺสโร;
มหนฺตํ เทวิยา คพฺภ-ปริหารมทาปยิฯ

๓๗. ปริปกฺกคพฺภา เทวี, กเมน ชนยีสุกํ;
สมเย ภทฺทนกฺขตฺต-มุหุเตฺตนภิลกฺขิเตฯ

๓๘. สุปฺปสนฺนา อเสสา จ, ทิสาโย ตํขเณ อหุ;
สมีรเณ จ วาสึสุ, สุคนฺธิมุทุสีตลาฯ

๓๙. ทนฺตีนํ โกญฺจนาเทน, หยานํ เหสิเตน จ;
ราชงฺคณํ ตทาชาตํ, มหาโกลาหลา กูลํฯ

๔๐. อเจฺฉราติสเย เอวํ, ปาตุภูเต อเนกธา;
ทิสฺวา ตํ วิมฺหยปฺปโตฺต, มาณภรณภูปติฯ

๔๑. สุตฺวา นิชสฺส ปุตฺตสฺส, ตทา สญฺชาตสาสนํ;
อมเตนาภิสิโตฺตว, ปีติปุณฺณมโนรโถฯ

๔๒. โมจาเปตฺวา ตทา การา-ฆเร พเทฺธ พหูชเน;
ทานํ อุฬารํ สมณ-พฺราหฺมณานํ ปทาปยิฯ

๔๓. อมจฺจปมุขา จาปิ, ชนาปุรนิวาสิโน;
กทลีโตรณาทีหิ, ราชธานี มเนกธาฯ

๔๔. อลงฺกริตฺวา สกลํ, สุมณฺฑิตปสาธิตา;
ฉณํ มหนฺตํ วเตฺตสุํ, กติปาหํ มโนรมํฯ

๔๕. เวเท วุตฺตวิธาเนน, ชาตกมฺมาทิกํ วิธึ;
สพฺพํ สมาปยิตฺวาน, กุมารสฺสา'วนีปติฯ

๔๖. ปุโรหิตาทโย วิเปฺป, ตโต ลกฺขณปาฐเก;
อาณาเปตฺวาน สกฺการ-สมฺมานวิธิปุพฺพกํฯ

๔๗. นิโยเชสิ กุมารสฺส, ลกฺขณานํ ปฏิคฺคเห;
สาธกํ สกลํ ตสฺส, ยตฺถปาทาทิลกฺขณํฯ

๔๘. อุปธาริย มหามจฺจ-คณมชฺฌคตสฺส เต;
ราชิโน เทวิยา จาปิ, ปกาเสสุํ ปโมทิตาฯ

๔๙. ลงฺกาทีปํ ฐเปตฺวาน, ชมฺพุทีปตลมฺปิ จ;
เอกจฺฉตฺตงฺกิตํ กตฺวา-นุโภตฺตุํ นิปุโณ อิติฯ

๕๐. เต สนฺตปฺปิย โภเคหิ, ภิโยฺย ปุจฺฉิตฺถ สาทรํ;
สนฺทิสฺสมานํ ยํกิญฺจิ, อริฏฺฐํ อตฺถิ นตฺถี'ติฯ

๕๑. ทีฆายุโก กุมาโร'ยํ, กิญฺจิ ปญฺญายเต วต;
ชนการิฏฺฐโยโค'ติ, เต มหีปติโน'พฺรวุํฯ

๕๒. ตสฺสาริชนสมฺมทฺทิ-ปตาปภุชโย คโต;
โส ปรกฺกมพาหู'ติ, อนฺวตฺถนามมคฺคหีฯ

๕๓. กณฺณเว ธมหเณฺจว, อนฺนุปาสนมงฺคลํ;
การาปิย วิธานญฺญู, ยถาวิธิมเสสโตฯ

๕๔. รโญฺญ วิกฺกมพาหุสฺส, สปุตฺตุปฺปตฺติสาสนํ;
วตฺตุํ สทูเต เปเสสิ, ปุลตฺถินครํ ตทาฯ

๕๕. เตหิโส ภาคิเนยฺยสฺส, มหาภาคตฺตนมฺปิ จ;
ชนการิฏฺฐโยคญฺจ, สุตฺวา วิกฺกมพาหุโสฯ

๕๖. ธญฺญํ วิชยราชาทิ-ราชมาลาย นายกํ;
มณิํว ภาสุรํ มยฺหํ, ภาคิเนยฺยํ ชเนสิโสฯ

๕๗. หานิ ยากาจิสตตํ, ยถา ตสฺส น เหสฺสติ;
ตถา มมนฺติเกเยว, กุมาโร เอตฺถ วฑฺฒตํฯ

๕๘. อลทฺธํ ลภิตุํ ลาภํ, ลทฺธญฺจ ปริรกฺขิตุํ;
สพฺพถา น สมโตฺถยํ, ปุโตฺต คชพาหุ มมฯ

๕๙. สูรภาวาทิยุโตฺต'ปิ, มหินฺทวฺหปโรสุโต;
นิหีโน มาตุโคเตฺตน, น รชฺชสฺส รโห มมฯ

๖๐. ฐิตสฺส วิกฺกชาเตน, เนกโส สญฺจิเตน เม;
รชฺชสฺส ภาคิเนโยฺย'ว, กามํ ภาคี ภวิสฺสติฯ

๖๑. อิติเปเสสิ ทูเต โส, อาเนตุํ ตํ กุมารกํ;
กุมารา ภรณํ ทตฺวา, เสสํ สารญฺจุปายนํฯ

๖๒. สพฺพํ ทูตมุขา สุตฺวา, วีรพาหุ มหีปติ;
ตเสฺสตํ วจนํ ยุตฺตํ, วุตฺตํ เมหิต พุทฺธิยาฯ

๖๓. ตถาปิ จ นิชาริฏฺฐ-ปฏิการตฺถมีทิสํ;
โอรสํ ปุตฺตรตนํ, เปเสตุํ นา’นุรูปกํฯ

๖๔. กิญฺจ ตตฺถ กุมารมฺหิ, นีเต วิกฺกม พาหุโน;
ปโกฺข ลทฺธมหาวาห-พโล วิย หุตาสโนฯ

๖๕. อจฺจุนฺนเตน มหตา, เตชสา สญฺชลิสฺสติ;
หานิเรว วตมฺหากํ, มหตี เหสฺสเต ภุสํฯ

๖๖. อิติ หเตฺถ คตานํ โส, ทูตานํ ถนยํ สกํ;
อเปเสตฺวา วิสเชฺชสิ, ปสาทิย มเนน โสฯ

๖๗. สปุตฺตทาเรหิ สมคฺควาสํ,
นราธินาโถ นิวสํ ตหิํโส;
ติเพฺพน ผุโฏฺฐ มหตาคเทน,
รเชฺชน สทฺธิํ วิชหิตฺถ เทสํฯ

สุชนปฺปสาทสํเว คตฺถาย กเต มหาวํเส

กุมาโรทโย นาม

สฏฺฐิโม ปริเจฺฉโทฯ

เอกสฏฺฐิม ปริเจฺฉท

สงฺขตฺถลิปุราภิคมโน

๑. สุตฺวา เทฺว ภาตโร อเญฺญ, เชฏฺฐโสฺส ปรตึสทา;
ขิปฺปํ สรฏฺฐา อาคมฺม, กาเรสุํ อนฺติมํ วิธิํฯ

๒. อถ กิตฺติสิริเมโฆ, รฏฺฐํ เชฏฺฐสฺส ภาตุโน;
อตฺตาธีนํ กริตฺวาน, อามนฺติย กณิฏฺฐกํฯ

๓. ทตฺวา รฏฺฐทฺวยํ อญฺญํ, วตฺถุํ ตเตฺถว อาทิสิ;
โส’ปิ เชฏฺฐสฺส ภาตุสฺส, วจนํ สมฺปฏิจฺฉิยฯ

๔. สมาทาย กุมารญฺจ, เทวิญฺจ รตนาวลิํ;
ธีตโร เทฺว จ คนฺตาน, มหา นามหุลํ ปุรํฯ

๕. สมคฺคา นิวสํ ตตฺถ, กุมารสฺส สิขามหํ;
กาเรตฺวา ปริหาเรน, วเฑฺฒสิ มหตา สทาฯ

๖. ตโต โส เทวิยา เชฏฺฐํ-ธีตรํ มิตฺตนามิกํ;
ทาตุกาโม สปุตฺตสฺส, สหามเจฺจหิ มนฺตยิฯ

๗. กาลิงฺคนฺวยสมฺภูตา, ปาเยนขลุ ภูมิปา;
สามิภาวํ คตา อสฺมิํ, ลงฺกาทีปมฺหี ภูยโสฯ

๘. กาลิงฺคโคตฺต สมฺภูต, คชพาหุสฺส ทาตเว;
คูฬฺรูเปน เทวิ’ยํ, ยทิ เปเสยฺย ธีตรํฯ

๙. ภิโยฺย วิวาหสมฺพโทฺธ, พลวา โส ภวิสฺสติ;
มยฺหํ เอโส นิราลโมฺพ, ปุโตฺต เหหีติ สพฺพถาฯ

๑๐. ตสฺมา เม สุนูโน เอสา, ทาตุํ ยุตฺตา กุมาริกา;
เอวํ สติ วตมฺหากํ, วฑฺฒิเย’ว สิยา ‘‘อิติ’’ฯ

๑๑. เทวีปิ สุตฺวา ตํ สพฺพ-มาทิจฺจนฺวย มณฺฑนา;
สพฺพถา ตมนิจฺฉนฺติ, อิทมาห มหีปติํฯ

๑๒. ฆาเตตฺวา สกเล ยเกฺข, กุมาโร วิชยวฺหโย;
ลํกาทีปมิมํ’กาสิ, มนุสฺสาวาสกํ สทาฯ

๑๓. ตโต ปภุติ อมฺหากํ, ฆเฏฺฐสุํ วิชยนฺวยํ;
กาลิงฺควํสเชเหว, สมฺพนฺธํ กตฺว ปุพฺพกํฯ

๑๔. อญฺญภูปาล สมฺพโนฺธ, สุตปุโพฺพ ปินตฺถิโน;
โสมวํส สมฺมฺภูเต, ฐเปตฺวา ธรณิสฺสเรฯ

๑๕. ตุยฺหํ ชาโตติ อมฺหากํ, สมฺพโนฺธ โส กถํ สิยา;
อริยนฺวย สมฺภูต, กุมาเรน สหามุนาฯ

๑๖. เอวํ โส เทวิยา ตาย, เนกโส วารยนฺติยา;
ปสยฺหสก ปุตฺตสฺส, ตํ กุมาริมทาปยิฯ

๑๗. โส อเนกคุโณทาร- ภริยานุคโต ตโต;
รญฺชยโนฺต ชเน สเพฺพ, ชนกสนฺติเก วสิฯ

๑๘. เอกวีสติํ วสฺสานิ, รชฺชํ วิกฺกม พาหุโส;
อนุโภตฺวา ยถากมฺมํ, กายเภทา คโต ปรํฯ

๑๙. ตโต คชภุโช ฐิตํ, สมฺปนฺนพลวาหนํ;
รชฺชํ หตฺถคตํ กตฺวา, ปุลตฺตินคเร วสีฯ

๒๐. ตโต กิตฺติสิรีเมฆ, สิรีวลฺลภ ภูมิปา;
วุตฺตนฺต เมตํ วิญฺญาย, เอวํ สมนฺจินฺตยุํฯ

๒๑. ตสฺส วิกฺกม พาหุสฺส, วุทฺธภาเวน เนกธา;
มูลรชฺชาธิปจฺจํ ตํ, อมฺมํ นินฺทากรํ น หิฯ

๒๒. ตทตฺถชสฺส พาลสฺส, มูลรชฺชํ ปสาสโน;
อุเปกฺขณํ ปนมฺหากํ, เนวานุจฺฉวิกํ วตฯ

๒๓. เต โสยาว สรชฺชมฺหิ, พทฺธมูโล ภวิสฺสติ;
ปสยฺห ตาว ตํ รชฺชํ, วฏฺฏติ คณฺหิตุํ อิติฯ

๒๔. เวลกฺการ พลํ สพฺพํ, ภินฺทิํสุ ธน ทานโต;
ฐเปตฺวา เสวเก เกจิ, ตสฺสพฺภนฺตริเก ตทาฯ

๒๕. คชพาหุ มหีปาเล, วิรตฺตา รฏฺฐวาสิโน;
อุภินฺนํ ราชูนํ ทูเต, เปสยุํ เนกโส ตโตฯ

๒๖. รชฺชํ สาเธตฺวา ทสฺสาม, เอกีภูตา มยํ ปน;
อุปตฺถมฺภกภาโว’ว, กาตโพฺพ เกวลํ อิติฯ

๒๗. ตโต เทฺว ภาตุกา เสนํ, สกํ สนฺนยฺห เวคสา;
อุภโต มุขโต ตสฺส, รฏฺฐมชฺฌมุปาคมุํฯ

๒๘. ปหิณิํสุ จ เต ทูเต, ตโต คชโพหุวฺหโย;
ภูมิปาโล นิชามเจฺจ, สนฺนิปาติย มนฺตยิฯ

๒๙. เวฬกฺการพลํ สพฺพ-มุชฺปจฺจตฺติกํ อหุ;
ราชาโน เทฺว จ โน รฏฺฐํ, สงฺคามตฺถมุปาคตาฯ

๓๐. ปฐมํ เตสุ ปกฺขสฺส, เอกสฺส พลิโน ภุสํ;
มุขภเงฺค กเต ขิปฺปํ, ตโต อเญฺญ สุสาธิยาฯ

๓๑. อิติ นิจฺฉิย เสนงฺคํ, สพฺพมาทาย อตฺตโน;
สิริวลฺลภราชาภิ-มุขํ ยุทฺธา'ยุปาคมิฯ

๓๒. สิริวลฺลภราชาปิ, สงฺคาม มหิภิํสนํ;
ปาโต ปฏฺฐาย สายนฺห-กาลํ ยาว ปวตฺตยํฯ

๓๓. อสกฺกุณนฺต'ภิภวํ, วิธาตุํ ตสฺส กญฺจิปิ;
ตโตว โส นิวตฺติตฺวา, สกํ รฏฺฐํ คโต ลหุํฯ

๓๔. คชพาหุสฺสโคกณฺณ-สจิเวน ปราชิโต;
อคา รฏฺฐํ สกํ กิตฺติ-สิริเมโฆ'ปิ ภูปติฯ

๓๕. คชพาหุนริโนฺทปิ, สงฺคาเม ตมฺหิ กิญฺจิปิ;
ปริหานิมสมฺปตฺโต, ปุนา'คมฺม ปุรนฺติกํฯ

๓๖. พลนาเถ วินิคฺคยฺห, สาปราเธ พหู พลี;
รฏฺฐํ วูปสเมตฺวาน, ปาเวกฺขิ นครํ สกํฯ

๓๗. รเฏฺฐ สเก สเกเยว, ตโต ปภูติ ภูมิปา;
อโญฺญญฺญมิเตฺต สมฺพนฺธํ, วิธาย วิหริํสุ เตฯ

๓๘. ตโต ปรกฺกมภุโช, ธรณี ปาลนนฺทโน;
เมธาวีเนกสิเปฺปสุ, สิกฺขมาโน สุสาธุกํฯ

๓๙. วิจารกฺขมปญฺญตฺตา , กิจฺจา กิเจฺจสุ เนกโส;
อจฺจุฬาราสยตฺตา จ, มหาภาคตฺตเนน จฯ

๔๐. อตฺตโน มาตุภคินี, สหวาส สุขมฺหิ จ;
อลคฺคมานโสเนก, พลากีฬารเสสุ จฯ

๔๑. สูรภาวาทิสํยุตฺตา, ราชปุตฺตา ตุ มาทิสา;
ปจฺจเนฺต อีทิเส เทเส, กถํ นาม วสิสฺสเรฯ

๔๒. ชาตเทสญฺจ เม ทานิ, ยุวราชปโภคิยํ;
คมิสฺสามีติ นิคฺคญฺฉิ, ตมฺหา ปริชนตฺถิโตฯ

๔๓. กเมน สนฺติกํ สงฺข-นายกตฺถลิสญฺญิโน;
คามสฺสาคา อหิํ กิตฺติ-สิริเมโฆ นิสมฺม ตํฯ

๔๔. อภาวา รชฺช ทายาท-สมานสฺส'ตฺรชสฺส เม;
เอกากี'หนฺติ โย จิตฺต-สนฺตาโป สนฺตตํ คโตฯ

๔๕. เชฏฺฐํว ภาตรํ มยฺหํ, ตํ เทหปฏิพิมฺพกํ;
ทฏฺฐุํ เม สตฺตตํ ปุญฺญํ, มหนฺตมฺทิตํติจฯ

๔๖. ปามุชฺชเวควสโค, นครํ ตํ มโนหรํ;
อลงฺการา ปยิตฺวาน, โตรณาทีหิ เนกธาฯ

๔๗. คนฺตฺวา ปฏิปถํเยว, พโลฆปริวาริโต;
นริโนฺท ติถินกฺขตฺต-วิเสเส สุภสมฺมเตฯ

๔๘. อนญฺญสาธารณตํ, สมฺปเตฺตหิ คุเณหิ จ;
ลกฺขเณหิ จ สเพฺพหิ, กลฺยาเณยิ สุสํยุตํฯ

๔๙. ทิสฺวา กุมารํ สนฺตุโฏฺฐ, อาลิงฺคิตฺวาน เปมโต;
อุเร กตฺวาน จุมฺพิตฺวา, มตฺถกมฺหิ ปุนปฺปุนํฯ

๕๐. ชนสฺส พลโต ตสฺส, ปสฺสโต โลจเนหิ โส;
สโนฺตส อสฺสุธาราโย, วสฺสาเปโนฺต นิรนฺตรํฯ

๕๑. มนุญฺญเมก มารุยฺห, วาหนํ สห สูนุนา;
เภรินิ เทน ปูเรโนฺต, ทิสา ทส สมนฺตโตฯ

๕๒. ปวิสิตฺวา ปุรํ ตตฺถ, อลงฺกาเร มโนรเม;
ทสฺสยโนฺต สปุตฺตสฺส, ปาวิสิ ราชมนฺทิรํฯ

๕๓. ลทฺธา ตโต กญฺจุกี-สุปการ,
วคาทิเนเก ปริจารเก โส;
นานาคุณา ราธิตมานสสฺส,
วสีสกาเส ปิตุโน สุเขนฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

สงฺขตฺถลิปุราภิคมโน นาม

เอกสฏฺฐิโม ปริเจฺฉโทฯ

ทฺวิสฏฺฐิมปริเจฺฉท

ปรมณฺฑลาภิคมโน

๑. อตฺตนาภิมตสฺสา’สุ, ชาตเทสสฺส ปตฺติยา;
สมฺปุณฺณมนสงฺกปฺโป, ทุสฺสงฺกปวิวชฺชิโตฯ

๒. วชิรูปโมรุปญฺญา, พเลน ครุสนฺติเก;
ลหุํ พหุญฺจ คณฺหนฺโต, สิปฺปชาตมเนก กํฯ

๓. ชินาคเมสุ เนเกสุ, โกฏิลฺลา ทีสุ นีติสุ;
สทฺทสเตฺถ จ กาเวเยฺย, สนิฆณฺฑุก เกฏุเภฯ

๔. นจฺจคีเตสุ สเตฺถสุ, หตฺถิสิปฺปาทิเกสุ จ;
ธนุ ขคฺคาทิเนเกสุ, สเตฺถสุ จ วิเสสโตฯ

๕. ปารปฺปโตฺต วินีตโตฺต, ปิตุ รโญฺญ สมาจริ;
อธิปฺปายานุกุลํ’ว, สทา ภตฺติปุรสฺสโรฯ

๖. ตทา สทา ทราจาร-คุณาราธิตมานโส;
ปิเยน วิย มิเตฺตน, เตน สทฺธึ มหีปติฯ

๗. อุยฺยานชลกีฬาทิ-สุขํ นานปฺปการกํ;
อนุโภตฺวา สเทสสฺมึ, สญฺจรนฺโต ตหึ ตหึฯ

๘. เอกทาสงฺขเสนาธิ-ปตินา ทพฺหภตฺตินา;
สรฏฺฐสีมา รกฺขาย, โย ชิเตน พลียสาฯ

๙. อชฺฌาวุตฺถสฺส จ พลตฺถ-ลินมสฺส จ สนฺติกํ;
คามสา’คญฺฉิ สุตฺวาน, ตมตฺถํ ธชินีปติฯ

๑๐. คามํ ตํ สาธุกํ สชฺชุ, สชฺชาเปตฺวา สปุตฺตกํ;
ปจฺจุคฺคนฺตฺวา มหีปาลํ, ปณมิตฺวา ฐิโต ตทาฯ

๑๑. ปิตา ปุโตฺต อุโภ ตสฺส, สมฺภาสิย ปิยํ วโจ;
เนกธา’ราธิตา เตน, ตํ คามํ สมฺปาคคุํฯ

๑๒. ตหึ กติจิ ภูปาโล, วาสเร วีตินามิย;
เสนาปตึ สมาหูย, อิทํ วจนํ มพฺรวิฯ

๑๓. ปุโตฺต เม ทานิวยสิ, ฐิโต’ ปนยนารเห;
ตโสฺสปนยนํ กาตุํ, มโหปกรณํ ลหุํฯ

๑๔. สเชฺชตพฺพนฺติ ตํ สุตฺวา, โสปิ เสนาธินายโก;
สพฺพุปกรณํ ขิปฺปํ, มงฺคลตฺถํ สุสชฺชยิฯ

๑๕. สุคนฺธ ทีปปุปฺผาทิ-วตฺถูหิ ทิวสตฺตยํ;
ปุพฺพการํ กริตฺวาน, มหนฺตํ รตนตฺตเยฯ

๑๖. เวทิกาจารทเกฺขหิ, ทฺวิเชหิ ปุถุวีปติ;
สมฺปภาวานุ รูปํว, มงฺคลํ ตํ สมาปิยฯ

๑๗. ปรกฺกมกฺมาเรน, เตน สทฺธึ สมารภิ;
วสนฺตกีฬํ มหตึ, สามโจฺจ กีฬิตุํ ตทาฯ

๑๘. ราชา กิตฺติ สิรีเมโฆ-โรหเณ วสโต ตทา;
สิรีวลฺลภนามสฺส, สภาตุ มรณมฺปิ จฯ

๑๙. มาณภรณนามสฺส, รชฺชลาภญฺจ เทวิยา;
มิตฺตาย ปฏิลาภญฺจ, สิรีวลฺลภสูนุ โนฯ

๒๐. โรหณาคตทูเตหิ, สุณิตฺวา สกภาตุโน;
กาลกฺริยาย สญฺชาต-โสกเวคํ สุทุสฺสหํฯ

๒๑. มิตฺตายตนยุปฺปตฺติ ปวตฺตึ สวเณน ตํ;
วิเนยฺย วิรโต ตมฺหา, วสนฺตสมยุสฺสวาฯ

๒๒. นิวเตฺตตฺวาน ตเตฺถว, เสนานึ สงฺขนามกํ;
ปุเตฺตน สห โส สงฺข-ตฺถลิ นามํ ปุรํ คมิฯ

๒๓. ปรกฺกมกฺมาเรน, เตน สทฺธึ ตหึ สุขํ;
วสโต ตสฺส ภูปสฺส, วสฺสเมกมติกฺกมิฯ

๒๔. มาณาภรณภูปสฺส , เทวี จาปิ ปภาวตี;
ลภิตฺถ ทุติยา กิตฺติ-สิรี เมฆวฺหยํ สุตํฯ

๒๕. สุณิตฺวา ตญฺจ โส อมฺหํ, วํโส ชาโต มหา’’อิติ;
อหุ กิตฺติสิรีเมโฆ, ตทา อตฺตมโน ภุสํฯ

๒๖. ลํกาทีโปปโภเคก-เหตุนา มหตา สตา;
อสาธารณภูเภน, โจทิโต ปุญฺญกมฺมุนาฯ

๒๗. กุมาโร โส’ถ ปิตรา, ปิยมิเตฺต วิยตฺตนิ;
กริยมานํ สเสฺนหํ, มหนฺตํ โจ’ปลาลนํฯ

๒๘. สจิวานมเนเกสํ, ภยภตฺตี ปุรสฺสรํ;
กฺริยมานมุปฏฺฐานํ, น มญฺญโนฺต ติณายปิฯ

๒๙. ลํกาทีปมิมํ สพฺพ เมกจฺฉโตฺต ปโสภิตํ;
ขิปฺปํ กาเรตุกาโม โส, สยํ อิติ วิจินฺตยิฯ

๓๐. เกส อกฺขก คีวฏฺฐิ-ทาฐา ปตฺตาน เมว จ;
ปทเจตฺย มหาโพธิ-สาขานญฺจาปิ สตฺถุโนฯ

๓๑. จตุราสีติสหสฺสานํ, ธมฺมกฺขนฺธาน เมว จ;
สมฺมาสมฺพุทฺธกปฺปานํ, อาธารตฺตา จ นิจฺจโสฯ

๓๒. อากรตฺตา จ เนเกสํ, มณิมุตฺตาทิวตฺถูนํ;
สมฺมโตปิ วิสิโฏฺฐติ, ทีโปนาติ มหา อยํฯ

๓๓. ตโย เม ปิตโร ภูปา, มาตุโลปิ จ สพฺพถา;
เอกจฺฉเตฺตน วเตฺตตุ, มสมตฺถา วิภชฺชิ’มํฯ

๓๔. ภุญฺชนฺตา เอตฺตเกเนว, กตกิจฺจา มยํ อิติ;
มญฺญนฺตา วิคตจฺฉนฺทา’ภิเสกมฺหิ กุโลจิเตฯ

๓๕. รเฎฺฐสเก สเกเยว, อิเสฺสรํ สมฺปวตฺตยุํ;
กสิกมฺมาทิกํ คาม-โภชกา วิย นิสฺสิตาฯ

๓๖. เตสุ กิตฺติสิริ เมฆํ, เปเตฺตยฺยํ เม ฐเปตฺว เต;
อคมํสุ ยถากมฺมํ, เสสา ภูปตโย ตโยฯ

๓๗. มจฺจานํ ปรมํ อายุ, วเต’ทานิ ปริตฺตกํ;
พาลายุวาโน วุทฺธา จ, อิเม สตฺตา’นุปุพฺพโสฯ

๓๘. ปาปุณิสฺสนฺติ มรณ-มีติ’ยํ นิยโมปิ จ;
น เหว อสฺมิํ โลกสฺมิํ, สํวิชฺชติ กทาจิปิฯ

๓๙. ตสฺมา สรีรเก อสฺมิํ, ภงฺคุเร สารวชฺชิเต;
หีฬิเต สารทสฺสีหิ, อเปกฺขํ หิตฺวา สพฺพถาฯ

๔๐. ปิหนิเย ยโสเทเห, จิรฏฺฐายิมฺหิ สพฺพทา;
อมฺหาทิเสหิ กตฺตพฺพ, ราชปุเตฺตหิ อาทโรฯ

๔๑. อุมฺมคฺคชาตกาทีสุ, จาริตฺตญฺจาปิ ภูมิสุ;
วิหิตํ โพธิสเตฺตน, วีรภาวาทินิสฺสิตํฯ

๔๒. รามายณภารตาทิ-โลกิยาสุ กถาสุปิ;
รามสฺส วิกฺกมเญฺจว, ตสฺส ราวณฆาติโนฯ

๔๓. ทุโยธนาทิราชาโน, หนฺตฺวายุเทฺธ ปวตฺติตํ;
วิกฺกมาติ สยเญฺจว, ปญฺจนฺนํ ปณฺฑุสูนุนํฯ

๔๔. อิติหาสกถายญฺจ, เทวาสุรรเณ ปุรา;
ทุสฺสนฺตาทิมหีเปหิ, กตญฺจ จริตพฺภูตํฯ

๔๕. อุมฺมูลิตวโต ตสฺส, นนฺทวํสนริสฺสเร;
จารกฺกทฺวิชเสฎฺฐสฺส, สุตฺวา พุทฺธิพลมฺปิ จฯ

๔๖. สพฺพา เนตานิ โลกมฺหิ, ยาวชฺชทิวสา ภุวิ;
เตสํ อสนฺนิธาเนปิ, สุปฺปสิทฺธิํ คตานิ หิฯ

๔๗. สุลทฺธํ ชีวิตํ เตสํ, อสาธารณมีทิสํ;
จริตาติสยํ กตฺตุํ, สมตฺถา โหนฺติ เย ภุวิฯ

๔๘. ชายิตฺวา ขตฺตวํสมฺหิ, ขตฺตวีรวโรธิตํ;
ยทิหํ น กริสฺสามิ, โมฆา เม ชาติ เหสฺสติฯ

๔๙. เตสมฺพุภธิกา กาล-สมฺปทาเยว เกวลํ;
มยา เต อธิกา กินฺตุ, ปญฺญาทีหีติ จินฺติยฯ

๕๐. ปิตุราชา จ เม'ทานิ, ปจฺฉิเม วยสิฏฺฐิโต;
ยทิทํ เปตฺติกํ รชฺชํ, มม หตฺถคตพฺภเวฯ

๕๑. ราชลกฺขิว โส เปต-เจตโส เม ปมาทโต;
ยถิจฺฉิตเญฺจ น ภเว, มหตี ชานิ เม ภุสํฯ

๕๒. เอเตฺถว นิวสนฺต'หํ, จราปิย สเก วเร;
ปรมณฺฑลวุตฺตนฺตํ, ชาเนยฺยํ ยทิ ตตฺตโนฯ

๕๓. รนฺธํ ปจฺจตฺถิกานนฺตุ, ปกาเสตุํ รถาตถํ;
อธิปฺปายานุรูปํ เม, สมตฺถา วา น วาจราฯ

๕๔. เย เกจิ'ธ ชนา สนฺติ, สเพฺพ เต มม สมฺมุขา;
พลียตฺตํ'ว สตฺตูนํ, กถยนฺติ อเนกโสฯ

๕๕. ปเจฺจกรฏฺฐสามีหิ, ปิตุภูเปหิ ติหิปิ;
เอกีภูย กริตฺวาน, สตฺตกฺขตฺตุํ มหาหวํฯ

๕๖. สาเธตุํ ทุกฺกรํ รฏฺฐํ, ภวเต กากินา กถํ;
สิสุนา คณฺหิตุํ สกฺกา, ขุทฺทรโชฺช ปโภคินาฯ

๕๗. สุกรํ มูลภูตสฺส, ตสฺส รชฺชสฺส สาธนํ;
อิติ ทุจฺจินฺตํตํ ตุยฺหํ, ทูเร ตพฺพมิทํ''อิติฯ

๕๘. กเณฺณ ตตฺถสลากาโย, ปเวสนฺตา'ว เนกโส;
มหนฺตตฺตํ กเถเนฺต'วํ, พหุธา ปรมณฺฑเลฯ

๕๙. อชานนํ ยถาภูตํ, วทนฺตานํ กุพุทฺธินํ;
สพฺพเมตํ วโจ ชาตุ, สทฺธาตพฺพํ สิยา น หิฯ

๖๐. เลเสเนเกน คนฺตฺวาน, ขิปฺปํ'ว ปรมณฺฑลํ;
สรูปํ ตตฺถ อุสฺสามิ, อหเมเวติ จินฺตยิฯ

๖๑. ยทิ เม ปิตุภูปาโล, วิญฺญาเยตํ วิตกฺกิตํ;
อภิชาตสฺส ปุตฺตสฺส, วํสโชติกรสฺส เมฯ

๖๒. คตสฺส สตฺถุ วิสย-มนโตฺถปิ สิยา อิติ;
อนุกมฺปาธิยา มยฺหํ, คมนํ วารยิสฺสติฯ

๖๓. มโนรถสฺส สํสิทฺธิ, สพฺพถา เมน เหสฺสติ;
ตสฺมา นิคฺฬฺรูเปน, คมนํ ภทฺทกํ อิติฯ

๖๔. ลทฺธาน รตฺติยม เถกทินํ ขณญฺญู,
โส ตาทิสํ ขณมขีณตโรรูปาโย;
ชานาติ โน สกปิตาคมนํ ตถาตํ,
เคหา’ภินิกฺขมิตถา จตฺโร กุมาโรฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

ปรมณฺฑลาภิคมโน นาม

ทฺวิสฏฺฐิโม ปริเจฺฉโทฯ

ติสฏฺฐิม ปริเจฺฉท

เสนาปติวโธ

๑. นิชายุธทุติยสฺส , นิกฺขมนฺตสฺส ตสฺส หิ;
ตํ ขณํ ปุรโต โก’ปิ, สงฺขสโทฺท สมุคฺคโตฯ

๒. ตโต เนกนิมิตฺตญฺญู, กุมาโร ตํ สุณิ ตฺว โส;
นิปฺผชฺชิสฺสติ สงฺกโปฺป, ขิปฺปํ เยเวติ โมทวาฯ

๓. ตตฺถ ตตฺถ นิยุตฺตานํ, รกฺขกานมชานตํ;
นิกฺขมิตฺวา ปุราวีต-ภโย สีหปรกฺกโมฯ

๔. เวเคน มคฺคํ คนฺตฺวาน, ปญฺจคาวุตมตฺตกํ;
พทลตฺถลคามสฺส, ปเทเสนาติ ทูรเกฯ

๕. คาม เมกมุปาคญฺจิ, ปิลึ วตฺถูติ สญฺญิตํ;
ชนานํ สนฺนิปาตาย, นิชานํ โส กตาวธิฯ

๖. นิชาคมนโต ปุพฺพํ, ปฏฺฐิมเคฺค นิสีทิตุํ;
ปฏิลทฺธนิโยคานํ, เยจิ เทวาคเต ตทาฯ

๗. ตหึ ฐิเต โส ปสฺสิตฺวา, เอตฺตกา กินฺนุ อาคตา;
อิติ ปุจฺฉิ กุมาโรถ, เตปิ ตํ อิท มพฺรวุํฯ

๘. โลกปฺปวตฺตึ สกลํ, ชานเนฺตนาปิ สามินา;
กิเมว มุจฺจเต มจฺจุ-ภยํ เกสํ น วิชฺชติฯ

๙. พาลาตานุคโต สามิ, ฐิโต วยสิ อีทิเส;
อชฺชาปิ หิ มุเข ตุยฺหํ, ขีรคโนฺธ ปวายติฯ

๑๐. น เหวตฺถิ วิสุํ วิตฺต-ชาตํ สงฺคหิตํ ตว;
ตทญฺญา โจปกรณ-สามคฺคี เนว วิชฺชเตฯ

๑๑. จิรมฺปริจิตเตฺตหิ, ทฬฺหํ สารฺฬภตฺติหิ;
วินา’เมฺหหิ วิสุํ เกวา’นุคนฺตาโร ชนาตฺวํฯ

๑๒. กิญฺจาคตานมมฺหากํ, ปิตา ตุยฺหํ นริสฺสโร;
กาเรสฺสติ อิทํ นาม, สพฺพถา เนว ญายเตฯ

๑๓. อมฺหากมนฺตรามเคฺค , สโงฺข นาม จมูปติ;
มหพฺพโล มหาวีโร, รชฺชสีมํ ตมาวสํฯ

๑๔. ปจฺจตฺถิเต ฐเปตฺวเณฺญ, เอเต กติปยา มยํ;
อญฺญมญฺญมฺหิ นิยต-มาสงฺกี หทยา ภุสํฯ

๑๕. อรุณุคฺคมเวลา จ, สมาสนฺนตราธุนา;
อิติ ภีติํ ปกาเสสุํ, ปเจฺจกํ หทยสฺสิตํฯ

๑๖. นิสมฺม เตสํ วจนํ, วิธาย มธุรํ สิตํ;
วีตสโงฺก กุมาโร โส, มุขาเน’สํ วิโลกิยฯ

๑๗. จริตฺวาปิ มยา สทฺธิ-เมเต’โห กาลเมตฺตกํ;
น ชานิํสุ มมํ สเพฺพ, เยสณฺหิ ภยมิทิสํฯ

๑๘. อิติ วตฺวา ภยํ เตสํ, วิโนเทตุ มุปฎฺฐิตํ;
สีหนาทํ ตทา’กาสิ, มหนฺตํ สีหวิกฺกโมฯ

๑๙. ติฎฺฐนฺตุ มานุสา สเพฺพ, มยิ หตฺถคตายุเธ;
สโกฺก เทวานมิโนฺทปิ, กุปิโต กิํ กริสฺสติฯ

๒๐. พาโลติ มํ จินฺตย ตํ, ชาตา โว กุมตีทิสี;
ปริกฺขียติ เต ชาณา, นวโย’ติ น กิํ สุตํฯ

๒๑. อเชฺชว กาตุเมเกน, กมฺมุนา จินฺติเตน เม;
สเทสปร เทสฎฺฐา, ภยภตฺตี ยถามยิฯ

๒๒. กริสฺสนฺติ ยถา เวทํ, ภยํ ตุเมฺห ชหิสฺสถ;
ตถา รตฺติยเมตาย, วิภาตามย ขเณน เมฯ

๒๓. อุนฺนเต ทสฺสยิสฺสามิ, พุทฺธิ สาหสวิกฺกเม;
อนุธาวติ มํ ตาต, เสเตหิ ยทิ โว ภยํฯ

๒๔. ปุรโต โหถ ตุเมฺหหิ, วตฺวา เต คหิตายุโธ;
สาหเสกรโส วีโร, ตมฺหา นิกฺขมฺม คามโตฯ

๒๕. อุทยา’จลสีสฎฺฐํ, เชตุมาทิจฺจมณฺฑลํ;
อปรํ รวิ พิมฺพํว, ปจฺฉิมา สา มุโขทิตํฯ

๒๖. เตชสา ปสรเนฺตน, ชนานํ ปวิกาสยํ;
เนตมฺพุชวนํ ปาโต, พทลตฺถลิมาคมิฯ

๒๗. ชฆสงฺขสฺสเรนา’ถ, เสนา นาโถ ปพุชฺฌิย;
สญฺชาตสมฺภโม ญตฺวา, ราชปุตฺตมุปาคตํฯ

๒๘. สทฺธิํ พเลน มหตา, ปธุคฺคมฺมกตาทโร;
ปณามมุจิตํ กตฺตุ-มานโต วสุธาตเลฯ

๒๙. อมฺหากเมสชีวโนฺต, กิํ นามตฺถํ กริสฺสติ;
มาเรตโพฺพ’ธุเนเวติ, ปสฺสเนฺต สมุขํ ภเฏฯ

๓๐. เนวา’ทิฎฺฐาปราธสฺส, มรณํ ปุริโส จิตํ;
วโธ วิโรเธ สกฺกา’ติ, อิงฺคิเตน นิวาริยฯ

๓๑. เสนาปติสฺส โส หตฺถํ, คเหตฺวา สีหสนฺนิโภ;
ภาสนฺโต มธุรํ วาจํ, ตเสฺสวา'คญฺฉิ มนฺทิรํฯ

๓๒. อถสฺส คมนํ รโญฺญ, ภวิตพฺพมชานตา;
สรูปํ ยาว ชานามิ, ตาวเสฺสเต สหาคตาฯ

๓๓. ยถา น สหิตา โหนฺติ, ฐเปตพฺพา วิสุํ วิสุํ;
กุมาโร'ว มมาคาเร, วสตู'ติ วิจินฺติยฯ

๓๔. ตถา เสนาปติ กตฺวา, วเณฺจตุํ ตํ มหามติํ;
ทเสฺสตฺวา'ติ ถีสกฺการํ, รโญฺญ ทูเต ส เปสยิฯ

๓๕. กุมาโร'ถ วิทิตฺวาน, เตน ตํ วญฺจนํ กตํ;
กตฺตพฺพเมตฺถา'กตฺวาห, มุทาสีโน ภเว ยทิฯ

๓๖. อิจฺฉิตตฺถสฺส นิปฺผตฺติ, น เม ชาตุ ภวิสฺสติ;
อยํ ตาวา'ธุนาวสฺสํ, มาเรตโพฺพติ จินฺติยฯ

๓๗. สหาคตํ ปโยเชตฺวา, ฆาตาปยิ จมูปติํ;
หโต เสนาธินาโถ'ติ, มหนฺตํ ขุภิตํ อหุฯ

๓๘. เสนานาถภโฏ เอโก, สุตฺวา เสนาปติํ หตํ;
มารณํ สามิโน มยฺหํ, กิํ นิมิตฺตมีติ พฺรวิฯ

๓๙. เนตฺติํ สปาณี สหสา, กุมารํ ฐิตเมกกํ;
อภิทาวิ สสามิสฺส, ปริจตฺตตฺตชีวิโนฯ

๔๐. กุมารสฺส มุขํ ทิสฺวา, เวธมาโน ภเยน โส;
ปุเร ฐาตุมสโกฺกนฺโต, ปาทมูเล ตโต สยิฯ

๔๑. คณฺหเถ'ตนฺติวจนา-กุมารสฺส ปุเรตรํ;
ตเสฺสเวโก สหจโร, ภฏเมตํ วิฆาตยิฯ

๔๒. นิโยคํ เม วินา เตน, กตํ กมฺมํ น ยุชฺชติ;
อิติ ทณฺฑนเมตสฺส, การาเปสิยโถจิตํฯ

๔๓. อถ ตํ กาลยมฺภูต-สโงฺขภมติภิํสนํ;
ภมุกฺขิปนมเตฺตน, ราชปุโตฺต สมํ นยิฯ

๔๔. วีโร ยโสธรธโน ธิติมา กุมาโร;
วีโรปการจตุโร วรกิตฺติสาโร;
เสนินฺทสญฺจิตมนปฺปธนํ ภฏานํ;
สพฺพํ วิสชฺชยิ ยถารุจิยา คเหตุํฯ

สุชนปฺปสาทสํเวคตฺถาย กเต มหาวํเส

เสนาปติวโธ นาม

ติสฏฺฐิโม ปริเจฺฉโทฯ